

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

KANCELLIETS BREVBØGER

VEDRØRENDE DANMARKS INDRE FORHOLD

I UDDRAG

UDGIVNE VED

JOHAN JØRGENSEN

AF

RIGSARKIVET

1644—1645

KØBENHAVN

I KOMMISSION HOS DANSK VIDENSKABS FORLAG

1968

Forord

Ved udarbejdelsen af dette bind af Kancelliets Brevbøger er fulgt de samme retningslinier, som har været anvendt ved de foregående bind. Manuskriptet til året 1644, side 1–177, bygger til dels på register, udskrevet af tidligere arkivar Ole Karup Pedersen. Navneregisteret skyldes stud. mag. Bente Halding.

Rigsarkivet, den 29. august 1968.

Johan Hvidtfeldt.

1644.

1. jan. (Assens) Miss. til rigens hofmester om at have opsigt med Walløe og Lellinge godser under Sigwort Urne til Raarup, befalingsmand på Tryggewelde, hans fravær. Sj. T. 28, 123. (Efter Hans Maj.tts. egen befaling) K.

— Miss. til Anders Bille. Kongen har erfaret, at kaptajn Abell Spers, der hidtil har haft kvarter i Svendborg med et kompagni hvervede folk, endnu er tilbage. Anders Bille skal derfor befale ham straks at komme til sig med sit kompagni. F. T. 5, 256 b.

— Miss. til Anders Bille. På grund af svenskerne's fjendtlige indfald i sommer i Holsten og Slesvig har kongen anset det for godt at lade hverve tre regimenter, eet til hest og to til fods. Anders Bille skal derfor anvende sin største flid på snarest at begynde og afslutte denne hvervning. Dersom Frederik Rantzov vil lade sig antage til at hverve og føre regimentet til hest, vil kongen være tilfreds dermed; til oberst over de to andre regimenter ville kongen være tilfreds med Wogen Vogensen og Caspar Due eller andre, som han finder bedst, dog vil kongen bevilge samme oberster, enten til hest eller fods, større gage end en oberstløjtnant. Anritz og laffgelt til folket, som skal hverves, har han at annamme af landkisten i Nørrejylland, og deres bevilling og gage har de alle hos riget at fordre. Dislige vil kongen, at han skal befale kongens oberstløjtnant Buchwalt at fordele og fortrække sit regiment i 8 kompagnier, så at hvert kompagni bliver på 120 heste, og give ham anritz gelt på at hverve de ryttere, han behøver til at komplettere sit regiment. Han skal gøre den anordning, at ethvert kompagni ryttere af landfolket deles i tvende kompagnier, hvert kompagni på 120 heste, og da de gamle kompagnier ikke forslår til at deles som foran angivet, skal han give ritmesteren besked på at hverve så mange ryttere, at de kan sætte 120 heste i hvert kompagni. Under fodfolket skal intet kompagni udgøre mere end 200 mand. F. T. 5, 256 b.

2. jan. (Assens) Ab. brev at hovedgården Østergaard med tiliggende bøndergods af brødrene Jørgen og Niels Kaas er solgt til Uldrich Christian Gyldenløfve for 9.688 rdl. in specie. Kongen lover at betale 4.000 rdl. til Philippi Jacobi 1644 og 4.000 rdl. til Ph. Jac. 1645 og siden resten, som er 1.688 rdlr. Sj. R. 21, 272.

—¹ Patent at kongen har antaget oberst . . . til snarest muligt at hverve et regiment på 1.000 mand, hvor han bedst kan oprette det. Sj. R. 21, 413.

— Bestalling² hvorved kongen antager N. til oberst. Han skal snarest muligt oprette et regiment på 1.000 fodknægte, hvorpå ham af riget på sin egen person skal gives en oberstløjtnants gage og pension, anritz lofgelt på samme regimenter har han at fordre af landkisten i Nørrejylland. Sj. R. 21, 413 b.f.

— Miss. til Anders Bille. Da han har anmodet om tilladelse til at bruge penge af Fyns landkiste til hvervningen, skal han bede adelen i Fyn derom, da kongen ikke vil befatte sig med landkisterne. Hvad angår officerernes traktement under det danske rytteri, som ikke har len, da skal der gives dem samme besoldning som hvervede officerer; fodfolket under oberst Bredaus regiment skal også gives lehnig; den løjtnant i Haderslev len, han omskriver, skal han lade sende til kongen, hvis han er til stede, og lade fændriken bekomme kompagniet igen efter hans eget forslag. I lige måde skal han med al mulig flid lade battere alle vegne for at skaffe sig mest mulig kundskab enten ved fanger eller på andre måder, især om fjenden rykker frem mod Ribe eller andre steder. F. T. 5, 257 b.

— Miss. til Mogens Kaas og Christoffer Urne. Kongen har bevilget, at hans rustvogne skulle føre den havre og proviant, der nu skal bringes til hans lejr, så at bønderne kunne forskånes herfor. De skal sørge for, at det havre, der er nødvendigt til 30 af kongens rustvogns- heste, bliver fremsendt. F. T. 5, 257 b.

3. jan. (—) Miss. til rigens hofmester om at lade udfærdige forle- ningsbreve på Lister len til Jørgen Kaas fra Philippi Jacobi 1644, og på Bøffling len til Eiler Ulfeldt til Eggeskouff på samme måde som det forrige lensbrev til Malte Juell til Gjessingholmb.³ Sj. T. 28, 123. (Efter Hans Maj.ts egen ordre) K.

¹ Indført i R. blandt breve fra okt.-nov. 1645. ² Efterskrift i R.: Af dette slags kopier skal tvende være på regimenter til fods og eet på et regiment til hest, hvert på 1.000. ³ Malte Juell var lensmand på Bøvling fra 1639, Ejler Ulfeldt er ikke anført som lensmand her.

3. jan. (Assens) Miss. til rigens hofmester at Jørgen Kaas skal forlenes med Lister len fra Philippi Jacobi 1644 og årligt have 427 rdlr. af lenets indkomst, mens han iøvrigt skal gøre regnskab for lenets visse såvel som uvisse indtægter. Sj. T. 21, 123 b. (Efter Hans Maj. ts egen ordre) K.

— Miss. til Malte Juel, at han straks skal begive sig til Christiana stad, hvor han siden, når Ebbe Ulfeld til Aagisholm, befalingsmand samme sted, kommer derfra, skal nyde lenet igen, og da have flittig inspektion med fæstningen og ellers alt der i lenet, som han agter at forsvare. Sk. T. 7, 38.

— Miss. til Anders Bille. Han skal have flittigt opsyn med, at ingen af kongens undersætter på hans len rejser ud af riget med deres gods og formue til fremmede steder, med mindre de vil give kongen og byen, de bor i, hvad kongens udgåede mandat bestemmer, dog skal ingen være forment at begive sig til andre af kongens provinser med gods og formue. F. T. 5, 258.

4. jan. (—) Miss. til rigens hofmester at befale rentemestrene snarest at lade udfærdige en ekstrakt over de regnskaber, som Sten Bilde til Kiersgaard, befalingsmand på Rugaard, har indgivet til rentekammeret for Skinderup, nu kaldet Wlrichsholm, gård og gods, så kongen deraf kan se, hvad den årlige indtægt har været, og hvad den er anvendt til, i synderlighed om der er godtgjort 2 ladefogder, som godsets foged beretter, at være ham bevilget af Sten Bilde. Sj. T. 28, 123 b f. K.

—¹ Miss til Marcus Witt med befaling om at hverve 3 eller 400 gode bådsmand på øerne ved Lister, kongens såvel som hertugens, og sende dem til København over Ribe og Kolding. Kongen har befalet, at der skal sendes ham 400 rdlr. fra Riberhus til denne hvervning, og efterhånden som han hverver bådsmandene, skal han give dem pas og besked om at tage til København. Der er givet befaling om, at der skal gives dem nødtørftigt underhold i lenene, hvor de kommer frem, og fri passage over færgestederne. Sj. T. 28, 124. K.

— Miss. til nogle lensmænd², at de skal give frit underhold med mad og øl og fri færgefart over færgestederne til de bådsmand, der kommer til deres len med pas fra Marcus Witt. Sj. T. 28, 124 b. K.

¹ Således K., T. har ingen stedsangivelse. ² Af K. fremgår, at brevet er blevet sendt til Gregers Krabbe på Riberhus, Mogens Bilde på Koldinghus, Claus Sehested på Hindsgavl, Henning Walkendorf i Odense, Mogens Kaas i Nyborg, Wentzel Rotkirk på Antvorskov, Jørgen Seefeld i Ringsted, Niels Throlle i Roskilde, Sten Bilde på Rugaard.

4. jan. (Assens) Miss. til Gregers Krabbe. Kongen har befalet Marcus Witt, skibskaptajn, der ligger med kongens skib ved Lister Dyb, at han på kongens vegne skal hverve nogle bådsmand. Gregers Krabbe skal derfor tage 400 rdlr. af toldkisten og sende til ham, eller også på andre steder tilvejebringe så mange penge, at han får dem. Hvilke igen straks skal erlægges Gregers Krabbe af kongens kommissarier. Han skal ufortøvet sende hosfølgende brev til Marcus Witt. J. T. 11, 111.

5. jan. (—)¹ Miss. til Corfits Ulfeld, rigens hofmester, og Jørgen Vind, rigens admiral. De svenske er ganske uformodet indfaldet i Holsten og Slesvig på fjendtlig vis; og på det at der på Sjælland, om de derimod fremdeles noget ville attentere, kan holdes des bedre orden og justits, har kongen anset for godt at betro de to brevmodtagere den højeste inspektion. De skal sørge for, hvad de finder bedst og tjenligst for landet. Hvad de optager af ammunition, proviant eller andet til landets defension og bedste hos nogen, skal de på kongens vegne forsikre at ville blive erstattet med nøjagtig og billig betaling, når Gud igen giver fredelige tilstande i rigerne. Sj. T. 28, 124 b. K.

— Miss. til Wendtzell Rottkirck. Han skal forsyne Wldrich Christian Gyldenløffues hunde med fersk fisk og brød af toldmel. Sj. T. 28, 125. K.

— Miss. til Anders Bille. Han bedes nu førstkommende søndag komme til Assens og befale oberstløjtnant Hendrick Buchwaldt at komme til stede på samme tid. De vil da erfare kongens videre nådige vilje. F. T. 5, 258 b.

— Ligelydende til Mogens Kaas og Christoffer Urne om at begive sig til Assens førstkommende søndag. F. T. 5, 258 b.

— Miss. til Knud Ulfeld. Da arkelimestrene og håndlangerne, der er fremsendt fra København til lejren med stykker og muniton, beklager sig over, at de intet har at leve af, skal han give dem noget månedlig, hvormed de kan opholde sig nogenlunde, og siden lade dem få samme gage hver måned, så længe de bliver brugt her. F. T. 5, 258 b.

— Miss. til Jost Frederich von Papenhemb. De hamborgske gesandter er dimitteret af kongen og vil nu snarest begive sig på hjemrejsen over Falster, hvorfor han skal sørge for, at de ved færgestederne uden langt ophold kan finde skuder parate til sig og deres følge til at sejle hvorhen deres rejse fører dem, og iøvrigt være dem behjælpelig. Sm. T. 6, 523.

¹ T. har Khbvn., men K. Assens, hvilket må være det rigtige.

6. jan. (Assens) Ab. brev til en skibskaptajn,¹ som denne befaling først forekommer, om med sit orlogsskib straks at begive sig til Femern og der afvente nærmere ordre. I synderlighed skal han have i agt, at han og hans skib ikke pludselig og uformodet bliver overrasket. Sj. R. 21, 272 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Han skal straks begive sig over til Assens, hvor han videre vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 125. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— (Kbhvn.)² Miss. til Jost Frederich von Pappenheim. Alle de breve han modtager fra Caspar von Bihvol,³ embedsmand på Seigbergh, eller andre i fyrstedømmerne Slesvig og Holsten, skal han straks sende til kongen, hvor han er at finde. Sm.T. 6, 523.

7. jan. (Assens) Ab. brev om adelens rostjeneste. Da kongen har erfaret, at en del af adelen holder sig tilbage med at yde rostjeneste, foreholder han dem at tjene deres fædreland og at møde med heste og folk forsvarligt udrustet ved det kompagni, de er under. Undlader nogen dette, vil der for fremtiden blive rejst anklage imod dem. Sj.T. 28, 125 b. K.

— Miss. til landsdommerne⁴ om at forkynde kongens ovenstående åbne brev om adelens rostjeneste på landstinget. Sj. T. 28, 126. K.

— Miss. til Peder Lange. Han skal straks forføje sig til Ribe og alvorligt formane almuen der i lenet, at de gør det værn og arbejde, der er nødvendigt for byen og andetsteds. Han skal flittigt lade optegne, hvilke der herudi viser sig modvillige og nachlæssige, at de til sin tid kan blive straffet. Hvilken befaling han skal lade læse og forkynde på tilbørlige steder, at enhver kan rette sig derefter og for skade tage vare. J. T. 11, 111 b.

8. jan. (—) Miss. til Steen Bille. Kongens og kronens tjenere i hans len i Vissenbjerg sogn, nemlig Michel Nielsen, Niels Jørgensen, Jørgen Madsen, Hans Nielsen og Niels Hansen i Brede, Niels Rasmussen og Hans Jensen i Skallebølle har angivet, hvorledes det store haglvejr, der faldt 3. august 1643, har anrettet stor skade på deres korn, så at størstedelen af det er blevet slået ned, og anmodet om at måtte blive forskånet for forgangne års landgilde. Da kongen af Steen Billes erklæring har erfaret, at deres angivelse er sandfærdig, har han

¹ Navnet mangler, men plads ladet åben. ² Kongen var på dette tidspunkt i Assens. ³ Buchwald. ⁴ Af påtegning på K., der er skrevet på samme blad som ovenstående brev, og efterskrift i T. fremgår, at brevet er blevet sendt til følgende landsdommere: Erik Juel og Mogens Høg i Jylland, Klaus Brockenhuus på Fyn, Jørgen Seefeld på Sjælland, Vincents Steensen på Langeland, Lage Bilde på Lolland-Falster.

nådigt bevilget, at de må være forskånet for det forgangne års landgilde, hvilket han skal lade føre til regnskab. F.T. 5, 259.

9. jan. (Assens) Pas for hertugen af Sønderborgs tjener. Han er på rejse fra Assens til Sønderborg og skal af kongens fogeder forsynes med heste og vogn. Så tit hertugen sender sin tjener til kongen, skal der skaffes denne heste og vogn til og fra kongen. Sj.R. 21, 272 b.

— Miss. til Korfits Ulfeldt og Jørgen Vind, Mogens Kaas og Christoffer Urne, Tage Tott og Christoffer Ulfeldt, Niels Krag, Erik Juel, Mogens Høeg og Mogens Seested, Hannibal Seested og Jens Bjelke. Det uventede indfald i fyrstendømmerne har påført landet store udgifter til forsvaret, hvortil vil kræves, at undersætterne afleverer de sølv- eller guldpenge, de kan undvære, dog at de skal blive tilbagebetalt, når der igen er fred. Det pålægges dem derfor at indsamle disse penge i deres respektive lande og lade dem indbetale til kongens rentekammer mod rigtig kvittering. Sj. T. 28, 127 b. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. til Mogens Kaas og Christoffer Urne i LA. Odense. (Tr.: Gøde, Forordninger 1643—66, s. 25 H. Paus, Kgl. Fordn. f. Norge s. 806 jfr. Dsk. KL. III, 314).

— Miss. til Hans Juell. Kongen vil forlene ham med Dueholm len, som afdøde Jørgen Krag hidtil har haft. Han skal rette sin lejlighed efter at overtage samme len til førstkommende Philippi Jacobi dag. J. T. 11, 111 b.

— Miss. til Jørgen Krags arvinger. Kongen har forlenet Hans Juel til Richergaard, hofjunker, med Dueholmklosterlen, som afdøde Jørgen Krag hidtil har været forlenet med, hvilket han skal overtage til førstkommende Philippi og Jacobi dag. De bedes derfor overlevere ham samme len med hvad dertil hører til samme tid. J. T. 11, 112.

10. jan. (—) Miss til rentemestrene. Kongen har befalet kommissærerne, Korfits Ulfeldt til Urup og Jørgen Vind til Gundestrup for Sjælland, Mogens Kaas til Støffringgaard og Christoffer Urne til Ausmarck for Fyn, Tage Tott Ottesen til Eriksholmb og Christoffer Ulfeldt til Swenstrup for Skåne, Niels Krag til Trutzholm, Erik Juel til Hundsbech, Mogens Høyg til Kiergaardsholm og Mogens Seested til Holmbgaard for Nørrejylland, Hannibal Seested til Nøragergaard og Jens Bjelke til Østerraad for Norge, at de af alle og enhver skal lade afkræve de sølvpenge eller guld, de måtte kunne undvære til landets hjælp. Når de indleverer dem til rentekammeret, skal der gives dem tilbørlig kvittering. Sj.T. 28, 126. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— (Odense) Miss. til Claus Sehested. Han skal strengt tilholde

borgerne i Middelfart, at de uden forsømmelighed skal skaffe fetalje til lejren og iøvrigt efterkomme de ordrer, som bliver givet dem af rigsmarsken. Findes nogen forsømmelig herudi, skal han straffes på det højeste. F.T. 5, 259.

11. jan. (Odense) Instruktion til den skibshøvedsmand,¹ der skal til Marstrand. Så snart skibet bliver færdigt, skal han forføje sig til Marstrand og krydse i søen uden for Göteborg, så længe han kan for vinterten, og dersom han antræffer svensk gods eller skib, skal han gøre sit bedste for at blive det mægtigt og føre det til København. Dog skal han med flid have i agt, at han ingen anden pågriber end svenske og deres gods.² Sj. R. 21, 273.

— Instruktion til den skibshøvedsmand,³ som skal sejle til Danzig med de polske gesandter. Han skal straks begive sig med skibet⁴ fra København til Danzig og derfra tilbage til København. Hvis han på hjemrejsen betræder noget svensk skib eller gods, skal han gøre sit bedste for at blive det mægtigt og føre det til København, dog at han med flid har i agt, at han ingen anden pågriber end svenske og deres gods. Sj. R. 21, 273 b.

— Ab. brev, at kongens udlægger, som er på den pinke, som ligger i Middelfartsund, samt kommandørerne på de andre skibe samme sted, skal rette sig efter ordrer fra Anders Bilde til Damsbo, råd, rigens marsk og befalingsmand over Vestervig kloster. Sj. R. 21, 273 b.

— Ab. brev med befaling til tre af de skibe, der krydser under Fyn, at begive sig til Middelfartsund og modtage videre ordrer i Middelfart. Sj. R. 21, 273 b. Tilføjet: Desuden udgik to lignende breve, dog blev indsat, at de skulle rette sig efter ordrer fra rigens marsk.

— Patent på fribyggeri. Kongen har bestilt nærværende kaptajn⁵ med hans skib⁶ til at fare på fribyggeri og gøre de svenske al den afbræk, han kan, og ellers være vore riger og lande huld og tro. Hvad han på denne måde erobrer, skal være ham og hans paticipanter følgeagtig, efter at der er gået dom derpå. Sj. R. 21, 274. Tilføjet: Af dette brev udgik 30 og blev sendt til hovmesteren til uddeling.

— Miss. til Ventsel Rotkirk. Nærværende Helmer Meinicke, borger i Lybeck, har købt fjorten sjællandske læster og nitten tdr. byg og fortoldet det i henhold til vedlagte toldseddel, men er blevet forment at udføre samme byg. Da denne er købt og rigtigt for-

¹ Navnet mangler, men plads ladet åben. ² Tilføjet: Sådan to instruktioner udgik og hr. hofmester tilskikket. ³⁻⁶ Navnet mangler, men plads ladet åben.

toldet, førend kongens sidste mandat om korn og andre fødevarer udgik,¹ tillader kongen, at han må henføre byggen, hvor han lyster. Sj. T. 28, 127.

11. jan. (Odense) Miss. til Frederik Redtz og Ventsel Rotkirk. De skal være kommissærer for Sjælland og rette sig efter befalinger fra Korfits Ulfeldt og Jørgen Vind. Sj. T. 28, 127. K.

— (**Odensegaard**) Miss. til Ebbe Ulfeld om snarest at begive sig til Øsel og have alt der i god agt. Udt. i Sk. T. 7, 38 b.

— (**Odense**) Miss. til Jørgen Brade. Detlev Reventlow til Reetz, befalingsmand på Haderslevhus, har angivet, at han i Assens har fragtet en skude til København med noget af sit gods, og beder om, at der ikke må blive gjort ham forhindring heri. Jørgen Brade bedes sørge for, at samme skude får lov at sejle, og at der ikke lægges den hindringer i vejen på nogen måde. F. T. 5, 259 b.

12. jan. (—) Miss. til Anders Bille. Nærværende Hermand Fincke har anmodet om at blive antaget i kongens tjeneste ved armeen, hvorfor Anders Bille skal tage ham i tjenesten og anbringe ham, eftersom han finder ham dygtig til. F. T. 5, 258.

— Miss. til Henning Valkendorf. Thomas Brodersen, rigens skriver og indvåner i Odense, har anmodet om at måtte udføre en skibsladning korn af riget, hvorimod han tilbyder at indføre en lige så stor skibsladning rug til landets bedste. Det er kongens ønske, at han skal have lige så meget byg i forråd, som han udfører, og Henning Valkendorf skal begære hans obligation på ufejlbarligt at efterkomme dette. F. T. 5, 259 b.

14. jan. (—) Miss. til rigens marsk. Han skal befale kommandanten på skansen ved Snoghøj, at han skal opgive skansen til svenskerne, dog således at de må udpassere med sak og pak. Marsken skal siden sørge for, at de kommer over til Fyn. F. T. 5, 260.

— Miss. til Knud Ulfeld. Da størstedelen af de hvervede folk er afgået fra lejren til Middelfart, skal han mønstre de tilbageblevne til fods såvel som til hest og siden oplyse kongen, hvor mange hvert kompagni har mistet, så at han kan give videre ordrer om, hvorledes de skal komplettere sig. F. T. 5, 260.

15. jan. (—) Åb. brev med ordre, at kongens kaptajner og udliggere, som er befalet til at krydse under landene, straks skal begive sig til Middelfart og der rette sig efter ordrer fra rigens marsk. Sj. R.

¹ Miss. af 28. december 1643, se CCD. V, 396.

21, 274. Tilføjet: Brevet udgik i to eksemplarer og blev sendt til Villum Adam i Nyborg.

15. jan. (Odense) Miss. til Korfits Ulfeldt. Henrich Geisler, foged på Waldemars slot, har foredraget, at Hans Lauridsen fra Flensborg har tilforhandlet sig landgilde så vel som avlingskorn på Taasinge, men på grund af tilstanden ikke kan afhente det. Det bliver nu sendt til København, hvor det skal henlægges på Provianthuset. Sj. T. 28, 128 K.

— Miss. til rigens marsk. Når de hvervede folk er mønstret, skal han lade disse såvel som de øvrige folk indlogere i købstæderne og landsbyerne, hvor han formener, at de bedst kan ligge til landets forsvær, og sende beretning til kongen om, hvorledes det går med indkvarteringen. Når de hvervede folk til hest er blevet mønstret og har erklæret sig, om de vil muntere igen, skal han modtage kongens videre anordning derom. F. T. 5, 260.

— Miss. til Knud Ulfeld. Han skal betale dem, der har ført proviant til Middelfart, og som senere vil føre proviant dertil. F. T. 5, 260 b.

16. jan. (—) Miss. til Korfits Ulfeldt, hofmester. Han skal sende 100 musketter med deres tilbehør fra kongens Tøjhus til Waldemars slot, så at fogeden kan uddele dem blandt bønderne til at forsvare landet med. Sj. T. 28, 128 b. K.

— Miss. til rigens marsk. Han skal straks sende det hvervede rytteri, som går til fods, til Odense, hvor de skal have deres underhold indtil videre ordre. F. T. 5, 260 b.

— Miss. til lensmændene på Fyn. De skal have tilbørligt opsyn med strandvagterne i deres len, hvilket er meget magtpåliggende for riget. Desuden skal de sørge for, at ingen skude eller båd, som findes i deres len, forlader det, med mindre det sker med deres ordre. F. T. 5, 260 b.

— Miss. til Jørgen Brade. Han skal sørge for at alle både og skuder, som findes for Assens, holdes til stede og i forråd indtil videre ordre. F. T. 5, 261.

— Miss. til Knud Ulfeld. Han skal give lønninger til fodfolket under oberst Barrows regiment og til det danske udskud, når de er mønstret. F. T. 5, 261.

— Miss. til Steen Bille. Han skal straks skaffe 100 vogne til Middelfart, som skal tage det gevorbne rytteri, som går til fods, og age det til Odense. F. T. 5, 261 b.

— Miss. til Henning Valkendorf. Så længe kongen har vinterkvarter i Odense, skal han hver dag skaffe 20 læs ved til kvarteret, hvilket han

skal lade hugge på de steder, hvor det er skoven til mindst skade og så vidt muligt af forrådnede træ. F. T. 5, 261 b.

Lige det samme fik Steen Bille og Arent von der Kula.

16. jan. (Odense) Miss. til Henning Valchendorff. Kongen har befalet Steen Bille til Kærsgård, befalingsmand på Rugård, og Arent von der Kula, befalingsmand på Dalum kloster, at de hver, så længe kongen holder vinterkvarter her i Odense, skal skaffe her til klosteret 20 læs ved om dagen. Hvad der videre er nødvendigt, skal han skaffe her på lenets skove at lade hugge, hvor det gør skovene mindst skade, så vidt muligt af vindfældet og frønnet træ. F.T. 5, 261 b.

17. jan. (—) Miss. til Claus Sehested. Han skal befale en af de pinker, der ligger for Middelfart, straks at gå derfra til Assens og blive liggende der indtil videre ordre. De skuder, som ligger for Assens ladet med kongens eller andres gods, og som har kongens pas på at skulle til København, skal han befale, at de straks begiver sig derhen og tager deres kurs gennem Middelfart sund. F.T. 5, 262.

18. jan. (—) Miss. til Henrik Ramel [hofmester på Sorø akademi] angående en hessisk herremand, Ridesel af Stedt med sin hofmester, der af ham er blevet forbudt en tid lang at bo hos een af professorerne uden for klosteret, da deres tjener skulle have forholdt sig utilbørligt på klosteret. Da de af mangel på veksler ikke kan rejse andetsteds hen, har de anmodet kongen om tilladelse til at opholde sig der. Eftersom sagen kun er blevet refereret for kongen af dem selv, anmodes Henrik Ramel om at tilkendegive sin mening i sagen, og hvis der af hensyn til manglen på veksler kan ske noget med god manér uden at violere den respekt og autoritet, som bør at have på stedet, da skal han bruge det under tjenlig moderation.¹ Sj.T. 28, 128 b. K.

— Miss. til Jost Frederich von Pappenhemb. Da Henrik Rantzau til Smøll er afgået ved døden i Nakskov, og hans efterladte hustru begærer, at hans lig må blive indsat i kirken i Nakskov, og, når hun siden vil føre samme hans lig derfra til Holsten, at der må blive ringet for ham med klokkerne og skolen brugt for ham, bedes han sørge for, at dette efterkommes, når det venligt begæres. Sm. T. 6, 524.

— Miss. til Claus Sehested. Når Anders Bilde til Damsboe, rigens marsk, forlader Middelfart, skal han have indseende med vagten og andet, som han agter at forsvare. F. T. 5, 262.

¹ Jvf. brev af 8. febr.

18. jan. (Odense) Miss. til Knud Ulfeld, kommissær. Kongen vil, at han begiver sig til Odense, hvor han nærmere skal erfare kongens vilje. F.T. 5, 262 b.

— Miss. til Jørgen Brade. Hvad der ankommer af kongens gods fra Haderslevhus til Assens, skal han lade indsætte i kongens logement i Assens indtil videre ordre. F. T. 5, 262 b.

19. jan. (—) Patent på fribyggeri. Kongen har bestilt nærværende kaptajn med hans skib¹ til at fare på fribyggeri og gøre de svenske al den afbræk, han kan, og ellers være kongens riger og lande huld og tro. Dog skal han have i god agt, at han ingen anden antaster end svenske og deres gods. Hvad han på denne måde erobrer, skal være ham og hans partcipanter følgagtig, efter at der er gået dom derpå for admiralitetet i København, hvor samme gods skal henføres. Sj.R. 21, 274 b. Tilføjet: Peder Pedersen i Odense fik to patenter efter dette udkast.

— Miss. til kommissarius Knud Ulfeld. Kongen har anordnet med ritmester Rantzow som ældste ritmester under oberstløjtnant Buchwalts regiment, at han og de øvrige officerer skal skaffe deres uberedne ryttere beredne igen inden 5 à 6 uger; for hver rytter der således gøres bereden, har kongen tilsagt ham 20 speciedaler til anretspenge, der ikke skal afkortes i deres besolding. Knud Ulfeld skal tilstille ritmester Rantzow anretspenge og tage hans revers, at han og de andre officerer skal gøre rytterne beredne igen inden foranskrevne tid. Dersom trommeter, regimentskults, feltskær, fensmed eller gevaldiger findes at have mistet deres heste i sidste occation, har kongen bevilget, at de må få 20 speciedaler til anretspenge som de andre. Oberstløjtnantens kompagni må få 2 måneders, de andre 3 måneders besolding af det, de har til gode, hvilket Knud Ulfeld skal betale dem. F. T. 5, 262 b. f.²

— Miss. til Claus Sehested. Over for de færgeomænd i Middelfart, som har vist sig modvillige til at overføre kongens folk og andet over sundet, skal han lade dem for vidnesbyrd fængsle og siden oversende til København, til hvilken ende han også får tilsendt kongens pas på de nødvendige vogne, som skal overføre dem. Til dem, der skal følge dem, skal han give et bevis med hans egen hånd, hvor mange personer, der oversendes, og hvor mange vogne de skal have. F. T. 5, 263 b.

¹ Navne mangler, men plads ladet åben. ² Brevet er ved en fejltagelse indført to gange. Iflg. anden indførsel er det hele regimentet, der skal have 2 måneders besolding.

19. jan. (Odense) Miss. til Anders Bille. Kongen har erfaret, at der kun er ganske få tilbage af oberst Bredows regiment, hvorfor Anders Bille skal lade dem stikke under det tyske regiment. F. T. 5, 264.

20. jan. (—) Ab. brev hvorved Hertvig Sax til Swante udnævnes til admiral for kongens og kronens orlogsskibe, galejer og både i Middelfartsund, som han af Anders Bilde bliver befalet at kommandere. Til pension og besolding skal han månedlig have 100 rdlr. in specie fra dette brevs dato, og så længe han forbliver i ovennævnte stilling og i kongens tjeneste. Generalkrigskommissarius, som nu er eller kommer, skal contentere ham ovennævnte sum. Sj. R. 28, 274 b.

— Miss. til Claus Sehested. Claus Madsen, borgmester i Middelfart, har over for kongen beklaget sig over, at han i denne tid ikke alene kan klare bestillingen som borgmester, hvorfor Claus Sehested skal befale en af rådmændene i byen at hjælpe ham i hans bestilling, så længe der er så meget besvær, så at alting kan gå bedre til. F. T. 5, 264.

— Miss. til Claus Seested. Mogens Bilde til Tirsbæk, befalingsmand på Koldinghus, skal derfra have ladet føre det inventarium, som fandtes der. Claus Seested skal derfor lade samme inventar hensætte i god forvaring der på slottet indtil videre. F. T. 5, 264.

— Miss. til Knud Ulfeld, kommissær. De penge, han modtager af Anders Bille, og som var beregnet til det regiment til hest, som Frederik Rantzow skulle have hvervet, skal han kvittere Anders Bille for og levere til tre ritmestre i Jylland, nemlig Christoffer Huas, Mogens Arnfeld og Jørgen Seefeld, 30 daler på hver hest til at gøre deres uberedne ryttere, som er til stede, beredne igen. F. T. 5, 264 b.

— Miss. til rigens marsk. Han skal levere Knud Ulfeld til Svendstrup de penge, han har i beholdning, som var beregnet til det regiment til hest, som Frederik Rantzow skulle have hvervet, og tage Knud Ulfelds kvittering derfor. Pengene skal Knud Ulfeld give 3 jyske ritmestre til deres uberedne ryttere efter den ordre, han har modtaget derom. F. T. 5, 264 b.

— Miss. til lensmændene på Fyn. De skal sørge for nødtørftig ildebrændsel til alle vagthuse i deres len, hvor der holdes vagt. F. T. 5, 264 b.

— Miss. til Ventzel Rotkirk. Kongen har fundet for godt, at ritmester Rantzow i Slagelse og kaptajnløjtnant Rant-

zow i Skelskør skal have kvarter til sig og deres uberedne ryttere i 5 til 6 uger, indtil de kan gøre dem beredne igen. Ventzel Rotkirk skal derfor lade dem indkvartere i samme byer og sørge for, at de kan vide, hvad de skal give for sig selv og deres heste, mens de ligger der. F. T. 5, 265.

Henning Valkendorf fik brev om, at Niels Lykkes kompagni skal ligge i Odense; og Mogens Kaas, at Detlews kompagni skal være i Nyborg. F. T. 5, 265.

20. jan. (Odense) Miss. til rigens marsk. De penge, som kommissarierne i Jylland har leveret Henrik Rantzow til Møgelkær efter marskens ordre til at hverve et regiment til hest for, skal han modtage igen og give til de 3 ritmestre i Jylland, nemlig Christoffer Huas, Mogens Arntfeld og Jørgen Seefeld, 30 rigsdaler for hver hest, så deres uberedne ryttere igen kan blive beredne. F. T. 5, 265 b.

21. jan. (—) Miss. til Hans Lindenov. Kongen har erfaret, at der skal være nogle spioner på Samsø. Disse skal han grundigt eftersætte, og når han pågriber dem, skal han straks lade gå dom og eksekution over dem. Sj. T. 28, 129 b. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Miss. til hofmesteren om straks at lade fremsende nødtørf-tig krudt og lod til Samsø. Sj. T. 28, 130. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Miss. til Rigens marsk. Ejler Høg har anmodet om ikke længere at skulle kommandere den fynske trop under Sten Billes fravær, hvorfor kongen befaler, at Erik Kaas til Lindskov, der hidtil har været kornet ved denne trop, skal gøres til løjtnant i Ejler Høgs sted og kommandere kompagniet. F. T. 5, 265 b.

— Miss. til rigens marsk. Han skal gøre en designation over, hvor meget krudt, lunte og lod, der ungefær hver nat og dag bruges på de vagter, der holdes her på Fyn og Langeland, og hvor længe den ammunition kan vare, som de allerede har i forråd, anseende, at det ikke på alle steder er nødvendig at tænde lunter hver dag og nat. Designationen skal snarest muligt tilstilles kongen. F. T. 5, 266.

22. jan. (—) Ab. brev hvorved ritmester Hendrich Rantzow til Magelkær antages og tilforordnes at begynde at hverve et kompagni på 125 ryttere, hvor han bedst kan. Sj. R. 21, 275.

— Ab. brev til ritmestrene Christopher Huas, Jørgen Seefeld og Mogens Arenfeld. De skal nu igen samle og complere deres kompagnier. Kongen har erfaret, at en del af deres ryttere opholder sig hos deres husbunder. Da samme ryttere bekom-

mer deres anridtzgeldt, og de heste, de køber derfor, tilhører deres husbunder, byder og befaler kongen hermed alle og enhver, der har sådanne ryttere hos sig, at de straks lader dem følge og forføje under den ritmesters kompagni, som de tidligere var under. Sj. R. 21, 275.

22. jan. (Odense) Miss. til Knud Ulfeldt, hofmarskal. Han skal befale alle hofjunkerne i egen person og med deres heste at begive sig fra Odense til Middelfart til Anders Bille, hvor de vil få videre ordre. Sj. T. 28, 129 b. K.

— Miss. til Ventsel Rotkirk. Kongen har erfaret, at f æ r g e m æ n d e n e i K o r s ø r har ladet sig forlyde med, at de hellere ville samle og opbrænde deres både end overføre kongens folk og bude. Det pålægges ham at undersøge, hvem der har sagt det. De, der måtte have sagt sådan eller på mindste måde modvillige, skal straks lægges i jern og sendes til Bremerholm. Sj. T. 28, 129. K. (Tr. efter org.: P. Friis Edvardsen, En ringe Underretning om Schielschiør . . . , 1759, s. 475).

— Ligelydende brev fik Mogens Kaas.

— **(Assens)** Ab. brev til bønderne i Danmark om en almindelig l a n d e s k a t til førstkommende påske. Sj. T. 28, 130—31 b. (Enslydende med brev af 30. aug. 1643, se Kanc. Brevb. 1642—1643 s. 573 f. jfr. CCD V, 424). I tillæg oplyses, at Laugholm, Halmstad, Varberg og Christianopol [len] skal give halv skat, og at alle i Jylland er forskånet for det fjendtlige indfalds skyld.

— Miss. til samtlige lensmænd i Danmark. De anmodes om straks at forkynde medfølgende åbne brev for bønderne og den menige almue i deres len og siden i egen person have indseende med skattens udskrivning og betaling, at alt går ligeligt til, så den rige hjælper den fattige. Er nogen forarmet, skal de forskånes og deres andel ikke pålægges nogen anden, med mindre der i samme læg findes nogle så formuende, at de ikke lider afbræk ved at lægge ud for andre. I så fald skal der tages tingsvidne herom, og vidnet indlægges hos Niels Trolle til Trollholm, lensmand i Roskilde. Ingen skal undtages for denne skat, uden adelen. De skal være opmærksomme på hvor der findes ågerkarle, der bruger stort køb, forprang og handel med korn, øxen eller på anden måde, at disse også lægges i skat. Endvidere fremsendes vedlagt nogle af kongens åbne breve til købstæderne, der skal sendes til borgmestre og rådmænd i hver købstad i lenet. De skal også have indseende med, at købstæderne erlægger rigtig skat, og i givet fald indkræve skatten. Skatten bør så vidt muligt betales i rigsdaler in specie, men de der ikke har hele daler, må give 6 slette mark for hver daler.

I Sjælland, Lolland, Falster og Møn skal skatten leveres til Niels

Trolle. I Skåne, Halland, Bleking, Bornholm og Gulland skal den leveres til Henrik Hvitfeldt. I Fyn og på Laffuind til Henning Valkendorff.¹ Sj. T. 28, 131 b – 33.

22. jan. (Assens) Åb. brev til købstæderne i begge riger om dobbelt skat. Sj. T. 28, 134—136 b. Orig. til Holbæk og Korsør (LA. Khvvn.) til Kongsback (Varberg lens arkiv, RA). (Enslydende med brev af 30. aug. 1643 se Kanc. Brevb. 1642–1643, s. 575 f. idet de jyske byer og Marstrand i Norge er udeladt og Varberg kun sat til 10. Jfr. CCD. V, s. 425).

— Åb. brev til kapitlerne i begge riger om dobbelt skat. Med motivering som åb. brev af 30. aug. 1643² begærer kongen, at de til førstkommende påske selv ligner og ordinerer skatten af enhver efter præbendets indkomst. Sj. T. 28, 136 b. f. I tillæg angives, at Roskilde kapitel skal levere 1.000 rdlr. til Niels Trolle, Lunde kapitel 900 rdlr. til Henrich Huitfeld, Oslo kapitel 300 rdlr., Stavanger kapitel 100 rdlr. og Trondhjem kapitel 200 rdlr. til Hannibal Sehested.

— Åb. brev til præsterne i begge riger om dobbelt skat, 8 rdlr. in specie eller 6 slette mrk. for hver dlr. af hver provst eller sognepræst til førstkommende påske, som skal tilstilles stiftets superintendent. Sj. T. 28, 137 f. I brevet til Trondhjem skal tilføjes, at præsterne i Finmarken, som ingen decimas har, skal forskånes og de andre give, som de har formue til. (Enslydende med brev af 18. jan. 1639 se CCD. V, 425 og 3, jfr. m. h. t. motiveringen Kanc. Brevb. 1642—1643 s. 573).

— Miss. til bisperne i begge riger. De skal tilstille hver provst i deres stift en kopi af medfølgende åbne brev om en almindelig skat, hvilket de, når kalent holdes, eller på en anden belejlig tid skal lade læse for præsterne. Siden skal de indfordre skatten og med klare registre og mandtal sende den til NN. til N. Sj. T. 28, 138.

Tillæg; fortegnelse over de bisper der fik brev: Jesper Brockmand at levere skatten til Niels Trolle, Hans Michelsen til Henning Walckendorff, Peder Winstrup og Oluf Fock til Henrich Huitfeld, Lodvig Munte til H. Rosenkrantz, Oluf Bogsen, Thomas Cortsøn og Erich Bredal til Hannibal Seested.

— Åb. brev til menige undersætter og almue i Norge om dobbelt skat. Indledningen ligelydende med åb. brev til bønderne i Danmark 30. aug. 1643 og 22. jan. 1644³. Hver odelsbonde skal give halvparten

¹ Som tillæg er vedføjet et register over lensmændene i Danmark og Norge i 1644, sst. 133–34. ² Kanc. Brevb. 1642–1643 s. 573 jfr. CCD. V, 425.

³ Kanc. Brevb. 1642–1643 s. 573.

af sin rente i indeværende år, og den, der ikke har så megen indtægt, at det kan beløbe sig til 1 enkende dlr., skal som en lejlending give 2 enkende dlr. Hver 10 af kronens bønder og lejlendinge skal lægges i læg og ialt give 20 dlr. Er nogen så forarmet, at de ikke kan afstedkomme det, skal de bevise det med rigtigt tingsvidne, som skal påskrives af lensmanden med egen hånd. Den rige skal hjælpe den fattige. Hver tjenestedreng, der tjener for fuld løn, og hver løs karl, som bruger nogen næring, skal give 1 dlr., og hver tjenestedreng, der tjener for halv løn, skal give $\frac{1}{2}$ dlr. Hver ødegårdsmand skal give 1 dlr., og er de så forarmede, at de ikke kan, skal de forskånes og ikke udgive mere, end de kan afstedkomme. Hver mand, som bor ved søsiden og bruger fiskeri, skal give 3 dlr., hvor fiskeriet er i fuld gang og næring, men hvor det er slapt kun $1\frac{1}{2}$. Hver udrorskarl, som er kommet til sin lavalder, skal give $1\frac{1}{2}$ dlr., og hver tjenestedreng, som udror, men ikke er kommet til sin lavalder, skal give 3 rigsfort. Hver nordfarskipper, som selv har skib og sejler i Nordlandene, skal give det samme, og ligeledes hver styrmand, der sejler på nordfarskibe, skal give 4 dlr. De, der har save, skal af hver årgang give 6 dlr., og af hver flumsav, som går den største del af året, give 4 dlr. og de andre 4 eller 2, eftersom der er ringere lejlighed. Ligeledes skal de give den 5. part af de deler, som skæres på save. Skatten skal inden påske være leveret til lensmanden. Lensmanden har fuldmagt til at tage 2 lod sølv eller 1 dlr., men dersom de ikke kan afstedkomme 1 dlr., må de annamme så mange penge som 1 dlr. in specie nu gælder, som er 96 sk. danske, i stedet for 2 lod sølv eller hver daler. Skriveren skal ikke have penge for at skrive samme skat. Som tillæg følger fortegnelse over de lensmænd, der fik brev. Sj. T. 28, 139–41.

22. jan. (Assens) Ab. brev til 4 len i Norge om halv skat i Nordlandene.¹ Indledning som ovenstående brev. Hver odelsbonde skal give ottendedelen af sin rente i dette år, og den, der ikke har så megen indtægt, at den kan beløbe sig til $\frac{1}{2}$ enkende daler, skal ligesom en lejlending give $\frac{1}{2}$ enkende daler. Hver 10 af kronens bønder og lejlendinge skal lægges i læg og give 5 enkende daler, dog er nogen så forarmet, at de det ikke kan afstedkomme, skal det bevises med rigtig

¹ Det er i T. ikke nærmere angivet, hvilke 4 len, det drejer sig om, men det er formentlig Salten, Senjen, Andenæs og Tromsø len, der fra 1598 tilsammen gik under betegnelsen Nordlandenes len. (Erslev: Danmark-Norges len og lensmænd 1596–1660, Kbh. 1885, s. 85).

tingvidne, der skal påskrives af lensmanden. Den rige hjælper den fattige, hvormed lensmanden skal have flittigt indseende. Hver tjenestedreng, der tjener for halv løn, skal give en rigsort, og hver ødegårdsmænd skal give $\frac{1}{2}$ rigsdaler. Er de så forarmede, at de ikke kan udgive det, skal de forskånes og ikke udgive mere, end de kan overkomme. Hver mand, der bor ved søsiden og bruger fiskeri, skal give $\frac{1}{2}$ rigsdaler, hvor fiskeriet er i sin fulde gang og næring, men hvor det er slapt kun 3 rigsort. Hver udrorskarl, der er kommet til sin lavalder, skal give 3 rigsort, og hver tjenestedreng, der udror og ikke er kommet til sin lavalder, skal give $\frac{1}{2}$ rigsort. Ligeledes skal hver nordfarskipper, som selv har skib og sejler i Nordlandene, samt hver styrmand, som sejler på nordfarskibe, give 1 rigsdaler. De, der har save, skal af hver årgang give $\frac{1}{2}$ rigsdaler og af hver flumsav, som går den største tid af året, 1 rigsdaler og de andre 1 eller $\frac{1}{2}$, eftersom der ringere lejlighed er. Endvidere skal de, der bruger dem, give tiendedelen af de deler, som skæres på sav, og aldeles ingen skal være fri og forskånet for samme skat. Samme skat skal være udgivet til førstkommende påske, og lensmanden skal udskrive skatten og modtage den. Lensmanden må tage 2 lod sølv eller 1 rigsdaler, men dersom de ikke kan afstedkomme rigsdaler, må de tage så mange penge, som 1 rigsdaler in specie nu gælder, som er 96 skilling danske, i stedet for 2 lod sølv eller hver daler. Skriveren skal ikke have penge for at skrive samme skat. Sj. T. 28, 141 b – 143 b.

22. jan. (Assens) Miss. til lensmændene i Norge. De skal straks forkynde medfølgende åbne brev for bønder og menige almue i deres len og siden lade dem lægge og skrive for samme skat. Desuden medfølger åbne breve til købstæderne i lenet. De skal indfordre disse skatter og levere dem til Hannibal Sehested til Nøragergaard, statholder i Norge og lensmand på Agerhus, senest til førstkommende påske, dog at mandtallet som sædvanlig skal klareres i kongens renteri. Sj. T. 28, 143 b — 145. I tillæg fortegnelse over de lensmænd, brevet er sendt til.

— Miss. til kommissarierne i Danmark om at annamme skatten. Der er udgået brev til lensmændene om at levere skatterne til dem, hvorfor de skal kvittere tilbørligt og snarest sende dem videre til generalkrigskommissarius, Knud Ulfeldt til Svendstrup, lensmand over Tønsberg len, og af ham modtage tilbørlig kvittering. Sj. T. 28, 145. Ifølge tillæg sendt til følgende: Axel Arnfeld, kommissær for Jylland, Henrik Valkendorf for Fyn og Langeland, Henrik Huitfeldt for Skåne, Halland, Blekinge, Bornholm og Got-

land, Niels Trolle for Sjælland, Lolland, Falster og Møn. Alle fornævnte skatter skal leveres til Knud Ulfeldt.

22. jan. (Assens) Miss. til Hannibal Sehested om at modtage skatten fra Norge og levere den til Knud Ulfeldt. Sj. T. 28, 145 b.

— Miss. til Holger Rosenkrantz om den skat, der er udskrevet, og som han skal forkynde for Gullands indbyggere. Når han har modtaget pengene, skal han levere dem til Henrik Huitfeldt til Lilleøe, lensmand for Landskrone len. Sj. T. 28, 146. Orig. i Da. Kanc. B. 167, Div. orig. lensbreve og orig. kgl. miss. til lensmænd.

— Miss. til borgmestre og råd i København om den til førstkomende påske påbudte dobbeltskat. De skal forholde sig efter kongens forrige brev til dem om drengeskatten af København og for samme skat levere 600 rdlr. in specie til Niels Trolle. Sj. T. 28, 146 (Tr.: KD. V, 264).

— (**Odensegaard**) Miss. til kommissarierne i Skåne. Mogens Arenfeld har befaling til at komplettere sit kompagni og er tilsinds at hverve nogle ryttere i Skåne og gøre dem beredne. De skal skaffe ham kvarter og iøvrigt være ham mest muligt behjælpelig i hans hvervning. Sk. T. 7, 38 b.

— (**Odense**) Miss. til Knud Uldfeld. Han skal modtage de penge af Anders Bille, rigens marsk og befalingsmand på Vestervig kloster, der var beregnet til det regiment til hest, som Frederik Rantzow til Krappøerup skulle have hvervet, og kvittere ham derfor. Pengene skal han levere til de 3 ritmestre i Jylland, nemlig Christoffer Huas, Mogens Arntfeld og Jørgen Seefeld, med 30 rdlr. på hver hest, for at deres uberedne ryttere, der er tilstede, igen kan gøres beredne, og derforuden 3 måneders sold, som siden igen skal afkortes, hvilken sold han skal give dem af de penge, som Anders Bille leverer ham, så langt de rækker, det øvrige skal han tage af de penge, som han ellers har i forråd og er leveret ham af kongens eget kammer. Til gengæld skal han af ritmestrene tage revers på, hvor mange ryttere de vil gøre beredne. F. T. 5, 266.

23. jan. (—) Miss. til Jørgen Brade. Han skal tilholde borgmester og råd i Assens, at de forskaffer nærværende Mikkel Jensen af Vejbo ll en båd over til Barsøe, dog at de beholder det gods, han har i Assens, indtil båden bliver leveret tilbage. F. T. 5, 266 b.

— Miss. til Arent von der Kula. Kongens og kronens tjenere, nemlig Jørgen Pedersen, Oluf Andersen, Hans Knudsen, Anders Nielsen og Jens Jespersen i Bred, Anders Nielsen i Skalbjerger, Mads Ibsen og

Jens Nielsen i Skydebjerg alle i Dalum klosterset liden har underdanigst meddelt, at de den 3. august 1643 af det store hagl og usædvanlige uvejr har lidt skade på deres korn, så de ikke kan overkomme landgilden for indeværende år, og begæret, at der måtte gives dem nogen forlindring. Da det af Arent von der Kulas erklæring og fremlagte tingsvidner fremgår, at deres andragende er sandfærdigt, skal han forskåne alle foranstående i Bred og Skaldbjerg for et års landgilde, Mads Ibsen Skydebjerg for 1/2 pund byg og Jens Nielsen i Bred for 1 otting smør. Hvilket han skal lade føre til regnskab. F. T. 5, 266 b.

23. jan. (Odense) Miss. til kommissærerne på Fyn. De skal med hensyn til indkvartering og tilførsler i Fyn i denne farlige og desværre som før ulige tid sørge for, at ingen af bønderne forskånes, det være sig kronens, adelens, gejstlighedens eller andres tjenerne, med undtagelse af adelens egne ugedagstjenere. F. T. 5, 267.

26. jan. (—) Miss. til Jørgen Brade. Ditlev Reventlow til Reetz, tysk kansler og befalingsmand på Haderslevhus har meddelt kongen, at han har fragtet en skude, som ligger for Assens og som skal føre hans gods enten til Lybæk eller København. Han har givet skipperen 200 rigsdaler på hånden, men efter at samme skude efter kongens befaling så vel som de andre skuder sammested er blevet arresteret, har Ditlev Reventlow begæret sine penge igen, hvilket skipperen dog ikke har givet ham. Da rejsen ikke er fuldendt, skal Jørgen Brade tilholde nævnte skipper, at han straks skal tilbagegive Ditlev Reventlow de nævnte penge, hvis han da ikke vil levere dem godvilligt. F. T. 5, 267.

28. jan. (—) Miss. til Corfitz Ulfeldt om at lade den svenske resident, Strømfeld, sende til Halmstad og befale guvernøren der at lade ham bringe til hvilket sted på grænsen, hvor Peder Vibe møder med sit gods, hvilket sker den 1. marts. De svenskere, der er blevet arresteret i København efter Torstensons indfald i Holsten, skal have pas til at rejse tilbage til Sverige, dog ikke før der er sikkerhed for, at danskerne og holstenerne i Stockholm er blevet frigivet. Sj. T. 28, 146 b. K.

— Ab. brev om, at Jørgen Skult til Frenndstrup og Ejler Bille til Nakkebølle har andraget, at de til en købmand i Sønderborg ved navn Casper Lindenberg har solgt 130 staldøxne, som han med Guds hjælp agter at skibe herfra til Lybæk, og anmodet om tilladelse til, at Casper Lindenberg må udføre disse øxner efter at have erlagt told og andre rettigheder, hvilket bevilges. F. R. 4, 332 b.

30. jan. (Odense) Miss. [til Arent von der Kula?]. Kongens og kronens tjenere i Elmelund, Dyred, Giesbjerg og Ellegård i Dalum klostrens len har foredraget, at de 3. august 1643 har lidt stor skade på deres korn af den store, usædvanlige hagl, og begæret lindring på deres landgilde. Da det af hans erklæring og fremlagte tingsvidner fremgår, at deres meddelelse er sandfærdig, bevilger kongen, at Elmelund bymænd for et år forskånes for rug- og havrelandgilde, ligeledes Oluf Ibsen i Ellegård for 3 tdr. byg, Laurids Pedersen i Dyred for 1 otting honning og 5 skpr. rug og Niels Dinesen i Besbjerg for 1 ørtug og 12 skpr. havre. Hvad de ellers efter jordebogen plejer at yde, skal han fordre hos dem. Hvilket han skal lade føre til regnskab. F. T. 5, 267 b.

— Miss. til rigens marsk og generalkommissær. Kongen er tilfreds, at de hvervede regimenters fodfolk, der ligger her på Fyn, må kompletteres, og recreutgield dertil forstrækkes, og at derunder indrettes til 1 kompagni med fyrrør; dislige, at al udskrevent landfolk må gives lønning, dog [kun] hvad i landkisten til bedste er og dertil anvendes. F. T. 5, 268.

— Miss. til lensmændene på Fyn. Hvad der på kongens vegne befales dem af Anders Bille til Damsbo, rigens marsk, og vedkommer hans bestilling, skal de uden videre rette sig efter, være sig købstædernes så vel som landfolket at opbyde og fremsende til de steder, som marsken anordner, eller på andre måder landets defension angående. Hver tredie mand skal straks udskrives og sendes til rigens marsk, de skal forsynes med proviant til 8 dage, og hver 2 eller 3 bønder skal have en vogn med heste med sig. F. T. 5, 268.

1. febr. (Odensegaard) Åb. brev at kongens skibskaptajn, Lauritz Galtung, der for nogen tid siden har begået et ulykkeligt drab på Axel Mouath og derfor hidtil har opholdt sig på fremmede steder, har ansøgt om sikkert lejde. Af de i sagen førte vidnesbyrd er fremgået, at der var stor skyld hos den afdøde, hvorfor kongen igen bevilger Lauritz Galtung sikkert og frit lejde i sine riger og lande, så og forunder ham at måtte indstille sig i sin forrige tjeneste. Sj. R. 21, 275 b.

— (Odense¹) Miss. til bisperne i Danmark undtagen Jylland. Eftersom kongen jo længer jo mere erfarer, med hvilken listig og blodgerrig gevalt fjenderne beflitter sig på at forfølge kongens undersætter alle vegne, og kongen ingenlunde tvivler på, at den retfærdige og barm-

¹ Således K. og orig., T. har ved en fejl Kbhvn.

hjertige Gud bistår mod sådan uforskyldt og uretfærdig fjendtlighed, skal de befale præsterne, at de flittigt formaner deres tilhørere, at de næst alvorlig og andægtig indfald og sand hjertens omvendelse forlader sig fuldkommelig, at den gode Gud viselig vil hjælpe og styrke kongen og dem mod sådan overmodige og ugudelige fjender, og at de for ingen del lader modet falde, men mandelig hjælper til at forsvare deres herre og konge, deres fædreland, hustru og børn, og spejler sig i deres naboer, som nu desværre formedelst fjendens list og gevalt er undergiven daglig plyndring. Kongen vil næst Guds hjælp inden kort tid komme med sådan undsætning, at de skal se, hvorledes Gud selv skal gøre alle kongens fjender til skamme. Sj. T. 28, 147. K. (Tr.: D. KL. III, 315 efter orig. i Fyens bispearkiv, LA. Odense).

1. febr. (Odense) Miss. til Iver Krabbe på Varberg. Han skal bede den mand i Waldegaard, som Peder Skriver tidligere boede på, at han skal skaffe nærværende Hannibal Sehesteds tjener fra Waldegaard med en båd over til Norge, hvor han bedst kan hjælpe ham frem til Hannibal Sehested. Sk. T. 7, 38 b.

— (Odensegaard) Ab. brev at kongen har antaget og bestilt Henrik Rantzau til Møgelsker at skulle være generalproviantkommissær i Fyn. Til traktement på sig selv og dem, der skal have med provianten at bestille, er der bevilget ham månedlig, så længe han beklæder stillingen, 150 rigsdaler in specie med begyndelse fra dette brevs dato og med ophør, når han forlader samme stilling. F. R. 4, 333.

— (Odense) Miss. til Laurids Skinkel og Erik Quitzow til Ganderup. Fru Margrete Norby, afdøde Tønne Billes til Billeskov ønsker snarest med samtlige hendes afdøde husbonds arvinger at skifte det løsøre, der findes på gården under forsegling, hvorfor de skal begive sig til gården, når skiftet foretages, og under deres hænder og signeter gøre en rigtig registrering på alt løsøre i boet, og på visse steder på gården under forsegling hensætte det, der tilkommer de arvinger, der ikke kan komme til stede her i landet. F. T. 5, 268 b.

— Miss. til Mogens Kaas. Han skal til 5. februar lade levere køkkenskriveren her på klosteret følgende varer, som er friske og gode: 6 tønder smør, 6 tønder saltet oksekød, 30 stykker fede gedevæddere, 80 par høns, 20 wål æg, 1 tønne bæltssild, 1 tønne saltet laks, 30 røgede svinerygge og 10 røgede fårekroppe. Endvidere løg, gulerødder, pebberrødder, hvide raffur og vistelnack rødder, et parti af hver slags, såfremt det kan fås i lenet. For dette såvel som for det andet skal han have betaling af køkkenskriveren, når det er leveret. F. T. 5, 269.

1. febr. (Odense) Miss. til Knud Ulfeld, krigskommissær. Han skal betale Anders Bille, til Damsbo, rigens marsk de penge, han har udgivet til båds mænd at antage og for kundskab, hvilket Knud Ulfeld skal lade føre til regnskab. F. T. 5, 269.

— Miss. til Claus Sehested. Borgerskabet i Middelfart har underdanigst begæret mod betaling at måtte få noget til hjælp af kongens og kronens skove i hans len til bryggen og bagen. Han skal derfor mod betaling lade udvise 10 træer til dem og til den pris, som veddet nu gælder. F. T. 5, 269 b.

— Miss. til Mogens Kaas og Christoffer Urne. I denne farlige tid er indkvartering overalt i landet og tilførsler fra alle nødvendig, men da denne tyngde er fast ulidelig og umulig for kronens tjenere alene, skal de gøre adelen det forståeligt og træffe den aftale med den, at de tilsteder deres tjenere og alvorligt tilholder dem, at de lige så vel som kronens tjenere, så tit det tilkommer dem, skal tage soldateske og gøre tilførsler til underhold mod betaling. F. T. 5, 270.

— Miss. til lensmændene på Fyn. Kongen har antaget Henrik Rantzow til Møgelkær som generalproviantskommissær på Fyn. De skal rette sig efter de ordrer, han giver angående proviant, hør, strøelse og heste til lejren eller anden steds, hvor folk indkvarteres, at skaffe såvel fra købstæderne som fra landsbyerne, som de agter at forsvare for kongen og riget. Ingen skal forskånes uden adelens ugedagstjenere, i denne farlige tid ligger højeste magt herpå. Hvad der således kommer, skal blive betalt. F. T. 5, 270.

2. febr. (—) Ab. brev om Torstensons indfald. Undersåtterne i Fyrstendømmerne og Jylland påmindes om deres skyldighed. Samtidigt tryk, jfr. Regesta 2. Rk. II, 2, 16936.

— Miss. til lensmændene i Danmark undtagen Jylland. Kongen erfarer, at det åbne brev af 9. febr. 1631 om bededage ikke efterkommes, og at den første endnu ikke er straffet derfor, som om de hverken var påbudt af Gud i himmelen eller kristen øvrighed, skønt Guds vredes straf i disse tider hænger over lande og riger, og nøden og faren uden al forordning burde opvække ethvert kristent hjerte til alt det, der kan formilde og afvende den fortørnede Guds vrede. Derfor skal lensmændene med største iver og alvor holde og eksekvere samme forordning, så at kongen ikke skal nødes til at bruge og betænke hårdere midler. S. T. 28, 147 b. f. K. Orig. til Mogens Kaas i LA. Odense. (Tr.: D. KL. III, 316 efter kopi, jfr. CCD. V, 425).

— Miss. til Niels Trolle og Christen Skeel. Der skal hverves et regiment til hest, i hvilken anledning de af landkisten i Sjælland skal for-

strække kongen med 20.000 rigsdaler, som de skal sende til Corfidtz Ulfeld til Wrup, rigens hofmester, der skal uddele dem til officererne. Sj. T. 28, 148 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

3. febr. (Odense) Åb. brev til den kaptajn, der ligger ved Femern, at han skal lade skipper Hendrick Heede passere med den skude korn, som tilkommer Bartram Reventlau til Lunbershavn [Lammershagen]. Sj. R. 21, 276.

— Miss. fra rigsrådet til oberstløjtnant Frederik von Buchwalt, ritmester Flemming Ulfeldt og Niels Lykke samt løjtnant Levin Bylow. Rådet har af deres brev erfaret om den svenske generals erklæring om deres befrielse og anmodning om rådets godagten. Rådet vil meget gerne befordre deres frihed, men der er allerede nogle af de svenske officerer til stede, og flere vil sikkert komme til. Det er rådets håb, at deres befrielse på denne måde lettest kan fremmes, hvad de bedst kan fornemme hos generalen. De skal ikke tvivle om, at rådet vil gøre alt hos kongen for at fremme deres sag.¹ Sj. T. 28, 148 b. K.

— Miss. til Henrik Ramel. Kongen har for nogen tid siden bevilget Key Seestedt, at hans to sønner måtte komme i Sorø akademi mod betaling som andre adelspersoner. Men han har nu meddelt, at det vil være alt for besværligt for ham i den bedrøvelige tilstand at skaffe pengene for sønnernes ophold, hvorfor kongen indtil videre vil udlægge pengene for ham, som siden skal fordres rigens hofmester. Sj. T. 28, 149.

— Miss. til rigens hofmester. En skipper ved navn Henrik Heeder er med sin skude, der var ladet med korn tilhørende Bertram Reventlov, blevet arresteret af en af kongens kaptajner, der lå ved Femern. Hvis skuden allerede er blevet ført til København, skal den udleveres til Bertram Reventlov. Sj. T. 28, 149 b.

— Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen har befalet, at det gevorbene folk, der ligger på Femern, skal føres derfra til Lolland, hvorfor han skal modtage dem, når de ankommer, og skaffe dem kvarter der i landet indtil videre ordre. Sm. T. 6, 525.

— Miss. til Henning Valkendorf, generalkrigskommissær. Han skal mønstre generalproviantskommissær og bestaltet ritmester Henrik Rantzows kompagni og have skarpt indseende med, at hans ryttere er beredne, som det sig bør. Og når de er møn-

¹ Jvf. brev af 21. febr.

strede, skal han månedlig betale dem lige som de andre hvervede folk. I lige måde skal han også mønstre de tyske ritmestres kompagni, så snart de igen er kommet op, og betale dem lige som de andre gevorbne, når der tilkommer dem noget. F. T. 5, 270 b.

3. febr. (Odense) Miss. til Mogens Kaas. Kongen har erfaret, at en del Flensborg-borgere med deres skibe og gods er ankommet for Svendborg og har anmodet om bevilling til at måtte forføje sig til andre dele af riget med skibene og deres indeholdende gods. De, der under skibs og gods fortabelse, såfremt deres forseelse bliver opdaget, vil forpligte sig til ikke sejle til andre steder hen end til Sjælland, Fyn og Skåne, må det være frit og tilladt at gøre det, når de har afgivet deres forpligtelse derpå. F. T. 5, 270 b.

— Miss. til Falk Gøe. Kongen har anset det for godt og nødvendigt at strandvagterne om Fyn i denne farlige tilstand vil kunne blive forset. Han skal derfor have flittig inspektion med samme vagter fra Svendborg til Fåborg og derfra også til Hesselager på den anden side og på de øer, som derunder og på det strøg er beliggende, og dersom (hvilket Gud afvende) der sker noget fjendtligt indfald, da skal han i egen person animere og føre de folk såvel som dem fra de købstæder, der ligger på det strøg, og gøre modstand så vidt som muligt og forsvarligt er, og siden, når vagten er besøgt, stedse blive i Middelfart og der afvente rigens marsks ordre. F. T. 5, 271.

Ligelydende breve til Jokum von Buchvalt fra Fåborg til Strandby, Henning Paawisk og Torben Gabrielsen fra Strandby til Vendsherred, fra Bogherred slipper og til Middelfart Claus Seested, Frans Paawisch fra Middelfart halvanden mil mod Børgense, Laurids Ulfeld og Laurids Skinkel begynder hvor Frantz Paawisk slipper og til Maskouffgab, Hendrick Gyldenstjerne fra Maskouffgab Hindsholm og imod Nyborg, Gregers Høeg og Claus Urne fra Nyborg og Hesselager. F. T. 5, 271 b.

4. febr. (—) Ab. brev til en af kongens kaptajner, som ligger ved Femern. Han skal føre nærværende kammerjunker Bertram Rantzow til Potlos til Lübeck og igen forføje sig tilbage, såfremt hans skib landet uden fare kan afkomme. Sj. R. 21, 276.

— Miss. til lensmændene på Fyn. Da det er meget nødvendigt at gøre nogle af soldaterne beredne, skal de tilholde alle bønderne i deres len, såvel kronens som adelens, at de af hvert sogn skal udruste 2, 3 eller 4 heste efter sognenes størrelse med tilhørende sadel eller hynde

og straks lader dem føre til Middelfart. Hvis nogen af dem ikke får deres heste igen, skal de have betaling derfor. F. T. 5, 271 b.

— Miss. til Henrik Rantzow. Oluf Daa til Ravnstrup, har tilkendegivet, at Henrik Rantzow vægrer sig ved at tilbagegive ham hans revers, som han har udgivet til Henrik Rantzow på at hverve nogle ryttere; han har ikke kunnet tilbagelevere alle de penge, han har fået af Henrik Rantzow dertil, thi nogle har han udgivet til ryttere, som er blevet i Jylland, ialt 483 rigsdaler. Når han aflægger regnskab for Henrik Rantzow, skal han tilbagegive ham hans revers. F. T. 5, 272.

8. febr. (Hovedkvarteret i Føns) Miss. til Henrich Rommel. Kongen har af hans erklæring, anlangende hvad der er passeret med de Reideselers tjenerer på Sorø, og hvad der siden er påfulgt, erfaret, at ikke ringe exorbitantz er forløben. Efterdi kongen ikke vil lade sådant passere ustraffet, og samme herremænds præceptor, som burde forekomme sligt og svare der til, med mindre han på sine disciple, som han ulydige skylde, ville indvende, skal Henrich Rommel lade sagen citere, dom hente og efter fundatsen straffe den, hos hvem skylden findes, anseende at kongen ikke vil tolerere slige forargelige exemplar, og at der bør næres billig respekt for Henrich Rommels bestilling. Imidlertid kan samme personer opholde sig på kroen; når dom og eksekution er sket, kan de, som findes uskyldige, forblive på akademiet. Sj. T. 28, 150. K.

10. febr. (Føns) Miss. til Claus Sehested. Da kongen agter at tage kvarter i Gamborg, skal han lade Deberens kompagni, der nu ligger i Gamborg, få det kvarter, som Lauritz Powisk nu ligger i, igen. F. T. 5, 268 b.¹

— Miss. til rigens marsk. De to adelskompagnier på Fyn har ikke officerer nok, hvorfor han straks skal bestalle dygtige officerer under disse to kompagnier, som skal betjene samme kompagnier. F. T. 5, 272.

— Miss. til lensmændene på Fyn. Kongen har erfaret, at en del soldater under kaptajn Dulchs og kaptajn Lydevalts kompagnier ikke har indstillet sig, men holdt sig væk fra nævnte kompagnier, hvorfor de ikke er så komplette, som de bør. De skal derfor alvorligt tilholde nævnte soldater, at de inden en vis tid skal indstille sig hos de kompagnier, der hører under. Dersom de

¹ Står før breve af 1. febr.

ikke straks efterkommer denne befaling, skal de uden videre proces lade dem anholde i jern og sende til Bremerholmen. F. T. 5, 272 b.

— Miss. til Henning Valchendorff og Knud Ulfeld, kommissærer. De skal straks mønstre de ryttere, der ligger i Odense og er hvervet til hoffanen; ingen må ride gennem mønstringen med mere end een hest og heller ikke godtgøres for flere. F. T. 5, 272 b.

— Miss. til rigens marsk. Han skal tage det gevorbene folk, der ligger på Fænø, derfra og henlægge andre af landfolket i deres sted, da kongen ønsker at holde det gevorbene folk mest mulige sammen. F. T. 5, 273.

11. febr. (Føns) Miss. til Knud Ulfeldt, generalkrigskommissær. Ved hvert kompagni til fods må der betales for en clodit¹ og en feltskær, og ved hvert regiment en feltpræst og en profos, hvilket han skal føre regnskab over. Sj. T. 28, 150 b. K.

— Miss. til oberstløjtnant Frederik von Buchwald og ritmester Henrik Rantzau. Da man formoder, at deres kompagni er igen komplette, skal de med begge cornetter begive sig til Skåne og lægge sig i kvarter der i henhold til den hosføjede ordre til kommissærerne samme sted fra kongen. Sj. T. 28, 150 b. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Miss. til Tage Thott og Christopher Ulfeld. Kongen har befalet to af sine hvervede kompagnier til hest, nemlig ritmester Henrik Rantzows og oberstløjtnant Buchwalts, straks at begive sig til Skåne. De skal, når de ankommer dertil, skaffe dem kvarter og det på de steder, hvor de eragter, at de er mest nødvendige. Sk. T. 7, 39.

— Miss. til Henning Valchendorff. Da kongens generalgevaltiger er befalet at forføje sig til Odense og forblive der indtil videre ordre, skal Henning Valchendorff sørge for, at han får et dygtigt logement, hvor han kan forvare vel alle de fanger, der bliver sendt til ham. F. T. 5, 273.

12. febr. (Gamborg) Miss. til Jørgen Brahe. Kongen har anset for godt til landets defension at lade lægge et verk på F y n s s k o v, hvorfor han skal befale bønderne, såvel kronens som adelens, i Båg herred, at de straks begiver sig til nævnte Fyns skov for at hugge palisader, hvor det bliver dem udvist, og fremføre vogne til værket. F. T. 5, 273.

13. febr. (Odense) Ab. brev om, hvorfor kongen ikke vil modtage de af en svensk herold til Helsingborg bragte breve. Ikke i R. eller T. Se Regesta nr. 8954.

¹ K. har clavit (slutter).

14. febr. (Gamborg) Miss. til dr. Jacob Fabricius. Han skal straks begive sig til Middelfart for at undersøge en sygdom, der er begyndt at grassere blandt kongens folk der. Når han har fundet sygdommens årsag, skal han behandle de syge med den tjenlige kur og medikamenter. Da der i forvejen er to af kongens læger på stedet, skal han konferere med dem og siden skriftlig til kongen indsende en erklæring og betænkning om, hvilken af de nævnte læger han anser for den dygtigste. Sj. T. 28, 152. (Efter hr. kanslers befaling) K.

15. febr. (Gamborg) Miss. til dr. Jesper Brochmand. Poul Jacobsen, sognepræst til Woldersløf og Giorløf sogne, der for nogen tid siden er blevet fradømt sit kald, må forblive i kaldet endnu et år, hvis han i den tid sørger for en dygtig kappellan til at betjene kaldet. Såfremt hans perturbation til den tid er overstået, således, at han selv kan betjene kaldet, må han forblive i det; i modsat fald skal han straks afskediges. Jesper Brochmand skal i prøvetiden holde nøje opsyn med hans perturbation og hele helbredstilstand. Sj. T. 28, 151. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Corfitz Ulfeld. Hvad professorerne på universitetet i København har angivet mod borgerskabet sammesteds, kan han erfare af deres hosføjede supplikation. Han skal erfare sagens beskaffenhed og med forderligste erklære sig overfor kongen. Sj. T. 28, 151. K. (Tr.: KD. V, 264).

16. febr. (—) Miss. til lensmændene i Sjælland, Skåne og Fyn. De skal arrestere og anholde alle skibe og skuder, der ankommer til deres len fra Rostock, Wismar, Stralsund, Stettin eller andre steder, hvor der er svenske garnisoner.¹ Sj. T. 28, 151 b. Som tillæg er anført samtlige lensmænd, der modtog brevet, alt 21. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Miss. til dr. Niels Povelsen. Superintendenten over Trondhjems stift har anmodet om, at der måtte blive sendt 16 studenter fra Københavns universitet til at betjene ledige præstekald i stiftet. Da studenterne mangler penge til rejsen, skal han af de penge, han har i behold til den nye kirke, sende 20 dlr. til hver student til dr. Jesper Brochmand, som denne skal uddele til de studenter, han udvælger, for hvilket beløb han skal give tilbørlig kvittering. Sj. T. 28, 152 b. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Ab. brev at nærværende Carl Isachsøn af Brandsted i Skåne har andraget, at han for letfærdighed, som han har begået i

¹ Jvf. miss. af 13. marts.

sit ægteskab, af det hæderlige kapitel i Lund i 1637 er blevet tildømt at være sin hustru kvit og ikke igen at måtte gifte sig, med mindre han efter forbedring af sit levned kunne opnå den høje øvrigheds tilladelse hertil. Kongen har erfaret, at Carl Isachsøn har fået rigtig afsked fra det skånske regiment, som han har tjent, og siden tjent en præst samme sted, hvor han også har skikket sig kristeligt og vel, som hans pas formelder og udviser. Kongen bevilger derfor at Carl Isachsøn må begive sig i ægteskab og indlade sig med hvilken kvindsperson, Gud og lykken vil tilføje ham. Sk. R. 5, 420.

16. febr. (Gamborg) Åb. brev med takster for varer, hvorefter bønder og borgere, der leverer varer til soldaterne, skal fordrø betaling.

1 tønde rug	3 slette daler
1 tønde [!] rug	9½ slette mark
1 tønde havre	1 rigsdaler
1 skæppe boghvedegryn	3½ slette mark
1 skæppe havregryn	3 slette mark
1 skæppe ærter	2 slette mark
1 mark flæsk	3 skilling
1 pund oksekød	1½ skilling
1 får	1 slet daler
1 lam	3 slette mark
1 fed gås	1½ slet mark
1 par høns	10 skilling
1 tønde smør	10 rigsdaler
1 skålpund smør efter advenant	
1 godt læs hø	1 slet daler. Dog dersom læset findes ringere, da efter godtfolks sigelse at betales.
1 læs strøelse	2 slette mark
1 snes æg	4 skilling
1 tønde 2 skillings øl	10 slette mark
1 tønde 1 skillings øl	1 rigsdaler
1 skilling ren rugbrød	1½ bismarck eller 24 lod
1 skålpund gammelost	6 skilling, og den som ny er 5 skilling
1 bismarck mark lys	6 skilling
1 lispund bergerfisk eller islandsfisk	4½ mark
1 lispund tørre gråseye	3 mark

F. R. 4, 333.

— Miss. til lensmændene i Fyn.¹ Han har tidligere modtaget kongens befaling om at sende hø og havre fra sit len til rytteriet her på Fyn; kongen erfarer dog, at dette ikke efterkommes så fuldkomment som nødvendigt for rytteriet, der af sådan mangel snart kunne ruineres. Kongen har derfor anset for godt, at han hver 14. dag fra sit len ufejlbarlig fremsender til ritmester Christoffer Huassis ryttere i Rorsloff 70 læs hø, dernæst til ritmester Niels Løckes folk i Moesgård ved Kinstrup 60 læs, ligeledes til oberstløjtnant Buchwalds og Rantzows folk og heste i Roelund og Roenis 60 læs hø og lige så mange tønder havre, nemlig med hvert læs hø 1 tønde havre, og han skal befale bønderne at møde ved kvartererne dermed til bemeldte tid for bedre rigtigheds skyld. Hvis kvartererne forandres, skal han tilholde dem at skaffe samme hø og havre, hvor officererne bliver indkvarterede. Bønderne skal straks have deres betaling af ritmesteren eller den, der kommanderer kompagniet, efter den taxt, som kongen har ladet udarbejde, og som vedlægges; denne har han at lade forkynde på tilbørlige steder og holde sig derefter. Dersom nogen forsømmelse tages i det, som kongen har befaleet, og det ikke straks iværksættes, som forskrevet står, skal han selv derfor stå til rette. F. T. 5, 273 b.

Ligelydende breve til Jørgen Brahe om hver 14. dag at levere til de heste under hoffanen, der ligger i Garstrup, 65 læs hø, og til kongens rustvognsheste i Middelfart 40 læs hø og lige så mange tønder havre. NB. det hø og havre der fremføres med bøndernes egne heste og til rustvognshestene skal betales af kongens eget kammer.

Henning Valchendorff skal af Sct. Hans klostres len levere til ritmester Jørgen Seefelds heste, der ligger i Ejby, 100 læs hø og til ritmester Henrik Rantzows heste, der ligger i Wejlby 35 læs hø. Ligeledes skal han fremsende til de heste, der er under hoffanen i Gastrup, 60 læs hø og lige så mange tønder havre.

Steen Bille skal levere til ritmester Henrik Rantzows kompagni i Vejlbj 90 læs hø og lige så mange tønder havre.

Arnt von Kula skal levere til ritmester Deberns kompagni, der ligger i Wiby, 100 læs hø og til ritmester Christoffer Hassis kompagni, der ligger i Rorsleff, 10 læs og lige så mange tønder havre.

Claus Sehested skal levere til kongens egne heste i Gamborg 20 læs, til rigens marsk i Middelfart 20 læs og til ritmester Henrik

¹ Brevet må være rettet til Mogens Kaas, der var lensmand på Nyborg slot.

Rantzows heste samme sted 6 læs og lige så mange tønder havre. Udt. i F. T. 5, 274.

18. febr. (Gamborg) Ab. brev Nærværende Peiter von Stenberg antages og forordnes at tjene som kaptajn og skal straks begynde at hverve et kompagni på 200 mand med fyrrør. For sin bestilling skal han have samme gage og traktement, som andre kaptajner nyder og får. Sj. R. 21, 276.

— Miss. til Claus Seested. Han skal herefter have flittig indsigt med strandvagten fra Stribsodde og til det sted, hvor Laurids Ulfeld til Harritsløvgård har fået befaling at føre opsyn med vagten. F. T. 5, 274 b.

19. febr. (—) Miss. til Corfits Ulfeld. En del af adelen på Fyn har lånt kongen noget sølv og guld uden rente og tilbudt at levere dette i København. Når det er prøvet og taxeret af en kyndig guldsmed, skal der gives bevis og forsikring om tilbagebetaling. Sølv og gullet, også det der ankommer fra Henning Valkendorf, skal anvendes efter kongens tidligere befaling. Sj. T. 28, 153. (Efter hr. kanslers ordre) K.

— Miss. til Henning Valchendorff. Kongens undersætter på Fyn af både adel, gejstlig og borgerstand har deres fædrene rige til hjælp og undsætning i denne farlige tid lovet at ville forstrække kongen og riget med en del sølv og guld og det uden rente. Han skal modtage samme sølv og guld, og efter at det er blevet prøvet hos Claus Guldsmed i Odense, der skal beediges ikke at gøre noget underslæb heri, skal han give dem sit bevis og forsikring om at ville tilbagebetale samme guld og sølv, når Gud igen under riget en fredelig tilstand, hvorpå han også skal give dem kongens bevis og forsikring. Sølv skal straks fremsendes til rigens hofmester. F. T. 5, 274 b.

— Miss. til Claus Seested. Da bønderne i Gamborg daglig må føre ved til kongens kvarter i byen lige som også udføre andet arbejde, skal han, så længe kongen bliver liggende der, lade dem blive hjemme og holde dem forskånet for ægt. F. T. 5, 274 b.

20. febr. (—) Miss. til Claus Sehested. Da der i denne tid er bleven hugget temmelig meget ved i skovene ved Middelfart og omkring den nyopkastede skanse til palisader til samme skanse, skal han, for at man bedre i fremtiden kan vide, hvad der er gået til samme brug, og hvad skade der deraf er sket på skovene, til tinge lade opkræve dannemænd, der skal besigtige skovene og siden give deres skriftlige vidne og kundskab fra sig. F. T. 5, 275.

21. febr. (Gamborg) Miss. fra rigsrådet til 4 fangne officerer.¹ Man har modtaget deres besked om general Torstensons resolution med hensyn til deres befrielse og vil anmode kongen om at give kommissæren i Glückstadt befaling til at foranstalte udvekslingen på rimelige vilkår, men de må selv drive på sagen hos generalen. Sj. T. 28, 153 b. K.

— Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen har erfaret, at færgemændene i Drængxmynde og andre steder der i landet skal have anstillet sig modvillige mod at overføre folk, hvorved kongens bud så vel som andre kunne forsømmes, hvilket han af følgende supplikation kan erfare. Han skal flittigt inkvirere herom, hvilke færgemænd, der har anstillet sig modvilligt, og dersom nogen findes, skal han straffe dem tilbørligt derfor. Sm. T. 6, 525.

— Miss. til Erik Rosenkrantz. Han skal alvorligt befale bønderne i sit len, at de skal komme borgerskabet i Nakskov til hjælp med at reparere og forfærdige voldene sammesteds. Sm. T. 6, 526. Indl. u. d.

— Miss. til Borker Rud og Jost Frederik von Pappenheim. Kongen har anset for godt, at de skulle være generallandskommisærer i Lolland og Falster og have flittig inspektion med, at alt går rigtigt til. Deslige skal de forhandle med adelen og købstæderne såvel som almuen sammesteds, at de i denne farlige tid vil komme borgerskabet i Nakskov til hjælp med nogle penge til at købe stykker og ammunition til befæstningens fornødenhed sammesteds, i betragtning af at denne bliver anvendt til deres fædrelands og deres egen gavn. Sm. T. 6, 526. Indl. u. d.

22. febr. (Odense) Ab. brev. Nærværende Anna Thieritz, skipper fra Fliland, har forgangen Martini dag i Beltet mistet skib og gods, der bestod af nogle tusinde tønder hvede, som han havde indladet ved Femern og agtede sig til Holland med. Af denne ladning har han bjerget omtrent 1890 tønder våd og tør hvede, som han har oplagt i Nyborg. Det bevilges og tillades ham toldfrit at udskibe hveden derfra til Holland i foråret. Sj. R. 21, 276.

— Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen erfarer, at præsterne i Lolland og Falster vil forstrække ham med henved 1000 lod sølv. Han skal straks modtage det fra dem på sin revers og siden lade det sende til København. Når det er prøberet og takseret, skal de modtage kongens egen forsikring derpå. Sm. T. 6, 527.

— Miss. til Knud Ulfeld, kommissær. Det hø og havre, der med-

¹ Jvf. 3. februar.

går til kongens rustvognsheste, der står i Middelfart, skal han betale og lade føre til regnskab, siden skal det blive godtgjort ham. F. T. 5, 275.

25. febr. (Kbhvn.) Ab. brev. Daniel Dener, kongens livkarl, må uden stedsmål og indfæstning bekomme kongens gård kaldet Mørup¹, som afdøde Rasmus Ibsen sidst iboede, for resten af sin levetid uden landgilde, ægt, arbejde og al anden tyng og besværing. Og de af kongens og kronens bønder, der hidtil har holdt gærderne ved magt omkring Mørup, skal fortsætte hermed. Sj. R. 21, 276 b. (Kopi blandt Indl.).

— Miss. til tolderne i Sundet. Kongen har bevilget kongen af Polens fuldmægtig at måtte føre 24 fade rhinskvin toldfrit gennem Øresund. Sj. T. 28, 153 b. K.

— Miss. til lensmændene Niels Vind, Niels Trolle, Jørgen Seefeld, Henrik Ramel og Ventsel Rotkirk. De skal tage fjælene af alle de broer, der ligger på kongens veje i deres len², lige som de låse og jernværk, der måtte være på dørene og bommene, og lade alt vel forvare indtil videre ordre. Til Henrik Ramel indføres, at han især skal tage den bro i agt, i hvis nærhed den mand bor, der skal skyde de heste, der kommer på kongens vej, så at ingen kan komme over den. Sj. T. 28, 154. K.

— Miss. til Niels Trolle og Hans Ulrik [Gyldenløve]. De skal i deres len³ i den kommende måned lade hugge så mange elletræer, som findes tjenlige til ildebrændsel, hvilke de senere skal lade sende til København til kongens bryggeri og bageri ved bønderne i lenet, uagtet om de har betalt ægtpenge. Endvidere skal de lade hugge de ege og bøge, der er forfurnede, indtil ny ordre fremkommer. Sj. T. 28, 154 b. K.

— Ligelydende brev til Niels Vind.⁴

— Miss. til Tage Tott og Christoffer Ulfeld. Af Ebbe Ulfelds skrivelse til dem og deres svar herpå har kongen erfaret både hans og deres mening om det anslag, som Ebbe Ulfeld har foreslået mod fjenden. Da det let lader sig slutte, i hvilken yderste fare landet geråder, dersom fjenden får ro og tid til at ruinere undersåtterne og akkomodere sig til sit forsvar, og kongen mener, at når Christiansstad bliver besat med 1200 mand, kunne fra samme sted uden stor fare resten vel bruges til dette anslag, og fra Malmø kunne 1000 mand og det rytteri, der findes, støde til hvad landfolk som omkring

¹ Fjenneslev s., Alsted h., Sorø a. ² København, Roskildegård, Ringsted kloster, Sorø, Antvorskov, Korsør og Sæbygård. ³ Roskildegård og Kronborg og Frederiksborg len. ⁴ København len.

Christianstad og Malmø kunne opbringes. Hvad de anser for muligt at udrette med samme samlede folk, som omtalt, enten på hovedkvarteret eller andre kvarterer, som er af nogen consideration, skal de da i Jesu navn lade iværksætte, og lade kongen vide dagen, når samlingen af folket skal ske, så at også kongen fra den side kan gøre en diversion, hvor det bekvemmest kan ske. Sk. T. 7, 47. I margin: NB. Dette brev skulle have været indført pag. 39.

26. febr. (Kbhvn.) Ab. brev til kongens tro undersætter på Læssø. Kongen har befalet Jørgen Orning til Skårupgård, befalingsmand på Astrup slot, at blive hos dem og sørge for, at de blive ekserceret, og at alt hos dem går således til, at de ikke falder i fjendernes hænder. De befales derfor alle at være Jørgen Orning lydige i alt, hvad han befaler dem til landets forsvar på kongens vegne. J. R. 10, 350 b.

— Miss. til Jørgen Orning. Han skal indtil videre anordning i denne farlige tid forblive på Læssø og eksercere landfolket der og med mest mulig flid sørge for, at vagten rigtig bestilles til landets forsvar, som han agter i fremtiden at forsvare, så at kongens tro undersætter ikke skal blive overrasket og fordærvet af fjenden. Dersom nogen af adelen på grund af det uformodede indfald har begivet sig der til landet, skal han frit og uforhindret lade dem passere til Sjælland eller Fyn. J. T. 11, 112.

27. febr. (—) Miss. til Tage Thott og Christopher Ulfeld. De skal lade de to broer, Krulinge og Gedinge bro, besætte med vagt, så snart det ske kan. Kongen vil med det første sende noget rytteri, der kan logere og battere deromkring, prinsen vil også blive sendt derover med det første. Ellers bliver det ved, hvad der i sidste brev til dem blev befalet.¹ Sk. T. 7, 39.

29. febr. (—) Skibsartikler hvor efter Hermand Hynemøir kaptajn på skibet Rot Gans med sine officerer og samtlige krigs- og skibsfolk skal rette sig.

1. Først skal enhver frygte Gud, høre Guds ords læsning, og aften og morgen lade sig finde til chorum og bede Gud om nåde, at Gud vil ledsage og bevare bemeldte skib og folk. Dersom nogen som er helbredte forsømmer postil læsning eller chorum, som skal forrettes af bottelliren eller en anden, som kaptajnen kender dygtig, straffes han første gang på sit måltid, anden gang til masten, tredie gang i lige måde til masten og i jern til vand og brød, eftersom hans forseelse befindes.

¹ Brev af 11. febr., se s. 26.

2. Kaptajnen skal med alt sit skibsfolk sværge kongen og Danmarks rige huldskab, mandskab og tro tjeneste og at holde efterskrevne artikler, som ærlige krigs- og søfarende folk bør.

3. Ligeledes skal de holde godt regimente og enighed og komme hverandre til hjælp i al nød, mod rigens fjender, ved livs straf.

4. Kaptajnen skal have særlig agt og tilsyn, at lod og krudt forvares vel, intet spildes og ingen ulykkelig hændelse påkommer.

5. Alle skibsfolkene skal være deres kaptajn, løjtnant og andre officerer hørige og lydige.

6. Kaptajnen, løjtnanten, skipperen og kvartermesteren skal have god opsyn med kok og kældersvend eller boteliere, så at fetaljen udspises med god forråd.

7. Kvartermesteren skal være til stede, når måltid holdes, og tage vare på at god bordskik holdes, at intet spildes, og at køkken og kælder tillukkes efter måltidet.

8. Ingen skal gå i kabyssen uden kvartermesterens eller kældersvendens vilje, og hvo som overfalder kokken eller boteliren med ubekvemme ord eller gerning af vred hu, straffes på sit liv.

9. Kokken, kældersvenden, kvartermesteren og alle andre, som har befaling i kælderen, kabyssen eller lasten skal intet bortgive, og heller ikke tilstede nogen at gå i lasten uden høvedsmandens vilje, findes nogen at gøre der imod, straffes den, som har befaling, dobbelt og den anden efter skibsretten.

10. Når måltid holdes, skal ingen tage mere for sig, end han gider opæde, og heller ikke tage noget med sig når han går fra bordet, eller spilde mad eller øl, den som gør det straffes til masten.

11. Hvem som kaster mad eller fetalje over borde, straffes under kølen.

12. Ingen skal sværge eller bande, bespotte eller skænde over borde, hvem der gør det straffes til masten.

13. Dersom skibet bliver opholdt i søen eller i fremmede lande af storm og uvejr, og slipper fetaljen op, skal kaptajnen og officererne have fuldmagt til at bestemme, hvorledes der skal spises, og den forordning der bliver gjort, skal enhver lade sig nøje med.

14. Bolt og jern skal hænge på masten, og alt skibsfolk skal være undergivet kaptajnens regimente og rette sig efter artiklerne.

15. Hver mand skal være forpligtet ved sin ære og ed at være kaptajnen og alle andre, som har befaling, til hjælp og bistand om mytteri påkom.

16. Hver mandag skal, når skibet ligger for anker, holdes ret, den

som har noget at tiltale en anden for, ham vederfares så meget, som ret er efter artiklerne.

17. Dersom nogen vil forbinde sig mod kaptajnen eller befalingshebbere eller anrette noget mytteri, straffes de på livet og kastes over borde uden al nåde.

18. Når skibet er udlagt, skal ingen fordriste sig til at fare eller ligge i land uden kaptajnens minde, den der gør det, straffes på livet.

19. Hvem der slår hinanden pust eller nævehug inden borde straffes tre gange under kølen, og skælder nogen med ukvemsord eller navn straffes han for masten.

20. Drager mand sværd eller kniv mod en anden inden skibs borde af vred hu, skal hans hånd gennemstinges til masten og han selv rive den ud.

21. Slår en mand en anden ihjel inden borde, bindes den levende til den døde, og de kastes så sammen over borde.

22. De som river eller raner fra hinanden straffes derfor under kølen.

23. Forsømmer nogen, hvem det end er, sin vagt, straffes han med livsstraf.

24. Lader nogen våge for sig uden kaptajnens forlov eller for sygdoms skyld, straffes han på livet, så vel som om nogen drikker sig drukken, når vagten tilkommer ham.

25. Den som forsover eller forsømmer søfløjten straffes første gang til masten, anden gang under kølen, tredie eller fjerde gang som vedbør. Enhver skal lade sig finde velvillig til sit arbejde ved den ed, han har svoret.

26. Når man border eller enterer med fjenden, skal alle inden skibsborde, hvem det være kan, være velvillige og rede at entere og indfalde i det andet skib, hvem der ikke vil gøre det, skal man straks ihjelstinge som sin egen fjende.

27. Hvad som bliver besluttet og rådslået om fjenderne at søge, sejlsadsen eller anden ordning i søen, skal kaptajnen lade skipperen og styrmanden forstå og dem der bør vide det, hvor efter de kan rette sig.

28. Når Gud ved sin magt giver kaptajnen lykke til at nedlægge kongens og rigens fjender, skal skibene med alt gods i god forvaring sendes til København, og når rigtig dom og sentens er gået derover, skal samme skibe, gods og bytte deles i tre parter, en til dem der har udredt dette skib, den anden til dem, der bekoster munition, stykker, lod og krudt, og den tredie part skal kaptajnen med sine befelshæbbere og alle skibsfolkene beholde og dele iblandt sig.

29. Skibe og bytte, man røver og bekommer, skal ingen driste sig til at opbryde eller at opslå kister, tønder, pakker eller andet som er sammenbundet, som skal holdes helt og sendes til København og beses og registreres, for at ingen skal ske forkort. Hvem der handler her imod, straffes som for andet tyveri.

30. Når rejsen er fuldendt skal kaptajnen fordrø regnskab af enhver af sine folk for, hvad de har været betroet, og overgive dette til rederne med rigtigt inventarium på munitio, viktualier, skibsredskab og køkkentøj. Sj. R. 21, 277–279 (Tr. i uddrag: CCD. V, 426).

29. febr. (Kbhvn.) Instruktion for skibskaptajn Albrecht Jach. Han skal med skibet Markatten begive sig til Christianopol og der levere den munitio, han medfører, til Henrik Below til Spøttrup, guvernør samme sted. Siden skal han krydse under land til og fra og bemægtige sig alle svenske skibe og gods, som vil til eller fra Sverige. Han skal gøre sig sin yderste flid for at opsnappe de pinker, som går fra Stralsund, Wismar og de kanter og vil til Kalmar og fra Sverige. Han skal altid have sin rendezvous ved fæstningen og blive liggende der, til han får videre ordre. Sj. R. 21, 279.

— Ab. brev med instruktion til skibskaptajn Jacob Andersen. Han skal straks begive sig med skibet Forloren Søn til Hallands Werøe ved Thurekow og skaffe alle skuder og store både, der findes, og bringe dem til København eller Sjælland, så at de ikke kommer i svenskernes besiddelse. De, der ikke godvilligt vil følge med, men sætter sig til modværge, skal han gøre sit bedste for at bemægtige sig eller sætte ild i. Dernæst skal han straks begive sig ud i Øresund igen og forblive der, indtil han får videre ordre. Sj. R. 21, 279 b.

— Ligelydende brev fik Søren Christensen, løjtnant på kongens skib Haabet.

— Ab. brev. Corfits Ulfeld, rigens hovmester, og Jørgen Vind til Gundestrup, admiral og befalingsmand til Møn og Dragsholm len, har for nogen tid siden på kongens vegne givet Pros Mund til Grevensvænge besked om at begive sig ud i Østersøen med nogle skibe. Der var kundskab om, at der ved Sønderborg, Als, Kiel og andre steder under kongens land Holsten skulle ligge et antal skibe, krejere og skuder, som de svenske ville besætte med deres krigsfolk og dermed angribe kongens lande og provinser. Han skulle være admiral over 5 orlogsskibe, nemlig Delmenhorst, Toløver, Lammet, Kronet Fisk og Samsons Galej og selv flittigt visitere havnene i Holsten; hvor han fandt skibe, skuder eller

krejer, skulle han bemægtige sig dem og føre dem til København eller ødelægge dem med ild, hvis de satte sig til modværge. Hvis han mødte svenske skibe eller folk i søen, skulle han i lige måder antaste dem og føre dem hertil, flygtninge, som ville til kongens lande, skulle han dog ingen forhindring gøre. De to galejer, som var befalet at ligge under Femern, skulle han tage med sig, hvis de kunne undværes. Endvidere skulle han flittigt erkyndige sig om, hvor svenskerne lod samle skibe, skuder og folk, og advisere kongen derom. Når dette var forrettet, skulle han begive sig med flåden til København, med mindre han fik anden ordre. Det har nu vist sig, at fornævnte Pros Mund ikke endnu er kommet til de steder, han var befalet til, hvorfor kongen befaler David Daniell, skibskaptajn på To Løver, at han i alle måder skal holde sig efter fornævnte instruktion. Sj. R. 21, 279 b.

29. febr. (Kbhvn.) Løjtnantsbestalling for Hans Kolmeyer. Han skal lade sig bruge til lands og vands, hvor han behøves og bliver tilsagt. Til årlig besolding skal han have 150 kurant daler og sædvanlig hofklædning på sig selvanden, og hans besolding skal begynde fra 22. februar i indeværende år og ende årsdagen derefter, og således gå fra år til år, så længe han beholder bestillingen. Ritmesteren, han som nu er eller senere kommer, skal årlig til rette tid udbetale ham hans besolding og hofklædning. Sj. R. 21, 280 b.

— Ligelydende breve udgik til løjtnanterne Niels Nielsen Kercker, antaget 10. febr., får 150 kur. dlr. årlig, Cort Meyer, antaget 2. jan., får 150 kur. dlr., Christopher Høyer, antaget 2. jan., får 150 kur. dlr., Cornelius Kruse, antaget 10. febr., får 150 kur. dlr., Svend Jensen Warberg, antaget 20. febr., får 100 kur. dlr. Claus Kaas, kaptajn, antaget fra påske 1643, får 200 kur. dlr., Oluf Svendsen Malmø, antaget 2. marts, får 150 kur. dlr., Jørgen Lauritzøn, antaget 2. marts, får 150 kur. dlr., Mogens Davidsen, antaget 20. marts, får 150 kur. dlr., Peder Lauritzøn, antaget 20. marts, får 150 kur. dlr., Jens Bagge, antaget 8. febr., får 150 kur. dlr.

— Miss. til Tage Thott og Christopher Ulfeld. Da de tidligere har forstået kongens mening om en samling i Skåne på nogen anslag mod fjenden, og kongen nu har erfaret både om den megen sne, som skal findes i skovene, og denne vinters fortsættelse, der kan gøre alting besværligt, beder kongen dem endnu at lade anstå nogen tid, til sneen går noget af vejen, og imidlertid, for at alting så vidt ske kan, have i god beredskab og agt, hvad der tidligere er tilkendegivet dem. Sk. T. 7, 39 b.

1. marts (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz på Gulland. Borgmester og råd i Lybæk og borgmester og råd i Hamborg har givet kongen til kende, hvorledes nogle af samme byers indbyggere, nemlig Hans Hansøn, Henrich Porten, Hans Vneckel og Peiter Büss med konsorter, boende i Lybæk, og Walentin Meuitzer i Hamborg i 1643, før end de vidste om nogen uenighed mellem kongen og Sverige; ved deres tjenere i Stockholm skal have ladet indkøbe en del kobber og jern med mere gods, som de skal have indladet i skipper Kort Muhlens skib for at føre det til Lybæk, med hvilket skib de senere er strandet på Gulland i Horesund; de begærer at måtte føre samme gods og skib derfra til Lybæk. Holger Rosenkrantz skal derfor lade samme skib med dets gods passere frit og uhindret fra Gulland til Lybæk. Sk. T. 7, 39 b.

— Miss. til Tage Thott og Christopher Ulfeld om ritmester Rantzow. Kongen sender dem to kompagnier ryttere; de skal skaffe dem kvarter og bruge dem, hvor det gøres nødigt. Sk. T. 7, 40 b.

— Miss. til ritmester Henrik Rantzow om straks at begive sig over til Malmø med sit eget og oberstløjtnant Buchvalts kompagnier og der rette sig efter, hvad Tage Thott og Christopher Ulfeld befaler ham på kongens vegne. Udt. i Sk. T. 7, 40 b.

— Miss. til Jost Frederik von Papenheim. Jochum Ratlou bestaltet ritmester, lader hverve 1 kompagni ryttere ved Lybæk og har allerede nogle ved hånden, hvorfor han straks skal skaffe ham en skude til Thraminde, som kan indtage dem, han allerede har, og føre dem over til Femern. Siden, når han har hvervet så mange, som en skude kan overføre, og aviserer derom, skal Jost Fr. v. Papenheim sende ham skuder, som kan føre dem fra Thraminde til Femern. Kongen lægger megen magt herpå. Sm. T. 6, 528.

2. marts (—) Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Nærværende Mickel Nielsen, der har fæstet en ødegård i Kronborg len ved navn Nyrup må efter ansøgning være fritaget for landgilde, ægt og arbejde, så længe at gården igen kan komme på fode. Der skal forelægges ham nogle visse år til at efterkomme dette. Sj. T. 28, 155.

— Miss. til Niels Trolle. Jep Sørensen Lerebeck i hans len¹ må på grund af brandskade, der erfares både af lensmandens erklæring og vedlagte tingsvidne, være forskånet for landgilde for dette år, hvilket lensmanden senere skal føre til afkortning. Sj. T. 28, 155.

— Ab. brev, at kongens forbud mod udførsel af korn² ikke omfatter

¹ Rosenkildegård len. ² Jvf. miss. af 28. december 1643.

Norge, hvortil det står enhver indbygger frit at udføre korn. Dog skal de give lensmanden i det len, hvorfra kornet udføres, nøjagtig kaution for, under skibets og godsets fortabelse, at de ikke vil føre eller forhandle det til andre steder, ligesom de af lensmanden i det len, hvor de sælger kornet, skal have bevis på, at de har solgt det der.¹ Sj. T. 28, 155 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

2. marts (Kbhvn.) Miss. til lensmændene i Sjælland, Fyn, Lolland og Falster om at lade læse og forkynde ovenstående åbne brev om korns udførsel af Danmark. Som tillæg en fortegnelse over samtlige lensmænd, der modtog brevet. Sj. T. 28, 156. (Efter hr. kanslers befaling) K.

3. marts (—) Miss. til Henning Valchendorff. Niels Hansen, rådmænd i København, har andraget over for kongen, hvorledes nogle holstenske bønder af kongen og Danmarks riges råd er blevet tilkendt den arvepant her i København, som de har ladet føre vidtløftig proces for ved deres prokurator. Samme prokurator, Jonas Hansen fra Flensborg, havde sagen til herredag og oppebar på bøndernes vegne en temmelig stor sum penge. Han skal inden kongens arrest været undveget fra København og ikke have gjort rede for dem, hvad han har oppebåret, og har taget de håndskrifter og breve med sig, som de skulle søge arven efter, så bønderne har måttet tage en anden fuldmægtig, som skal indfordre deres resterende arv, hvortil de har givet Niels Hansen fuldmagt. Da Jonas Hansen nu formodes at opholde sig i hans len, skal Henning Valchendorff tilholde ham på de holstenske bønders vegne at gøre regnskab og levere håndskrifterne, brevene og dokumenterne vedkommende samme sag. F. T. 5, 275 b.

4. marts (—) Miss. til Just Høgh. Han bør begive sig hjem til vands, da en rejse til lands ikke befindes at kunne foretages med nogen sikkerhed, hvilket pas general Torstenson end vil bevilge. Hvad angår den franske residents åbninger for mægling mellem Danmark og Sverige, sendes til hans underretning kopi af et brev til dr. Langermand. Sj. T. 28, 156 b. K. [meget rettet].

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Eftersom Hillerøds mænd bruger al den jord og mark, som tidligere blev brugt til den store ladegård ved Frederiksborg slot, og det siges, at de bruger det mæg, der falder af kvæget på denne mark, på andre steder, da skal han

¹ Iflg. K. er brevet udgået til Sjælland, Fyn, Lolland og Falster, jvf. nedenstående brev.

ved sin tjener føre nøje opsyn med, at dette møg ikke bruges på andre steder end på samme mark. Sj. T. 28, 157. K.

4. marts (Kbhvn.) Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Han skal tilholde kongens og kronens bønder i Thorup og Melbye på Halsnæs odde i Frederiksborg len at reparere den gamle skanse tvært over for Rørwig skanse og køre jord og ris til de nye værker, der er anlagt til landets forsvar, førend de begynder at arbejde for ladegården. Han skal endvidere tilholde Hans Holst at exercere bønderne sammesteds, som han hidtil har gjort; Hans Ulrik Gyldenløve skal lade de andre bønder i Kronborg, Frederiksborg og underliggende len exercere, så vidt ske kan. Sj. T. 28, 157. K.¹

5. marts (—) Gældsbrev til Hans Boysen, hofmønsterskriver, der har lånt kronen 1.000 lod gammelt rusølv, hvert lod beregnet til $\frac{1}{2}$ rdlr.; 500 enkende rdlr. at betale når riget igen er kommet i fredelig tilstand.² Orig. i Dan. Kanc. B 223, Div. akter og dok. vedk. afregning og kvittance III, Litr. B.

— Miss. til lensmænd på Sjælland [Corfits Ulfeld, Niels Vind, Sigvard Urne, Hans Ulrik Gyldenløve, Niels Trolle]. Kongen har besluttet, at de bønder der i landet, der holder soldater, skal opdeles i læg på 9 bønder, der skal holde 2 soldater hver, de skal hver dag give soldaterne 6 skilling danske hver. Disse penge skal lensmændene samle i deres len og overlade til Fredrich Reedtz til Tygestrup, lensmand på Vordingborg.

— Ligelydende brev til lensmænd på Sjælland [Hans Lindenov, Jørgen Vind, Flemming Ulfeld, Henrik Ramel, Jørgen Seefeld]. De skal overlade pengene til Ventsel Rotkirk, lensmand på Sorø. Sj. T. 28, 157 b. K.

— Miss. til Fredrich Reedtz om de penge, han skal modtage til soldaterne. Når han har modtaget dem, skal han bruge dem til at holde de bønder vedlige, der har soldater liggende, at de kan blive ved magt. Ordningen skal have virkning fra 1. marts 1644. Sj. T. 28, 158. K.

— Ligelydende brev til Ventsel Rotkirk. Sj. T. 28, 158 b. K.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve] og Achim von Bredo. De skal med flid forsyne vagten langs strandbredden i Kronborg og Frederiksborg len, ved Issefjorden og deromkring. Sj. T. 28, 158 b. K.

¹ På K. findes påbegyndt brev til Hans Holst. ² På side 2 er skrevet: Dette skal Johannes Boysen godtgøres udi hans Mønsterskriverregnskab, dog ingen Rente tillægges, hvilket paa Renteriet skal have i Agt. Kbhvn. 22. Marts 1648. Corfitz Ulfeldt.

5. marts (Kbhvn.) Ligelydende brev til Niels Vind for Københavns len. Sj. T. 28, 158 b. K.

— Miss. til Valdemar Daæe. Han er antaget som løjtnant under Mogens Arenfeld til Rugårds kompagni og skal straks antage denne bestilling. Sj. T. 28, 158 b. K.

— Miss. til Wulf Hieronimus Kratz om at tage Caspar Marckdanner under sit eget kompagni for en soldat og siden forfremme ham, eftersom han skikker sig. Udt. i Sk. T. 7, 40.

— Miss. til Henning Valchendorff. Han skal tilholde fogeden over det svenske gods på Fyn, at han straks skal skaffe ham en rigtig jordebog over samme gods med antegnelser om, i hvilket len hver enkelt gård findes. Denne jordebog skal han med det første indsende til kancelliet, og eftersom det angives, at der i København skal henstå nogle penge, som er afgiften af samme jord for forgangen år, da skal han befale samme foged at tilkendegive, hvor pengene står og hvor mange de er, og straks give besked derom. F. T. 5, 276.

6. marts (—) Løjtnantsbestilling for Jep Watser af Helsingør. Han antages fra 5. marts og får i årlig besolding 150 kurant daler og sædvanlig hofklædning. Sj. R. 21, 281.

— Ligelydende brev til Mathis Møller, antaget fra 5. marts, får 150 kur. dlr. årlig. Sj. R. 21, 281.

— Ab. brev at Mickel Cracowith, kongens organist, må fritages for at holde vagt, så længe han er i kongens tjeneste, uanset at han har tilforhandlet sig en gård her i København, da han ikke kan bevise kongen tilbørlig tjeneste eller daglig opvartning, dersom han skal holde vægtene. Sj. R. 21, 281 b. (Tr.: KD III, 249).

— Miss. til Hans Lindenov. Han skal tilskrive Vincents Bilde på Valdbygaard, at han til 2. april sammenkalder alle ryttere under den sjællandske fane til at møde på det sted, som Hans Lindenov fastsætter. Hans Lindenov skal dér mønstre dem og siden dele dem i to grupper, hvoraf Vincents Bilde skal føre den ene og Malte Sehested den anden, hvilket kongen har ladet dem vide. Sj. T. 28, 159. K.

— Miss. til Malte Sehested og Vincents Bilde. Kongen har fundet for godt at dele det sjællandske rytterkompagni i to trupper; de skal hver føre een. Sj. T. 28, 159. K.

— Miss. til Henrich Rommel. Eftersom Rasmus Ibsen på Sorø gods er afgået ved døden og har efterladt sig nogle små børn, hvis rette værger ikke er til stede, skal han forordne en værge til hver af hans efterladte børn. Sj. T. 28, 159 b.

— Miss. til Henning Valchendorff. Laurids Skinkel til

Giørsløff har angivet, at hans hustru **Sophia Pasbjerg** skal have lånt **Birgitte Juell**, **Knud Galts** til **Sønderskov**, 2 diamant smykker til at smykke **Margrete Galt** med ved hendes bryllup med **Bendix Seested** 14 dage før jul 1643 i **Kolding**. **Birgitte Juells** datter jomfru **Regitze Galt** beretter, at smykket skal ligge i et skrin, som hendes mor har sendt med hende til **Odense**, og som nu findes hos fru **Dorete Friis**, afdøde **Johan Bassis**, der nu holder til i **Odense**, for hvilket smykke **Laurids Skinkel** frygter, dersom andet middel dertil ikke optænkes, efterdi fru **Birgitte Juell** og hendes husbond er i **Jylland**. **Henning Valchendorff** skal derfor straks lade samme skrin forsegle og siden hensætte i forvaring i gården, indtil der tales videre derom. F. T. 5, 276 b. Indl. 24. febr.

6. marts (Kbhvn.) Miss. til **Anders Bille**. Han skal tilforordne **Jacob Seefeld** til **Visborg** at være løjtnant hos **Vincent's Bille** til **Valbygård**, der nu fører den ene trup sjællandske ryttere, indtil videre besked, og befale ham ufortøvet at begive sig til **København**. F. T. 5, 276 b.

7. marts (—) Ab. brev med instruktion til **Ove Gedde**. Han skal snarest muligt samle den norske flåde på eet sted i **Norge** og være admiral over flåden. Dernæst skal han krydse i **Vestersøen** mellem **Holland** og **Norge** og imellem **Jylland** og **Sverige** og så vidt muligt holde den ren for svenske skibe og volde fjenden den største afbræk. I synderlighed skal han tage i agt, at intet skib kommer ud fra **Göteborg** havn. Sj. R. 21, 282.

— Miss. til **Renholt Hansen**. Han skal være auditor ved arméen, indtil den generalauditør, som kongen har antaget, ankommer. Siden skal han forblive hos kongen for at afvente dennes vilje. Sj. T. 28, 159 b. K.

8. marts (—) Ab. brev hvorved **Henning Boel** får bestalling som fiskemester på **København**, **Kronborg** og **Frederiksborg** len. Han skal holde opsyn med, at kongens fiskeri bliver rettelig brugt, at søer og damme i rette tid bliver afladet og igen støfnet [opdæmmet] og besat med fisk til rette tid. De fisk, som ikke medgår til kongens hofholdning og udspisning, skal og må han, som hidtil sket er, sælge og afhænde og føre et godt og klart regnskab for. Han skal også have indseende med fiskerne og andre af sine undergivne folk, at enhver med flid og troskab forestår sin bestilling, vil nogen forholde sig anderledes, skal han sørge for, at de får deres tilbørlige straf. Han skal mest muligt være til stede hos folkene og se til, at alt med

fiskeriet rigtig tilgår og forholdes. Han skal have agt på fiskeredskaberne, såvel store som små våd, både og andre slige redskaber, at de tilbørlig bliver fredet og vedligeholdt, og når noget fattes, at det i tide bliver repareret. Iøvrigt skal han i sin tjeneste skikke og forholde sig som en god tro og flittig tjener egner, bør og vel anstår. For denne hans tro tjeneste skal han i årlig besolding have 100 rdlr. in specie og 20 dlr. curant hver måned til kostpenge, to sædvanlige hofklædninger så og fri foder og mål på en hest, hvilket skal gives ham på Frederiksborg slot. Besolding m. v. skal udredes til ham fra dette brev dato. Rentemesteren skal sørge for, at han får, hvad der tilkommer ham efter dette brev. Sj. R. 21, 282.

8. marts (Kbhvn.) På ansøgning 28. febr. fra Jens Kiølden Riber, sognepræst i Landskroner, der er flyttet for fjenden, om at måtte opholde sig i København har kongen iflg. Iver Vinds påskrift på ansøgningen s. d. svaret, at præsten burde blive ved sin menighed, men påfølgende 8. marts har kongen resolveret, at Jens Kiølden Riber måtte blive, da det meste borgerskab var rejst. Kopi blandt Indlæg.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Kongen har befalet 100 soldater fra Landskroner slot at drage til Helsingør. Når de ankommer, skal han lade dem stikke under de andre soldater, der findes i byen. Sj. T. 28, 160. K.

—¹ Miss. til tolderne, toldskriveren og visitørerne i Øresund. Af vedlagte vil de erfare de klager, den hollandske resident har indgivet over dem, hvorpå de straks skal erklære sig og sende een af deres midte til kongen med fuldmagt, så at han kan svare, da kongen agter selv at optage forhør i sagen. Sj. T. 28, 160 b. K. Orig. i Kgl. Miss. m. m. til toldere og toldskrivere i Øresund vedlagt en af Jonas Heinemark og Mats Mortensen underskrevet „Erklæring imod den hollandske Resident Cracovs Angivelse.“

— Miss. til Henrik Huitfelt. Kongen har erfaret, at der på Landskroner slot skal ligge 300 soldater, og at der samme sted er ringe proviant. Derfor skal hans straks af nævnte 300 oversende 100 til Helsingør. Kongen sender ham 8 stykker, som skyder med skrot, hvilke han skal bruge ved forfaldende lejlighed. Sk. T. 7, 40 b.

— Miss. til Anders Bille. Han skal befale Hertwig Sax admiral over flåden i Middelfartssund at forordne eet af de bedste af kongens skibe, der ligger der, samt en galej til uden forha-

¹ K. har også 8., mens regesten på forsiden anfører 9. marts.

ling at begive sig til Århus og der bemægtige sig alle de skibe, skuder og både, han forefinder, og føre dem derfra eller fuldstændig ødelægge dem med brand eller på anden måde, og siden, når det er forrettet, straks begive sig igen til Middelfart. F. T. 5, 277.

9. marts (Kbhvn.) Ab. brev at Niels Trolle til Troldholm, befalingsmand på kongens gård i Roskilde, skal være generalproviantkommissarius. Der bevilges ham månedlig til traktement på sig selv og tre tjenere, så længe han indehaver denne bestilling, 180 rdlr. in specie, hvilket skal begynde fra dette brevs dato. Sj. R. 21, 283.

— Ab. brev at Niels Trolle til Troldholm tit og ofte må rejse på adskillige steder i kongens lande. Det befales fogeder, embedsmænd, borgmestre, rådmænd og alle andre at skaffe ham de nødvendige heste, fri borger- og bondevogne og fri færger over færgestederne. Sj. R. 21, 283.

— Pas for Herman Hunemyrer. Med sit skib Den rote Ganss skal han lade sig bruge i Øster- og Vestersø som fribytter og gøre svenskerne mest mulig skade. Dog skal han indtil videre lade neutrale skibe frit sejle til Narva, Riga og Reval. De skibe, han indtager, skal han straks føre til København, hvor der skal afsiges dom om skibet og dets indhold. Bliver de dømt til pris, skal de alene tilhøre ham og hans mænd. Det forbydes ham at beskadige de skibe, der er på deres retfærdige rejse eller handler på tilladte steder, ejheller kongens undersåtter, der kommer fra steder, der nu er besat af svenskerne. Sj. R. 21, 323.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Kongen har antaget Henning Boell som fiskemester i afdøde Karl Karbergs sted. Han skal lade registrere de fiskeredskaber, der nu er i forråd, og under sin hånd levere dem til Henning Boell. Sj. T. 28, 160. K.

— Miss. til Knud Ulfeldt. Indtil videre ordre skal han give officererne under det sjællandske regiment følgende besolding: hver sergent 6 rigsdaler, hver korporal 5 og hver gefreiter 4 rigsdaler. Sj. T. 28, 173 b. K.¹

— Miss. til Christoffer Steensen. Han skal under hvert kompagni på Sjælland forordne 10 sergeanter, 10 korporaler, 20 gefreiter og 6 trommeslagere. Sm. T. 6, 529. Orig. i Da. Kanc. B. 174, Div. orig. kgl. miss.

¹ Brevet er indført mellem breve fra 17. og 18. marts, men såvel T. som K. angiver 9. marts; regest på K.s forside dog 18. marts.

10. marts¹ (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Sundet. Hertugen af Curland har anmodet om, at tre af hans skibe, der ofte sejler gennem Øresund, ikke må blive anholdt eller på anden måde opholdt, når de ankommer, hvilket bevilges ham. Af det gods, der med certifikat bevises at tilhøre hertugen, skal de tage told som af hollandsk gods.² Sj. T. 28, 160 b. K.

— Miss. til Jørgen Orning. Han skal straks forføje sig til København, hvor kongen vil bruge ham til skibs. Kongen har forordnet en anden til at ligge i hans sted på Læsø. J. T. 11, 112 b.

11. marts (—) Åb. brev. Da der er et vikariat ledigt i Roskilde domkirke efter afdøde Christopher Pral, har kongen bevilget, at Johannes Meursius må bekomme samme vikariat. [Som Kanc. Brevb. 1596—1602, VII]. Sj. R. 21, 283 b.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Han skal straks og hver uge herefter sende 3 læster store ellekul til kongens mønt på Københavns slot. Sj. T. 28, 160 b. K.

— Miss. til Jost Frederich von Pappenheim. Det er meddelt kongen, at en skipper fra Rostock ved navn Hans Schrøder med sin skude, der har Hartvig Passaus hustrus gods ombord, skal være blevet arresteret. Han skal ubehindret lade samme skude og gods passere. Sm. T. 6, 529.

— Miss. til Anders Bille. Kongen har befalet Ebbe Ulfeld til Egeskov, forrige oberstløjtnant, at hverve 1000 gode fodknægte, Anders Bille skal kapitulere med ham, at han efter hvervningen kan bekomme af landekisten der sammesteds efter det brev, som herhos tilskikkes ham til kommissarierne. F. T. 5, 277.

— Miss. til Falk Giøe og Laurids Ulfeld. Kongen har befalet Ebbe Ulfeldt til Egeskov, forrige oberstløjtnant, at hverve 1000 gode fodknægte, hvorfor de, da sådant er nødvendigt til landets forsvar, skal skaffe ham hvervepenge efter den kapitulation, som rigets marsk har befalet at lade gøre. F. T. 5, 277 b.

— Miss. til Falk Giøe og Laurids Ulfeld. Anders Bille har i denne farlige tid måttet lade opsætte palisader og andet værk til landets nødvendige forsvar ved Middelfart og deromkring; da tømmeret der-til er hugget i kongens og kronens skove, og håndværksfolkene anholder om betaling for deres arbejde, skal de betale dem af landkisten

¹ K. har også 10. marts, men regesten har 11. marts. ² Jvf. nedenstående åb. brev af 13. marts.

efter den fortegnelse, som rigens marsk har ladet gøre, da sådant er sket til landets og dets indbygges bedste. F. T. 5, 277 b.

12. marts (Kbhvn.) Instruktion for Lucas Henriksen, skibshovedsmand, på den ham befalede rejse i Østersøen. Han skal straks med første føjelig vind begive sig i Østersøen med tre orlogsskibe, nemlig Svanen, hvorpå han selv skal være, Neldebladet, hvorpå Robert Willumsen, og Havhesten, hvorpå Verner von Mou skal være kaptajn, for hvilke tre skibe han skal være admiral. Han skal krydse under Wismar, hvor svenskerne skal udruste nogle skibe, dem skal han gøre sig den yderste flid at kunne ertappe og bemægtige, men dersom de er ham for besejlede, da skal han med sine undergivne skibe følge efter til de steder, hvor de agter at lande og af yderste magt og formue formene dem al landgang. Og eftersom kommandanten til Wismar bemøder sig meget om det nye skib, som Albert Baldtzer Bernts til Nyenstad har ladet bygge, at kunne udrede og til Wismar henføre, hvortil allerede takkel og tov fra Wismar over land skal være henført, da skal han i lige måde gøre sit bedste for enten at bemægtige sig samme skib eller og søge middel til at ruinere det. Tre søpasser blev medgivet på denne rejse, Lucas Henriksen på Svanen, Robert Willumsen på Neldebladet og Verner von Mou på Havhesten med dato som ovenfor. Sj. R. 21, 284.

— Ab. brev. Ebbe Ulfeld til Egeskov har fået patent at skulle være oberstløjtnant og hverve 1000 mand til fods efter den kapitulation, som Anders Bille til Damsbo, råd, rigens marsk og befalingsmand over Vestervig kloster, lader udarbejde sammen med ham. Han skal anvende sin største flid, så at samme folk med det første kan bringes på fode. Sj. R. 21, 284.

— Instruktion for Povel Jostsøn, skibskaptajn på kongens skib Dybendal. Han skal straks begive sig til Middelfartsund og der levere admiralen over flåden den ammunition, han har fået med. Dernæst skal han straks begive sig udi Bæltet og have flittig opsig, at der ikke sker indfald på Fyn af svenske, og i synderlighed have et vågent øje på Knudshoved og Slibshavn; han skal flittig passe på, hvor han kan fornemme, at skuder og både ankommer, som vil gøre landgang enten på Sjælland eller Fyn, at han kan forhindre og af yderste formue afværge det. Han skal forblive i bæltet og krydse til og fra, så at han kan få aviser og kundskab om fjendens anslag. Sj. R. 21, 284 b.

— Miss. til Henrich Rommel. Kongen har antaget nærværende Svend Thuesen som skovrider for Sorø len i afdøde Lauritz Pe-

dersens sted. Han skal skaffe ham den bolig, som hans forgænger har haft.¹ Sj. T. 28, 161.

12. marts (Kbhvn.) Miss. til borgmestre og råd i Helsingør. Det foregives kongen, at de har tilvejebragt henved fyrretyve ryttere til landets defension, hvilket vel befalder kongen, der gerne ser, at de yderligere tilvejebringer og underholder tyve eller tredive ryttere, dog skal det haves i agt, at sådan besværing kommer over hele byen og ikke nogle få, ellers er det vel muligt, at rytterne ikke i længden kan underholdes. Sj. T. 28, 161. K. (Tr.: Aarsberetninger fra det kgl. Geheimearchiv III, Tillæg s. 124).

— Miss. til Frederik Reedtz. Kongen har erfaret, at almuen i hans len ikke er vel forsynet med bøsser og andet gevær, hvorfor han skal forhøre hos borgerskabet i købstæderne, om de har sådanne til overs, som de kan undvære. De bøsser og andet gevær, der således erhverves, skal nøjagtig taxeres, således at ejermændene kan få betaling, når der igen bliver fred. Samme gevær skal uddeles i lenet, så almuen kan blive bevæbnet til landets forsvar. Sj. T. 28, 161 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Ligelydende breve udgik til Ventsel Rotkirk [Antvorskov, Korsør og Sæbygård len] og Niels Vind [Københavns len].

—² (u. st.) Toldrulle, hvorefter den engelske nation i Øresund med toldens pålæggelse sig haver at rette og forholde. Sj. T. 28, 162—170 b. (Se: CCD. V, 396—424, E.)

— Miss. til Jonas Heinemark og Madts Mortensen, toldere i Øresund om indtil videre at lade det bero med de sidst påbudte bropenge i Øresund og ikke annamme dem, førend videre derom befales. Sj. T. 28, 170 b. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Se: CCD. V, 429). Orig. i Kgl. miss. og kvitt. til tolderne og toldskrivere i Øresund. (Ved orig. af 31. juli 1643).

— Miss. til Laurids Skinkel og Erik Quitzow. Fru Margrete Nordby, Tønne Billes efterleverske, har andraget, hvorledes hun tidligere har fået kongens befaling til dem, at de skulle registrere det løsøre, der kunne findes efter hendes husbond og siden på et vist sted hensætte, hvad der tilkommer de arvinger, der ikke kan komme til stede. De skal ikke ville have med dette skifte at gøre udover at registrere løsøret, hvorfor hun har bedt kongen om denne kommission til dem. De skal gøre en rigtig registrering og vurdering på alt

¹ Jvf. bestalling af 11. november. ² Udat., men indført mellem 2 breve af 12. marts.

løsøre, der findes under eller uden forsegling både på Billeskov og Sellebjerg såvel som købstadsgods, og det *løsøre*, der kan findes. Når det er sket, skal de gøre et lovligt skifte og deling mellem fru Margrete Nordby og hendes medarvinger, og på de arvingers vegne, som i denne krigstid ikke kan komme til stede, skal de have flittigt tilsyn, at de efter lovlig lod og deling får, hvad de med rette bør, det, der tilkommer de udeblivende, skal de anbringe under forsegling på et vist sted der på gården. Hvis alle arvinger ikke længere skulle være til stede på skiftet, skal de rette deres lejlighed efter at være til stede, når samme skifte bliver berammet, og registrere *løsøret* og andet, der findes, og registrere og ellers i alle måder som foranskrevet står at skille parterne om samme skifte, og hvis nogen irring eller tvistighed kommer parterne imellem, skal de enten forhandle den i mindelighed eller afgøre ved endelig dom, og give den fra sig under deres hænder og signeter, som de vil stå til ansvar for. Dersom den ene for lovligt forfald skyld ikke kan være til stede, skal den anden tage en anden god mand i den udeblivendes sted til sig og alligevel fuldføre denne kongens nådige befaling. F. T. 5, 278. Incl. 26. febr. tildels anvendt som koncept.

13. marts (Kbhvn.) Ab. brev. Nærværende Niels Stirm, der nogen tid har tjent i kongens kapel som bassist og endvidere instrueret kapelknaberne, men som ikke længere behøves hertil, må bekomme det første kald i Danmark, som bliver ledigt, når han kan blive lovligt tilvoceret efter ordinansen. Sj. R. 21, 285.

— Ab. brev. Hertugen af Curland har andraget om, at hans skibe, hvoraf tre ofte må sejle gennem Øresund, må passere kongens strømme uden at blive anholdt til kongens eller rigets tjeneste. Det befales admiralerne, skibskaptajnerne, udlæggerne og andre, der måtte påtræffe hertugens skibe, ikke at opholde dem, når de viser nærværende pas, men uhindret lade dem passere. [Udgik i tre eksemplarer].¹ Sj. R. 21, 284 b.

— Miss. til Oluf Brockenhuus. Claus Povlsen fra Ringsted har over for kongen berettet, hvorledes den tidligere byfoged i Ringsted, Christoffer Pedersen, forleden dag, da han skulle eksercere borgerskabet i byen, blev skudt ned af en møllersvend fra samme by, der straks er blevet grebet og fængslet. Det overvejes, om sagen skal føres for en uvildig dommer og 8 domsmænd i det herred, hvor gerningen er sket, eller om 16 nævningsmænd fra byen skal dømme i den.

¹ Jvf. ovenstående miss. til tolderne i Sundet af 10. marts.

I så fald skal han selv udtage 16 nævningsmænd blandt borgerne i Ringsted til at skelne og sværge, hvilket han formener er imod Jyske lov, og er derfor nødt til at tage landstingsstævning over den udstedte tekst. Da samme sag ikke kan opsættes længere, skal Oluf Brockenhuus i landsdommerens fravær straks optage sagen til endelig kendelse og dom, om den skal procederes af en uvildig dommer og 8 mænd eller af 16 nævningsmænd.¹ Sj. T. 28, 171.

13. marts (Kbhvn.) Miss. til lensmændene på Sjælland og Fyn. De skal, indtil videre ordre gives, lade skibe fra Rostock passere uden arrestation, idet der henvises til brev af 16. februar.² Sj. T. 28, 171. (Efter hr. kanslers befaling) K. ³

— Miss. til tolderne i Sundet, at de engelske indtil videre skal give told som i 1637. Sj. T. 28, 171. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Se: CCD. V, 430) Orig. i Kgl. miss. og kvitt. m. m. til toldere og toldskrivere i Øresund.

—⁴ Miss. til Hendrich Villomsen. Eftersom hans resterende besolding i rede penge ikke kan blive betalt nu, og da han hårdt trænger til den, må han af det salt, som endnu ligger i Spanien, sælge så meget, dog dyrest muligt, som hans resterende besolding beløber sig til, og anvende pengene til sin egen nødtørft. Dog skal han snarest muligt give besked om, hvor meget salt han har solgt og til hvilken pris. Sj. T. 28, 179 b.

— Ab. brev. Claus Bille har berettet hvorledes en af hans tjenere ved navn Niels Pedersen, barnefødt i Jylland i Malstrup by, for nogen tid siden skal være borttrømt fra ham med en sum penge og nogle breve og begæret, at hvor han kunne ertappe samme person måtte det være ham tilladt med øvrighedens hjælp samme sted at anholde ham fængsling. Kongen befaler sine embedsmænd, fogeder og alle andre i Danmark og Norge, som har at befale på hans vegne, at de skal være Claus Billes fuldmægtige behjælpelig, hvor han antræffer samme person, at han kan blive ham mægtig. Sk. R. 5, 420 b.

13. marts (Malmø) Gælds brev, udstedt af den udvalgte prins, til mester Hans i Bunche flodt. Det er blevet anset for godt, at alle huse, gårde og våninger, som er befæstet ved strandmuren og ellers bebygget på byens strandmur og incommoderer fæstningen, skal nedbrydes til byens bedre defension. Også 6 boliger i Vandhusstrædet

¹ Jvf. brev til samme af 20. aug., s. 100. ² S. 27. ³ Lensmændenes navne er anført på K. ⁴ T. har 1646, hvilket formodentlig er fejlagtigt. Jvf. tilsvarende brev af 24. jan. 1645 (Sj. T. 28, 267 b).

tilhørende mester Hans i Buncheflødt og er 23 vægrum hus, dog forfaldent, takseret af 8 åsyns og vurderingsmænd for 100 sldr.; den udvalgte prins har derfor forsikret mester Hans eller hans arvinger, at så snart Vor Herre forlener fredeligere tider, skal pengene betales. Orig. i Danske Kanc. B 223, Div. akter og dok. vedk. afregning og kvittance III. Litr. B.

13. marts (Kbhvn.) Miss. til Henrik Huitfeld. Han har tidligere modtaget kongens befaling om at sende 100 af de soldater, der ligger på Landskrone slot, til Helsingør¹, men da kongen erfarer, at disse 100 mand ikke kan undværes fra fæstningen, er han tilfreds, at de bliver på fæstningen. Sk. T. 7, 41.

— Miss. til Iver Krabbe, Niels Krabbe, Biørn Ulfeld og Ebbe Ulfeld. De svenske officerer har begæret, at de fanger, som kongen har af deres folk, måtte blive løsgivet og udvekslet. Da kongen erfarer, at svenskerne har arresteret en del af hans undersåtter, købmænd såvel som andre, i Sverige, og det før det lovligt var advaret, hvilket ikke burde være sket, og som også underdanigst begærer at måtte komme fri, da er kongen tilfreds, at udveksling må ske soldat for soldat, så og soldater for nævnte anholdne købmænd i Sverige for denne gang og ikke tiere. Sk. T. 7, 41.

14. marts (—) Fribytterpas for Richard Andersen på sit skib Jægeren. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Udt.: Sj. R. 21, 323 b.

— Miss. til lensmændene på Fyn. Vedlagt fremsendes kongens åbne brev om de undersåtter, der uden pas og forlov begiver sig over til Jylland, som de skal lade læse og forkynde på tilbørlige steder og siden overholde. F. T. 5, 278 b. Orig. til Henrik Walckendorff LA. Odense.

— Ab. brev at eftersom kongen har erfaret, at en del af hans undersåtter skal forstå sig i at drage fra Fyn til Jylland, hvoraf fjenden får kundskab om landets tilstand, forbydes det hermed alvorligt og under livsstraf alle og enhver at begive sig fra Fyn til Jylland, det være sig hvo det være kan, medmindre han har kongens eller de rigsrådets pas, som er der til stede. Hvorefter enhver har at rette sig og for skade at tage sig vare. F. T. 5, 279.

— Miss. til Anders Bille, Mogens Kaas, Christoffer Urne og Jørgen Seefeld. Kongen har erfaret, at der til Fyn skal være ankommet en gesandt fra hertugen af Holsten med kreditiver både til kongen og rigsrådet. De skal derfor meddele gesandten, at han over

¹ Brev af 8. marts, se s. 43.

for dem kan tilkendegive og i pennen overlevere, hvad han har at proponere; de skal snarest muligt tilstille kongen skriftlig beretning herom, hvorpå de siden skal erfare kongens ordre og vilje. F. T. 5, 279.

15. marts (Kbhvn.) Fribytterpas for Niels Jacobsen på sit skib Josva. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Udt. i Sj. R. 21, 323 b.

— Ligelydende breve til Mads Madsen på Emanuel, Morten Person på Forgyldte Fisk, Peder Thruedsen på Griben. Udt. i Sj. R. 21. 323 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Han skal af Ringsted kloster len 19. og 24. marts levere til den kongelige køkkenskriver i København 30 kalkunske høns, 300 par små høns, 50 beder og 30 woell æg, hvilket han skal lade føre til regnskab.

— Ligelydende miss. til Flemming Ulfeld, Holbæk len, 28. marts 80 par høns, 30 woel æg og 30 beder. Til Ventsel Rotkirk, Antvorskov len, 30. marts: 40 fede beder og 300 par høns. Til Niels Trolle, Roskilde len, 17. marts: 100 par høns og 20 woel æg. Til Sivert Urne, Tryggevælde len, 30. marts: 60 par høns, 10 woel æg og 30 beder. Til Jørgen Vind, Dragsholm len, 13. april: 150 par høns og 20 beder, 20 woel æg. Sj. T. 28, 172. (Efter junkers befaling, med indlagt memorial) K.

— Miss. til Steen Bille. Nærværende kongens og kronens tjener, Jens Hansen i Søndersø i Rugårds len, har over for kongen angivet, at han sidst forgangne sommer skal have lidt stor skade af den store usædvanlige hagl, så han ikke uden sit fordærv kan overkomme, hvad han bør at udgive til kongen og kronen, og har derfor anmodet om nogen lindring i hans landgilde. Eftersom han har bevist, at hans angivelse er sandfærdig, har kongen bevilget, at han må forskånes for det forgangne års kornlandgilde, hvilket Steen Bille skal lade føre til regnskab. F. T. 5, 279 b.

16. marts (—) Ab. brev. Hr Frantz Hansen, sognepræst i Ørsted, fik for nogen tid siden lov til at bo på en af kongens og kronens gårde i Ørsted i Roskilde len mod at afstå sin præstegård til lenet.¹ Han har nu begæret at måtte beholde sin præstegård, da han har opbygget den fra ny, og at nævnte gård må blive lagt til præstegården. Han tilbyder at lægge præstegårdens jord og tilbehør til kronens gård med landgilde og arbejde og opbygge gården med så mange huse, som er nødvendig for præstegårdens avling og opfyldelse

¹ 7. juni 1639. K. B. s. 843.

af jordebogens landgilde. Det bevilges ham på vilkår, at han lægger præstegårdens jord til kronens gård, at han udgiver den halve skat, der går af denne gård, og bonden, der bor der, den anden halve part, at toftejorden, som ligger omkring kronens gård, bliver ved den, mens han beholder toften ved præstegården, og det den måtte være ringere, skal bonden give præsten igen i den mark, som mest jord er at miste af. Inden to år skal han sætte så god og lovlig bygning på nævnte gård, som efter lensmandens anmodning kunne kendes til den gårds husholdning, avl og alt andet. Han skal udgive den landgilde, der overstiger præstegårdens, efter 8 mænds vurdering. Sj. R. 21, 285.

16. marts (Kbhvn.) Ab. brev. Nærværende Rasmus Christensen fra Nykøbing i Odsherred og Rasmus Lauridsen, byfoged samme sted, har udvekslet ukvemsord, og Rasmus Christensen er derfor blevet forment sit rådmandssæde, selvom de er blevet forligt. Han har søgt om oprejsning og fritagelse for videre tiltale i samme sag. Da sagen er forligt, bevilges det ham, at han igen må indtage sit rådmandssæde og ikke skal lide videre tiltale. Samme sag skal heller ikke komme ham og hans hustru eller børn i nogen måde til forklejning. Sj. R. 21, 286.

— Bestalling for doktor Niels Wichmand som medicus for flådens folk. Han skal være ombord hos rigens marsk, når han er i søen, og ellers hos den, der er kommanderende admiral, hos hvem han skal have frit bord. Han skal med flid bese badskærernes kister, der gøres klar til søen, og sørge for, at de er således forsynet, som de bør, og hvis noget mangler, i tide give det til kende. Han skal have de medicamenter, der er nødvendige til hans kunst, og dem skal han lade bruge på søfolkene, når nogen af dem bliver syg. For sin tjeneste skal han månedlig have 30 specie daler fra dette brevets dato, hvilke 30 dlr. det befales rentemestrene at udbetale ham, så længe han er i tjenesten. Sj. R. 21, 286 b.

16. marts (u. st.) Fribytterpas for Hagen Nielsen på skibet Duen. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer, s. 44]. Udt. i Sj. R. 21, 324.

16. marts (Kbhvn.) Miss til dr. Jesper Brochmand. Eftersom en stor del af indtægterne til Helsingørs hospital, der bestod af tiender fra Skåne, for tiden ikke kan fremskaffes, skal lemmerne, indtil bedre middel kan findes, kun have to retter til hvert måltid. Endvidere har Johan Braem leveret ham 431 rigsdaler, hvilke er rentepenge af det, der er givet tyrkerne som løsepenge for de kristne; disse penge skænkes Helsingørs hospitals lemmer. Sj. T. 28, 172 b.

(Efter hr. kanslers ordre) K. (Se: Aarsberetninger fra Det kongelige Gehejmearchiv, III, tillæg s. 124).

16. marts (Kbhvn.) Miss. til Niels Vind. Da adskillige af kongens lensmænd på Sjælland nu opholder sig andre steder i kongens og rigets tjeneste, skal han give kollats til de personer, der opsøger ham i anledning af ledige kald i de len, hvor lensmændene er fraværende, med bispens anbefaling, indtil lensmændene igen kommer tilbage. Sj. T. 28, 172 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Jørgen Vind. Rasmus Christensen og Rasmus Lauridsen, byfoged, begge fra Nykøbing Sjælland har givet hinanden ukvemsord. Rasmus Christensen er af den grund blevet forment at beklæde sit rådmandssæde. Men da de nu er blevet forligte, bevilges det Rasmus Christensen igen at måtte indtage sit sæde i byens råd, hvilket Jørgen Vind bedes meddele ham.¹ Sj. T. 28, 173.

— Ab. brev at nærværende hr. Christen Nielsen, forrige kapellan på Hindsholm på Fyn, har anholdt om, at han måtte komme til kald i Skåne, når noget bliver ledigt. Kongen bevilger, at han må blive befordret til det første kald, der bliver ledigt, dog at alting sker efter ordinansen og anden kongelig forordning om præstekald. Sk. R. 5, 420 b. Indl. 11/3.

— Miss. til Iver Krabbe. Kongen har erfaret, at en af hans og kronens tjenere i hans len, nemlig Suening Biørnsen, bondelensmand i Lindomme sogn, som en ret tilskynder og hovedmand sammen med andre af sine sognemænd har akkorderet med kongens og rigets fjender utiltvunget, førend nogen fjendtlighed og røven fra dem mod kongens undersåtter var begået, og endog tilskyndet almuen at udgive brandskat og utilbørligt ladet dem pante. Efterdi Suening Biørnsen for slig utilbørlig fremgangsmåde og gerning mod kongen og sit fædreland af sine rette underdommere er dømt til at straffes med jern på Bremerholm og samme dom i denne tids tilstand ikke kan blive indstævnet for landstinget, vil kongen, at Suening Biørnsen som rette hovedmand til sådan usømmelig gerning andre til afsky og eftersyn skal straffes med galge og gren. Sk. T. 7, 41 b.

— Miss. til Tage Tott og Christopher Ulfeld. De har meddelt, at Ebbe Ulfeld, til Øffuisholm, embedsmand over Christianstad len, har sendt dem to soldater for at modtage ordre om, hvad han herefter bedst skal tage sig til. Kongen anser det for rådsondt, at han,

¹ Jvf. ab. brev af samme dato.

når lejlighed dertil gives, så vidt muligt skal forbinde sig med det hallandske folk og have flittigt opsyn med alle passer så vidt, uden folket meget at hasardere, at intet være sig ammunition eller andet hverken af Sverige eller der kan indkomme, og iøvrigt gøre fjenden afbræk så meget ske kan i al ting. Sk. T. 7, 47 b. I margin: NB Dette brev skulle have været indført pag. 42.

16. marts (Kbhvn.) Miss. til Christopher Ulfeld at begive sig til København. Udt. i Sk. T. 7, 42.

— Miss. til Jørgen Brahe. Han har arresteret nogle skibe fra Haderslev med deres gods ved Assens, men han må løsgive skuderne, så de kan fare, hvorhen de lyster, undtagen til de lande, som fjenden indehaver. F. T. 5, 280.

—¹ Miss. til Mogens Arnfeld. Frantz Rantzow til Estwaard, hofjunker hos prins Christian (V), skal være kornet under hans kompagni, hvorfor han straks skal tages til samme embede og have Frantz Rantzows standard. Sj. T. 28, 174 K.

U. d. [indført mellem breve af 16. og 18. marts] Fribytterpas for Peder Hansen [ligelydende med pas af 9. marts for Herman Hunemyrer, skibets navn er udeladt]. Udt. i Sj. R. 21, 324.

17. marts (Kbhvn.) Miss. til Henrick Romel. Kongen har bevilget, at Jens Christensen, renteskriver, må få sin søn Christen Jensen i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Sj. T. 28, 173 b.²

18. marts (—) Fribytterpas for Christian Hering³ på skibet Bleginds Rytter. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Udt. i Sj. R. 21. 324. Orig. i Danske Kanc. B 166, Div. orig. kgl. bestallinger, bevillinger og benådninger samt pas.

— Miss. til Peder Grubbe til Lystrup. Han skal være kornet under den trup sjællandske ryttere, som Malte Sehested til N. [Rydhave og Boller] fører. Sj. T. 28, 173 b. K.

— Miss. til Jacob Ulfeld. Han skal være løjtnant under Vincents Bille til Valbygaard og føre den ene trup sjællandske ryttere. Sj. T. 28, 174 K. stilet til Jacob Seefeld.

— Ligelydende miss. til Rubeck Pors at være løjtnant under Malte Sehested og føre den ene trup sjællandske ryttere. Udt. Sj. T. 28, 174. K. (fælles med ovenstående).

¹ Såvel T. som K. anfører 16. marts, men regesten på K. er dateret 18. marts.

² I margin er øverst på siden anført: Hermand Kaasis schriftt 17. september 1646. Samtidig sker der et skifte i hænderne. ³ Orig. har Heruigh.

18. marts (Kbhvn.) Miss. til Gabriel Kruse og Gunde Rosenkrantz. Eftersom garnisonen i Malmø endelig skal rigtigt underholdes, skal de af det forråd, der findes ved landkisten i Skåne, levere til Tage Thott til Eriksholm 6000 rigsdaler til soldaternes underhold i Malmø. Sk. T. 7, 42.

— Ab. brev til bønderne på Læsø at være Steen Roedsteen kongens tilforordnede kommandant der på landet hørige og lydige i alt hvad han kan tilsige dem for landets defension på kongens vegne og at skaffe ham nødtørfdig underholdning for hans besvær og umage. Udt. i J. R. 10, 358.

— Miss. til Steen Rodsten. Han skal straks forføje sig til Læsø og i denne farlige tid forblive der indtil videre anordning, eksercere landfolket og med mest mulig flid sørge for, at vagten bestilles og have alting således i agt med landets forsvar, som han agter for fremtiden at forsvare, at kongens tro undersætter ikke skal blive overrasket af fjenden. Dersom nogle af adel på grund af det uformodede indfald har begivet sig der til landet, skal han frit og ubehindret lade dem passere til Sjælland eller Fyn. J. T. 11, 113.¹

— Miss. til Jørgen Orning. Han skal på Læsø hverve 100 gode bådsmand og tage dem med sig over til København, når han efter kongens befaling begiver sig dertil.² J. T. 11, 113.

19. marts (—) Miss. til Hans Boisen. Kongen har hidtil bevilget Philippo Julio Borman (Borneman), tyske kancellis forvante, besolding på een hest, nu bevilges der ham yderligere een fra brevets dato. Sj. T. 28, 174 b. K.

— Miss. til jægermesteren. Han skal mod betaling levere jomfru Mette Giøe 2 rådyr og 6 harer, efterhånden som hun begærer det, og skyde dem, hvor det vil gøre vildbanen mindst skade. Sj. T. 28, 174 b.

— Miss. til Peder Hansen. Han skal med orlogsskibet Stumpe Dorete straks begive sig ned i Øresund (til Helsingør), hvor han skal blive liggende og modtage ordre fra Achim von Breda, hvor han måtte befale ham at tage hen. Sj. T. 28, 174 b. K.

— Miss. til Henrik Lindenow. Kongen har erfaret, at der er mangel på underofficerer i hans kompagni, hvorfor han skal se sig om efter dygtige underofficerer, hvor han kan få dem; de skal have besolding lige med andre underofficerer ved hvervede kompagnier. Sk. T. 7, 42.

— Miss. til Sten Rodsten. Da kongen erfarer, at der ingen bøsse-

¹ Jvf. 23. marts. ² Jvf. brev af 10. marts til samme.

skytter skal være på Læsø, skal han fra København tage 2 bøsseskytter med sig til Læsø, hvilke skal have underhold og besolding af samtlige kongens undersætter der på landet. J. T. 11, 113 b.

20. marts (Kbhvn.) Åb. brev med fribytterpas for Didrik Sivertsen på skibet Jordan. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Sj. R. 21, 324.

— Ligelydende brev til Gert Borckersen på skibet Patientia. Sj. R. 21, 324.

21. marts (—) Miss. til Hans Uldrick [Gyldenløve]. Den hollandske resident i Helsingør har forebragt, at en del hollandske skipere højligens beklager sig over utilbørlig medfart af tolderne, visitørerne og andre underofficerer. Undertiden bliver de visiteret af den ene efter den anden, deres kister og pakker bliver opslået, de anmodes om ubillige skriverpenge for toldsedler af toldskriverne og deres tjenere, kongens mandat aldeles uanset, og opholdes og tribuleres med anden usømmelig procedure. Hans Uldrick skal derfor gøre den anordning, at hollandske skibe, som een gang er visiteret, ikke igen visiteres af nogen anden end generalvisitøren, med mindre der kan findes vis kundskab om underslæb. Han skal også have flittigt tilsyn med, at alle, som har noget at skaffe med tolden i hans len, så vel som deres tjenere retter sig efter kongens mandater og befalinger og ikke anmoder hollænderne eller andre fremmede købmænd om nogen ubillig udgift, eller uden synderlige årsager lader deres pakker og kister opslå, men omgås dem med diskretion, med mindre at de, som ved slige ubillige procedurer giver købmændene årsag til at klage, vil straffes tilbørligt, og Hans Uldrick selv, som på kongens vegne burde have tilsyn dermed, vil stå kongen til rette. Sj. T. 28, 175. (Efter hr. kanslers befaling) K. ¹ (Tr.: Norske Rigsregistrarer VIII, 310 f.).

— Miss. til Christoffer Steensen. Han skal straks lade 100 musketter af sit regiment med deres officerer sende til København, hvor kongen agter at lade dem bruge. Sm. T. 6, 529.

— Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Da noget af kongens rytteri kommer fra Femern over til Lolland, har kongen anset for godt, at samme rytteri skal blive der indtil videre ordre. Han skal lade gøre kvarter for dem sammesteds og straks meddele kongen, hvor mange de er. Sm. T. 6, 530.

22. marts (—) Miss. til Hans Uldrick [Gyldenløve]. Han skal lade

¹ K. bærer påtegning om, at miss. er sendt til 8 lensmænd i Norge foruden til Hans Ulrik, det anføres også, at brevet skal registreres i Sj. T.

hollandsk gods på skibe fra Dantzig, Köninsberg og andre neutrale steder, som er indladt der af frygt for dynckerkerne, passere for den told, som hollænderne plejer at give for samme varer. Dog skal det med nøjagtige og rigtige certifikater bevises, at godset ikke tilhører andre end hollænderne. Sj. T. 28, 175. (Efter hr. kanslers ordre). K.

22. marts (Kbhvn.) Miss. til Ebbe Ulfeld. Kongen erfarer, at Steen Holck, søn af Ejler Holck til Giedzholm, der er fænrík, skal være blevet taget til fange af svenskerne. Ebbe Ulfeld skal derfor gøre sit bedste for, at han kan blive udvekslet med en svensker, som er taget til fange hos ham, og det med det først mulige. Sk. T. 7, 42 b.

23. marts (—) Ab. brev. Henrik Pumpe, borger og handelsmand i Hamborg, har angivet, at han har en sum penge til gode hos Jørgen Bang i Assens, som han på grund af tidens tilstand ikke kan få, hvorfor han har måttet modtage 100 staldøxen i betaling. Han får tilladelse til at udskibe nævnte 100 øxen til Lybæk ved sin fuldmægtig med de nødvendige drivere og folk, dog mod at erlægge tilbørlig told. Sj. R. 21, 287.

— Ab. brev. Nærværende Dinis Sørensen, der nogen tid har tjent i kongens kapel som bassist og endvidere instrueret kapelknaberne, men som ikke længere behøves hertil, må bekomme det første kald i kongens rige Danmark, som bliver ledigt, når han kan blive lovligt kaldet efter ordinansen. Sj. R. 21, 287.

— Bestalling for tre kaptajner¹ til at hverve folk. De skal hver for sig hverve et kompagni soldater på 300 mand. Som kaptajn skal de have sådan gage og traktement, som de andre kaptajner nyder. Sj. R. 21, 287.

— Miss. til nogle lensmænd om straks at lade udskrive bådsmand og inden 5. april at fremsende dem til København for at de kan bruges een eller to måneder i kongens tjeneste. Sj. T. 28, 175 b. (Efter hr. kanslers ordre) K. Antallet af bådsmand anføres i tillæg: København 50, Helsingør 50, Køge 40, Holbæk 20, Kallundborg 20, Nykøbing 10, Korsør 20, Næstved 20, Vordingborg 20, Præstø 10, Stege 30, Skelskør 20, Nykøbing 20, Stubbekøbing 30, Nakskov 30, Nysted 20, Saksøbing 10, Rødby 20, Lavinskøbing 50. (Jfr. CCD. V, 430 og 676—81).

— Miss. til Niels Vind. Jochim Gans i Stubbemølle² har afstået møllen til Søren Jensen, som agter at bruge den til krudt-

¹ Plads ladet åben til navnet. ² Nærum, Sokkelund hrd.

mølle. Kongen er tilfreds, at han får den uden fæste, men ser dog hellere, at han giver kongen og kronen, hvad der plejer at gå af møllen. Sj. T. 28, 176. K.

23. marts (Kbhvn.) Ab. brev til bønderne på Læsø at forskaffe Steen Roedsteen, tilforordnet kommandant sammesteds, og underofficerer underholdning, nemlig Steen Roedsteen på sin egen person månedlig 24 rdl., 6 sergeanter hver 5 rdlr. og 6 korporaler hver 4 rdlr. månedlig. Beløbene skal tilstilles Steen Roedsteen, hvem de ellers skal være hørige og lydige i hvad han kan befale dem på kongens vegne til landsens defension. J. R. 10, 359.

— Miss. til Sten Roedsten ligelydende med miss. af 18. marts men med tilføjelse af, at han skal have 24 rdlr. om måneden af landet til sit eget underhold, til hver af 6 sergeanter 5 rdlr., og til hver af 6 korporaler 4 rdlr. om måneden; hvorimod bestemmelsen om adelens fri passage er udeladt. J. T. 11, 113 b f.

24. marts (—) Patent til at hverve ryttere.¹ Vedkommende skal hverve et kompagni til hest på 150 ryttere, hvor det bedst ske kan, og siden have traktement og gage som andre hvervede kompagnier. Det forbydes alle at gøre nogen hindring heri. [Udgik i to eksemplarer]. Sj. R. 21, 287 b.

— Ab. brev. Johan Kreffting Dietrichsen, borger i Bremen, der på Fyn har købt 390 staldøxen, som han agter at udskibe til Lybæk, får tilladelse hertil mod at erlægge tilbørlig told og rettighed. Sj. R. 21, 287 b.

— Miss. til Luckas Hendrichsen. Dersom han ikke allerede har udført det befalede i Neuensta d, skal han lade det bero og straks med sine tre orlogsskibe begive sig til København. Sj. T. 28, 176 b. K.

— Miss. til Pros. Mund. Han skal straks med sine 5 orlogsskibe og folk begive sig til København, hvor han videre vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 176 b. K.

— Trykt patent om dem som tjener fjenden. Eftersom det nu er weltkyndig, hvorledes kongens lande og riger af den svenske krone uforskyldt, uadvaret og uformodelig er overfaldet, og selv om kongen ikke tvivler på, at alle undersåtterne selv erindrer sig deres pligt og ikke i nogen måde lader sig finde i nogen tjeneste hos kongens og rigens fjender, har kongen dog eragtet det nødigt, at advare alle og enhver om, under deres hals' fortabelse, at de holder sig fra sådan tjeneste. Såfremt kongens indfødte undersåtter nu

¹ Plads ladet åben til navnet.

eller i fremtiden befindes at have ladet sig bruge til lands eller til vands imod fædrelandet, vil kongen uden al nåde have dem straffet på livet som forrædere og fjender. Sj. T. 28, 176 b. K. (Tr.: CCD. V, 430 f.). Orig. Danske Kanc. B 164, Div. breve, dokumenter og akter sagligt ordnet IX.

24. marts (Kbhvn.) Miss. til Jørgen Vind. Han skal befale Albrecht Jack, kongens skibskaptajn, straks at komme med skibet Marekatten til København, hvor han skal afvente videre ordre. Deslige skal Niels Kiercker, løjtnant på S. Peder, når han har konvojeret Christoffer Ulfeld til Svendstrup, lensmand på Helsingborg slot, til Bahus, begive sig til befæstningen Christianopol og der krydse under land samt yde sit bedste for at bemægtige sig de pinke og skuder, der sejler mellem Sverige og Tyskland med breve og budskab. Sj. T. 28, 177 K.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal tilholde Niels Olufsen, fiskemester i Kronborg len, at han skal skaffe fersk fisk til kongens hofholdning, da fiskeriet i Frederiksborg len næsten er øde, så man kun kan forvente lidt derfra. Sj. T. 28, 177 b. (Efter junkers befaling) K.

— Miss. til Christopher Ulfeld. Kongen erfarer, at der oppe ved Christianstad kan samles en temmelig andel folk til hest og fods. Christopher Ulfeld skal derfor med det første begive sig derhen og lade folkene mønstre, bevæbne dem og sætte alt i bedst mulig orden. De officerer, som medgives ham, og han ellers får, skal forordnes efter dygtighed og siden bruges ved alle lejligheder, hvor han mener, at de gør landet bedst tjeneste og fjenden mest afbræk. Sk. T. 7, 42 b.

— Miss. til Anders Bille. Kongen har erfaret, at Torstenson ved sin trometer har anholdt om nogle svenske fangers ransoning med en af kongens løjtnanter. Kongen er tilfreds, at der sker udveksling efter krigs maner og brug, dog for en løjtnant at løsgive 5 andre synes ikke at være krigs maner, men efter krigsbrug kan udveksling ske. Vil de fangne, såfremt de er født på steder, at man kan tro dem, tage tjeneste, er kongen også dermed tilfreds. F. T. 5, 280 b.

— Miss. til Christoffer Urne. Frederik von Buchwalt, bestaltet oberstløjtnant, har meddelt kongen, hvorledes han har gjort et mageskifte med Anders Poulsen, sognepræst til Bøstrup sogn på Langeland, som efterfølger. Først fra 7 stykker jord med eng og målt fra enderne af samme ager, som skal være 21 skæpper land i Dyse, som ligger til præstegården i Bøstrup og kaldes Rørnes

ager, skal hr. Anders Poulsen have igen 2 stykker jord, som ligger bag Niels Hansens i Snuldebølle hans kålhøve i Vestermark. Dislige 7 stykker jord på den samme åsgang, og 1 stykke på samme åsgang nord-dest, al denne jord har været til Hans Madsens gård Brouslette; samt fra hans tjener Jens Madsen i Bøstrup, hvis jord også ligger i Dyse på fornævnte Rørnes ager, også et langt og et halvt stykke, som skal være 7 skæpper land med engbund for enderne af samme forstykke, nok for et stykke på Langedyse 2 skæpper land skal hr. Anders Poulsen have 4 stykker jord, som er 2 af Claus Iversens og 2 af Laurids Nielsens i Haugården, derimod skal hr. Anders Poulsen udlægge fornævnte hans tjener Jens Madsen af præstegårdens jord i Dyse efter dannemænds sigelse, og skal ydes Jens Madsen af Nedergård 7 skæpper land af samme jord i denne vinter. Christoffer Urne skal med flid foretage disse forretninger; hvis det findes, at mageskifte kan ske Bøstrup præst og hans efterkommere uden skade, skal han gøre mageskiftet færdigt til kongens ratifikation. F. T. 5. 280 b.

24. marts (Kbhvn.) Miss. til Henning Valchendorff. *Catharina von der Hamsfort* i Odense anmoder om, at Johannes Femmens (?) gods, der står i hendes hus, må blive taget i forvaring andre steder, da hun ligger på sin sotteseng og derfor ikke kan have opsigst med det. Han skal derfor lade godset hensætte på et andet sted, hvor det kan være i god forvaring indtil videre besked. Da hun endvidere besværer sig meget over Femmens hustrus moder, der holder til i hendes hus, og det af borgerskabet bevises, at hun ingen kan have nær i hendes høje alder og svaghed, skal han lade Femmens hustrus moder henlægge på et andet sted der i byen, dog at hun indtil videre ordre bliver forvaret med det hun har hos sig. F. T. 5, 281.

25. marts (—) Miss. til Corfitz Ulfeldt. *Johannes Alter*, bassist, skal formedelst en liden værelse, som han har tilforhandlet sig for en 200 slette daler, af borgmestre og råd i København være blevet pålagt at holde både den store og den lille vagt. Da han begærer at blive forskånet, skal Corfitz Ulfeldt tilholde borgmestre og råd at lade ham være ganske forskånet herefter. Sj. T. 28, 177 b. (Tr.: KD. V, 271).

— Miss. til dr. Jesper Brochmand. Kongen har besluttet at *Georgius Witzlebius*, hvis gaver på prædikestolen kongen selv har erfaret, skal være teologus på Sorø akademi og tillige betjene prædikestolen samme sted. Han skal med det første indvie ham til samme prædikeembede, så at han derefter kan indstille sig på stedet. Sj. T. 28, 178. (Efter hr. kanslers ordre) K.

25. marts (Kbhvn.) Miss. til Ebbe Ulfeld. Kongen har for nogen tid siden forpagtet sin og kronens krudtmølle i Løngsøre ved Christianstad fæstning til Søren Jensen. Denne har begæret, at kongen, dersom der skulle ske noget fald på samme mølle, da selv ville lade den reparere igen, hvorom den forrige lensmand, Malte Juel, har modtaget kongens befaling. Kongen befaler Ebbe Ulfeld, når noget fald sker på nævnte mølle, da at lade den nødtørftigt reparere på kongens vegne, men flikkeri må han selv bekoste. Sk. T. 7, 43.

— Miss. til Henning Valchendorff. Catharina von der Hamsfort i Odense har anmodet kongen om, at der må blive tilforordnet hende 2 formyndere, en af gejstligheden og en af borgmesteren og rådet i byen, nemlig mester Jacob Sperling og Thomas Brodersen. Han skal lade dem forordne som hendes formyndere. Hun har endvidere anmodet om som tilforn at måtte blive forskånet for indkvartering, hvilket kongen bevilger, dog at hun skal betale indkvartering i byen på andre steder for så mange soldater eller ryttere, som det med rette kan tilkomme hende, idet i disse tider den ene bør udstå byens tyngde med den anden. Han skal dermed således anordne og påse, at hun ikke besværes dermed mod billighed. F. T. 5, 281 b. Orig. i LA. Odense.

26. marts (—) Bestalling for Jacob Wllsen som oberst. Han skal være tilforpligtet at afrette og lære et regiment fodfolk på 1200 mand militær eksersits. For sin tjeneste skal han månedlig have 250 rdlr. til traktement på sin egen person, hans oberstløjtnant 125 rdlr. og hans major 80 rdlr. De andre af hans officerer som løjtnanter, korporaler og lignende, som han selv skal skaffe sig, skal nyde samme traktement som andre hvervede folk. Han skal selv med sine officerer begive sig til København inden tre ugers forløb. Sj. R. 21, 288.

— Miss. til Hendrich Rommell. Kongen har besluttet at antage Georgium Witzleben i Sorø akademi som professor teologiæ, hvorfor han skal sørge for, at denne, når han efter ordinansen er blevet indviet i det hellige prædikeembede, straks bliver indsat og indstillet. Sj. T. 28, 178. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Eftersom skriverne, fogederne og herredsskriverne i Sjælland har lovet at stille en del heste, skal de befale alle pågældende i deres len at møde med deres heste med tilhørende dygtige folk med gevær i Roskilde 12. april s. å. Sj. T. 28, 178 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Åb. brev til alle menige bønder i Sølvisborg len. Kongen befaler dem at være Ebbe Ulfeld til Øffuisholm hørige, lydige og

følgagtige, indtil kongen giver anderledes befaling, i alt hvad han befaler dem til på kongens vegne. Dersom nogen anstiller sig modvillige eller genstridige, skal han straffe dem som foragtere og overtrædere af kongens befaling. Sk. R. 5, 421.

27. marts (Kbhvn.) Bestalling for **Georgius Thomas Haf** fen referer som generalauditør i Danmark. Han skal i synderlighed bifalde og assistere kongens gewaltiger, så tit retten skal sættes. Han skal også holde rigtig protokol over alle sager, examinere vidnerne, og tage i agt, at enhver vederfares den deel ret er. På dette har han afgivet sin revers. For sin tjeneste skal han månedlig (månednen regnet til 32 dage) have 20 rdlr. in specie til sin egen person og 8 rdlr. månedlig til en skriver, endvidere 2 heste med fuld underholdning og 10 dlr. pr. hest. Betalingen skal begynde fra brevets dato og fortsætte, så længe han betjener samme bestilling. Sj. R. 21, 288 b.

— Bestalling for **Henrik Køhler** som møntmester. Han skal i København, eller hvor kongen befaler, lade slå markstykker af det sølv, han får leveret, som skal holde $9\frac{1}{2}$ lod sølv. Han skal også mønte anden mønt, når det bliver befalet; dersom en smeltning falder et gran mindre i prøven, da skal en anden smeltning gøres et gran bedre igen. Han skal anføre hver måned, hvor mange lødige mark, der bliver smeltet og slået. Hvert år skal årstallet på mønten forandres, og han skal ikke slå nogen anden mønt, end den han får befaling til. Han skal overholde sin aflagte ed. Til pension skal han årlig have 400 rdlr., som skal gives ham af mønten. Sj. R. 21, 289. Orig. i Danske Kanc. B 223, Div. akter og dok. vedk. afregning og kvittance III.

— Åb. brev hvorved nærværende **Hans Thombuch** antages som eisensneider. Han skal aflægge ed på at ville forholde sig, som en retsindig eisensneider egner og anstår. Til pension skal han årlig have 200 rdlr. af samme mønt, som møntes på mønten, og skal betales fra den tid, hvor han begynder at arbejde og så længe han bliver i samme bestilling. Sj. R. 21, 289 b.

— Åb. brev hvorved nærværende **Jørgen Gyntzel** antages til at være smed på den store Hammermølle ved Kronborg. Der skal han forfærdige alt det smedearbejde, han bliver befalet til, for så vidt det er grovsmedarbejde, til hvilken ende han får overladt møllen med tilhørende smederedskaber, dog således at når han bliver afskediget fra møllen, skal han efterlade den lige så god i alle måder, som han nu modtager den. For hvert skippund gjort jern, stort eller småt, bevilges ham, lige som hans formand, 22 rdlr. Jern og stenkul, som han behøver, skal tolderen i Øresund skaffe ham, hvilket siden skal afkortes ved

afregningen, efter hvad det har kostet kronen. Det arbejde, han udfører, skal efter rigtig overlevering betales ham på toldboden, og han skal ikke fordre mere. Hans bestalling og pension skal have virkning fra St. Mikkelsdag 1643 og slutte årsdagen derefter og siden årlig fornyes, så længe han bliver i samme stilling. Befalingsmanden på Kronborg og tolderne i Øresund skal være ham behjælpelige, så hans arbejde ikke bliver forsømt. Sj. R. 21, 289 b.

27. marts (Kbhvn.) Miss. til dr. Jesper Brochmand. Eftersom præsterne i Sjælland godvilligt har bevilget at ville tilvejebringe heste og karle til kongens og rigets tjeneste i denne farlige tilstand, skal han lade tilsige 55 af disse præsteheste til Roskilde den 12. april s. å., som præsterne skal sende derhen samt en dygtig karl til hver hest med sit sidegevær. Af disse karle og heste skal præsterne efter den dag, hvor de bliver leveret i Roskilde, ikke have yderligere tyngsel og besvær med dem at formode. Sj. T. 28, 178 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til rentemestrene. De skal give møntskriverens svende 12 rigsdaler af hver 100 løddemark, som hver af dem udmønter i markstykker. Og når de mønter dobbelte markstykker eller halve slette dalere, skal de give enhver af dem for hver løddemark 9 rigsdaler. Sj. T. 28, 178 b. K.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen har befalet alle præster, fogeder, skrivere og herredsskrivere i Sjælland at møde med deres udlovede heste samt folk og gevær i Roskilde 12. april s. å. Når hestene er kommet, skal han taksere præsternes og skønne, hvor meget hver enkelt er værd i penge og indsende samme skriftlige taksation til kancelliet, da kongen vil betale dem for hestene, når der atter bliver fred. Siden skal han mønstre de folk, der er fulgt med, både fra præsterne og de øvrige, og blandt dem udtage de dygtigste samt 70 heste med deres tilhørende gevær, som han skal levere til Niels Vind til Grundett for at fylde et kompagni, som denne er blevet befalet at hverve. Sj. T. 28, 179. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Niels Trolle og Christen Skeel. Kongen har befalet Niels Vind til Grundet, lensmand på Københavns slot, at hverve et kompagni til hest. Da dette er til landets bedste, skal de af landkisten udbetale ham 1200 rigsdaler in specie til samme hvervning med det snarest. Sj. T. 28, 179. (Efter hr. kanslers befaling) K.

28. marts (Kbhvn.) Ab. brev at nærværende Georg Preis er antaget som vording.¹ Han skal indlægge et stykke af hver smeltning

¹ Guardejn.

i en bøsse, som rigens hofmester skal have een nøgle til, møntskriveren een og han selv een, og desuden en seddel med dato og angivelse af smeltingens og møntens holdt. I årlig pension skal han have 300 rdlr. af samme mønt, som møntes på kongens mønt, fra den dag han begynder at arbejde, og så længe han bliver i samme bestilling. Sj. R. 21, 288 med dato 27. marts. Orig. i Danske Kanc. B. 223, Div. akter og dok., vedk. afregning og kvittance II med dato 28. marts.

28. marts (Kbhvn.) Bestalling for Niels Vind til Grundet, befalingsmand på Københavns slot, som ritmester. Han skal straks begynde at hverve og oprette et kompagni ryttere på 120 heste, hvor han bedst kan få dem. Til hans kompagni skaffer kongen 70 heste med tilhørende sadler og 60 pistoler med hylstre, resten må han selv skaffe for de penge, som han skal have af kommissarierne her i Sjælland. For sin bestilling skal han have samme månedlige traktement for sig og sine officerer som andre ritmestre med deres officerer under de gamle hvervede kompagnier. Sj. R. 21, 290.

— Ab. brev. Hæderlige og højlerde professorer ved universitetet i København samt gejstlige enker samme sted har lånt kronen 9837 lod gammelt sølv, hver lod beregnet til en halv rdlr., hvilket beløber sig til 4918 enkende dlr. og tre mark danske efter de beviser, som hofmesteren og rentemestrene har udgivet. Kongen lover at tilbagebetale beløbet, når riget ved Guds nådige hjælp igen kommer i fredelig tilstand. Sj. R. 21, 290 b.

— Ab. brev hvorved Jacob Thruelsen, tingskriver ved Frederiksborg birketing, får bekræftelse på Grese kongetiende samt ting- og brevpenge, som han har fået overdraget af Hans Ulrik Gyldenløve til Vindinge, befalingsmand på Kronborg og Frederiksborg slotte. Han skal beholde tienden, så længe han er tingskriver, i samme omfang som sin forgænger. Sj. R. 21, 291.

— Ab. brev. Rigens skriver Thomas Brodersen får mod en skibsladning rug lov at udføre en skibsladning malt. Det forbydes at hindre ham eller hans fuldmægtig i at udføre denne ladning. Sj. R. 21, 291.

— Miss. til Steen Bech og Stallder Kaas. Christoffer Giøe har for nogle år siden tilstillet afdøde Hans Marchedan nogle af sine beviser og andet, hvorpå han også har modtaget dennes skriftlige bevis, hvilke han nu genfordrer af Melchior Oldeland til Uggersløfgaard, kongens rentemester, der er nævnte Hans Marchedans broderbørns værge. Til gengæld vil han til Melchior Oldeland tilbagegive Hans Marchedans bevis. Steen Bech og Stallder Kaas

skal være til stede, når Melchior Oldeland giver Christoffer Giøe beviserne tilbage. Dersom en af dem for vigtigere sagers skyld ikke kan være til stede, da skal den, der møder, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i den udeblevnes sted. Sj. T. 28, 179 b. (Efter Iver Vinds befaling) K. Indl. 16/3.

28. marts (Kbhvn.) Ab. brev til kongens og kronens bønder og tjenere i Christianstads len, som indtil da har haft Ebbe Ulfeld til Suenstrup til værge og forsvar. Kongen befaler dem straks her-efter at svare Malte Juel til Maltisholm og give ham og ingen anden den årlige landgilde, ægt, arbejde, sagesfald og al anden rente, herlighed og rettighed som de plejer og er pligtige at gøre og give og af arilds tid har gjort og givet til kongen og kronen, indtil kongen derom anderledes befaler. Malte Juel skal til gengæld holde alle og enhver af dem særdeles ved lov, skel og ret og ikke tilstede at nogen af dem uforrettes i nogen måder. Sk. R. 5, 421.

— Miss. til Tage Tott Ottosen. Mogens Graw, teologiæ lektor i Lund, har givet tilkende, hvorledes han, der de svenske først faldt ind i Skåne, flyttede de viktualier og sædvarer, han havde, til Malmø. Han begærer at måtte overføre nævnte proviant fra Malmø til København. Det skal denne gang tillades ham at passere. Sk. T. 7, 43.

— Miss. til Henrik Lindenow. Kongen har anset for godt, at Herman Krag til Trudsholm, hofjunker, skal være kornet under hans kompagni. Han skal derfor antage ham til samme stilling og straks levere ham standarden. Han skal have samme traktement som andre kornetter under de hvervede kompagnier. Sk. T. 7, 43 b.

29. marts (Kbhvn.) Privilegium for Samuel Meyer på et apotek i København. Kongen har for omtrent 24 år siden anset for godt, at der i København alene skulle holdes to apoteker. Byen er siden den tid meget forbedret og tiltaget, hvorfor kongen har bevilget sin hofapoteker Samuel Meyer et tredje apotek for hans tjenestes skyld. Han skal være forpligtet med de andre to alene, efter at det skal være de andre materialister og krudtkræmmere forment, at præparere og falholde medicamenta composita, opiata, purgantia og andre sådanne, disligeste de siruper, conserva, condita, olea, unguenta et emplastre, som alene henhører in usum medicum, alle så friske og gode, at de kan passere, når de ex facultate medica, på visse tider af året bliver visiteret. Han skal have til rede af alle slags, som bør findes på et apotek, når det af medici bliver ham pålagt at komponere noget. Dog skal det ikke være materialisterne, krudtkræmmerne, destillatorerne og andre

forment at destillere til daglig spisning og andet gement brug, ej heller badskærerne at gøre plastre og uguenta, som de behøver til deres håndværk, dog bemeldte apoteker uforment sligt at preparere og gøre og siden falholde. Det skal også være fornævnte apoteker tilladt derhos at holde alt, hvad andre krudtkræmmere fører. Han må også holde fri vinkælder og der udtappe i pottes og amer forskellig slags drik, som det hidtil har været bevilget, dog forordningen om at rhinsk og fransk vin ikke må henlægges og udtappes i een kælder i alle måder uforkrænket. Da det vil kræve stor bekostning at holde apoteket vedlige, vil kongen yderligere bevilge Samuel Meyer, at han må forskånes for at udnævnes til tingmand, rodemester, synsmand, vurderingsmand, kæmner, kirkevæрге, de fattiges forstander, nævnsmand, at kræve tyrepeng eller andet sådant, så at apoteket ikke skal forsømmes, dog skal han være undergivet skat, told, vagt og anden borgerlig tyngde efter sin formue som andre borgere. Han skal være forpligtet til at sælge enhver, hvad han behøver, for lideligt og billigt værd, og ellers i alle måder forholde sig efter kongens forordninger om apoteker. Sj. R. 21, 291 b - 293 (Tr.: KD. V, 249 f.) Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnet XIV.

29. marts (Kbhvn.) Åb. brev hvorved Frederik Redtz til Tygestrup, befalingsmand på Vordingborg slot, får tilladelse til at udføre et antal staldøxne fra Sjælland, som købmænd har købt af ham. Sj. R. 21, 293.

— Fribytterpas for kaptajn Anders Person på skibet *Patientia*.¹ [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hune-myrrer]. Sj. R. 21, 324.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Eftersom følgende af kongens og kronens bønder i hans len,² nemlig Rasmus Povelsen,³ Hans Hansen og Ole Hansen i Wuelse, Hans Jensen, som blev nødt til Hans Lauridsens ødegård i Alsøndrup, Niels Olsen, Christoffer Hansen, Lauridz Pedersen og Povl Pedersen⁴ i Grese, Hans Andersen i Hørup, Hans Nielsen i Sundbylille, Hans Rasmussen i Hagerup, Peder Oxe i Nodeby og Hans Pedersen sammesteds, Anders Lauridsen og Peder Nielsen, der besidder den gård i Lindholm, Hans Nielsen Holst og Oluf Stavensen i Ugeløse, Niels Flint i Halløse og Lauridz Jensen i Siersløføser alle er så forarmede, at de ikke kan forblive ved magt eller besidde deres gårde, hvis de ikke får nogen for-

¹ Jvf. pas til samme af 30. marts. ² Kronborg og Frederiksborg. ³ K. har Pedersen. ⁴ Kun i K.

skånelse, bevilger kongen dem fritagelse for et års landgilde, fra 1. maj 1643 til årsdagen 1644, hvilket han skal føre til regnskab. Sj. T. 28, 180. (Otte Brochenhuus bestilt dette) K.

29. marts (Kbhvn.) Miss. til Ventsel Rotkirk. For nogen tid siden døde en mand i Mørup i Sorø len ved navn Rasmus Ibsen og efterlod sig en hoben umyndige børn. Der er imidlertid ingen af hans slægt her i landet, som kan påtage sig værgemålet for disse børn, og Hendrich Rommel, hofmester for Sorø akademi, har angivet, at der ikke i Sorø len findes nogen så vederheftige, at de kan betros børnenes gods og formue. Han bedes derfor tilforordne nogle af borgerskabet i Slagelse, som er vederheftige, til at være samme børns formyndere, straks tage deres arv til sig og for fremtiden gøre regnskab derfor og forholde sig med samme værgemål, som forsvarligt kan være. Sj. T. 28, 180 b.

— Miss. til Tage Tott. Han har senest fået kongens befaling at oppebære 6.000 rigsdaler in specie af landkisten i Skåne til garnisonens underhold. Han skal nu sørge for, at en del af det korn, som findes i Malmø til at underholde garnisonen der, gøres i penge og igen lade pengene lægge i landkisten. Han skal med det første mønstre Henrik Lindenow til Øffis kloster hans kompagni og oppebære så mange penge af landkisten, som han kan betale Henrik Lindenows kompagni en måneds sold med. Sk. T. 7, 43 b.

— Miss. til Gabriel Kruse og Gunde Rosenkrantz. Kongen har anset for godt, at en del af det korn, som findes i Malmø til garnisonens underhold, gøres til penge og i stedet for de 6000 daler, der af landkisten blev udtaget, indlægges igen. Ligeledes at der optages så mange penge af landkisten, som skal til at give Henrik Lindenows kompagni en måneds sold. Når nævnte korn bliver gjort i penge, skal de tage pengene til sig og indlægge i landkisten; de skal straks levere Tage Tott nævnte penge til Henrik Lindenows kompagnis besolding. Sk. T. 7, 44.

— Miss. til Anders Bille. Kongen er tilfreds, at Erik Quitzow bliver forordnet til kornet under det fynske kompagni. F. T. 5, 282.

— Miss. til Arent von der Kula. Han skal give ordre til, at det korn, der findes på Ulriksholm og ikke allerede er leveret til købmændene, indtil videre bliver liggende; bygningerne på Trellerup skal straks nedtages. F. T. 5, 282.

— Miss. til Mogens Kaas, Henning Valchendorff og Arent von der Kula. De skal tilholde de bønder i deres len, som bor mindre end 2 mil fra Ulriksholm, at de i sommer skal køre kæmpesten til samme

gårds fundament, kalk og sten, som gøres nødvendigt, når de får besked derom. F. T. 5, 282.

30. marts (Kbhvn.) Åb. brev med fribytterpas til kaptajn Anders Person på skibet Den unge Ulv. [ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Udt. i Sj. R. 21, 324.

— Miss. til fru Sophie Rantzau. Kongen har erfaret, at hun har en del musketter, som behøves til landets forsvar. Hun anmodes om for en billig værd at afstå dem til kongen og levere dem til den, som rigets hofmester forordner dertil. Hun skal få betaling, når der atter bliver fred. Sj. T. 28, 181. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Roskilde kapitel. Der sker transport af officerer og materiel, hvilket kongens tjenere alene ikke kan overkomme, hvorfor kongen begærer, at deres tjenere og bønder, når der kommer officerer eller ammunition igennem, da vil forsyne dem med nødtørftige vogne, sålænge dette uvenlige væsen varer. Sj. T. 28, 181. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen har bevilget Niels Vind til Grundet, befalingsmand på Københavns slot, at hverve et kompagni til hest, hvorfor han anmodes om at give de folk, som Niels Vind måtte sende til Roskilde, frit kvarter, indtil videre. Sj. T. 28, 181 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til rigsrådet på Fyn. Kongen har erfaret den gottorp-
ske gesandts proposition af sammes kreditiv, som rådet har sendt. Kongen sender det tilbage til dem med sit svar og resolution, hvilke skal overleveres gesandten. Siden skal det stå denne frit at begive sig på hjemrejsen, hvor han kan komme sikrest og hurtigst igennem. F. T. 5, 282.

31. marts (—) Åb. brev om engelske skibe. Det er for nogen tid siden blevet befalet at arrestere en del engelske skibe for særlige årsagers skyld. Kongen har nu bevilget, at den engelske nation igen som tilforn må handle og vandle i kongens lande og fyrstendømmer, på Elben og kongens andre strømme frit og aldeles ubehindret. Sj. R. 21, 293. (Tr.: CCD. V, 432).

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Kongen har tidligere befalet, at de engelske, der kom fra Vestersøen, straks skulle erlægge told i Sundet. Det tillades nu disse at sejle gennem Sundet og ikke betale told, før de kommer tilbage igen, som de har gjort tidligere. Sj. T. 28, 181 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

1. april (Trefoldigheden i Øresund) Miss. til Knud Uldfeld, krigskommissær. Han skal lade en eller halvanden måneds sold blive i rest hos det gevorbne folk, som lejligheden kræver, og dersom sol-

daterne har noget at besvære sig over vedrørende deres besolding eller officerer, da skal de først tilkendegive det over for ham. Han skal endvidere overtale skibsfolket til at give så mange dage i månederne, som de plejer at have. Det bly, der gøres fornødent, har han at købe, dersom det ikke tilsendes ham. F. T. 5, 282 b.

1. april (Trefoldigheden i Øresund) Miss. til Jørgen Brade og Henning Valchendorff. De skal gennemse det regnskab, der er ført af Hans Willem sen i Odense, som nogen tid har været proviant-skriver. F. T. 5, 283.

— Miss. til Mogens Kaas, Christoffer Ulfeld, Jørgen Brade og Henning Valchendorff. De soldaterkvinder, hvis mænd er fanger hos fjenden, skal de lade ligge omkring i købstæderne i Fyn indtil videre ordre. F. T. 5, 283.

2. april (Kronborg) Miss. til Niels Trolle m. fl. lensmænd i Sjælland og Fyn. Det er nødvendigt at hverve flere ryttere til landets forsvaret, og da det er usikkert og besværligt at indskibe dem fra fremmede lande, skal de tilholde borgerne i Roskilde at skaffe 20 af de bedste heste fra hver købstad til den 30. april, og bønderne for hver to sogne til samme tid at stille 2 heste. Hestene skal straks takseres, da kongen agter at betale dem, når der igen bliver fred, hvilket skal meddeles bønderne og borgerne. Ryttere og våben vil kongen selv sørge for. Sj. T. 28, 181 b. Efter k. til Niels Trolle. (Efter hr. kanslers befaling).

— Ligelydende miss. til lensmænd på Sjælland og Fyn, der ikke har købstæder. Bønderne skal for hver to sogne stille 2 heste.

Af tillæg fremgår, at købstæderne skulle levere følgende antal heste: Roskilde 20, Ringsted 5, Slagelse 20, Korsør 6, Skelskør 15, Næstved 20, Vordingborg 10, Præstø 5, Køge 20, Kalundborg 10, Store Hedinge 5, Nyborg 20, Odense 30, Assens 10, Svendborg 10, Kerteminde 15, Fåborg 5, Holbæk 8, Nakskov 10, Nysted 4, Saxkøbing 2, Stubbekøbing 8, Nykøbing 6. Et andet tillæg opregner flg. lensmænd: Hendrich Rommell, hr. Corfitz Willfeld, Jørgen Wind, Hans Wildrich Gyldenleffue, Steen Bilde.

3. april (Hellig Trefoldighed i Øresund) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal på toldboden i Helsingør lade opslå medfølgende åbne brev¹ om engelske skibe. Sj. T. 28, 182 b. K.

8. april (Kbhvn.) Miss. fra Corfits Ulfeld og Christian Thomesen til Hans Uldrich [Gyldenløve] om at skaffe kvarter til rytte-

¹ Jvf. åb. brev af 31. marts, s. 68.

riet. Kongen har overdraget dem at forsyne de hvervede kompagnier med gode kvarterer, hvorfor de beder om, at der til ritmester Hendrich von Anfells kompagni skaffes plads til 100 heste og ryttere i Helsingør, samt at borgerskabet i den tid, det opholder sig der, vil forsyne rytterne med følgende: ritmesteren på sig selv og sine egne folk 2 rigsdaler om dagen, på 6 heste 4 skæpper havre om dagen og for rugfoder dag og nat 18 skilling; hans løjtnant på sig og sine folk 1 rigsdaler om dagen, på 4 heste 2½ pund havre og for rugfoder 12 skilling; hans kornet og hans egne folk om dagen 1 rigsdaler eller på 3 heste 2 skæpper havre om dagen og for rugfoder 9 skilling; hans kvartermester med sine egne folk ½ rigsdaler om dagen, på 2 heste 1 skæppe havre om dagen og 1½ fjerdingkar og for rugfoder 6 skilling; korporalen lige så meget som kvartermesteren; en gemen rytter skal om dagen gives 24 skilling til fortæring, og når han har en hest, dertil 2½ fjerdingkar havre om dagen og 3 skilling for rugfoder. Desuden skal de optage 50 heste af Niels Vinds kompagni i Slangerup og give ham og hans ryttere samme underholdning og furage som Hendrich von Anfells. Disse udgifter vil kongen senere, når der igen bliver fred i landet, tilbagebetale, hvilket skal meddeles dem, så de des villigere og mere redebon vil tjene deres land og herre.

— Ligelydende brev til Niels Trolle om at indkvartere 50 heste af ritmester Niels Vinds kompagni i Roskilde.

— Ligelydende brev til Jørgen Seefeld om at indkvartere 50 heste i Ringsted af oberstløjtnant Johan Fredrichs eskadron.

— Ligelydende brev til Ventsel Rotkirk om at indkvartere 150 heste i Slagelse og 40 heste i Korsør af oberstløjtnant Johan Firckes eskadron, og 100 heste i Skelskør af ritmester Hendrich Ratelaus kompagni.

— Ligelydende brev til Frederich Reedt om at indkvartere 160 heste i Næstved af oberstløjtnant Johan Fircks eskadron og 60 heste i Vordingborg af ritmester Caspar Buchwalts kompagni. Sj. T. 28, 207 b — 208 b. K.¹

8. april (Trefoldighed ved Elfsborg) Miss. til Ebbe Ulfeld. Han har meddelt kongen, at han er på fode med et antal krigsfolk, hvorfor kongen vil, at han skal opholde sig med samme folk i Varberg

¹ Ved indførelsen er i T. bemærket, „Denne Copie burde skulle haffue veret registreret vdj April Maanett“. Af et indlæg i K. fremgår iøvrigt, hvilke beregninger, der har været foretaget inden brevets udstedelse.

len og deromkring indtil videre ordre og ingenlunde hasardere noget af det, med mindre han ser fordele derved eller han nødes dertil. Sk. T. 7, 44 b.

8. april (Kbhvn.) Miss. fra Corfitz Ulfeld og Christian Thomsen til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen har befaleet, at Caspar von Buchwalt og Henrik Ratelau med deres gevorbene ryttere skal indkvarteres i købstæderne på Sjælland. Han bedes derfor meddele Caspar von Buchwalt, når han og hans officerer kommer til Lolland med samme folk, at han skal sende 60 af hestene til Vordingborg, hvor Frederik Reedtz efter derom modtagen ordre skal forsyne ham med kvarter og fourage videre der i byen. Henrik Ratelau skal med sine 100 heste forføje sig til Skelskør, hvor han i lige måde skal blive tilbørligt akkomoderet. Sm. T. 6, 530.

9. april (Trefoldighed ved Elsborg) Miss. til Iver Krabbe med befaling til uden videre proces at lade hænge 2 danske og 2 svenske soldater, der var fanger på Varberg slot, og som havde plyndret og røvet i lenet. Udt. i Sk. T. 7, 44 b.

11. april (Kbhvn.) Åb. brev. Hofmester og kansler lover på kongens vegne Christen Skeel til Vallø, der har fået ordre til at bevæbne en del af landfolket i Stevns herred, at alle, der afleverer geværer eller musketter til ham, efter krigen vil blive betalt herfor efter Christen Skeels vurdering. Sj. R. 21, 293 b.

— Miss. fra Corfitz Ulfeld og Christian Thomesen til Sigvort Urne. Han skal snarest muligt i sit len¹ lade forfærdige 100 hjulbærer og fremsende dem til Christen Skeel til Vallø, som har fået besked om, hvad de skal bruges til. Sj. T. 28, 182 b. K.

— Miss. fra Corfits Ulfeld og Christian Thomesen til Fredrich Redtz. Han skal sende det bevæbnede landfolk, der ligger i Vordingborg og omegn, til Stevns herred, hvor det efter Christen Skeels ordre skal henlægges, som det skønnes mest påtrængt til landets forsvaret. Endvidere skal han også sende det gevær, som han har tilvejebragt i købstæderne i sit len, til Christen Skeel og overlade ham det mod kvittering. Sj. T. 28, 183. K.

— Ligelydende brev til Ventsel Rotkirk. Dog kun om at overlade det modtagne gevær til Christen Skeel. Sj. T. 28, 183.

15. april (—) Miss. fra Corfits Ulfeld og Christian Thomesen til Jørgen Vind, Flemming Ulfeld, Hans Lindenov, Jørgen Seefeld og Hendrich Rommel. Eftersom der tidligere er givet ordre om, hvad bøn-

¹ Tryggevælde.

derne i deres len skal levere til dem, der har strandvagt, men intet endnu er fremkommet, skal de fremskaffe det snarest muligt og for fremtiden sørge for, at leverancen sker hver måned, så at strandvagten ikke skal lide nød af den grund. Sj. T. 28, 183 b. K.

15. april (Bahuus)¹ Miss. til Iver Krabbe. Han har meddelt, at Ebbe Ulfeld til Suendstrup, befalingsmand over Christianstads len, hos ham har bedt om undsætning af ammunition, hvilket kongen vil, at han skal lade ham følge; og dersom det gøres fornødent, hvad kongen ikke håber, da han ikke formoder, at Iver Krabbe vil blive belagt af svenskerne, skal der igen blive sendt ammunition til ham, dog skal han først meddele, hvor mange skud han kan lade gøre af hvert stykke på slottet af det krudt, han har igen, når Ebbe Ulfeld har fået undsætning. Kongen har endvidere erfaret, at der på landet hos ham skal findes mange folk tjenlige til lands og vands, hvorfor han skal udtage et antal, enten de vil eller ej, for at de ikke skal komme til svenskerne, og sende dem til København. Kongen er tilfreds, at der tages dom på de danske og norske karle, der sidder på Varberg, og at de sendes til Bremerholm for at gå i jern og arbejde. Da Marcus Lauridsen på volden angiver at være helt udplyndret af svenskerne, skal bønderne der på egnen komme ham noget til hjælp med arbejde på gården. Sk. T. 7, 44 b.

— Miss. til Iver Krabbe. Han har begæret at måtte få en del af skatten, som er oppebåret og endnu kan fås, til at kontenerer soldaterne og andre nødvendige udgifter, hvilket kongen tillader. Han har endvidere begæret, at kaptajn Stedings løjtnant, der er indkommanderet der i slottet med 100 mand, må få kaptajns bestilling og hverve endnu 100 mand eller flere til fæstningens forsikring, men kongen ser ikke, at det er nødvendigt at lægge flere folk ind der allerede nu; kommer der flere folk ind, vil der også mere proviant til, som i disse tider er besværligt at bringe til veje. Sk. T. 7, 45.

— Miss. til Ebbe Ulfeld. Kongen har af hans skrivelse erfaret, at han har sit hovedkvarter ved Drengsø i Halmsted len og agter at søge Steenbuch, hvilket kongen bifalder, dog at folkne efter kongens forrige derom til ham udgået missive ikke hasarderes. Han har endvidere meddelt, at Jochim Casimir, ritmester i Halmsted, er afgået ved døden, hvorfor han skal forordne en anden dygtig person i dennes sted, som kan føre kompagniet. De svenske bønder i Alleherred, Melleherred, Flynderherred og på Hissinge i Elsborg len er

¹ Stedet rettet fra Kbhvn. til Bahuus.

efter deres begæring taget under kongens hyldest og beskærmelse. Kongen har ladet lægge en skanse i indløbet til Göteborg, der kaldes *G o t t e n b r i l*, som kan forbyde al tilførsel til søs til Elsborg og Göteborg. Sk. T. 7, 45 b.

19. april (Elsborg) Miss. til *E b b e U l f e l d*. Af hans skrivelse har kongen erfaret, hvad han har forrettet mod de svenske, hvilket befaller kongen vel. Han skal stadig gøre dem alt muligt afbræk, dog at folkene ikke for meget hasarderes. Hvad de folk angår, som han mener at have fra fæstningerne, da skal det bero indtil videre ordre, som med det første skal blive tilsendt ham. Hvad angår proviant, som efter hans tjeners mundtlige beretning skal mangle, da skal han gøre, som han finder bedst og bekvemmeligst, hvilket han også på kongens vegne skal befale enhver, som det vedkommer. Sk. R. 7, 45 b.

22.¹ april (Trefoldigheden) Miss. til *Corfits Ulfeld* og *Christian Thomesen*. Kongen har erfaret, at nogle af adelen så og borgerskabet i Sjælland har beklaget sig over tilstanden, hvor der ikke er soldater nok, og hvor strandvagten ikke kan anses for tilstrækkelig sikker, hvorfor de har anmodet om, at *s t æ n d e r n e* måtte blive samlet til rådslagning og blive hørt om, hvad der kan gøres til landets ophjælpning. De skal derfor snarest muligt indkalde adelen, et udskud af gejstligheden og borgerskabet i Sjælland til København for at de kunne udfinde, hvor meget hver især formår at tilvejebringe til landets forsvar. Sj. T. 28, 183 b. K.

23. april (Trefoldigheden ved Göteborg) Miss. til *Niels Munk*. Han skal påtage sig værgemålet for børnene efter afdøde *Niels Munk* til *Tjereborg*, nemlig *jomfru Regitse*, *Ingeborg* og *Else Munk*, og forestå det således, som han vil vide at forsvare. F. T. 5, 282 b.

26. april (Trefoldigheden for Ellsborg) Miss. til *Corfits Ulfeld*. Kongen har indgået aftale med en skotsk skipper ved navn *W i l l u m S t e e n s* til *Erwing²* om hans skib, som er blevet brugt til at lade sænke ud for Göteborg, hvorfor der til gengæld er lovet ham et af kongens koffardiskibe, lige så godt og med tilbehør efter vedlagte vurdering. *Corfits Ulfeld* skal udlevere dette, og give *Jacob Thisen* af *Guldholt* 10 rdlr. for at føre samme skotte og hans gods til København. Sj. T. 28, 184. (Efter junkers befaling) K.

26. april (Trefoldighed ved Gottenbril) Miss. til *E b b e U l f e l d*. Af hans skrivelse til *Hannibal Sehested*, statholder i Norge, har kon-

¹ K. har på forsiden 23. ² K. har Oruing.

gen erfaret, at de svenske skal udfalde af Göteborg med partier rytteri og fra Varberg len til Göteborg bortdrive alt fæ og andet, der findes hos kongens undersåtter, hvilke tropper han mener at kunne gøre afbræk, inden han begiver sig til Christianstad fæstning. Kongen befaler ham straks at begive sig til sine undergivende folk i Varberg len og med sine fornemste officerers råd og betænkning forføje sig med samme folk op mod Göteborg og gøre de svenske alt muligt afbræk, dog at folket ikke hasarderes for meget. Når han ankommer med sine folk op imod Göteborg, skal han advisere Hannibal Sehested derom, så at deres folk kan støde sammen, og han skal siden forholde sig sådan, som der bliver aftalt mellem dem. Hans skrivelse melder også om Osel; derom skal ordre gøres, når Gud vil, at kongen ankommer til København. Sk. T. 7, 46.

1. maj (Trefoldigheden ved Göteborg) Miss. til Peder Hardeboe.¹ Han skal med orlogsskibet Phoenix begive sig til Marstrand eller Kongelov og blive der, indtil Ove Giedde til Tommerup, befalingsmand over Bratsbjergs len, kommer dertil². Sj. T. 28, 184 b. K.

1. maj (Trefoldighed ved Huinge) Miss. til Peder Hardeboe³. Han skal straks begive sig med skibet Phoenix til kongen og følge ham til Flekkerøen, eller hvor han ellers måtte begive sig hen⁴. Sj. T. 28, 184 b. K.

2. maj (Trefoldigheden) Åb. brev at kongen har anset for godt i denne farlige tid at afbøde Guds allermægtigste, overhængende vrede ved at påbyde 3 almindelige bededage, som skal holdes den 3., 4. og 5. juni s. å. Alle kongens undersåtter skal rette sig derefter, at de ædruelige og skikkelige indfinder sig i kirken på disse dage og afholder sig fra alt arbejde, indtil prædiken og gudstjenesten er forbi. Den, der handler herimod, skal straffes tilbørligt. Sj. T. 28, 187. K.

2. maj (Trefoldigheden under Huinge) Miss. til lensmændene i Sjælland, Fyn, Lolland og Falster. Kongen har påbudt 3 almindelige bededage 3., 4. og 5. juni s. å., og det pålægges dem at holde nøje opsyn med, at de bliver overholdt.⁶ Sj. T. 28, 187 b. K.

¹ K. har Harboe. ² Jvf. nedenstående brev. ³ K. har Harboe. ⁴ Jvf. ovenstående brev. ⁵ Brevet er sendt til lensmændene på Sjælland, Fyn, Lolland, Falster og Langeland. Iflg. K. skal det være udgået fra Kbhvn., men er i T. indført med Trefoldigheden som udstedelsessted. Datoen er flere gange rettet på konceptens forside, mens der ingen dato findes under selve K. Den her angivne dato er indført i T. ⁶ Jvf. ovenstående åb. brev. Af K. fremgår, at brevet oprindelig var dateret 23. april og bededagene fastsat til enten 22., 23. og 24. maj eller 29., 30. og 31. s. m. Af K. og tillæg i T. fremgår, at miss. er sendt til samtlige lensmænd i de anførte lande.

2. maj (Trefoldigheden under Huinge) Miss. til lensmænd i Skåne, Tage Thott [Malmø], Ebbe Ulfeld [Christianstad], Bjørn Ulfeld [Laholm], Niels Krabbe [Varberg], Hendric Below [Christianopel], at kongen har påbudt 3 almindelige bededage 3., 4. og 5. juni, bededagsprædikener sendes dem vedlagt, og det pålægges dem at anordne det sådan, at samme bededage overholdes i deres len, så vidt det er muligt.¹ Sj. T. 28, 188. K.

15. maj (Trefoldighed for Lister Dyb) Ordinans for flådens officerer. Hvis de får vind eller kan verpe sig ind, skal de gå ind til fjenden i havnen i følgende rækkefølge: 1) Trefoldigheden, 2) Neptunus, 3) Fregatten, 4) Den Norske Løve, 5) De tre Løver, 6) Rytteren, 7) Phønix, 8) Lindormen, 9) Postillonnen. Når flåden kommer ind i havnen, skal den i samme rækkefølge gå bag fjenden, og når de ser kongen korte op til fjenden, skal de gøre det samme, indtil de kommer hinanden så nær, at de doubler om, hvem der skal spille mester. Sj. R. 21, 293 b.

26. maj (Trefoldigheden ved Fleckerøe) Miss. til Frantz Nielsen, kaptajn på Samsons galej, at han skal opsøge flåden under Pros Mund og med den straks begive sig til kongen ved Flekkerøen, hvor de vil modtage nærmere ordre. Sj. T. 28, 185. K.

30. maj (Christiansø) Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Han skal forunde Enevold Kaas den office i armeen, som han anser ham for tjenlig til. F. T. 5, 283.

1. juni (Christiansø) Miss. til Peder Hardeboe². Eftersom han ingen løjtnant har på Phoenix, skal nærværende Anders Wijnhauger være hans løjtnant. Dersom han forholder sig, som han bør, vil han modtage kongens nådige bestalling. Sj. T. 28, 185. K.

— Miss. til Anders Bille. Kongen har af hans skrivelse fornemmet det indfald, han har gjort på de svenske i Kolding 1. maj hvilket behagede vel og tvivler ikke på, at han stadig vil gøre fjenden alt muligt afbræk. F. T. 5, 283.

—³ Hr. Goris David sen forrige kapellan til Klim, Torup og Vust sogne i Han herred, som med sin hustru havde forset sig med lejermaal og derfor dømt fra sit kald, fik bevilling på igen at måtte

¹ Jvf. ovenstående åb. brev og miss. Også af K. til dette miss. fremgår at bededagene oprindelig var fastsat til andre datoer. ² K. har Harboe. ³ Er i R. ligesom breve af 18. og 23. marts 1644 indført sammen med breve af 1645. Dateringen er rettet fra København, der er tale om Christiansø på Augdesiden i Norge, hvor kongen havde et hus jfr. Kanc. Brevb. 1641, 24. jan. s. 357.

bekomme kald, hvor han lovligt, efter ordinansen kunne kaldes. Udt. i J. R. 10, 359.

2. juni (Christiansø) Miss. til Ebbe Ulfeld om med det første at begive sig til Arnsburg, for at der intet skulle forsømmes. Udt. i Sk. R. 7, 46 b.

3. juni (Trefoldigheden) Ordinance for flådens officerer i Fleckerøen. Lindormen, Norske Løve, Rytteren, Pelicanen, Neldebladet, Postillonen bliver under eet admiralskab. St. Sophia, Tre Kroner, Delmenhorst, Graa Ulv, Neptunus og Markatten bliver under eet admiralskab. Begge admiraler skal føre stort flag fra stortoppen og deres underadmiraler på fortoppen, men den ene skal føre en baltzan [vimpel] under det store flag og en på mesan sprødet, som de indbyrdes skal aftale. De, der er underordnet den med baltzane, skal alle føre en baltzan på mesan sprødet. De to admiraler skal lege om, hvem der skal tage ind i Lister havn først, og de, der skal ind først, skal sammen med sine 4 opvartere lege om, hvem der skal gå foran admiralen. De, der skal gå foran, følger Trefoldighed med De tre Løver og Fregatten med Dybendal og Samsons Galej, når de er til stede. Resten følger efter med deres admiral, og når flåden kommer ind i Lister havn, skal den sætte så nær den ø, der kaldes Hiortmandsand, som muligt, indtil den får videre besked. Sj. R. 21, 294.

3. juni (Trefoldighed i Fleckerøen) Bestalling for Olluff Stephansøn, indbygger i Glückstad, som kaptajn til lands og til vands. Kongen bevilger ham alt det bytte, han kan tage fra fjenden enten til lands eller vands. Dog skal han føre alt, hvad han erobrer, til Glückstad og lade hente dom for admiralitetet, hvilken dom han skal følge. Dersom han tager nogen af fjendens officerer til fange, må han selv beholde samtlige løsepenge. Dersom han selv bliver fanget, skal det stå ham frit for at lade sig udvexle med de fanger, han selv måtte have. Sj. R. 21, 294 b.

3. juni (Trefoldigheden for Christiansø) Miss. til Morten Thanche, [resident i Holland]. Eftersom kongens undersætter i Norge ikke i en hast kan få de nødvendige stykker og krudt til udredning af deres skibe, skal han anmode prins Hendrich af Holland om, at danske undersætter mod betaling må få af den slags, hvad de behøver. Sj. T. 28, 185 b. K.

12. juni (Trefoldigheden i List) Instruktion for Willum Christensen, tøjhusmester i Glückstad, hvordan han skal forholde sig med den smække med 4 skytter, som han har fået overleveret. Han skal straks begive sig mod åmundet ved Ribe, hvor der ligger en

skude, der tilhører svenskerne, og som de lige har ladet bygge. Den skal han gøre alt for at erobre og føre til List, eller også ganske ruinere med brand eller på anden måde. Og findes der smakke eller andre skibe tilhørende fjenden med øxne eller andet, skal han gøre sit bedste for at erobre dem. Sj. R. 21, 295.

17. juni (Trefoldighed i List) Tilladelse for brevvisren, Christen Jensen, boende på Røm, til at lade udføre en smakke på henvend 10 læster fra Røm, for at den ikke skal falde i fjendernes hænder. J. R. 10, 352.

24. juni (Kbhvn.) Ab. brev. Nærværende Ludvig Kønning, plattenslager og indbygger i Hamborg, får tilladelse til at begive sig fra Hamborg og ind i kongens riger med harnisker, pistoler og andre geværer og sælge dem til hæren og kvartererne, hvor han lyster. Ingen må hindre ham heri. Sj. R. 21, 295.

— Miss. til Knud Ulfeldt. Kongen har befalet sin søn, prins Christian, at aftakke Hendrich Rantzau zu der Nöer som bestaltet ritmester under oberstløjtnant Frederich von Buchwalls regiment, hvorfor Knud Ulfeldt straks skal gøre afregning med Hendrich Rantzau og betale ham, hvad han måtte have at fordre. Sj. T. 28, 185 b. K.

— Miss. til Hendrich Rommel. Så snart som muligt skal han optage to af afdøde Jesper Friss' sønner ved navn Jacob og Hendrich Friis i Sorø skole. Sj. T. 28, 185 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Han skal straks begive sig til Sjælland, hvor han videre vil erfare kongens nådige vilje. Sj. T. 28, 186. (Efter junkers befaling) K.

— Miss. til tolderne i Sundet.¹ De Danziger skibe, der her efter passerer gennem Øresund, skal give samme told som hollænderne, indtil kongen udsteder ny ordre. Endvidere skal der af det gods, som hertugen af Curland lader bringe fra Østersøen [!] gennem Øresund enten til Riga eller noget andet sted, gives samme told som hollænderne. Sj. T. 28, 186. (Efter hr. kanslers befaling) K. Orig. med påskriften: 1644 den 26. juni morgenen kl. 9 er dette brev os til hænde kommet, i Orig. kgl. miss. og kvitt. til toldere og toldskrivere i Øresund.

— Miss. til Falk Giøe og Laurids Ulfeld. Adelen på Fyn har lovet at ville forstrække kongen og riget i denne besværlige krigstid med en halv rigsdaler in specie af hver tønne hartkorn de har, halv-

¹ K. er stilet til Jonas Heinemark og Mads Motensen, toldere i Sundet.

delen inden den 1. juli næstkommende og resten til S. Olufs dag. Falk Giøe og Laurids Ulfeld skal modtage de lovede penge og levere dem til Knud Ulfeld til Svendstrup, generalkrigskommissær, der siden skal bruge dem til soldaternes underholdning. Hvad de således optager, har de, som begærer det, her i kancelliet efter Falk Giøes og Laurids Ulfelds bevis at fordre og bekomme kongens egen forsikring og brev på. F. T. 5, 280.¹ Incl. 12. juni.

24. juni (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille. Han skal hverve et regiment til fods på 1000 mand, hvilket regiment siden skal gives samme traktement som andre. F. T. 5, 283 b.

25. juni (—) Kaptajnsbestalling for Anders Bøyesen. Han skal årligt have 150 kurante dlr. i besolding og sædvanlig hofklædning på sig selvanden. Besoldingen skal begynde fra dette brevs dato, og det befales rentemestrene at udbetale ham den. Sj. R. 21, 295 b.

— Bestalling for Jørgen Willomsøn som feltmedicus. Han skal altid være ved armeen og medføre de medicamenter, som er mest fornødne til at kurere de syge. Dog skal officererne selv betale deres medicin. I årlig besolding skal han have 500 rdlr. og to vognheste uden for riget, fra 1. juni d. å.; det pålægges rentemestrene at udbetale ham hans besolding og den fjerde part deraf hver fjerde år, om han ønsker det. Sj. R. 21, 296.

— Ab. brev om voldene og andet kongens tjenere i København anlangende. Borgmestre, råd og menige borgere i København har for nogle år siden klaget over, at det gik urigtigt til med vagten og anden tyngte imod adskillige af kongens faders og farfaders derom bevilgede privilegier, hvorfor kongen 1628 efter ansøgning har konfirmeret samme befalinger og mandater. Da borgerskabet endnu beklager sig højlig over, at der i byen findes mange så som kongens egne tjenere og andre som besidder byens jorder og ejendom, som undskylder sig med privilegier, benådningsbreve og andre prætexter både for voldvagt og kontribution til de nybegyndte værker, befaler kongen, at alle og enhver af byens indvånere, som ikke er undtaget i de forrige mandater, og som selv har huse, jorder og ejendom i byen eller besidder det ved indførsel eller på anden måde, skal rette sig efter mandaterne og efterkomme hvad de billigen kan blive takseret for til byens befæstning. Sj. R. 21, 296 b f. (Tr.: KD. I, 658 efter orig. i Rådstuearkivet, og CCD. V, 432 f.).

¹ I margin står anført, at denne kopi skal indføres, uden nærmere angivelse af hvor. Den er fejlagtigt indført mellem breve af 16. og 24. marts.

25. juni (Kbhvn.) Bestalling for Anders Boyesen som kaptajn med tjeneste til lands og til vands, hvor kongen befaler, med årlig løn af 150 kurantdlr. og en hofklædning for sig selvanden fra bestalingsdagen at regne, at betale af rentemestrene. Orig. i Danske Kanc. B 223, Div. akter og dok. vedk. afregning og kvittance IV.

— Miss. til Rigens hofmester [Corfitz Ulfeld], Jørgen Vind, Hans Lindenow, Hendrich Rommel, Pros Mund, Frederich Reedtz, Niels Vind, Pappenheimb, Erik Rosenkrantz og Vendtsel Rotkirk. På den sidste stænderforsamling i København¹ er det af alle blevet ønsket, at det måtte blive undersøgt, om de tre kontributioner af 1638 9. september, 1641 29. november og 1642 22. juli, der er bevilget af enten adelen eller andre af deres gods eller rentepenge, er blevet rigtigt indleveret til kommissarierne. Eftersom der endnu ikke er givet underretning om, at de eller andre i deres len²) har ydet deres andel, enten af gods eller rentepenge, skal de straks i kancelliet erklære, hvorvidt de har ladet alle bemeldte kontributioner levere til landkommissarierne. Dersom noget mangler, skal de ufortøvet sørge for, at det fremkommer, for at den villige ikke med den uvillige skal have årsag at undskylde sig, således at det nye, der er bevilget, desto snarere kan opkræves, hvad enhver kan indse er meget magtpåliggende. Sj. T. 28, 186. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Ab. brev til bønder og menig almue på Læssø. Kongen har for nogen tid siden forordnet, at Steen Rodsteen til Leerbæk skulle være kommandant på Læssø, og at han og hans løjtnant af landet skulle nyde deres underhold og besolding, hvorimod de, næst Guds hjælp, skulle beskærme Læssø-boerne mod fjendens tyranni og overvold, med mere, som befalingen yderligere indeholder. Kongen har imidlertid erfaret, at denne hans befaling ikke er blevet efterkommet, som det sig bør, hvorfor han alvorligt befaler dem, at de skal lade Steen Rodsteen få og nyde traktement og besolding efter befalingen og derforuden give hans løjtnant Peder Jensen 10 rigsdaler, og iøvrigt i alle måder være dem lydige med hensyn til alt, hvad de befaler til landets forsvar på kongens vegne. Dersom nogen, være sig hvo det være kan, sidder kongens befaling overhørig eller sætter sig op imod den, skal kongen optænke andre tjenlige midler til i sin tid at lade dem tilbørligt straffe. J. R. 10, 351.

— Miss. til Claus Sehested. En badskær fra Middelfart ved navn

¹ Blev afholdt 19. maj, Erslev III, 4, jvf. miss. af 22. april s. 73. ² Til hofmesteren er her indføjet: borgerskabet og vore egne tjenere i Kiøbenhavn.

Jørgen Deitzeskoffen, som er udtaget til at sejle på kongens skibe og var med i Vestersøen, har meddelt at hans hustru i mellemtiden er afgået ved døden og har efterladt sig gård, gods og formue, og at han på grund af kongens tjeneste ikke selv kan være til stede og have tilbørligt indseende med sit gods. Claus Sehested skal tilholde borgmester og råd i Middelfart, at de skal have tilbørligt indseende med hans bo og gods, så intet kommer til skade i hans fravær, såfremt de ikke selv vil stå til rette derfor. F. T. 5, 283 b.

26. juni (Kbhvn.) Ab. brev hvorved Else afgangne Albret Jacques i Helsingør fritages for al borgerlig skat og tyngte, så længe hun ingen borgerlig næring driver. Udt. i Sj. R. 21, 297.

— Miss. til Corfits Ulfeldt. Borgere og andre i Helsingør havde ladet et skib med en del af deres gods og formue for at bringe det i sikkerhed i Danzig af frygt og rædsel for fjendens fremrykning. Skibet blev imidlertid opbragt ud for København af Pros Mund, der anser det for prise. Borgerne i Helsingør har anmodet om at måtte få deres gods igen, og selvom kongen anser sig for berettiget til at anke dom, om deres gods ikke er forbrudt som uden angivelse at være ført ud af landet, har han dog nådigst bevilget, at de må få deres gods igen på de vilkår, at hvad der findes af guld, sølv og rede penge, skal de forstrække ham med, således at de får det igen, når der igen bliver fred i landet. Det pålægges Corfits Ulfeldt at sørge for, at de får deres gods igen på anførte vilkår. Sj. T. 28, 205 K.

27. juni (Trefoldigheden for København) Miss. til Just Høg og Jørgen Seefeld at de snarest muligt skal forhøre generalkrigskommissarie, lensmand over Tønsbergs len, Knud Ulfeldts regnskaber. Sj. T. 28, 187 K.

— Miss. til Ebbe Ulfeld. Han har udbedt sig kongens vilje om, hvor major Steffen skal begive sig hen og hvorledes der skal forholdes med 140 dragoner, der er henlagt på et pas ved de hallandske grænser. Major Steffen har allerede modtaget kongens ordre om, hvordan han skal forholde sig. Hvad dragonerne angår, da bør de være på de steder, hvor de bedst kan yde kongen og riget deres tjeneste. Sk. R. 7, 46 b.

— Miss. til Ebbe Ulfeld. Han har anmodet om at måtte beholde det kompagni ryttere, han har i kongens tjeneste, samt det kompagni til fods, som han har hvervet i Christianstad fæstning, og har angivet, at kaptajner, løjtnanter, kornetter og fænrikker nok kan forrette tjenesten i hans fravær. Kongen tillader at han beholder kompagnierne, dog at de skal være under det regiment, som kongen befaler. Sk. T. 7, 46 b.

27. juni (Trefoldighed for København) Miss. til Tage Tott og Christopher Ulfeld om at gøre rigtig afregning med Ebbe Ulfeld om, hvad han efter kongens befaling har leveret til Christianstad fæstnings fornødenhed eller på deres ordre. Udt. i Sk. T. 7, 47 b.

— Miss. til Tage Tott og Christopher Ulfeld. De skal gøre afregning med Ebbe Ulfeld til Suenstrup, befalingsmand på Arnsburg, om hvor meget der bør godtgøres ham for hver rytter og fodknægt, og hvilken besolding der refterer til de kompagnier, som han har hos sig efter mønstrerullens indhold. Da Ebbe Ulfeld har givet til kende, at han har forstrakt afdøde ritmester Jochim Casimirs kompagni og det kompagni dragoner samt de halvfjerdehundrede kommanderede knægte med en del til deres fornødenhed, skal sådant efter rigtighed restitueres ham af deres besolding. Sk. T. 7, 48.

29. juni (Trefoldighed) Ordre til kongens kaptajn Mikell Skouff. Han skal straks begive sig med den hollandske fregat til Kielerfjord og erfare, om den svenske flåde ligger der. Når han observerer den, skal han straks ufortøvet begive sig til kongen. Sj. R. 21, 297.

1. juli (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til [Frederik Reedtz, lensmand på Vordingborg]. Da vildtbanen ikke må ødelægges formdelst soldaterne, som hid og did ligger, skal der i hvert len bestilles endnu en skovrider. Prinsen befaler derfor i kongens og hans jægermesters fravær adressaten til at installere denne prinsens skytte Marcus Lembke som skovrider i sit len og af Vordingborg skrivestue lade ham få samme besolding som den ordinære skovrider. Når som helst den gamle skovrider skulle dø, skal lensmanden levere Marcus Lembke vedhammeren og lade ham få samme bestalling som formanden. Samtidig afskr. i Danske Kanc. B 164, Div. breve, dok. og akter sagligt ordnede VIII, 3.

2. juli (Trefoldigheden for Femern) Miss. til Erik Ottesen, Pros Mund, Køn Joachim Grubbe¹, Stalder Kaas, Stentzel von Jasmund og Laurids Nielsen, kongens skibshovedsmænd. De skal straks tage flådens bedste tømmermænd med sig og besigtige de skibe, der ligger ved Femern, hvad skade de har fået i søen, og angive, hvorledes de kan afhjælpes. De skal også mønstre mandskabet, hvor mange folk der findes på hvert skib, der kan gøre tjeneste. Herom skal de afgive skriftlig betænkning, der også skal underskrives af tømmermændene. Sj. T. 28, 188. K.

¹ K. har Graaboe [Grabov].

2. juli (Trefoldighed)¹ Da Patientia, der var admiralskib for 1. eskadron, har fået ordre at begive sig til København, skal Oldenburg, hvor Peder Galt er, være admiralskib for samme eskadron og Stormarn viceadmiralskib. Fides, skovbeynacht, Svanen, Lammet, Havhesten, Jomfrusvenden, Ørnen og Prins Christian, Københavns skib følger ham. Sj. T. 28, 188 b. K.

4. juli (Trefoldighed ved Femern) Ab. brev til kaptajnerne i flåden om at fægte som ærlige karle. Flåden var 1. juli i slag med den svenske flåde, og rigens admiral måtte med Patientia længe kæmpe alene uden hjælp fra skibene i hans eskadron, så hans skib blev så ilde tilredt, at det måtte begive sig hjem. Kongen måtte selv på Trefoldighed fægte alene, uanset mange af skibene lå i læ af skibet og kunne være kommet til undsætning. Det befales alvorligt admiralerne og viceadmiralerne at holde deres eskadroner samlede hos sig og opsøge fjenden, hvor og når det er fornødent og hjælpe hinanden som ærlige karle. Såfremt nogen ikke overholder den ed, de har aflagt, skal de uden nåde straffes, som det sig bør. Sj. R. 21, 297. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberger Heide, 121).

— Miss. til Peder Galt, at han straks, når vinden føjer sig, skal begive sig fra Femern til Christianspris med sin eskadron skibe. Hvis han fornemmer, at fjenden ligger for anker ved Christianspris, skal han ligeledes kaste anker uden for den og ikke nærmere, end at han næppe kan se den, og straks komme ombord på kongens skib for at hente yderligere ordre. Men hvis fjenden er under sejl og søger ham, skal han gøre sit bedste. Sj. T. 28, 188 b. K. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberger Heide, 120).

5. juli (—) Miss. til Peder Galt om med sin eskadron at sætte ved Christianspriis, dog så langt derfra, at de ingen skade kan gøre ham fra fæstningen eller skanserne. Han skal befale sine skibe at lægge sig efter hinanden langs hen ved Bøllcke². Sj. T. 28, 189. K. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberger Heide, 122).

— Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen sender ham hermed nogle breve, på hvilke der ligger stor magt, han skal ufortøvet nat og dag med et sikkert bud fremsende dem til København og uden forhaling lade dem overlevere til Corfitz Ulfeld, hofmester og befalingsmand på Møn. Sm. T. 6, 532.

6. juli (Trefoldighed for Langeland) Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen har befalet kommandanten over det gevorbene folk,

¹ K. tilføjer: ved Femern. ² Bülkhuk ved Kielerfjordens indløb.

der ligger på Lolland, at han straks skal forføje sig med samme folk, der skal være henved 600, til kongen foran Christianspris; kongen har også befalet Christoffer Stensen til Griested, oberst over det sjællandske regiment, at udtage så mange knægte af sit regiment, så de ialt kan udgøre 1000 mand sammen med de nævnte. Jost Frederik von Papenheim skal snarest muligt skaffe de 1000 mand, hvor han kan få dem, de nødvendige skuder og fetalje til en måned, hvilket siden kan kvitteres i soldaternes besolding. Sm. T. 6, 532.

6. juli (Trefoldighed) Miss. til Christoffer Steensen. Kongen har befalet kommandanten over det gevorbene folk på Lolland straks at begive sig til ham foran Christianspris med sine folk, som skal være henved 600 mand, og anset det for godt, at der af landfolket i Christoffer Stensens regiment medfølger så mange, så de kan udgøre et helt kompagni og 1000 mand ialt. Han skal derfor udtage så mange af sit regiment, som kan komplettere 1000 mand og sørge for, at de med de andre straks forføjer sig til kongen. Kongen har befalet befalingsmanden på Ålholm slot at skaffe skuder snarest muligt og en måneds fetalje til samme folk. Sm. T. 6, 533.

6. juli (Trefoldigheden for Langeland) Miss. til Christoffer Urne. 11 eller 12 kvæstede personer, som Peder Galt er befalet at fremsende til Lawindskøbing, og som blev kvæstede på Oldenborg, skal han skaffe frit logi og underhold, indtil de bliver raske igen. Han skal befale badskæreren samme sted at anvende sin yderste flid på at bringe dem til rette igen, så snart det er sket, skal de sendes til København. F. T. 5, 283 b.

— Miss. til Christoffer Urne. Da der er antaget nogle dragoner på Langeland, skal han anvende sin største flid på at skaffe skuder til dem og deres heste, og selvom han ikke kan skaffe mere end 50, vil kongen være tilfreds, så de med det allerførste kunne være hos kongen for befæstningen Christianspris. De skal have fetalje til en måneds tid med sig. Han skal på kongens vegne befale Folmar Rosenkrantz, bestaltet major, og løjtnant Felix Sommis at de skal begive sig med dragonerne til kongen og kommandere dem. F. T. 5, 284.

7. juli¹ (Trefoldighed under Lolland) Miss. til Georg Justus von Steen. Han skal lade fordre til sig i Naskov de henved 80 mand af hans kompagni, der ligger på Femern. Sm. T. 6, 535.

¹ Muligvis fejl for aug. — se br. af 7/8 — 1644.

9. juli (Trefoldighed for Christianspris) Miss. til Anders Bille. Kongen har 8. juli foran Christianpris modtaget hans brev fra kaptajnerne på de to skibe, som han har sendt derop, og af dem erfaret, hvordan det står til. Kongen har imidlertid ikke brug for de to skibe, hvorfor de bliver sendt tilbage, så at Anders Bille kan bruge dem, hvor de er fornødne. Kongen ligger med flåden foran Christianspris, den svenske flåde ligger indenfor, og kongen vil med Guds hjælp se til at tage imod den, når den vil ud. Hvilket Anders Bille bør være efterrettelig og gøre fjenden al muligt afbræk, hvor det ske kan. Sj. T. 28, 189. K.

11. juli (—) Miss. til Corfits Ulfeld at gøre den anordning, at det gevorbene folk under kongens hoffane ikke bliver oversat, hvis det haves fornødent i København. Sj. T. 28, 189. K.

— Miss. til hofmarskal Knud Ulfeld at sørge for, at kongens hoffane bliver delt i 4 lige korporalskaber, og at de [enspændere]¹, som rytteriet bruger, bliver helt afskaffet. Sj. T. 28, 189 b. K.

— Miss. til Mogens Kaas. Han skal befale kommandanten, der ligger i Svendborg, at han straks med det ham undergivne gevorbene folk skal begive sig til kongen foran Christianspris. Mogens Kaas skal skaffe skuder til at føre dem derop og proviant til en månedstid til samme soldater. F. T. 5, 284.

12. juli (—) Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Kongen har i dag modtaget hans brev dateret Middelfart 7. juli og erfaret, at han, hvis kongen befaler det, vil sende 1000 musketerer af sine undergivne folk til Femern for at tage det land igen fra svenskerne, idet han endda mener at være i stand til at modstå general Torstensson, hvis han vil angribe Fyn. Da svenskerne skal have forladt Femern, er der ingen grund til at sende folk dertil, men da han mener at kunne undvære de 1000 mand, skal han med det første sende dem til Nakskov på Lolland med skuder og skibe, som skal forblive hos dem, og en måneds proviant. Der skal de nærmere erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 189 b. K.

13. juli (—) Ordinance, hvorledes admiralerne for Christianpris skal kæmpe, når svenskerne kommer ud. 1) Den første svenske trop, der kommer ud, skal modtages af Peder Galt, siden af Pros Mund og Kønne Jochum Groboe. Når hele den

¹ Både i T. og K. synes der at stå det vistnok meningsløse „nesbonder“, jfr. 25. aug.

svenske flåde er kommet ud, og det skønnes, at den vil bie, da vil kongens skib komme den admiral til hjælp, der har mest brug for det. 2) Sender fjenden de små skibe foran i den hensigt, at man skulle løsne skud mod dem, således at de store skulle gå fri, så skal de danske skibe slet ikke kære sig om de små skibe, hvadenten de kommer først eller sidst, men kun passe på de store skibe. 3) Skulle fjenden sætte sejlene til i et forsøg på at undslippe, skal de danske skibe sætte efter ham og tilføje ham så megen skade som muligt, men ingen af dem begære at erobre. Såfremt den svenske flåde sætter kurs mod Wismar, skal ingen følge efter den, men de skibe, der tager kurs mod Bornholm, skal efterfølges. Siden skal de få nærmere ordre. Sj. R. 21, 297 b. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberger Heide, 1879, 135 f.).

13. juli (Trefoldighed for Christianpris) Ab. brev. Nærværende brevviser Hans Rauwerdt antages i kongens tjeneste og det til-lades ham med hvem han kan komme i kompagni, at gøre svensken al den afbræk han kan til lands og til vands. For hans tjeneste bevilges ham og hans konsorter alt det, de kan røve fra svensken og blive mægtig. Sj. R. 21, 298.

— De to skuder fra Svendborg, der er ankommet med dragoner, skal begive sig til Femern og, når dragonerne er blevet sat af, blive under land i nogle dage, indtil de får videre besked. Sj. T. 28, 190. K.

15. juli (—) Miss. til Iver Vind, at han skal have forærendes de pistoler med andet, som kaptajnen på Højenhal, Johan Kopper, har taget som prise ved Helligland. Dog skal kaptajnen have sin del deraf. Sj. T. 28, 190. K.

— Miss. til Mogens Kaas. Han skal tilfredsstille de 2 skippere af Flensborg, Peder Jensen og Christian Fallentin, med hvad de har tjent, fordi de med deres skuder har ført 50 dragoner fra Svendborg til Femern. F. T. 5, 284 b.

15. juli¹ (—) Miss. til Christoffer Urne. Nærværende løjtnant er kommanderet til at begive sig herfra til Femern med sine undergivne dragoner, men på grund af modvind kan han ikke komme dertil og er derfor beordret til at begive sig til Langeland, indtil der blæser en god vind. Christoffer Urne skal skaffe ham nødtørftig fourage til hestene, så længe han bliver der. Han har selv så meget proviant med, som han behøver. Endvidere er en af dragonerne blevet kvæstet, hvorfor Christoffer Urne skal befale en barber at tilse ham. F. T. 5, 284 b.

¹ Herfra ny skriver, i margin står: Iffuer Krabbe J. schriftt.

16. juli (Trefoldighed for Christianspris) Løjtnant **Hendrich Hørling**, som kommanderer de dragoner fra Fyn, der efter kongens befaling skal begive sig til Femern, og som nu opholder sig på Lange-land, skal indtil videre under sig tage nærværende **Hendrich Fæsbinder**, som er blevet fanget fra svenskerne, og overlade ham hest og gevær efter den person, som nylig her ved Christianspris blev skudt og døde, da hans folk var sendt op på land. Sj. T. 28, 190. K.

18. juli (—) Miss. til Borgmester og råd i Svendborg. Kongen fremsender hermed en af sine lakejer, som er blevet ilde tilpas ombord på skibet, og anmoder dem om at skaffe et godt logement der i byen og sørge for at han får nødtørftigt underhold og tilsyn i nogle dage, indtil han kan komme til rette igen og begive sig på rejse til København. F. T. 5, 285.

— Miss. til **Anders Bille**. Kongen har af hans brev, der er blevet overleveret samme dag, erfaret, at de 1000 mand, som kongen for nogen tid siden har befalet ham at skulle sende til kongen for **Christianspris**, i dag eller i morgen kommer til Svendborg. Kongen har givet ordre til, at de skal begive sig lige fra Svendborg til **Christianspris**, hvor de nærmere vil erfare kongens vilje. Hvad de folk angår, som **Mogens Kaas** til Støvringgård har fået befaling om at skulle sende til kongen fra Svendborg, da må de gerne forblive i Svendborg, når kongen får de 1000 folk, som **Anders Bille** skriver om. F. T. 5, 285 b.

— Miss. til **Henrik Rantzau**. Eftersom han forstændiger kongen, at der i disse dage skal komme 1000 mand til Svendborg, som **Anders Bille**, rigens marsk, efter befaling sender til kongen, og han formener at de skal sendes til Nakskov på Lolland, da ønsker kongen, at de 1000 mand skal gå lige fra Svendborg til ham og flåden for **Christianspris**, hvorfor **Henrik Rantzau** skal skaffe skuder i Svendborg. Kongen har i forvejen sendt bud til Lolland efter 1000 mand, så det vil falde helt besværligt at skaffe skuder til så mange folk i Lolland. F. T. 5, 286.

21. juli (—) Miss. til **Christoffer Urne**. Kongen har befalet, at 28 soldater med en gefrieder, 3 bådsmand og 1 bøsseskytte, der er blevet noget svage og ilde tilpas der på skibet, skal sendes til **Rudkøbing** og blive der nogle dage, for at de kan blive noget forfrisket, **Christoffer Urne** skal sørge for, at de bliver indlagt i byen og får deres underhold, og at de siden får en skude, der igen kan føre dem til kongens skib. F. T. 5, 286 b.

— Miss. til **Christoffer Urne** om at betale **Tommi Lauridsen**

for en skude fuld med fersk vand til kongens flåde. F. T. 5, 286 b.

22. juli (Trefoldighed for Christianspris) Befaling til **Matthiis Møller**, kaptajn på Ørnen, at han straks med sit skib skal begive sig fra Christianspris til Femern og blive liggende i Femernsund indtil videre ordre. Her skal han tage flittigt i agt, at ingen både eller andet fra Holsten kan komme landet til skade og undslippe. Ved lejlighed skal han krydse omkring landet og så vidt muligt afværge al fjendtlighed. Desuden skal han have et vågent øje med, at ingen skibe, skuder eller både af de svenske kommer fra Nøyenstad til Vismar eller andetsted. Dersom han kan træffe dem, skal han gøre sit bedste for at bemægtige sig dem og føre dem til kongen. Sj. T. 28, 190 b. K.

— Befaling til **Mourids Brun**, skibskaptajn, om med skibet Markatten straks at begive sig fra Christianspris til Neynstad og gøre sit bedste for at bemægtige sig alle de svenske skibe og skuder, der ligger der, og føre dem til kongen, eller ødelægge dem, og bagefter straks begive sig tilbage til kongen igen. Sj. T. 28, 190 b. K.

— Ligelydende brev til **Povl Michelsen**, skibskaptajn på skibet Postillionen. Sj. T. 28, 190 b.

22. juli (For Christianspris) Miss. til **Anders Bille**. Han skal fremsende de skibe og jagter, som han har hos sig, til kongens flåde. F. T. 5, 287.

23. juli (Trefoldighed for Christianspris) Fru **Ide Rantzau** afgangne **Henrik Rantzaus** til **Schmoel** fik bevilling, at hendes gårde **Schmoel** og **Segenfelt** med deres underliggende ladegårde måtte være fri for al indkvartering og afgift og for al gevalt, dog at bønderne der bor derunder skal tage indkvartering og udstå det samme som andre kongens undersåtter eller adelens tjenere bliver påbudt og pålagt. Udtog i J. R. 10, 352 b.

24. juli (—) Befaling til **Peder Galt**, admiral, at han skal befale kaptajnen på eet af de små skibe i hans eskadron at begive sig med sit skib under det holstenske land så nær som muligt på den sydlige side af **Christianspris** og derfra forsvare de soldater, som er befalet at gå i land der. Det skal pålægges samme kaptajn at holde flittigt vagt og intet forsømme. Endvidere skal skytterne i hans eskadron nu straks begive sig om bord i de skuder og kreyere, som er kommet fra Lolland, og påtager de soldater, der er, og føre dem til det holstenske land. Sj. T. 28, 191. K.

— Ligelydende befaling til **Pros Mund**, **Kiøn Jocum Grubbe** og **Stalder Kaas**, der dog fik ordre til at befale kap-

tajnen på Højenhald at ligge under land og skytterne under den eskadron lade føre soldater i land straks. Sj. T. 28, 191 b. K.

26. juli (Trefoldighed for Christianspris) Befaling til Peder Galt, at han skal befale kaptajnerne på Fides og Svanen straks at begive sig ind mod befæstningen Christianspris og skyde på de to svenske skibe, der ligger på denne side af fæstningen, og gøre deres bedste for at jage dem ind i gabet til de andre. Dog skal de passe på, at de ikke kommer fæstningen så nær, at man derfra kan gøre dem skade. Sj. T. 28, 191 b. K.

27. juli (—) Befaling til kaptajn Fritz Friise, at han skal tage 30 mand af sit kompagni med sig i land. Dog skal de straks begive sig ombord igen, hvis skibene sætter sejl. Han skal også kommandere major Powijsches folk, der nu er kommet hertil, indtil majoren kommer igen. Sj. T. 28, 191 b. K.

— Befaling at Peder Lytzen, kaptajn på Rasmus Jensen Hellkandes skib, skal overlade nærværende kaptajn Fritz Friis de to små kobberstykker, som han har på sit skib, med dertil hørende ammunition. Hvad han giver fra sig, skal igen blive tilstillet. Sj. T. 28, 192. K.

— Befaling at Iver Børresen skal skaffe de to andre feltstykker i land og bruge dem på bekvemme steder til at gøre de svenske skibe afbræk med. Sj. T. 28, 192. K. (sammen med ovenstående brev).

— Befaling at Stalder Kaas med nærværende båd straks skal sende to bøsseskytter i land til Iver Byrgensen. Sj. T. 28, 192. K.

— Befaling at kommandanten over major Paawiches folk, som nu er ankommet, straks skal begive sig i land med sine folk og være under kaptajn Fritz Friis kommando, indtil majoren igen hidkommer. Sj. T. 28, 192. K. (sammen med 2 ovenstående breve).

29. juli (—) Ab. brev med ordre til Peder Galt om at lette anker og opsøge fjenden, hvor han ligger. Han skal strax gå imod den svenske flåde og først give den ene og siden den anden side, hvilket alle skibene i flåden skal gøre og iøvrigt forholde sig efter den tidligere ordre.¹ Dog skal ingen af skibene begive sig ind i hullet efter dem. Sj. R. 21, 298. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberger Heide, 151).

— Befaling at Peder Galt på flåden skal fordele den proviant, der findes på de skuder, som kom fra Lolland med majorens folk², efter hvad enhver eskadron kan have fornøden, da folkene bliver for-

¹ Jvf. brev af 13. juli. ² Jvf. brev af 27. juli.

delt på skibene. Sj. T. 28, 192 b. K. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 150).

29. juli (Trefoldighed for Christianspris) Miss. til Jost Frederik von Pappenheim. Kongen fremsender nogle personer, der er blevet kvæstet foran befæstningen Christianspris, og beder ham lade dem indkvartere i Nakskov og befale badskæreren sammesteds at have flittig opsyn med nævnte patienter, at de bliver kureret, som det sig bør, så de igen kan komme til rette. Sm. T. 6, 534.

30. juli (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Niels Trolle. Prinsen har fornylig tilskrevet ham om Hyllinge¹ kald. Nu beder han ham hjælpe mester Hans Pouch til at opnå samme kald, dog at alt skal ske efter ordinansen og andre kongelige forordninger. Sj. T. 28, 207.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Lindenow. Han har for nogen tid siden efter kongens anordning bortfæstet kirkens del af korn-tienden fra Besser sogn på Samsø til mester Hans Svaning, provst på Samsøe. Men da Jens Bruun, ridefoged på Samsø, ifølge kongens bevillingsbrev har erhvervet alle de tiender, som hans mor tidligere har haft, og som hun såvel som gården har overladt til ham i levende live, da anmodes han om med det første at forhandle med Hans Svaning og gøre sit bedste, hvis denne ikke godvilligt vil overlade nævnte tiende til Jens Brun. Sj. T. 28, 207. K.

31. juli (Trefoldighed for Christianspris) Befaling at Erik Ottesen, når tiden tillader det, skal modtage den proviant, som Mogens Kaas har ladet indskibe til Lauridz Powisches folk og give Mogens Kaas' tjener kvittering derfor. Hvilken proviant han senere skal lade uddele blandt flåden, eftersom enhver har behov. Sj. T. 28, 192 b. K.

— Befaling at Erik Ottesen, som er på skibet Patientia, skal være generaladmiral og rette sig efter kongens forrige udgangne ordre². Peder Galt skal indtil videre være viceadmiral under den første eskadron og Henrik Mundschoubenacht. Sj. T. 28, 192 b. K. (Tr. Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 155).

31. juli³ (Kbhvn.) Miss fra prins Christian (V.) til Frederich Reetz. Da der efter kongens vilje er antaget nogle nye officerer under oberstløjtnant Gabriel Rensborgers kompagni, blandt de soldater i samme kompagni, der var udskrevet fra hans len, nemlig

¹ Kirke Hyllinge, Voldborg h., Kbhvns. a. ² Formentlig åb. brev af 13. juli.

³ T. har, formentlig fejlagtigt, 21. juli.

8 personer, mangler der nu så mange soldater. Han skal derfor straks lade andre 8 personer til samme kompagni udskrive i sit len. Sj. T. 28, 193. K.

31. juli (Kbhvn.) Ligelydende breve til Niels Vind om 4 personer i Københavns len, Niels Trolle om 2 i Roskilde len, Sigvard Urne om 1 i Tryggevælde len. I et tillæg anføres rullen over de nye officerer, der er antaget under Gabriel Rensborgs kompagni, der er fra følgende af kongens len, hvor de tidligere har været udskrevet og været gamle soldater: *Vordingborg len*: Jens Povlsen¹, Henning Nielsen, Peder Nielsen, Søren Christensen, Niels Grøn, Rasmus Hansen, Hans Michelsen, Hans Pedersen Thromslager. *Københavns len*: Mauritz Andersen, Jens Holst, Morten Andersen, Peder Sørensen. *Roskilde len*: Gregorius Michelsen, Christen Nielsen Thromslager. *Tryggevælde len*: Oluf Hansen.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Uldrich Gyldenløve. Der berettes om stor uorden med skuder og både, som uden tilladelse går til sejls fra Helsingør, når og hvorhen det dem lyster. Han skal derfor gøre den anordning, at ingen både eller skuder herefter tillades at sejle fra Helsingør, uden at de har hans eller i hans fraværelse oberstløjtnant Gabriel Rensbergs tilladelse. Når Gabriel Rensbergen har brug for både eller skuder til partie eller andre nødvendige forretninger, skal han lade så mange, som han behøver, være ham følgagtig. Sj. T. 28, 193 b. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott og Christopher Ulfeld. Falk Lycke til Bollerup, oberst til fods og befalingsmand i Skt. Peders kloster i Lund, har anmodet om, at hans kompagni må nyde samme besolding som andre gevorbene kompagnier, og har påberåbt sig en kapitulation, som skal være gjort mellem dem og ham derom, hvorfor de bedes om, når midlerne dertil er for hånden, at yde ham efter nævnte kapitulation for hans kompagni, som der ydes for andre gevorbene kompagnier. Sk. T. 7, 50 b. I margin: Dette og det næstfølgende brev skulle have været indført pag. 48.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Falk Lycke. Han får de domme tilbagesendt, som krigsretten har afsagt over de soldater, der har forset sig, med prinsens resolution. Prinsen ser også gerne, at de domme som krigsretten herefter afsiger over dem, som er danske, konciperes og gives beskrevet på dansk, på det de deri interesserede og det tyske sprog ikke altid ret kyndige bedre kan rette sig derefter og såle-

¹ K. har Piill.

des betages al årsage at beklage sig derover, så og at krigsartiklerne, hvorpå dommene er funderet, udførligt navngives og tilsættes deri, eftersom de findes ved tal i krigsartiklerne. Sk. T. 7, 50 b.

31. juli (Kbhvn.) Miss.¹ til Just Frederik von Pappenheim. Hvad Niels Nielsen underdanigst har anmodet kongen om, kan han se af vedlagte supplikation. Han skal nærmere undersøge sagen og dernæst snarest muligt erklærer sig derom til kongen. Sm. T. 6, 535.

— **(Trefoldighed for Christianspris)** Miss. til Mogens Kaas. Kongen fremsender hermed en franskmænd ved navn Carl de Musie (?), der er blevet taget til fange under Christianspris, og beder Mogens Kaas, at han velforvaret lader ham oversende til København, hvor han indtil videre besked skal gå på Holmen i jern. F. T. 5, 287.

1. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott og Falk Lykke. Det er blevet begæret, at der måtte forordnes en i Malmø, der kunne modtage krudt, lod, kugler og anden ammunition, der sendes dertil til fæstningens og garnisonens fornødenhed, og siden gøre regnskab for, hvad der forbruges. Nærværende Hans Christensen Stage er blevet forordnet hertil. De skal derfor lade tilstille ham al den ammunition, der nu er eller herefter sendes dertil og siden fordrer tilbørligt regnskab af ham derfor. Sk. T. 7, 48.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Malte Juul, befalingsmand på Christianstad len. Det berettes, at Lilløe nødvendigvis må forsynes med ved, og at Hendrick Hvitfeldt til Lilløe, befalingsmand på Landskroner slot, har berettet, at der tilføjes ham alt for stor skade på hans skove, idet forskrevne gård hidtil alene er blevet forsynet dermed; uanset Lilløes konservation angår alle omliggende. Der skal i tide fra kronens (hvor det bedst kan ske uden skade) så vel som fra andre skove indføres ved, og det af alle omliggende bønder så at den enes skove eller bønder ikke medtages mere heri end den andens, Orig. i Danske Kanc. B 167, Div. orig. lensbreve og orig. kgl. miss. til lensmænd. K. Incl. u. d. Jfr. miss. 9. aug.

2. aug. (Trefoldighed for Femern) Ordre til admiralerne under Femern, hvorledes skal forholdes med den skibsflåde, der nu er i Østersøen. 1) Patientia, generaladmiral, 2) Norske Løve, viceadmiral, 3) Fides, 4) Svanen, 5) Lammet, 6) De to Løver, 7) Delmenhorst, 8) Gackmed, 9) Markatten, 10) Havhesten, 11) Jomfrusvenen, 12) Ørnen, 13) Prins Christian, 14) Fluendis Hjort. 1) S. Sophia, generalviceadmiral, 2) De tre Kroner, viceadmiral, 3) Olden-

¹ Brevet synes at være udstedt af prins Christian (V.).

borg, 4) Hvide Bjørn, 5) Den sorte Bjørn, 6) Postillon, 7) Emanuel, 8) Forgylde Stokfisk, 9) S. Peder af Nyborg, 10) S. Jacob af København, 11) Neptunus, 12) Josva af København, 13) Rote Gantz, Københavns skib. Forskrevne admiraler skal strax begive sig i Østersøen og krydse imellem Sverige, Gotland og Bornholm. Når den ene eskadron løber henad, skal den anden løbe hid, og de skal gøre alle de svenskere, de påtræffer, al den afbræk de kan. Hvis de mærker, at den svenske flåde samler sig igen, skal de tilsammen danne en flåde indtil videre ordre. Sj. R. 21, 298 b. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 164 f.).

2. aug. (Trefoldighed for Femern) Ligelydende brev til 1) Trefoldighed, admiral, 2) Lindormen, viceadmiral, 3) Tre Løver, 4) Stormarn, 5) Den kronede Fisk, 6) Sorte Rytter, 7) Pelikanen, 8) Grå Ulv, 9) Nældebladet, 10) Hollandske Fregat, 11) Højen Hald, 12) Samsons Gallej. Sj. R. 21, 298 b. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 165).

— Miss. til Peder Galt, at kongen ikke længere agter at bruge ham på flåden, men at han med første lejlighed skal begive sig til København. Sj. T. 28, 193 b. K. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 174).

—¹ Miss. til Hans Lindenow, Mogens Kaas og Ventsel Rotkirk. Det er kommet kongen for øre, at den svensk-hollandske flåde skal have været under Anholt og derfra have sat sin kurs mod Bæltet, hvorfor de anmodes om i deres len med flid at forhøre sig, hvor samme flåde tid efter anden opholder sig og straks ufortøvet, dag og nat, sende bud til kongen ved Lollands Albue, hvor han ligger med flåden. Sj. T. 28, 194. K.

— (**Trefoldighed for Christianspris**) Befaling til Erik Ottesen. Kongen har erfaret, at den svenske flåde i nat er sejlet forbi den danske. Han skal derfor straks sætte sejl og gå til Femern og flittigt forhøre, hvor den svenske flåde er blevet af. Når han har fået visse kundskaber herom, skal han gøre sit bedste og gå lige efter den, hvor den måtte findes. Sj. T. 28, 194. K. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget på Kolberg Heide, 160).

5. aug. (Trefoldighed under Femern) Miss. til Knud Ulfeld, krigskommissarius. Løjtnant Henrik Hørling, der er udkommanderet fra sit regiment på Fyn med 50 dragoner for at ligge på Femern, har beklaget sig, at han resterer med nogle måneders besolding, og an-

¹ K. har på forsiden 4. aug.

modet om, at denne må blive ham udbetalt. Knud Ulfeld skal betale ham, hvad han har til gode af sin besolding. Sj. T. 28, 194 b. K.

6. aug. (Kbhvn.) Pas udstedt af prins Christian (V.) til Johan Berman af Rostock at måtte sejle til Stralsund med ballast for at indtage malt, som skal føres til Danmark eller Norge, hvilket han har stillet borgen for. Sj. R. 21, 299.

— (**Trefoldighed for Femern**) Befaling til Laurids¹ Hendrichsen, kaptajn på Svanen, at han straks med sit skib skal begive sig til København og der lade skibet reparere hurtigst muligt. Han skal fra Erik Ottesen til Watne, tilsynsmand på Bremerholmen, medtage en fortegnelse over al den proviant, der behøves til hele flåden, og overlevere den til Corfits Ulfeld. Siden skal han snarest muligt forføje sig til Stevns Klint, hvor han næst Guds hjælp skal møde den øvrige flåde. Sj. T. 28, 194 b. K.

— Miss. til Erik Ottesen. Da han har tilkendegivet mangel på proviant til sin flåde, i særdeleshed øl, og da forsyninger hvert øjeblik kan forventes fra København, skal han begive sig med sin flåde under Stevns Klint. Dersom han træffer skuderne med proviant undervejs, skal han overtage provianten og fordele den blandt flåden. Møder han ikke skuderne, skal han anmode Corfits Ulfeld om provianten. Siden skal han efterkomme den ordre, kongen har givet ham.² Sj. T. 28, 195. K.

— (**Kbhvn.**) Miss. fra prins Christian (V.) til Frederich Reedtz. Af vedlagte ansøgning kan han selv erfare, hvad Vordingborgs borgere har klaget over med hensyn til indkvarteringen. Han skal snarest selv erklære sig derom. Vordingborgs borgere søger også om, at det må blive pålagt bønderne at tilføre deres indkvarterede ryttere det nødvendige hør, strøelse og havre mod en billig betaling, hvilket det pålægges ham at gennemføre. Sj. T. 28, 195 K.

7. aug. (Trefoldighed under Lolland) Ab. brev at eftersom en del hollændere med deres skibe har ladet sig antage af Louis de Guer og bruge imod danskerne, skal disse hollændere, hvor de måtte antræffes, antastes, anholdes og være til pris. Det befales kongens befalingsmænd, borgmestre, råd og fogeder flittigt at forhøre sig om sådanne folk og skibe, og hvis de påtræffer dem at lade dem arrestere og siden sende til København. Sj. T. 28, 195 b. K. (Tr.: Forordninger . . . siden Resessen 1643, 1667, 38 f.).

— (**Trefoldighed under Femern**) Miss. til Knud Ulfeld, hof-

¹ K. har Lucas. ² Jvf. brev af 2. august.

marskal. Kongen har erfaret, at nogle af hofjunkerne handler på egen hånd og ikke vil modtage ordre fra nogen, hvorfor han har skrevet til prins Christian, at denne under kongens fravær skal give dem, der forholder sig således, deres hånd igen. Sj. T. 28, 195 b. K.

7. aug. (Trefoldighed under Lolland) Miss. til lensmændene på Fyn, Sjælland og i Norge,¹ at kongen hermed fremsender sit åb. brev om, hvorledes der skal forholdes med de svenske hollandske skibe og folk, og pålægger dem at lade brevet læse og forkynde på tilbørlige steder. Sj. T. 28, 196 K.

—² **(Trefoldighed under Femern)** Miss. til Erik Ottesen med befaling, at han skal tage 6 skibe af de to eskadroner, han kommanderer, som er forsynede med proviant og andet, og med dem straks begive sig til Ystad og anvende sin yderste flid, at han på een eller anden måde kan ødelægge de svenske strutzer, skierbåde og skuder, der ligger der. Resten af skibene i nævnte to eskadroner skal blive liggende ved Stevns klint, indtil de er provianterede ifølge tidligere udgæet ordre.³ Sj. T. 28, 196 b. K.

— **(Trefoldighed under Lolland)** Miss. til borgmester og råd i Nakskov. De skal så snart ske kan fra Nakskov til Femern fremsende de nødvendige skuder, der kan tage 80 mand ungefær af Georg Justus von Steens folk og føre dem derfra til Nakskov. Sm .T. 6, 536.

8. aug. (Trefoldighed under Møen) Miss. til Erik Ottesen, at han med skibene i de to eskadroner skal sejle til Stevns klint og forblive der ved anker indtil videre ordre. Med budet skal han lade kongen vide, hvor meget han mangler på de to eskadroner, så der kan rådes bod derpå i tide. Sj. T. 28, 196 b. K.

— **(Kbhvn.)** Miss. til Niels Trolle. Kongens svar på Hylinge sognemænds ansøgning er blevet udlagt således, at han ville have mester Hans Buch revoceret, hvilket dog ikke var meningen.⁴ Niels Trolle skal så vidt muligt efter ordinansen og andre kgl. forordninger hjælpe Hans Buch, så han må blive befordret til samme kald.⁵ Sj. T. 28, 196 b. K.

9. aug. (Trefoldighed under Møn) Åb. brev med instrux for Erik Ottsen til Watnøe, tilsynsmand over Bremerholmen, befalingsmand over Helsne kloster og nu admiral. 1) De to eskadroner, som

¹ I et tillæg anføres navnene på samtlige lensmænd, der modtog brevet. ² K. har fejlagtigt 7. juli. ³ Jvf. brev af 6. aug. til samme. ⁴ Jvf. brev af 30. juli. ⁵ Iflg. K. er brevet udstedt af prins Christian (V.).

han har under sig, skal gå under en admiral, en underadmiral og underadmirals maadt, som flåden skal deles imellem. 2) Borgerskibene skal gå til København med alle de syge, der findes på hans skibe. 3) Når det er sket, skal flåden først gå til Lollands Albue forbi Wismar Plade og der efterlade underadmiralens maadt med tre skibe, indtil han erfarer, hvor Louis de Geers flåde er. Fornemmer han, at de tager vejen gennem bæltet, da skal han tage de tre skibe til sig og holde sig med hele flåden under Lolland og så vidt muligt ruinere svenskerne. 4) Fornemmer han, at den ikke er i nærheden, da skal han søge ud i Østersøen og blive der som altid har været sædvanligt. 5) Forsyninger skal han få i Sliie havn ved Gotland. Sj. R. 21, 299. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 1879, 166).

9. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Malte Juel. Det er nødvendigt at Lilløe i tide forsynes med ildebrændsel til Philipp Jacobis førstkommende, og da Henrik Huitfeldt til Lilløe, befalingsmand på Landskrone slot, har tilbudt med sine egne tjenere og af sine egne skove at ville lade indføre 160 læs, ud over det ved, han i lang tid forud af sine egne skove har forstrakt til garnisonens brug, dog på de vilkår, at alt yderligere ved, der måtte behøves til nævnte steds og garnisons videre fornøden underholdning, måtte tages af kronens skove og føres derind af andre omliggende bønder i Malte Juels len. Da Lilløes konservation vedgår alle omliggende, skal han i tide lade indføre det til samme garnisons fornødenhed til Lilløes nødvendige ildebrændsel af kronens skove, hvor det bedst uden at skade kan ske, ved kronens og alle andre omliggende bønder, så at Henrik Huitfeldts lunde, skove og gods for videre skade forskånes. Henrik Huitfeldts bønder skal efter hans eget tilbud skaffe 160 læs ved af hans egne skove. Sk. T. 7, 48 b.

13. aug. (—) Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott. Borgmester og råd samt den ganske menighed i Malmø har begæret, at der, så længe denne vanskelige tid påstår, blandt andet måtte ske den ordinans for at forekomme al uorden med drikken, at ingen brygger i byen må brygge højere øl end på en dansk skilling potten, så og at ingen borgere måtte flytte fra byen, for at deres bys tyngde ikke skal vokse for dem, der bliver tilbage, og falde des besværligere. Endvidere har de beklaget sig over, at officererne ikke vil tilstede, at ryttere eller soldater indkvarteres hos dem i deres logementer, endog der tit er god lejlighed og plads dertil. Prinsen har med Danmarks Riges Råd, der er til stede hos ham, anset det for nødvendigt at lade gøre forordning heri og beder Tage Tott gøre den anordning, at ingen bryg-

gere i Malmø indtil videre besked, brygger bedre øl til at sælge end på en skilling potten, såfremt det findes at handle herimod, skal de tilbørligt straffes og stå til rette. Ingen borger må tilstedes at drage der fra byen, så længe denne tilstand varer uden det for nogen påkommende svaghed, alderdom eller højtrængende armod bliver bevilget. Dersom nogen findes allerede at være draget bort, som vel kunne og burde komme dem, der nu er til stede, til hjælp med byens tyngde, da skal han alvorligt tilholde dem at komme tilbage igen og i denne besværlige tid indstille sig som gode og tro undersætter lig med deres medborgere. Hvad kvarteringen angår, da findes det billigt, at der heri rammes en sådan lighed, at ingen med billighed kan beklage sig derover, og ingen officerer bør tilstedes den frihed, at de selv efter egen vilje må tage sig kvarter eller forholde deres kvarter for al anden indkvartering, men billigt følge den ordinans og anordning, som Tage Tott skal give borgmester og råd i byen herom. Endelig skal han have tilbørligt indseende med, at det overalt går ligeligt og ret til med indkvarteringen. Sk. T. 7, 49.

13. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott. Borgmester og råd samt menige borgerskab i Malmø har begæret, at det måtte tilstedes dem at føre deres rug, byg eller malt, som de kunne behøve til deres husholdnings fornødenhed og daglige brug, over til København, og der lade det male, idet fjenderne har ladet afbrænde deres vejrmøller. Han skal tilstede dem at lade male i København så meget korn, som de behøver til deres husholdnings fornødenhed, dog at enhver som overfører noget for at lade male forpligter sig til at bringe melet straks tilbage til Malmø uden her at afhandle noget. Der skal straks forordnes en til at have tilbørligt indseende, efterdi der fra nævnte by intet vel kan sælges eller afhændes i denne tid. Sk. T. 7, 49 b.

14. aug. (—) Fribytterpas for Jørgen Hansen på skibet St. Lauritz. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyr]. Udt. i Sj. R. 21, 324.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Christoffer Stensen¹. Han har for nogen tid siden fået ordre at begive sig til København med 1200 mand. Han skal gøre den anordning, at hvert kompagni bliver forsynet med en god marketender. Sj. T. 28, 197. K. [fælles med ovenstående brev].

¹ Adressaten fremgår kun af K.

14. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til ritmestrene Niels Lock, Niels Vind, Malte Sested og Vincents Bille. De bedes rette deres lejlighed efter at være i København med hele deres kompagni den 24. august og forinden forsyne det med en marketender. Dog skal alting dermed foregå det stilleste og være mest muligt uformærket. Sj. T. 28, 197 K.

— Miss. til Niels Vind og Christen Skeel om at begive sig til København, hvor de videre skal erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 197 b. K.

15. aug. (—) Miss. til Anders Bille. Nærværende Anders Lassen, der en tid lang er blevet benyttet som kaptajn på Samsø, har anmodet om at måtte få det kompagni, der er blevet vakant ved kaptajn Ludwigs dødelige afgang. Anders Bille skal give ham dette eller, hvis det allerede er bortgivet, et andet kompagni.¹ Sj. T. 28, 197 b. K. [Efter hvilken brevet er udstedt af prins Christian (V.)].

— Miss. fra prins Christian (V.) til lensmændene på Sjælland med anmodning om snarest muligt at gøre afregning med rytteriet, som hidtil har været indkvarteret i Store Hedinge, så at man kan vide, hvor meget borgerskabet kan have at fordr. Efterskrift: Det er kongens mening, at officererne selv skal underskrive afregningerne, så at borgerskabet senere på grundlag af dem kan fordr sin betaling. Sj. T. 28, 197 b. K. I tillæg anføres samtlige lensmænd på Sjælland.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Anders Bille. Han skal sørge for, at kongens rejsevogne med tilhørende heste, som er på Fyn, med den tilforordnede vognmester straks kommer til København. Sj. T. 28, 198. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hendrich Rommel og Hans Bille. Nogle af afdøde fru Dorethe Juels arvinger har bedt om, at hendes efterladte og beseglede gods må blive åbnet, registreret og deraf udtaget og leveret til dem, hvad der anses for nødvendigt til hendes begravelse og anden sådan underretning. I kongens fravær begærer prinsen, at de straks åbner nævnte gods og udleverer det fornødne til arvingerne. Hvad de udtager, skal de registrere og udlevere under deres hænder. Siden skal de igen forsegle godset. Sj. T. 28, 198.

— Miss. til Tage Tott. Indtil videre ordre skal han lade vel forvare to svenske fanger, som er blevet tilsendt ham. Udt. i Sk. T. 7, 50.

16. aug. (—) Ab. brev hvorved Hans Boyesen, hofmunster-

¹ Nedenunder er tilføjet: Fik også pas på en vogn til Samsø. På K. tilføjet: Bevilget klart.

skriver, får brev på et kannikedømme i Arhus domkirke. Udtog i J. R. 10, 352 b.

17. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Christen Skeell. Prinsen har erfaret, at der i adelens soldaterkompagni mangler 1 løjtnant og 3 sergeanter. Han bdes derfor antage nogle nye, som er dygtige dertil, og som siden på tilbørlige steder skal have besolding lige med de officerer, som nu er derunder. Sj. T. 28, 198 b. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Frederich Reedtz. Da rytteriet på Sjælland er blevet kommanderet til at indfinde sig i København med en del fodfolk under Christopher Steensen til Grimstad, oberst til føds, den 21. august, skal han gøre den anordning, at der undervejs forordnes kvarter til dem, og at alting går sådan til, at hverken soldater, borgere eller bønder har noget at beklage sig over. Sj. T. 28, 198 b. K.

18. aug. (—) Miss. til Frants Lycke og Olluf Daahe. Christian Sparre til Sparresholm har oplyst, at hans morbror, afdøde Verner Pasberg til Lynderupgaard, der havde hans værgemål under sin forvaltning og formynderskab, er afgået ved døden for nogen tid siden, men hans arvinger har endnu ikke overdraget ham værgemålet. Frants Lycke og Olluf Daahe får derfor befaling til, da der er gået år og dag siden godset og løsøret blev indsat under forsegling på Sparresholm, og det kan fordærves, med mindre boet med det første bliver åbnet, med første lejlighed at begive sig til Sparresholm og bryde forseglingen og lade alt, hvad der findes under forsegling, rigtigt registrere. Hvilket de skal give fra sig skriftligt som de vil ansvare. Sj. T. 28, 198 b.

— Miss. til Frederich Reedtz, Niels Vind, Sigvard Urne, Jost Frederich von Papenheim og Erich Rosenkrantz. Kongen har bestemt, at posten indtil videre skal gå fra København til Rødby og Helligehaffuen og derfra tilbage igen. De skal derfor hver i deres len sørge for, at breve eller pakker, der ankommer til lenet, ufortøvet dag og nat bliver sendt videre til næste lensmand, og være posten behjælpelig med færge og vogne, at han ufortøvet altid kan komme af sted frem og tilbage. Sj. T. 28, 199. (Efter hr. kanslers befaling) K.

— Miss. til Frederik Pasberg. Kongen har befalet Frantz Lycke til Offueregaard og Oluf Daae til Holmgaard med det første at begive sig til Sparresholm og åbne det gods og løsøre, der findes der, for Christian Sparre til Sparresholm. Da han efter loven er Christian Sparres rette lavværge, skal han sørge for at være til stede, når godset bliver åbnet, og udfærdige en skriftlig fortegnelse over det,

der findes i boet, samt tilse, at alt går ligeligt og retfærdigt til. Sj. T. 28, 199 b.

18. aug. (Kbhvn.) Miss. til Henning Bøel og Niels Olufsen. Den fisk, fru Ingeborg Ulfstand afgangne Jørgen Vinds til Gundestrup fik til sin mands begravelse, har kongen bevilget hende uden betaling, hvorefter de vil have at rette sig. Sj. T. 28, 199 b.

— Ab. brev hvorved Niels Olufsen fiskemester i Kronborg len får brev på Jellinge syssel provsti. Udt. i J. R. 10, 353.

19. aug. (—) Ab. brev. Christian Holck til Lyngbygaard får på grund af den bedrøvelige tilstand bevilling til at lade sig vie tilhobe med sin brud hjemme i et hus, hvor kopulationen bedst kan ske og ellers gøre sit bryllup, som han bedst kan. Sj. R. 21, 299 b.

— Fribytterpas for Peder Troelsen på skibet St. Michael. [Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer]. Udt. i Sj. R. 21, 324.

— Miss. til Frederich Reedtz. Han skal befale skovrideren i sit len mod betaling at levere Erik Høg 3 store dyr og 4 rådyr, der skal tages de steder, hvor det skader mindst. Sj. T. 28, 199 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld og Hans Lindenow at de straks forfølger sig til København, hvor de videre vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 200. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Niels Vind og Henrik Lindenow. Det er blevet besluttet, at deres gevorbnede kompagnier for fremtiden skal være under oberstløjtnant de Valt's eskadron. Sj. T. 28, 200. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Christoffer Ulfeld. Der skal findes en del rytteri hos ham, for hvilket der endnu ikke er tilforordnet officerer, og da han sikkert ikke har højt brug for samme ryttere, skal han meddele, hvor mange han har og med første sikre lejlighed sende dem til København. Sk. T. 7, 50.

20. aug. (—) Miss. fra prins Christian (V.) til Malte Sehested og Vincens Bille. De har tidligere fået ordre til at møde i København med deres kompagnier den 24. august¹, men der i mellemtiden er blevet forordnet anderledes, hvorfor de, indtil videre ordre gives, skal blive liggende stille med deres kompagnier. Sj. T. 28, 200. K.

¹ Jvf. ovenstående brev af 14. august.

20. aug. (Kbhvn.) Miss. til Oluf Brockenhuus, der tidligere har fået ordre til at dømme i den sag om møllersvendens drab på Christoffer Pedersen, byfoged i Ringsted, at der endnu ikke er gået dom i denne sag, hvorfor han igen skal tage den for sig og straks dømme og kende. Sj. T. 28, 200 b.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal uden ophold gøre afregning med det rytteri, der har været indkvarteret i Helsingør, Slangerup og Hillerød, så at det sikkert kan vides, hvad borgerskabet og indbyggerne i de byer har til gode for tiden fra den første ordinans og indtil den anden blev udsendt, hvorefter der siden skal gøres afregning. Officererne skal selv underskrive afregningerne, så at alt kan gå rigtigt til. Sj. T. 28, 200 b. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Der skal være opstået tvistighed mellem rytteriet, der er indkvarteret i Helsingør, og borgerskabet i samme by om afregningen for den tid, siden rytterne først ankom til byen. Han skal tilholde borgerskabet at gøre afregning fra den tid, da kompagniet først blev mønstret, nemlig den 7. juli, og til i dag efter den ordinans, som er udsendt om forholdet mellem rytteriet og borgerskabet her i landet.¹ Sj. T. 28, 201. K.

22. aug. (—) Miss. til lensmændene i Danmark og Norge. Kongen har for kort tid siden udsendt et åbent brev om de hollændere, der er gået i Louis de Guerres tjeneste, og som skal anholdes og skibene tages i prise. Dette skal forstås således, at kun de, der er i Louis de Guerres tjeneste skal pågribes og anholdes, mens de, der ikke er i dennes tjeneste ikke er omfattet deraf og ikke skal pågribes og anholdes. I et tillæg anføres navnene på de lensmænd, brevet er blevet sendt til. Sj. T. 28, 201. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Åbent brev af samme indhold (Tr.: Forordninger — siden Recessen 1643, 1667, 39).

— Miss. til Knud Ulfeld. Han skal i morgen mønstre det sjællandske fodfolksregiment og siden holde rigtigt mandtal. Sj. T. 28, 201. K.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Det angives, at en kvinde ved navn Anne Nelauses, der bor i Seeby ved Landskrone slot, tit og ofte rejser over til Helsingør og derfra fører tidender til fjenden. Han skal flittigt have opsyn med, om samme kvinde kommer til Helsingør, og dersom hun ankommer, skal han lade hende anholde

¹ Jvf. nedenstående brev af 23. aug.

og flittigt forhøre. Viser det sig, at hun har ført kundskaber om landets tilstand til fjenden, skal han lade fælde dom over hende og lade hende straffe. Sj. T. 28, 201 b. K.

22. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Ebbe Ulfeld. Da Gabriel Rensberger, oberstløjtnant, der en tid lang har ligget i Helsingør, er blevet befalet at begive sig derfra, skal han ligge i Helsingør i Gabriel Rensbergers sted, indtil han modtager anden ordre. Sj. T. 28, 202. K.

23. aug. (—) Ab. brev. Hr. Bertel Eskildsøn, sognepræst til Høby kirke i Ods hrd. får formedelst sin høje alderdom og tilfaldende svaghed bevilget, at hans søn Eskild Bertelsøn, som skal fattes nogle få måneder i sine 25 år, og dog have rigtige og gode testimonia, attestation og demission af professorerne her på universitetet, må betjene kaldet som kapellan medens faderen lever, såfremt superintendenten ellers eragter ham dygtig. Efter faderens død må han succedere denne, om han imidlertid sig som en retsindig Guds ords tjener skaer og skikker og han lovligt bliver kaldet dertil efter ordnansen. Sj. R. 21, 300.

— Fuldmagt for Iver Vind til på kongens vegne at tiltale Peder Galt for ikke at have efterkommet kongens ordre den 30. juli ud for Christianpris til at angribe den svenske flåde og hente dom, om han ikke for samme forseelse bør at lide på ære og liv. Sj. R. 21, 300. (Tr.: Chr. Bruun, Slaget paa Kolberg Heide, 174).

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Ligegyldende med miss. af 20. aug. til samme om tvistighed mellem rytteriet og borgerskabet i Helsingør. Se s. 100. Sj. T. 28, 202. K.

— Miss. til Niels Trolle. En gård i Tune¹ i hans len [Roskildegård], hvis landgilde tilhører Harrested² kirke, er begæret at måtte mageskiftes til Vartov hospital for S. Jørgens gård i Ringsted. Han skal hurtigst muligt erklære sig om, hvorvidt denne gård for samme ægt og arbejde eller anden herlighed kan undværes fra lenet, da der af ovennævnte kirke ydes ægt og arbejde til kongens gård i Roskilde. Denne erklæring skal snarest indsendes til kongens kancelli. Sj. T. 28, 202 b. (Efter hr. kanslers befaling) K.

23. aug. (—) Miss. til hospitalsforstanderen for København. Jørgen Seefeld til Reffs, landsdommer i Sjælland og lensmand på Ringsted kloster, har berettet, at en gård i Ringsted, kaldet S. Jørgens gård, der tilhører Vartov, er afbrændt. En del af denne

¹ Tune h., Kbhvn. s. a. ² Haraldsted, Ringsted h., Sorø a.

gårds mark, enge og ejendom skal være beliggende inden for klosterets jorde og ejendom, hvorfor det synes Jørgen Seefeld gavnligt, at der kunne ske mageskifte mellem ovennævnte gård og Harrested kirke, så at hospitalet fik den kirkegård i Tune, og kunne gøre både hoveri og arbejde dertil, hvorimod lensmanden på Ringsted kloster kunne fornøje Harrested kirke for årlig landgilde og stedsmål, og derimod bruge jorderne og engene til klosteret. Dette kunne være hospitalet, Harrested kirke og kronen uden skade. Hospitalsforstanderen skal snarest muligt erklære sig, om S. Jørgens gård i Ringsted kan undværes af Vartov mod kirkegården i Tune. Erklæringen skal snarest sendes til kongens kancelli². Sj. T. 28, 202 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

23. aug. (Kbhvn.) Åb. brev at Mads Festersen underdanigst har andraget, hvorledes han for 11 år siden har trolovet sig i en købstad i Norge med en pige ved navn Margrete Mortensdatter, der efter trolovelsen har vendt sit sind og hjerte fra ham. Kongen har i 1642 af adskillige årsager bevilget hende at indgå ægteskab, og Mads Festersen beder nu om, at der også må tilstedes ham ægteskab. Kongen bevilger og tillader, at han må indlade sig i ægteskab med hvilken kvinde, Gud og lykken vil give ham. F. R. 4, 334.

— Miss. til Niels Krag, Erik Juell, Mogens Høeg og Mogens Sehested. Erik Juell til Hundsbeck, landsdommer i Nørrejylland, har berettet, at undersåtterne i Jylland er til sinds at betænke alle midler og veje, hvorledes de for videre fjendtligt overfald, som de nu desværre har udstået, kan forsikre og forsvare sig. De begærer kongens bevilling til at forsamles og slutte og rådslå om, hvorledes de med samlet råd og hjælp kan iværksætte det, og at alle og enhver, ingen undtagen, kronens og adelens tjenere, købstæder og gemene mænd, dertil måtte hjælpe og kontribuere, samt at de selv siden måtte gøre den anordning, som de eragter det gavnligest og forsvarligst til landets defension. Kongen befaler derfor adressaterne, at de ufortøvet i Jylland lader forsamle alle af hver stand, som findes nødvendige til en sådan betænkning og resolution, og at de snarest muligt betænker og slutter, hvorledes sådan defension kan anstilles, hvilke midler dertil, der findes i landet, hvilke folk de formener at kunne tilvejebringe, og på hvilket sted, det tjenligst kan ske. Kongen vil, eftersom den højeste billighed udkræver, at ingen enten af kronens tjenere eller andre unddrager sig for sådan landehjælp, straks erklære sig der-

¹ Haraldsted, se ovenst. brev. ² Jvf. brev af 19. november, s. 156.

om, som han eragter hans tro undersætter til sikkerhed og forsvar tjenstligst og gavnligest være kan og med alt hvad muligt er, sådan hans undersætters gode intention at sekundere og befordre. J. T. 11, 114. (Tr.: Aktstk. til ... Danmarks indre Forhold i ældre Tid udg. af Fyens litt. Selsk. II, 1845, 114).

23. aug. (Kbhvn.) Miss. til lensmændene i Jylland. De skal på tilbørlige steder forkynde det dem herhos tilskikkede forbudsbrev om, at intet korn må udføres af Jylland. J. T. 11, 115. Jvf. CCD. V, 433.

24. aug. (—) Ab. brev. Skibskaptajn David Danel skal, så længe han er i kongens tjeneste, årligt have 300 curant daler med sædvanlige hofklædninger fra 9. februar s. å. Rentemestrene skal udbetale denne løn. Sj. R. 21, 300 b.

— Ab. brev med løjtnantsbestalling for Peder Hansen Holst. I årlig besolding skal han have 150 curante daler og sædvanlig hofklædning for sig selvanden. Lønningen skal begynde fra 18. februar samme år og fortsætte hvert år, så længe han bliver i samme bestilling. Udt. i Sj. R. 21, 300 b.

25. aug. (—) Ab. brev. Skibskaptajn Willum Effvertsen, der længe har været i kongens tjeneste og har forholdt sig til kongens tilfredshed, men nu på grund af alderdom og skrøbelighed ikke længere kan forrette sin tjeneste tilbørligt, må for livstid nyde og beholde sin besolding. Sj. R. 21, 301.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Knud Ulfeld om i morgen i god tid at forestille for Lips Homlis von Oldenburg de enspændere, som er blevet udtaget af hofkompagniet. Sj. T. 28, 203. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Knud Ulfeld. Eftersom der endnu er tvistighed mellem de to kompagnier til hest, der har været indkvarteret i Helsingør, og byens borgerskab angående deres afregning, skal han sammen med Hans Uldrich Gyldenløve i nogle Helsingørborgeres og kompagniernes mønsterskrivers nærværelse snarest muligt ordne afregningen imellem dem efter den derom udgæede ordinans, således at ingen kan have grund til videre at beklage sig derover. Sj. T. 28, 203. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Der er endnu uoverensstemmelser mellem de to kompagnier til hest, der har været indkvarteret i Helsingør, og borgerne i byen angående afregningen, hvorfor han skal foranledige, at borgerskabet straks sender nogle af deres deputerede til kongen. Han selv skal sammen med generalkrigskommissær Knud Ulfeld i de nævnte delegeredes og

begge kompagniers mønsterskrivers nærværelse ordne afregningen således efter den derom udgæede ordinans, at ingen har videre grund til at beklage sig derover. Sj. T. 28, 203 b. K.

25. aug. (Kbhvn.) Miss. til Gunde Rosenkrantz om at levere mester Linnert 300 rdlr. af landkisten, dersom der er noget middel dertil, til det murerarbejde som nødvendigvis skal forfærdiges til Malmø. Udt. i Sk. T. 7, 50.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott. Jacob Madsen, borgmester på Christianshavn, har fået befaling om at føre noget tømmer over til Malmø og fragte de fornødne skibe dertil. Tage Tott skal lade ham kontentere og betale for samme udlovede fragt. Sk. T. 7, 50 b.

26. aug. (—) Befaling til Otto Brahe Stensen til Nesbyholm, Ejler Holk til Giedsholm, Jørgen Kruse til Hiermitzløffgaard og Oluf Brochenhuus til Hiuleberg, befalingsmand over Svenstrup len. Der er opstået trætte mellem afdøde fru Sophie Pasbergs, afdøde Peder Basses, arvinger og Gabriel Kruse til Hiuleborg på den ene og Sier Christensen, foged på Sørup, på den anden side angående regnskab og restance af rugmel, byg, havre, smør, boelgalt og anden småredsel af Sørup gård og gods, som efter jordebogen endnu er i restance for tidligere år, beregnet fra Philippi Jacobi 1635 til 1640, da fornævnte Peder Basse og fru Sophie Pasberg er afgået ved døden. Hvilken restance arvingerne mener, at nævnte foged bør betale dem for og stå til rette eller lovligt bevise, at restancen er ydet af tjenerne og betalt i Peder Basses og Sophie Pasbergs levende live og fremlægge deres kvittering derfor, fordi han var foged der på gården og stod for regnskabet og havde gårdens tjenere i forsvar. Da de ikke selv indbyrdes kan komme til rette derom, anmodes brevmodtagerne om enten at forlige dem til rette alle punkter dette regnskab og restance vedrørende eller afgøre det ved endelig dom. De skal derfor alle have fuldmagt til straks at forsamles på et passende sted og indstævne de uenige parter for at granske og nøjagtigt erfare om hele sagen og enten forhandle dem til mindelighed eller ved endelig dom at adskille. Hvad de således forhandler, kender, dømmer og afsiger for rette, skal de give parterne underskrevet. Dersom nogen af dem har lovligt forfald, da skal de, der kommer til stede, have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i den udeblevnes sted. Det påbydes parterne at møde for ovennævnte mænd, når de bliver tilsagt, og medtage alt hvad angår denne sag, og da at lide og undgælde, hvad lov og ret er. Sj. T. 28, 203 b.

26. aug. (Kbhvn.) Miss. til Frederich Redtz. Han skal lade en af skovriderne i sit len [Vordingborg] skyde et stort dyr og 4 rådyr på de steder, hvor det mindst kommer kongens vildtbane til skade, og siden levere dem til Jost Høgh til Giorsleff, kansler, hans fuld-mægtig, når han anmoder derom. Dyrene skal bruges til Jost Høghs søns begravelse. Sj. T. 28, 204 b.

27. aug. (—) Løjtnantsbestalling for Peder Riber. Han skal årligt have 150 courante daler og sædvanlig hofklædning på sig selv-anden fra 25. juni s. å. Udt. i Sj. R. 21, 301.

— Ab. brev. Oluf Stenwinckel, tilforordnet bygmester i be-fæstningen Malmø, er kommet for skade at dræbe en vognmand der i byen, hvilket han vil bevise for retten i høj grad at være forårsaget til. Han har anmodet om og få kongens beskærmelsesbrev til retten med frit og sikkert lejde, dog at han skal sætte loven nøjagtigt, møde i egen person og forblive til stede indtil sagens afslutning. Sj. R. 21, 301 b. Indl. 18. aug.

— Ab. brev. Hans Ulrik Gyldenløve, embedsmand på Kronborg og Frederiksborg slot, har på kongens vegne 27. juli bort-fæstet en gård ved navn Fræboegaard til Hans Bertelsen, sad-delknægt på Frederiksborg slot, som Gregers Pedersen, herredsfoged, har afstået til ham. Hans Bertelsen må bruge og beholde gården fri for landgilde, ægt og arbejde, så længe han beklæ-der sin stilling. Dog må han ikke bortleje ager, eng eller nogen går-dens rette tilliggende. Dette konfirmeres, dog skal Hans Bertelsen blive i kongens tjeneste, så længe denne behøver ham, og det forbydes Gre-gers Pedersen at begære yderligere frihed for sin bestilling som herredsfoged, da han har fået store penge for denne gårds opladelse. Sj. R. 21, 301 b.

— Ab. brev. Maurits Brun og Povl Mikkelsen, kap-tajner på Markatten og Postillonen, har for nyligt erobret en skude, der lå uden for Nyenstad, og som tilhørte de svenske, da de kom til byen for på kongens ordre at bemægtige sig eller ødelægge de skibe, der lå der. De må beholde og nyde samme skude, dog at de skal tage dom på den for admiralitetet. Sj. R. 21, 302 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld. 16 borgere fra Ringsted, der for kort tid siden har lidt skade ved ildebrand, har anmodet om hjælp til bygningstømmer og om at måtte være forskånet i nogen tid for skat og anden byens tyng. Han skal derfor udvise et træ til hver til bygningstømmer på steder, hvor det er skoven mindst til skade, og de skal i tre år være forskånet for skat, således at deres del af skatten må

blive afkortet i det, som byen skal udgive. Sj. T. 28, 205 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

27. aug. (Kbhvn.) Ab. brev at Jørgen Arenfeldt til Skovgård har andraget, hvorledes fru Hedvig Brahe, afgangne Falk Giøes til Brudskov, den 16. december 1643 har pantsat ham noget af sit jordegods for en sum penge, han har lånt hende, og sagt god for hende i Kiel efter hendes to pantebrevs videre formelding, hvilke Jørgen Arenfeldt ikke har kunnet ladet læse og påskrive til næste landsting på grund af fjendens hastige og uformodede indfald i Jylland, hvorfor han har anmodet om, at kongen ville konfirmere samme breve. Kongen stadfæster og konfirmerer derfor nævnte to breve i alle deres ord og punkter, ligesom de kunne være blevet læst og påskrevet på Viborg landsting. J. R. 10, 353.

28. aug. (—) Ab. brev med bestalling for Anders Beyer som skovrider i Kronborg len. [Som formular D, K.B. 1596—1602 (1913), VIII, dog med tilføjelse:]

Endvidere skal han have opsyn med, at der ikke hugges i skovene uden på lensmandens befaling, og at træerne er mærket med en krone og er blevet vurderet af skovfogeden selvfjerde, hvor mange læs hvert træ kan agtes for, og lade det optegne og antegne i skriverstuen hver gang, der vurderes. Han skal også have opsyn med gærderne i lenet, at de er så lovlige, som det sig bør, så at dyrene ikke kommer til skade på dem. Han skal være lensmanden på Kronborg hørig og lydig. For sin tjeneste skal han årligt have seksten gamle daler, en sædvanlig hofklædning, foder og mål på en hest og hver måned 4 daler til kostpenge, hvilken besolding årligt og månedligt skal ydes ham af lensmanden. Sj. R. 21, 302 b.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Uldrich Gyldenløve. Kaptajn Stephan har berettet, at nogle af hans folk på grund af sygdom og anden ulejlighed har måttet blive tilbage i Helsingør. Han skal derfor sørge for, at de får kvarter, og at bardskæreren kurerer dem og såvidt muligt ingen hjælper dem til rette. Sj. T. 28, 205 b. K.

— Miss. til Hans Uldrich Gyldenløve. Han skal mod betaling levere fru Ellen Arnfeldt, Jørgen Juels til Kiellgaard fra sit len [Kronborg] 2 store dyr og 3 rådyr fra de steder, hvor det gør vildtbanen mindst skade. Sj. T. 28, 205 b.

— Miss. til Mogens Kaas, Christoffer Urne, Jørgen Brahe og Henning Valkendorff. De skal snarest muligt mønstre de 1000 mand under Frederik Rantzau til Krapperup, og det tillades at afbetale 1 måneds sold. De skal gøre den anordning, at han siden snarest

muligt med nævnte 1000 mand begiver sig over til København, og endvidere befale Henrik Rantzau til Møgelkær, at han med sit kompagni til hest og kaptajn Jakob Andersen og Gynter at de med deres kompagni til fods straks begiver sig til København, hvor de skal få nærmere ordre. F. T. 5, 287.

28. aug. (Kbhvn.) Miss. til Jørgen Brahe og Henning Valchendorff. De skal indtil videre anordning kommandere alt det gevorbene folk på Fyn så vel som landfolket både til hest og til fods, der bliver liggende på Fyn. F. T. 5, 287 b.

— Ab. brev hvorved dr. Henrik Ernst får brev på det prælaturo i Århus domkirke efter Jens Mikkelsen, borgmester i København. Udtog i J. R. 10, 353 b.

29. aug. (—) Konfirmation på skøde udstedt på kongens vegne af Jørgen Seefeld til Reffs, landsdommer, befalingsmand på Ringsted Kloster, til Claus Poffvelsøn, borger i Ringsted, på tre små haverum af Klosterets, sammen liggende bag den gård, han ibor, som hans formand, sal. hr. Peder Krage, fordem sognepræst sammesteds, havde i fæste, og hvoraf han gav årlig jordskyld til Klosteret 3 rixort i stedet for tre sildegarn, hvilke haver er efter tingsvidne af Ringsted byting 8. febr. 1644. Først i sønder fra Kirsten Jacobsdatters ejendom og den have, som hører til præstens residens, hr. Oluf nu ibor, i nær til en af Klosterets haver, som Brant Hansøn har i leje, liggende bag hans gård sammesteds, som Casten Sørensen nu ibor, er 218 sjællandske alen strækkende sig langs mellem Hestemarken på den ene og Christopher Peitersøns, Heiden Suarers gårde og haver, item Christopher Peitersøns anden bolig, item Claus Poffvelsøns egen, Kasper Smids gård og Anders Lauridtzøns, Peder Skreders og Chresten Skomagers våninger, som de nu samtligen selv bebor, på den anden side; bredden på samme haverum er i øst og vest ved den søndre ende fra Christopher Peitersøns gård til Nørre have, 44½ alen, ved den søndre og nørre ende af Christopher Peitersøns have, er 47½ alen, fra Heiden Suarers og Christopher Peitersøns anden bolig, deres haver, er 49½ alen, fra Casper Smids have er 33 alen, fra Anders Lauridsens have er 29 alen, item fra Peder Skreders og Chresten Skomagers boliger og haver er 26½ alen, for hvilke haverum Claus Poffvelsen har betalt 50 rdlr. in specie. Dersom Claus Poffvelsøn eller hans arvinger i dom eller rettergang bliver afvundet noget af forn. haverum for Jørgen Seefelds van-

hjemmels brøsts skyld, bepligter denne sig eller sine efterkommere som befalingsmænd i Ringsted Kloster på kongelig majestæts, kronens og Klosterets vegne at vederlægge så meget af Klosterets jord igen og så vel belejligt, som det fravundne, inden 6 samfulde uger, og holde Claus Poffvelsøn og hans arvinger skadesløs i alle måder. Det af Jørgen Seefeld på Ringsted Kloster 17. juli 1644 besejlede skøde stadfæstes på Claus Poffvelsøns begæring i alle sine ord og punkter. Sj. R. 21, 304 f.

29. aug. (Kbhvn.) Konfirmation på skøde udstedt på kongens vegne af Jørgen Seefeld til Reffs, landsdommer i Sjælland, befalingsmand på Ringsted Kloster, på et stykke øde jord under Ringsted Kloster til mester Albert Jørgensen Altewelt, sognepræst i Ringsted. Kongen har ved brev af 31. december 1639 tilstået mester Albert Jørgensen Altewelt en af Ringsteds Klosters ødejorde, som tilforn gav årlig jordskyld til Klosteret, $2\frac{1}{2}$ ort¹, for 50 sldr. Hvilken jord Søren Nielsen da påboede; grunden ligger i Ringsted by mellem Peder Kremmers og Frantz Kremmers gårde på den ene og Peder Gads gård, som Hans Jensen beboede, på den anden side. Grunden er efter tingsvidne af Ringsted byting 29. november 1640, nemlig både det øde stræde, som for mere end 30 år siden er blevet bevilget afdøde Jørgen Hansen at indbygge til sin gård, og ellers det øvrige jordstykke, der tilsammen måler fra øst til vest på den nordlige side mod Peder og Frantz Kremmers gårde og fra mester Albrechts ejendom og til Frantz Kremmers ejendom 43 alen, fra øst og til vest ved den søndre side fra et gammelt sted i gærdet mellem Peder Kremmers og Laurids Vægters ejendom og indtil klokkerens have 39 alen, nederst i gården ud med Frantz Kremmers gård, som Hans Jensen iboede, 129 alen 1 kvarter, fra nord og til syd på den østre side, fra Peder Kremmers gård og indtil for:ne Frantz Kremmers gård, 70 alen 3 kvarter, fra nord til syd på den vestre side ud med klokkerens have fra Frantz Kremmers gård og til Klosterets havemur, 62 alen. Jordstykket overdrages mester Albert Jørgensen og hans arvinger til evig ejendom mod en betaling af 50 slette daler. Bliver noget af jorden afvundet ham eller hans arvinger, skal han holdes skadesløs med andet af klosterets jord eller ejendom inden 6 uger. Skødet er dateret 7. december 1640 og stadfæstes på mester Albret Jørgensøns begæring. Sj. R. 21, 305 b.

— Miss. til lensmændene på Sjælland. Kongen har for kort tid siden

¹ Jvfr. Kanc. Brevb. anf. dato, s. 975.

befalet, at kirkerne i Sjællands stift hvert år skulle levere 1 dlr. til Sorø akademis og kirkes bedste, hvilke skulle oppebæres af provsterne og af dem leveres til Hendrich Rommel¹. Kongen har imidlertid erfaret, at dette ikke er sket overalt, hvorfor de skal sørge for at nævnte rdlr. af hver kirke, både dem, der resterer, og dem, der fremtidig skal betales, uden forsømmelse erlægges hvert år. Endvidere skal de snarest erklære sig over for kongen, om dette er sket efter kongens ordre hidtil i deres len, og hvad årsagen måtte være til, at det er blevet forsømt. Lensmændenes navne er anført i et tillæg. Sj. T. 28, 206. K.

29. aug. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Hans Uldrich Gyldenløve. Prinsen har foræret kongen af Polen 2 heste, hvilke hans staldmester Kacker Smitt medbringer, og anmoder om staldrum, foder og mål på slottet til dem, indtil de kan blive indskibet. Sj. T. 28, 206 b. K.

— Miss. til Mogens Kaas, Christopher Urne, Jørgen Brahe og Henning Valkendorff. Kongen har befalet kaptajnerne Jacob Andersen og Gynter med deres kompagnier til fods at begive sig til København, hvorfor de skal give hvert kompagni så mange penge, som de andre kompagnier til fods har fået, inden de marcherer bort. Sj. T. 28, 206 b. K.

30. aug. (Kbhvn.) Ab. brev. Peder Jensen og Carsten Nielsen, borgere i Flensborg, hvor der er stor mangel på malt, får tilladelse at tilforhandle sig og indskibe til Flensborg ialt 200 tdr. malt på Fyn, dog mod at erlægge told. Sj. R. 21, 307.

— Miss. til tolderne i Sundet. Skibe fra Elbingen skal indtil videre passere for samme told, som hollænderne giver. [Se CCD. V, s. 434]. Sj. T. 28, 206 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss. til kommissærerne på Fyn. Da kongen har befalet Frederig Rantzau til Krapperrup snarest muligt at begive sig over til København med de 1000 gevorbene knægte, han har under sig, skal de gøre deres bedste for at der kan gøres en afregning om den forplejning, der tilkommer ham, førend hans regiment er blevet mønstret. F. T. 5, 288.

— Miss. til Niels Krag, Erik Juell, Mogens Høegh og Mogens Sehested. De har for nogen tid siden fået kongens befaling til at betænke de bedste midler, hvorved landet kan forsikres mod fjendtligt overfald, og da hertug Frederik, ærkebiskop til Bremen etc., nyligt har spurgt kongen, hvilken assi-

¹ Jvf. Kanc. Brevb. af 13. maj 1643, s. 512.

stance han kunne formode fra Jylland, for at han med dem kunne forene de folk, han allerede har på benene, så de tilsammen kunne hindre og afværge al videre indfald, skal de snarest muligt meddele kongen, hvilke tjenlige midler der findes hos dem, eftersom kongen formoder, at landene med en sådan konjunktion, næst Guds hjælp, vil kunne befries for fjendtlige indfald, dersom ellers enhver vil gøre sit bedste. Kongen har på deres begæring sørget for, at der skal leveres dem 3000 musketter i Glückstad befæstning, hvilke de kan affordre dem. J. T. 11, 115.

30. aug. (Kbhvn.) Miss. til Niels Krag, Erik Juell, Mogens Høeg og Mogens Sehested. Da kongen tidligere har udstedt forbud mod korns udførsel af Jylland, men nu erfarer, at det defensionsværk, som er for hånden, ikke kan fortsættes for mangel på penge med mindre det k o r n, der bliver lovet og givet til kontribution der i landet, må udføres og gøres til penge, skal det tidligere udstedte forbud således limiteres, at det korn, der ydes i kontribution, må udføres og gøres i penge, hvor det bedst kan. Dog skal de have tilbørligt indseende med, at der under dette skin ikke udføres andet korn end det, der leveres til kontribution; de skal modtage pengene derfor og lade dem anvende til intet andet end nævnte defensionsværk. J. T. 11, 115 b. Se CCD. V, 434.

31. aug. (—) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Kronens og kongens bønder i Ramløse, Kolsbech, Ørby, Bacheberg, Hungieldt og Dønnevelde samt Helseberg og Underup i hans len [Kronborg] har beklaget sig over stor m i s v æ k s t på deres marker, hvorfor de har søgt lindring på deres landgilde. Da det af hans erklæring og de medfølgende tingsvidner fremgår, at bøndernes klage er rigtig, må de være forskånede for forleden års landgilde, hvilket han skal lade afkorte i jordebogen og føre til regnskab. Sj. T. 28, 207 b. K.

Sept.¹ — Miss. til Ventsel Rotkirk. Rasmus Ibsen på Mørup i Sorø len er død og har efterladt sig en hoben umyndige børn, der ikke har slægt her i landet, som kan påtage sig værgemålet for dem. Hendrich Rommel til Becheschoff, hofmester på Sorø akademi, har meddelt, at der heller ikke i Sorø len findes nogen så vederheftig, at han kan betros samme børns gods. Derfor har kongen tidligere befalet Ventsel Rotkirk at finde en vederheftig væрге til dem i Slagelse², men heller ikke der er der fundet nogen. Han skal derfor i sit len finde en, der er vederheftig, forordne ham til formynd

¹ Brevet er udateret, men står først af brevene fra september. ² Jvf. 16. og 29. marts.

og til at tage børnenes arv til sig straks, samt i fremtiden gøre rede og regnskab og i alle måder forholde sig, som forsvarligt er. Sj. T. 28, 208 b.

1. sept. (Kbhvn.) Miss. til Niels Vind. Hans Boysen, kongens hofmunsterskriver, har andraget om igen at måtte få en af kongens og kronens gårde i hans len [København], der kaldes Tange, når den bliver ledig. Kongen bevilger, at når nævnte gård bliver ledig, skal Niels Vind lade Hans Boysen få den mod sædvanlig afgift, dog skal han ikke yde ægt eller arbejde deraf. Sj. T. 28, 209. (Efter hr. kanslers befaling). K., Indl. 24. aug.

— Miss. til Hendrich Rommel. Dronningens hofmester Henrik Taubes søn, Jacob Just Taube, skal optages på Sorø Akademi til førstkommende Mikkelsdag, og skal ligesom andre adelige børn, der får frit underhold, lære sine øvelser. Sj. T. 28, 209.

2. sept. (—) Ab. brev, at dr. Jacob Mathissen, kongens hofprædikant, må få et vikarie ved Lunds domkirke, der er blevet ledigt ved Peder Galts død. Sj. R. 21, 307.

— Miss. til Frederich Reetz. En af kongens og kronens tjenere, Jens Nielsen i Glumsø, har beklaget sig, at den gård, han bor på, er forsat med landgilde; den vil blive øde, med mindre der bliver givet et nedslag i landgilden. Da kongen af Frederik Reetz' erklæring i sagen erfarer, at det virkelig forholder sig således, bevilges det, for at Jens Nielsen kan blive ved gården og denne blive holdt ved magt, at der i gårdens landgilde herefter må afkortes 1 pund rug, 2 tønder havre og 1 får. Dette skal Frederich Reetz ændre i jordebogen og rette sig derefter, det skal blive ham godtgjort i renteriet i hans årlige regnskab. Sj. T. 28, 209 b. Indl. 23. og 26. aug.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Knud Ulfeld. Hvad nærværende rytter har andraget om, kan han erfare af hans vedlagte ansøgning. Han skal så vidt muligt hjælpe rytteren til rette. Sj. T. 28, 209 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Lolland, Falster og Fyn. Der er til skibsflådens og soldateskens underhold bevilget en skat af bønderne i Sjælland og på Fyn, som det erfares af vedlagte åbne brev. Lensmanden skal straks lade brevet læse og forkynde overalt i lenet og hurtigst muligt lade bønderne lægge og skrive i skat, så at alt kan gå rigtigt til. Den rige hjælper den fattige. Siden skal han indkræve samme skat og indlevere den på de steder, der bliver påbudt. Det er magtpåliggende for både riget og kongen, at ingen forsømmelse tåles. Findes nogen i lenet så forarmede og betrængte, at de slet ikke kan erlægge skatten, skal de forskånes, men det skal af lens-

manden med nøjagtige tingsvidner godtgøres i renteriet, og han skal underskrive vidnerne med egen hånd. Sj. T. 28, 210. (Efter kanslers befaling). K. I tillæg anføres navnene på de lensmænd, der har fået brevet tilsendt.

2. sept. (Kbhvn.) Ab. brev om kornskat i Sjælland og Fyn. Kongen hilser bønder og menig almue i N. len. Eftersom det eragtes rådsomt i denne sælsomme tid at have flåden i beredskab, og der også behøves en anselig andel korn til armeens underhold, og da andre midler ikke er at finde, har kongen med Danmarks riges råds råd og samtykke anset for godt, at hver 10 bønder, selvejere eller andre som har hele gårde, skal lægges i læg og give 10 tdr. byg, 10 tdr. rug og 10 tdr. havre eller 9 mrk. for hver td. byg eller rug og halv femte mrk. for hver td. havre, hver halvgård skal give halvt så meget, den rige hjælper den fattige. Ingen skal forskånes uden alene adelens ugedagsbønder, som bor i sognene og har været fri af arilds tid, samt alle som med tingsvidner påskrevet af lensmændene bevises at være ganske forarmede. Lensmændene skal have grandgivelig indseende med, at ingen regnes for ugedagsbønder uden de, som bør. Halvparten af skatten skal udgives til 1. oktober, den anden halvpart 14 dage før jul. Kongen har befalet NN til N, befalingsmand på N at lade dem skrive i skat og have indseende med at alting går ligelig og ret til, og siden affordre, oppebære og på forordnede steder levere forskrevne hjælp. Sj. T. 28, 211. (Efter hr. kanslers befaling). K. Jfr. CCD. V, 434.

— Ab. brev. Der er et kannikedømme ledigt ved Lunds domkirke efter afdøde Jørgen Vind, som kongen bevilger Christen Poulsen, tjener i Danske Kancelli. Sk. R. 5, 421 b. Med påtegning: NB: D. Jacob Mathiesens vicarii, Sjell. Reg. 1644 f. 307.

— Miss. til Steen Bille. Kongen og kronens tjenere i hans len i Skovsbo herred i Væde ved navn Niels Gregersen, Laurids Skrædder, Mads Ibsen, Hans Mortensen, Hans Mogensen, Jørgen Skrædder, Thomas Rasmussen og Christen Thommesen har tilkendegivet, hvorledes de den 2. august i år skal have fået stor skade på deres korn af hagl og stort uvejr, der har fordærvet det hele, hvorfor de søger om forlindring på deres landgilde. Da det af vedlagte tingsvidner erfares, at deres angivende er rigtigt, skal han lade nævnte bønder være forskånet for det halve af dette års landgilde, hvilket han skal lade afkorte i jordebogen og føre til regnskab. F. T. 5, 288. Orig. i Rugaard lens regnskabsbilag 1644—45. Indl. 25. aug.

3. sept. (—) Trykt patent om fjendens indfald i Skåne. Kongen er med sin armé ankommet til Skåne for at gøre sine og rigets fjender

al mulig afbræk og for at yde sine undersåtter bistand mod deres ulovlige Gewalt. Skønt kongen ingenlunde tvivler på, at undersåtterne har deres ed i billig agt og sekunderer kongen i alle mulige måder, skal alle og enhver tilføje fjenden skade, så vidt ske kan, og gøre kongens armé, hvor den befinder sig, fornøden tilførsel. De som lader sig finde godvillige heri skal have al kongelig nåde, andre, som enten med råd eller dåd kommer fjenden til hjælp, skal straffes tilbørligt og uden al nåde. Sj. T. 28, 212. (Efter hr. kanslers befaling). K. Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IX. (Tr.: CCD. V, 435).

3. sept. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Frederich Reetz. Kongen har erfaret, at den skovrider ved navn Markus Lemche, som er blevet tilforordnet Jungshoved birk i Vordingborg len, af Frederik Reetz har fået udvist en gård i Smidstrup¹ til bolig, der skal være næsten helt forfalden. Frederich Reetz skal lade opføre et nyt hus eller om muligt lade det gamle reparere. Sj. T. 28, 212 b. K.

— Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Han skal gøre sit bedste for at gøre fjenden alt muligt afbræk, indtil kongen selv ankommer, hvilket med Guds hjælp vil ske med det første, dog må han ikke imidlertid lade det komme til nogen hovedaktion, såvidt undgås kan. Sk. T. 7, 51. (Tr.: Fr. Meidell, Bille-Ættens Historie II, 1, 1893, 429).

4. sept. (—) Miss. til Frederich Reetz. Han har anført, hvorledes det 3. korporalskab under Vincens Billes kompagni, der ligger i Siersløff², lider stor nød både på foder til hestene og underhold til rytterne, hvorfor han har anmodet om at måtte flytte samme korporalskab til Præstø, hvilket indtil videre tillades ham. Sj. T. 28, 212 b. K.

— Miss. til Hendrich Rommel. Han skal befale doktor Kruch, medicus på Sorø akademi, straks at begive sig til København, hvor han nærmere vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 213. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Ventsel Rotkirk om at mønstre Bjørn Ulfeld til Møglerøds kompagni til hest så snart som muligt. Sj. T. 28, 213. K.

5. sept. (—) Miss. til Anders Bille. Da der ved adskillige kompagnier til hest skal sættes kornetter, skal han under Jørgen Seefeld til Visberg, hans kompagni sætte hans broder [Jakob]

¹ Øen Smidstrup, Skibinge og Jungshoved sogne, Bårse h., Præstø a. ² T. har Diersløff.

Seefeld; under Christopher Huas til Hennegaard, hans kompagni, Prebjørn Gyldenstjerne, under Jacob Grubbe til Rogeleds¹ kompagni Frederich Skade. Sj. T. 28, 213. (Efter hr. kanslers befaling). K.

5. sept. (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Sundet. På anmodning fra staterne i Holland har kongen bevilget, at hollænderne indtil dette års udgang må besejle alle de steder og havne i Østersøen, som de tidligere har besejlet og søgt, førend svenskerne begyndte denne unødige krig. Dog at de ingen ammunition, takkel eller tov må føre til steder, der tilhører den svenske krone, og ejheller føre noget gods, der tilhører svenskere. Tolderne skal rette sig herefter og for fremtiden gøre en bemærkning i hollændernes toldsedler om den dem forundte frihed, så de overalt kan passere uhindret. Sj. T. 28, 213 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

U. d. [efter 5. sept.] Formular til fribytterpas som blev udgivet, siden hollænderne og lybækkerne fik bevilling at sejle på Sverige². Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer, dog at der ikke må opbringes hollandske eller lybske skibe, hvadenten de sejler til Sverige eller af Sverige besatte områder og ikke medfører ammunition, takkel, tov eller svensk gods. Sj. R. 21, 324.³

6. sept. (Kbhvn.) Fribytterpas for Mogens Olsen på skibet Den springende Hjort. Ligelydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer. Sj. R. 21, 324.

— Miss. til Mogens Kaas, Christoffer Urne, Jørgen Brahe og Henning Valchendorff. Borgmester og råd i Svendborg har givet til kende, hvorledes de er tynget af den stærke indkvartering, de nu har af hertug Ernst Gunthers kompagni, som det er blevet ham bevilget at oprette, så at de af den grund ikke kan holde sig ved magt. De bedes derfor sørge for, at samme rytteri bliver uddelt på andre steder i landet, samt at gøre deres bedste, at de uberedne bliver gjort beredne, så de siden kunne komme over og gøre kongen sådan tjeneste, som tilbørlig er. F. T. 5, 288 b.

—⁴ Miss. til Niels Krag, Erik Juell og Mogens Høeg. Kongen har anset det for nødvendigt at lade en del af det folk, der ligger på Fyn, komme over til Jylland for dermed at conjungere sig med hertug Frederiks og gøre fjenden så vidt muligt afbræk og modstand der

¹ Røgle. ² Jfr. foranstående miss. til tolderne i Sundet. ³ Indført sidst i året 1644 med åben plads til kaptajnens og skibets navne samt dato. ⁴ Indført under december måned før brev af 16. dec.

i landet. For at alting kan foregå ordentligt med undersåtterne, skal de med nævnte folk begive sig til Jylland og som landets kommissarier sørge for at både soldaterne kan blive forsynet med underhold i nødtørfigt omfang og undersåtterne mest muligt kan forskånes for al overvold. J. T. 11, 128.

U. d.¹ Fribytterpas for Anders Franske på St. Johannes og for Christen Christensen på Forgyldte Hjort enslydende med pas af 9. marts til Herman Hunemyrer. Udt. i Sj. R. 21, 324.

7. sept. (Kbhvn.) Instruks for Pros Mund i Østersøen. Så snart hans flåde er færdig, skal han begive sig i søen og opholde sig mellem Femern og Lolland og efterhånden sende 4 eller 5 af de bedst egnede skibe til at krydse til den svenske skær og ved Kalmarsund. Erfarer han, at den svenske flåde er i søen, skal han holde sin flåde samlet og gøre sit bedste for at gøre svenskerne så meget afbræk som muligt. Den søfarende mand må han ikke lade lide overlast og ikke ødelægge de hollændere eller lybekkere, der ikke medfører ammunition, hvadenten de sejler til Sverige eller noget andet land i Østersøen. Skibene for Wismar skal han også have i agt og så vidt muligt hindre dem i at løbe ud, således at farten mellem Danmark og Holsten kan blive opretholdt. Sj. R. 21, 307 b.

— (Malmø) Miss. til Hendrich Rommel, at han skal indtage Erich Krabbe til Strandberggaard hans søn Mogens Krabbe i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Sj. T. 28, 213 b.

8. sept. (Kbhvn.) Åb. brev til mester Mogens Grau, theologiske lektor ved Lunds gymnasium, på et kannikedømme ved Lunds domkirke efter Peder Galt. Udt. i Sk. R. 5, 422. Ligelydende med brev af 2. sept. om Christen Poulsens kannikedømme. Indl. 4. sept.

— (Malmøhus) Miss. til Malte Juel. Kongen tilsender ham vedlagt et åbent mandat, som han skal lade forkynde for bønder og menig almue i sit len og foreholde dem, at de deri har kongens vilje og mening, som de bør have i agt og efterkomme. Sk. T. 7, 51. Ligelydende breve til Iver Krabbe, Niels Krabbe, Otto Tott og Henrik Below.

— (Malmø) Miss. til Henrik Huitfeldt og Gunde Rosenkrantz. De skal indtil videre være kommissarier i Skåne og sætte det i kontribution så vidt som agtes nødvendigt til armeens underhold. Sk. T. 7, 51 b.

¹ Indført efter lignende pas af 6. sept., men foran den efter 5. sept. ændrede formular for fribytterpas.

8. sept. (Malmø) Miss. fra prins Christian (V.) til Christopher Ulfeld. Da prinsen er til sinds at oprette et eget regiment, skal Christopher Ulfeld lade udskrive 300 dygtige gode unge karle dertil i Gyngø herred eller andetsteds i Skåne, og siden når de er udskrevet, sende dem til prinsen. Sk. T. 7, 51 b.

9. sept. (—)¹ Åb. brev at kapitlet i Lund har givet tilkende, hvorledes afdøde Peder Galt på 3 års tid har været Lund domkirkes tutor og hidtil ikke gjort regnskab for samme sit tutorat, uanset han ofte skal være blevet anmodet derom, og da hans arvinger har vedersagt arv og gæld efter hans død, har kapitlet anmodet om, at der måtte blive meddelt arrest på hans efterladte gods og formue, hvor det findes. For at kirken ikke skal lide skade, bevilger kongen, at Peder Galts gods og formue, hvor det findes, må arresteres, indtil kirken bliver fuldstændig contenteret for, hvad rigtigt bevises, at han er den skyldig. Dersom nogen findes, der har noget af hans gods i forvaring, og det vil fordylle, skal han tiltales og straffes som ved bør. Sk. R. 5, 422.

— Miss. til Christopher Ulfeld. Han skal straks kommandere oberstløjtnant Kratz med sine 3 underhavende kompagnier, og major Benfelt med sine hoshavende folk til straks at begive sig til kongens armé, hvor den befinder sig enten for Malmø eller andetsteds. Han skal også sørge for, at de 3 kompagnier, som er oprettede i Blekinge med det rytteri og dragoner, som der findes, såvel som og det meste folk, der af fæstningen kan undværes, dog at der efterlades nøjagtig garnison, med det første begiver sig til kongens armé, dog at de tager den march og vej til den, hvor de bedst og sikrest kan fremkomme, da kongen lægger stor magt derpå. Dog skal han straks lade udskrive andre til fæstningens nødvendige besætning, så intet bliver forsømt. Sk. T. 7, 51 b.

— Miss. til Malte Juel. Kongen har tilskrevet Christoffer Ulfeld til Suenstrup angående noget folk, som skal begive sig fra fæstningen Christianstad til kongens armé, hvad han nærmere kan erfare af kongens missive til Christoffer Ulfeld, hvorefter han har at rette sig. Han skal have flittigt indseende med, at intet forsømmes i fæstningen, at der efterlades en nøjagtig garnison, og andre i deres sted, som nu borttages, udskrives og indtages i fæstningen, som han agter at for-

¹ Datoen har årstallet 1645, men både efter placeringen og brevet indhold at dømme må dette være en fejlskrivning for 1644.

svare. Vedlagt sendes også kongens åbne mandat, som han skal lade forkynde på tilbørlige steder. Sk. T. 7, 52.

9. sept. (Malmø) Miss. til Niels Krabbe. Han skal straks kommandere major Dumber, Jacob Grubbe og kaptajn Steding med deres underhavende kompagnier til hest og fods så vel som også Ebbe Ulfelds efterladte dragoner og andet mere folk, der kan undværes af fæstningen, til kongens armé for Malmø eller andetsteds, hvor den befinder sig. Dog at de skal tage den sikreste march og vej, som er mulig, og at fæstningen igen bliver forsynet med fornøden garnison. Han skal også straks lade andre udskrive og indsætte i fæstningen, så der intet bliver forsømt, som han agter at forsvare. Sk. T. 7, 52 b.

11. sept.¹ (—) Ab. brev til menige mænd i Skåne. Kongen er nu med sin armé ankommet i Skåne for at gøre sine og rigets fjender alt muligt afbræk og skade og sine undersætter al assistance og bistand mod fjendernes ulovlige Gewalt. Skønt kongen slet ikke påtvivler, at hans tro undersætter, provster, præster, købstadsmænd, bønder og menig almue, der bygger og bor i Skåne og hvemsomhelst de tilhører, uden nogen erindring fra kongen vil være villige til at gøre al fornøden tilførsel af proviant, ved, hø, strøelse med videre til hans armé og således hans velmente hensigt så vidt muligt sekundere og fortsætte, har kongen dog, for at alting desto bedre og ordentligere kan tilgå dermed, forordnet Henrik Huitfeldt til Lilløe og Gunde Rosenkrantz til Boserup, befalingsmand over Landskronelen, Frosteherred og Helne kirke, til kommissarier i Skåne. Kongen befaler derfor alle, at de i alle ting retter deres lejlighed efter, for så vidt tilførsler angår, at følge den anordning, de gør herom hos enhver. Kongen vil overfor alle, der godvilligt retter sig herefter, erkende det med kongelig gunst og nåde. Imod andre, der uagtet deres skyldighed anstiller sig modvilligt og ikke vil gøre det for kongen, som de fordrer gjort, skal uden al nåde procederes med militær eksekution og anden alvorlig straf. Hvorefter alle og enhver har at rette og forholde sig og for skade at tage vare. Sk. R. 5, 422.

— Niels Trolle fik befaling at skaffe nogle bådsfolk på nogen fiskerbåde fornødent underhold indtil videre anordning. Udt. i Sk. T. 7, 52 b.

12. sept. (—) Miss. til Vincens Bille og Malte See-

¹ Dateret 1645, hvilket må være en fejlskrivning for 1644.

stedt¹ om straks at begive sig over til Malmø med deres kompagnier, hvor de vil erfare kongens nådige ordre. Sj. T. 28, 213 b. K.

12. sept. (Malmøhus) Åb. brev. Kongen har erfaret, at soldaterne sælger det fæ, som de erobrer på landsbyerne og heromkring hos bønderne, til borgerne i Malmø. Ingen borger må købe nogen slags fæ, som bønderne har mistet, af soldaterne, med mindre de vil straffes tilbørligt. Sk. R. 5, 422 b.

— **(Malmø)** Miss. til Tage Tott. Han skal lade nogle syge til hest og fods indkvartere i Malmø og skaffe dem fornødent underhold. Udt. i Sk. T. 7, 52 b.

13. sept. (—) Revers til adelen i Jylland. Kongens kære, tro undersætter af adel i Nørrejylland har efter hans ansøgning, ikke af nogen pligt eller skyldighed men på grund af deres store, velmenende og oprigtige gode affektion mod kongen og deres fædreland og for at forsikre sig mod fjendtlige overfald i denne farlige og vidt-udseende tid, tilbudt i dette år at ville udgive til landets forsvar halvdelen af al deres jordebogs visse landgilde, alt i hartkorn efter den sædvanlige rostjenestetakst anslået, eller, om det kan falde nogen lettere, i penge, 1 tønne rug beregnet til 10 mark, 1 tønne byg til 8 mark, 1 tønne havre til 4 mark. Desuden har de bevilget af deres bønder for hver hel gård i nærværende år at give 2 rigsdaler, for hver halv gård 1 rigsdaler, hver tjenestedreng, som tjener for hel løn, det forlig uanset, han har gjort derom med husbonden, af hans løn 2 rigsdaler, den som tjener for halv løn, 1 rigsdaler, hver pebersvend, møller, smed og håndværksmand 2 rigsdaler eller dets værd. Alt til 2 terminer, nemlig St. Mortens dag og påske førstkommende. Hvorpå de dog har begæret kongens revers, at det ikke skal komme dem eller deres efterkommere til noget afbræk eller præjudice på deres af kongen og hans forfædre forundte og vel herbragte privilegier og friheder. Kongen lover og tilsiger hermed for sig selv og sine efterkommere, konger i Danmark, at det som nu af adelstanden i Nørrejylland efter kongens ansøgning sket er, ikke skal komme dem eller deres efterkommere til nogen pligt eller skyldighed eller i ringeste måde præjudicere på deres vel herbragte privilegier. Til bedre forsikring har kongen bekræftet dette med sin kongelige hånd og signet. J. R. 10, 354. Kopi i Da. Kanc. B. 164. Div. breve, dokumenter og akter sagligt ordnede IV, 3. Se CCD. V, 436 med dato 23/9.

— Pas for de jyske kommissærer. Kongens tilforordnede kommis-

¹ Således K., T. har ved en fejl Seefeld.

særer i Nørrejylland Gregers Krabbe til Tostelund, Niels Kragh til Trudsholm, Erik Juell til Hundsbæk og Mogens Høegh til Kiergårdsholm, landsdommer i Nørrejylland, befalingsmand på kongens slotte, gårde og klostre Ribarhus, Lund i Mors, Gudum og Adsmind kloster skal i deres anbetroede kommission rejse fra sted til sted eller og sende deres fuldmægtige. Kongen befaler alle sine lensmænd, fogeder, borgmestre, råd, byfogeder og herredsfogeder og alle andre, som har nogen befaling i Nørrejylland, at de skal skaffe dem selv eller deres fuldmægtige, når de må rejse i nævnte kommission, de fornødne vogne og heste, så de velbefordret kan komme af sted, og i lige måder på alle mulige måder at være dem behjælpelig, når de begærer det af nogen, til at indkræve den påbudte kontribution og landgilde, opbevare den og så vidt muligt fortsætte på defensionsværket af Jylland. J. R. 10, 355.

13. sept. (Malmø) Miss. til alle lensmændene i Jylland. De skal i deres len lade oppebære og indsamle af al kongens og kronens visse indkomst af landgilden og korntienden efter sædvanlig rostjenestes takst anslået i hartkorn efter jordebogen så vel som af hver hel gård, der tilhører kongen, gejstligheden eller andre, slet ingen undtaget, ugedagsbønder eller andre [o. s. v. som angivet i det åbne brev af samme dato]. Beløbene skal leveres til landkommisarien i de respektive stifter i Jylland, hvor denne begærer, halvdelen til Martini og halvdelen til Påske med en rigtig ekstrakt af jordebogen, og mod kvittering. Pengene er bevilget i indeværende år til Nørrejyllands sikring mod videre fjendtlige indfald, dog dersom det falder nogle af bønderne lettere at udgive penge for landgilden, nemlig 10 mk. for 1 tønne rug, 8 mk. for en tønne byg, 4 mk. for en tønne havre, skal det stå enhver frit for. J. T. 11, 116.

— Ab. brev om kontribution at udgive i Jylland. Kongens tro undersætter af adel i Jylland har til at bete deres tro, velmente og oprigtig gode affektion og for, næst den allerhøjestes bistand, at forsikre mod al videre fjendtlig overfald, tilbudt i dette år til fædrelandets defension at udgive halvparten af al deres jordebøgers visse landgilde og sædegårdes takst alt, både småbeder og andet i hartkorn efter den sædvanlige rostjenestes takst, enten det gives af ugedagstjenere eller andre. Kan det falde nogen lettere at give penge, 1 td. rug beregnet for 10 mrk., 1 td. byg for 8 mrk., 1 td. havre for 4 mrk., skal det være enhver frit; de skal i hvert stift lade det levere på et belejligt sted til landkommisarien der. Derhos har de af deres bønder bevilget, at

hver helgård i nærværende år skal give 2 rdlr., hver halvgård 1 rdlr., hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, det forlig han derom har gjort med husbonden uagtet, 2 rdlr. af hans løn, den som tjener for halv løn 1 rdlr., hver pebersvend, møller, smed og håndværksmand hver 2 rdlr. eller deres værd, til tvende terminer, halvparten til S. Mortens dag, den anden halvpart til påske. Såfremt nogen mod forhåbning ikke efterkommer dette, skal der procederes efter den sidste af adelen selv i Odense indgæede vedtagelse. Efterdi også bisperne har tilbudt halvparten af deres visse indkomst i fornævnte år og til fornævnte terminer, og præsterne og borgerskabet i lige måde har tilbudt en anelig sum, vil kongen ikke alene lade sig være angelegen imod enhver med al kongelig gunst og nåde at erkende dette, men i alle måder søge enhvers gavn og bedste, og for desto mere at tilkendegive sin genegen vilje imod undersätterne, har kongen til fornævnte defensionsværk i fornævnte år og til fornævnte terminer bevilget halvparten af sin og kronens visse indkomst og landgilde så vel af ugedagstjenere som af andre samt korntiender, så og af hver helgård 2 rdlr. [o. s. v. som for adelen anført] over alt Nørrejylland, hvilket lensmændene hver i sit len skal lade oppebære og levere til kommissarierne, som siden skal gøre kongen og indbyggerne rede og regnskab, så at alle og enhver kan se, at det bliver anvendt til landsens bedste og til den brug, det er udlovet. J. T. 11, 117 f.

13. sept. (Malmø) Miss. til Erik Juell og Mogens Høeg. Kongen har anset for godt, at de indtil videre anordning for visse årsagers skyld skal holde landsting, som hidtil er blevet holdt i Viborg, i Kolding, hvilket de skal lade forkynde for enhver, som det vedkommer, på tilbørlige steder, så alle derefter kan vide sig at rette og forholde. J. T. 11, 118.

— Miss. til Gregers Krabbe. Da Mogens Sested til Holmgård, befalingsmand på Skivehus, har anmodet om for sin svagheds skyld at måtte blive forlovet fra landskommissariatsbestillingen i Nørrejylland, skal han, når det kan ske for andre ham af kongen betroede hverv, herefter forestå og betjene samme bestilling med de andre af kongen dertil forordnede landkommissarier. J. T. 11, 118 b.

— Ab. brev til alle kongens og kronens samt adelens og gejstlighedens tjenere, såvel som provster og menige borgere, som bygger og bor over alt i Viborg Stift. Kongen vil intet forsømme, hvorved Nørrejylland kan forsikres og forsvares mod videre fjendtlige overfald, og har til den ende bevilget halvdelen af sin visse indkomst i Jylland såvel som en vis andel penge af sine tjenere lige

ved andre tro undersætter til landets defension i dette år; det er betroet Gregers Krabbe til Thostelund, Niels Krag til Trudsholm, Erik Juell til Hundsbeck og Mogens Høegh til Kærgårdsholm, landsdommere i Nørrejylland og befalingsmænd på Riberhus, Lund i Mors, Gudum og Asmund kloster, at være kommissarier og gøre al tjenlig og nødvendig ordinans, så og oppebære fornævnte kontribution til landets forsvar og anvende den til landets bedste. Da ingen i dette værk, som alles sikkerhed og velstand angår, bør undskyldes eller holdes fri, befaler kongen dem, når de er blevet anmodet derom, fra købstæderne eller andre steder, hvor det bliver ydet og leveret, at age den kontribution korn eller andre varer til stranden, hvor det skal udskibes, og ingen forsømmelse tage heri, såfremt de ikke derfor vil stå tilbørligt til rette. J. T. 11, 118 b. f. Ligesådan brev gik ud til Ribe, Århus og Ålborg stifter.

13. sept.¹ (Malmø) Miss. til kommissarierne i Jylland. De skal med det første igen samle de soldater, som var udskrevne på kongens og kronens såvel som på adelens godser før det sidste uformodede indfald. Endvidere skal de snarest i alle købstæder i Nørrejylland samle alle unge af mandkøn og af dem udskrive så mange, som er dygtige til det nødvendige landeværn, der nu skal foretages, og siden til landets defension sende dem til de nødvendige steder. J. T. 11, 127.

14. sept. (—) Åb. brev. Hendrich Ramel til Beckeskov, hovmester på det kgl. akademi i Sorø, må af akademiets og skolens indkomster udføre 12 læster rug og 50 læster byg, uanset det tidligere² indførte udførselsforbud for korn, da det ellers ikke kan gøres i penge og stedet holdes ved lige. Sj. R. 21, 308.

— Miss. til Ventsel Rotkirk og Sjællands biskop. Der er opstået trætte mellem Niels Throlle til Throllholm, befalingsmand på Roskildegård, og Hyllinge og Lyngby sogne-mænd i anledning af, at de har kaldet Hans Hansen, hvilket Niels Trolle mener, ikke er gået så lovligt til efter ordinansen og andre kongelige forordninger, som det burde. De skal derfor snarest muligt, når sagen bliver indstævnet for dem, kende og dømme i den. Sj. T. 28, 214. K.

— Miss. til Henrik Huitfeld og Gunde Rosenkrantz. De skal på hver skvadron til hest og hvert regiment til fods anordne deres visse

¹ Indført mellem breve af 7. og 25. nov. ² 28. dec. 1643, CCD. V, 396.

sogne, som skal gøre dem tilførsel af hør, strøelse og havre og proviant. Udt. i Sk. T. 7, 52 b.

15. sept. (Malmø) Miss. til Anders Bille. Kongen har erfaret, at det parti, som han i går havde udkommanderet, ikke har fægtet som det sig burde, hvorfor kongen vil, at han imorgen lader holde krigsret derover, og lader ske eksekution, over dem, som skylden findes hos, andre til eksempel. Sk. T. 7, 53.

— Miss. til Mogens Kaas, Christoffer Urne, Jørgen Brahe og Henning Valchendorff. Frederik Rantzaus og Henrik Rantzaus kompagnier skal straks begive sig fra Fyn til Skåne. F. T. 5, 289.

17. sept. (—) Miss. til Tage Tott. Han skal skaffe Michel Skou 300 flintebøsser med 300 tilhørende bandoulierer, så og et centner krudt samt 2 halve ottinge kugler. Udt. i Sk. T. 7, 53.

19. sept. (—) Miss. til forskrevne kommissærer, [Mogens Kaas, Christoffer Urne, Jørgen Brahe og Henning Valchendorff]. De skal beholde den ammunition og andet, som var på Haderslevhus, da det blev indtaget. Udt. i F. T. 5, 289.

— Ab. brev. Kongen har anset for godt, at Henrik Sandberg til Bøgested, herefter skal være oberstløjtnant over det gamle jyske regiment i stedet for Ebbe Ulfeld til Wrup. I denne bestilling skal han forholde sig så tro og oprigtig mod kongen og sit fædreland, som han for Gud og kongen for fremtiden vil kunne forsvare. Han skal så længe denne fejde står på have samme traktement som andre kongens oberstløjtnanter under de gevorbene regimenter og skvadroner. Når Gud vil unde landet fred skal han beholde samme plads over nævnte regiment, dog skal han kun have traktement som hans forgænger, Ebbe Ulfeld. Hans bestalling og traktement skal træde i kraft fra dette brevs dato. J. R. 10, 355 b.

20. sept. (Feltjren for Malmø) Miss. til Christoffer Wlfeld. Kongen har erfaret, at Christianstads befæstning ikke er provianteret som det sig burde, hvorfor han straks og uden al forsømmelse skal forsyne den således med al slags fornøden proviant, at der derudi ikke findes nogen mangel. Han skal anmode bønderne i lenet, adelens og gejstlighedens så vel som kronens om, hver efter sin formue at forstrække med en, to eller tre tønder korn, så og øksne, og begære af de adelige, der har deres gårde nærmest fæstningen, at de straks vil lade udtærsk det korn, som måtte ligge utærsket på deres gårde, og indføre det i fæstningen. Dersom de findes forsømmelige, skal han selv lade det udtærsk og indføre i fæstningen, hvilket skal

bevares til kongens armé samme sted, for at fjenden ingen gavn skal have deraf. Siden skal han give enhver brev på det, han modtager, indtil de kan få kongens egen forsikring, at det betales af kronen, når Gud vil, at der bliver fredelige tilstande. Sk. T. 7, 53.

21. sept. (Malmø) Ab. brev at eftersom kongen har kamperet sin armé for Malmø og behøver adskillig proviant og andre tjenlige varer til dens underhold, har han anset for godt og bevilger, at alle og enhver som gør tilførsler til lejren, hvor den end befinder sig, skal passere toldfrit. Hvorefter kongens toldofficerer, her så vel som på andre steder hvor lejren er, sig har at rette og forholde. Sk. R. 5, 423. Orig. i Da. Kanc. B. 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IX. Se: CCD. V, 435 f.

— Miss. til Knud Ulfeld. Kongen har befaleet Tage Tott til Eriksholm at skulle lade indkvartere hos borgerskabet i Malmø de syge soldater, der findes under armeen, og gøre en vis takst, hvorefter borgerskabet kan underholde dem med fornødent øl og mad, så både soldater og borgere kan være ved magt. Han skal afbetale borgerskabet efter nævnte takst, hvad de syge soldater bliver skyldige for underhold, og siden afkorte det i soldaternes månedsløn. Sk. T. 7, 53 b.

— Miss. til Tage Tott. Han har tidligere modtaget befaling om at sørge for, at alle syge under kongens armé kan blive indkvarteret i Malmø hos borgerskabet.¹ Han skal derfor lade gøre en vis taxt, hvorefter borgerskabet kan underholde de syge med fornødent øl og mad, så både soldaterne og borgerskabet dermed kan blive ved magt, idet kongen har befaleet Knud Ulfeld til Suenstrup, generalrigskommissarie og befalingsmand over Tønsbergs len, at han derefter skal kontentere og afbetale borgerskabet. Sk. T. 7, 53 b.

22. sept. (—) Miss. til Hendrich Rommel, at Uldrich Christian Gyldenløve til Uldrichsholm straks skal begive sig til Malmøhus eller hvor kongen måtte opholde sig. Sj. T. 28, 214 b. K.

— Miss. til Jørgen Seefeld² om at sørge for at kongens to postvogne på Ringsted kloster straks kommer til Malmø. Sj. T. 28, 214 b. K. Lige sådan brev fik Niels Throlle, Hans Uldrich [Gyldenløve] og slotsfogeden på Københavns slot om at skaffe en postvogn til Malmø.

— Miss. til landsdommerne i Jylland. Kongen har anset for godt og rådeligt, at der afholdes almindelig bededag i Jylland den 4.,

¹ Jvf. brev af 12. sept. ² Således K., T. har fejlagtig Niels Vind.

5. og 6. november d. å., for at afbede Guds retfærdige vrede og vore synders velfortjente straf i denne farlige og vidtudseende tid. De skal lade det forkynde til landstinget, så at hver mand kan vide at rette sig derefter, at der i disse dage ikke holdes ting, stævne eller anden slig verdslig handel eller forsamling, hvormed gudstjeneste og kristelige forsæt kunne forsømmes eller forhindres, men at samme bededage med tilbørlig reverens og kristelig andagt og alvor må blive holdt. J. T. 11, 119 b. I lige mening fik også lensmændene i Jylland brev om bededage og alvorligt at forbyde al banketing, drik, øl eller vintappen og al anden ubekvemmelighed. J. T. 11, 120. Orig. (til Greger Krabbe og Gunde Lange) i LA. Viborg.

23. sept. (Malmø) Miss. til Knud Ulfeld, generalkrigskommissær. Han skal give Stephen Thimner majorsgage fra den tid, han først kom til Ebbe Ulfeld til Svenstrup, da denne var forlenet med Christianstad len, hvilket han skal føre til regnskab. Sj. T. 28, 214b. K.

— Miss. til Oluf Brochenhus, at han under Jørgen Seefelds fravær skal sidde landstinget i Sjælland. De sager, der skal behandles, indstævnes for ham, og han skal dømme i dem, som han vil vide at forsvare. Sj. T. 28, 215.

— Åb. brev. Dr. Peder Winstrup, superintendent i Skåne stift, har anmodet kongen om beskærmelsesbrev for sin residens i Lund for al skade, som kunne ske af kongens folk. Kongen befaler alle officerer og underofficerer så og gemene soldater til hest og fods, at de ikke tilføjer Peder Winstrup nogen skade på hans residens med det, der deri er til hans og hans folks underhold. Hvem der findes at handle imod dette beskærmelsesbrev skal andre til eksempel alvorligt og uden al nåde straffes derfor. Sk. R. 5, 423.

— Åb. brev at dr. Peder Winstrup, superintendent i Skåne stift, har anmodet kongen om beskærmelsesbrev på sognene Lumme og Fledie, som er lagt til superintendentens underhold. Kongen befaler alle sine over- og underofficerer så og gemene soldater til hest og fods ingen skade eller forhindring i ringeste måde at tilføje Peder Winstrup på hans fæ, tiende og andet, der er ham tillagt i Lumme og Fledie sogne. Hvem der findes noget mod dette alvorlige beskærmelsesbrev at foretage eller at gøre ham skade, skal derfor andre til eksempel uden al nåde straffes. Sk. R. 5, 423b.

— Miss. til rigens marsk Anders Bille. Eftersom den sag, som kongen senest lod holde for krigsret i lejren, om de officerer, der blev anklaget for ikke at have forholdt sig som de burde,

ikke kom til ende, skal samme sag foretages igen i morgen, hvilket de officerer, der skal dømme i sagen, skal advares om. Sk. T. 7, 54.

23. sept. (Malmø) Miss. til Hans Basse og Folmer Urne. Thomas Kaas til Ørndrup har på sin afdøde broder Mogens Kaas' børns vegne forpagtet til Lodvich Christensen, kongens tidligere kaptajn, Kiølschegaard med underliggende mølle. Lodvich Christensen skal nu være afgået ved døden, hvorfor Thomas Kaas forårsages på sine broderbørns vegne igen at anamme samme gård og mølle, for mest muligt at søge deres bedste. Han beder derfor kongen befale Hans Basse og Folmer Urne ved først givne lejlighed begive sig til Kiølschegaard og registrere alt løsøre på gården, især det inventar, som Lodvich Christensen har bekommet af børnenes løsøre, samt mursten, kalk og hvad andet, der efter fjendens indfald er i behold og findes på gården, deslige besigte gårdens avl og alt andet, hvad det kan være, ligeledes husene der på gården og møllen og grangivelig forfare, hvad bygfældighed der findes. Dette skal de gøre, og hvad de på så måde registrerer, beskriver og gransker, skal de give fra sig beskrevet under deres hænder og signeter, som de agter at forsvare. Og dersom en af dem er forhindret, skal en anden træde i hans sted. J. T. 11, 120. Indl. 19. sept.

— Miss. til Iver Kaas og Casper Gerstrup. Thomas Kaas til Ørndrup har på sin afdøde broder Mogens Kaas' børns vegne forpagtet Krabbesholms hovedgård med Hagens mølle til Gregers Høeg til Storbech til Philippi Jacobi sidst forgangen. Da gården med inventar, som Gregers Høeg af for:ne børns løsøre der på gården har bekommet, på grund af fjendens indfald ikke har kunnet leveres eller modtages, og Thomas Kaas på børnenes vegne ikke kan blive gården mægtig til at søge børnenes gavn så vidt muligt, og han nu erfarer, at hvad der fandtes på gården af børnenes løsøre skal være blevet borttaget af fjenderne, har han været forårsaget at anmode kongen om at befale Iver Kaas og Casper Gerstrup med allerførste lejlighed at begive sig til Krabbesholm og rigtigt registrere alt løsøre, det være sig breve og alt andet, som er i behold, der på gården og især det inventar Gregers Høeg har bekommet af børnenes løsøre, besigte gårdens avl og husene på gården, så vel som skovene og haven med alt andet gården vedkommende, granske og forfare gårdens bygfældighed og hvilke skader på skoven, haven og i andre måder kan findes. Dette skal de gøre og give fra sig beskrevet under deres hænder og signeter, som de agter at forsvare, dog dersom Gregers

Høegh ikke er fornøjet med dem, skal det stå ham frit for at tage en anden god mand i stedet for den ene af dem, som sammen med den anden betros til at efterkomme kongens befaling. Og dersom en af dem er forhindret, skal en anden træde i hans sted. J. T. 11, 121. Indl. 19. sept.

24. sept. (Malmø) Miss. til Frederich Reedtz. Kongens og kronens bønder i Kallehaffue, Langebech, Skoffnegaard, Longe, Therritt, Steensbye, Vrangsgaard, Westenbech, Bachemølle, Wintersbylle, Kidehaffue, Nyeraad og Gresberg i Vordingborg len har beklaget sig, at de i den sidste sommer har haft stor misvækst på deres korn, hvilket de har bevist med tingsvidner, ligesom han har bekræftet, at det er rigtigt, og at disse bønder ikke kan blive ved gårdene, med mindre de får eftergivet den halve landgilde i dette år. For at de kan blive ved magt, får de hermed eftergivet den halve landgilde for dette år. Dislige er det med tingsvidner bevist, at bønderne i Stuffbye, Næs og Skaffuerup i Vordingborg len, også har haft megen misvækst på deres korn sidste sommer, og Frederich Reedtz har erklæret, at de heller ikke kan blive ved deres gårde, med mindre de får eftergivet al landgilde for indeværende år. De får derfor eftergivet al landgilde i dette år. Hvilket han skal føre til regnskab. Sj. T. 28, 215 K. Indl. 31. aug.

— Miss. til Christopher Ulfeld. De bleginske bønder har optaget nogle svenske både, som de kalder lødier, af dem, som lå for Ystad, og de begærer at måtte beholde samme både. Da de har vovet deres liv derfor, er kongen tilfreds, at de, der har optaget samme både, må beholde dem. Sk. T. 7, 54.

— Miss. til Henrik Huitfeld. Ove Gedde til Tommerup, befalingsmand over Bratzbierg len, har anmodet om, at kongen ville bevilge ham Løffuested kirketiende i Landskrone len i fæste på livstid, når den bliver ledig, og tilbudt at ville give deraf så meget både i fæste og afgift som en anden. Når Løffuested kirketiende bliver ledig, skal de stede og fæste den til Ove Gedde, dersom ingen anden har erhvervet kongens brev på samme tiende, såfremt han vil give så meget til fæste og afgift som en anden. Sk. T. 7, 54.

— Ligelydende brev til Iver Krabbe på Varberg om at stede Ove Gedde Windberg kirketiende, når den bliver ledig. Udt. i Sk. T. 7, 54 b. Indl. 17. sept.

— Ab. brev at kongen har befalet Borkert Rud til Sæbygård og Jost Frederik von Papenheim, befalingsmand på Nykøbing slot og Alholm, at være kommissærer i Lolland og Falster, men kongen har erfaret, at de ordrer, de giver på kongens vegne, ikke

bliver efterkommet som det sig bør. Derfor påbydes og befales det samtlige, der bor i Lolland og Falster, at være kongens kommissærer hørige og lydige i det som de på kongens vegne og til landets velfærd befaler dem, under strafs lidelse. Især skal købstæderne være vilige til at grave ved stranden, hvor det er nødvendigt og bliver dem pålagt, så landet end bedre kan komme i forsvarsstand. Sm. R. 5, 237. Indl. 10. sept.

24. sept. (Malmø) Miss. til Just Frederik von Pappenheim. Han har for nogen tid siden på kongens ordre sørget for at skaffe to af de bedste logementer i hver købstad i Lolland og Falster, hvor rigens råd skulle logere og andre gode mænd når de ankommer til byen. Kongen har erfaret, at fornævnte mænd skal undslå sig og ikke vil holde indkvartering med de andre medborgere. Da ingen i denne tid bør forskånes, skal han alvorligt befale, at nævnte mænd, som har fået pålagt logementer til rigens råd, så længe denne tid varer også skal holde indkvartering med deres medborgere. Dog skal have i agt, at de ikke besværes så meget med indkvartering, at de ikke altid har et kammer fri, hvor de kan logere en af kongens gode mænd, hvis nogen af dem kommer dertil. Sm. T. 6, 536.

— Ab. brev at Laurids Andersen i Assens over for kongen har givet til kende, at han er blevet trolovet med en enke i Assens ved navn Kirsten Jensdatter, og da det var kommet så vidt, at der var lyst for dem på prædikestolen, kom det for dagen, hvad de ikke tidligere vidste, at de var beslægtet med hinanden i tredje led, hvorfor deres sognepræst ikke tør vie dem uden kongens nådige tilladelse. Kongen bevilger, at Laurids Andersen og Kirsten Jensdatter må komme i ægteskab, selvom de er beslægtet i tredje led, dog at de begge skal give til hospitalet i Assens 20 speciedaler og nedlægge dem inden S. Mortensdag d. å. F. R. 4, 334. Indl. 28. aug.

— Bevilling for borgmester Peder Sørensen i Ribe til at flytte til Glückstad og fjerne fra Ribe hustru og børn, korn, kvæg samt alt andet, som han har der i byen eller andre steder i Jylland og ophobe det uden udgift eller besvær, dog således, at han ikke flytter noget af sit nævnte gods til andre steder end Glückstad. Udt. i J. R. 10, 353 b.

— Miss. til Gregers Krabbe. Det er blevet foregivet kongen, at kromanden i Ballum i Riberhus len for alderdoms skyld skal have frasagt sig kroen og fogeden sammesteds have antaget sig den. Da fogeden på kongens vegne bør have indseende med, at alting der går rigtigt til og derfor ikke bør tilstedes selv at holde kro, har kongen bevilget, at nær-

værende brevviser, Ib Jensen Balgom, som en tidlang har været kongens styrmand, må holde samme kro fra denne dag. Gregers Krabbe skal lade ham få samme kro, dog han skal forpligte sig til at holde den således, at ingen klage skal komme over ham. J. T. 11, 122 b.

25. sept. (Malmø) Fredebrev for Oluff Steenvinckel. Bygmester Oluff Steenvinckel er for nogen tid siden kommet i ulykke her i byen, da han havde med byens reparation at bestille, idet han har gjort en vognmand Jacob Nielsen skade med en degen, formedelst hans motvillighed. Vognmanden er siden død, hvorfor Oluff Steenvinckel af femten mænd er svoret fra sin fred; han begærer nu sin fred igen, da han har stillet den dødes arvinger til freds. Da det erfares af vidnesbyrdene i sagen så vel som af alle omstændigheder, at Oluff Steenvinckel altid har været ædru og flittig, for at det som manglede på fæstningen kunne blive forfærdiget, og at Jacob Nielsen derimod har været motvillige, fortræden og opsætsig og selv givet årsag til sin ulykke, bevilger kongen hermed Oluff Steenvinckel hans fred igen, dog skal han tilfredsstille den dødes arvinger og stå åbenbar skrifte. Sj. R. 21, 308 b. (Tr.: KD. III, 251).

— Klaus Sehested fik befaling til at forordne 2 eller 3 gårde i Mideldfart til korn og andet magasin så og at de selv derudi kunne have deres logement¹. Udt. i F. T. 5, 289 b.

— Miss. til bisperne i Jylland. De skal tilholde præsterne i deres stifter at de til Gregers Krabbe, Niels Krag, Erik Juell og Mogens Høeg, kommissarier i Jylland, skal levere en rigtig fortegnelse og underretning om ungarle, håndværksfolk og andre slige, som kan behøves enten til udskrivning eller til at indfordre den bevilgede kontribution, så vel som underretning om tienden i deres sogne. J. T. 11, 122 b. Orig. (til Anders Andersen, Vendelbo stift, og Erik Monrad², Ribe stift) i LA. Viborg.

27. sept. (Malmøhus) Miss. til Hendrich Rommel. Hendrich Mund, skibshøvedsmand, har for magelaug og evig ejendom udlagt følgende gårde og gods til kongen og kronen på det kgl. Sorø akademis vegne. I Vordingborg len, Baarse herred, Toxswerrig sogn³ i Dysted en gård, som Christen Jensen påbor, skylder årligt 2½ pund byg, 1 boel galt, 1 får, 27 sk. æredspenge, og er skov til samme

¹ Meningen synes tabt ved forkortelsen; jfr. dog miss. 24. sept. til J. Fr. v. Pappenheim. ² Påtegning under adressen: Blev leveret i Ribe d. 27. Octobr. 166. E.M. S.P. Mpp. ³ Nu Hammer h.

gård 30 svins olden. I Tryggevælde len, Faxe herred, Kongsted sogn i Eschildstrup, en gård Rasmus Madsen påbor, skylder årligt 1 pund byg, er skov til samme gård til 30 svins olden. I Roskilde len, Ramse herred, . . . sogn i Hoffbye¹ en gård, som Oluf Lauridsen påbor, skylder årligt 1 pund rug, 1 pund byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 2 gæs, 2 høns. I Ringsted len og sogn i Hoffbye² en gård, som Oluf Madsen påbor, skylder årligt 1 pund byg. I Holbæk len, Thudtsenes, Hørby sogn i Vllerup³ en gård som Anders Hansen har i brug, skylder årligt 1/2 pund rug, 1/2 pund byg. I Nyborg len, Guddom herred, Westrup sogn⁴ og by en gård, som Søren Lauridsen påbor, skylder årligt 15 skpr. byg, 10 skpr. havre, 1 otting smør, 1/2 boel galt, 9 sk. ærdspenge, 1/2 gås, 2 høns. Hendrich Rommel skal på Sorø akademis vegne overtage alt ovennævnte gods og lade det indskrive i jordebogen og senere aflægge regnskab for dets visse og uvisse indtægter hvert år. Sj. T. 28, 215 b. K.

29. sept. (Hovedkvarteret ved Allerup) Miss. til Claus Sehested. Bønderne i Hindsgavl len har anført, at de i lang tid har underholdt den største del af kongens armé på Fyn og derudover er meget forarmede, desuden har de lidt stor misvæxt på deres korn i dette år, hvorfor de har begæret at blive forskånet for den sidst påbudte kornskat. For at de nogenlunde kan komme på fode igen, vil kongen lade dem forskåne for nævnte kornskat, dog ikke flere end Claus Sehested efter nøje kundskab giver sin seddel på at have lidt misvæxt på deres korn i år og at være så fattige, at de ikke kan give den. F. T. 5, 289 b.

— Miss. til Borker Rud, Jost Frederik von Papenheim og Erik Rosenkrantz. De har givet til kende, at bønderne i Lolland og Falster beklager sig hårdt, at de ikke længere kan give den kontribution, som er pålagt dem til soldaternes underhold der i landene og begærer derfor at være forskånet for den sidst påbudte kornskat, samt at denne må blive i landene til soldaternes underhold. Dersom adressaterne kan give anvisning på, hvorledes flåden på andre måder kan blive underholdt, hvilket er kongen og riget meget magtpåliggende, vil kongen, når sådant sker, derpå videre resolve. Sm. T. 6, 537. Indl. 10. sept.

¹ Der er ikke anført noget sogn, men i Ramse h. ses ikke at være nogen by af dette navn. I Fakse s., Fakse h., Præstø a. ligger den nu eneste kendte by af dette navn, Hovby. ² Formentlig Havbyrd i Ringsted lands., Ringsted h., Sorø a. ³ Uglерup, Hørby s., Tuse h., Holbæk a. ⁴ Vejstrup s., Gudme h., Svendborg a.

30. sept. (Aagerup) Bestalling for Christopher Suenske (rettet til Suinche). Han skal være arkeliemester ved Tøjhuset ved Københavns slot og have indseende med dem, der sammen med ham bliver betroet at føre regnskab, lige som han skal have opsyn med våbnene og deres tilbehør såsom skud, krudt, lod, lunter, salpeter, svovl, fyrværk og iøvrigt alt, hvad der bliver betroet ham. Han skal påse, at intet bliver brugt unyttigt eller imod kongens vilje, hvorfor han skal holde nøje regnskab derover. Han skal også passe på, at der ikke sker nogen ulykke, og straks bestille, hvad der måtte mangle af de forskellige ting. Underofficererne eller andre må ikke bruge de bøsseskytter, der er befalet at arbejde på Tøjhuset, og han skal holde justits og regimente over samme skytter og andre, der arbejder på Tøjhuset, kontrollere, at ingen går igennem med dobbelt navn og derved oppebærer to besoldinger, lige som han også skal holde opsyn med vagten. For sin tjeneste skal han have 150 rigsdaler in specie og to sædvanlige hofklædninger, hvilket betales ham af rentekammeret, samt af provianthuset så meget proviant, som en arkelimester normalt modtager. Hans besolding skal træde i kraft fra 1. september d. å. Sj. R. 21, 309.

— (**Hovedkvarteret i Aagerup**) Miss. til Knud Ulfeld, generalrigskommissær. Han har udbedt sig underretning om, hvorledes de personer, der betjener artilleriet, skal trakteres. Hopmand Ruprecht Schlump skal månedlig have, hvad Anders Bille til Damsbo, rigens marsk og befalingsmand til Vestervig kloster, kan kapitulere med ham. Christopher Svench den unge, overfyrværker, skal månedlig have 30 rdlr., da han dog har sin årlige besolding i København som archelimester på kongens tøjhus. Løjtnant Ludvig Nielsen skal månedlig have 10 rdlr. Kvartermester Niels Børgesen 9 rdlr. Tøjskriveren Hans Stage på sig selv og en dreng månedlig 20 rdlr. Feltskæreren månedlig 15 rdlr. og skal dermed holde sig en hest. 15 connestabler hver 6 rdlr. månedlig. 20 håndlangere hver 5 rdlr. månedlig. Niels Mogensen, feltsmed, månedlig 10 rdlr., hans svend 6 rdlr. Batterimesteren månedlig, så længe han kan betjene her i landet, 10 rdlr. Så mange kuske, som her er til stede, skal månedlig have 4 rdlr. Hvad vognmester angår, da skal kongens vognmester, Otte, fortræde hans plads. Geschermester og tøjtejner behøves ikke, heller ikke fyrværkere, thi konstablene skal kunne det. Feltømmermand og hans svende; deres plads

skal mester Lennart, kongens bestilte bygmester, betjene med sine svende. Sj. T. 28, 216. K.

30. sept. (Hovedkvarteret i Agerup) Miss. til Knud Ulfeld, generalkrigskommissær. Han skal tilstille Jørgen Vilhelm, kongens bestilte feltmedicus 120 rdlr. til at forsyne feltkisten med, da han har meddelt, at der mangler en del i den. Endvidere skal han fra brevet dato udbetale samme 20 rdlr. om måneden på 2 heste, og dermed skal han være forpligtet at skaffe sig selv derhen, hvor han skal. Hvilket han skal føre til regnskab. Sj. T. 28, 217. K.

— Miss. til hr. Thage Thott om at lade begrave en af de karle, som var tilforordnet at berge kongen i hans stol. Tr. efter orig. i Malmøhus lensregnskab 1643/44 Aarsberetninger fra Geheimearchivet VI, Till. s. 28 jfr. regnsk. sammesteds over udgifter til en af kgl. maj. rustbare karle Oele Hannsens begravelse.

1. okt. (—) Miss. til Corfits Ulfeld. Kongen har antaget nærværende Thomas Lyon til at være kaptajn i Norge hos statholderen og befalet ham straks at begive sig derop med sine underofficerer, en løjtnant, en fænrík, 3 sergeanter og 3 korporaler. Hvorfor han skal sende ham og hans folk med det første skib, der går til Norge, og give ham 100 rdlr. til tærepenge, hvilke siden kan afkortes. Sj. T. 28, 217. K.

1. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Frederik Reedtz. Han skal straks sende alle postvogne, der findes på Vordingborg slot, til Malmøhus eller hvor kongen måtte opholde sig. Sj. T. 28, 217. K.

— Ligegyldende breve til Hans Uldrich Gyldenløve om postvogne på Kronborg, Ventsel Rotkirk om postvogne på Antvorskov og slotsfogeden på Københavns slot om postvogne der. Sj. T. 28, 217.

4. okt. (—) Ab. brev til Gunde Rostrup og Iffuer Kaas. Kongen har forlenet Hans Juel til Rekkergård med Dueholm kloster, og de skal være til stede når Jørgen Krags arvinger leverer samme len fra sig med inventarium og breve, som vedkommer lenet. De skal besigte bygningen der på klosteret så vel som ladegården og under deres hænder og signeter give beskrevet, hvorledes det nu findes, samt overlevere Hans Juel en rigtig jordebog på bønder og tjenere liggende til klosteret, underskrevet med deres hænder. J. R. 10, 356.

— Ab. brev til kongens og kronens bønder og tjenere under Dueholms klostres len. Kongen har forlenet Hans Juel til Rekkergård med Dueholm klostres len. De skal være Hans Juel lydige i alt, hvad han befaler på kongens vegne, og yde ham landgilde,

ægt, arbejde og alt andet, som de er kongen og kronen pligtige og har ydet fra arilds tid. Han skal til gengæld holde alle ved lov, skel og ret og ikke tilstede, at nogen af dem forurettes på nogen måde. J. R. 10, 357.

5. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Hans Bojsen. Kongen har bevilget de herremænd, der rider under hoffanen, at hver 2 af dem fra 1. sept. s. å. må holde en rustvogn, hvorfor han, indtil andet bestemmes og fra ovennævnte tidspunkt, månedlig skal give hver af dem besolding på en rustvogshest. Sj. T. 28, 217 b. K.

— Miss. til kammerskriveren. Han skal levere oberstløjtnant Frederik von Buchwalds fuldmægtig 600 specie daler mod kvittering, hvoraf han skal sende en kopi til Knud Ulfeld, generalkrigskommissarius, på det at sådant kan haves i agt ved von Buchwalds afregning. Sj. T. 28, 217 b. K.

— Miss. til Jacobus Fabricius. Johan Brochenhus til Lerbech har for nogle år siden erhvervet kongens bevilling og tilladelse til mod sædvanligt fæste og afgift at få kirkens part af korntienden i Malling sogn i Ning herred i Arhus len, når de mænd, der havde fæstet samme tiende afgik ved døden, hvorpå han har modtaget kongens brev og nogle gange ladet læse og påskrive på tinge og desuden ladet det tilkendegive for sognemændene i Malling ved sognepræsten. Kongen erfarer, at en mand i Malling sogn ved navn Peder Øfflie dette ganske uagtet og med vrang undervisning tvært imod kongens til Johan Brochenhus givne brev har indbragt Jacob Fabricius' fæstebrev på samme tiende, hvorover herredsfogeden, da Johan Brochenhus havde indstævnet sognemændene for ham, idet han mente, at tienden burde følge ham, ikke har vidst at kunne kende. Da Johan Brochenhus i april 1634¹ har modtaget kongens brev på Malling kirke-tiende, når de mænd afgik ved døden, som nu havde den i fæste, skal Jacob Fabricius tilbagekalde sit brev til Peder Øffli og stede og fæste samme tiende til Johan Brochenhus for billig og sædvanlig indfæstning og afgift, idet kongen ingenlunde vil have sit brev tilintetgjort i så måde. J. T. 11, 123.

6. okt. (—) Miss. til Henrik Rommel. Kongen har befalet Ventsel Rotkirk til Krogsgaard, befalingsmand på Antvorskov, at forordne nogle personer i hans len til at påtage sig værgemålet for afdøde Rasmus Ibsens, der boede i Morup, umyndige børn. Han har imidlertid meddelt, at der hverken i Slagelse eller andre steder i hans

¹ Jfr. Kancelliets Brevbøger 1634 2. april (s. 561).

len findes borger eller bonde, hvem han vil betro dette. Kongen har hørt, at der skal bo nogle præster under Sorø kloster, der skal være rige og vederheftige, og som nok godvilligt ville påtage sig værgemålet, indtil nogle af børnenes venner kommer til stede. Han skal derfor med flid forhøre, om der findes formuende præster under Sorø, der vil påtage sig værgemålet. Er de villige, skal han forordne dem til værger og tage kaution, at de vil forestå det forsvarligt. Sj. T. 28, 218.

6. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Corfits Ulfeld. Ventsel Rotkirk, befalingsmand på Antvorskov har anmodet om at måtte få nogle penge til kongens tjenere, staldfolk og håndværksfolk samme sted, der skal have en temmelig sum til gode. Når Ventsel Rotkirk opgiver, hvad disse folk har til gode, skal han sørge for, at de i nogen måde bliver betalt. Dersom der ikke findes penge for hånden, skal han lade Ventsel Rotkirk sælge og udføre så mange læster korn af lenets, som samme sum beløber sig til, så at folkene kan blive betalt. Sj. T. 28, 218. K.

— Miss. til Henrik Rommel. Kongen har bevilget Rasmus Nielsen¹ i Århus, at hans tre sønner, Matthis, Jens og Niels Rasmussønner, må blive optaget i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Sj. T. 28, 218 b.

— Miss. til Tage Tott. Han skal befale de to skovridere i sit len hver uge til kongens hofholdnings fornødenhed at skaffe 2 store dyr og 1 rådyr. Han skal have flittigt indseende med, at de ikke skyder mere. Sk. T. 7, 54 b.

7. okt. (—) Ab. brev. Richart Andersen, skibskaptajn, har taget en skude under Femern, som svenskerne havde forladt. Skuden foræres ham og Laurids Nielsen, som var kaptajn på kongens skib. De må gøre sig den så nyttig, de bedst kan. Sj. R. 21, 310.

— Ab. brev. Lauridz Madsen, toldskriver i Helsingør, må udføre to skibsladninger rug fra Wismar, Anklam eller lignende steder til København eller Halmstad. Han skal fremlægge bevis for at have solgt kornet dér. Han må ikke hyre danske skibe til denne transport, men må anvende skibe fra Wismar eller lignende steder. Det forbydes kongens kaptajner og udliggere at hindre ham heri. Sj. R. 21, 310 b.

— Miss. til Jost Høg. Den franske ambassadør anholder indstændigt om, at stedet hvor fredstraktaten skal foretages, må

¹ I overskriften Rasmus Skriffuer.

nomineres, hvilket ikke lettelig synes at kunne afslås. Når det sker på grænsen efter de gamle fredsfordrag, er det dem bevilget, at tiden må navngives, når forsikringen på kommissarierne har sin rigtighed. Han skal i lige måde advisere den kejserlige resident om dette. Sj. T. 28, 219. K.

7. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Tage Tott. Kongen sender ham vedlagt kopier af et brev og et pas, som anrører en kvinde i Ystad, og beder ham anvende sin største flid på straks at blive samme kvinde mægtig og siden lade hende hensætte i god forvaring på Malmøhus indtil videre ordre. Sk. T. 7, 54 b.

8. okt. (—) Miss. til P r o s M u n d. Kongen har befalet ham at krydse i Østersøen, men har nu erfaret, at de svenske hollændere sammen med andre svenske orlogsskibe vil gå gennem Sundet med magt, hvorfor han skal gøre sit bedste for at hindre dem i denne hensigt, til hvilken ende han må holde sig i søen længere end angivet i hans instruks. Når han begiver sig hjemad med flåden, skal han lade 4 af sine medfølgende skibe blive og krydse mellem Lolland, Falster og Vismar. De skal holde søen, så længe det er dem muligt, for at tage vare på de skibe, som svenskerne har bragt sammen i Vismar, og hindre alt fjendtligt indfald i kongens lande. Når de ikke længere kan holde søen, skal de søge til Lollands Albue og blive der denne vinter over, hvor der også skal sendes fornøden proviant til dem. Sj. T. 28, 219 b. K.

— Miss. til mester Hans Lauridsen. Kongen har givet mester Jens Dollmer lov at rejse til Jylland for at udrette nogle hverv, hvorfor Hans Lauridsen skal følge Uldrich Christian Gylde n l ø w e til W l d r i c h s h o l m til Sorø og blive hos ham, indtil mester Jens Dollmer kommer igen. Sj. T. 28, 219 b.

— Miss. til Tage Tott. Han skal levere 100 flintebøsser med tilhørende krudt og lod til dem, der begærer dem for at bruge dem mod rigets fjender. Udt. i Sk. T. 7, 55.

9. okt. (Kbhvn.) Miss. fra hofmester og kansler til kommissarierne i Fyn. De har modtaget deres skrivelse med nogle poster, som de ønsker bevilget til Fyns f o r s v a r og underhold af det krigsfolk, der ligger der. 1) Hvad angår at lade den påbudte k o r n s k a t blive i landet til soldaternes underhold, og at der må blive påbudt noget mere i kød, flæsk og pengeskat, da synes det ikke ret at anvende det, der er bestemt til hele hæren, til de få krigsfolk, der ligger på Fyn, mens man bedre kunne pålægge Fyn noget særligt til de folk, der ligger der. Ønsker kommissarierne at gennemføre dette, vil kongens brev derpå

sikkert kunne forhverves. 2) Hvad angår, at Frants Powisch måtte få befaling til at have opsyn over provianten og artilleriet, og at der måtte bevilges ham noget traktement for hans besvær, da kan kongen anmodes derom, hvis man ved, hvor meget han vil have i traktement, og hvis det iøvrigt kan anses for nødvendigt at have en sådan officer til de få soldater, der forbliver på Fyn. 3) Hvad angår, at samtlige stænder i landet anmoder om, at korn måtte udføres til en vis tid, så at man kunne få penge til landet, så findes det ikke rådeligt, idet man snarere, når nøden trænger, får korn til låns, hvis det bliver i landet, end penge, hvis det udføres. Dog dersom nogen vil forpligte sig til at forstrække kronen med halvdelen af de penge, de får for kornet og halvdelen af det korn, de får lov til at udføre, så kunne det vel tillades nogle særlige at lade udføre et bestemt mål og antal af læster. 4) De skibe, de anmoder om at måtte få tilbage-sendt, er allerede sendt af sted. 5) Ammunitionen skal også med det allerførste blive sendt til dem. Man tvivler ikke på, at det ofte er meget besværligt at underholde folkene der i landet, og at landet af den grund udstår stort besvær, dog indser de sikkert også, hvor meget større vanskelighed man har med underholdet af hele hovedarmeen til lands og vands hver dag af de meget ringe midler, der findes¹. Sj. T. 28, 220. K.

12. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Jonas Heinemark og Mads Mortensen, toldere i Øresund, om at den franske nation herefter i Øresund skal give lige told med hollænderne. Orig. i Kgl. missiver, instruktioner og kvittancer m. m. til toldere og toldskrivere ved Øresund toldkammer 1554—1660, påtegnet: Denne kgl. miss. bekom vi fra velb. hr. rigens hofmester d. 24. okt. 1644 kl. 9 form. jfr. C.C.D. V, 666 (med fejldateret uddrag fra Øresundstoldregnskabet 1644) og I. A. Fridericia, Danmarks ydre politiske Historie 1629—1660 II, 444.

— Ab. brev. Palle Urne til Gylleboe har i nogen tid holdt en halv hest af noget svensk gods under det skånske kompagni, hvorfor han tidligere er blevet betalt hver jul; på hans begæring tillader kongen, at han af samme svenske gods afgift må tage så meget til sig, som kan andrage 75 specie daler. Sk. R. 5, 423 b. Indl. 9. okt.

— Miss. til Falk Lykke og Christian Sincler. Palle Urne til Gylleboe har meddelt, at han alene har bekostet sin afdøde søster, jomfru Sidsel Urnes begravelse og ikke fået betaling derfor; eftersom

¹ Da fol. 221—22 mangler i T. er sidste afsnit fra „Man tvivler ikke ...“ udskrevet efter K.

hendes arvinger er i Jylland og i Sverige, så betalingen ikke kan søges uden stor vidtløftighed, har han bedt kongen befale dem at udlægge så meget af hendes efterladte gods, begravelsen har kostet. De skal derfor nedlægge så meget af nævnte gods til Palle Urne, som begravelsen billigen har kostet, og have vel i agt, at der ikke skrives for højt eller stort op. Sk. T. 7, 55. Incl. 8. sept.

12. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Christopher Ulfeld. Han skal beholde de 300 mand, som han på kongens befaling har udskrevet til prinsens livregiment, i Christianstad fæstning, indtil der bliver udskrevet så mange, som behøves til fæstningens garnison i stedet for dem, der bliver udtaget og sendt til kongen. Dog vil kongen, at det sker med det første. Sk. T. 7, 55.

13. okt. (—) Miss. til Tage Tott. Kongen har anset for godt, at 200 mand af bestaltet oberst, Christopher Steensøns regiment straks skal oversendes til København. Han skal straks skaffe dem skuder til at komme over. Der vil straks blive tilsendt ham andre i deres sted. Sk. T. 7, 55 b.

— Miss. til Tage Tott. Han har meddelt om den semsmacher¹ i Ystad og hans bekendelse. Kongens mening om ham er ikke videre, end hvad der er ham vitterligt om det kvindfolk, som de svenske skriver om, hende skal han efter kongens forrige befaling lade anholde med det første.² Sk. T. 7, 55 b.

— Miss. til Christoffer Steensen. Han skal straks sende 200 soldater under sit regiment til København, hvor de skal modtage videre ordre af hofmesteren samme sted. Sm. T. 6, 538.

16. okt. (—) Ab. brev. Nogle hollandske skippere er for nogen tid siden sejlet gennem Øresund, har erlagt deres tilbørlige told og begivet sig til Danzig, hvorfra de er løbet til Stockholm og andre svenske steder med forbudne varer. Generalstaternes gesandter har ansøgt om, at denne forseelse må blive tilgivet dem, hvilket kongen for omtalte generalstaters intercessions skyld bevilger, så skibene uden ophold må passere gennem Danmarks strømme. Sj. R. 21, 310 b.

— Ab. brev. Eftersom denne tid udkræver, at borgerskabet i Malmø holder sig i god beredskab, skal enhver, der tilsiges af kongens befalingsmand, møde på de tilforordnede steder og lade sig mønstre under tilbørlig straf. Da der til byen er henflyttet mange både fra købstæderne og landet, skal også alle disse møde på mønstring, når de bliver advaret af befalingsmanden, og siden om noget, det Gud

¹ Semsmager, garver. ² Jvf. brev af 7. okt.

afvende, påkommer byen, komme borgerskabet til undsætning, og det under straf som ved bør. Sk. R. 5, 424.

16. okt. (Burløff præstegaard) Miss. til Tage Tott. Der skal være en stor del syge soldater i Malmø, hvor han med borgmester og råd skal lade gøre en anordning om, hvorledes sådanne syge soldater bekvemmest kan blive underholdt; kongen lægger stor vægt på, at samme soldater kan komme til deres førlighed igen og gøre kongen og riget den tilbørlige tjeneste. Sk. T. 7, 55 b.

— Miss. til Ebbe Ulfeld på Øsel. Han har givet til kende, at der på slottet Arensborg ikke findes andre stykker end af jern, og at der skulle behøves andre. Kongen er af den mening, at stedet nok kan forsvares med de stykker, som altid har været der. Anlangende de folk, han ønsker at hverve, vil kongen resolve, når han først tilkendegiver, hvor han mener at kunne få penge til samme hvervning. Sk. T. 7, 56.

18. okt. (Feltlejren ved Lund) Miss. til Tage Tott. Kongen ønsker at bemægtige sig Geddingebro og formener, at fjenden derved forårsages til at trække sig ud af Gynges herred. Dette skal han lade Maltel Juel vide, så at han kan forhindre fjenden al dyrctog og tilførsel og gøre ham al afbræk. Endvidere skal han gøre sit bedste for at gyngerne kan blive oprejst samt landet deromkring, så at de også kan betage fjenden al dyrctog og tilførsel og gøre ham alt muligt afbræk, og om muligt afskære ham passet. Hvilket alt skal forrettes i dag og uden forhaling. Sk. T. 7, 56.

— Miss. til Tage Tott. Han skal lade generalmajor Baur forstå, at han for sin person straks skal begive sig til kongen. Folket og ammunitionen skal blive på Malmøhus indtil videre ordre. Sk. T. 7, 56 b.

19. okt. (Lejren ved Geddingebro) Miss. til Tage Tott. Han skal straks strengt befale alle de marketendere, som findes i Malmø, at de ufortøvet skal begive sig med hoshavende konvoj til kongens lejr ved Geddingebro og tage så meget proviant med sig som muligt. Dislige skal han også skaffe så mange vogne, han kan bringe til veje, med brød, krudt og lunter, og tilsige kaptajn Walter og Lykke, at de straks med samme konvoj skal begive sig dertil. Kongen vil, at enhver soldat skal proviantere lige med de andre, der gik med armeen. Dersom hertugen af Sønderborg er ankommet til Malmø, skal også han straks komme med sine folk. Kongen tvivler ikke om, at han jo søger den bekvemmeligste lejlighed til at sende dem proviant og ammunition til vands, så vidt ske kan. Sk. T. 7, 56 b.

19. okt. (Lejren ved Gieddinge bro) Miss. til Malte Juel. Han skal fra Christianstad til lejren skaffe så meget proviant, krudt, lod og lunter samt så mange folk, som uden fare kan undværes der fra fæstningen. Udt. i Sk. T. 7, 56 b.

— Miss. til Tage Tott. Han skal med det første lade Henrik Below forstå, at han i Christianopol skal holde logementer færdige til de franske og hollandske gesandter, som kommer dertil for at traktere om fred. Dog ligger de på deres egen pung. Udt. i Sk. T. 7, 57.

20. okt. (Lejren ved Asmindtorp) Ab. brev at fru Vibeke Bilde må udføre korn og andet, som hun behøver, fra Jylland til Nyborg, hvor hun holder hus. J. R. 10, 356 b.

21. okt. (Lejren ved Store Haldagger) Miss. til Tage Tott. Han skal indsamle så meget korn, han kan, og holde det rede til armeens fornødenhed, når behov gøres. Udt. i Sk. T. 7, 57.

— Miss. til Gregers Krabbe. Peder Sørensen, borgmester i Ribe, har meddelt, hvorledes han har tilforhandlet sig af Jochim von Debbereren, bestaltet ritmester, noget korn og spansk salt, som svenskerne har efterladt, og som han fandt hos Peder og Laurids Baggesen, da han indtog byen. Baggesen'erne vil nu gøre Peder Sørensen forhindring derpå, men da von Debbereren har erklæret, at han er Peder Sørensen samme korn og salt skyldig, skal Gregers Krabbe sørge for, at der ikke gøres Peder Sørensen nogen forhindring på nævnte korn og salt, men at det straks bliver ham følgagtigt. J. T. 11, 124.

22. okt. (Nørre Hvidinge præstegaard) Ab. brev at Gunde Rosenkrantz til Boserup, landsdommer i Skåne, er blevet affærdiget til fra Malmø at skaffe armeen fornøden proviant, ammunition, lunter, speger, jern, tjære og alt andet, som han kan eragte, at den fattes, han skal også gøre den anordning, at alle marketendere uden undskyldning straks forføjer sig hertil, da passene herimellem nu er frie. Kongen befaler sine lensmænd og andre, at de er ham og andre, som gør tilførsler til armeen, beforderlig heri, så at han velbefordret og uden ophold i god tid kan komme tilbage igen, da der ligger største magt herpå. Sk. R. 5, 424.

24. okt. (Lejren ved Nørre Huidinge) Bevilling for Henrik Huitfeldt til Lilløe, til at udsætte sin afdøde hustrus begravelse, indtil han får lejlighed til at være til stede, da han er befalet at gøre kongen sin opvartning og følge armeen. Sj. R. 21, 311.

— (Kbhvn.) Miss. til sjællandske lensmænd om leverance af

heste. [Kun afslutningen findes bevaret i T., da fol. 221—22 mangler.] De skal efter samme vurdering blive betalt ejermanden.

Som tillæg anføres Niels Vind af Københavns len, 25 heste, af Køge by 5. Sigvard Urne af Tryggevælde len 12 heste. Frederich Reedtz af Vordingborg len 25 heste, af Næstved 5 heste, af Vordingborg 2 heste, af Præstø 1 hest. Ventsel Rotkirk af Antvorskov len 30 heste, af Slagelse 5 heste, af Korsør 2 heste. Hans Lindenov af Kalundborg len 25 heste. Jørgen Vinds frue af Dragsholm len 20 heste. Flemming Ulfeld af Holbæk len 10 heste, af Holbæk 3 heste. Jørgen Seefeld af Ringsted len 14 heste. Niels Trolle af Roskilde len 12 heste, af Roskilde 3 heste. Hans Uldrich Gyldenløve af Kronborg og Frederiksborg len 35 heste. Sj. T. 28, 223.

24. okt. (Lejren ved Nørre Huidinge) Miss. til Erik Juell og Mogens Sested. Frederich Reedtz til Tyggestrup, befalingsmand på Vordingborg, har for nogle år siden fået befaling om at være jomfru Abel Bryschis værge og at sælge af hendes gods, hvad der ikke var hende belejligt, og igen købe gods, som lå hende belejligt. Han har meddelt, at han på hendes vegne og efter hendes og hendes mors begæring har købt gods, som lå belejligt og hun ikke kunne undvære, for en hel sum penge, hvilken han har måttet optage hos godtfolk på rente og sætte sin hånd og segl under. Endvidere har han, mens han har forestået hendes værgemål, både i freds og fejdes tid holdt hendes rostjeneste og på hendes vegne haft stort besvær og bekostning med mange vidtløftige trætter, som han har måttet udføre til herredsting, landsting og herredage. Han har derfor anmodet om, at kongen vil befale to gode mænd, som efter rigtige håndskrifter kan gøre ham udlæg i afgangne Abell Bryschis gods, som er købt, for så vidt som han har sat sin hånd og segl ind for pengene, som godset er betalt med, og gøre ham udlæg for hendes rostjeneste, som han i mange år har holdt, og for værg penge. Da afgangne jomfru Abel Brysches gæld billigen først bør betales af hendes gods og formue, førend nogen kan arve, skal Erik Juell og Mogens Sested med første gøre Frederich Reedtz udlæg i godset, som han har købt til afdøde Abel Brysche, for så vidt han har sat sin hånd og segl ud for, og udlægge ham hvad han efter kontraktens indhold kan fordrø for rostjeneste, som han har holdt på hendes vegne, så også for værg penge, der rimeligt kan tilkomme ham. Hvad de således udlægger til ham, skal de give fra sig beskrevet under deres hænder og segl. Dersom een af dem får lovligt forfald, skal en anden træde i dennes sted. J. T. 11, 124 b. Indl. 14. okt.

25. okt. (Lejren ved Asmintorp) Miss. til Hans Uldrich Gyldenløve. Han skal straks i Helsingør lade bage så meget brød som muligt og bringe til lejren, og lade brygge så meget øl som muligt og lade det oversende til lejren, hvor han måtte finde den. Han skal også pålægge Helsingørs borgere at forsyne lejren¹ især med brød, i hvilket kongen ikke tåler nogen forsømmelse, ti der ligger stor magt derpå. Sj. T. 28, 223. K.

— Miss. til Tage Tott. Han skal tilholde ritmester Rensberger at tage 400 mand af det regiment knægte i Malmø og forblive der i fæstningen med dem. Han skal også befale Christopher Steensøn straks at forføje sig til København, hvor han skal modtage videre ordre hos hovmesteren, der vil skaffe ham skuder og færger, som kan overføre samme folk. Endvidere skal han tilholde borgerskabet i Malmø at skaffe sig mest muligt fourage fra landet, og have indseende med, at dette endelig sker. Sk. T. 7, 57.

— Tage Tott fik brev at skaffe kommandanten over arkeliet en båd eller skude som kunne føre til Lummeaa 2 fyrmørseler og dertil behørig ammunition. Udt. i Sk. T. 7, 57.

— Just Høg fik brev at hjælpe til med, at Christopher Steensøn med sit regiment knægte straks kan komme over til København. Udt. i Sk. T. 7, 57 b.

— Miss. til Jørgen Ratloff til Østrupgård og Ejler Høg til Dalum. Jesper Hansen, borger i Odense, har meddelt, hvorledes han tilligemed afgangne Matthis Dirichsens børn har en gæld at fordre hos Henning Paawisch til Holloffgård, og de nu er nødt til at søge deres penge ved retten. Kongen befaler dem at gøre Jesper Hansen samt afdøde Matthis Didrichsens umyndige børn, der er udmeldt til landsting, lov og ret fyldest, og give det fra sig beskrevet med deres underskrifter, som de vil stå til ansvar for og være bekendt. F. T. 5, 291.

— Miss. til Jørgen Brahe. Han skal straks tilholde fogeden over det svenske gods på Fyn at gøre regnskab for, hvad han har oppebåret af samme gods, og hvad bønderne er pligtige at give, siden han sidst gjorde regnskab for svenskerne. Hvad han modtager af fogeden, skal Jørgen Brahe lade indlevere til kongens rentekammer. F. T. 5, 291 b.

— Miss. til Jørgen Brahe til Hvedholm, befalingsmand på Hagenskov, Henrik Podebusk til Kiørup, Erik Kaas til Lindskov og Henning

¹ Ifølge K. for betaling, men dette er udeladt i T.

Pauisk til Holluffgård. Der er nogen iring og tvistighed mellem Ejler Høg til Dalum på den ene og Falk Giøe til Hvidkilde på den anden side angående et mageskifte, som de har gjort med hinanden efter samtlige deres underskrevne kontrakters indhold. Brevmodtagerne skal indstævne begge parter med deres kontrakt og ligne godset og ejendommen mod hinanden og enten forhandle dem til rette i mindelighed om al deres tvistighed eller skille dem ved endelig dom og sentens. Hvilket de skal give fra sig beskrevet under deres hænder og signeter til begge parter, som de vil stå til ansvar for og være bekendt. F. T. 5, 292.

26. okt. (Lejren ved Asmindtorp) Forleningsbrev for Henrik Møller på det efter afdøde Hans Ottesen ledige kannikedømme og vikarie ved Lund domkirke. Sk. R. 5, 424 b.

27. okt. (Lejren ved Harsløs) Miss. til Henrik Huitfeld. Han skal tilholde alle bønderne i Fers herred, hvem de end tilhører, at de for billig betaling skal skaffe alt det korn, de alt har avlet¹, til Malmø og levere det til kongens befalingsmand sammesteds, og ingen forsummelse tage derfor. Ligelydende breve fik Gunde Rosenkrantz, Froste herred, og Malte Juel, Alboe herred. Sk. T. 7, 57 b.

28. okt. (Lejren ved Helsingborg) Miss. til Falk Lykke. Han skal tag Aage Svendsen med hans medhavende ungefær 300 mand med sig over til Sjælland. Udt. i Sk. T. 7, 57 b.

— Miss. til Falk Lykke. Han skal straks med sin eskadron begive til Helsingborg og logere der, og siden bestille skuder og både fra Helsingør, som med det første muligt kan overføre ham og hans eskadron til Helsingør. Når han kommer derover med sine folk, skal han straks drage til København, hvor han skal tage mod videre ordre af prinsen og rådet, som er til stede der. Sk. T. 7, 57 b.

29. okt. (—) Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Han skal straks i aften bryde op med armeen og begive sig mod Malmø; han skal kommandere generalmajorsadjutant Cratz med underhavende kompagnier til Christianstad, Ebbe Ulfeld med sit regiment til Malmø, så og Jan de Vals eskadron til hest. Det andet folk til hest og fods skal overføres med det første til København og logeres i Sjælland og Fyn. De sjællandske knægte, som nu ligger i Malmø, skal siden også over til Sjælland. Sk. T. 7, 58.

30. okt. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Niels Vind. Til prinsens heste behøves endelig hør, hvorfor han anmodes om i sit

¹ T. har: afflade.

len med det allerførste at lade indkøbe 40 gode læs hø og betale efter billig værd af lenets indkomst. Sj. T. 28, 223 b. K.

31. okt. (Frederiksborg) Miss. til dr. Thomas Finke, dr. Simon Pauli, dr. Christen Stougaard og dr. Christian Fabricius. Kongen er til sinds at lade dr. Otto Sperling's kur, som han har brugt i Børnehuset, undersøge, og at lade taksere hans medikamenter til at erfare, hvor nær de går 1.000 specie dlr., som kongen årligt lod ham give derfor. Kongen har allerede befalet sin livmedicus dr. Jacob Fabricius, professor, dr. Oluf Worm og dr. Niels Foss, medicus i Skåne at gøre samme censur og takst, hvilken adressaterne skal overvære med dem og alle ting således forrette, som de agter det at forsvare. Tr.: Skrifter, som udi det Kiøbenhavnske Selskab af Lærdoms og Videnskabers Elskere ere fremlagte og oplæste. X, 1770, s. 467.

31. okt. (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Kongen har befalet, at der i vinter skal ligge en eskadron heste i Malmø, hvorfor han skal sørge for, at det rytteri, som er befalet at begive sig over til København, førend de bliver overskibede, fra landet fører så meget fourage som muligt ind i Malmø. Sk. T. 7, 58.

— Miss. til Christoffer Steensen. Alt det folk, som han nu har ført over til Sjælland, skal han forlove hjem, enhver til sit sted, dog således, at han alvorligt skal foreholde dem at være i beredskab, når som helst det påbydes, og de behøves. Sm. T. 6, 538.

— Miss. til Gregers Krabbe. Kongen har overdraget nærværende pasviser at drage herfra til Oldenborg med nogle heste, hvorfor han befaler Gregers Krabbe at være ham behjælpelig med straks uden ophold at skaffe en skude til ham selv og hestene, der kan føre ham fra Ribe til det land Hadelen. J. T. 11, 125 b.

[okt.?¹] Miss. til Jørgen Brahe til Hvedholm, Frederik Gyldenstjerne til Skovsbo, Henning Valchendorff til Klindstrup og Jørgen Seefeld til Visborg, befalingsmænd på Hagenskov, Sct. Hans kloster i Odense og Hald. Eftersom afgangne fru Dorete Juels arvinger snarest agter at skifte og dele det løsøre og jordegods, der findes efter hende, har de bedt kongen om befaling til dem, at de på skiftet måtte være til stede og enten i mindelighed eller ved endelig dom og sentens at skille dem i de tvistigheder, der måtte opstå mellem dem angående samme arv. De skal derfor møde tre uger efter denne befalings dato for at overvære samme skifte og skille dem i de tvistighe-

¹ Brevet er ikke dateret, men indført mellem breve af 29. sept. og 25. okt., og mangler stedsangivelse.

der, der måtte opstå. Dersom nogen af dem for lovligt forfald ikke kan møde, skal de øvrige tage andre gode mænd i de udeblevnes sted og alligevel fyldestgøre kongens befaling, selvom nogle af arvingerne, når de er lovligt varslet, udebliver eller ikke fremsender deres fuldmægtige. Skiftet skal de siden give parterne beskrevet under deres hænder og signeter, som de agter at forsvare det. F. T. 5, 290.

1. nov. (Kbhvn.) Miss. til Frederik Reedtz. Kongen har bevilget fru Ide Daae, afdøde Christian Holcks, 2 store dyr mod betaling til sin mands begravelse. Han skal derfor lade skyde 2 store dyr i sit len, på de steder hvor det kommer vildtbanen mindst til skade, og lade dem levere på anfordring af fru Ide Daaes fuldmægtig. Sj. T. 28, 224.

— Miss. til Hendrich Rommel. Peder Rasmussen, søn af mag. Rasmus i Fakse, skal indtages i Sorø skole, når der bliver plads ledig. Sj. T. 28, 228 b.

2. nov. (—) Kaptajnsbestalling for Cort Hanckost fra 4. maj d.å. med en årlig besolding på 200 kurante daler og sædvanlig hofklædning på sig selvanden. Udt. i Sj. R. 21, 311.

3. nov. (—) Åb. brev at kongen har anset det for nødvendigt og rådeligt, at det menige borgerskab i Malmö provianterer bedst muligt for nogen tid i denne farlige krigstilstand. Kongen vil, at borgerskabet, for den besværing som allerede er udstået, og som endnu påhænger, i ti år fra dette brevs dato skal være forskånet for al skat, told og sise. Sk. R. 5, 425. (Tr.: Malmö Stads Urkundsbok utg. af Lauritz Weibull, Malmö 1901, s. 133 efter orig. og Samlingar till Skånes historia, fornkunskap och beskrifning. 1873, s. 41, med fejlagtig datering 3. dec., efter Registrum Ville Malmøyghe jfr. faksimiliudgaven, Malmö 1937).

— Miss. til Tage Tott. Han skal foreholde det menige borgerskab i Malmö bedst muligt at proviantere på nogle måneders tid og iøvrigt lade dem forstå, at kongen, for det besvær de har udstået og stadig udstår, på 10 år vil benåde dem med frihed for al skat, told og zise efter hans vedføjede åbne brevs lydelse og ellers altid erkende deres troskab og villighed med al kongelig gunst. Sk. T. 7, 58.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Da kongen til landets sikkerhed og konserveration har trukket den største del af armeen til Sjælland og gerne vil sende en del deraf til Holsten, men vel kan indse, at de endnu ikke kan have samlet de folk, som de agter at opbringe til Jyllands defension, skal de straks erklære sig om, hvor mange de skønner at kunne skaffe underhold til. Kongen vil så straks sørge

for, at de kan begive sig til Holsten til hans søns armee, således at Jylland bedre kan blive forsvaret. J. T. 11, 125 b.

3. nov. (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Jylland. Kongen har erfaret fra sin søn hertug Frederik, general over armeen i Holsten, at han med 3000 til fods, 1200 heste og 1000 dragoner vil marchere mod Kiel for at hindre Wrangels fremgang i Slesvig og Jylland. De skal derfor snarest undsætte hertug Frederik med så mange folk, som de kan tilvejebringe, så at Wrangels hensigt desto bedre kan forhindres og Jylland desto bedre sikres. J. T. 11, 126.

5. nov. (—) Miss. til Knud Ulfeld, hofmarskal. Han skal aftakke de heste, som Ove Juel, de unge herrers hofmester på Sorø, har. Ligeledes skal han aftakke følgende af kongens hofjunkere og opvartere med deres heste: Otte Kruse, Peder Brochenhus, Christian Friis, Jacob Lindenov, Børge Rosenkrantz, Jørgen Friis, Hans Friis, Corfits Ulfeld, Erich Holch, Ejler Bille, Gregers Friis og Erik Gyldenstjerne. Ligeledes efterskrevne af kongens sekretærens heste: Otte Brochenhus, Kield Krag, Otte Krag, Johan Bech, Lave Bech, Laurids Beloff og Oluf Rosenkrantz. Ligeledes skal han aftakke alle drabanter med undtagelse af følgende 9: Villum Kieffuel, Simon Schuster, Lauridz Svendsen, Hans Jacob, Jacob Fribourg, Mads Buch, Lauridz Frits, Markus Steinberger og Jørgen Maltzan, der skal forblive i kongens tjeneste¹. Sj. T. 28, 224. K.

— Bestalling for Frans Pogwisch til Ravnholt, befalingsmand over Mariæ kirkes provsti og Rakkestads len, som generalproviantkommissær på Fyn med inspektion over artilleriet. Så længe han forvalter denne bestilling, skal han have 110 dlr. in specie om måneden til traktement på sig og sine folk, som skal have med proviant og artilleri at gøre. Hans besolding skal angå fra brevets dato og ophøre, når han bliver fri for stillingen. F. R. 4, 334 b.

6. nov. (—) Ab. brev. Da kongens jæger Hans Christoff Clauda tit må rejse i kongens len for der at skyde vildt til kongens fornødenhed, skal kongens fogder, embedsmænd og alle andre, som på kongens vegne har befaling, så ofte han drager på jagt, skaffe ham de nødvendige heste, vogne og folk, som sammen med ham kan skyde vildtet og fremføre det. Ligeledes skal alle kongens skov-

¹ Ved K. findes lister over hof- og cancellijunkere samt drabanter.

ridere, når kongens jægermester er fraværende, være ham hørig og lydlig i, hvad han på kongens vegne befaler dem. Orig. i Danske Kanc. B 166, Diverse originale kgl. bestallinger, bevillinger og benådninger samt pas.

6. nov. (Kbhvn.) Miss. til Corfits Ulfeld. Kongen har anset for godt at lade henlægge en del soldater til fods i Sjælland for at sikre det mod fjendtlige indfald. Det pålægges ham derfor at sørge for kvarter til 100 mand af oberst Ruchehøffs regiment i Stege og befale borgerskabet der at skaffe nødtørftigt underhold til soldaterne efter kongens forrige anordning, hvilket, når der bliver fred skal blive betalt dem. Sj. T. 28, 224 b. (Efter kanslerens ordre). K.

— Ligelydende breve fik Niels Vind om 400 mand i Køge; Frederich Reedtz om 400 mand i Næstved, 100 i Vordingborg og 50 i Præstø; Sigvart Urne om 30 mand i Store Hedinge og Ventzel Rotkirk om 150 mand i Skelskør.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen er ikke længere til sinds at bruge ham som generalproviantskommissær. Sj. T. 28, 224 b. K.

— Miss. til Corfits Ulfeld om at skaffe major Dombart så mange skibe, som han behøver for at føre 300 mand til Halmsted. Sj. T. 28, 224 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss. til Tage Tott. Willich von Westhoffen, kanonik i Lund, nu tilholdendes i Malmø, har meddelt, hvorledes han besværes med indkvartering, uanset han har ganske ringe våning, tilmed skal hans hustru ligge ved sengen. Han foregiver også, at borgmester og råd i Malmø for nogle år siden af Lunde kapitel begærede hjælp til krudt og lod for deres befæstning, hvilket kapitlet også gjorde og forærede dem 100 sp. daler, hvorimod de skal have lovet, at canonicus af Lund altid skulle være fri for indkvartering der i byen, når nogen uro påkom. Tage Tott skal tale med borgmester og råd der i byen, at de efterkommer deres løfte, som han beretter, de har gjort. Sk. T. 7, 58 b.

— Miss. til Falk Lykke. Han skal sende major Dumbær med 300 gode knægte til Halmstad. Udt. i Sk. T. 7, 58 b.

— Miss. til Falk Giøe og Laurids Ulfeld. Generalkrigskommissærerne på Fyn har på kongens behag anset for godt at lade påbyde, at der til soldaternes underhold sammesteds altid skal udgives af hver helgård 1 rigsdaler og af hver halvgård ½ rigsdaler, ugedagstjenere alene undtaget, hvilken kontribution halvt i rede penge og halvt i gode viktualier skal leveres til Falk Giøe og Laurids Ulfeld. Kongen

har befalet lensmændene på Fyn at indfordre samme kontribution af kongens og kronens såvel som også gejstlighedens og borgerskabets bønder og tjenere, hvilken de siden skal levere til Falk Giøe og Laurids Ulfeld, som de efter ordre skal udgive på de nødvendige steder og gøre rigtighed derfor. F. T. 5, 293.

6. nov. (Kbhvn.) Miss. til lensmændene på Fyn. Generalkrigskommissærerne på Fyn har på kongens behag fundet for godt til soldaternes underhold sammesteds at lade påbyde månedlig at skulle udgives af hver helgård 1 rigsdaler og af hver halvgård $\frac{1}{2}$ rigsdaler, ugedagstjenere undtaget, den halve kontribution i rede penge og den halve i gode og tjenlige viktualier. De skal tilholde alle kongens og kronens såvel som gejstlighedens og borgerskabets bønder i deres len, at de hver månedsdag ufejlbarligt og uden al undskyldning leverer nævnte kontribution til lensmændene, hvilken de såvel som adelnen i deres len skal levere til de forordnede landkommissærer, som siden skal udgive samme penge og viktualier igen efter ordre på nødvendige steder, og gøre tilbørligt rede og regnskab derfor. F. T. 5, 293 b.

— Miss. til generalkrigskommissærerne på Fyn. De har fundet det godt til soldateskes underhold på Fyn at påbyde, at der udgives 1 rigsdaler af hver helgård, ugedagstjenere undtagen, og $\frac{1}{2}$ rigsdaler af hver halvgård, hvilken kontribution med halvparten i rede penge og halvparten i gode viktualier skal leveres til landkommissærerne, som efter ordre skal udgive det efter kongens nådige ratifikation. Hvilket kongen erklærer sig tilfreds med. De har endvidere begæret, at den sidst påbudte kornskat, som skulle ydes af Fyn, måtte forblive der i landet til soldaternes underhold, hvilket kongen også tillader. Hvad angår borgerskabet og gejstligheden, der også med nogen hjælp kan være landet behjælpelig, da vil kongen, at de sætter købstæderne i Fyen for en vis sum, som de skønner, de kan afstedkomme; med gejstligheden må de forhandle om, på hvilke måder de bedst kan komme landet til hjælp, og siden skal de erklære sig for kongen derom. F. T. 5, 294.

7. nov. (—) Ab. brev. Jomfru Ell Skram Eriksdatter må være sin egen værge, selv forestå sin formue og gøre sig den så nyttig, som hun bedst kan. Vil hun købe eller sælge jordegods, skal det dog ske med hendes nærmeste slægtninges vidende, rådslagning og samtykke. Sj. R. 21, 311 b.

— Bevilling for Willum Kegel af Hamborg og med consorter til at opkøbe og udføre 3.000 øksne til foråret, når

drivetid er; de agter at købe dem hos kansler hr. Christian Tomesøn til Stougaard, øverste sekretær Iffver Wind til Nørholm, staldmester Arent v. Kulaw, befalingsmand på Dallum kloster, og andre af adel; de skal erlægge tilbørlig told og rettighed. Sj. R., 21, 311 b.

7. nov. (Kbhvn.) Lignende bevilling for Frantzoes Benigert og medconsorter til at tilforhandle sig 1.000 staldøksne hos hr. Christian Tomesen, Iffver Wind, Arent von der Kulaw samt andre af adel. Udt. i Sj. R 21, 312.

— Ab. brev, hvorved kongen indtil videre forpagter til Reinholdt Hansen, borgmester i København, kronens visse og uvisse indkomst af Ferrøe. Han skal i årlig afgift betale kronen 37 sk. lybsk for hver færøisk gylden værd for de 3 parter af indkomsten og for den 4. part 1 vog fisk for hver færøisk gylden værd, at levere i Provianthuset, så snart det er muligt, på sin egen fragt og omkostning, dog må der afkortes så meget, som der skal gives til skolen. Orig. i Danske Kanc. B. 223, Diverse akter og dokumenter vedk. afregning og kvittance III.

— Miss. til Frederich Reedtz. Kongens og kronens bønder i Balle¹ og Wimose¹ i Vordingborg len har foredraget, at de i sidst forgangne år har lidt stor misvækst, især på deres vintersæd, og underdanigst begæret afslag på deres ruglandgilde. Da kongen af hans erklæring og tingsvidner erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, at de ikke kan besidde deres gårde, med mindre de får lindring på deres ruglandgilde, må de forskånes for et års ruglandgilde, hver gård for ½ pund. Hvilket han skal lade føre til regnskab. Sj. T. 28, 219. K.

— Miss. til Ventsel Rotkirk. Han fik for nogen tid siden besked om at forordne værger til afdøde Rasmus Ibsens børn i Mørup, hvilket endnu ikke skal være sket, eftersom han ikke i Antvorskov len mener at kunne finde så vederheftige personer, at man kan betro dem dertil. For at børnenes arv ikke længere dem til skade skal blive henstående, skal han bede nogle af de vederheftigste mænd der i lenet om at påtage sig værgemålet, og han skal tage kaution af dem, at de vil forestå værgemålet til børnenes bedste og uden skade. Når dette er sket, skal han og hans arvinger intet videre have med værgemålet at skaffe, men være fri derfor i alle måder. Sj. T. 28, 225.

— Miss. til Hans Uldrich Gyldenløve. Kongen har til landets for-

¹ Beldringe gods i Kalvehave s., Bårse h., Præstø a., hvormed Fr. Reedtz var forlenet.

svar mod fjendtlige indfald bestemt, at der af oberst Falch Lyckes regiment skal gives kvarter til 600 mand i Helsingør. Han skal foreholde borgmester og råd samme sted, at de sørger for kvarter til dem og nødtørftigt underhold efter kongens tidligere anordning, hvilket skal blive tilbagebetalt dem, når riget igen har fået fred. Sj. T. 28, 225 b. (Efter hr. kanslers ordre). K.

7. nov. (Kbhvn.) Ligelydende breve til Flemming Ulfeld om 140 mand i Holbæk, Hans Lindenov om 200 i Kalundborg, fru Ingeborg Ulfstand om 60 mand i Nykøbing i Ods herred.

— Ab. brev at nærværende Christoffer Mortensen har andraget, at der i Malmøhus len i Skåne på kongens og kronens grund skal ligge et lille mosekær vest for Trelleboe ved Hallebacken, og at der til samme mose skal løbe en lille å, der kaldes Togerup å, hvor han, landet til bedste, vil opsætte en vandmølle, idet han tilbyder den vejfarende mand til gode at ville henlægge en bro, så man uden al fare kan komme derover, som tilforn, når dæmningen sammesteds var udbrudt, som ofte kommer, ikke kunne ske, samt at ville deraf til kongen og kronen udgive en billig landgilde efter lensmandens afsigelse. Da kongen af Tage Tott, befalingsmand på Malmøhus, erfarer, at samme mølle kan være landet til gavn, og da der ingen vandmølle findes nær ved, tillades det Christoffer Mortensen at opsætte en vandmølle dér og gøre sig den så nyttig, som han bedst kan, og den siden arving efter arving bruge og beholde for billig fæste og årlig afgift efter lensmandens afsigelse. Dertil skal han forpligte sig at lade bygge en god bro over samme vand, så den vejfarende mand uden fare kan komme derover. Sk. R. 5, 425. Indl. 2. okt.

— Miss. til Jørgen Brahe og Henning Valchendorff. Kongen tilsender dem vedlagt en kopi af en erklæring fra Otte Marsvin til Dybech, befalingsmand på Dronningborg slot, om det, som kongen senest har skrevet til dem om. De skal tilstille fru Ellen Marsvin det sammen med det andet og få hendes kvittering derfor. F. T. 5, 295 b.

— Miss. til Gregers Krabbe, Niels Krag, Erik Juell og Mogens Høeg. De har forespurgt, hvorhen de skal føre den proviant, der skal bruges til de folk, som de har påtaget sig at bringe på fode, og allerede har en del af ved hånden. Da der ikke i Østersøen findes noget sted, som kan bruges dertil, finder kongen det rådeligst, at de bringer provianten til Glyckstad eller Rendsborg eller begge steder. Til denne ende har kongen skrevet til Christian, greve af Pens, guvernør i fæstningen Glyckstad og til Christian Rantzau til Bre-

den borg, befalingsmand på Rendsborghus, hvilke breve vedlægges, at de skal skaffe gårde og huse til samme proviant, hvortil deres fuldmægtige og tjenere skal have nøglerne. Kongen vil, at de snarest skaffer de folk til hertug Frederik, som er omtalt i hans forrige befaling til dem¹, så at landene kan bedre forsikres. J. T. 11, 126.

8. nov. (Kbhvn.) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal straks skaffe den franske ambassadørs tjenere en båd til Helsingborg. Når han kommer tilbage, skal han have en vogn til København, så han kommer af sted dag og nat. Sj. T. 28, 226. K.

— Miss. til Tage Tott. Kongen har erfaret, at det der manglede på Malmø befæstning for størstedelen skal være forfærdiget. Han skal snarest muligt lade det forfærdige, som endnu fattes, og straks erklærer sig til kongen om, hvor omkostningerne skal tages. Sk. T. 7, 58 b.

9. nov. (—) Ab. brev. Liget af Catharina s. Claus Knudsens, amtsskriver på Haderslevhus, der nu befinder sig i Christianshavn, må blive ført ind i København og begravet i een af byens kirker. Sj. R. 21, 312.

— Miss. til Niels Vind. Da det hør, som var indavlet til Københavns slot, er kommet over til Malmø, som det var meget vigtigt at undsætte både med hør og andet, skal han tilholde bønderne i sit len, at hver helgård inden førstkommande 20. november skal levere et godt læs hør til slottet. Sj. T. 28, 226. K.

— Miss. til Niels Vind og Hans Uldrich [Gyldenløve]. De skal med det første på deres len lade hugge en temmelig stor mængde bøgegræne, som de skal lade brænde til kul, og snarest skaffe kullene til Bremerholmen. Dog skal det ske uden at gøre skoven skade, og ingen hele bøgetræer må hugges. Sj. T. 28, 226 b. K.

— Miss. til Anders Bille, rigens marsk. Han skal ordne det således, at de 3 kompagnier af det gamle Bawirs regiment, deslige major Steffen med sit kompagni, så og Firchsis eskadron og de to skånske adelskompagnier til hest bliver liggende i Malmø. Alt det andet folk til hest og fods skal straks herover til Sjælland, hvoraf Rauchhaubts regiment så vel som oberstløjtnant Henrik von Ahelfeldts og oberstløjtnant Siffuert Urnes eskadroner til hest skal forblive her i landet. De to sjællandske adelskompagnier, som Vincentz Bille og Malte Sehested fører, må indtil videre ordre hjemforloves. Det øvrige folk til hest og fods skal kommanderes over til Fyn. Sk. T. 7, 59.

¹ Se brev af 3. nov.

10. nov. (Kbhvn.) Ab. brev, hvorved Søren Ibsen antages som snedker på Bremerholmen efter afdøde Eskild Gorrison med samme besolding som denne og med virkning fra brevet dato. Sj. R. 21, 312.

— Ab. brev. Jacob Hansen Cunningham, der har ladet sig høre til Hellig Geists kapellani, er blevet forskudt, fordi han ikke er ægte født. Kongen bevilger, at han må kaldes til samme kapellani, dersom sognemændene eller de, som har magt at kalde, finder behag i ham; hans uægte fødsel skal ikke være ham til nogen forhindring i dette eller noget andet kald. Sj. R. 21, 312 b. Indl. 25. og 29. juli.

— Ab. brev. Nærværende Jochum Ertich, der har været i kongens tjeneste som drabant, er nu forløvet og agter at nedsætte sig i en købstad. På hans begæring bevilger kongen, at han, så længe han ingen borgerlig næring bruger, må være fri for indkvartering, skat og al anden borgerlig og bys tyngde.

I lige måde fik efterskrevne aftakkede drabanter brev: Rasmus Hansen, Morten Lauritzsøn, Jørgen Siwert, Christian Lydicksøn, Adam Skultze, Christen Smid, Jørgen Prytzborg, Niclas Hoppe, Caspar Driberch, Antonius Kurtzer, Hans Radich, Christopher Hopmand, Claus Lassen, Lambret Hammer. Sj. R. 21, 312 b, f.

— Miss. til fru Ingeborg Ulfstand. Kongens og kronens tjenere i Ods herred, Grevinge by, Engelstrup, Herrestrup, Frendrup, Gundenstrup Holt, Sneglerup, Aterup i Grevinge sogn, Kielstrup i Vig sogn og Holmstrup i Højby sogn i Dragsholm len har andraget, at de i næst foregående sommer har lidt stor misvækst på deres kornsæd, og derfor underdanigst begæret nogen lindring på deres landgilde for nærværende år. Da det med erklæring og tingsvidner er bevist, at deres angivende er sandfærdigt, har kongen nådigst bevilget, at der ikke skal kræves mere af indeværende års landgilde af dem end følger. Niels Madsen i Grevinge 1 pund, Mads Nielsen 1 pund, Jens Lauridsen 2 tdr., Laurids Jensen 2 tdr., Mads Jensen 1 pund, af de øde gårde $\frac{1}{2}$ pund, Hans Christensen $\frac{1}{2}$ pund, Unge Mads Jensen $\frac{1}{2}$ pund, Hermand Lauridsen $\frac{1}{2}$ pund, Oluf Ibsen $1\frac{1}{2}$ pund, Peder Nielsen, Mikkel Nielsen, Jep Bryde og Christoffer Jørgensen hver 2 pund, Laurids Nielsen $1\frac{1}{2}$ pund, Peder Ibsen $\frac{1}{2}$ pund; Laurids Jensen i Engelstrup 1 pund, Niels Lauridsen 2 pund og 1 td., Jens Ibsen $2\frac{1}{2}$ pund, Niels Andersen 1 pund, Sagxe Nielsen $1\frac{1}{2}$ pund, Laurids Andersen, Erik Madsen, Oluf Jensen; Niels Skøtt og Anders Nielsen i Herrestrup af det øde hver 1 pund, Jens Søfritsen 3 tdr., Niels Madsen, Rasmus Niel-

sen og Laurids Smed hver $\frac{1}{2}$ pund, Jep Svendsen; Jørgen Mikkelsen, Jørgen Ibsen og Abraham Lauridsen i Frenderup hver 1 td.; Jens Skræder i Gundestrup 1 pund, Mogens Smed 3 tdr., Anders Mortensen 1 pund, Niels Lauridsen 1 pund, Oluf Ibsen 1 pund, Laurids Mortensen 2 pund, Laurids Jensen 2 pund, Niels Andersen 1 pund, Laurids Nielsen 1 pund, Jacob Jacobsen og Morten Olufsen hver $\frac{1}{2}$ pund, Oluf Jørgensen 1 td., Peder Ibsen 3 pund; Søren Pedersen, Jens Pedersen, Knud Andersen og Svend Jensen i Holtt hver $\frac{1}{2}$ td. smør og 10 schipp., dog skal Søren Pedersen derforuden forskånes for 4 schipp. af den øde fæste; Jens Mikkelsen, Jens Olufsen, Oluf Nielsen, Anders Olufsen, og Niels Ibsen i Sneglerup hver 7 schipp. rug; Oluf Hansen og Anders Olufsen i Attrup hver 3 pund byg; Poul Jespersen i Kiellstrup 3 pund, de andre samme sted skal give hver 3 tdr., Niels Hansen og Anders Ibsen af den lille gård hver 1 td.; Hans Madsen i Holmstrup i Højby sogn, Rasmus Ibsen, Jens Olufsen og Laurids Olufsen hver 2 tdr., for hvad de ellers deraf plejer at give, vil kongen nådigst have dem forskånet dette nærværende år. Hvilket skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 226 b. K. Indl. 27. og 31. aug.

10. nov. (Kbhvn.) Miss. til dr. Jesper, mag. Anders, Reenholt Hanssen og Hans Nickellsen om at høre Vartovs regnskab. Sj. T. 28, 227 b. (Efter hr. kanslers befaling) K. (Tr.: KD V, 271 f).

— Miss. til Steen Bech, Melchior Olleland, Frederik Gynter, Hans Nichelsen, Christen Bentsen, Christopher Thrøner, Hans Hoffmand og Jørgen Matthiesen. Anders Pedersen, kaptajn på Den unge Ulv, har andraget, hvorledes han på sine rederes og egne vegne for kort tid siden har erobret 2 skuder med deres ombordværende gods i den svenske skærgård, den ene kommet fra Stockholm, den anden fra Vestervig i Sverige, begge ladet med svensk borgergods. På grund af fare for de svenske skibe, der da var i søen, indlagde han skuderne og godset i Visby havn på Gotland, mens søfolkene med de breve og dokumenter, der fandtes hos dem, blev ført med hans skib til København. Han har bedt brevmodtagerne dømme, om skuderne og godset skal være prise eller ej. Det har de afvist, indtil skuderne og godset kommer til stede. Anders Pedersen begærer, at sagen straks måtte blive foretaget, påkendt og dømt, selvom skuderne og godset ikke er til stede. Da han for fares skyld ikke har kunnet bringe skuderne med deres gods til København, skal de snarest tage samme sag for sig, fordi både folkene, breve og dokumenter er til stede, og uden nogen opsættelse kende og dømme mellem ham og de svenske søfolk, lige som om skuderne og godset var i byen, med mindre hans modpart be-

råber sig på breve og dokumenter, som findes på skuderne. Han skal dog være forpligtet til med det allerførste at skaffe skuderne og deres gods her til København i henhold til hans bestallingsbrevs indhold. Sj. T. 28, 227 b. K.

10. nov. (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille. Kongen finder, at det folk, han har i Holsten ikke er bastant til at yde fjenden modstand, hvorfor Anders Bille skal forsyne hertug Frederik med så meget folk til hest og fods fra Fyn, når han begærer det, så vidt som Anders Bille eragter, at de kan undværes fra Fyn uden landets fare og skade. F. T. 5, 296.

11. nov. (—) Bestalling for Svend Thuesen som skovrider i Sorø len. Mutatis mutandis som bestalling af 28. august for Anders Beyer, skovrider i Kronborg len. Hans besolding skal begynde 12. marts s. å. Sj. R. 21, 313.

12. nov. (—) Ab. brev. Søffren Jenssøn har af kongen fået bevilget Stubbemølle i Københavns len, Søllerød sogn, hvorpå han nu har sat en krudtmølle. Han giver til kende, at der findes en stor bakke af lerjord, som er tjenlig at brænde sten af, og begærer at måtte opsætte en teglovn og -lade på grunden, hvilket det tillades ham at gøre på egen bekostning. Sj. R. 21, 314 b.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Hvad Peder Kruse på sine frænders vegne, nemlig Jurgen Kruse og Maria Gollbach, der har hjemme i Slesvig, har ansøgt kongen om anlangende en arv efter afdøde Peter Gollbach, landkaptajn, vil fremgå af vedføjede supplikation. Han skal hjælpe de nævnte frænder til deres ret og se til, at de ikke utilbørligt opholdes. Sj. T. 28, 228 b.

— Miss. til Niels Olsen. Han skal for betaling lade Hendrich Hvitfeld til Lillø, befalingsmand på Landskrone slot, få nogle ferske fisk til sin hustrus begravelse, når han gør anfordring derpå, og føre det til regnskab. Sj. T. 28, 228 b.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Kongen har befalet Niels Vind til Grundit, befalingsmand på Københavns slot, at lade hugge en del bøgegrene i lenets skove og lade dem forbrænde til kul til brug for Bremerholmens smedie. Niels Vind har imidlertid erklæret, at bønderne i hans len ikke tør give sig til at brænde kul, da de ikke er vant til det. Han skal derfor snarest muligt skaffe Niels Vind nogle kulbrændere fra sit len. Sj. T. 28, 229. K.

— Miss. til Tage Tott. Han skal ordne det således, at Oluff Stenwinchel får 2 spand af artilleriets heste, som nu er i Malmø, til at lade materialer føre hen med, som behøves til at gøre fæstningen

fuldt færdig. Det berettes, at de skibe og skuder, der sendes over til Malmø for at hente fodfolket og rytteriet over til Sjælland, bruges til at overføre køer, øksne og heste, som soldaterne har taget i Skåne. Han skal have indseende med, at intet sådant indtages på de skibe og skuder, som sendes til ham, førend alt fodfolket og rytteriet er kommet over til Sjælland, samt at hvert skib og skude får sin fulde ladning og ikke nødes til at drage over med halv eller ringere last. Sk. T. 7, 59.

13. nov. (Kbhvn.) Miss. til Niels Vind. Kongen har fundet for godt, at Sigvard Urne til Raarup, oberstløjtnant, skal indkvartere sit kompagni i Køge. Han skal derfor straks lade sørge for kvarter til 100 heste i Køge og foreholde borgerskabet at skaffe ryttere og officerer nødtørftigt underhold på dem selv og deres heste efter den forrige anordning. Hvilket skal blive dem tilbagebetalt af kongen og kronen, når Gud igen vil lade riget komme i en fredelig tilstand. Sj. T. 28, 229. (Efter hr. kanslers ordre). K.

— Ligelydende breve til Frederik Reedtz om at indkvartere Bjørn Ulfelds kompagni på 100 heste i Næstved, Hans Ulrik Gyldenløve om oberstløjtnant Henrik von Ahlefeldts eskadron på 100 heste i Helsingør, Flemming Ulfeld af sammes eskadron 100 heste i Holbæk, Hans Lindenov af samme eskadron 50 heste i Kalundborg, Niels Trolle af oberstløjtnant Friis' eskadron 100 heste i Roskilde, Hans Ulrik Gyldenløve af samme eskadron 30 heste i Slangerup og Ventsel Rotkirk af samme eskadron 150 heste i Slagelse og 100 heste i Skelskør.

14. nov. (—) Miss. til Lunde kapitel. Kapitlets tjenerne omkring Borrebye og Suenstrup skal, når de tilsiges, tage hø og korn på gårdene tillige med gårdens tjenerne og føre det til Malmø. Udt. i Sk. T. 7, 59 b.

15. nov. (—) Miss. til Corfits Ulfeld. En skipper fra Lybæk ved navn Matthis Carstensen skal have lovet og tilsagt to af kongens undersåtter på Gulland, Jørgen Sensmagger og Anders Frigsenspar, at tage dem med på sit skib, der lå for Danzig, til Gulland, hvor han sagde, at han skulle hen. Da han kom på søen, satte han kursen mod Sverige og udleverede dem, hvor de straks blev fængslet og endnu skal befinde sig. Denne Matthis Carstensen skal nu være i København, og Corfits Ulfeld skal arrestere ham og forbyde ham at forlade arresten, før han igen skaffer de to nævnte undersåtter på fri fod og tilfredsstiller dem den skade, som de har lidt på grund af hans skalkestykke, og fører rigtigt bevis for, at der er sket. Sj. T. 28, 229 b.

15. nov. (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz. En skipper af Lübeck ved navn Mathis Castensøn skal i Danzig have lovet og tilsagt to af kongens undersåtter fra Gulland, den ene en borger og feldbereder fra Wisbye ved navn Jyrge Semsmaier, den anden en bonde ved navn Anders Fragsarffue i Grotlingboe, at tage dem på sit skib, som lå for Danzig, og føre dem til Gulland, hvor han berettede, at han skulle rejse hen. Da han kom i søen, tog han sin kurs mod Sverige, og leverede dem der, hvor de straks blev fængslingen anholdt, og endnu sidder. Mathis Castensøn skal have et skib liggende for Visby, som er kommet fra Sverige med gods på, som tilhører lybækkerne, hvilket skib kongen befaler ham at arrestere med indehavende gods, indtil hans undersåtter kommer løs og bliver kontenteret, for hvad de på grund af hans mod dem begåede skalkestykke har lidt. Sk. T. 7, 59 b.

16. nov. (—) Bestalling for dr. Helvig Diderich som kongens livmedicus til at have indseende med Børnehuset og at være kongens botanicus. Han skal være kongen huld og tro, have hans sundhed i agt, og, når han kan være til stede, overvære tilberedningen af medicamenter til kongen. Kongen har akkorderet med ham, at han som medicus i Børnehuset selv skal forskaffe gode, dygtige og ustrafelige medicamenter til børnenes kur så vel som god salve som den forordnede badskær skal bruge til plastre, for hvilket kongen har tilsagt ham 1.200 rdlr. in specie årligt af rentekammeret. Her foruden skal han være kongens botanicus og have flittigt indseende med haven her ved København. Han skal tilholde urtegårdsmanden at have de simplicia, der gror i kongens lande. Kongen har herfor tilsagt ham 200 rdlr. in specie årligt fra 1. nov. sidst forleden og så længe kongen agter at bruge ham i tjenesten. Rentemestrene skal årligt betale ham forskrevne besolding. Sj. R. 21, 314 b f. (Tr.: KD. III, 251 f.).

— Miss. fra prins Christian (V.) til Frederik Reedtz. Prinsen har fundet for godt at oversende hertug Ernst Günther med sit livkompagni til Lolland. Han skal derfor førstkommende mandag ved en af sine tjenere give hertugen besked i Køge, hvor han tirsdag nat kan have kvarter mellem Køge og Vordingborg, hvilket Frederik Reedtz har at lade forordne. Sj. T. 28, 230. (Efter prinsens ordre). K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Niels Vind. Prinsen har fundet for godt at oversende hertug Ernst Günther til Sønderborg med sit livkompagni til Lolland. Han skal derfor sørge for kvarter til kompagniet for en nats tid i Køge førstkommende mandag. Sj. T. 28, 230 b. (Efter prinsens ordre). K.

16. nov. (Kbhvn.) Miss. til Henrik Rommel. Kongen behøver en del bondstager, hvorfor han skal sørge for at der hugges en 20 eller 40.000 i Maribo klostres skove, der kan ligge parat, når kongen gør fordring på dem. Sj. T. 28, 230 b. (Efter hr. kanslers ordre). K.

— Ab. brev. Forstanderen for hospitalet i Slagelse har ansøgt om at måtte udføre korn af landet til hospitalets fornødenhed. Kongen bevilger og tillader, at der af hospitalets indkomne korn må udføres 36 læster uanset kongens tidligere udsendte udførselsforbud. Sj. T. 28, 230 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss. til oberstløjtnant Jean de Val. Han skal befale kommissarie Knud Ulfelds kompagni at begive sig over til Sjælland og forblive der indtil videre ordre. Udt. i Sk. T. 7, 59 b.

17. nov. (—) Ab. brev. Hospitalsforstanderne i Helsingør besværer sig over, at de ikke kan underholde de fattige syge og skolepersoner, eftersom de formedelst fjendens indfald ikke i denne tid kan bekomme den største indkomst, som hospitalet plejer at oppebære af Skåne. Kongen har derfor anset for godt, at der aldeles ikke indtages syge soldater i hospitalet, for at de rette hospitalslemmer ikke derved skal lide nød. Sj. R. 21, 315. Orig. i LA. Kbhvn. (Tr.: Hofmans Foundationer VII, 102; jfr. Aarsberetninger fra Det kongelige Gehemicarchiv III, Till. s. 124).

— Miss. til Frederik Reedtz og Ventsel Rotkirk. De skal tage regnskaberne vedrørende landkistens indtægter og udgifter, der er blevet ført af Christian Skeel til Vallø, for sig, når han anmoder dem derom, og give dem fra sig beskrevet om deres beskaffenhed under deres hænder og signeter; de skal sende en kopi til kancelliet til kongens underretning. Sj. T. 28, 231. (Efter hr. kanslers ordre). K.

18. nov. (—) Miss. til Sigvart Urne. Han skal skrive til afgangne Thyge Brahes arvinger, at de med det allerførste skal klarere Vallø med underliggende gods' regnskaber, som han har forestået en tid lang, og betale og aflægge, hvad han måtte restere med og blive skyldig. Sigvart Urne skal derefter meddele kongen, hvad besked han bekommer derpå. Sj. T. 28, 231. K.

— Miss. til Frederik Reedtz. Det befrygtes, at de svenske skal kaste folk i land her på Sjælland for at udplyndre og afbrænde. For at afværge dette, skal han, om noget sådant sker, tilsige alle væbnede folk både til hest og til fods, som er indkvarteret mellem København og Vordingborg, at de kommer ham til hjælp for at modstå alt fjendtligt. Sj. T. 28, 231. K.

— Miss. til Hans Jacobsen, ingeniør. Han skal straks be-

give sig til Fyn til rigets marsk, hvor han vil modtage videre ordre. Sj. T. 28, 231 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

19. nov. (Kbhvn.) Miss. til Oluf Brockenhuus. Jørgen Seefeld til Revs, kongens befalingsmand på Ringsted kloster, har anset det for nødvendigt, at der sker mageskifte mellem en afbrændt gård i Ringsted, kaldet St. Jørgens gård, der tilhører Vartov hospital, og en kirkegård i Thune, der tilhører Haraldsted kirke. Oluf Brockenhuus skal tage samme mageskifte for sig og med allerforderligste indsende sin likvidation under egen hånd og segl til kongens cancelli. Sj. T. 28, 231 b. K. (Tr.: KD. V, 272).

— Miss. til Christoffer Ulfeld. Han skal tilholde alle bønderne omkring Christianstad fæstning, hvem de end tilhører, at de til Christianstad fører al det korn og viktualie, de har at aflade. Disligeste skal han forhandle med adelen, der bor deromkring, eller deres fuldmægtige om, at de også tilfører korn og hvad andet, de kan undvære fra deres gårde, i betragtning af, at hvis de ikke fører det derhen, kan det komme fjenden til gode. Hvad der således bliver ført derhen og uddelt til garnisonen, vil i fremtiden, når Gud giver bedre tid, blive enhver tilbagebetalt. Sk. T. 7, 60.

21. nov. (—) Pas for Jean Jacques d'Agar, colonel, der er på rejse fra København til Lybæk. I lige måde fik en kaptajn og to løjtnanter pas, alle franskmænd. Sj. R. 21, 315 b.

— Miss. til Christoffer Urne, Gregers Krabbe, Jørgen Brahe, Gunde Rosenkrantz og Malte Juel. De skal straks begive sig over til København, hvor de videre vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 232. K.

— Miss. til Knud Ulfeld, generalkommissær. Han skal straks begive sig over til Malmø og skaffe oberstløjtnant de Wals eskadron over til København og lade Firchsis ryttere og danske blive der. Sj. T. 28, 233. K.

— Løjtnantsbestilling for Richardt Andersen. Han skal årligt have 150 curante daler og sædvanlig hofklædning selvanden med virkning fra 21. maj s. å. Sj. T. 28, 232 b. K. [Ved K. findes sammes ansættelsesbrev som skibsløjtnant, dateret 21. maj 1644 og underskrevet af Jørgen Vind].

— Ligelydende bestilling for Arne Thorgiensen. Han skal årligt have 150 curante daler og sædvanlig hofklædning med virkning fra 25. juli s. å. Sj. T. 28, 232 b. K. [Ved K. findes anbefaling for hans tjeneste på „Pelicanen“, dateret 14. nov. 1644 og underskrevet af Berndt Orning].

— Miss. til Tage Tott og generalkommissarius Ulfeld. De skal tale

med borgerskabet i Malmø om, at soldaterne, som skal over til Sjælland, indtil videre kan blive akkomoderet der i byen, indtil lejligheden byder sig, at de kan blive overført. Udt. i Sk. T. 7, 60.

22. nov. (Kbhvn.) Miss. til Niels Vind. Kongen erfarer, at Vulf Ifversen Ravn, ridefoged over Københavns len, skal have pålagt bønderne i lenet at samle og give nødder uden nogen befaling. Derfor skal Niels Vind lade ham tiltale for retten, afsige dom over ham og straks kassere ham af bestillingen. Sj. T. 28, 233. K.

— Miss. til Jørgen Brahe. Han skal med det første begive sig til København, hvor han videre vil erfare kongens vilje. Ligelydende brev til Ove Gedde. Sj. T. 28, 233. K.

— Miss. til Tage Tott. Han skal straks sende kongens hosføjede missive til Malte Juel videre med et vist bud. Udt. i Sk. T. 7, 60 b.

23. nov. (—) Kaptajnsbestalling for Peder Jensen Bredal. Han skal i årlig besoldning have 200 kurante daler og sædvanlig hofklædning på sig selvanden fra dette brevs dato. Sj. R. 21, 315 b.

— Miss. til Wentzell Rottkierch. Kongen har agtet for godt, at generalkrigskommissarius Knud Wilfeldts eget kompagni skal indkvarteres i Slagelse. Han skal derfor straks lade gøre kvarter for fornævnte kompagni i Slagelse og foreholde borgerskabet sammesteds at skaffe rytterne og officererne nødtørftig underholdning efter forrige anordning på dem selv og deres heste, hvilket skal erlægges dem af kongen og kronen, når Gud igen vil lade riget komme i fredelig tilstand. Sj. T. 28, 233 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss. til Hans Bojsen. Han skal straks aftakke følgende jægerfolk: Joust Krebel, Jørgen Rebslager, Mads Reder, Jep Hansen, Claus Henriksen, Niels Jensen, Peder Nielsen, Johan Andersen, Søren Dieman, David Pedersen. Sj. T. 28, 233 b. K.

— Miss. til Tage Tott og Knud Ulfeld. De skal straks lægge i kontribution de herreder, der ligger omkring Malmø, så højt ske kan, og lade det indføre i Malmø, for at det, der endnu er for hånden, ikke skal falde i fjendens hænder. Ingen skal forskånes enten de er kongens, adelens eller gejstlighedens tjenere. Sk. T. 7, 60.

24. nov. (—) Miss. til Sigvard Urne. Han skal lade gøre den alvorlige anordning, at hans underhavende ryttere, der er indkvarteret på Sjælland, forholder sig stille i deres kvarter. Såfremt der kommer klage-mål over nogen af dem enten fra borgere, bønder eller andre, vil kongen, at officererne selv skal svare derfor, hvilket han kan lade enhver, det angår, vide. Sj. T. 28, 233. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss til Niels Trolle. Han har givet til kende, at der for no-

gen tid siden har været et kald ledigt i hans len, og der selv med var¹ udnævnt til at kalde en præst, og at det da var befundet, at en af samme syv kaldsmænd tilforn skal være overgået to domme, den ene til tre mrk., den anden til dele for ubeviste, ærerørige ord m. m. som passeret er efter dokumenternes indhold, hvorover Niels Trolle har indstævnet sagen for Wentzell Rottkierck og dr. Jesper Brochmand efter kongens befaling til dem. De har dømt således, at de ikke vidste kaldsbrevet at undersøge for den enes skyld af de syv mænd, men fundet det ved magt, idet de begærer underretning om kongens vilje, hvorvidt Niels Trolle skal give den person, som således er kaldet, collats eller ikke. Niels Trolle skal derfor indstævne dommen for kongen og rigsrådet, og tilforordne en person, som kan forestå kaldet, indtil endelig dom er gået. Sj. T. 233 b. f.

24. nov. (Kbhvn.) Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott. Peder Rasmussen, borger i Malmø, har anmodet om, at der måtte tilstås ham en vejrmølle på volden ved Malmø, og da de øvrige møller, der fandtes for byen, er blevet afbrændt af fjenden, skal Tage Tott anvise ham et sted, hvor det kan ske uden skade for befæstningen. Sk. T. 7, 60 b.

25. nov. (—) Miss. fra prins Christian (V.) til Tage Tott. Jørgen Skrøder har beklaget sig over, at det kvarter, der er assigneret ham i Malmø er belagt med andre såvel officerer som gemene knægte. Da han for at klarere sine regnskaber og iøvrigt udføre, hvad hans bestilling kræver, behøver et ene logement, skal Tage Tott tilholde borgmester og råd i Malmø at lade ham nyde og beholde det engang assignerede kvarter alene efter den forrige anordning og tilordne dem, der nu logerer der, et andet kvarter. Sk. T. 7, 60 b.

— Miss. til Erik Grubbe. Forrige biskop i Århus stift, h. r. Mortens efterleverske beklager sig over, at hendes afdøde husbondes bo og formue skal være taget i forvaring og forseglet, hvorfor hun nu slet intet har til sit eget og sine umyndige børns underhold. Kongen befaler Erik Grubbe med det forderligste at erklære sig, hvorledes det er foregået med nævnte bo og dets forsegling, og hvor godset siden er henkommet. J. T. 11, 127.

27. nov. (—) Åb. brev at Mogens Kruse må rejse ud af landet til fremmede steder, skønt han endnu ikke har nået den alder, som kongens forordning fastsætter for, at adelens børn må rejse ud af landet. Sj. R. 21, 315 b.

¹ Abenbart en fejlskrift for: og der [s.: at] syv mænd var . . .

27. nov. (Kbhvn.) Bevilling for Johan Brockenhus til at lade sig trolove på en sal med sin brud. Ligegyldende med det brev Christian Holck fik 19. august s. å. *mutatis solum mutandis*. Udt. i Sj. R. 21, 316.

— Ab. brev. Anne Madsdatter, gift med Christian Rumber i Esrom mølle, må, dersom hun overlever sin mand, have samme Esrom mølle for sin livstid uden fæste. Hun skal dog ved mandens død give befalingsmanden på Kronborg slot en forsikring om at holde møllen ved magt og yde årlig landgilde i rette tid. Sj. R. 21, 316.

— Miss. til Henrik Rommel. Når der bliver plads ledig, skal han indtage Herman Willumsen Koch, søn af Maren Erttmand i Ålborg, i Sorø akademi. Sj. T. 28, 234 b.

— Miss. til tolderne i Øresund. Kongen har bevilget kongen af Polens fuldmægtig at måtte føre 24 fade rhinskvind toldfrit gennem Øresund. De skal lade fadene passere, når de ankommer. Sj. T. 28, 234 b. K.

— Miss. fra prins Christian (V.) til mag. Enevold Nielsen. Snodeleff og Thune kald i Roskilde len, hvortil han skal have jus patronatus, er nu ledigt, og han skal derfor før nogen anden befordre mag. Hans Poch, hvis gaver og skikkelighed er prinsen nøksom bevist, dog at alt sker efter ordinansen. Sj. T. 28, 234 b. K.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal befale tolderne i Øresund, at lade geværer til 1.500 mand tilhørende kongen af Polen passere frit. Sj. T. 28, 235. K.

28. nov. (—) Ab. brev. Jørgen Ravn, borger i København, sendte forrige forår sin krejer på 24 sjællandske læster til Amsterdam, hvor den stadig ligger, idet søfolkene er rømmet og ikke vil føre den tilbage af frygt for de mange svenske hollændere, der skal være i Vestersøen, og han må med stor bekostning stadig holde sin tjener dernede. Han må afhænde samme krejer i Holland, hvis han kan finde en køber, mod at købe en større, når Gud igen giver kongen og riget den ønskelige fred. Sj. R. 21, 316.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Kongens og kronens bonde, Niels Hansen i Søtoft¹, i hans len [Ringsted kloster], har berettet, hvorledes hans gård er afbrændt, og har derfor andraget om noget hjælp og forskånelse. Han må få noget hjælp til bygningstømmer og i dette år forskånes for sin landgilde, ægt og arbejde. Hvilket skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 235. K.

¹ Store Tåstrup s., Merløse h., Holbæk a.

28. nov. (Kbhvn.) Miss. til Laurids Ebbesen. Borgmester og råd samt menige borgere i Næstved har meddelt kongen, at de ikke kan overkomme at befordre alle, der har kongens pas, med vogn og hest, da der i denne besværlige tid er langt større gennemtog end tidligere, og der i byen kun er ganske få, som kan holde heste om vinteren; samtidig har de anmodet om, at bønderne i Saltø len måtte komme dem til hjælp. Han skal derfor sørge for, at kronens og kongens tjenere til Saltø slot kommer Næstveds borgere til hjælp med at gøre ægter, så ofte borgmester og råd bliver opsøgt med kongens pas, og han bliver underrettet derom. Sj. T. 28, 235. K.

— Miss. til Corfits Ulfeld. Han skal befale møntmesteren på slottet indtil videre besked at slå 4 danske skilling stykker, som skal være af fire loddinger. Sj. T. 28, 235 b. K.

— Miss. til Tage Tott. Kongen har allerede tidligere befalet, at oberstløjtnant Jean de Val skulle begive sig med sin eskadron over til Sjælland, og oberstløjtnant Firx skulle forblive i Malmø. Kongen befaler nu, at Jean de Vals eskadron skal blive i Malmø, og Firxis i dens sted komme over til Sjælland. Hvilket han straks skal meddele dem. Sk. T. 7, 60 b.

29. nov. (—) Miss. til Erik Grubbe. Han skal med det allerførste meddele, hvor vidt han er kommet med den sag, som angår hustruen til den forrige bisp i Århus, og mester Christen Nielsen, forrige sognepræst sammesteds, da svenskerne gjorde fjendtligt indfald i Jylland. J. T. 11, 127 b. Incl. 23. dec. (Tr. i udt.: Hübertz, Aktstk. vedk. Aarhus II, 110).

30. nov. (—) Miss. til Jochum Bech og Peder Giesdorff. Hendrich Huitfeldt til Lillø, befalingsmand på Landskrone slot, har meddelt, at hans bo, som findes i hans gård i København, efter hans hustrus død er blevet forseglet i hans fraværelse. En del af det forseglede gods tilhører hans søn, Jochum Gierstrup til Thundbygaard, deriblandt nogle af hans og hans hustrus gangklæder og sengeklæder, hvilke klæder Jochum Giesdorff beder om at få udleveret, hvorfor Hendrich Huitfeldt har anmodet om, at to gode mænd måtte udtage disse klæder og levere dem til hans søn. Samt at samme gode mænd må åbne dørene til de kamre, hvor boet findes forseglet, og sætte kister, skrin og andet, der er forseglet, i et eller to kamre i gården og igen forsegle dørene. Da Hendrich Huitfeldt beretter, at han har så lidt plads i sin gård, og Jochum Giesdorff ønsker hans og hans hustrus gang- og sengeklæder udleveret, skal de åbne dørene til de kamre, hvor godset findes og udtage de

nævnte gang- og sengeklæder og udlevere dem mod Jochum Giesdorffs skriftlige kvittering, der skal lægges i kisterne. Siden skal de indsætte alle de kister, skrin og alt andet, der findes i boet, som er forseglet, samt alt løst, der måtte findes registreret, i et eller to kamre, og lukke dørene og forsegle dem. Alt hvad de åbner og siden forsegler, skal de give fra sig beskrevet under deres hænder og signeter. Sj. T. 28, 235 b.

30. nov. (Kbhvn.) Miss. til Hendrich Rommel. Han skal i Sorø indtage Hans Povlsen, en præstesøn i Flad sogn i Vendsyssel, og en anden faderløs dreng ved navn Jacob Jacobsen, født på Mors i Nørrejylland, når der bliver plads ledig. Sj. T. 28, 236 b.

— Miss. til Otte Kragh, dr. Jacob Fabricius, dr. Olluf Worm og dr. Niels Foss. De skal undersøge, hvorledes dr. Otto Sperling har forholdt sig i sin tjeneste på Børnehuset. Otte Kragh skal give agt på hans aktioner og opvartning, doktorerne på hans kur og medikamenter. 1) Om dr. Sperling har haft den omsorg for børnene i Børnehuset, som hans bestilling tilholder ham. 2) Hvilke medikamenter han har brugt til dem, der er så meget udslagne, al den stund sligt ikke kan ske med den smøren, som han altid har brugt. 3) Om han med bad og smørelse har været flittig med dem, der er lamme i hænder og fødder. 4) Medikamenterne, som han har brugt, skal beses, om der i dem er brugt den forskel, som sig bør efter sygdommenes forskel, om hvilket badskæreren i Børnehuset skal rådspørges ved den ed, han har svoret kongen. 5) De folk, der var i Børnehuset, skal spørges, hvor tit de har set dr. Sperling dér. 6) Johan i Kongens have skal ved sin ed sige, hvor tit han har set dr. Sperling i haven sidste sommer, og hvad han har udrettet dér. 7) Når de har opdaget hvilke medikamenter, der er blevet brugt til børnene, skal deres værd regnes ud, så at man kan erfare, hvor nær han er gået den sum på tusind rdlr., som han om året får til medikamenter til børnene. Sj. T. 28, 236 b. K. Afskrift i Danske Kanc. B. 164, Diverse breve, dokumenter og akter sagligt ordnet XIV, med følgende påskrift på bagsiden: No. 3. Lest in consistorio 17. Janv. (Tr.: Skrifter som udi det Kiøbenhavnske Selskab f. Lærdoms og Videnskabers Elskere ere fremlagte . . . X, 1770, s. 466).

— Miss. til Niels Vind. Han skal lade gøre kvarter i Køge for Vincents Bille og hans underofficerer, så mange der er hvervede. Hvilket borgerskabet skal underholde efter den forrige anordning.

— Ligelydende brev til Ventsel Rotkirk om at indkvartere Malte Sehested og hans underofficerer i Slagelse. Sj. T. 28, 237. K.

30. nov. (Kbhvn.) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Kongen har tidligere befalet, at der skulle indkvarteres 100 heste af den eskadron, der er under oberstløjtnant Henrik von Ahlefeldt, i Helsingør. Kongen har nu anset for godt, at endnu 50 heste skal ligge i byen, hvilke han skal befale borgmester og råd at indkvartere i overensstemmelse med den tidligere anordning.

— Ligegyldende brev til Frederik Reedtz angående yderligere 30 heste af Sigvard Urnes eskadron, der skulle indkvarteres i Næstved. Sj. T. 28, 237. K.

1. dec. (—) Miss. til Frederik Reedtz. Han skal straks begive sig til København, hvor han videre vil erfare kongens vilje. Sj. T. 28, 237 b. K.

2. dec. (—) Bestalling for Laurids Hansen som rebslager på Bremerholmen. Han skal have opsyn med al den hamp, der leveres og forarbejdes på reberbanen, at den er god og uforfalsket, så den kan passere for godt købmandsgods. Han skal lade hampen gøre ren og klar og lade den gennemhegle to gange. På hvert skippund god, rigtig hamp skal han have 16 skålpund affald. Alle grove tove, kabeltøve og redskaber skal indskydes i drøgstuen, efter de er blevet slået, og ligge mindst 14 dage og nætter, inden de bliver tjæret, så at fugtigheden des bedre kan uddrages. Der skal altid holdes god varme i drøgstuen både vinter og sommer. Han skal holde bog imod skriveren på alt, hvad han modtager af samme og leverer igen. Det skal under højeste straf være ham forbudt at lade garnet løbe gennem en våd eller fugtig stryger, når det vindes op på ruller. For sin tjeneste skal han til sin egen bekostning og folk have 9 mark af hvert skippund kabelgarn, der spindes; for et skippund af alle slags liner og hyssing, merling og nøvling og for hvert skippund småt kabelgarn at spinde til ligreb, 9 slette daler; for hvert skippund sejlgarn og småt kabelgarn til arkens redskab 18 daler; for hvert skippund redskaber han slår, drøger og tjærer 1 mark dansk. Til alt dette arbejde skal der skaffes ham frit mandskab af Holmen. Til husleje skal han årligt have 15 daler kurant. Hans bestilling skal begynde 10. november nærværende år. Sj. R. 21, 316 b. F. (Tr.: KD. III, 252 f.).

— Miss. til Mogens Kaas angående en gård som Niels Krag har lejet i Nyborg til sit gods, og som skal holdes mest muligt fri for indkvartering. Udt. i F. T. 5, 293.

3. dec. (—) Konfirmation af testamente oprettet af kongens organist i København Michael Cracovitz, hans hustru Dorothea Christina med hverandre for sig og begge deres arvinger. Den

efterlevende af ægtefolkene skal arve den gård i Pilestræde, de nu ibor med alt nagel- og jordfast samt andet husgeråd af træværk, bænke, borde, stole, sengesteder og alt andet sådant for 400 rdlr. in specie. Samme 400 rdlr. skal skiftes i lige lod mellem den afdødes arvinger og den af ægtefolkene, som da lever. Sj. R. 21, 317 b. Tilføjelse: Kontrakten med begges hænder findes i kancelliet. (Tr.: KD. III, 253).

3. dec. (Kbhvn.) Ab. breve om borgeleje penge for tiden fra 1. nov. 1644 til 5. april 1645, som er påskeaften, med 9 sk. på hver person om dagen. [Enslydende med brevene af 4. nov. 1642, dog at samtlige jyske og skånske købstæder er udeladt, Næstved forhøjet til 18, Holbæk til 16, Hillerød tilkommet med 1 og Slangerup nedsat til 9]. Sj. R. 21, 318.

— Ab. brev, at nærværende brevviser er sendt til købstæderne i Sjælland, Lolland og Falster for at indkræve borgeleje penge. Sj. R. 21, 319.

4. dec. (—) Miss. til Jochum Bech og Peder Giersdorff. De har for nogle dage siden modtaget kongens befaling til at åbne boet, der tilhører Hendrich Huitfeldt til Lillø, og er under forsegling i hans gård i København, og deraf udtage hans søns, Jochum von der Giersdorff, og hans hustrus gang- og sengeklæder og levere til dem. Da Hendrich Huitfeldt beder om, at samme bo også må blive registreret af dem, skal de registrere det i overensstemmelse med kongens forordning om sådan boregistrering. Sj. T. 28, 237 b.

— Miss. fra prins Christian (V.) til Knud Ulfeldt, generalkrigskommissarius. Da kongen har befalet, at der skal uddeles nogle strømper til oberst Ruckhofs regiment, skal han, dersom han ikke selv kommer, sende en af sine tjenerer til København, der kan modtage strømperne og siden uddele dem til regimentet. Sj. T. 28, 237 b. K.

— Ab. brev. Adam Lehman har i nogle år betjent sergentbestillingen i fæstningen Christianstad og har i nogle år haft vagtmestercharge samme sted. På grund af skrøbelighed og alderdom kan han ikke mere forestå samme vagtmesterbestilling og har anmodet om en gefrejtters gage under den ordinære garnison i nævnte fæstning på livstid. Da kongen erfarer af Malte Juel, befalingsmand på Christianstad, at Adam Lehman har forholdt sig flittig og vel i sine charger, må han nyde den ansøgte besolding, så længe han lever. Sk. R. 5, 425 b.

5. dec. (—) Ab. brev om m a d s k a t. Kongen hilser alle bønder og menige almue i N. len. Kongen forårsages at holde skibsflåden i beredskab og ved ikke middel og råd dertil, med mindre der ydes

hjælp med en madskat, især flæsk, kød og smør. Kongen har derfor med rigsrådets råd og samtykke anset for godt, at hver helgård skal give halvandet lispd. flæsk, to lispd. kød og tre pd. smør og hver halvgård havlt så meget. Kun adelens ugedagstjenere, som bor i sognene, og som fra arilds tid har været fri, samt alle som med tingsvidner påskrevet af lensmanden bevises at være ganske forarmede, skal forskånes. Skatten skal være udgivet til 1. marts, og det er befaleet NN. befalingsmand på N. at oppebære den; alle og enhver skal erlægge skatten til forskrevne tid og på de steder lensmanden angiver. Sj. T. 28, 238 K. (Jfr. CCD. V, 436 f). Orig. til Holbæk len med påtegning: Læst på Merløse herreds ting 12. dec. 1644 og på Tudse herreds ting 14. dec. 1644, Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IV, 5.

5. dec. (Kbhvn.) Miss. til lensmændene på Sjælland, Lolland, Falster, Bornholm og Gulland, om indkrævningen af madskatten. De skal straks lade det åbne brev forkynde og læse over alt i deres len og til den fastsatte tid indkræve og fremsende skatten til kongens provianthus ved Københavns slot. Både for riget og kongen er det meget magtpåliggende; der tåles ingen forsømmelse heri. Er nogen så forarmet, at han ikke formår at udgive madskatten, skal han forskånes, og det skal godtgøres i kongens renteri med nøjagtige tingsvidner. Dog skal lensmændene med egen hånd påskrive tingsvidnerne. I tillæg anføres de lensmænd, der har fået tilsendt brevet. Sj. T. 28, 238 b. K.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal skaffe nærværende Johan Christian von Leben en båd og nødvendige folk, så han kan besigtige pladsen omkring Kronborg slot, og siden lade ham få en vogn fra Kronborg og til København igen. Sj. T. 28, 239.

— Ab. brev at fru Sophie Rantzov, afdøde Hans Lindenovs hustru, deres børn og arvinger nu har gjort rede og regnskab for alle indtægter og udgifter af Hindsgavl len, som Hans Lindenov har været forlenet med, fra Philippi Jacobi 1639, da han først fik samme len i befaling efter Gregers Krabbe, til Philippi Jacobi 1643, da han er afgået ved døden og Claus Sehested fik det i forlening. I lige måder er der gjort regnskab for de penge, kontributioner og kornskatter, som i denne tid er blevet påbudt og indgivet i lenet, samt for det inventar, der fandtes på Hindsgavl slot. De er da aldeles intet forblevet kongen skyldig efter hans forleningsbrev og de regnskaber, kvitteringer og inventarier, som de har indgivet til rentemestrene Steen Bek og Melker Oldeland. Kongen

lader derfor fru Elisabeth Sophie Rantzau, salig her Hans Lindenovs samt hendes børn og arvinger være kvit, fri og kravløs for sig og sine efterkommere, konger i Danmark for al yderligere krav, tiltale og eftermaning for Hindsgavl len fra den dag og tid, hvor Hans Lindenovs enke, børn og arvinger er bleven kvit derfor, som det fremgår af det foranstående. F. R. 4, 335—36.

5. dec. (Kbhvn.) Miss. til Mogens Kaas m. fl. De skal skaffe nærværende 4 ryttere, Hans Thornej, Jochim Gyldenso, Cort Fantt og Jørgen Gregs af oberstløjtnant Buchwalds livkompagni, som nu er på Fyn, sammen med 5 andre ryttere af samme kompagni, hvilke 9 ryttere har været fanget og selv har befriet sig, frit kvarter indtil generalkrigskommissær Knud Ulfeld kan betale dem. F. T. 5, 296 b.

6. dec. (—) Miss. til Roskilde kapitel. Niels Trolle til Trollholm har anmodet kongen om et begravelsessted i Roskilde domkirke. Kapitlet skal derfor besigtige samme sted og afgive erklæring til kongen om, hvor pladsen ligger, og om den uden skade kan afstås fra kirken. Erklæring skal snarest indsendes til kancelliet. Sj. T. 28, 239. (Efter hr. kanslers ordre). K.

7. dec. (—) Miss. til Tage Tott. De hosføjede breve, som tilsendes ham af den franske gesandt, skal han straks sende med en trompeter til Gustaff Horn. Samme trompeter skal fordre et gensvar på samme breve, hvilket svar han straks skal sende over til kongen, når trompeteren kommer tilbage. Sk. T. 7, 61.

— Miss. til Tage Tott. Kongen har tidligere befalet, at Oluf Steenwinckel skulle have to spand heste til at køre materiale frem til fæstningens reparation i Malmø. Han angiver nu kun at have fået et spand og hverken at kunne få folk til at køre hestene eller underhold til hestene. Tage Tott skal sørge for, at Steenwinckel får folk til at køre og underhold til hestene, idet det er meget magtpåliggende, at fæstningen bliver repareret inden vinteren. Sk. T. 7, 61.

— Miss. til Anders Bille. Hertug Frederik har ladet kongen forstå, at han har samlet nogle folk til hest og fods med den hensigt at følge fjenden i Jylland, men dog ikke finder sig bastant dertil, med mindre noget af det folk, der ligger på Fyn til hest eller fods kunne forene sig med ham. Anders Bille skal derfor med det første meddele hertug Frederik, hvor meget folk til hest og til fods, der kan støde til hans tropper, på hvilken tid og sted det bedst agtes at kunne ske, og forene sig med hertugen, når Fyn til nødtørft er besat og forsikret. Det skal haves i god agt, om mere folk skulle skikkes fra

Torstensen til Wrangel, så at Anders Bille kan rette sig derefter i sine forehavender, forsikre folket og gøre fjenden størst mulig skade og afbræk. F. T. 5, 295.

8. dec. (Kbhvn.) Miss. til Vincenz Bille. Ventzel Rotkirk har tidligere fået befaling om sammen med Frederik Reedtz til Tygestrup at gennemse regnskaberne fra Christian Skeel til Vallø for de penge, der er indkommet i landkisten og igen er gået ud derfra. Da Ventzel Rotkirk for lovlig forfalds skyld ikke kan efterkomme denne befaling, skal Vincents Bille i hans sted sammen med Frederik Reedtz fyldestgøre den tidligere givne befaling. Sj. T. 28, 239 b. (Efter hr. kanslers ordre). K.

9. dec. (—) Miss. til Flemming Ulfeldt. Han har tidligere fået kongens befaling om ritmester Ratlous kompagni, der er indkvarteret i Holbæk. Da kongen har afskaffet alle vognheste i kvartererne og samme kompagni ikke er på nær 100 heste, skal han sørge for kvarter i Holbæk til endnu 30 heste af major Eysteins eskadron. Han skal tilholde borgerskabet at give rytterne og officererne med deres heste nødtørftigt underhold efter kongens forrige anordning, hvilket vil blive tilbagebetalt dem, når der igen bliver fred i landet. Sj. T. 28, 239 b. K.

10. dec. (—) Skøde til fru Vibeke Kruse på en lyst- og køkkenhave uden for Østerport ved København mellem sejlhuset og reberbanen på Bremerholm og den have, Johan v. Delden har tilforhandlet sig af Kønne Jochum Graaboe, kongens skibshøvedsmand, med lysthuse, bygning, borde og bænke. Hvilken have hun og hendes arvinger skal beholde til evindeligt ejendom. Sj. R. 21, 319. (Tr.: KD. III, 254).

— Miss. til Falk Lykke. Han skal straks afsende oberstløjtnant Hundermark med 300 soldater af sit regiment til fæstningen Malmø fra Helsingør. Sj. T. 28, 239 b. K.

— Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Han skal straks skaffe oberstløjtnant Hundermark de nødvendige skuder til at overføre 300 soldater fra Helsingør til fæstningen Malmø. Sj. T. 28, 239 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Miss. til Jørgen Brahe. Kongens og kronens tjenere: Frederik Davidsen, Mads Jørgensen, Niels Mouridsen, Mikkel Christensen og Peder Hansen i Skydebjerg, Jørgen Lauridsen i Skydebjerg Torp, Niels Brylle og Christen Schaage i Gavnby, alle liggende til Hagenskov slot har ladet foredrage, at de har lidt stor skade på deres korn den 3. august 1643 af den usædvanlige hagl og uvejr,

og begæret nogen lindring i deres landgilde. Da kongen af Jørgen Brahes erklæring og tingsvidnerne erfarer, at deres angivende er sandfærdig, og at de ikke kan besidde deres gårde og holde dem ved magt, med mindre de får nogen lindring på deres landgilde, må alle forskrevne mænd forskånes 1 år for halvdelen af deres landgilde. Hvilket Jørgen Brahe skal føre til regnskab. F. T. 5, 297.

11. dec. (Kbhvn.) Ab. brev, at Jens Graa, borger i Ystad, fra Køge må udføre og udskibe 1000 tdr. byg, hvorhen han lyster, mod inden førstkommende Påske at føre lige så meget rug og mel til København og lade det sælge for tilbørlig pris. Sj. R. 21, 320.

— Miss. til Mogens Kaas. Kongen har sendt nærværende brevviser til Ulriksholm efter nogle staldøksne, der står der, og som han skal drive til København. Mogens Kaas skal skaffe ham færger over bæltet med samme øksne. F. T. 5, 297 b.

12. dec. (—) Bevilling for Jørgen Seefeld til Revs til at lade udføre 16 læster byg mod at aflevere $\frac{1}{3}$ af dette kvantum byg til kronen, hvilket skal blive ham betalt, når Gud igen vil forlene landet med fredelige tilstande. Sj. R. 21, 320.

— Miss. til Corfitz Ulfeld. Kongen er blevet fru Vibeke Kruse, Uldrich Christian Gyldenløve og jomfru Elisabeth Gyldenløve 33.920 speciedaler skyldig, som skal erlægges nu til 17. januar 1645, hvilket vil være meget vanskeligt i denne tid. Kongen har derfor besluttet, at samme penge endnu en tid lang skal blive stående hos ham og riget for rente. Corfitz Ulfeld skal 17. januar 1646 erlægge renten af nævnte 33.920 speciedaler, beregnet til 6 pct., dersom de ikke lovligt fra begge sider bliver opskrevet inden. Sj. T. 28, 240. K.

— Miss. til Henrik Rommel. Han skal befale, at de 2 unge herrer, som er på Sorø, og Ulrik Christian Gyldenløve kommer til København til jul. Sj. T. 28, 240. K.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen har fundet for godt at lade indkvartere 100 heste i Roskilde af oberstløjtnant Firckses skvadron. Han skal straks sørge for kvarter og foreholde borgerskabet at skaffe nødtørftigt underhold til rytterne, officererne og deres heste efter den udsendte anordning, hvilket skal blive tilbagebetalt dem, når landet igen får fred. Sj. T. 28, 240 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

— Ligegyldende brev til Hans Uldrik [Gyldenløve] om 30 heste af samme eskadron, der skal indkvarteres i Slangerup.

— Ligegyldende brev til Ventsel Rotkirk om af samme eskadron at indkvartere 90 heste i Slagelse og 100 i Skelskør.

12. dec. (Kbhvn.) Bestalling for Patrick Dumbar til Spanderup som oberstløjtnant over det skånske regiment, som Falk Lykke til Giersnes, befalingsmand i Skt. Peders kloster i Lund, er oberst for. Han skal være kongen og hans riger og lande huld og tro, deres gavn og bedste vide at ramme og befordre, skade og for-dærv forekomme og afværge af yderste evne, og ufortrødent lade sig bruge flittigt og troligt til lands eller vands, hvor kongen tilsiger ham. Han skal også efter oberstens anordning have god indseende med kap-tajnerne og andre officerer, at de flittigt mønstrer og eksercerer knæg-tene, som er under fornævnte regiment og kompagni, og instruerer dem i rettelig at omgås deres gevær og holde tog og slagttordning, hver passe på sin mand, kende led og red og at kunne rette sig efter trommen og ikke med drillen vænne dem til at løbe men alene søge deres fjende i deres slagttordning. Så og at holde god justits over alle, som er under hans kommando, at de i alle måder forholder sig efter den ed og de krigsartikler, som kongen har antvortet ham, og at han i alle måder gør og effektuerer, hvad en oprigtig oberstløjtnant egner og bør. For samme sin tjeneste vil kongen årligt give ham, så længe han er i samme tjeneste, 600 speciedaler eller deres værd, så og kap-tajns traktement på det kompagni, han nu selv fører. Samme trak-te-ment skal begynde fra dette brevs dato og fortsættes årligt, så længe han bliver i samme bestilling. Kongen befaler alle officerer og knægte under nævnte regiment og kompagni at holde og agte Patrick Dumbar for deres oberstløjtnant og gøre og udrette alt, hvad han befaler dem på kongens vegne, såfremt de ikke derfor vil stå til rette og straffes som ved bør. Sk. R. 5, 426.

— Bevilling for Peder Pedersen Lærke, Odense, til at ud-føre 60 store læster byg af riget, dog at han efter sit løfte skal være forpligtet at forstrække kronen og kongen med 20 store læster byg, hvilket skal betales ham, når Gud igen vil forlene riget med fredelige tilstande. F. R. 4, 336.

— Miss. til Vincens Steensen og Sti Pors. Kongen finder det nød-vendigt, at Faarevelde på Langeland, der tilhører Jørgen Marsvin, skal palisaderes og de gamle volde repareres. De skal derfor forhandle med Jørgen Marsvin om, at han af sine egne skove skal lade hugge halvdelen af omtalte palisader og lade dem bringe ved sine egne tjenere. Den anden halvpart har kongen befalet skal hugges på kongelige skove og bringes af kronens og andre adeliges tjenere der i landet. F. T. 5, 298.

— Miss. til Christoffer Urne. Han skal tilholde kronens bønder og

tjenere at hugge så mange palisader, som er nødvendigt til Faareuelle; kronens så vel som adelens tjenere skal føre dem derhen. F. T. 5, 298 b.

13. dec. (Kbhvn.) Ab. brev. Mester Jens Pedersen Kiøbing skal have beligget en kvinde og må derfor ikke tilstedes nogen kirke eller skole. Efter ansøgning får han eftergivet samme forseelse, således at han tre år efter dette brevts dato kan kaldes til enhver kirke eller skole, hvor han kan opnå lovligt kald. Sj. R. 21, 320 b.

14. dec. (—) Ab. brev. Hr. Tidemand Hansen, sognepræst til Vraaby og Endesløv sogne, har for kort tid siden forset sig ved sakramentets uddeling og givet nogle folk vinen for brødet, hvorfor han af lensmanden og superintendenten er fradømt sit kald. Det tillades ham dog at beholde sit kald, da han har begået forseelsen aldeles fastende og ved uagtsomhed, men han skal holde en kapellan og må ikke selv forrette noget hverken for alteret eller på prædikestolen. Sj. R. 21, 320 b.

— Miss. til Sigvort Vrne. Christen Skeel til Vallø har under Sigvort Vrnets rejse til Rusland haft indseende med vagten ved strandsiderne ved Køge og Stevns herred, og da han for sygdoms skyld ikke længere kan have indseende dermed, har Frederich Reedtz til Thygestrup bekommet befaling til at have indseende med samme strandvagter; da Frederich Reedtz opholder sig langt fra samme pladser og ellers er forhindret i kongens andre bestillinger, skal Sigvort Vrne have flittig indseende med samme vagt, eftersom der i denne farlige tid ligger stor magt derpå. Sj. T. 28, 240 b. f. K.

— Miss. til en del lensmænd. De skal snarest afgive en egenhændigt underskrevet fortegnelse til kancelliet om, hvad de kan sige til de ladegårde, som ligger under deres len, og hvad de nyder frit. Sj. T. 28, 241. K.

Af tillæg fremgår, at brevet er sendt til følgende lensmænd: Sjælland: Niels Trolle, Jørgen Seefeld, Flemming Ulfeldt, Hans Lindenov, Ingeborg Ulfstand, Ventzel Rotkirk, Frederik Reedtz, Sigvard Urne, Henrik Rommel og Corfitz Ulfeld. Fyn: Mogens Kaas, Henrik Walkendorf, Jørgen Brahe, Sten Bille, Claus Sehested, Christoffer Urne, Arent von der Kulla. Jylland: Gregers Krabbe, Erik Grubbe, Gunde Lange, Hans Juel, NB Vestervig, Niels Krag, Sten Bille, Jørgen Orning, Jost Høegh, Mogens Sehested.

— Miss. til Niels Vind. Kongen har anset for godt, at der i Køge indkvarteres 62 heste af oberstløjtnant Firxsis eskadron.

Han skal straks sørge for kvarter og foreholde borgerskabet i byen at sørge for nødtørfdig underhold til rytterne, officererne og deres heste i henhold til anordningen. Hvilket vil blive tilbagebetalt dem af kongen og kronen, når der igen bliver fred i landet. Sj. T. 28, 241 b. (Efter hr. kanslers befaling). K.

14. dec. (Kbhvn.) Miss. til Just Frederik von Pappenheim. Det er blevet meddelt, at der er strandet 2 af kongens orlogsskibe under Lolland; de kom i brand under sidste træfning med svenskerne, stykkerne skal være smeltet, og kobberet vel stå til at få op af vandet, da der kun skal være 3 alen dybt. Han skal derfor skaffe folk derfra landet, der kan fiske det smeltede kobber op, og han skal lade det henlægge i sikker forvaring indtil videre ordre. Sm. T. 6, 539. Indl. u. d.

15. dec. (—) Bevilling for Niels Trolde til Trolldholm og hans arvinger på et begravelsessted i Roskilde domkirke straks inden for den store kirkedør på den nordre side i enden af et gammelt kapel; de må lade opsætte en tavle mod at give kirken en billig betaling. Sj. R. 21, 321. Indl. 10. dec.

— Miss. til lensmænd og adelige samt enkefruer på Sjælland. Kongen er nødt til at overveje midler til at sikre landets forsvar i denne vanskelige tid, hvorfor han anser det for nødvendigt at indkalde adelen til København til 12. januar 1645. Til hvilken tid og sted de skal være til stede, hvor de nærmere vil erfare kongens nådige vilje. I enkefruernes breve: De selv eller deres fuldmægtig skal være til stede på samme tid og sted. Sj. T. 28, 241 b. K.

Af tillæg fremgår, hvem der blev indkaldt: Sjælland: Niels Vind, Niels Trolle, Laurids Ebbesen, Christen Sparre, Flemming Ulfeld, Hans Ulrik Gyldenløve, Sigvard Urne, Vincents Bille, Rønne Bille, Frederik Pasberg, Christoffer Pax, Knud Paslig, Ventsel Rotkirk, Henrik Ramel, Christen Skeel, Otto Brahe Stensen, Henrik Lindenov, Frants Lykke, Jørgen Friis, Hans Friis, Corfits Ulfeld, Axel Arnfeldt, Christen Eriksen, Peder Grubbe, Olluf Daae, Christen Normand, Otte Marsvin, Oluf Brochenhus, Jochim Grubbe. Enkefruer: Pernelle Banner, Daarete Banner, Regitze Grubbe, Anne Hundermark, Lene Bernerkoff, Merete Grubbe, Lene Rud, Dorrette Rud, Karen Gyldenstern, Elisabet Daae, Edel Rosenkrantz, Elisabet Bech, Ingeborg Pasberg, Elisabet Bille, Ide Daae, Birte Vind, Ingeborg Ulfstand, Margrete Krabbe, Margrete Marsvin, Anne Basse, Anne Thott, Berrette Mund, Sofie Rantzau, Ellen Urne, Birgitte Thott, Mette Rosenkrantz, Barbara Witterup. Lolland og Falster: Lave Bille, Erik Stensen. Enkefruer: Øllegaard Pans, Lisbeth Lunge, Maren Stensdatter, Ide Pasberg.

16. dec. (Kbhvn.) Ab. brev. Afgangne Peder Basse til Sørup forstrakte for nogle år siden kronen med et lån på 21.200 specie daler, som han har fået kongens brev på, hvilket brev hans enke, afdøde fru Sophie Parsberg, har afstået til Ulrik Christian Gyldenløve. Ovennævnte sum har henstået i 10 år, fra Helligtrekonger 1635 til Helligtrekonger 1645, uden rentebetaling, hvorved den er blevet forøget til ialt 33.920 rigsdaler in specie med 6 pct. Disse 33.920 rigsdaler med hovedstol og renter forpligter kongen sig og sine efterkommere til at tilbagebetale Ulrik Christian Gyldenløve og hans arvinger, dør han uden livsarvinger, da hans søster Elisabeth Gyldenløve, hvis også hun dør uden arvinger, fru Vibeke Kruse, til Helligtrekonger 1646 med et års påløben rente. Bliver pengene stående længere, da skal der årlig udbetales renter af ovenstående beløb, 6 pct., og bliver renten ikke indbetalt, skal der betales renters rente. Det skal stå kongen frit for at tilbagebetale hele beløbet med et halvt års varsel. Sj. R. 21, 321 b.

— Miss. til Corfits Ulfeld. Afgangne Peder Basse til Sørup har for nogle år siden forstrakt kongen og kronen med 21.200 speciedaler, hvorpå han har fået kongens brev, som hans hustru, afgangne fru Sophie Parsberg, siden har foræret og afstået til Ulrik Christian Gyldenløve; og kongen har i ti år fra Helligtrekonger 1635 og til Helligtrekonger 1645 ladet samme penge stå hos sig uden rentebetaling, således at hovedsummen og renter beløber sig til Helligtrekonger 1645 til 33.920 daler in specie. Kongen har givet Christian Ulrik Gyldenløve og hans arvinger sit brev på denne sum, at betale til Helligtrekonger 1646 eller betale rente deraf, om de ikke inden den tid af nogen af parterne bliver opskrevet. Corfitz Ulfeld skal erlægge renten af disse penge til Helligtrekonger 1646 og siden hvert år, dersom de bliver stående uopskrevet. Sj. T. 28, 242 b. K.

— Miss. til Bjørn Ulfeldt. Eftersom Mogens Reehr, borgmester i Næstved, har meddelt, hvorledes kvartermesteren i Bjørn Ulfeldts kompagni har gjort ham stor last og vold i hans eget hus, idet han uden grund skal have hugget og lemlæstet ham, skal Bjørn Ulfeldt befale den løjtnant, der har haft ansvaret for nævnte kvartermester, at have ham til stede eller selv i hans sted stå til rette for krigsretten, som skal holdes over den sag. Endvidere skal Bjørn Ulfeldt holde sådan orden blandt sine øvrige underhavende ryttere og officerer, at kongen herefter ikke bliver molesteret og overløbet med den slags eller andre klagemål, således som han agter at stå til ansvar over for kongen. Sj. T. 28, 242 b.

16. dec. (Kbhvn.) Miss. til Ventzell Rottkierch. Han skal fremskikke Peder Olluffsen i Grøfte, som tredie gang er befundet i løssagtighed i sit ægteskab, hid til Bremerholm, hvor han i 10 år skal gøre arbejde i jern. Sj. T. 28, 242 b.

— Miss. til Borker Rud, Just Frederik von Pappenheim og Erik Rosenkrantz. Borgerskabet i Lolland og Falster kan ikke komme overens, hvordan krigsfolket, som der i landene til deres forsvar er indkvarteret, skal underholdes; Kongen vil at enhver takseres efter hvad han giver i unionsskat. Hvorefter de haver sig at rette. Sm. T. 6, 540. Indl. 5. dec.

— Miss. til Anders Bille, Mogens Kaas og Henning Valchendorff. Eftersom kongen forårsages at tænke på midler til — næst Guds bi-stand — at bringe riger og land i sikker forsvarsstand, og af den grund har anset det for nødvendigt at indkalde adelen på Sjælland til København 12. januar 1645 for at forhandle med den derom, skal de sammenkalde adelen på Fyn i Odense snarest muligt. De skal meddele den, at det må anses for umuligt ved traktater at opnå reputerlig og sikker fred, med mindre der i tide gøres nøjagtig preparation til alvorligt at fortsætte krigen, og at kongen ingen midler har hertil, med mindre enhver vil betænke sit fædrelands velfærd og komme kongen og kronen til hjælp med hvad de kan afstedkomme. De skal udvælge fuldmægtige, som kan møde i København til nævnte 12. januar og afgive deres erklæring herom. Dersom een af de 3 brevmodtagere får lovligt forfald og ikke kan møde til den tid, der bliver fastsat, da skal andre, der kommer til stede, alligevel fuldgøre denne kongens befaling. F. T. 5, 298 b. f.

— Miss. til Anders Bille. Han har for nogen tid siden fået befaling til at conjungerer sig med så meget af det folk, der ligger på Fyn, som kan undværes derfra og landet endda være forsikret, med hertug Frederik, ærkebiskop af Bremen, og har udbedt sig kongens vilje, om han skal tage mod ordrer af hertugen. Da hertugen i egen person befinder sig hos folket, tvivler kongen ikke om, at han tager Anders Bille som rigens marsk med på råd om det, som forfalder og skal forrettes, og kongen anser det derfor for godt, at han siden efterkommer de ordrer, der gives af hertugen. J. T. 11, 128 b.

17. dec. (—) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Kongen har anset for godt at lade indkvartere yderligere 50 heste af Henrik von Ahlefeldts eskadron i Helsingør. Han skal sørge for kvarter, således at rytterne og officererne får deres forplejning efter derom udgæet anordning, hvilket borgerskabet skal få betalt, når der atter

bliver fred i landet. Sj. T. 28, 243. (Efter hr. hofmesters ordre). K.

18. dec. (Kbhvn.) Ab. brev at Mogens Kaas til Støvringgård, embedsmand på Nyborg slot, nu på kongens vegne har ladet levere til rentekammeret alle beviser og kvitteringer, som han har fået på sit regnskab for nævnte Nyborg lens indtægt og udgift, samt på de penge-, mad- og kornskatter, bådsmands- og unionsskatter, som har været påbudt der i lenet beregnet fra Philippi Jacobi 1631, da han først fik samme len, til Philippi Jacobi 1644. Endvidere har han også klareret og afbetalt alle de antegnelser for nævnte tidsrum i hans regnskaber og mandtaller, som ikke kunne passere på kongens vegne eller godtgøres, så at han nu på al indtægt og udgift efter derpå indleverede regnskaber, mandtaller, kvitteringer og beviser ikke er mere skyldig udover forklaring på inventariets forbedring og afkortning fra den dag, han fik lenet, og de følgende fire poster, som findes i beholdning på slottet, 18 og 20 alen tømmer, 8 træ, 16 alen tømmer, 15 træ, 205 mursten og 36½ læster kalk, som han skal gøre nærmere rede for og kan føre til indtægt i sit regnskab for det følgende år. F. R. 4, 357 b. Ifølge påtegning i margin skulle dette brev have været indført fol. 336.

22. dec. (—) Miss. til Gregres Krabbe. Han skal snarest begive sig til Nørrejylland for at betjene den ham ved tidligere anordning betroede kommissariebestilling sammen med de andre kommissarier, indtil kongen giver anden ordre. Sj. T. 28, 243. K.

27. dec. (Frederiksborg) Ab. brev. Det foregives, at en del af borgerskabet i Køge flytter fra byen og tillukker deres huse og gårde for at kunne undslå sig for tyngen i denne besværlige tid, og kongen kan noksom besinde, at borgerne, når tiden bliver bedre, igen vil søge at bevone deres gårde og huse som tilforn. For at den tyngelse som i denne tid pålægges, ikke alene skal gå over de borgere, som bliver ved deres gårde og godvilligt udstår den, har kongen anset for godt, at der herefter skal forholdes således dermed, at de borgere, som har forladt eller forlader deres huse og gårde, når de igen vil antage deres huse og gårde, pro quota skal udstå, hvad besværing byen har udstået med indkvartering, medens de har været fra deres huse og gårde. Sj. R. 21, 322. Lige sådan brev fik de i Slagelse. I lige måde fik Næstved. (Tr.: CCD. V, 437; brevet til Køge efter kopi: Franziska Carlsen, Efterretninger om Gammelkjøgegaard og Omegn I, 1876, 275 f.).

— Bevilling for Hans Skrøder den Unge, borger i Rostock, til at opkøbe og af kongens riger og lande udføre 200 tdr.

hvede. Dog skal han erlægge sædvanlig og ordinær told. Sj. R. 21, 322 b.

27. dec. (Frederiksborg) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Svend Jørgensen Møller i Øffre Mølle i Kremsø birk beklager sig over, at der sker ham forkort af kongens fiskemester med gærder, åle- og gedderuser i åen, som kommer til hans mølle fra Arresø, så vandet ikke kan have sit tilløb fra åen til møllen, der daglig opfyldes af sand, hvilket Hans Uldrich Gyldenløve har erklæret at være sandt. Han skal derfor sørge for, at der ikke sker mølleren forkort, så at kongen og kronen derover ikke lider nogen skade eller afbræk på landgilden. Sj. T. 28, 243 b. K.

— Miss. til doktorerne i København. Kongen erfarer, at en hid sig syge grasserer i København og andetsteds. De skal derfor med forderligste forsamles og deliberere om fornævnte sygdoms årsag og kur og siden lade det publicere til alles efterretning og udgå i trykken, så den rige såvel som den fattige og de, der ikke altid kan få medicus til sig, kan vide, hvorledes de skal forholde sig, og hvad middel de kan bruge til at forekomme og kurere den. De skal have i agt, at de opsætter middel og råd, som de fattige såvel som de rige kan bekomme og være tjent med. Sj. T. 28, 243 b. K. (Tr.: KD. V, 273). (Iflg. tillæg er brevet stilet til dr. Fabricius, dr. Thomas Fincke, dr. Oluf Worm, dr. Nils Foos, dr. Chresten Stougaard, dr. Simon Paulj og Christian Fabricius).

— Miss. til Otto Kragh, dr. Fabricius, dr. Oluf Vorm, dr. Niels Fos. Da kongens tidligere befaling til dem angående undersøgelsen af Otto Sperlings kur og medikamenter i Børnehuset endnu ikke er efterkommet, skal de med forderligste af ham erfare al dens beskaffenhed og fyldestgøre kongens vilje, som de agter at forsvare det. Sj. T. 28, 244. K.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Afdøde dr. Arnisæus' børn¹ har anmodet om, at det måtte blive pålagt Falk Oellsen, borgmester i Slangerup, at gøre rigtig rede og regnskab for deres formynderskab, som han en tid lang har forestået. Da dette i sig selv er billigt, skal han tilholde Falk Oellsen med forderligste at gøre dr. Arnisæus' børn rigtig rede og regnskab for deres formynderskab og arv. Sj. T. 28, 244 b.

¹ Dr. med. Henning Arnisæus d. 1636 jfr. miss. til Fr. Urne 22. okt. 1636, Kanc. Brb. 1635-36 s. 660.

27. dec. (Kbhvn.) Miss. til Hans Uldrich [Gyldenløve]. Borgmester og råd i Helsingør har på menige borgerskabs vegne indgivet klage over en del ryttere, der nu er indkvarteret i byen, og især over en korporal, der har kvarter hos en mand ved navn Peder Nielsen Brygger, på grund af deres store modvillighed og hørlige foragt for Guds gaver i mad og drikke og mere andet. Han skal påminde oberstløjtnant Henrik von Ahlefeldt at lade sådant straffe alvorligt, såfremt han ikke selv vil stå til ansvar, og strengt tilholde sine ryttere, at opføre sig fredeligt og skikkeligt både over for øvrigheden og deres værter og lade sig nøje med den behandling, som er pålagt borgerskabet i henhold til ordinansen. Sj. T. 28, 244 b. K.

— Miss. til Hans Ulrik [Gyldenløve]. Borgmester og råd i Helsingør har på menige borgerskabs vegne meddelt, at der i byen findes nogle af kongens tjenere, der besværer sig og ikke vil tage soldater i indkvartering. Da ingen i ufredstider kan eller bør forskånes for indkvartering, skal han tilholde kongens tjenere, hvilken bestilling de end måtte have, at tage indkvartering, som den bliver pålagt dem, som billigt er. Endvidere skal han ansige oberstløjtnant Henrik von Ahlefeldt, at han skal levere borgmester og råd i byen en rigtig og af ham undertegnet rulle på sine underhavende ryttere, hvorefter borgmester og råd kan ordne indkvarteringen. Borgmester og råd har endvidere beklaget sig, at der i byen kun findes ringe forråd af hør og strøelse, og anmodet om, at bønderne i Kronborg len måtte tilholdes at føre hør og strøelse til byen, og at der måtte blive fastsat en taxt for det, da det ellers vil være dem umuligt at holde hestene. Han skal sørge for, at bønderne i Kronborg len leverer hør og strøelse til Helsingør, der skal for hvert læs hør gives 1 rdlr. og læsset skal være 4 alen lang, 3 alen bred og 2 alen over hoffuerne. Sj. T. 28, 245. K.

— (**Frederiksborg**) Miss. til Sigvard Urne og Niels Vind. Borgmester og råd i Køge har givet til kende, at deres by ikke har nogen avl, hvorfor den ikke kan holde så stor indkvartering af rytterne, som er pålagt den, med mindre det befales bønderne i de omliggende len at gøre tilførsler til byen af rugfoder. De skal derfor give ordre til, at bønderne i deres len skal skaffe rugfoder til byen, der skal gives dem 1 rdlr. for 1 læs hør, der er 4 alen langt, 3 alen bredt og 2 alen over hoffuerne. Endvidere beklager borgmester og råd sig over den fordringskab, borgerne en tid lang har måttet skaffe soldater, der er passeret gennem byen, og foregivet, at de umuligt kan

udstå og tåle sådan tyngesammen med andre besværing. De skal derfor forskaffe de soldater, der drager gennem byen, nødtørftig fordringssskab og se godt efter, at ingen andre får vogne end de, der bør, thi kongen vil ikke, at Køge by skal have med det at gøre. Sj. T. 28, 245 b. K.

27. dec. (Frøderiksborg) Miss. til Ventsel Rotkirk. Borger-skabet i Slagelse har andraget, at de besværes med indkvartering af rytteri, således at de ikke længere kan udstå det, og begæret, at bønderne i lenet skal gøre byen tilførsler af høg og strøelse for en billig pris. Han skal sørge for, at bønderne i hans len gør tilførsel til Slagelse af høg og strøelse; de skal have 1 rdlr. for hvert læs høg, der er 4 alen langt, 3 alen bredt og 2 alen over hoffuerne. Sj. T. 28, 246. K.

— Miss. til Sigvard Urne. Kongen har anset for godt, at de soldater, der er indkvarteret i Store Hedinge, skal lægges i Køge, og at Vincens Bille til Valby med sine officerer og heste, der nu ligger i Køge, i stedet skal indkvarteres i Store Hedinge. Han skal sørge for, at Vincens Bille med folk og heste bliver tilbørligt indkvarteret i Store Hedinge. Sj. T. 28, 246 b. K.

— Miss. til Knud Ulfeldt. Borgmester og råd i Helsingør har på menige borgerskabs vegne givet tilkende, at når nogle kompagnier bliver affordret der fra byen, efterlader officererne deres kvinder og børn, der vil have samme traktement som deres mænd, borgerskabet til stort pålæg og tynges. Der skal endnu være nogle i byen, som ikke er af de indkvarterede folk, og hvis mænd skal være døde, men som har fulgt truppen derhen. Knud Ulfeldt skal med forderligste begive sig til Helsingør og gøre afregning med sådanne kvinder for, hvad deres mænd måtte have at kræve, da de afgik ved døden, og hvad det kan beløbe sig til, at de har haft frit kvarter og underhold i kongens tjeneste. Dersom borgerne har noget at fordre, skal det til sin tid blive erlagt dem. Sj. T. 28, 246 b. K.

— Miss. til Niels Vind. Kongen har anset det for godt, at de soldater, der ligger i Store Hedinge, skal lægges i Køge, og at Vincens Bille med officerer og deres heste, der nu ligger i Køge, skal indkvarteres i Store Hedinge. Han skal sørge for, at de soldater, der kommer fra Store Hedinge, får ordentligt kvarter i Køge. Sj. T. 28, 247. K.

31. dec. (—) Miss. til professorerne dr. Thomas Fincke, dr. Simon Pauli, dr. Christen Stougaard, dr. Christian Fabricius. Kongen er til sinds at lade censurere dr. Otto Sperlings kur, som han har benyttet i Børnehuset, da han af kongen var befalet at opvarte der, og ligeledes lade taxere hans medikamenter for at erfare, hvor

nær de er på 1000 specie daler, som kongen årligt lod ham give derfor. Kongen har allerede befalet dr. Jacob Fabricius, sin livmedicus, dr. Oluf Vorumb, professor ved universitetet, og dr. Niels Foss, medicus i Skåne, at gøre censur og taxt, og brevmodtagerne skal med disse overvære samme censur og taxt og heri forrette alt således, som de agter at forsvare og være bekendt. Sj. T. 28, 247. K. Orig. i Universitetets arkiv, Det medicinske fakultet, Dokumenter ang. det med. fakultet 1638—1800.

1645.

1. jan. (Frederiksborg) Miss. til Henrich Rommel. Eftersom dr. Niels Fos medicus i Skåne begærer, at hans trende sønner må indtages i Sorø skole, og kongen har bevilget dette, skal de, når der bliver plads, indtages under disciplin lige ved andre skolebørn sammesteds. Sj. T. 28, 248.¹

2. jan. (—) Miss. til Hans Wldrich. Kongen har anset for godt, at endnu 300 mand af oberst Rockeubs regiment indkvarteres i Helsingør, han skal derfor skaffe kvarter og nødtørftig underhold hos borgerskabet, som igen skal betales af kongen og kronen, når rigerne kommer i fredelig tilstand. Sj. T. 28, 248 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Fyn, Lolland, Falster, Skåne, Bornholm, Gulland og Norge om at lade læse og forkynde den nye reces. Sj. T. 28, 248 b. (Tr. CCD. V, 437 f.).

— Miss. til landsdommerne i Sjælland, Lolland, Fyn, Møen, Bornholm, Gulland og Blekinge om at lade læse og forkynde den nye reces og siden forholde sig efter den. Sj. T. 28, 284 b. f. (Tr. CCD. V, 438).

— Miss. til Hendrich Rommel. Kongen har bevilget Hans Søffrensens søn Poffuel Hansen at måtte indkomme i Sorø skole, han skal derfor lade ham indtage, når en plads bliver ledig. Sj. T. 28, 249.

— Miss. til Roskilde Kapitel. Da kongen har erfaret, at pladsen som teologisk lektor i Roskilde er ledig og gerne så M. Thomas Mickelsen, som en tid lang har betjent skolemesters bestilling her i skolen, forfremmet, skal Kapitlet befordre ham dertil. Sj. T. 28, 249.

¹ I margin er skrevet: Erick Kraghs skrift.

2. jan. (Frederiksborg) Miss. til oberst Rauchheupt. Han skal kommandere 200 mand af sine underhavende folk, som nu er indkvarteret i Køge, og 100 af dem, der er indkvarteret i Næstved, til Helsingør, hvor de skal blive, indtil kongen tilsiger anderledes; det er befalet lensmanden sammesteds at skaffe dem kvarter og underhold. Sj. T. 28, 484.

— Miss. til Mogens Kaas og bispen. De skal med det forderligste erklære sig udførligen om hoslagte supplik fra sognepræsterne til Stenstrup og Alderup sogne såvel som sognemændene i Kierkebye og Lunde sogne. F. T. 5, 299 b.

3. jan. (—) Miss. til Arnt v. Kula. Han skal med forderligste komme til København for som marskal at følge med til grænsemødet og fredsforhandlingerne, som er berammet mellem kongen og de svenske. Sj. T. 28, 249.

6. jan. (—) Skøde til Wldrik Christian Gyldenløve. Kongen skøder ham gods i Fyn, som kongen har bekommet af nogle af adelen der. Først Wldrikholm hovedgård i Bierre herred, Kielstrup sogn med al hovedgårds tilliggende. Dernæst i Kielstrup sogn, Hundtzløf Jens Ottesen skylder årlig 6 ørter byg, 1/2 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 boelgalt, giver derfor 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 forokse. Knud Ottesen ibid. 4 pd. byg, 1 1/2 otting smør, 1 forokse, 3 mrk. 6 sk., 1 får, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns. Mogens Rasmussen ibid. 4 [målet glemt] byg, 1 fjerding smør, giver for den ene otting 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 fornød, giver derfor 1/2 ørte byg. Hans Jørgensen ibid. 4 ørter byg, 1 fjerding smør, 1 ørt havre, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 fornød, giver derfor 1/2 ørte byg. Lauretz Andersen ibid. 1 1/2 otting smør, 1 ørte byg. Lauretz Rasmusen 1 pd. byg, af Rasmus Homblis bolig 1 ørte byg. Lauretz Hansen ibid. 3 pd. byg, 1 otting smør pr.¹ en skæppe¹ 11 mrk. 1 sk. Jens Skredder af et hus 2 rdlr. Hans Knudsen af et hus 4 mrk. Lauritz Weffer et hus 1 mrk. Maren bindekone et hus 1 mrk. Chisten Yde af et hus 1 ugedag. Søren Sworrer et hus 1 ugedag. Kiel Christoffersen et hus er øde i Kielstrup. Jens Knudsen 3 ørter byg, 1 ørte havre, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns. Hendrik Sind arbejder frit for gården. Hans Skredder af sit hus 1 dlr. og 6 ugedage. Niels Bødekier af et hus gør en ugedag. Kierttinge, Christen Pedersens 6 mrk. og 9 ugedage. Peder Snedekier 7 mrk. og 9 ugedage. Af Madtz Millings hus 1 ugedag, øde. Rasmus Eskemand 7 mrk. øde. Ladby, Christen Christensen 7 ørter byg, 1 otting smør,

¹ — ¹ Synes overstreget.

giver derfor 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 lam, 2 gæs, 4 skp. havre, 4 høns. Jens Clausen 1 hus øde 6 mrk. og 1 ugedag. Rynkeby, Rasmus Eriksen 6 ørter byg, 1 fjerding smør, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns 1 mrk., gæsteri, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor 1 ørte byg. Niels Hansen 4 ørter byg, $\frac{1}{2}$ skp. havre, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Peder Jyde ibid. 1 hus gør 1 ugedag. Drebye, Hans Jørgensen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Niels Pedersen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mrk. gæsteri, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor 1 ørte byg. Niels Søffredsen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mrk. erretzpenge, 1 mrk. gæsteri, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Madtz Nielsen 5 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 2 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Thomes Federsen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Knud Andersen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Niels Lauredsen ibid. 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg, 2 mrk. erretzpenge og gæsteri. Erik Nielsen ibid. af et hus 7 mrk. og 1 ugedag. Lauredtz Mandsen ibid. af et hus 7 mrk. og 1 ugedag. Munkeboe, Hans Nielsen 4 ørter byg, 1 fjerding smør, giver derfor 1 pd. byg, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Dristerup, Peder Rasmussen 4 ørter byg, 1 lam, 1 gås, 1 skp. havre, 2 høns. Bringnøe, Peder Nielsen 7 ørter byg, 1 mrk. gæsteri, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Kierbye, Hans Lauredtsen 5 ørter byg, 4 mrk. erretzpenge, 1 lam, 1 gås, 1 skp. havre, 2 høns, 1 fornød, giver derfor 1 ørte byg. Niels Pedersen Kiertt 4 ørter byg, $1\frac{1}{2}$ mrk. penge, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Lauretz Ottesen ibid. $5\frac{1}{2}$ ørte byg, 4 mrk. erretzpenge, 1 lam, 1 gås, 1 skp. havre, 2 høns, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Vibye, Anders Nielsen 4 ørter byg, 1 lam, 1 gås, 1 skp. havre, 2 høns, 1 fornød, giver derfor $\frac{1}{2}$ ørte byg. Kiertinge, Otte Hansen $6\frac{1}{2}$ ørte byg, 1 ørte havre, 2 mrk. erretzpenge, 2 mrk. gæsteri, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 fornød. Anders Pedersen Hiortt 1 pd. 6 skp. byg, 1 ørte havre, 20 æg, 5 slette mark. Madz Lauredsen 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fornød, 1 får, 1 lam, 1 gås,

2 høns, 20 æg, 2 mrk. 10 sk. 2 alb. gæsteri. Peder Mackrensen 2 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fornød, 1 får, 1 lam, 1 får, 2 høns, 20 æg, 2 mrk. 10 sk. 2 alb. Peder Rasmussen 3 ørter byg, 1 ørte havre, 1 fornød, 1 får, 1 lam, 2 høns, 1 gås, 20 æg, 2 mrk. 20 sk., 2 alb. Søren Rasmussen ibidem 3 ørter byg, 1 ørte havre, 1 fornød, 1 otting smør, 1 forokse, 1 lam, 2 gæs, 4 høns. Ernlundh¹, Hans Jensen 3 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 forokse, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 8 sk. erretzpenge. Daugstrup, Lauretz Pedersen 2 pd. 4 skp. byg, 1 fjerding smør, 1 fornød, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mrk. erretzpenge. I Vinding herred, Roelsted sogn, Ferredtzloff, Niels Rasmussen 1 pd. byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 boelgalt, 1 fornød, 1 lam, 2 gæs, 2 skp. havre, 4 høns, 1 mrk. erretzpenge. Madtz Clemmedsen ibid. 3 ørter byg, 1 otting smør, 1 lam, 2 gæs, 4 høns. Kiertinge, Oluff Knudsen 2 pd. byg, 1 sletdaler. Willadtz Olsen 4 ørter 4 skp. byg, 1 sletdaler. Jens Clausen ibid. 1 pd. byg, 1 ørte havre, 10 sk. 10 alb. erretzpenge, 1 mrk. 5 sk. gæsteri. Kiørsinge, Anders Hansen 1/2 pd. 1 1/2 skp. byg, 1 ørte havre, 1 får, 1 gås, 2 høns, 20 æg, 1 mrk. 5 sk. 1 alb. erretzpenge. Rasmus Clausen 4 ørter byg, 1 1/2 otting smør, 3 slette mrk. penge. Peder Hansen ibid. 3 ørter byg, 1 1/2 otting smør, 6 1/2 slette mrk. penge. Kiølstrup sogn og by, Niels Knudsen 1 pd. byg, 2 mrk. penge, 10 skp. havre. Mortten Lauridsen ibid. 3 ørter byg, 3 mrk. erretzpenge, 1 fornød. Knerting², Anders Hansen 2 pd. byg, 1 otting smør, 1 ørte havre, 18 sk. erretzpenge, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 1 fornød. Hundtzleff, Søren Nielsen 6 pd. byg, 1 fjerding smør, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 1 staldøksen, 1 daler landgildepenge. Anders Madsen ibid. 2 pd. byg, 1 otting smør, 1 ørte havre, 1/2 mrk. landgildepenge, 1 lam, 2 gæs, 4 høns, 1 staldokse. Kiørsinge, Peder Lauredsen Skotte 3 pd. byg, 1 otting smør, 10 1/2 slette mrk. erretzpenge og gæsteri. Fornævnte hovedgård med al tilliggende gods, ejendom, herlighed, rente og rette tilliggelse skal Uldrik Christian Gyldenløffe og hans arvinger have, nyde, bruge og beholde til evindelig ejendom. F. R. 4, 336 b — 340. Jfr. Kr. Sk. I, 541 f.

7. jan. (Frederiksborg) Miss. til Hans Wldrich. Han skal i kongens og kronens skove næst ved Ronsti lade hugge 3.000 læs ved og ved kronens tjenere under Kronborg og Frederiksborg lade dem føre ned til stranden, hvor de bekvemmeligst kan indtages i skuden og føres til Malmø. Dog skal han have i agt, at bønderne her på lenet

¹ I Kr. Sk. I, 542 opfattet som en fejl for Ølund. ² Mulig fejl for Kjerting jfr. Kr. Sk. I, 542.

kan fremføre ildebranden til kongens hofholdning. Sj. T. 28, 249 b.

7. jan. (Frederiksborg) Miss. til Arent von Kula. Han skal lade Ulrichsholm hovedgård samt al dens tilliggende gods drive til lås med det aller første. F. T. 5, 299 b. f.

8. jan. (—) Miss. til Hans Wldrich. Eftersom Lauritz Lauritzen, Peder Knudsen og Lauritz Baredsen i Alume under Kronborg len har andraget, at deres kvæg på to års tid efter hinanden er fradødt dem, og derfor begærer forskånsel for landgilde, og Hans Wldrich erklærer, at dette forholder sig således, er kongen tilfreds, at de på et års tid må forskånes for deres landgilde. Sj. T. 28, 249 b. f.

— Miss. til Melchior Oldeland, Otto Kragh og Peter Reedtz. Det erfares, at der sker kongen stor skade på tolden med zisesedler, idet der skal være herremænd, som mod al ret og udgangne forordninger har betalt deres gæld med dem. De skal derfor med forderligste erfare derom med flid så vel af den ekstrakt af akcisesedlerne, som skal tilstilles dem af tolderen i København, som af denne selv, og gøre kongen relation derom. Sj. T. 28, 250.

—¹ Miss. til dr. Jacob Fabricius m. fl. For nogen tid siden har de fået befaling til at forfare om dr. Otto Sperlings kur, forhold og medikamenters takst, som han har brugt i Børnehuset, hvis opvartning var ham betroet, og give censur derover, hvilket endnu ikke er efterkommet, idet dr. Otto Sperling foregiver, at det er ham ganske umuligt at specificere, hvad han har brugt, især fordi han ikke har sluttet kontrakt om at holde regnskab. Da det af kristelig og kongelig omsorg er kongen magtpåliggende at have underretning derom, og i betragtning af den store bekostning og den anselige besoldning vil kongen billigen vide, hvorledes dette er anvendt til husets og børnenes bedste. Kongen anser ikke anmodningen for ubillig eller umulig og de skal derfor med forderligste kende og dømme mellem kongen og ham, om sådan anmodning er umulig, og om ikke samme dr. Sperling bør og kan efterkomme den eller derfor stande til rette. Dommen skal de give fra sig beskrevet til Otte Kragh til Trudsholm, sekretær, som har fået befaling til at føre sagen på kongens vegne og indhente dommen hos dem. Skulle nogen af dem for lovligt forfalds skyld ikke kunne være tilstede, skal de tilstedeværende alligevel med forderligste efterkomme denne befaling. Sj. T. 28, 250 f. Orig. i Universitetets arkiv, Det medicinske fakultet, Dokumenter ang. det med. fakultet 1638—1800, dateret 9. jan., rettet til dr. Jacob Fabricius, kon-

¹ Fejl for 9. jan., som orig. har.

gens livmedicus, dr. Thommis Finche, dr. Olluff Orum, dr. Christen Stoegaard, dr. Simon Palli, professorer i universitetet i København, dr. Niels Foes, medicus i Skåne, og dr. Christian Fabricius; påskrevet: Lectæ in consistorio 13. janu. 1645.

8. jan. (Frederiksborg) Fuldmagt for Otto Kragh. Kongen har erfare, at dr. Otto Sperling ikke cathgorice vil svare til det, Otto Kragh med tilforordnede doctores medicinæ Jacob Fabricius, Thomas Finche, Nicolaus Foss og Christian Fabricius skulle forfare om hans forhold, kur og medikamenter i Børnehuset under foregivende af, at det var umuligt at give nogen underretning herom, da han ikke havde sluttet nogen kontrakt om regnskab, som hans erklæring melder. Kongen har derfor befalet fornævnte doctores og andre med forderligste at kende og dømme, om sådant er umuligt, hvad kongen ikke formoder, og om han ikke kan og bør efterkomme det befaled i betragtning af, at han i mange år har oppebåret stor besolding og dog lidet eller intet gjort til børnenes bedste efter deres egen og andres klage. Otto Kragh får derfor befaling og fuldmagt til på kongens vegne at tiltale fornævnte Otto Sperling for fornævnte doctores medicinæ og hente dom over ham, om han ikke med forderligste bør efterkomme kongens vilje at specificere, hvad kur og medikamenter han har brugt i Børnehuset eller også tilbørligt at stande til rette derfor. Sj. T. 28, 251. Orig. i Universitetets arkiv, Det medicinske fakultet, Dokumenter ang. det med. fakultet 1638—1800, påtegnet: No. 7. Lest in consistorio 17. jan. Indl. fra Otto Sperling 7. jan. sammesteds med samme påtegning (nr. 6).

9. jan. (—) Ab. brev at hr. Daniel Andersen forrige sognepræst i Christianpris fæstning, eftersom han af fjenderne er blevet fordrevet, må beforders til hvilket præstekald i Sjælland, som han lovligen efter ordinansen og andre kongelige om kald udgangne forordninger kan blive kaldet til. Sj. R. 21, 325 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld og hr. Frederich Reedtz. Liiske [Lycke], afgangne hr. Hans Hansen Buckes efterlevereske, har andraget, at hendes husbond nylig er død efterladende sig ni børn, og at ingen vides på fædrene side, som bør påtage sig børnenes værgemål, hvorfor hun begærer, at Caspar Ditmersen borgmester i Næstved og Carsten Søffrensen borger i Ringsted, som begge er hendes svogre og vederheftige mænd må forordnes dertil. Jørgen Seefeld og Frederich Reedtz skal derfor forordne disse til at være børnenes værger. Sj. T. 28, 251 b. Indl. 4. jan.

9. jan. (Frederiksborg) Miss. til hr. Frederich Reedtz. Borgmester og råd i Næstved andrager, at de besværes meget med vogne, når soldaterne, hvilket tit sker nu, rejser igennem. De skal derfor tilholde bønderne i deres len at komme borgerskabet i Næstved til hjælp med vogne og dertil fornødne heste. Det skal dog haves i god agt, at ingen forundes vogne, som ikke med rette bør have dem. Sj. T. 28, 251 b. f.

— Miss. til Iffuer Wind og hr. Frederich Reedtz. Ved herredagen i København 1643 er dømt mellem borgmestre og rådmænd i Helsingør på den ene side og Iffuer Pedersen forrige rådmænd sammesteds på den anden; i slutningen af dommen hedder det, at afgangne Jørgen Wind og hr. Christopher Wildfeldt til Suenstrup, befalingsmand på Helsingborg slot, skulle påkende og dømme de tvistige punkter, som videre kunne være dem imellem, foruden hvad de da havde for retten med hinanden. Da dette ikke er efterkommet, befales det Iffuer Wind og Frederich Reedtz med første lejlighed at stævne parterne for sig og enten i mindelighed forhandle imellem dem, de irringer og tvistigheder, som endnu er udecideret, eller adskille dem ved endelig dom. Hvad de således siger eller dømmer, skal de give fra sig beskrevet, og dersom den ene af dem skulle få forfald, har den anden fuldmagt til i stedet at tage en anden god mand til sig, så at kongens befaling kan efterkommes. Sj. T. 28, 252.

— Miss. til borgmester og råd i Helsingør. Der er blevet klaget hos kongen over, at borgerskabet i Helsingør graveres med indkvartering, og at kongens tjenere sammesteds sig for fornævnte last og tyngde forholder. Der skal derfor med forderligste til lensmanden på Kronborg indgives en rigtig specifikation med navnene på de af kongens tjenere, som derunder forstås. Sj. T. 28, 252 b.

— Miss. til oberst Rocheübt. Eftersom hans kaptajnløjtnant har anholdt om igen at måtte bekomme det kompagni, som vacerer efter afgangne oberstløjtnant Beenfeldt, er kongen tilfreds at han får det, såfremt obersten kender ham dygtig dertil. Sj. T. 28, 252 b. f.

— Miss. til Malte Juel. Eftersom kongen har anset for godt, at oberstløjtnant Rauchhaubts kaptajnløjtnant Frederich Baur må bekomme det kompagni, som er ledigt efter afgangne oberstløjtnant Benefeldt, skal han forestille ham kompagniet. Sk. T. 7, 61 b.

11. jan. (—) Ab. brev at kongen har befalet Steen Redtz til Tyggestrup at ledsage den ædle og velbårne Caspard Coignet de la Tuillerie og friherre af Courson de la Chapelle

Villepot, kongen i Frankrigs geheimeråd og ekstraordinære gesandter i de nordiske kongeriger, til det grænsemøde, som er berammet ved Bremsebro mellem kongen og hendes kærlighed dronningen af Sverige. Det befales alle undersætter at være fornævnte Steen Redtz beforderlige og hørsamme i hvad han på kongens vegne befaler til gesandternes rejses fornødenhed, at han ubehindret kan komme afsted. Sj. R. 21, 325 b. f.

11. jan. (Frederiksborg) Miss. til Otte Powisk og Steen Reedtz. De skal rette deres lejlighed efter at følge den franske gesandt til det grænsemøde mellem kongen og hendes kærlighed dronningen af Sverige, som nu med forderligste er berammet ved Bremsebro. Det skal have i agt, at han over alt bliver vel accomoderet og kommer afsted uden ophold og velbefordret. Sj. T. 28, 253.

— Ligelydende åb. brev om at kongen har befalet Otte Poffvisk¹ at ledsage de højmægtige herrer General Stater i Holland, deres fornemme gesandter de ædle og velbyrdige herrer Gerhart Skarp, borgmester i Amsterdam, Albert Sunck, ridder, ældst borgmester i Horn, de forenede Nederlandske Provinsers statsråd, Johan Andersøn, ridder, øverste råd, Supremæ Frisiorum curiæ, deputeret råd i de højmægtige herrer General Staters sammenkomst, til grænsemødet. Sj. R. 21, 326.

13. jan. (—) Bestalling for Otte Kragh. Han skal lade sig bruge for øverste sekretær i kancelliet og altid, så længe han er i tjenesten, være til stede i København og have flittigt indseende med kancelliet og dets tilhørende. For sådan flittig og tro tjeneste har kongen lovet ham 30 rdlr. in specie månedlig i besolding og på to heste 20 rdlr. in specie, og derforuden 300 rdlr. in specie til års besolding og tre hofklædninger. Månedspensionen og årsbesoldingen skal begynde nu straks efter dette brevs dato og continuere al den stund, han er i kongens tjeneste. Rentemestrene skal betale ham fornævnte pension og besolding. Sj. R. 21, 326 b. f.

— Otthe Kragh, øverste sekretærs ed.²

1. Han lover at være kongen og disse lande og riger huld og tro og af yderste formue befordre religionen, som den nu er i svang i rigerne og underliggende provinser. Såfremt han fornemmer, noget handles og praktiseres derimod, vil han erindre kongen derom.

2. Han vil altid være til stede i kancelliet og med højeste flid lade

¹ Plads ladt åben til endnu et navn. ² Jfr. Kanc. Brevb. 1624–1626, 851 ff.

sig sin bestilling være angelegen. Han vil forvare det ham betroede segl, og ikke betro det til nogen uden med kongens vilje.

3. Supplikationer vil han altid selv berette kongen med alle omstændigheder og aldeles intet fortie, eller forhale dermed, under hvad undskyldning det være kan, enten for frændskab, venskab, gunst gave eller nogen årsags skyld, som nævnes kan.

4. Han vil ikke selv eller ved nogen anden tage, annamme eller annamme lade skænk eller gave, hvad det og være kan, for nogen supplikation, sag eller anbringen, han skal forebringe kongen, men oprigtigt foredrage alting.

5. Han vil ikke tilstede nogen af kancelliet eller andetsteds fra at se eller erfare noget af det, der indlægges i kancelliet og skal berettes kongen, ikke heller tilstede, at enten kopier eller andet udskrives af kancelliet og meddeles nogen, uden det sker med kongens særdeles bevilling.

6. Hvad kongen befaler ham at forrette, og som skal forrettes i kancelliet vil han straks med al flid forfærdige, så ingen ved hans forsømmelse eller langdrægtighed bliver opholdt.

7. Når kongens befaling eller missiver udgår til nogen at erklære sig på klager eller andet, og erklæringen forhales, vil han erindre kongen eller kansleren derom, indtil fuldkommelig erklæring indkommer.

8. Han vil have flittig opsigt med herremændene og andre personer i kancelliet, at enhver i alting forholder, som det sig bør. Hvad der skal registreres, skal ske uden forsømmelse og korrekt.

9. Han vil flittig overse alle mageskifter og andre vigtige sager og registranterne og have i agt at kopierne vel forvares og registreres. Enhver af herremændene skal levere de mageskifter, erklæringer og besigtelser, det befales ham at forfærdige, fra sig. In summa vil han med flid agte, at alle breve og dokumenter som indkommer i kancelliet forvares og agtes som vedbør.

10. Han vil tilholde herremændene, at de konciperer og munderer alting, og dersom han mærker nogen, som ikke bedrer sig, når han advares, vil han give kansleren det tilkende. Dersom nogen mod sin ed læder sig finde med udskriften af kancelliet, eller anstiller sig mutvillig mod dem, som på kongens vegne kommanderer ham, vil han andrage det for kongen selv.

11. Dersom han formærker, at nogen af rigets undersætter, det være sig adel eller uadel, fattig eller rig, mand eller kvinde, handler noget utilbørligt, det være sig i hor, mord, trolddom, rettens forkrænkelse eller foragt og andet sligt, som kongen kan være imod, eller vedkom-

mer rigernes velfart, vil han straks give kongen selv det tilkende.

12. Med papir, voks, pergament og andet som bruges i kancelliet, vil han omgås så sparsommeligt som muligt.

13. Breve som udgår af kancelliet, vil han lade fremskikke og med flid forfare, om de fremkommer.

14. Hvad han erfarer i kancelliet, vil han holde hemmeligt og ingen åbenbare, men tage det med sig i sin grav.

15. I sin bestilling vil han være kansleren lydige til kongens tjeneste, som hans bestilling vedkommer, og ellers i alle måder forholde sig, som det vel anstår en erlig adelsmand. Dette forbemeldte bepligter han sig i alle måder til at holde fast og ubrødeligt. Sj. R. 21, 334—335, hvor det er tilføjet: Skulle have været indført pagina 327.

13. jan. (Frederiksborg) Miss. til Henrich Rommell. Kongen har anset for godt at Johan Eding, tysk kancelli forvant, indtil videre forordnes til at informere Wldrick Christian i det tyske sprog, han skal derfor have nødtørftigt logemente hos Wldrick Christian, hvis der ingen lejlighed er dér, da på en anden bekvem plads. Sj. T. 28, 253.

— Miss. til rådet: hr. Corfitz Wlfeldt, hr. Christopher Wrne, hr. Jost Høeg, Jørgen Seefeldt, Hans Lindenow, Iffuer Windt, hr. Jørgen Brahe og hr. Frederick Reedtz. Det forebringes kongen, at adelen har tilbudt at komme kongen og deres fædreland til hjælp og i denne farlige og vidtudseende tid forstrække guld, sølv, penge og proviant mod sådan vilkår, at der måtte gives dem billig og sædvanlig rente deraf. Kongen er tilfreds, at der gives sædvanlig og årlig rente af det, som forstrækkes. Guld, sølv eller rede penge skal leveres i kongens eget kammer mod nøjagtig forsikring. De som vil undsætte med korn, proviant eller anden tjenlig vare skal have bevis på stedet, hvor det leveres og siden på anfordring i kancelliet nøjagtig forsikring. Sj. T. 28, 253 b.

— Miss. til Knud Wldfeldt. Han skal med forderligste begive sig til alle kvarterer, hvor folk til hest eller fods er beliggende her i Sjælland, og til Malmø for at erfare, hvor meget folk der er på hvert sted. Han skal gøre relation herom og indsende denne til kancelliet.

— Lige sådan et brev fik Henning Walchendorph om at mønstre folket i Fyen. Sj. T. 28, 253 b. f.

— Miss. til Steen Bille. Kongens og kronens tjenere i Skaubye herred, Ruugaard len: Madtz Pedersen i Rue, Christoffer Andersen, Hans Madtzen, Olluff Andersen og Hans Ibsen sammesteds, Jens Andersen i Fæsterup, Jep Hansen, Knud Andersen, Hans Stigsen,

Jørgen Thommesen og Niels Jensen ibm. Jens Hansen i Syndersø, Apelonne Lauridzes i Kielbye, Jep Hansen, Dynniss Clemendsen, Hans Lauisen og Michel Hansen ibm. har ladet foredrage, at de næst forgangen sommer nogle dage før høsten har lidt megen stor skade på deres korn af Guds strenge vedderleg og usædvanlig hagl, så at de ikke kan udgive deres sædvanlige rettighed til kongen og kronen og besidde gårdene, med mindre de må forskånes for et års landgilde. Da de med tingsvidner og anden kundskab har bevisliggjort deres angivende, skal Steen Bille lade alle forn. være forskånet for et års landgilde, og lade det særdeles føre til regnskab. F. T. 5, 300. Orig. i Ruggaard lens regnskabsbilag 1644—45. Indl. 8. dec. 1644 med tingsvidner af 17. og 24. aug. s. å.

13. jan. (Frederiksborg) Miss. til Henning Valchendorff. Når fru Elle Vind til sin afgangne husbonds begravelse begærer 4 dådyr af ham for betaling, skal han lade dem skyde til hende på Tåsinge. F. T. 5, 300 b. f. Indl. 5. jan.

— Miss. til rigens marsk. Da kongen erfarer, at hans søn her-tug Frederik med sin underhavende armé er gået tilbage igen til marsklandene, og derhos at Riberhus af ham er besat med folk, skal marsken sørge for, at den efterladte besætning på Riberhus straks forføjer sig til marsklandene, hvor de skal blive indkvarteret. J. T. 11, 129. K. Indl. 18. dec. 1644 og 3. jan. 1645.

19. jan. (—) Ab. brev at Wentzel Rodkierk, embedsmand på Antvorskov har forstrakt kongen og kronen 232 tdr. rug, hver td. beregnet for 13 mrk. dansk, tilsammen 502 rdlr. in specie og 4 mrk. danske. Kongen lover for sig, efterkommende konger og kronen at erstatte Wentzel Rodkierk eller hans arvinger fornævnte 502 rdlr. og 4 mrk. dansk, når riget ved Guds hjælp igen kommer i fredelig tilstand, indtil da skal ingen rente gives ham, men fra den dag freden bliver sluttet, skal der gives ham årlig og sædvanlig rente, så længe pengene bliver stående hos kongen. Sj. R. 21, 327.

20. jan. (—) Miss. til Hans Wldrich. Han har tilforn fået befaling til at lade brænde en del kul og skal nu gøre en alvorlig anordning, så at kullene med allerforderligste, uden forsømmelse kan leveres i København. Sj. T. 28, 254. (Tr.: KD. V, 273).

21. jan. (—) Miss. til lensmændene i flg. len: Møen, København, Holbæk, Antvorskov, Vordingborg, Kronborg, Tryggevælde, Drags-holm, Kalundborg, Roskilde og Ringsted kloster. En del af adelen har lovet at give forstrækning i penge, proviant og andre tjenlige varer, hvilket de dog endnu ikke har efterkommet. Lensmanden skal

derfor med sin skrivelse til adelen i sit len med forderligste erfare, om nogen af dem har lovet forstrækning, som ikke endnu er sket; er dette tilfældet, skal han på kongens vegne føre dem deres løfte til gemyt. Eftersom også en del af adelen, som nylig var forskreven hid til København, bortrejste før bevillingen skete, hvoraf kopi medfølger, skal han tilstille dem i sit len, der ikke har underskrevet bevillingen, en rigtig kopi efter de andres begæring, med anmodning om, at også de vil underskrive eller erklære sig overfor kongen, hvorfor de ikke vil, så at kongen kan vide, hvem som i denne besværlige tid lader sig fædrelandets velstand være angelegen og vil komme til hjælp, og hvem som sig søger derfra at entslå. Hvilke erklæringer lensmanden med forderligste skal indskikke i Kancelliet. I lige måde har han at forstændige dem, at enhver, som vil forstrække sølv, guld eller rede penge, har at levere det i kongens eget kammer mod nøjagtigt bevis, og at de som vil forstrække med proviant, korn eller andre tjenlige varer kan lade det levere i Vordingborg, Køge, Korsør eller Holbæk eftersom det falder enhver belejligst, hvor lensmændene har fået befaling til at modtage det og give bevis derpå. Sj. T. 28, 254.

21. jan. (Frederiksborg) Miss. til Niels Trolle, Sigwart Wrne og Wentzell Rotkirk. De skal være landkommisærer i Sjælland indtil anderledes forordnes. De skal have i god agt, at alt går vel og ligelig til. Kommer de i tvivl, kan de lade spørge hos kongen og rigsrådet. Da der daglig forekommer klager fra købstæderne, at nogle har for stor, andre for ringe indkvartering, skal de med forderligste begive sig til købstæderne, med flid forfare deres lejlighed og siden, efter som der i hver købstad findes næring, handel og formuende folk, gøre en vis takst på, hvor meget folk til hest og fods, der med rette bør og kan lægges i hver købstad, når her i landet skal indkvarteres 2.000 mand til hest og 4.000 til fods. Taksten skal indsendes til Kancelliet til kongens ratifikation og til efterretning forvares, at det desto bedre herefter kan tilgå med indkvarteringen, hvad enten det er få eller mange det drejer sig om, så at kongen kan blive forskånet for daglig klage og overløb. Sj. T. 28, 254 b. f.

— Miss. til lensmændene i Sjælland: Hr. Frederick Reedtz, hr. Corfitz Wldfeldt, Niels Wind, Wentzell Rotkierck, Hans Wldrick, Niels Trolle, Flemming Wldfeld, f. Ingeborg Wldstand, Sigwart Wrne, Hans Lindenow, Hendrick Rommel, Oluff Brockenhus, Jørgen Seefeldt. Eftersom adelen i Sjælland giver til kende, ikke længere at kunne holde deres soldater, med mindre de bortrømte igen kan bringes til:

stede, skal lensmanden i sit len på tilbørlige steder alvorligen lade alle og enhver forbyde at huse eller hæle sådanne bortrømte soldater, såfremt de ikke vil stande til rette og straffes. Lensmanden skal også uformærket lade forfare, hvor mange gevorbnede soldater til hest og fods, der er indkvarteret i hans len og med forderligste indgive beretning derom i Kancelliet. Sj. T. 28, 255.

21. jan. (Frederiksborg) Miss. til Hendrich Rommel. Johan Eding, tyske kancelli forvante skal så længe han forbliver på Sorø have frit kammer og nødvendig underhold og ildebrand hos mester Bjørn. Sj. T. 28, 255 b.

— Miss. til Iffuer Wind og hr. Jørgen Brahe. De skal med forderligste forhøre generalkrigskommissær Knud Wildfeldts regnskaber, da rigskansler Jost Høeg og landsdommer Jørgen Seefeld, som havde fået befaling dertil, har fået lovligt forfald. Sj. T. 28, 255 b.

— Ab. brev hvorved det efter ansøgning bevilges borgmestre og råd i Malmø i deres stadskælder at falholde rinskvin i en særlig, dertil forordnet kælder, så længe denne krig varer; når den får ende, og de påny søger, vil kongen videre erklære sig. Dog er det kongens vilje, at de skal have god indseende med, at rinskvinen ikke forfaltes, at der ingen franskvin er i den kælder, hvor rinskvinen findes, at der sælges for billig pris, og at ingen klage kommer derover, såfremt de ikke vil have bevillingen forbrudt. Sk. R. 5, 426 b.

— Miss. til Borcker Rud, Just Fredrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. Da kongen erfarer, at der uden for Nakskov ligger en ø, Ferø, fru Olegaard Pentz' afg. Hertuig Passeus tilhørende, hvoraf fornævnte købstad og dens havn meget kunne encomenderis, dersom fjenden bemægtigede sig den, er det fornødent til byens havns og ganske lands forsikring at lægge nogle værker der, hvilket på kongens vegne skal tilkendegives fru Olegaard, der uden tvivl vil tilstede, at de fornødne værker anlægges på Ferø. Sm. T. 6, 540 f.

— Miss. til Henning Pauisch. Han skal dømme i de sager, fru Helleborre Aschensleben afgangne Niels Skinkels kan indkomme med for Fyns landsting, da landsdommer Claus Brochenhuus selv er interesseret. F. T. 5, 301.

— Miss. til Claus Brochenhuus. Da fru Hilleborig Aschensleben, afgangne Niels Skinkels lader forebringe, at der påføres hende og hendes umyndige barn adskillig trætte, og begærer kgl. miss. til ham, at han som hendes morbroder må være hendes værge og med lov og ret forsvare hendes og barnets gods og ejendom,

skal han rette sin lejlighed efter, når fornødent gøres og så vidt som lov og ret tilsteder, at forsvare dem som han agter at være bekendt. F. T. 5, 301 b.

22. jan. (Frederiksborg) Miss. til hr. Frederich Reedtz og tre andre lensmænd. Kongen har anset for godt, at adelen i Sjælland skal lade levere, hvad de vil forstrække med af korn og proviant i Vordingborg, Køge, Holbæk og Korsør, som det er enhver belejligst. I lige måde er det befalet lensmændene i Sjælland, at lade levere i en af samme fire købstæder, hvad de oppebærer af den til påske påbudne kontribution og skat i proviant og korn. De skal derfor lade dette annamme og siden give bevis til enhver, som leverer, hvorpå kongen vil gøre den anordning, at det derfra vil blive henført til de fornødne steder. Dog skal hver fjerde tønde af rug og byg blive opmålt og hver tønde havre blive løst opmålt. Sj. T. 28, 256.

— Lige sådan brev fik Niels Wind om Køge, Wentzell Rotkierck om Korsør og Flemming Wldfeldt om Holbæk. Sj. T. 28, 256.

— Miss. til rådet. Hvad rigens marsk Anders Bille har tilskrevet kongen anlangende hans conjunction og separation fra den holstenske armé, og årsagerne til at intet er blevet udrettet mod fjenden i Jylland, kan ses af hans hosføjede skrivelse og af de dokumenter og dertil hørende beviser, han har tilstillet landsdommer Erik Jull. Da rådet tidligere har modtaget, hvad hans kærlighed, hertug Friderick, ærkebiskop i Bremen har skrevet derom til kongen, ønsker denne, at rådet med flid overvejer begge relationer og siden med forderligste gør udførlig relation derom, så at kongen kan erfare, hvad årsagen har været til, at der, imod al forhåbning ikke blev udrettet mere mod fjenden. I lige måde ønsker kongen, at man er betænkt på veje og midler til med det folk, som ligger overalt i landet, bedst at kunne begegne fjenderne i Nørrejylland og gøre dem al mulig afbræk, at fornævnte land ikke skulle blive så ringe en magt til rov og bytte og ganske forðærvet. Hvad herom bliver rådslæt, skal efter kongens ønske så vidt muligt remedere de forrige fejl. Rådets betænkning skal med forderligste tilskikkes kongen. Sj. T. 28, 256 b. f.

— Miss. til Kapitlet i Roskilde. Eftersom der for mange år siden er lagt noget gods til vedligeholdelsen af et krucifix mellem København og Roskilde, hvoraf den som er forlenet dermed kan have en sjællandsk læst korn, og dette krucifix for nogen tid siden er faldet om og ikke opsat igen, skal Kapitlet tilholde den, som nyder samme læst korn, strax at betale den, der har forfærdiget et andet krucifix, som skal opsættes, hans bekostning og arbejde efter hosfølgende designa-

tion. Desuden skal han for sin forsømmelse, at det forrige således er nedfaldet og forgået, give noget til de fattige, såfremt kongen ikke skal bruge andet middel. Kapitlet skal med forderligste tilsende Kancelliet relation herom. Sj. T. 28, 257. Orig. i Danske Kanc. B 174, Diverse originale kgl. missiver. (Tr.: Aarbøger f. nord. Oldk. og Hist. 1895, 145 f.).

22. jan. (Frederiksborg) Miss. til Just Fredrich von Papenheim, Borchter Rud og Erich Rosenkrans. Eftersom adelen i Sjælland har tilbudt at ville forstrække 1 sldr. af hver td. hrtk. og 3 rdlr. af hver 100, nogen af dem har på rente, og levere dem i kongens eget kammer mod bevis, som af hosfølgende kopi videre kan erfares, så skal de, da kongen ikke tvivler på at alle andre, som lader sig deres fædrelands velstand være angelegen, skal lade sig finde godvilligen dertil, med det forderligste forskrive adelen i Lolland og af den begære, at den i lige måde vil bevilge det samme og siden indsende deres erklæring til Kancelliet. I lige måde skal de tage til sig det til førstkommende påske påbudne skatte Korn og tjenlige varer af borgere og bønder i Lolland og Falster og efter anordning anvende det til fornævnte landes bedste. Sm. T. 6, 541 f.

23. jan. (—) Ab. brev at Hedvig afgangne mester Blasii, kongens forrige bygmester, er til sinds at sælge sin gård og med børn og formue at begive sig til Holland, hvor hendes venner skal være, og derhos klager over, at der af borgmestre og råd i København sker hende hinder og ophold, idet de vil sætte hende en formynder, og efter byens privilegier tilholder sig en andel. Hun begærer at måtte sælge gården til hvem hun lyster og siden ubehindret rejse af landet med sin formue. Kongen bevilger hende dette, og hun skal ikke give eller efterlade noget til fornævnte borgmestre og råd. Sj. R. 21, 327 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, på Møn, Gulland og Bornholm. Kongen behøver, næst Guds beskærmelse, uforbigængelig til rigets forsvar, krigsfolkets underhold og flådens udrustning i denne besørgelige og vidtudseende krigstid en anselig summa penge; da fjenden for des bedre at iværksætte sin fjendtlige intention mod kongen og hans riger og lande armerer stærkt, forårsages kongen ydermere at lade sine kære tro undersætter besøge om en almindelig skat og landgilde, som lensmanden kan erfare af medfølgende åbne brev. Dette skal straks forkyndes for bønder og menig almue i lenet, og lensmanden skal med allerførste i egen person og ikke ved skriver, fogeder eller andre tjenere, lade dem lægge og skrive for

samme skat, han skal have flittigt indseende med, at det går ligelig til, så den rige hjælper den fattige. Findes nogen forarmet, skal de forskånes, og deres anpart igen pålægges nogen anden, med mindre der i samme læg er dem, der er så formuende, at de uden trang og afbræk kan lægge ud for andre, hvilket skal bero på nøjagtige tingsvidner, som lensmanden med egen hånd skal påskrive, og siden godtgøres ham. Ingen skal skånes i samme skatter, hverken fogeder, herredsfogeder, delefogeder, skrivere eller nogen anden, som bør udgive samme skat. Dog har kongen bevilget adelen selv at måtte lægge deres egne tjenere, men forsømmer de dette, skal lensmanden have det i agt, eftersom til forn og som billigt og forsvarligt kan være. I synderlighed skal der haves flittigt indseende med, hvor der findes ågerkarle, og de som bruger stort køb, forprang og handel med korn, øksne eller i andre måder, at de lægges i denne skat og giver efter formue. Lensmanden skal indfordre fornævnte skat og kontribution og allersenest nu til påske indlevere i kongens eget kammer, hvis det tilstilles ham i rede penge, guld eller sølv; gives det i proviant eller anden tjenlig vare, kan det afleveres i Køge, Vordingborg, Korsør og Holbæk til lensmændene der eller på Provianthuset i København, hvor det er enhver belejligst. Det kobber, som borgere eller bønder forstrækker, skal han mod nøjagtig bevis lade levere på Tøjhuset i København. Han skal sørge for, at fornævnte landehjælp fremkommer inden den forskrevne tid, og at intet udebliver, såfremt han ikke vil stå til rette derfor. I lige måde tilskikkes ham nogle åbne breve til købstæderne i hans len, hvilke han skal tilstille borgmestre og rådmænd, så at de så vel som det menige borgerskab kan vide at rette sig derefter. Han skal også have indseende med, at samme hjælp og kontribution ligeligen og retfærdeligen udskrives, og at aldeles ingen bliver forskånet. Han skal fordre takseringen for sig og med borgmestres og råds betænkende lempe det, som han agter at forsvare. Tilføjelse: NB. Er at agte på Gulland og Bornholm, at provianten skal leveres alene på Provianthuset i København. Sj. T. 28, 257 f.

23. jan. (Frederiksborg) Miss. til lensmændene i Fyn. Motivering som i miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden skal tilstille borgmestre og rådmænd i købstæderne i sit len de åbne breve. Han skal have flittigt indseende med, at samme hjælp og kontribution udskrives ligeligen, samt at aldeles ingen bliver forskånet, og han skal fordre samme taksering for sig og med borgmestres og råds betænkning læmpe det, som han agter at forsvare. Han skal indfordre fornævnte hjælp og kontribution og i det allerseneste til førstkom-

mende påske lade det levere i kongens eget kammer, hvis det tilstilles ham i rede penge, guld eller sølv, gives det i proviant eller anden tjenlig vare, skal det leveres til general proviantkommissær Frandtze Paawisk til Raffnholt. Dog skal kobberet, som forstrækkes, mod nøjagtig bevis leveres på Tøjhuset i København. Han skal ingen forsømmelse tage herfor, at fornævnte landgilde [sic] fremkommer inden forskrevne tid, og intet deraf udebliver, såfremt han ikke vil stå kongen til rette derfor. Sj. T. 28, 258 b. f.

23. jan. (Frederiksborg) Miss. til bisperne Jesper Brockmand, Hans Mickelsen, Oluff Fock og Peder Wiinstrup for Bornholm alene. Motivering som i miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen har med rigsrådets råd og samtykke for godt eragtet, at besøge alle provster og sognepræster såvel i købstæderne som på landsbyerne om en almindelig skat og landehjælp, som erfares af hosføjede åbne brev. De skal under deres hånd og segl tilstille hver provst i deres stift en rigtig kopi af samme, hvilken, når calent holdes eller på anden belejlig tid, de skal lade forkynde for menige præster i hvert herred, og de skal befale dem at ligne og lægge samme skat præsterne imellem, så at den rige hjælper den fattige, og alting går skikkeligt og vel til. Siden skal de indfordre samme skat og med klar register og mandtal skikke den til kongens eget kammer, så at den fremkommer inden det i det åbne brev bestemte tidspunkt. Sj. T. 28, 259.

— Ab. brev til præsterne i Sjælland, Fyen med Smålandene, Gulland og Bornholm. Motivering som i miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen har med rigsrådets råd og betænkende anset for godt, at besøge dem så vel som andre undersætter om en mulig hjælp således, at enhver provst eller sognepræst i købstæderne som på landet skal give otte rdl. eller dets værd, seks slette mark for hver daler. Provsterne skal i hvert herred ligne samme hjælp præsterne imellem. Kongen befaler alvorligt, at pengene uden al undskyldning udkommer til påske og tilstilles N. N. superintendent over N. stift, at han inden fornævnte tid kan levere dem på de ham befalede steder. Kongen tvivler ikke på, at de lader sig finde godvillige og uforsømmelige heri, og vil igen vide at ramme deres gavn og bedste og være alle og enhver en nådig herre og konge. Sj. T. 28, 259 b. f. (Uddrag i CCD, V, 439 f.).

— Ab. brev til købstæderne i Sjælland, Fyen, Lolland, Falster og Lavind. Motivering som miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen har med rigsrådets råd for godt anset at besøge dem som andre købstæder i Danmark om en mulig hjælp, og eragter, at det bedst kan ske på efterskrevne maner, at alle huse, gårde og ejendom i byen, hvem de

end tilhører, gejstlighedens residenser undtaget, takseres af 12 uvil­dige dannemænd udkrævet af borgmestre og råd, og at der siden efter den befundne takst gives 2 rdl. af hvert hundrede, hvilket må erlægges i rede penge, guld, sølv, kobber eller proviant, 1 td. rug for 14 mrk., 1 td. byg for 10 mrk., 1 td. malt for 11 mrk., 1 td. havre for 1 rdl., 1 skålpd. kobber 14 sk., 1 skpd. flæsk for 14 rdl. og 1 td. smør for 18 rdl. Hver fjerde td. byg eller rug skal være opmålt og hver td. havre løs topmål. Alt skal fremsendes til lensmanden, der også har fået befaling til at have flittigt tilsyn med, at der omgås retfærdigt med ligeningen, så at den fattige ikke belægges mere end den rige, og at enhver betaler som han takseres, så at ingen bliver forskånet. Lader de sig godvilligt finde som tro og lydige undersætter, vil kongen igen vide at ramme deres gavn og bedste. Sj. T. 28, 260 f. (Uddrag i CCD. V, 439). Tilskrift: NB. i Fyen er 1 td. rug, byg og malt takseret for 2 rdl., hvilket i de fyenske købstæders breve vel er at eragte, og i det brev til København blev indført, at de skatten til hofmester skulle levere. Incl. u. d. (Tr.: KD. IV, 786 ff.).

23. jan. (Frederiksborg) Ab. brev til bønderne i Sjælland, Møen, Lolland, Langeland, Falster, Bornholm og Gulland. Motivering som i miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen har med rigsrådets råd anset for godt at påbyde en almindelig landskat. Hver ti jordegne bøndergårde, enten de besiddes af dem, bondeejendommen selv tilhører, eller er fæstet til andre, skal lægges i læg og give 40 rdl. in specie eller deres værd, daleren beregnet til 6 slette mark, den rige hjælper den fattige. Sammeledes skal hver ti bønder, som ikke har frit jordegods, men har fæstet deres gårde og bruger avl, også lægges i læg og give 20 rdl. eller deres værd, den rige hjælper den fattige. Hver smed, skrædder, skomager, murmester og møller, som bor på landsbyerne og bruger avl skal give een rdl., de som ikke bruger avl skal give en halv rdl. Hver pebersvend skal give to enkende rdl., hver husmand, som ikke er håndværksmand, og hver inderste, som ikke har avl, skal give een hel rdl. Hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, hvad enten han har kornsæd eller ikke, skal give een enkende daler, de som ikke tjener for fuld løn, skal give en halv rdl. Hvor flere bønder bor på een gård, hvad enten det er jordegods eller fæstegods, skal, såfremt de bruger avl, hovedmanden, den bødste i gården bor, skrives for hel de andre for inderste og halv. Hver ugedagsmand, som bor for kongens egne slotte, klostre eller gårde, skal give een enkende daler. Aldeles ingen skal være fri for samme skat, hverken fogeder, skrivere eller andre, uden alene ugedagsbønder, som bor for deres sædegårde,

de holder avl på, og ligger i sognet som samme sædegårde, og de som har været fri af Arilds tid. Vil nogen hellere give varer, da skal 1 td. rug regnes for 14 mk., 1 td. byg for 10 mrk., 1 td. malt 11 mrk., 1 td. havre 1 rdl., 1 skålpd. kobber for 14 sk., 1 skippund flæsk for 14 rdl., 1 td. smør for 18 rdl. Hver fjerde tønde af byg og rug skal være opmålt og hver tønde havre løs topmålt. Lensmændene skal have grandgivelig indseende, at ingen regnes for ugedagsmænd uden de som bør. Det er bevilget adelen selv at måtte lægge deres egne tjenere, forsømmer de dette, skal lensmanden have det i agt. Skatten skal udgives til påske. Det er befalet N. N. til N., befalingsmand over N. i egen person og ikke ved nogen anden at lade skrive samme skat og lægge dem i læg, så den rige hjælper den fattige, og have indseende med, at det går ligeligen og ret til. Han skal fremsende skatten til de steder, som er befalet. Skriveren skal ingen penge have for at skrive skatten. Det befales alle og enhver strengeligen at møde på de steder, hvor de bliver tilsagt og lade sig skrive og lægge for skatten og siden udgive den så betids til lensmanden eller hans fuldmægtig, at denne kan levere den inden den bestemte tid, så fremt de ikke vil tiltales og straffes. Kongen vil igen være dem alle en nådig herre og konge og vide at ramme deres gavn og bedste i alle måder, som han er sine kære og tro undersætter pligtig. Sj. T. 28, 261 ff. (Uddrag i CCD, V, 438 f.).

23. jan. (Frederiksborg) Åb. brev til Kapitlet i Roskilde. Motivering som i miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen har med rigsrådets råd for godt eragtet at lade besøge dem som andre kapitler om hjælp og begærer, at de allersenest til påske leverer 1.000 rdl. in specie i kongens eget kammer mod nøjagtigt bevis. Kongen vil, at de selv ligner og ordinerer således, at enhver giver af sit præbende efter som han har indkomst, og således at samme hjælp uden al undskyldning indkommer til fornævnte tid. Sj. T. 28, 265. (Uddrag i CCD, V, 440).

— Miss. til lensmændene i Lolland, Falster og Langeland. Enslydende med miss. til lensmændene i Sjælland, undtagen, at kommissarierne i Lolland og Falster skal have leveret den proviant eller andre tjenlige varer, der gives, for siden efter anordning at anvende det til landsens bedste. Sj. T. 28, 265 b. f. Tilføjelse: NB. På Lavind skal proviant eller andre tjenlige varer leveres til Frandtz Powisk, generalproviantkommissær i Fyen.

— Miss. til Hollger Rosenkrantz på Gulland. Det er fundet fornødent at lade gejstligheden besøge om en almindelig skat, som

han kan erfare af hosfølgende åbne brev til præsterne på Gulland. Samme brev skal han straks levere superintendenten eller hans stedfortræder. Pengene skal han i rette tid lade levere i kongens eget kammer som de andre penge og skatter af lenet. Sj. T. 28, 266 b. f.

23. jan. (Frederiksborg) Miss. til bispem i Sjælland. Eftersom adelnen har bevilget at ville forstrække 3 rdl. af hvert hundrede, de har på rente, skal han handle med gejstligheden, menige provster og præster, på kongens vegne om at gøre det samme. Kongen tvivler ikke på, at enhver, der har penge på rente, lader sig finde godvillig dertil. Hvad der således forstrækkes, skal når Gud giver fredelig tilstand, igen blive betalt enhver til gode rede. Sj. T. 28, 267.

— Lige sådan brev fik bispem i Fyen.

— Mageskifte mellem kongen og fru Lisbet Sophie Randtzow, afgangne hr. Hans Lindenows til Hunslund, der i Wends herred, Asperup sogn i Boring har udlagt kongen to gårde. Den første, Niels Simonsen påbor, skylder årlig 4 ørter byg, 30 skp. havre, 1 otting smør, 1 forokse.¹ I Wilsby sogn, Avildbye en gård, Hans Ibsen påbor, skylder årlig 3 ørter byg, 3 mrk. landgildepenge. Til vederlag er udlagt i Hindsgavl len, Vends herred, Sdr. Ouby sogn og by 3 gårde. Den første, Jørgen Andersen påbor, skylder årlig 24 sk., 3 daler erretzpenge, 2 sk. grot, 3 ørter, 2 skp. byg, 1 ørte havre, 1 læs hø med 1 trave havre, 1 får, 1 lam, 1 otting smør, 2 gæs med 2 skp. havre, 2 høns, 2 rdlr. gæsteri. Den anden, Peder Hansen påbor, skylder årlig 10 sk. 3 daler erretzpenge, 2 sk. grot, 1 pd. 9 skp. byg, 1 ørte havre, 1/2 otting smør, 1 får, 1 lam, 1 læs hø med 1 trave havre, 2 gæs med 2 skp. havre, 2 høns, 2 daler gæsteri. Den tredie, Lauredtz Pedersen påbor, skylder årlig 1/2 otting smør, 1 pd. havre, 1 daler gæsteri. F. R. 4, 340 b—342.

— Fru Elisabett Sophie Randtzows genbrev på ovennævnte mageskifte hvorved kongen har udlagt tre gårde i Sdr. Ouby sogn og by, den første, Jørgen Andersen påbor, skylder årlig 24 sk. 3 penge erretzpenge, 2 sk. grot, 3 ørter, 2 skp. byg, 1 ørte havre, 1 læs hø med 1 trave havre, 1 får, 1 lam, 1 otting smør, 2 gæs med 2 skp. havre, 2 høns, 1 rdlr.² gæsteri. Den anden, Peder Hansen påbor, skylder årlig 10 sk. 3 penge erretzpenge, 2 sk. grot, 1 pd. 9 skp. byg, 1 ørte havre, 1/2 otting smør, 1 får, 1 lam, 1 læs hø med 1 trave havre, 2 gæs med 2 skp. havre, 2 høns, 2 daler gæsteri. Den tredie, Lauredtz Pedersen påbor, skylder årlig 1/2 otting smør, 1 pd. havre, 1 daler gæsteri. Derimod har

¹ Den anden gård er udeladt her, jfr. flg. brev. ² Orig. har: 2 rdlr.

fru Elisabeth Sophie Randtzow udlagt to gårde i Vends herred, Asperop sogn i Boring. Den første, Niels Simonsen påbor, skylder årlig 4 ørter byg, 1 mrk. erretzpenge, 1 fornød, 1 skp. boghvedegryn. Den anden, Hans Nielsen påbor, skylder årlig 4 ørter byg, 30 skp. havre, 1 otting smør, 1 forokse. I Weijlbye sogn, Awildbye en gård, Hans Ibsen påbor, skylder årlig 3 ørter byg, 3 mrk. landgildepeng. Vidner: Otte Krag til Trudtzholm og Frederik Bolow til Spøttrup, kgl. majestæts sekretærer. F. R. 4, 342—344, orig. Adkomstbreve, Danmark jfr. Kr. Sk. I, 542.

23. jan. (Frederiksborg) Miss. til Claus Sested. Fru Lisabet Sophie Randzou til Hundzluund, afgangne hr. Hans Lindenous har nu for magelæg udlagt kronen efter-skrevne gårde på Fyen i Vends herred, Asperup sogn i Boringh to gårde, den første Niels Simonsen påboer, skylder årlig 4 ørte byg, 1 mrk. erispenge, 1 fødnød, 1 skp. boghvedegryn, den anden Hans Nielsen påboer skylder årlig 4 ørte byg, 30 skpr. havre, 1 otting smør, 1 forokse; nok i Veielby sogn i Auuld by en gård Hans Ibsen påboer, skylder årlig 3 ørte byg, 3 mrk. landgildepeng. Dette gods skal anammes under lenet og indskrives i jordebogen og der skal gøres årlig regnskab for dets visse og uvisse indkomst. F. T. 5, 302.

— Miss. til Henning Valchendorff. Der er udgæet åbent brev til lensmændene i Fyen og Lavind, at de af den påbudne landehjælp af købstæderne og bønderne skal levere ham proviant og andre tjenlige varer, han skal derfor tilbørlig kvittere for samme proviant og efter videre anordning lade den anvende til fornævnte lands bedste og krigsfolkens underhold. F. T. 5, 301 b. f.

24. jan. (—) Miss. til de højlerde i København. Adelen har lovet at forstrække een sletdaler af hver td. korn så vel som 3 rdl. af hvert hundrede nogen af dem har på rente, og da kongen ingenlunde påtvivler, at de højlerde og de, som er under Academiet, også skal lade sig befinde godvillige til at gøre det samme af de penge, de har stående på rente, har kongen anset for godt at besøge dem derom. Hvad enhver således forstrækker skal der gives ham nøjagtig bevis på, hvorefter det også når Gud giver fredelig tilstand skal blive til gode rede betalt. Sj. T. 28, 267 b.

— Lige sådan brev fik Kapitlet i Roskilde.

— (**Kbhvn.**) Miss. til Hendrich Willomsen. Da kongen erfarer, at den ham tilsagte besoldning ikke er erlagt, må han af det salt der i Spanien tilkommer kongen afhænde så meget, som gøres fornøden til at betale hans egen og hans antagne konsul Johan Sundts besoldning og pension. Han skal føre det til regnskab, da han dog

selv har antaget konsulen. Alting skal ske så uformærkt som muligt. Sj. T. 28, 267 b. f.

25. jan. (Kbhvn.) Bestalling for Christopher Lindenow som admiral på Holmen. Kongen antager Christopher Lindenow til Lindiswold for oberstløjtnant, han skal lade sig bruge til hest og til fods, til lands og tilvands, hvor kongen behøver hans tjeneste. Der foruden betror kongen ham at have tilsyn og befaling på Holmen. Han skal have flittig indseende med allehånde værker og daglønnere, skibe, skibsfolk, skipperne, rebslagere, styrmænd, bådsmand, tømmermænd, savskærere og alle andre, som arbejder på Holmen, så at enhver varer sit befalede arbejde, desligeste at enhver forfører sig på arbejdet i betimelig tid til forordnede klokkeslet, så at ingen sig fordrister at begive sig fra sit arbejde før den vedtagne time. Desligeste skal han have opseende med kost og spisning på Holmen og skibene, så at intet spildes til unytte, ej heller at der spises andre på Holmen eller skibene på kongens bekostning, end de som har bestilling der, ej heller at nogen fanger udspisning af Holmen, uden de som er i tjenesten og er syge eller har fanget skade i tjenesten og ligger med ferske sår under badskærs hænder, og det da på nogen tid tillades dem på kongens vegne.

Han skal også med stor flid have tilsyn med skriveren på Holmen, at han dagligt flittigt optegner, hvor mange, der kommer til hvert måltid, for at så mange som ikke kommer til stede, til bedste for kongen, kan blive kvitteret hos kokken og kældersvenden. I lige måde skal admiralen have tilsyn med skriveren, at han rigtigt og flittigt optegner, hvad forsømmelse tømmermændene, håndværkerne og daglønnerne begår og korte dem i deres dagløn og lade dem tilbørligt straffe. For nemlig skal admiralen grandgiveligen have tilsyn og god agt med mestrene for alle værkerne og alle skrivere, som har kongens forseglede og underskrevne bestillinger, at enhver i alle punkter og artikler forholder sig tilbørligt. I lige måde skal admiralen have flittig indseende med skipperne på kongens orlogs- og koffardiskibe, at de i alle måder forholder sig efter kongens udgangne skippers bestillinger efter den ed, de har gjort, desligeste at styrmændene og bådsmandene varer flittigt på tjenesten og skibene, så at kongens rejser ikke for deres forsømmelses skyld bliver forhindret. Han skal selv personlig hver lørdag, eller om ugen når behov gøres, mønstre skibsfolkene og tømmermændene.

Han skal have i agt, at der ikke forordnes mere skibsfolk med skipperne, bådsmand og styrmænd på kongens koffardiskibe, end behov gøres, som på andre købmænds skibe, hvert efter sin størrelse, om det

ellers er godt befarnede søfolk, og at hverken skipperne eller bådsmandene indtager andet gods på kongens skibe og hans omkostning end kongens eget, uden det sker på dennes befaling eller til hans fordel.

Han skal have god tilsyn med alle skipperne, styrmænd, bådsmand og bøsseskytter, at de ikke heller indtager noget gods, lidet eller meget med sig på kongens koffardiskibe videre end skibsartiklerne nu bevilger og ej heller på orlogsskibene og aldeles rette sig efter kongens mandat af 4. september 1609. Dersom nogen gør her imod, skal det tilsiges af Christopher Lindenow, og godset, i hvad det være kan, optages til kongen, når det anmeldes af kaptajnerne, dersom skipperen eller andre dølgder sligt med deres skibsfolk, skal så meget, som samme gods kan beløbe sig at være kongens, kortes skipperne i deres løn og underhold. Det skal også være admiralen strengelig befalet at have flittigt tilsyn med alle inventarier, at de altid uforandret efter alle bestillingers indhold holdes i tilbørlig agt, så intet i nogen måder der udi formeres; i udgiften fornemlig med det redskab, der årlig forveksles til flåden, hvor efter, og ikke anderledes, skal kvitteres. I lige måde skal han have varetægt med hamp, kabelgarn, boldwed, jernværk, bolter, søm og sligt, som behøves til skibene, og udtages hos skriveren og i smedjen på Holmen, at hver skipper ikke udtager og bekommer, så meget som hver synes godt, men eftersom nødtørften fordrer og ikke mere. Det som i så måde udtages hos skriveren og på smedjen skal optegnes på sedler, hvilke Christopher Lindenow med en af skipperne, som forordnes dertil på kongens vegne, skal underskrive.

I lige måde vil kongen alvorlig have admiralen befalet, hver gang nye eller gamle sejl skal skæres og omveksles, og når nye eller gamle redskabs omveksling sker, selv sammen med overskipperen at være til stede og have flittigt indseende med mål og vægt, de samme personer, som annammer det nye, skal være forpligtet til at levere lige så meget gammelt til skriveren i Christopher Lindenows, overskipperens, vejrens og målerens overværelse. Når skriveren af Christopher Lindenow kvitteres for noget nyt, han har udleveret, skal skriveren ikke indføre mindre mål og vægt i samme kvittering, end det nye har været, af hvilke species skriveren af skipperen eller andre har annammet i stedet for det udleverede. Når nogen ny bygning skal opsættes eller nogen gammel skal forhudes, skal alle slags speger, som forbruges dertil, specificeres i admiralens og mesterens underskrevne sedler ved længden, vægt og tal, og på hvad steder de bliver brugt. Det skal også holdes i god agt, når man fra kølen, uden og inden borde, begynder at tilplanke skibet, hvor mange speger hver plankegang især behøver, og så

fremdeles indtil skibet bliver ganske tilplanket, og det skal formeldes i admiralens og mesterens underskrevne sedler, hvor mange speger der behøves til den første plankegang, til den anden, tredie, fjerde o. s. v. og ligeledes med barkholt og knæer. Når noget skib bliver slidt og påny optømret, skal admiralen med mesteren på Holmen have flittig indseende med at alle jernfang, som udslides af den gamle bygning henlægges i god forvaring og efterhånden bruges igen til det samme skib på de samme steder, så at intet nyt jernfang bruges til sådanne gamle bygninger, som bliver fortømret, videre end hvad der tilforn har været brugt dertil. På det at man bedre kan have en vis afretning om hvad jernfang, der behøves til alle nye bygninger, som opsættes på Holmen, skal admiralen med mesteren på Holmen have flittig indseende med det jern som forbruges til samme skibe; hver bolt især skal specificeres ved længden og vægten i admiralens og mesterens underskrevne sedler og på hvad sted i skibet, den bliver forboltet, så man kan have en nøjagtig efterretning, når skibet for alder ikke kan gøre riget tjeneste længere, hvor mange bolte af hver slags, man skal have at fordre hos dem, som bliver tilbetroet at slide skibet. Al jernfang, kobber, bly, tin og messing med andet materiale, som leveres skriveren på Holmen fra de gamle skibe og andre bygninger, skal admiralen lade forholde med som følger; det skal først leveres til vejerhuset og af den svorne vejer vejes og måles, og vægt og mål rigtig registreres i vejerens bøger ved dag og datum, dernæst skal det efter rigtig bevis annammes af en af Holmens betroede skrivere, og af ham gives til kongens gavn efter rigtige sedler, hvilket skrivers regnskab årligt når det forhøres, skal konfereres mod vejerbogen.

Item skal admiralen og mesteren på Holmen have flittig indseende med mestersmeden for tømmermændene, som efter denne bestillings datum efter skibsbygmesterens betænkende og sparsommeligste overslag efterhånden, når flåden fordrer det, skal udtage jernspegere, værk og tjære til beg, tømmer, deler og andet, som ikke er forfattet i skipperens inventarium. Hvis det befindes, at der ikke omgås rigtigt dermed, skal mestersvenden tiltales og straffes. Belangende det tjære, liner, hyssing, merling, vevling og sejlgarn, som årligt fordres til flådens udredning, så vel som adskillige andre species, der behøves til de årlige rejser, og som udtages hos skriveren på Holmen, skal admiralen med kongens forordnede overskipper på Holmen have tilbørlig tilsyn, at enhver ikke bekommer mere, end vel behøves til taklingen og på rejsen.

Det skal også have i god agt, at skriveren på Holmen ikke kvitteres

for mere, end som kan eragtes at være medgået på rejsen, for hvilke species skipperen skal være pligtig at gøre regnskab ved hjemkomsten.

Admiralen skal have flittig indseende med at alen, vægt og tønde-mål og mindre mål holdes uforfalsket efter Københavns alen, vægt og tønde.

Over forbemeldte skibsfolk skal han holde godt regiment eftersom lejligheden tilsiger, og han skal altid personlig mest muligt lade sig finde på Holmen, på det at kongens arbejde desto bedre kan gå for sig. Han skal også altid have god tilsyn, så at der dag og nat holdes vagt på orlogsskibene, så at der ikke formedelst hans forsømmelse sker nogen skade på dem, og i rigens admirals fravær skal han give vagtmesteren løsen og altid holde strengt over vagten, at den ikke bliver forsømt. Ikke heller skal han bruge kongens folk i egen eller andres bestilling eller arbejde. Han skal heller ikke tilstede, at portene eller lågerne på Holmen efter besat vagt bliver åbnet, uden det sker for synderlig årsags skyld, kongen til bedste.

Dersom nogen af skipperne gør lange rejser, skal han lade forfare, om skipperne har skyld deri, findes da forsømmelsen skipperens, skal han lade gå dom på ham og stå sin ret efter dommen.

Styrmænd, som efter befaling antages til kongens tjeneste, skat flittigt eksamineres, hvor og på hvad steder de er kendt, og deres angivende skal registreres i styrmandsbogen under deres mærke eller hånd. Hvis det befindes, at de ikke er dygtige på de farvande, de har angivet, skal de tiltales og straffes efter artiklen og søretten. Derhos skal Christopher Lindenow tilholde hver skipper, når han hjemkommer at formelde om styrmændene, som var med på rejsen, findes gode og dygtige og kendt for styrmænd på de farvande, de giver sig ud for. Dersom skipperne dølger med styrmændene, skal de stå kongen til rette på liv og gods, om der kommer nogen skade på.

Det gemene skibsfolk, der af admiralen antages til kongens flådes tjeneste, skal, før de indskrives, overhøres af tvende skipper, om de kan eragtes for dygtige bådsmand, hvorefter skal gøres besolding. Ingen som man for billig årsag kan have mistanke til, må fordres til noget skipperskab eller anden bestilling.

I lige måde skal ingen bestilles for skibsofficerer med mindre han kan være dygtig til den bestilling.

Christopher Lindenow skal heller ikke, uden det bliver ham befalet, tage nogen i kongens tjeneste på Holmen eller på skibene, eller forløve nogen af tjenesten; han skal ikke give pasbord, førend han taler med dem, der har at kommandere vedkommende og står hos skriveren og

ser derpå, at navnet bliver indtegnet i bogen som forløvet af tjenesten, og på hvilken dag det sker, hvorpå Christopher Lindenow også skal holde hos sig et klart register, så at alting kan holdes rigtig, som det sig bør, når han derom tilsiges.

Han skal også tit og ofte om ugen gå på Holmen under måltidet og forfare hos folket, om de bekommer mad og øl, som de bør til nødtørft, og have god tilsyn at kokken og kældersvenden omgås vel med fetaljen, så det bliver vel flyet for folket, findes der nogen brøst, skal han på kongens, rigsadmiralens og statholderens vegne, og hvem kongen befaler det, give det til kende. Dersom det befindes, at en eller flere gør mytteri af motvillighed på mad og øl eller andet sligt uden billig årsag og ikke tilforn har givet deres brøst tilkende, skal Christopher Lindenow lade dem fængsle og lade gå dom og straf derover, som det sig bør. Han skal ingen lade rette på livet, selv om de er dømt fra halsen, uden det bliver ham synderlig befalet på kongens vegne. Christopher Lindenow skal også forordne om alle helligdage eller andre dage, når der ikke arbejdes på Holmen, så at der med vagten forholdes efter Holmens artikler, og være på Holmen, om behov gøres. Skibspræsterne skal være på Holmen at gøre tjeneste på samme tid, om de er til stede.

Arrester, leverancer til Holmen, fetalje fra Provianthuset til Holmen og skibene, vagten på Holmen og flåden, den daglige spisning og dens afkortning, med kok og kældersvend, skippernes uflittige stunding, lange rejser, styrmænds uerfarenhed, skipper, styrmænds og bådsmands føring, tømmermænd at antage og forlove med mere skipperes bestillinger og artiklerne indeholder om disse og andre punkter har admiralen på Holmen at forholde sig med efter kongens udgangne artikler. Christopher Lindenow skal være tro, villig og flittig og i alle måder ramme kongens gavn og bedste som forskrevet står. Han skal også have indseende med kongens boder og folket, som bor deri uden Østerport, at der ingen disordre med horeri, sværmen, ølsalg, drikken eller anden motvillighed begås. Ej heller at nogen, enten vejfarende eller andre, som vil til byen med ved og andet, udførmis, opholdes eller molesteres, og dersom nogen derboende ertappes eller betredes deri, skal han lade ham straffe tilbørligt, såfremt han ikke selv vil svare dertil. Derhos skal Christopher Lindenow være rigens hofmester og admiral, på kongens vegne, hørig og lydlig i alle måder. For slig villig og tro tjeneste har kongen bevilget årligt over alt til besolding 600 gamle daler, foder og mål på 1 hest og 3 sædvanlige hofklædninger, hvilket skal angå fra bestallingens dato og således forfølges al den

stund kongen agter at bruge ham i sin tjeneste, og skal han aldeles lade sig nøje med fornævnte pension og besolding og intet ydermere fordre hos kongen i nogen måde, men i alle måder være pligtig og villig at fuldgøre denne hans tro tjeneste, som han har lovet og tilsagt kongen det, og som han med rette og billighed agter at forsvare det. Sj. R. 21, 328—33. Orig. i Danske Kanc. B 223, Diverse akter og dokumenter vedk. afregning og kvittance IV, B.

Christopher Lindenows ed.

Han lover at være kongen huld og tro, vide at ramme hans rigers, landes og undersåtters gavn og bedste, og hindre og afværge skade og fordærv. Dernæst skal han idelig bese sin instruktion og gennemlæse den og rette og forholde sig efter den i alle dens punkter, så vel som have indseende med, at alle på Holmen, skibene eller flåden her for Holmen, det være sig skibskaptajner, skippere, smede, rebslagere eller andre skibs eller arkelifolk retter sig efter deres bestillinger og instruktioner, som han også ideligen med flid skal bese, og efter det, som er befalet dem, og de bør gøre. Såfremt han erfarer underslæb, eller at noget begås, som kan komme kongen til skade, skal han åbenbare det for kongen, rigens admiral, om han er til stede, og kongelig majestæts statholder, og straks advare derom. Han skal ej heller for noget menne-ske, særdeles fremmede og gemene folk, som ikke bør vide det, åbenbare eller berette flådens, Holmens og dets behørs tilstand, ordinance, faute eller defekt. Ellers skal han i alle måder anstille og forholde sig som en ærlig adelsmand og Holmens admiral. Sj. Reg. 21, 333 b, f. Indl. 23. jan.

25. jan. (Kbhvn.) Åb. brev at nærværende Jochom Pedersøn indvåner i Stege har ladet foredrage, hvorledes han for 6 år siden uformodende var gerådet i en sag med Peder Olluff-søn, forrige borgmester sammesteds og formedelst nogle ukvemord, han uforvarende og af misforstand havde ladet falde i drukkenskab, og meget hårdt blev eftersat af Peder Oluffson til nederfældighed. Efterdi han har aftalt sådant hos ham, begærer han kongens oprejsningsbrev. Da kongen erfarer, at han har tilfredsstillet sagsøgeren, undes der hermed Jochom Pedersøn oprejsningsbrev. Sj. R. 21, 335 b.

— Åb. brev at nærværende Jørgen Hansøn af Stege har ladet andrage, hvorledes han for nogen tid siden af rigets råd er dømt nederfældig; efterdi en del af dem som var interesseret i samme sag, har fået oprejsning, begærer også han sådant. Da kongen formærker,

at han allerede har tilfredsstillet sagsøgeren Peder Terkelsøn, undes der hermed Jørgen Hansøn oprejsningsbrev. Sj. R. 21, 336.

26. jan. (Kbhvn.) Miss. til Hans Wldrich. Iffuer Wind til Nørholm og hr. Frederick Reedtz til Thyggestrup har fået befaling til i mindelighed at forhandle eller ved endelig dom at dømme mellem borgmestre og råd og Iffuer Pedersen i Helsingør om tvistigheder om hospitalet og andet. Da kongen erfarer, at borgmestre og råd ved adskillige ugrundede forventinger søger at forhale sagen, skal han alvorligt tilholde dem inden i morgen aften at møde her med hans¹ dokumenter, de kan have i sagen. Vægrer de sig skal han straks lade dem hid begleite og konfoyere med soldater. Sj. T. 28, 268.

— Miss. til de højtlærde i København. Kongen erfarer, at professoris eloquentiæ plads ved Universitetet er ledig efter dr. Christen Stowgaard, og at afgangne dr. Caspar Bartolins søn Bertel Casparsen rekommanderes og foreslås. Da kongen gerne ser ham befordret, skal de med forderligste flittigt erkynndige sig om hans skikkelighed, og siden erklære om de finder ham dygtig dertil og indskikke erklæringen til kancelliet. Sj. T. 28, 268.

— Miss. til Mogens Kaas. Da han har andraget, at der i hans len er stor mangel på havre til det i købstæderne indkvarterede rytteri, og borgerskabet intet har og ej heller kan bekomme til købs, så at det, dersom der ikke i tide tænkes midler, skal geråde rytteriet til skade; billiger kongen, at der må leveres af lenets havre, dog således at der ikke sker kronen nogen skade. F. T. 5, 303.

27. jan. (—) Miss. til Eyler Holck. Oluff Daa til Holmegaard har fået befaling til at gøre sin søster Ide Daa afgangne Christian Holcks til Lundbygaard rede og regnskab for hendes værgemål, som han nu på halvfjerde års tid har forestået. Eyler Holck skal med hende møde til stede, når Oluff Daa overleverer regnskabet for værgemålet og rigtige, af gode mænd underskrevne og beseglede lodder på alt det jordegods, løsøre og gæld, som er tilfaldet hende efter hendes afgangne forældre, så og regnskaber på al indtægt og udgift for den tid han har forestået værgemålet. Sj. T. 28, 268 b. f.

— Miss. til Oluff Daa. Fru Ide Daa, afgangne Christian Holcks har givet til kende, hvorledes hun af ham, som på halvfjerde års tid har forvaltet hendes værgemål; endnu ingen regnskab har bekommet. Hun begærer kongens befaling til ham, og skal

¹ Formentlig fejl for hvis, d. v. s.: de.

have ladet ham tilbyde, at han i gode mænds nærværelse skulle levere hende værgemålet. Han skal derfor til den tid, han anmodes af Manderup Due til Halkier og Gunde Rosenkrantz, landsdommer i Skåne, som har fået befaling til at være kommissarier, uden videre ophold fra sig til sin søster levere rigtighed og regnskab på hendes værgemål, fra den tid hendes forældre døde, indtil hun kom i ægteskab med bemeldte hendes afgangne husbond, nemlig rigtige og af gode mænd underskrevne og beseglede lodder på alt jordegods, løsøre og gæld, der er tilfaldet hende efter forældrene og regnskab på al indtægt og udgift i den tid han har forestået værgemålet. Sj. T. 28, 269.

27. jan. (Kbhvn.) Miss. til Manderup Due og Gunde Rosenkrantz. Fru Ide Daa, afgangne Christian Holcks har andraget, hvorledes hun af sin broder Oluff Daa, som på halvfjerde års tid har forvaltet hendes værgemål, endnu intet regnskab har bekommet. Kongen har befalet ham at overlevere værgemålet i deres nærværelse, og befaler og befuldmægtiger dem til at stævne dem begge og enten til mindelighed forhandle de irringer og tvistige punkter, som kunne indfalde vedrørende værgemålet, eller adskille ved dom og sentens. Hvad de gør i så måde, skal de give fra sig beskrevet, og skulle den ene få forfald, skal den anden have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig. Sj. T. 28, 269 b.

— Miss. til Hans Wldrich Gyldenløffue. Eftersom kongen erfarer, at der med første skal komme gesandter fra Staterne Hamborg, Lybæk og Bremen, som vil igennem Sundet, skal han, når de ankommer, ikke lade dem passere, før kongen anderledes forordner. Sj. T. 28, 270.

28. jan. (—) Ab. brev at borgmestre og råd i København har tilkendt Peder Søffrensen for hans begangne og overbeviste forseelse, enten at skulle stille sin nabo, som har anklaget ham, borgen, eller hensættes til slutterens, indtil han stillede borgen. Efterdi hofmønsterskriver Hans Boyesøn og Frederich Frederichsøn, ridefoged på Københavns slot, som hans anklagere lader anholde, om de må arrestere Peder Søffrensen indtil han efterkommer dommen, og da han ikke har villet møde for borgmestre og råd og nu absenterer sig, bevilger kongen, at Hans Boyesøn og Frederich Frederichsøn må arrestere Peder Søffrensen, hvor de kan betræde ham, indtil han efter dommen, så længe den står ved magt, stiller borgen som sig bør. Sj. R. 21, 336 b.

— Miss. til borgmestre og råd i København. Hvad Lauritz Knudsen andrager, har de at erfare af hosfølgende supplikationer og indlæg.

De skal forhjælpe ham til rette, så kongen kan forskånes for videre overløb. Sj. T. 28, 270.

28. jan. (Kbhvn.)¹ Miss. til lensmændene i Danmark. Lensmanden skal med forderligste til Kancelliet indsende en rigtig designation på, hvormeget omtrent han kan avle til ladegården til sit len, som han fri nyder. Derhos skal han specificere, hvor mange øksne han årligt kan opstalde sammesteds. Sj. T. 28, 270.

— Miss. til Hans Wldrich. Eftersom Niels Wind befalingsmand på Københavns slot har fået befaling om at lade en del kul brænde, men nu andrager, at ingen kulbrændere findes i hans len, skal Hans Wldrich fra sit len skaffe ham nogle i synderlighed bosiddende mænd, at arbejdet ikke på ny skal blive opholdt; de skal blive betalt eftersom der bliver tinget og akkorderet med dem. Sj. T. 28, 270.

— Miss. til Hans Boyesen. Friderick Below til Spøtterup, sekretær, andrager, hvorledes han siden han kom i kongens tjeneste nogen stund af højtvindinge årsager ikke har været tilstede i tjenesten, men begærer dog at måtte bekomme sin besoldning fra den tid han har gjort sin ed. Da kongen erfarer, at fraværelsen ikke er sket af forsømmelse, er begæringen bevilget, og Hans Boyesen skal erlægge ham besoldningen som kongens andre sekretærer fra den tid, han gjorde sin ed 15. november 1643. Sj. T. 28, 270 b. f.

— Miss. til hr. Tage Tott. Hvilken designation Oluff Steenwinchel har overgivet om Malmøs bygning kan han erfare af hoføjede indlæg. Han skal i den anledning med forderligste erklære sig over for kongen, hvad bygning der gøres fornøden så og hvor mange materialia, som ungefer behøves, at der siden kan gøres anden anordning. Sk. T. 7, 61 b.

— Miss. til Gunde Rosenkrantz. Søffren Jensøn har andraget, at han ikke kan komme til nogen ende med sin tjener Holger Torbensøn, da denne skal søge ophold og udflugt i sagen. Gunde Rosenkrantz skal derfor med forderligste fordre parterne for sig og gøre en ende dermed, så at kongen kan være forskånet for videre overløb. Sk. T. 7, 61 b. f.

— Miss. til Vindzends Steensen og Stij Pahr. I anledning af Farvelles befæstning med pallisader og voldens reparation har de tidligere fået befaling til at handle med Jørgen Marsuin til Affuensberig om, at halvparten af pallisaderne skulle tages fra hans skove og føres did ved hans tjenere. Jørgen Marsuin beretter

¹ Dateringen er, vel ved en fejl, 28. jan. 1646.

imidlertid, at det ikke kan tilvejebringes af hans skove og heller ikke føres af hans tjenere alene, hvorimod han tilbyder pro quota at ville give dertil og lade arbejde, dersom fornævnte værk ellers måtte gå over det ganske land. Da det er anset til landsens bedste, skal de handle med adelen der i landet, så enhver giver pallisader og lader sine tjenere arbejde dertil efter hans formue der i landet, så at den halve part tages af kongens, den anden halve af adelens skove til fornævnte Fare Veilløs fortification og føres did af deres tjenere, så fornævnte værk med forderligste kan forfærdiges. Sm. T. 6, 542 f.

28. jan. (Kbhvn.) Miss. til Mogenns Kaas. Han skal med det forderligste fra Ulrichsholm lade affordre 84 øksne og efter hånden lade slagte deraf og kødet salte og med første åbne vand skikke til provianthuset. Da kongen erfarer, at Luneborig ligger under hans len, hvor Jens Rasmussen årligt giver kronen af sin teglgård 40.000 sten, som er blevet anvendt til Tåsinges bygning, skal fornævnte 40.000 sten, efterdi der nu ikke bygges der, ved lenets bønder leveres til fogeden på Ulrichsholm. F. T. 5, 303.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Eftersom det foredrages kongen, at der i Randers skal findes en stor del korn af alle slags, af fjenden indsamlet til kontribution, hvorom det er befalet Peder Ankensen borgmester i Randers og Anders Lydersen rådmand i Aars med flid at forfare og gøre kommissarierne relation derom, skal disse såvel hos dem som hos andre erkyn-dige sig om dets beskaffenhed og siden sørge for at kornet anvendes til landets og indvånernes bedste og defension. J. T. 11, 129. K.

— Miss. til Peder Anchersøn og Anders Lydichsen. Peder Ankensen borgmester i Randers og Anders Lydichsen rådmand i Aars skal straks forføje sig til Randers og der overalt erfare, hvormange tdr. rug, byg, havre og andet som der er indsamlet af fjenden til kontribution og endnu findes i behold og med forderligste gøre kongen såvel som kommissarierne udførlig relation derom, at ingen sig dertil nogen rettighed skulle anmasse eller tilegne sig noget som ham ikke med rette kunne tilkomme. Byfogeden og andre, som de i deres kommission søger om assistance, skal yde dem al mulig hjælp. J. T. 11, 129 b. f. K.

29. jan. (—) Miss. til rådet, som den tid fandtes i København, hr. Jost Høg, Knud Wlfeld, Iffuer Wind, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederrick Reedtz. Eftersom kongen af adskillige overløbes for penge, og intet er bevist om fordringerne, skal råderne, til hvem kongen vil have ansøgerne henvist, underrette kongen om, hvem som angiver sig for

dem og om disses krav befindes ret. De som befindes at søge med billighed, kan de gøre fortrøstning, at enhver skal få sin betaling, når middel gives. Sj. T. 28, 271.¹

29. jan. (Kbhvn.) Miss. til Offue Giedde. Kongen har bevilget, at de tvende hollandske skibe, som ved Marstrand er arresteret, straks må løsgives, dog at de ikke tilstedes at sejle på Gottenborg men på Sundet. Formen der at være sket dem uret af nogen, kan de det ved lov og ret udføre, og der skal da vederfares dem hvad ret kan være imod enhver. Sj. T. 28, 271.² Lige sådan brev fik Offue Giedde om et Hamborger skib der anholden.

30. jan. (Frederiksborg) Miss. til Christopher Lindenow. Dr. Otto Sperling skal udgive 1.000 rdl. til de fattige båds mænd, som har lidt skade i kongens tjeneste, og de hendøde båds mænds efterladte, vedtørfte kvinder og børn, som videre kan erfares af hans hosføjede indlæg. Christopher Lindenow skal derfor lade fornævnte 1.000 rdl. uddele til fornævnte båds mænd og deres enker, som vedtørfte befindes, med det første og have i god agt, at pengene uddeles ligelig og ret mellem de fattige lemlæstede og nødlidende. Sj. T. 28, 271 b.

— Miss. til rigens marsk og kommissarierne i Jylland. Da det berettes, at fjenderne har forladt Nørrejylland, og en conjunction med nytte og fordel måske kunne foretages mellem rigens marsks underhavende armé og det holstenske folk, skal han enten i Harsleff eller Kolding med forderligste konferere, deliberere og overveje med Caspar von Buchvalt til Brønsdorff og Christian Rantzou til Bredenberg, som har fået lignende befaling samt andre hans kærlighed af Holstens råd, som dertil skal forordnes, hvorledes samme conjunction bedst kan ske, og om fjendens videre progres derved kan hindres, samt hvorledes den forrige conjunctions ophold og forhindring nu bedst kan forekommes. Om alle disse poster skal de udførligt underrette kongen. J. T. 11, 130. K.

— (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Jylland. Da fjenden nu ganske skal have forladt Nørrejylland, skal nogle af dem i egen person og ellers ved andre lade forfare landets tilstand, hvad proviant, korn og andet der kan være indsamlet af fjenden, og hvor det findes, samt hvilke midler de anser for nødvendige til at hindre al videre fjendtlig indfald. De skal også erklære sig, hvis endnu nogen con-

¹ Brevet er ved en fejltagelse også indført fol. 279. ² Brevet er, åbenbart ved en fejltagelse også indført fol. 279.

junktion kunne agtes tjenlig til landets forsvar og bedste, hvilke midler der da findes i landet af proviant og folk til at sekundere sådanne conjungerede folk med. J. T. 11, 130 b. f. K.

31. jan. (Frederiksborg) Ab. brev at Carll von Cracow, Generalstaternes resident på begæring må lade 60 store læster byg udføre af riget, dog med den kondition, at han først til kongen skal forstrække 20 læster, inden han lader udføre de andre 60, hvorfor han straks skal have nøjagtig forsikring og i sin tid rigtig betaling. Sj. R. 21, 336 b. f.

— Miss. til Christopher Lindenow. Kongen erfarer af snedkeren på Holmen, hvis supplikation hosføjes, at adskilligt snedkerarbejde gøres fornødent på en del af kongens skibe. Han skal derfor straks tinges med snedkeren om samme arbejde, det nøjeste ske kan, det skal have i god agt, at intet uforløst arbejde sker. Han skal med første lejlighed underrette kongen om tingningen og arbejdet, for at kongen kan vide, hvad det er for arbejde, og hvad det skal koste, så vil kongen gøre anordning, at der straks skal gives ham nogle penge på hånden. Sj. T. 28, 271 b. f.

— Miss. til rentemestrene. Kongen erfarer, at en skude fra Bornholm med 400 tdr. havre er kommet til København, de skal derfor straks betinge, det nøjeste muligt er, samme havre til kongens fornødenhed og derhos meddele, hvad det skal koste. Sj. T. 28, 272. Orig. Danske Kanc. B 179, Indkomne miss. til rentemestrene.

— Miss. til Christopher Lindenow. Hans Lindenow og Wentzel Rotkierck, befalingsmænd på Kalundborg, Antvorskov og Korsør samt Johan Bøgvad har fået befaling til med forderligste i deres og Abrahamstrup len hver at lade hugge 5.000 læs ved at levere, hvor det bekvemmest kan afføres til skibs. De har fået ordre til med forderligste at underrette ham, for at han kan lade det afføre. Han skal derfor have skibe i beredskab, som, når han bliver adviseret, kan indskibe og henføre det til Provianthuset i København. Sj. T. 28, 272.

— Miss. til Hans Lindenov, Wentzel Rotkierck og Johan Bøgvad. De skal med forderligste i kronens skove i deres len lade hugge 5.000 læs ved og lade det henføre på de steder, hvor det bekvemmest kan afføres til søs, hvorom admiralen på Bremerholm Christopher Lindenow i tide skal underrettes, at han kan lade det indskibe og henføre til Provianthuset. Det skal have i god agt, at ingen forsømmelse tages og at til hvert læs leveres ti træer 4 sjællandske alen lange i det ringeste og een sjællandsk alen omkring i runden, dersom træerne kan falde skøre, skal hver regnes for to eller tre stykker, thi

jo større de falder, jo tjenligere er de på Provianthuset. Sj. T. 28, 272 b.

31. jan. (Frederiksborg) Miss. til hr. Tagge Tott og hr. Christoffer Wlfeld. Hvad Hans Hybertsøn andrager, kan de videre erfare af hans hosføjede supplikationer. Da han en gang tidligere af kongen er henvist til dem, og han nu på ny beklager sig over ikke at have bekommen besoldning for sin tjenesté og ej heller underholdning, skal de på en eller anden maneer contentere og fornøje ham, så at kongen kan være forskånet for hans overløb, da han dog er antaget af dem selv. Sk. T. 7, 62.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Da der behøves en del havre, skal han på Bornholm lade kongen betinge 2.000 tdr. og meddele, hvad det skal koste, kongen vil så straks lade anordne det videre fornødne. Sk. T. 7, 62. \

Jan. (—) Miss. til Frederik Reedtz og Laurids Ebbesen. Ligelydende med brev af 27. december 1644 til Ventzel Rotkirk om tilførsler af hø og strøelse til Næstved. Sj. T. 28, 246. K. ved brevet af 27. december 1644.

— Miss. til Wentzell Roettkierck. Eftersom adskillige i hans len [Korsør] andrager, at de forleden år har lidt stor misvækst på deres kornsæd, så at mange ville blive nødt til at forlade deres gårde, med mindre der blev bevilget dem forlindring på landgilden i nærværende år, og da kongen af hans erklæring erfarer, og det med otte mands syn bevises, at kronens tjeneres angivende er sandfærdigt, har kongen bevilget enhver af kronens tjenere i lenet afslag på landgilden, som efterfølger: Bierby Niels Søffrensen 1/2 pd. byg, Hans Nielsen ibidem 3 tdr. byg, Peder Hansen 1/2 pd. byg, Jørgen Hendricksen 1 td. byg, i Gierløff Jørgen Fynbo 1/2 pd. byg, Anders Christenssøn 1/2 pd. byg, Rasmus Ibsen Huid 1/2 pd. byg, Gregers Nielsen 1/2 pd. byg; i Landsgraff Søffren Bagge 1/2 pd. byg, Anders Jensen 1/2 pd. byg, Rasmus Bendtsen 1/2 pd. byg, Niels Jensen 1/2 pd. byg, i Hyllerup Christopher Andersen 1/2 pd. byg, 1 td., Hans Jensen 2 tdr. byg, Thille Hansen 2 tdr. byg, i Walby Vester Niels Hansen 1 pd. byg, Peder Lauritzsen 1/2 pd. byg, Hans Hendricksen 1/2 pd. byg, Oluff Pedersen 1/2 pd. byg, i Walby Øster Hans Lauritzsen 1 td. byg, Niels Lauritzsen 1/2 pd. byg, Peder Nielsen 1/2 pd. byg, i Brarup Hans Hansen 1/2 pd. byg, Jep Fynbo 1/2 pd. byg, Jens Madtsen 1/2 pd. byg; i Søby Magle Frandts Jensen 1/2 pd. byg, Mickel Andersen 1/2 pd. byg, Hans Nielsen 1/2 pd. byg, Niels Pedersen 1/2 pd. byg, Niels Jørgensen 1 td. byg; i Aasted Jost Madtsen 1 pd. byg, Hans Jensen 1/2 pd. byg, Oluff Møller 1 1/2 pd. byg, Mickel Hansen 1 pd. byg, Jens Ibsen 1 pd.

byg; Brøstrup Peder Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jørgen Lauritzsen 1 pd. byg, Peder Madtsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Henning Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Tiustrup Anders Jacobsen 1 td. byg, Madts Lauritzsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Oluff Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Winstrup Niels Paaske $\frac{1}{2}$ pd. byg, Madts Nielsøn 1 td. byg, Christopher Mortensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Rasmus Søffrensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Peder Nielsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jacob Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Kielrød Oluff Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Haldager Thille Hans Jacobsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Gimblinge Peder Mickelsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Wembløse Jens Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Poffuelsen 1 td. byg, Hans Knudsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Christen Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Wollerup Peder Lauritzsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Niels Mortensen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Bierup Hans Kieldtsen 1 pd. byg; Skørpinge Jens Søffrensen 1 pd. byg, Hans Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Oluff Rasmussen 3 tdr. byg, Oluff Lauritzsen 3 tdr. byg, Peder Hansen 1 td. byg, Lauritz Hansen 1 td. byg; Thiustoft Peder Jyde $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Faardrup Oluff Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Lauritz Lauritzsen 3 tdr. byg, Hans Nielsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Willatz Søffrensen 1 td. byg, Lauritz Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Oluff Hansen 1 td. byg; Eggidtsløffmagle Jep Lauritzsen 1 pd. byg; Liunby Anders Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Widtzens Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Oluff Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Sonderup Sønder Søffren Rasmussen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Peder Lauritzsen 1 td. byg; Eggerup Hans Rasmussen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Nebølle Ingemer Mortensen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Bøgebjerg Øster Søffren Mickelsen 1 pd. byg; Wemmerløff Christen Mortensen 1 td. byg, Madtz Christophersen 1 td. byg, Hans Christensen 1 td. byg, Rasmus Poffuelsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Niels Jensen af $\frac{1}{2}$ gård 1 td., Lauritz Christensen 1 td. byg, Lauritz Madtzen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Foerløff Niels Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Orimdtzløff Jep Stephansen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Anders Lassen 1 td. byg; Heigninge Lauritz Pedersen 1 td. byg, Hendrick Frantzen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Christen Pedersen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Niels Jensen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Jens Hansen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Hansen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Jep Lauritzen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Jep Pedersen $1\frac{1}{2}$ pd. byg; Øster Stillinge Peder Lauritzen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Lauritz Christensen 1 pd. byg, Søffren Lauritzsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Mickel Pedersen 1 pd. byg, Jens Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Anders Ibsen 1 td. byg; Kielstrup Jørgen Jensen 1 pd. byg, Niels Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Ibsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Kiercke Stillinge Lauritz Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Morten Andersen $\frac{1}{2}$ pd., Anders Hansen 1 pd. byg; Nesby ved Stranden Carl Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jep Mogensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Thomas Jensen 1 pd. byg, Jens Andersen 1 pd. byg, Knud Poffuelsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Lauritz Jørgensen $\frac{1}{2}$ pd.; Bildtøe Lauritz Ibsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, g. Niels Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Lauritz Niel-

sen 1 pd. byg, Christen Iffuersen 1½ td. byg; Haffrebierge Jep Clemendtsen 1 td. byg, Mickel Jensen ½ pd. byg, Lauritz Jensen ½ pd. byg, Peder Oluffsen ½ pd. byg; Blessinge Jens Lauritzsen ½ pd. byg, Lauritz Pedersen 1 pd. byg, Lauritz Lauritzsen ½ pd. byg; Balleløff Jens Nielsen 1 pd. byg, Lauritz Eskildtsen ½ pd. byg, Lauritz Søffrensen ½ pd. byg, Anders Søffrensen ½ pd. byg, Niels Jensen ½ pd. byg; Aarsløff Jens Hansen 3 tdr. byg, Søffren Søffrensen ½ pd. byg, g. Niels Nielsen 1½ td. byg, Peder Møller 1½ td. byg, Peder Knudsen 1 pd. byg; Sønderup Nøre Søffren Nielsen 1 pd. byg, Madts N. ½ pd. byg, Hans Christensen 1½ td. byg, Jens Christensen 1½ td. byg; Solbierge Jacob Nielsen 3 tdr. byg, Jens Madtzen 1½ td. byg, Niels Madtzen 1½ td. byg; Skaffteløff Anders Nielsen 3 tdr. byg, Jens Bertelsen ½ pd. byg, Peder Christensen ½ pd. byg, Hans Bertelsen ½ pd. byg, Niels Jensen ½ pd. byg, Jens Lauritzsen ½ pd. byg, Peder Hansen ½ pd. byg, Hans Jensen ½ td. byg; Nordrup Peder Hansen ½ pd. byg, Christopher Nielsen 1½ td. byg, Hans Jensen ½ pd. byg; Wedbynøre Peder Baad 1 pd. byg, Anders Ibsen 3 tdr. byg; Greffte Oluff Hansen 2½ tdr. byg, Lauritz Jensen ½ pd. byg, Hans Boesen ½ pd. byg, Hans Beek ½ pd. byg, Niels Jensen ½ pd. byg; Wedby Synder Christen Krag ½ pd. byg, Hans Lauritzsen ½ pd. byg, Jørgen Jensen 1 pd. byg, Niels Baad ½ pd. byg; Stenstrup Niels Madtzen 1 pd. 1 td.; Herrestrup Hans Andersen ½ pd. byg; Skaffteløffgaard Jens Lauritzsen 1½ pd. byg; Guddomb Peder Jensen 1½ pd. byg, Jens Lauritzsen ½ pd. byg, Søffren Block 3 tdr. byg; Soterup Poffuel Christensen ½ pd. byg, Anders Kielsen ½ pd. byg; Ollerup Lauritz Andersen 3 tdr. byg, Niels Christensen 1½ td. byg, Christen Lauritzsen 1½ td. byg; Nesby under Skowen Jørgen Oluffsen Øde 2 pd. byg 1 td. havre 4 tdr., lam 1, gås 1, Jens Mickelsen ½ pd. byg, Anders Nielsen 1½ td. byg, Anders Naboe 1½ td. byg; Backendrup Peder Pedersen 3 tdr. byg, Hans Nielsen 2 tdr. byg; Thyelse Jørgen Hansen ½ pd. byg, Hans Hansen ½ pd. byg; Løffue herrit, Torpe Niels Poffuelen 1 pd. byg, Hans Lauritzsen 1 pd. byg, Madtz Willatzen ½ pd. byg, Hans Friis ½ pd. byg; Hallentzløff Peder Lauritzsen 3 tdr. byg, Oluff Jensen ½ pd. byg, Poffuel Poffuelen ½ pd. byg; Wglerup Søffren Nielsen 3 tdr. byg, Baltzar Søffrensen ½ pd. byg; Reersløff Mickel Nielsen 1 pd., 1 td. byg, Hans Nielsen 1 pd., 1 td. byg, Loffue Madtz Frost 1½ pd. 1 td. byg, Mogens Pedersen 1 pd. byg, Lauritz Ibsen ½ pd. byg, Lauritz Knudsen ½ pd. byg, Ingemer Oluffsen ½ pd. byg, Knud Nielsen ½ pd. byg; Knudstrup Jep Jensen 1 pd., 1 td. byg, Peder Jørgensen ½ pd. byg; Dalby Peder

Poffuelsen $1\frac{1}{2}$ pd. byg; Kiercke Helsing Peder Ericksen 3 tdr. byg, Anders Skreder $1\frac{1}{2}$ td. byg, Søffren Jensen $2\frac{1}{2}$ td. byg; Winde Helsing Niels Andersen 3 tdr. byg, Hans Thomissen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Peder Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Giørleff Jens Hansen 1 pd. byg, Hans Nielsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Westrup Hans Lauritzsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Peder Lauritzsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Offue Pedersen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Jens Andersen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Peder Ibsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Anders Christensen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Hans Ibsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Anders Hansen 1 td. byg, Hans Jørgensen 1 td. byg, Peder Pedersen 1 td. byg; Giersløff Jens Søffrensen $1\frac{1}{2}$ td. byg; Drøsløbierge Niels Andersen 4 tdr. byg, Niels Skreder $\frac{1}{2}$ pd. byg; Falckenbierge herret Falckebierg by Hans Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Ting Jellinge Jep Oluffsen 1 pd. byg, Mouritz Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Fuglebierge Jens Poffuelsen 1 pd. byg; Quislemarck Niels Knudsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Niels Christophersen $1\frac{1}{2}$ td. byg; Agerup Niels Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Madtz Lauritzsen 1 td. byg, Niels Hansen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Anders Hansen 1 td. byg; Erdrup Mogens Lauritzsen 3 tdr. byg; Gryderup Hans Nielsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Hans Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Grimmelsøe Henning Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Hans Nielsen 1 td. byg, Peder Andersen 1 td. byg; Hollemstrup Peder Nielsen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Korsør len Slagelse herred, Suenstrup Morten Nielsen 2 tdr. byg; Frølund Oluff schachne 1 td. byg, Willatz Pedersen 1 td. byg, Lauritz Nielsen 2 tdr. byg, Søffren Christensen 1 td. byg, Jens Due 1 td. byg; Halsebye, Anders Søffrensen 1 td. byg, Oluff Madtzen 1 td. byg, Hans Nielsen 1 td. byg, Peder Jensen 1 td. byg, Anders Christensen 1 td. byg, Hans Andersen 1 td. byg; Stude Niels Hansen 1 td. byg, Jens Hansen 1 td. byg, Jørgen Aagesen 1 td. byg, Lauritz Søffrensen 1 td. byg, Poffuel Nielsen 2 tdr. byg, Erick Nielsen 2 tdr. byg; Nebele Jørgen Pedersen 2 tdr. byg, Jens Oluffsen 1 td. byg; Tranderup Morten Nielsen 2 tdr. byg, Christen Jensen 3 tdr. byg, Christen Mortensen 2 tdr. byg, Boe Nielsen 2 tdr. byg, Hans Nielsen 2 tdr. byg, Oluff Boesen 2 tdr. byg; Egerup Niels Boesen 2 tdr. byg; Lindeskov Espen Christensen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Jørgen Ibsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Rasmus Skreder 2 tdr. byg; Gryderup Mickel Drage 3 tdr. byg, Niels Pedersen 2 tdr. byg; Hølby Hans Suendsen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Jens Skibbygger $1\frac{1}{2}$ td. byg, Frandt Rasmussen $1\frac{1}{2}$ pd. byg, Lauritz Andersen $1\frac{1}{2}$ td. byg, Anders Hering $2\frac{1}{2}$ td. byg, Rasmus Jensen $2\frac{1}{2}$ td. byg, Jens Hansen $2\frac{1}{2}$ td. byg; Falckebiergherret Agerup Rasmus Mickelsen 2 tdr. byg; Flemstoft Niels Madtzen 2 tdr. byg; Hyllested Niels Andersen 3 tdr. byg; Faardrup Hans Pedersen 2 tdr. byg, Jens Hansen $2\frac{1}{2}$ td. byg; Franckerup Niels Oluffsen $1\frac{1}{2}$ td. byg; Skiørpinge Anders Nielsen 1 td. byg,

Søffren Rasmussen 2 tdr. byg, Mickel Rasmussen 2 tdr. byg, Frantz Søffrensen 2 tdr. byg; Oreby Jep Nielsen 2 tdr. byg, Niels Lauritzsen 1½ td. byg; Haasløff Knud Hansen 1½ td. byg; Flackebierg Lauritz Pedersen 1 td. byg, Anders Hansen 2½ td. byg, Niels Andersen 2 tdr. byg, Niels Jørgensen 2 tdr. byg; Sønder Jelling Niels Hansen 2 tdr. Hvilket han således har at lade sig føre til regnskab. Sj. T. 28, 272 b—276 b.

Jan. (Frederiksborg) Miss. til Ingeborg Wlldstand. Adskillige af kronens tjenere i Dragsholm len andrager, at de i næstforgangen sommer har lidt stor misvækst på deres kornsæd, så at de er gerådet i armod og ikke kan erlægge deres resterende landgilde, hvorfor de begærer forlindring i nærværende år. Da kongen erfarer både af hendes erklæring, af ridefogedens og af førte tingsvidner, at deres angivende er sandfærdigt, er han tilfreds med, at de får afslag i landgilden som følger. Hørffueby Suend Suendsen ½ pd. byg, Jens Christensen 1 pd. byg, Lauritz Christensen 2 pd. byg, Jep Ibsen 1 pd. byg; Bieresø Anders Bunde 2 pd. byg, Morten Mouritzsen 1½ pd. byg, Niels Hansen 3 tdr. byg; Skippinge Lauritz Nielsen 1½ pd. rug, ½ pd. byg, Rasmus Søffrensen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Jens Ibsen 15 sk. rug, 3 tdr. byg; Vallekilde Morten Mouridtzsen 2 pd. byg, Peder Lauritzsen 1 pd. byg, Willum Kieldsen 3 pd. byg, Christen Nielsen 1½ pd. byg, Hans Nielsen 1 pd. byg; Staareklindt Peder Lauritzsen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Oluff Nielsen 2 tdr. rug, ½ pd. byg, Anders Nielsen Skaaning 1 td. rug, ½ pd. byg, Anders Ericksen 1 td. rug, ½ pd. byg, Jep Lauridtzsen 2 tdr. rug, ½ pd. byg, Peder Mogensen ½ pd. rug, ½ pd. byg, Peder Ibsen ½ pd. rug, ½ pd. byg; Faurbo Madts Nielsen 1 pd. byg, 2 tdr. havre, Frandtz Søffrensen 1 pd. byg, Lauritz Andersen 1 td. byg, 1 td. havre, Peder Knudsen 1 td. byg, Hans Madtsen 1 pd. byg, 1 td. havre, Lauritz Jensen 1 pd. byg; Oerdrup Rasmus Pedersen 1 td. byg, Jens Pedersen 1 td. byg, Madtz Pedersen 1 td. 2 sk. rug, 1 td. byg, 1½ sk. havre, ½ får, Christen Enewoldsen 1 td. byg, 2 sk. havre, ½ får, Jørgen Hansen 1 td. byg; Kaarup Morten Ericksen ½ pd. byg, Niels Skreder ½ pd. byg, 7 sk. rug; Wedinge Morten Oluffsen 1 pd. byg, Oluff Ibsen i Boresø skulle give til landgilde af sin gård, som aldeles ikke var at bekomme på boligen 4 pd. byg og 1 td., 3 mrk. slette 3 sk. fragtpenge 2 tdr. havre, Rasmus Jørgensen i Store Klindt i lige måde intet at bekomme for dette års landgilde ½ pd. rug, ½ pd. byg, 12 sk. fragt, ½ svin, ½ får, 1 lam, 1 gås, 1 sk. havre, 4 høns, 20 æg, Houffgaard som Rasmus Oluffsen havde i brug, blev manden ganske forarmet på, så lensmanden lod

pløje og så til den, og af høsten og indhøstede grøde, har man næppe kunnet få sådan igen, og ingen landgilde kunne bekommes deraf, som med tingsvidne klarlig bevises, derfor kortes samme gård, der står i jordebogen for 3 pd. rug, 3 pd. byg, $4\frac{1}{2}$ mrk. fragtpenge, 1 foderokse holde 9 mrk. slette. Lauritz Christensens gård i Høffue er i lige måde beskaffet, og kortes dette års landgilde 4 pd. byg, 3 mrk. fragtpenge, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 gås, 1 sk. havre, 4 høns, 20 æg. Odtzherrit Lauritz Nielsen 2 pd. 10 sk. byg, Offue Nielsen 5 tdr. byg, Jørgen Ibsen 5 tdr. byg, Lauritz Christensen 2 tdr. byg, Hans Ibsen 3 tdr. byg, Jens Nielsen 1 pd. byg, Niels Jensen og Oluff Søffrensen begge om en gård $1\frac{1}{2}$ pd. byg; Lombsaa Oluff Mickelsen $16\frac{1}{2}$ sk. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ får, 1 sk. havre, Peder Pedersen og Madtz $\frac{1}{2}$ pd. rug, 15 sk. byg, 1 sk. havre, nok Peder Pedersen af en anden gård $4\frac{1}{2}$ sk. rug, 15 sk. byg, Jens Jyde 1 pd. 3 sk. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, Rasmus Piil $10\frac{1}{2}$ mrk. penge, 1 pd. $2\frac{1}{2}$ sk. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 gås, 1 sk. havre, 2 høns, 20 æg, 3 tdr. lånebyg og er samme gård moxen øde; Ebbelycke Niels Ibsen 1 pd. byg, 2 tdr. havre; Staarup Peder Jacobsen 2 mrk. $9\frac{1}{2}$ sk., $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 sk. havre, 2 høns, Mickel Andersen den tredie part gård med Anders Ericksen 14 sk. penge, 3 sk. rug, 4 sk. byg, $\frac{1}{2}$ fj. får, 1 fj. lam, 1 fj. gås, $\frac{1}{2}$ sk. havre. Nok Mickel Andersen af $1\frac{1}{2}$ gård 15 sk. rug, 1 td. byg, Oluff Søffrensen $\frac{1}{2}$ pd. rug, Madtz Jensen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jens Suendsen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Peder Andersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug; Ebberrup Niels Rasmussen $\frac{1}{2}$ pd. byg; Hyrup Anders Ericksen $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, nok for den anden part Staarup, som er slet øde 7 sk. rug, 8 sk. byg, $1\frac{1}{2}$ fj. får, 3 fj. lam, 3 fj. gås, $11\frac{1}{2}$ høns, 28 sk. penge; Lombsaa Madtz Nielsen $11\frac{1}{2}$ pd. 1 sk. byg, 1 pd. rug, Madtz Boesen slet øde 30 sk. penge $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 sk. havre, 2 høns, Niels Pedersen $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, Peder Suendsen 1 td. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, Søffren Hansen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, Morten Ingwartsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, Niels Jensens gård slet øde 30 sk. penge, $\frac{1}{2}$ pd. byg, $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 sk. havre, 2 høns, 1 td. lånebyg, Madtz Hansens gård 1 td. rug, 2 tdr. byg, Jens Christensen 2 tdr. byg, Rasmus grand 3 tdr. byg, Ellinge Eske Thomisen $5\frac{1}{2}$ mrk. penge, $\frac{1}{2}$ får, $\frac{1}{2}$ svin, 1 lam, 1 gås, 1 sk. havre, 2 høns, 10 æg; Sueninge Oluff Nielsen 1 pd. byg; Jyderup Anders Lauritzsen 12 sk. byg, Madtz Jensen $25\frac{1}{2}$ sk. penge, 6 sk. rug, 6 sk. byg, 1 fj. får, $\frac{1}{2}$ lam, $\frac{1}{2}$ gås, 1 sk. havre, 2 høns, 5 æg og er gården slet øde, Jens Søffrensen 12 sk. byg, 12 sk. rug, Niels Oluffsen 18 sk. rug, Peder Oluffsen 12 sk. rug, 12 sk. byg, Søffren Jensen 6 sk. rug, 12 sk. byg,

Peder Bunde 12 sk. rug, 12 sk. byg, Peder Nielsen Due 12 sk. rug, 12 sk. byg, Lauritz Jensen 6 sk. rug, 6 sk. byg, Jep Jensen 12 sk. rug, 12 sk. byg, Peder Jensen 6 sk. rug, 6 sk. byg, Niels Andersen 2 tdr. byg; Hønsinge Hans Oluffsen $\frac{1}{2}$ pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, Christen Jyde og Hans Nielsen 1 pd. rug, $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jens Thomisen $\frac{1}{2}$ pd. byg, Jens Hansen 3 tdr. byg; Ellinge Anders Jensen $5\frac{1}{2}$ mrk. penge, $\frac{1}{2}$ svin, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 gås, 1 sk. havre, 2 høns, 10 æg; Gundmenderup g. Peder Lauritzsen 1 pd. byg; Jens Plags gård i Lombsaas er aldeles øde, og ingen var at bekomme, som den kunne besidde, så der hverken kunne bekommes skat eller landgilde af den, men kortes som står i jordebogen 9 mrk. $7\frac{1}{2}$ sk. penge, $\frac{1}{2}$ pd. rug, 1 pd. $2\frac{1}{2}$ sk. byg, $\frac{1}{2}$ får, 1 lam, 1 sk. havre, 2 høns, 20 æg, herforuden, som ellers skulle gange af samme gård 17 sk. fragt, 20 sk. for brødbagning, 4 sk. spindepenge; Willum Ibsen i Moesby hans gård er i lige måder så beskaffet med og kortes dette års landgilde, som står i jordebogen $\frac{1}{2}$ td. smør, 4 sk. penge, 10 sk. brødbagning, 4 sk. spindepenge. Sj. T. 28, 276 b.—278 b.

Jan. (Frederiksborg) Miss. til hr. Frederich Reedtz. Han skal vide, at Niels Trolle og Sigwart Wrne, befalingsmænd på Roskilde og Tryggevælde gårde, har fået befaling til i hans sted at være landkommisærer i Sjælland med Wentzel Rotkirck, befalingsmand på Antvorskov, eftersom det er ham befalet at blive til stede i København. Sj. T. 28, 278 b. f.

— Miss. til Hendrich Rommel. Eftersom han begærer en måneds forlov til at drage til Fyn til sin svogers begravelse, må han forloves fra Academiet en måneds tid. Sj. T. 28, 279.

— Miss. til dr. Simon Pauli. Eftersom dr. Simon Pauli, anatom på universitetet i København har fået bevilget, når nogen misdæder bliver rettet så at måtte anatomere deres corper, og han nu beklager sig over ingen cadaver at kunne bekomme dertil, skal lensmanden, når nogen misdæder i hans len, inden udgangen af marts efter lovlig proces bliver dømt til at hænges, fremskikke samme til København og lade justificere der og siden levere for Anatomihuset.

— Ensydende miss. til lensmændene Niels Trolle, Sigwart Wrne, Hans Wldrick Gyldenløffue og Niels Wind. Sj. T. 28, 279 b. f.

1. febr. (—) Miss. til tolderne i Sundet. De skal lade hertug Adolph Fridericks 12 foder rhinskvin passere toldfrit gennem Øresund. Vinen er ved hans vinhandler Diderick Muelenholst eller fuldmægtig indkøbt til hofholdningen. Sj. T. 28, 280.

— Miss. til oberstløjtnant Krampe. Han skal ufortøvet begive sig

til kongen, der er til sinds at bruge ham hos sig en tid. Sj. T. 28, 280.

2. febr. (Kbhvn.) Erich Kragh til Lydumgård, kongelig majestæts sekretær fik brev på at måtte for billig fæste og sædvanlig afgift bekomme kirkens korntiende af Wiinn sogn, når den bliver ledig, i lige måde på korntienden af Lyem sogn, som hans fader Christen Kragh er fradød, for billig fæste og sædvanlig afgift. Udt. i J. R. 10, 357. K.

— Hans Søffrensen tolder i Alborg, Hans Seehusse, Jacob Lauritzen, Clemend Steffensen indvånere sammesteds fik på egne og medborgeres vegne bevilling til ubehindret og frit for danske skibe i lybske skibe at lade hente i Lübeck til Alborg: salt, humle og andre grove varer, efterdi de i denne tid [ikke] vel kan bruge danske skibe eller skuder, dog med den kondition at de ingen forbudne varer ud- eller indfører, såfremt det ikke skal være forbrudt til kronen, og at skibene medbringer rigtig specifikation, underskrevet af lensmanden og toldereren, på de varer de indskiber. Udt. i J. R. 10, 357 b.

3. febr. (Kronborg) Miss. til major Stephan. Han skal straks forføje sig til kongen, hvor han skal få underretning om dennes vilje. Sj. T. 28, 280 b.

— Miss. til doctores medicinæ i København. Eftersom skørbug findes meget gængs i kongens lande, skal de med forderligste forsammles og deliberere om, hvorledes den kan forekommes; hvad årsagen er til, at man her så meget frem for andre besværes dermed; ved hvad tegn man kan mærke, at man er befængt dermed; og hvorledes den kan kureres. Deres betænkende og råd skal de til alles efterretning lade publicere på dansk. Sj. T. 28, 280 b. (Tr.: KD. V, 273 f.).

4. febr. (—) Miss. til Melchior Oldeland. Til afgangne Hans Wldricks ligkiste skal han lade bestille silkefrynser og messingbeslag, hjørnebånd, Jesu navn, gravskrift, våben og krucifix, som det plejer at bruges til andre adeliges ligkister. I lige måde skal han lade udtage så meget sort klæde, som kan gøres fornøden til himmelen over liget, til at lægge over kisten, over og under ligbåren, til 24 skolebørn, 2 alen til hver, og hans tjenere og folk, som herhos findes specificeret, alt af den pris, som andre af adel plejer; desuden til at overtrække den ene hest, hvorpå hans våben skal hænges, en på hver side, hvilke kongen straks vil lade forfærdige så store, som de bør være. Han skal også på kongens vegne handle med dr. Jesper Brockmand, at han ligprædikenen forretter, og i Vor Frue kirke lader udvise et bekvemt sted i koret bag alteret til begravelsen, som straks

skal forfærdiges. I lige måde skal han også handle med Jens Skytte, at han låner kongen sin gård, så at liget kan indsættes der, når det føres til København. De klæder der skal gøres til hans folk efter hof-føjede specifikation, skal han straks lade forfærdige ved kongens skrædder. Kongen har derfor befalet fru Rigitze Grubbe, at hun med det første skal skikke ham målene på folkene, og det skal haves i agt, at der gives enhver af dem så meget til klæder, som andre adelspersoners folk plejer at få i sådanne tilfælde. Han skal også sørge for, at det klæde, som skal ligge på kisten over og under ligbåren straks sendes til Kronborg, så vel som fløjlet som lægges på kisten, hvilket han kan få hos slotsfogeden på København slot. Desuden skal han med forderligste lade forhøre, om der kan lånes en ligvogn i København. Kongen vil selv gøre anordning om heste. Da kongen også erfarer, at en del af sølvtøjet er ført til København, og at det findes hos ridefogeden på Københavns slot Frederick Fredericksen, skal han lade det besegle og indtil videre forvare. Sj. T. 28, 281.

4. febr. (Kronborg) Miss. til Melchior Oldeland. Han skal straks opsøge og tilstille nærværende Claus Lodwigsen 18 store kardianskind og en stor oksehud, som skal bruges til at overdrage Hans Wldricks kiste, dog kan han spørge, om så mange gøres fornøden. Hvad de koster, skal siden blive betalt. Sj. T. 28, 281 b. f. Orig. Danske Kanc. B 179, Indkomne miss. til rentemestrene.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Lolland og Langeland. Lensmanden skal med allerførste på kongens vegne handle med adelen så vel som gejstlige og borgere i sit len om de til kronens fornødenhed vil låne kongen juveler, smykker eller ringe besat med ædelsten, hvilke et år efter at Gud giver fredelig tilstand skal leveres igen lige så gode eller deres værd, som de nu kan takseres. Herom skal han med allerførste indsende sin erklæring i kancelliet. Da største magt påligger, skal der straks gives bevis. Hvad der allerede er lovet af jordegods eller penge på rente, skal han i sit len og, hvis det gives i rede penge, guld eller sølv, levere i kongens eget kammer, hvorimod enhver vil få tilstillet bevis og obligation fra kancelliet.

Lensmænd som fik brev: Niels Trolle, Niels Wind, Sigwart Wrne, hr. Frederick Reedtz, Wentzel Rotkierk, Flemming Wldfeld, fru Ingeborg Wldstand, hr. Corfitz Wldfeld, Hans Lindenow, Jørgen Seefeldt, Oluff Brockenhus, j. Frederick v. Papenheim, hr. Christopher Wrne, Erick Rosenkrantz, Hendrick Rommell. Sj. T. 28, 282 b. f.

5. febr. (—) Miss. til dragefruerne. Hvad tid og sted der er be-rammet til Hans Wldrick Gyldenløffues begravelse, kan

de erfare af hosføjede breve. Kongen beder adressaten være en af de fruer, som skal drage og gå for borde. Sj. T. 28, 282.

5. febr. (Kronborg) Miss. til nogle fruer om ved Hans Wldricks begravelse at være i sørgestuen. Sj. T. 28, 282.

— Miss. til lensmændene. Eftersom Hans Wldrick Gyldenløffue, befalingsmand på Kronborg og Frederiksborg er afgået ved døden, og kongen har anset for godt at lade hans lig nedsætte i Vor Frue kirke i København 24. febr., skal lensmanden stille samme tid og sted at gøre hans sal. lig den sidste ære og tjeneste. Sj. T. 28, 282.

— Miss. til Wentzell Rotkierck. Han skal med forderligste lade Hans Wldricks efterladte bo og formue forsegle. Sj. T. 28, 282 b.

— Miss. til Anders Bille og H. Mogens Kaas. De skal med det forderligste forskrive adelen, gejstlighedens og borgernes fuldmægtige i Fyen og på kongens vegne handle med dem, at de vil forstrække kronen af deres juveler, smykker eller ringe med ædelstene, hvilke et år efter at Gud giver fredelig tilstand, enten skal blive enhver leveret igen lige så gode eller også værdien som de kan estimeres for. Dersom nogen ville forstrække guld eller sølv, skal de straks når det leveres i kongens eget kammer få nøjagtig bevis derpå. De skal med det allerførste indskikke deres erklæring herom i kancelliet, da der ligger kongen og kronen største magt derpå. F. T. 5, 304.

— Miss. til Anders Bille. Han skal gøre sit bedste til med det forderligste at få så mange af kongens fangne skibsofficerer og -folk, som findes i Vismar, på fri fod igen, imod de svenske fanger, han kan have hos sig. F. T. 5, 304 b.

6. febr. (Frederiksborg) Miss. til Ebbe Wldfeld. Han får tilladelse til at komme til stede ved sin svoger Hans Wldrick Gyldenløffues begravelse. Sj. T. 28, 283.

— Miss. til rådet. Kongen har tidligere befalet dem, at der skulle forordnes et kompagni til fods til Bornholms defension, og at det med forderligste skulle afsendes. De skal derfor straks gøre fornøden anordning og underrette Christopher Lindenow, admiral på Bremerholm, at han kan skaffe de fornødne skibe til overførslen, hvorom han allerede har fået befaling, råderne skal sørge for forplejningen på rejsen, og når de er ankommet. Sj. T. 28, 283.

— Miss. til Melchior Oldeland. Hvad Augustin Piso har andraget, kan han se af hosføjede supplikation, om hvilken han skal erklære sig, og om muligt hjælpe andrageren til rette, så at dennes kreditorer ikke borttager al hans bestalling på en tid, men giver frist indtil han får penge igen. Sj. T. 28, 283 b.

6. febr. (Frederiksborg) Miss. til Christopher Lindenow. Eftersom et kompagni til fods med første skal til Bornholm, skal han, når han advares af de i København tilstedeværende rigsråder, skaffe de fornødne skibe. Sj. T. 28, 283 b. f.

— Miss. til Melchior Oldeland. Han skal tale over Hans Ulricks lig efter den form, kongen vil lade opsætte og tilstille. Sj. T. 28, 284.

— Miss. til Niels Wind. Han skal med forderligste forskaffe Hans Nummesen skriver på Bremerholm fornødne heste og vogne til otte tylder norske deler, 6 alen lange, som han har befaling til straks at hidskikke.

Samme tid fik Hans Nummesen befaling til at skaffe otte tylder 6 alen lange norske deler til Frederiksborg. Sj. T. 28, 284.

— Miss. til hr. Tage Tott. Da kongen med stor forundring fornemmer, at hans rustvogne endnu er i Malmø, skønt det er længe siden hele armeen er kommet over, skal han straks gøre alvorlig anordning, at de kan komme hid over. Sk. T. 7, 62.

7. febr. (—) Ab. brev at kongens forrige dugsvend Jochom boende i Helsingør, giver til kende, at hans hustru er død og ingen arvinger har efterladt sig, og efterdi hans halve bo, ungefær 140 dlr., tilfalder kongen, begærer han, at det for hans lange hoftjeneste må efterlades ham, hvilket kongen hermed bevilger. Sj. R. 21, 337.

— Ab. brev at en rytter ved navn Statzius, som tilforn har tjent for skytte og nu skal være under ritmester Hendrick Lindenows kompagni, lader sig fornemme vel at kunne skaffe Kirsten Rabelus, der billigen er mistænkt for trolddom, til stede, endog hun er på de steder, som fjenden nu indehaver. Kongen befaler ham derfor at antaste fornævnte Kirsten Rabelos og indbringe hende til Malmø, hvor han kan betræde hende, hvortil alle og enhver, som har nogen befaling på kongens vegne, skal være ham beforderlig. Sj. R. 21, 337 b.

— Miss. til Hendrich Lindenow. Eftersom kongen erfarer, at en rytter i hans kompagni, Statzius skal lade sig fornemme vel at kunne bringe tilstede en kvinde ved navn Kiersten Rabelos, som for trolddom hel er mistænkt, skønt hun er på de steder, som fjenden indehaver, dersom han måtte få kongens åbne patent og tilladelsesbrev, hvilket nu tilsendes ham, skal Hendrich Lindenow være ham behjælpelig, at han kan blive hende mægtig og indtil videre fængsle hende i Malmø. Sj. T. 28, 284.

— Miss. til Kapitlet i Roskilde. Af Kapitlets erklæring angående

korset mellem København og Roskilde erfarer kongen, at Kapitlet i 1619, da mester Daniel Knoff lod det opsætte, ikke har været imod det, i fundatsen 1621 udtrykkes det heller ikke, og at Kapitlet mod de to gårde, som i Windtzløff er bortsøgt, har fået vederlag andetsteds; kongen vil derfor, at enten Kapitlet eller den, der er forlenet med præbendet, efter forrige miss. med forderligste erlægger den omkostning, der er anvendt på at opsætte korset påny, og der foruden for den skete forsømmeligheds skyld giver noget til de fattige. Sj. T. 28, 284 b. f. (Tr.: Aarb. f. nord. Oldk. og Hist. 1895, 146 f.).

8. febr. (Kbhvn.) Ab. brev til vagtmester og andre officerer og gemene knægte på Kronborg om indtil videre at være major Stefan Tim hørig og lydlig. Sj. R. 21, 338.

— Ab. brev at kongen har bevilget Carl von Cracow, Generalstaternes resident i Danmark, at han må lade udføre 60 store læster byg, dog med den kondition at han efter løfte og obligation til rigshofmester hr. Corfitz Wldfeld skal låne 20 læster til kongens fornødenhed, hvorpå der straks skal gives ham nøjagtig forsikring, og i sin tid skal han have nøjagtig betaling at fordrø og ervarde. Sj. R. 21, 338.

— Miss. til Sigwart Wrne og Wincentz Bille. Nogle af bønderne på Møen har beklaget sig over Niels Oluffsen, ridefoged sammesteds. De skal derfor med forderligste begive sig derhen, stævne parterne for sig og med flid forfare bøndernes klagemål så vel som ridefogedens svar; de skal forfatte det i pennen, og med forderligste indsende det til kancelliet. Sj. T. 28, 285.

— Miss. til Christopher Lindenov. Hvad Jochum Bylt andrager, kan han erfare af hans hosføjede supplikation. Han skal med forderligste lade forfare, om det angivne er sandt; den ene af de kaptajner, over hvem Jochum Bylt klager, skal være til stede, Christopher Lindenov skal med forderligste indsende kaptajnens og sin egen erklæring til kancelliet. Sj. T. 28, 285.

— Miss. til Admiralitetet. Hvad Poffuel Rick og Hans Walfering, borgere i Lübeck andrager, kan erfares af deres supplikation. Admiralitetet skal med forderligste hjælpe dem til rette, så vidt lov og ret tilsteder, så kongen kan være forskånet for deres overløb. Sj. T. 28, 285.

— **(Frederiksborg)** Miss. til hr. Tage Tott. Hvad Marcus Rotsteen på egne og bøsseskytternes vegne i Malmø har andraget, kan erfares af hoslagte indlæg, Tage Tott skal skaffe dem fornøden

underhold der sammesteds, så at kongen kan blive forskånet for videre overløb. Sk. T. 7, 63.¹

8. febr. (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille. Han skal straks sende hid til Bremerholm den fregat, som ved Gotenborig er taget fra de Svenske. F. T. 5, 304 b. f.

10. febr. (Frederiksborg) Gælds brev til jomfru Dorrete Da a på 308 rd. Christen Skeel til Fusinge har på Dorrete Daas vegne forstrakt kronen med 11 par øksne, for hvilke der er tilsagt ham på hendes vegne 28 rdlr. for parret, ialt 308 rdlr., som skal betales hende eller hendes arvinger, når riget kommer i fredelig tilstand; indtil den tid skal der ikke svares rente, men fra den dag freden sluttes, skal der gives sædvanlig årlig rente af disse penge, så længe de står hos kronen. Orig. i Danske Kanc. B 223, Diverse akter og dokumenter vedk. afregning og kvittance II.

11. febr. (—) Miss. til Hans Lindenov. Han skal gøre den anordning, at major Egsteen, som nu med sit kompagni til hest ligger i Kalundborg, straks marcherer med det til Lolland og indtil videre tager kvarter der. Sj. T. 28, 285 b.

— Miss. til Offue Giedde. Eftersom han begærer at vide kongens mening om nogle poster, er det kongens vilje, at den graa Wlff skal blive i Norge indtil statholder Hannibal Sehested giver besked, da vinteren nu også næsten er forgangen ønsker kongen, at han i Norge skal gøre sit bedste for at de andre norske skibe kan forsynes således med folk og tilbehør, at de med forderligste kan gøre tjeneste. Han skal også være betænkt på, hvorledes folkene på en eller anden maner kan blive nogenledes fornøjet for den tjeneste, de allerede har gjort, uden at tage af de penge, som med forderligste skal nedskikkes.

Den frihed, der er de hollandske forundt til at sejle på Sverige skal ikke forstås som gældende Gottenborg, eftersom kongen erfarer, at det geråder riget til største præjudits. Sj. T. 28, 285 b. f.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen erfarer af supplikation fra kronens tjenere i Geffuinge by og af hans erklæring, at de i denne tid har været meget besværet med durchzog og i andre måder, og derhos af kongens hr. fader ved privilegium² at være befriet for madskat. De må derfor forskånes for den nu påbudte madskat. Sj. T. 28, 286.

— Miss. til fiskemesteren på Kronborg. Han skal for betaling lade skibskaptajn Bernt Orning til Watnø til sin faders

¹ Indført under marts, i margin er noteret: NB. Dette brev skulle haffue været indført paa dett forrige blad. ² Jfr. Kanc. Brevb. 1579, 11. april.

begravelse få ti retter karper eller brasen og gedder ti retter, hvilket skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 286.

11. febr. (Frederiksborg) Ab. brev. Eftersom Ebbe Wldfeldt til Egeskov oberst til fods ved sin underhavende kaptajn ... andrager, at adskillige af hans soldater er borttrømt, hvilke han er til sinds at lade opsøge, befaler kongen alle lensmænd, fogeder og andre, som har befaling på kongens vegne, og hvem han hermed besøger, så vidt muligt at hjælpe de underofficerer, som han til den ende udsender, med at blive de entvigte soldater mægtig, hvor de betrædes kan. Sj. T. 28, 286 b.

— Miss. til Christen Skeel. Da han formedelst den store sygdom og medfølgende svaghed, som er ham påkommet, begærer at måtte forløves fra kommissariebestillingen i Sjælland, og da han dog ikke formener sig i lang tid at kunne blive så stærk at han kan forestå den, er kongen tilfreds med, at han forløves. Sj. T. 28, 286 b. f.

— Miss. til hr. Frederich Reedtz. Kongen har bevilget Bernt Orning til sin faders begravelse at måtte få mod betaling 1 stort dyr og 1 rådyr. Han skal derfor tilholde dyrvogteren i sit len at udlevere dyrene for betaling. Det skal haves i agt, at dyrene skydes, hvor det er vildtbanen mindst til afbræk. Sj. T. 28, 287.

— Miss. til Melchior Oldeland. Dersom der er forråd af de til soldaterne bestilte sko, skal han lade Ebbe Wldfeldts underhavende kaptajn få 4 eller 500 par til Malmø garnisons fornødenhed mod bevis. Sj. T. 28, 287. Orig. i Dansk Kanc. B 179, Indk. miss. til rentemestrene.

— Miss. til Staller Kaas. Afgangne fru Anne Hundermarckes umyndige børn har andraget, at af deres ældste brødre, som deres rette værger, er den ene i Rusland, den anden fængslet hos rigens fjender. De frygter for sådan vidtløftighed efter deres moder, at det skal blive nødvendigt at frasige sig arv og gæld, hvorfor de begærer Staller Kaas som deres farbroder til i brødrenes fravær at gøre dette på landstinget. Dersom Staller Kaas agter dette for gavnligt og fornødent, skal han gøre det, idet han i alting tager arvingernes gavn i agt. Sk. T. 7, 62 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Da han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig med talgen og huderne af de 84 øksne, som efter befaling kom fra Ulrichsholm og siden slagtedes på Nyborg slot, er det kongens vilje, at han skal smelte talgen, indsalte huderne og levere det i København. F. T. 5, 305. Orig. i bilag til Nyborg lens regnskab 1644—45.

11. febr. (Frederiksborg) Miss. til Henning Valchendorff. De 40.000 sten, teglbrænderen i Lundeborig giver i årlig afgift, er nytårs dag 1645 leveret på Tåsinge til Voldemars Slots bygning. Da der nu intet bygges, skal forn. 40.000 sten med det forderligste leveres på Ulrichsholm til dets bygning. F. T. 5, 305.

12. febr. (—) Miss. til Niels Trolle, Sigvart Wrne, Wentzell Rottkirck. Eftersom der haves visse efterretninger om, at de svenske allerede er i søen med en del af deres skibe, og at andre rustes i Wismar og Christianspriis i den intention at gøre anfald et eller andet sted på Sjælland med det første, til hvilken ende de allerede har indtaget folk og vil indtage flere, som Kønnigsmarck og andre høje officerer fordrer her ned, så skal de ved nat og dag holde god og stærk v a g t overalt, i synderlighed på de steder, hvor størst fare er, så vel af land- som gevorbne folk, at sådan deres fjendtlige intention kan hindres. Der påligger største magt og der kan tilvokse største fare og skade deraf for kongen så vel som for undersåtterne, om de noget — det dog Gud nådeligen afvende — skulle effectuere.

Lige sådan brev fik Anders Bille. Sj. T. 28, 287 b.

— Miss. til Niels Wind. Der skal tilforordnes en rustvogn til hver uge at føre klæde til og fra Strand Walckemøllen mellem København og Helsingør, så længe der er klæde at valke, han skal derfor af sit len skaffe fornødne heste og hø og havre eller så mange bondevogne fra lenets bønder, som kan være fornøden. Sj. T. 28, 287 b. f.

— Miss. til rådet i København. Hvad hr. Thage Tott efter befaling har erklæret om Malmø by og fæstnings bygning, kan de erfare af hans erklæring, designation og skrivelse, og de kan i lige måde udførligt se, hvad han i skrivelserne beretter om bygmesteren. De skal alvorligt tilholde ham med første at gøre rede og regnskab for de penge og materialer, han har oppebåret, og hvortil det er anvendt, eller stande til rette derfor om han ikke vil eller kan gøre dette. Da de begærer, at der må gives tærepengge til de tre kaptajner, som skal udskrive båds-mænd, kan det ske, når de specificerer, hvormeget der skal gives dem, og adviserer kongen derom. For de svenske officerer, der begiver sig hid fra fjenden, må de lade forordne fri kvarter hos andre officerer til fods, som nu er i kongens tjeneste, indtil de anderledes kan blive accomoderet, på det at andre derved måtte gives årsag til at gøre det samme, dog at de reverserer sig her troligen at ville tjene som erlige soldater. Sj. T. 28, 288.

— Miss. til Hans Boyesen. Eftersom kongen aftakker nærværende enspenninger, skal han afregne med ham for, hvad der kan tilkomme

ham for den tid, han har været i kongens tjeneste. Sj. T. 28, 288 b.

12. febr. (Frederiksborg) Miss. til Christopher Lindenov. Da der endnu behøves en del ved til Malmø fæstning, skal han på anmodning, om ellers ved er for hånden, skaffe skib til overførslen. Sj. T. 28, 288 b. f.

— Miss. til Just Fredrich von Paapenheim. Da han for nogen tid siden har fået befaling til at lade fragte skiberum til 39.000 båndstager, som for rum tid siden skal være hugget af en af kongens brøgger-svende ved Halsted Kloster og Marieboe, skal han med det forderligste efterkomme befalingen, så båndstagerne uden ophold kan fremkomme til bryghuset i København. Sm. T. 6, 544.

— Forleningsbrev for øverste sekretær Otto Kragh på det provsti på Thyeholmb, som nu er ledigt efter afgangne Iffuer Prip. Provstiet forlenes Otto Kragh med bønder og tjenere og al rente og rette tilliggelse, som Iffuer Prip havde det, kvit og frit indtil kongen anderledes tilsiger, han skal dog gøre deraf som formanden og holde bønderne ved lov, skel og ret. J. R. 10, 521 b. f. [Brevet er tilføjet efter registeret af den, der har skrevet dette].

— Miss. til Jørgen Sefeld og bispem i Viborg. Kongen har af en supplik fra borgerne i Sortebrødre sogn i Viborg og af lensmandens og borgmestres og råds erklæring erfaret, at en borgmester og en rådmænd med forbigåelse af de andre har kaldet en præst, som skal være denne borgmesters egen søn, til dette sogn i den nylig afdødes sted uden at ville høre andre. Da de andre borgmestres og rådmænd har begæret at høre flere, i synderlighed hr. Peder Bering sognepræst til Østersnee, som kongen også selv har hørt, skal de tilstede ham at lade sig høre der og ikke hindre det, hvis han ønskes kaldet, når de, eller på grund af denne ubeljlige tid, den ene af dem har kendt om den andens kaldsbrev, som det foregives, er imod ordnansen. Sagen skal straks bringes til ende, at kaldet ikke længere skal stå ubetient. J. T. 11, 131.

13. febr. (—) Miss. til Hendrich Langhe. Fru Jytte Bild afgangne Otte Branners agter med forderligste at foretage skifte med sine børn. Han skal derfor på samme skifte være Dorethe Banners verge og have i agt, at alting rigtigt tilgår. Sj. T. 28, 289.

— Miss. til Claus Brochenhus. Han skal være fru Jytte Bilds værge på skiftet mellem hende og hendes børn. Sj. T. 28, 289.

— Miss. til Christopher Lindenov. Han skal med allerførste med en skude lade afhente fra Kronborg tvende stykker til København, hvorom kongen allerede har ladet gøre fornøden anordning. Sj. T. 28, 289.

13. febr. (Frederiksborg) Miss. til Offue Giedde. Hvad Hans Rampe, Alexander Tanckes tjener andrager, kan han erfare af hosføjede supplikation, han skal, dersom det angivne findes sandfærdigt, lade skibet passere frit til København, at der derpå uden vidtløftighed kan blive kendt, efter egen begæring, hvad ret og billigt kan være, ellers skal Offue Giedde erklære sig om, hvorfor det ikke sker. Sj. T. 28, 289 b.

— Miss. til major Stephan. Når der fra København ankommer en skude for at hente tvende stykker fra Kronborg, skal han udlevere to af dem, som står på bolværket uden for porten. Sj. T. 28, 289 b.

— Miss. til Christopher Lindenow. Han skal sende skibet Rebecca til Gulland for at hente tjære og forordne Jomfrusunden til at konvojere, når de først har sat soldaterne i land på Bornholm. Med enkerne som bor i kongens boder skal forholdes lige som med andre i lige tilfælde tilforn. Han skal også lade visitere folket, som er i kongens tjeneste, med bartskæren, og er der nogen imellem, som ingen tjeneste kan gøre, skal han licentiere dem, da en del begærer det selv. I betragtning af at kongen nu behøver sine skibsfolk til sit eget daglige arbejde på Holmen, ønsker han ikke, at de skal bruges til at sætte tømmer op eller andet arbejde for nogen; kan Christopher Lindenow undvære nogen, da skal på enhver leverandørs kvittans stå, hvormange af kongens folk de har haft, at det dem siden kan afkortes. Alle leverancer som herefter sker på Holmen, skal han undertegne dersom de, der leverer vil betales, og han skal svare dertil om det leverede ikke er godt og tjenligt som det bør. Post scriptum: Hvad der her efter leveres af tømmer og andet, skal han straks lade brænde med dens brænde, som det leverer, at det altid kan vides, hvem der har gjort leverancen, om der siden påkommer klage, og han skal også holde rigtig bog derpå. Sj. T. 28, 290.

— Miss. til Christopher Lindenov. Han skal med fornødne skibe affordre de stykker, som findes i Malmø og ikke gøres fornøden der og overføre en del deraf til København. Angående resten skal han følge den ham tilsendte ordre, hvorom der også er blevet tilskrevet hr. Tage Tott. Sj. T. 28, 290 b.

— Miss. til rådet i København. Eftersom de begærer, at trommen må omslås i København og bådsfolk hverves, eragter kongen det også bedst, at det sker med det første, og at så mange som muligt hverves, de skal med allerforderligste erklære sig om hvor mange penge, de eragter fornøden til hvervningen, så at der kan gøres videre anordning. Sj. T. 28, 290 b. f. (Tr.: KD. V, 274). Incl. 11. febr.

13. febr. (Frederiksborg) Miss. til Wendtzel Rotkirck. På begæring af hr. Christopher Hansen sogneprest til Fardrup og Skiørpinge har kongen bevilget at denne må nyde fornævnte kald og dets tilliggende præstegårde i Fardrup og Skiørpinge som hans formand før ham, efterdi kongen erfarer af Wendtzel Rotkircks erklæring, at kaldet kun er mådeligt; dog skal den årlige landgilde af den ene præstegård i rette tid udgives til kronen, ligesom formændene har gjort. Sj. T. 28, 291.

— Fortegnelse over udskrevne bådsfolk. Sjælland, Samsø 40, Sorø 6, Kalundborg 12, Holbæk 8, Præstø 6, Nykøbing i Odsherred 4, Næstved 12, Korsør 4, Skelskør 4, Vordingborg 6. Møen, Lolland, Falster og Langeland, Nakskov 10, Langeland 20, Rudkøbing 6, Nysted 4, Stubbekøbing 4, Saksøbing 2, Møen 12, Stege 4, Femø 8, Fejø 6, Askø 4. Jylland, Ribe 16, Ballum sogn 6, Bådsbøl 2, Vesterende 8, Østerende 4, Bundtøye 4, Errerlenff sogn¹ 4, Harcknack 4, Høyberg 4, Rømme 6, Vestervig len 12, Agger 8, Harboør 20, Søffderholm 8, Fanø 4, Sønderho 2, Kolding 8, Strandhus 8, Eldherred 10, Sønderholm 6, Sønderside 8. Fyen, Svendborg 6, Fløe 4, Assens 4, Bogense 4, Kerteminde 8, Middelfart 6, Nyborg 6. Jylland, Vejle 10, Randers 16, Høndehaffn, Engelauff og Skanderborg len 8, Grenå 4, Ålborg 20, Lygstøffuer 4, Horsens 10, Halsbjerg 8, Nibe 4, Hjørring 4, Ørum len 10, Tisted 6, Nykøbing 6, Astrup len 8, Sæby 6, Ald sogn 10, Århus 12, Mariager 6, Skaffn 10, Horns herred 6, Anholt 16, Seigelstrup len 6, Lemvig 8, Ebeltoft 4, Læsø 100. Sj. T. 28, 291. (Tr.: CCD. V, 443 og 680—81).

— Miss. til hr. Tage Tott. Alle de stykker, som står på torvet i Malmø, med al deres tilbehør, skal han lade være dem følgagtig, som Christoffer Lindenow, admiral på Bremerholm efter kongens anordning overskikker derefter. En del skal føres til København, en del skal overantvordes dem, som kommer med kongens specielle ordre derom, og som også skal medgives penge til de folk, der bruges ved samme stykker, at de siden kan vide at efterkomme den dem derom medgivne videre ordre. Sk. T. 7, 62 b. f. Indl. 11. febr.

— Gregers Høgh og Henning Paausch. Da fru Jytte Bild afgangne Otte Banners agter at skifte med sine børn og derfor har begæret denne kongelige befaling, skal de være kommissarier på skiftet, indstævne de interesserede og om nogen irring indfalder enten forhandle i mindelighed eller adskille dem ved endelig dom og sentens. Enten de forhandler eller dømmer, skal de under deres hæn-

¹ Antagelig fejl for Emmerlev.

der og signeter give det beskrevet fra sig. Dersom een af dem har lovligt forfald, skal den som kommer til stede have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i den udeblevnes sted. F. T. 5, 306.

14. febr. (Frederiksborg) Miss. til Hendrich Rommell. Hvad Abraham Føgt tilforordnet ridtzer på det kongelige akademi i Sorø begærer, kan han se af hosføjede supplikation. Han skal derfor med forderligste erklære sig om begæringen uden stredens skade kan efterkommes. Sj. T. 28, 291 b. f.

15. febr. (—) Instruktion for Niels Søffrensen som ridefoged over Frederiksborg len.

Han skal forfølge sager, der angår kongen, til tinge; lade straffe Guds fortørnelse, synd, ondskab og mutvillighed, til hvilken ende kongens bønder skal være ham hørige og lydige, derimod skal han holde enhver af dem ved lov, skel og ret og håndhæve dem med retten og forsvare dem, så de af ingen bliver besværet til upligt. Han skal i lige måde have flittigt opsyn med kongens bøndersønner, at de ikke begiver sig af kongens gods.

Han skal også have flittigt indseende med kongens bøndergårde, at de ikke bliver øde, så at kongen kan få sin rettighed deraf. Med soldaters udskrivelse skal han have flittigt indseende, så at de, der er dygtige, forordnes dertil, samt have i agt, at soldaten ikke besværer bonden, men lader sig nøje med, hvad der er ham forordnet.

Eftersom kongens bønder nu giver penge for rejser og ægter, skal han have indseende med, at de ikke bliver besværet med rejser uden kongens særdeles befaling.

Bonden skal være pligtig at age kongens jægermester og hans folk, når de er på kongens jagt, og ridefogden skal have indseende med, at de ikke tager flere vogne end fornødent, og at bonden ikke bliver besværet af dem med fortæring og foer til deres heste.

Hvilket i lige måde skal holdes med fiskemesteren og hans folk, når de fisker på lenet.

Når bonden sidder overhørig eller af forarmelse ikke kan gøre, hvad der befales ham, skal han ikke overfaldes af nogen, slåes, stokkes og blokkes, men tiltales med retten og straffes af lensmanden.

Bonden skal tilholdes at yde sin landgilde og rettighed årligt og i rette tid, dersom det ikke sker skal han søges med retten, og der skal ikke ske nam i hans bo uden ved dom.

Når bonden afgår ved døden, skal ridefogeden holde skifte, så enhver sker ret, han skal holde en forsegleet skiftebog og deri indskrive boens tilstand, så der hverken sker arvinger eller gældener uret.

Han skal have opsyn med kongens skove, lade dem taksere, når der er olden, og siden brænde svinene til skovene og holde rigtigt register derpå, han skal altid selv være hos, når de igen tages af skoven, og flittigt tilse, at kongen får gode svin til sin part, samt levere dem til skriveren med en rigtig fortegnelse, der med skriverens regnskab skal indleveres på rentekammeret.

Med kirkerne skal han også have flittigt indseende, at de bliver ved magt, og ligeledes med kirkevægerne, at de ingen unyttig bekostning gør; med provsten skal han forhøre kirkernes regnskab og ellers i alle måder forholde sig efter kongens udgangne forordninger både om kirkerne og ellers som en ridefoged hør og bør.

Hvad stedsmål og sagesfald belanger, skal han altid påse, at kongen får det meste, bonden og godset kan tåle; sager af vigtighed skal afsones i lensmandens nærværelse.

For hans umage har kongen bevilget ham 28 kurantdaler til årlig besoldning, en hofklædning, 7 kurantdaler om måneden i kostpenge for ham og en dreng, samt foder og mål på to heste og 7 lispd. talg til lys, så længe kongen er til sinds at bruge ham i samme tjeneste. Orig. Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IV, 2.

15. febr. (**Frederiksborg**) Ab. brev at kongen på begæring af kronens tjenere i *offre Drabye* i Abrahamstrup len bevilger, at de, efterdi de har ringe avl til deres by, må få en enghave kaldet Olden, som bruges til Abrahamstrup, til havre hvert tredje år, dog at de årligt, i tide, efter deres egen erbydelse giver kronen 40 tdr. havre, så længe de beholder fornævnte enghave, anseende den dog skal ligge noget fra gården, så at den vel kan undværes derfra, og anden jord i skoven kan indtages til at forbedre avlen med. I lige måde bevilger kongen, at *Offre* og nedre *Drobye* mænd må få udvist et stykke jord i den store skov at indelukke til en enghave, eftersom Johan Bogvad har erklæret, at det kunne ske uden skade. Sj. R. 21, 338.

— (**Kronborg**) Miss. til Willom Mecklenborg. Han skal med flid lade forfare hvor mange skibe og folk der kan fås i *Dynkiercken* til kongens tjeneste i tilkommende sommer, og hvor stor besoldning de begærer, anseende at kongen vil bruge så mange, som kan fås straks når de antages, herom skal han med allerførste indsende beretning til kancelliet. Det skal have i agt, at alt uformærkt tilgår, kongen har tilforn ved den kejserlige her residerende agent ladet gøre nogen ansøgning derom hos *D. Diego*, hvilket han kan vide til efterretning. Sj. T. 28, 292.

15. febr. (Frederiksborg) Miss. til kaptajn Hans Jacobsen. Han skal straks forføje sig til sin oberst, oberst til fods Rochheufft, hvor han skal blive underrettet om kongens vilje, som han straks skal efterkomme. Sj. T. 28, 292.

— Miss. til rentemestrene. Hvilke frø urtegårdsmanden begærer til kongens haves fornødenhed, kan de erfare af hans hosføjede memorial; de skal forfare, om det kan bekommes i København, hvad det skal koste, og siden erklære sig derom. Sj. T. 28, 292 b. Orig. Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til borgmestre og råd. Hvad afgangne borgmester Jacob Mickelsens kvindes arvinger andrager, kan de erfare af deres hosføjede supplikation. De skal fordre hans tilstedeværende arvinger for sig og foreholde dem hendes arvingers begæring, og om de ingen lovlig hindring kan forvende til, at boet ikke kan eller bør deles, før end også de på deres side alle er tilstede, skal de skifte arven i to lige dele og tilstille hendes arvinger den ene af gods og gæld og hensætte den anden under forsegling, indtil de interesserede på hans side indstiller sig. Sj. T. 28, 292 f. (Tr.: KD. V, 274 f.).

17. febr. (Kbhvn.) Bevilling for fru Ingeborg Wlstand afgangne Jørgen Winds til Gundestrup, til at lade udføre 1.200 tdr. korn, som Egbert Hansen af Holland har afhandlet hende, dog med sådan kondition, at hun låner kongen 400 tdr. og med forderligste leverer dem i Vordingborg, Korsør, Køge eller Holbæk, hvor det bedst kan falde hende. Når riget igen kommer i fredelig tilstand, skal hun have nøjagtig erstatning. Sj. R. 21, 338 b.

— Miss. til Flemming Wldfeldt. Eftersom ritmester Ratlow, som en tid har været indkvarteret i Holbæk, har fået befaling til med sit kompagni at forføje sig til Lolland, og kongen har anset for godt, at et af de kompagnier til hest, som nu ligger i Slagelse, indkvarteres i Holbæk, skal han, når samme kompagni kommer fra Slagelse, skaffe fornødent kvarter og underhold. Sj. T. 28, 293.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland Niels Trolle, Sigwart Wrne og Wentzell Rottkirck. Eftersom der daglig indkommer klager fra købstæderne i Sjælland over indkvarteringen, hvormed de mener at være for højt belagt, og kommissarierne har fået befaling til at forfare alle købstædernes lejlighed og erklære sig derom, skal de med forderligste efterkomme samme befaling, og eftersom de befinder byernes lejlighed, gøre vis anordning om hvor meget til hest og fods det med rette kan tilkomme enhver at indkvartere af de folk, som nu findes i

Sjælland. Dersom mere ankommer, skal de i lige måde tilforordne indkvartering, som de agter at forsvare, så at kongen herefter kan være forskånet for købstædernes overløb og klagemål. Sj. T. 28, 293.

17. febr. (Kbhvn.) Miss. til Wendtzell Rotkirck. Eftersom ritmester Ratlow med sit kompagni til hest har fået befaling til at forføje sig fra Holbæk til Lolland, skal han gøre den anordning, at et af de kompagnier til hest, som ligger i Slagelse, hvilket han selv synes, straks forføjer sig til Holbæk, hvor der skal blive forordnet kvarter. Sj. T. 28, 293 b. f.

— Miss. til Anders Bille. Den tidligere befaling om udveksling af svenske fanger med officerer og gemene bådsfolk, som endnu er fanger i Wismar, skal han med det forderligste efterkomme. F. T. 5, 306 b. f.

18. febr. (—) Miss. til rentemester Melchior Oldeland. Han skal skaffe 100 par sko til kaptajn til fods Erick Quitzows folk. Sj. T. 28, 294. Orig. Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til de højlerde i København. Eftersom mester Jørgen From, professor lingvæ latinæ for nogen tid siden har fået kongens missive at måtte befordres til den første matematiske profession, som bliver ledig, skal de, når Jørgen From bliver forfremmet, og professio lingvæ latinæ bliver ledig, tilstede Rasmus Enwoldsen, at han sig til samme lingvæ latinæ professionem offentlig in auditorio disputando med andre lader høre opponentibus professoribus, og hvis han da befindes så dygtig, at han samme profession kan betjene akademiet til berømmelse og ungdommen til gavn, ser kongen gerne, at han der til før nogen anden bliver befordret. Sj. T. 28, 294.

— Miss. til Hans Lindenow. Da det andrages, at det falder en del bønder i hans len besværligt at give byglandgilde i nærværende år, er kongen tilfreds, at de, som beviser at have lidt skade, i stedet for 1 pd. byg giver 1 pd. rug, hvilket han skal føre til regnskab. Sj. T. 28, 294 b. Orig. i bilag til Kallundborg lens regnskab 1644—45.

— Miss. til hr. Tage Tott om at erklære sig, om han eragtede så meget rytteri, som da var i Malmø, for fornødent der. Sk. T. 7, 62 b.¹

— Miss. til Jørgen Sefeldt og bispem i Viborg. Hvad borgmester i Viborg Peder Ostenfeld angiver om lovligheden af sønnens kaldsbrev til Sortebrødre sammesteds, kan de erfare af ham selv og hans dokumenter. De skal afgøre om samme allerede udstedte kaldsbrev bør stå ved magt eller ikke, så at kaldet ikke længere bliver

¹ Indført mellem 11. og 13. februar.

opholdet, og, hvis den skete kaldelse ikke findes lovlig, efterkomme det forrige missive. J. T. 11, 133.

19. febr. (Kbhvn.) Miss. til Claus Sested. Borgmesteren i M e d e l f a r klager over stor indkvartering, Sested skal derfor forordne to rådmænd, der når det gøres fornødent kan forordne kvarter for soldaterne. I lige måde skal byfogeden tilholdes at skaffe vogne til dem, der kommer med passer og skal have fri vogne, når fornævnte borgmester sikker ham passene som andetsteds brugeligt. F. T. 5, 307.

20. febr. (Frederiksborg) Bevilling til H a n s M a n d i x s ø n i København på at måtte tillukke den åbne gang ved hans gård fra Snarres gade ud til Stranden med en port på hver side. Sj. R. 21, 339 (Tr.: KD, III, 254 f.).

— Miss. til Kapitlet i Roskilde. Eftersom det er befalet, at der skal hugges 5.000 læs ved på Abrahamstrup len, og det ville falde kronens tjenere alt for tungt alene at hugge det og føre det til færgestedet, skal Kapitlet tilholde sine tjenere i Horns herred på Ø f f u e r ø at hugge og med kongens tjenere føre veddet til færgestedet. Det agtes bedst, at de på Offuerø hjælper til at sønderslå veddet, hver gårdmand 40 læs, de andre skal nedføre det til færgestedet i lige måde 40 læs på hver gårdmand. Sj. T. 28, 294 b. f.

— Miss. til major Stephan. Borgmester og råd i H e l s i n g ø r andrager, at det falder borgerskabet tungt at udstå indkvartering i denne tid, da en del af borgerskabet har begivet sig i kongens tjeneste som bøsseskytter og soldater og nu lader sig bruge på Kronborg og andetsteds, hvorpå en af dem overgiver designation medfølger. Han skal med forderligste forstændige kongen om, hvorledes det er beskaffent med fornævnte personer, hvor mange der er i tjeneste, hvornår de er kommet det, og om nogen af dem bruger borgerlig næring. Sj. T. 28, 295. Indl. 14. dec. 1644.

— Miss. til Kapitlet i Aars. Hvad hæderlig og hjælperde P e d e r L a d s e n har andraget, kan ses af hans hosføjede supplikation. De skal udførligen erklære sig, om hans begæring anlangende bona communia, og at han måtte bo i Randers, kan tillades efter Kapitlets statutter. J. T. 11, 131 b. f.

21. febr. (—) Bevilling for H a n s L i n d e n o w, befalingsmand på Kalundborg, til at udskibe 55 læster byg og malt dog med sådan kondition at han med forderligste til kongens fornødenhed forstrækker så meget som den tredje part deraf, hvorfor han, når Gud giver fredelig tilstand, skal blive betalt. Sj. R. 21, 339. Indl. 22. jan.

21. febr. (Frederiksborg) Ab. brev. Kongen bevilger sognepræster og degne i Horns herred på deres begæring, at de, eftersom de i fremfarne kongers og i kongens egen tid har nydt, også herefter må have og nyde fri olden til deres svin og fri græsgang til deres kvæg i Hornsved skov, dog at der af dem, som på kongens vegne har befaling, skal have god indseende med, at sådan frihed ikke misbruges. I lige måde må der udvises hver præst årligt af fornævnte skov 60 læs ved og hver degn 30, eftersom det hidtil har været brugeligt, dog med sådan kondition, at der så vidt muligt udvises fuorned ved og på de steder, hvor det mest kan ske uden skovskade, alle som på kongens vegne har nogen befaling der, skal have tilsyn, som de agter at forsvare det for kongen. Sj. R. 21, 340. Indl. u. d.

— Miss. til Hans Boysen. Eftersom kongen har aftakket nærværende Lauritz Knudsen, skal han gøre afregning med ham og betale ham, hvad der kan tilkomme ham for den tid, han har været i tjeneste. Sj. T. 28, 295 b.

21. febr.: Se også 21. sept.

22. febr. (Frederiksborg) Bevilling for Hans Pedersøn borger i Hillerød til på de tider, folk besøger Helene Kilde, at holde øl fal i Nide og Annise byer, dog at der forholdes således med alting, at der ikke med billighed kommer klage. Sj. R. 21, 339 b.

23. febr. (—) Miss. til Wendtzell Rotkierck. Eftersom Hans Wldrick Gyldenløffue er blevet Frederiksborg skole over ti tusind rdlr. skyldig, som han har oppebåret af skolens penge, skal han søge udlæg derfor i det efterladte bo, så at skolen ingen skade lider. Sj. T. 28, 295 b. Orig. i Danske Kanc. B 167, Diverse originale lensbreve og originale kgl. missiver til lensmænd.¹

24. febr. (Kbhvn.) Miss. til Wendtzell Rotkirck. Eftersom han dagen før fik missive om ved lovlig proces at søge udlæg i Hans Wldricks bo for hvad han kan findes at have oppebåret af Frederiksborg skoles rede penge, og ingen vis sum var specificeret, gives ham herved til kende, at fornævnte sum findes at være . . . rdlr. Sj. T. 28, 295 b. f. Orig. i Danske Kanc. B 167, Diverse originale lensbreve og originale kgl. missiver til lensmænd, hvoraf det fremgår, at den omtalte sum var 11.000 rdlr.

¹ Vedlagt en seddel med flg. tekst: 1. En vis sume, wor effter ieg skall kreffue, och richtig handschrift heller so neuachtige ducamenter, huor effter ieg kan krefue, 2. om der er ike en hospitalsforstandere, 3. huem der har vert offuerverendes och for høre regenskaft och quitiret, med lendsmanden.

24. febr. (Kbhvn.) Miss. til Wentzell Rotkirck. Eftersom Hans Wldrick har oppebåret 700 rdlr. af Frederiksborg lens kirker efter hans bevisers formelding, skal han ved lovlig proces søge udlæg i boet, så kirkerne ingen skade lider. Sj. T. 28, 296. K. i Danske Kanc. B 175, Til udfærdigelse renskrevne ... kongebreve. Incl. u. d.

— Miss. til ritmester Jockum Ratlow. Da han tilforn har fået ordre til at forføje sig til Lolland med sit kompagni og kongen erfarer, at han ikke har efterkommet dette, skal han med forderligste forføje sig derhen. Sj. T. 28, 296.

25. febr. (—) Ab. brev at kongen på anmodning har bevilget Generalstaterne, at deres undersætter, indtil fredstraktaterne, som nu er foretagen mellem kongen og Sverige, kommer til ende, ubehindret må søge Sverige og dets havne, de alene undtaget, som kan være blokeret eller belejret, med sådan kondition, at de ikke indtager svensk gods men alene, hvad der tilhører dem selv, og heller ikke gøre Sverige nogen tilførsel af krudt, lod, muniton, gevær, takkel, tov eller andet til krig og skibs udrustning. Sj. R. 21, 340 b. f. (Tr.: CCD. V, 443 f.).

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Oberst Raughaupt og hans oberstløjtnant Krampe andrager, at der endnu intet traktement er tilforordnet dem, det skal derfor med forderligste tilforordnes dem, eftersom det gives officerer af lige kvalitet i Fyen og Lolland. Sj. T. 28, 296 b. f.

26. febr. (—) Ab. brev at kongen tillader den engelske nation frit at handle og trafikere i kongens riger og lande og uden hinder passere Øresund, når de erlægger den ordinære told og rettighed, uden ringeste tiltale eller arrest for de skibe af kongens, de kan have anholdt, så længe de ikke foretager nogen ny arrest. Sj. R. 21, 340 b. (Tr.: CCD. V, 444).

— Bestalling for Simon Joensøn som visitør i Øresund. Han skal forholde sig trolig og flittig i samme bestilling efter den ed, han har gjort kongen derpå. Han må bekomme samme løn som andre visitører i Øresund, 250 rdlr. årligt så længe kongen betror ham bestillingen, og ellers lige andel af det der konfiskeres, som andre har nydt før ham. Hans bestilling og løn skal begynde fra dette brevs dato. Sj. R. 21, 341.

— Ab. brev til Gunde Rosenkrantz. Landsdommer i Skåne Gunde Rosenkrantz begærer åbent brev, da han for Rigitze Grubbe afgangne Hans Wldricks hustru har godsagt Frederiksborg skole og kirker for, hvad Hans Wldrick efter rigtig efter-

syn kan blive skyldig. Det bevilges ham derfor, at al den prætention, han kan have på fornævnte kirkers og skolers vegne i det efterladte bo, må afstås til ham, da det er skole og kirkepenge. Sj. T. 28, 296 b.

26. febr. (Kbhvn.) Ab. brev til fru Rigitze Grubbe. Eftersom fru Rigitze Grubbe afgangne Hans Wldricks tilbyder at kontentere sin husbonds gældner med sådan kondition, at det må til-lades hende at råde over det efterladte bo, som hun bedst eragter, og da hun har forsikret kongen på Frederiksborg skole og lens kirkers vegne med forlovere, at de inden førstkommande jul nøjagtig skal få betalt de penge, han befindes at være skyldig, er kongen tilfreds, at hun råder med det efterladte bo og jordegods, som hun eragter det bedst. Sj. T. 28, 297. Indl. 24. febr.

— Ab. brev til kommissarierne i Sjælland Flemming Wlfeld og Jochum Giersdorph. Eftersom kongen har tilforordnet Sigwart Wrne til Raarup og Wendtzell Rotkirck til Krogs-gaard at være general landkommissarier i Sjælland, befales hermed alvorligen alle høje og nedrige officerer og gemene soldater til hest og fods, som er eller bliver indkvarteret i Sjælland, så og kongens og adelens udskrevne soldater og deres officerer, samt alle undersætter i Sjælland at holde sig i god beredskab med deres heste og gevær og være deres ordre i alle måder hørig og lydlig, i det som kommissarierne befaler dem på kongens vegne. Sj. T. 28, 297 b. f.

— Miss. til Frederich Reedtz. Hvad Hans Petersen borger i Flensborg andrager, kan han se af hans hosføjede supplikation. Han skal derfor tilholde borgmester og råd i Vordingborg, at de lader ham nyde den frihed som andre fordrevne og ikke tilsteder, at han for højt eller ubilligt skrives i skat. Sj. T. 28, 298.

— Miss. til kommissarierne i Fyen. Hvad bønderne i Dalum len andrager, kan de se af deres hosføjede supplikation; de skal gøre den anordning, at disse ikke besværes mere med indkvartering end andre, så at kongen kan være fri for deres overløb. F. T. 5, 307 b.

u. d. [efter 26. febr.] (u. st.) Bevilling for Hans Lindenow, befalingsmand på Kalundborg til at udskibe 55 store lstr. byg og malt med sådan kondition, at han forstrækker så meget som den tredie part til kongens fornødenhed, hvorfor han skal blive betalt, når Gud giver fredelig tilstand. F. R. 4, 344. Indl. 26. febr.

Lige sådan brev fik hr. Mogens Kaas på 1.200 tdr. korn. Indl. 13. febr.

27. febr. (Kbhvn.) Instruks for N. N. Han skal med de ham be-troede skibe straks begive sig ad Østersøen og krydse der mellem Møen og Stevns Klint og det uden at gå videre fort. Såfremt han der omtrent

fornemmer flere svenske skibe, end han bastant er at modstå, skal han ikke hazardere kongens skibe, men i god maner retirere sig her ind. Men træffer han ikke flere, end han eragter sig stærk nok til at gøre modstand, skal han, om han ser sin fordel, angribe og gøre dem al mulig afbræk. Antaster de ham, skal han som en ærlig skibskaptajn gøre sit bedste og forholde sig således, som han agter at forsvare det for kongen. Sj. R. 21, 341 b.

27. febr. (Kbhvn.) Instruktion for N. N. Han skal med forderligste begive sig til Østersøen og rekognoscere om Wismar, Christianspriis og der om trent, om nogle af fjendens skibe er i søen, hvor mange der er, og hvad kurs de tager, og underrette kongen så vel som flåden, der krydser mellem Stevns Klint og Møen. Han skal dog have i agt, at han ikke hazarderer sine underhavende skibe. Sj. R. 21, 341 b. f.

— Miss. til Flemming Wldfeldt. Han skal rette sin lejlighed efter at være general landkommissarius i Sjælland med Niels Trolle, Sigwart Wrne og Wendtzell Rotkirck. Sj. T. 28, 298.

— Miss. til Niels Trolle, Sigwart Wrne, Wendtzell Rotkirck og Flemming Wldfeldt. Eftersom de tilforn har fået befaling til at være landkommissarier i Sjælland, og der i deres kommission intet er talt om Møen, skal de være kommissarier der så vel som i Sjælland. Sj. T. 28, 298 b.

— Miss. til Falck Lycke. Han skal ufortøvet gøre den anordning, at et af hans underhavende kompagnier ungefær 100 mand stærkt med tilhørende officerer straks forføjer sig hid, hvor de skal blive underrettet om kongens vilje. Sj. T. 28, 298 b.

— Miss. til Lauritz Ebbesen. Eftersom fru Ingeborg Wldstand afgangne Jørgen Windts til Gundestrup har lovet at ville forstrække 400 tdr. byg og levere dem i Korsør, skal han med Saltø slots bønder lade føre 250 tdr. af fornævnte byg til Korsør. Sj. T. 28, 298 b. f.

— Miss. til Erich Grubbe om med forderligste at erklære sig på hosføjede Ingebore Mathis Hansens supplikation. Udt. i J. T. 11, 132. Indl. 26. juli.

28. febr. (—) Miss. til Hans Christopher. Han skal for betaling lade Frantzt Lycke til Offuergård bekomme seks stk. dådyr af kongens vildtbane ved Abrahamstrup, når han begærer det. Sj. T. 28, 299.

— (**Frederiksborg**) Miss. til Anders Bille og hr. Mogens Kaas. De skal skikke skibe og skuder til Als for at indtage major Bavers og Allfeldz suadroner til hest, som skal ungefær være 1.000 heste, og føre dem til Korsør. F. T. 5, 307 b.

... februar [året ikke udfyldt] (Kbhvn.) Pas for kaptajner, som blev udkommanderet for at udskrive båds-mænd. Kongen har affærdiget sin skibskaptajn N., der efter sin medgivne og underskrevne fortegnelse skal udtage nogle båds-mænd til flådens behov; det befales alvorligt enhver, embedsmænd og alle andre, der på kongens vegne har at byde og befale, og som han her-med besøger, at de selv begiver sig med ham ud i lenet, i lige måde at borgmestre og rådmænd, at de er ham behjælpelige i byerne. For at han kan befordres heri uden forsømmelse, skal der have flittig ind-seende med, at godt søfarende og sådant folk angives ham og op-tegnes ved deres navn, som kongen kan være tjent med, at samme udskrives og ikke andre, med det allerførste, og uden nogen undskyld-ning fremkommer til København. Dog vil kongen, at gifte mænd så vidt muligt forskånes, idet tallet efter hofsøjede fortegnelse endelig skal være fuldt. Der foruden skal kongens embedsmænd og de som på kongens vegne har nogen befaling, som besøges hermed, give agt på, at deres underhavende borgmestre og råd, fogder og andre ikke forstikker for deres egen seglation eller anden brug det folk, de selv agter at have tjeneste af, men heri er upartiske og uden al underfun-dighed. Sj. R. 21, 342—43.

1. kaptajn.	Sjælland.	
Samsø	40	Nykøbing i Odsherred 4
Serøe	6	Næstved
Kalundborg	8	Korsør
Holbæk	8	Skelskør
Præstø	4	Vordingborg
	<hr/>	<hr/>
	56 [!]	26

Møen, Lolland, Falster og Langeland.

Nakskov	6	Møen	12
Langeland	20	Stege	4
Rudkøbing	4	Fembøe	4
Stubbekøbing	2	Fade	6
Nysted	2	Askø	4
Sakskøbing	2		
	<hr/>	<hr/>	
	36		30

2. kaptajn.		Jylland.	
Ribe	12	Harboøre	20
Ballum sogn	12	Søffderholm	8
Baadsbøll	4	Fanø	4
Vesterende	2	Sønderho	2
Østerende	8	Kolding	8
Bundetije	4	Strandhus	8
Erreleuff sogn	4	Eld herred	10
Harchnag	4	Sønderholm	4
Hægberg	4	Ringholm	6
Rømø	6	Sønderside	8
Vestervig len	12		
	<hr/>		<hr/>
	60		58

3. kaptajn.		Fyen.	
Svendborg	6	Kerteminde	8
Fløe	4	Middelfart	6
Assens	4	Nyborg	6
Bogense	4		
	<hr/>		<hr/>
	18		20

		Jylland.	
Vejle	6	Astrup len	8
Randers	8	Søby	4
Høudehaffn, Endelave og Skanderborg len	8	Ald sogn	10
Grenå	4	Århus	10
Ålborg	16	Mariager	4
Legøer	4	Skagen	10
Horsens	6	Horns herred	6
Halsbjerg	8	Anholt	16
Nibe	4	Sejlstrup len	6
Hjørring	4	Lemvig	8
Ørum len	10	Æbeltoft	4
Tisted	4	Læsø	100
Nykøbing	4		
	<hr/>		<hr/>
	86		146

2. marts (Kbhvn.) Pas for Niels Trolle, generallandkommissarius i Sjælland. Kongen befaler alle lensmænd, fogder, borgmestre og råd, når Niels Trolle eller fuldmægtige med hans pas besøger dem, at skaffe fornødne heste og vogn, så at han eller tjeneren velbefordret kan komme afsted, overalt hvor bestillingen kræver det i Sjælland. Sj. R. 21, 343 b.

— **(Frederiksborg)** Miss. til proviantmesteren. Han skal herefter følge den ordre, som Niels Trolle, Sigvart Vrne, Wentzell Rotkirck og Flemming Wldfeld, general landkommissarier i Sjælland, giver ham. Sj. T. 28, 299.

— Miss. til Hendrick Rommel. Eftersom kongen har anset for godt, at Baltzar Borchart von Thinen skal være hos Wldrick Christian på Sorø, skal han gøre den anordning, at der skaffes ham fornødent lossamente og underhold hos Wldrick Christian, og at de exercitier tilstås ham, som kan være ham tjenlige. Sj. T. 28, 299.

— Miss. til Gabriel Rinsberger. Han skal med allerforderligste indstille sig hos Niels Trolle landkommissarie i Sjælland, af hvem han skal tage ordre om, hvor han herefter med sine underhavende skal have sine poster og holde vagt. Sj. T. 28, 299 b.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Kongen er tilfreds med deres til kancelliet indsendte erklæring om indkvarteringen i Sjælland og vil, at de skal forholde sig derefter. Hvad Hillerød by angår, eragter kongen det billigt, at den ikke mere end andre i denne tid forskånes for indkvartering. Af de 1.000 heste, som kommer fra Als, skal generalmajor til hest Claus von Alefeldts squadron indkvarteres i København, de skal sende to kompagnier deraf til Lolland og Falster foruden de to, som allerede er sendt dertil. Det agtes også fornødent, at et kompagni af fornævnte rytteri skal indkvarteres på Møen til forsvar. Sj. T. 28, 299 b. f.

— Miss. til Melchior Oldeland. Han skal med forderligste forskaffe over til Fyen 1.000 par sko af dem, som er bestilt i København. Han skal også lade oberst til fods Rochheupt være . . . par af fornævnte sko følgagtig på hans anfordring. Sj. T. 28, 300 b. Indl. 1. og 2. marts.

— Miss. til dr. Jesper. Eftersom kongen ved rentemester Melchior Oldeland har ladet forstændige, at det bly, som ligger på Brunshøj kirke, behøves til kronens fornødenhed, og dr. Jesper nu begærer, at kirken må beholde det bly, hvormed den er tækket, såfremt der kan skaffes lige så meget andet, er kongen tilfreds dermed. Hvad kirken nu forstrækker, skal igen, når Gud giver fredelig tilstand, betales af kronen. Sj. T. 28, 300.

2. marts (Frederiksborg) Miss. til lensmændene i Sjælland. Efter som kongen uforbigængelig behøver en stor del sække, skal lensmanden med allerførste handle med adelen i lenet, at enhver af deres bønder, som har en hel gård, giver en, og enhver, der besidder en halv gård en halv sæk; i lige måde skal han tilholde kronens og gejstlighedens tjenere efter skattemandtallene, at enhver, som har en hel gård, med allerførste giver en sæk, og enhver, som har en halv gård, en halv. Den rige skal hjælpe den fattige, og aldeles ingen skal forskånes, da største magt påligger. Sækkene skal straks fremsendes til København, og der leveres på Provianthuset. Sj. T. 28, 300 b. f.

— Ab. brev. Kongen bevilger Else a f g a n g n e H a r e m b e r t Høyers boende på Gulland, at hun ved sin fuldmægtig i København eller Køge må tilforhandle sig 600 tdr. malt og på egen eventyr føre dem til Gulland, dog med sådan kondition at hun først skal forsikre kongen, at malten ikke skal blive ført andre steder hen og med nøjagtige toldsedler bevise, at dette er sket. Sk. R. 5, 427. Indl. 1. marts.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal med forderligste oversende 16 af de små feltstykker med tilbehør, som findes i Malmø befæstning og ikke bruges der, til København, samt 40 ctn. krudt, hvis så meget kan undværes fra fæstningen. Sk. T. 7, 63.

— Miss. til Just Fridrich von Papenhemb og Erich Rosenkrantz. Det er forebragt kongen, at det er bønderne i Lolland og Falster alt for tungt at udgive den påbudne m a d s k a t i korn, flæsk og kød, hvorfor det tillades dem, der hellere vil give penge end fornævnte varer, at gøre dette således, at der for hver td. rug gives 14 mrk., for hver td. byg 10 mrk., for hver td. havre 1 rdlr., for en td. kød 5 rdlr., for et skpd. flæsk 14 rdlr. Sm. T. 6, 545.

— (Kbhvn.) Miss. til Hr. Mogens Kaas. Da 1.000 ryttere med det forderligste kommer fra Als, skal han, når de kommer til Fyen gøre den anordning, at det stærkeste kompagni under generalmajor B a u r bliver indkvarteret på Lavind, for så vidt der ikke allerede ligger rytteri. F. T. 5, 308.

— (Frederiksborg) Miss. til Vinsens Steensen og Sty Pors. Indvånerne på Langeland giver tilkende, at de har kontribueret 1.700 tdr. korn med begæring om deraf at måtte beholde 700 tdr. til soldaternes underhold. Dersom det befindes sandfærdigt, at de har kontribueret de 1.700 tdr., er kongen tilfreds, at de deraf beholder de 700 tdr. dog med sådan kondition, at der sker rigtig regnskab for anvendelsen af disse. F. T. 5, 308.

3. marts (Frederiksborg) Bevilling at mag. Friderich Anderson Klyen sognepræst til Vindinge efter anmodning for den tiende til Vindinge kirke, han har afstået til afgangne Hans Wlrich, må bekomme den første tiende på Vordingborg og Antvorskov, som uden kongens og kronens skade kan undværes, og han være tjent med, dog for billig fæste og sædvanlig afgift. Sj. R. 21, 345.

— Miss. til kommissarierne på grænserne. Eftersom greven af Oldenburg har affærdiget nærværende sin sekretær til det grænsemøde, som er berammet med dronningen af Sverige ved Bremsebro, for der at have sin herres interesse i agt, skal de så vidt muligt befordre ham til det bedste, eftersom de også i deres instruks har fået speciel befaling derom. Sj. T. 28, 301.

4. marts (Kbhvn.) Pas for dr. Giacinto Sitoni italiener på rejse fra Danmark til Spanien. Alle lensmænd, fogder, admiraler, kaptajner og udliggere i søen samt andre, som på kongens vegne har nogen befaling, skal lade ham med hustru, børn, tjenere og medicamentis passere ubehindret til lands og vands. Sj. R. 21, 343 b. f.

— Oprejsning for Peder Andersøn. For nogen tid siden kom han i trætte med Peder Terchelsøn, landsdommer på Møen, hvorover han med flere af kongen og rigsrådet er dømt nederfeldig og til at lide dele. Eftersom han skal have tilfredsstillet sin modstander, begærer han oprejsning, hvilket kongen hermed bevilger ham. Sj. R. 21, 344.

— Bevilling for Hendrich Møller, tolder i København til at udskibe 2 skibsladninger korn eller malt, ungefær 150 store læster, på de steder, han bedst kan bekomme det, dog med sådan kondition, at han skal indforskaffe lige så meget rug og mel, som han udskiber korn, inden tilstående sommers udgang. Sj. R. 21, 344.

— Miss. til Falck Lycke. Eftersom Ingeborg, afgangne Mathis Hanssøns har caveret og godsagt for sin datter Kirstine Mathisdaater, afgangne dr. Morten Madtzens, da ønsker kongen, at han herefter ingen videre vagt skal lade holde for hendes dør. Sj. T. 28, 301. Inkl. 2. marts.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden skal månedlig af hvert lægd i sit len lade oppebære 3 mrk. danske til at underholde de udskrevne soldater med, som skal ligge på vagt. Pengene skal han ufejlbar hver fjortende dag levere til den general landkommissær, som lenets udskrevne soldater er under, og således continuere, indtil fornævnte kommissarier gør anden anordning, så fremt han ikke selv vil svare dertil, dersom fornævnte soldater af mangel på penge

nødes til at gå fra hverandre og kvittere den befalede vagt. Det befrygtes, at en part af de udskrevne soldater skal have fæstet gårde, en part at være bortløben, og en part at være ganske bortdøde, siden de senest kom fra Skåne. Af geværet skal også en stor del være fordærvet og vel slet borte, han skal derfor med forderligste lade rullerne på soldaterne komplettere og siden holde komplet, ligeledes skal han tilholde officererne at samle geværet igen og ufortøvet lade det fordærvede reparere af lenets indkomst og siden tilstille capteinerne d'armes, som kan forvare det på de af kommissarierne tilforordnede steder. Hvad gevær, der fattes i lenet, skal han med forderligste underrette landkommissarierne om. Sj. T. 28, 301.

4. marts (Frederiksborg) Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom de begærer bly til musketkugler, skal de enten låne hos de kirker i Sjælland, som har bly, eller låne penge til at købe det. Hvad kirkerne således forstrækker, skal, når Gud giver fredelig tilstand, blive nøje betalt. Kongen er tilfreds, at en del af det, adelen og borgerskabet har forstrakt i byg og rug, må bages til brød, males til mel og gøres til malt, som på visse steder kan forvares, indtil man behøver det; gøres det ikke fornødent, skal det anvendes til flåden. De skal med forderligste indsende erklæring til kancelliet om, hvormeget de bruger dertil, og hvor de lader det henligge. Sj. T. 28, 301 b. f.

— (**Kbhvn.**) Miss. til tolderne i Sundet. Kongen har bevilget hendes kærlighed Sophia hertuginde til Stettin og Pommern at måtte føre tolv foder rhinskvin gennem Øresund, hvilke de skal lade passere toldfri. Sj. T. 28, 302.

— Miss. til Corfitz Wldfeld. Eftersom han før sin bortrejse til grænserne har ladet sig formærke med, at han til kongens og rigens tjeneste har ladet bestille fem orlogsskibe i kongens købstad Hamborg, skal han med forderligste erklære sig overfor kongen, hvorledes dermed er beskaffent, og hvorledes kongen kan forlade sig dertil. Sj. T. 28, 302. Incl. 22. febr.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal med det aller første sende hid fra Malmø alle de feltstykker, som senest er bragt der over til armeens fornødenhed, samt sådanne andre stykker, som kan undværes fra fæstningen, idet de behøves til skibsflådens fornødenhed. Sk. T. 7, 63.

— Miss. til Arendt von Kullov. Da Rasmus Nielsen og Rasmus Handsen i Forstrup i hans len andrager, at der forleden sommer er tilføjet dem stor skade på deres korn, humle og anden frugt, så at de ikke kan blive ved magt uden forskånsel, som af indskikket tingsvidne

og erklæring erfares at være sandfærdig, må de være forskånet for et års landgilde samt ægt og arbejde. F. T. 5, 308 b. f.

4. marts (Kbhvn.) Miss. til Gregers Krabbe. Han skal tilvejebringe så meget korn som muligt i Ribe og der i egnen, dog for betaling, til den tid Gud giver fredelig tilstand, og siden forskikke det til Glychstad. I lige måde skal han fra sit len oversende flest mulig bådsmand til København ud over det antal, hvorom der tidligere er tilskrevet ham. J. T. 11, 132. K.

5. marts (—) Åb. brev at eftersom Andreas Santman, borger til Lübeck, som har hidført 6 læster rug, begærer at udføre til Lübeck 6 læster byg, bevilger kongen, at han til Lübeck må udføre lige så meget byg, som han beviser at have hidført rug. Det befales alle kongens skibskaptajner og udliggere samt alle andre at lade fornævnte Andreas Santman og medhavende skibsladning passere frit til Lübeck. Sj. R. 21, 344 b.

— Miss. til Niels Wind. Han skal til rigets fornødenhed lade låne bly hos kirkerne i sit len, hvilket igen skal blive betalt, når Gud giver fredelig tilstand, der skal straks gives nøjagtig forsikring, og dersom nogen vil skaffe andet bly i stedet for det, de er tækt med, er kongen tilfreds. Sj. T. 28, 303.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Ud over de 1.000 heste, som har befaling til at forføje sig hid, og hvortil de har befaling til at skaffe kvarter, kommer endnu to kompagnier dragoner, hvortil der i lige måde skal skaffes kvarter her. Sj. T. 28, 303.

— Miss. til Hans Jacobsen. Han skal straks forføje sig til sit kompagni, såfremt han ikke vil, at det skal bortgives til en anden. Sj. T. 28, 303.

— Miss. til Hans Lindenow og Wentzel Rottkierck. De skal sende så mange skuder og smækker, som hos dem kan tilvejebringes, til Als for at overføre det rytteri og dragoner, som er der, til Fyen. Sj. T. 28, 303.

— Miss. til Rigitze Grubbe. Kongen andrages af sogne og byer i Frederiksborg len, hvorledes de i forleden år har lidt stor misvækst på deres kornsæd, så at mange ville blive nødt til at forlade deres gårde, uden nogen forlindring blev bevilget på deres landgilde i nærværende år; da kongen af indsendt erklæring erfarer, og det med otte mænds granskning og syn bevises at være sandfærdigt, har kongen bevilget, at hver af efterskrevne kronens tjenere skal have afslag på et års landgilde, som følger. Herløff: Lauritz Isachsen, som antog unge Anders Hansens gård, skylder 15 sk. rug, 1 pd. byg, 2 tdr.

havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Feederløff: Hans Hansen, som antog Jørgen Skreders gård, 15 sk. rug, 18 sk. byg, 1½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Madtz Nielsen og Niels Willumsen, som antog Oluff Lauritzsøns gård, 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Madtz Bertelsen, som antog Oluff Lassens gård, 17½ sk. rug, 21 sk. byg, 2 tdr. havre, 1 gås, 2 høns; Niels Arrildtzen 15 sk. rug, 18 sk. byg, 1½ td. havre, 1 lam; Giorløse: Oluff Pedersen, som blev nødt til Mickel Hansens gård, 15 sk. rug, 1 pd. byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Jordøy: Hans Mickelsen, antog Jens Oluffsens gård, 1 pd. og 5 sk. rug, 1 pd. 6 sk. byg, 2½ td. havre, 1 gås, 2 høns; Lyndbymagle: Peder Hansen, antog Rasmus Hansens gård, 10 sk. rug, 12 sk. byg, 1½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Ude Sundby: Clemend Pedersen, som antog Niels Jensens gård, 1 pd. 3 sk. rug, 1 pd. 3 sk. byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Joen Oluffsen og Hendrick Oluffsen, antog Morten Nielsens gård, 1 pd. 3 sk. byg, 3 tdr. havre; Peder Andersen, som antog Willum Nielsens gård, 1½ pd. byg, 3 tdr. havre; Gresse: Madtz Fuel, som antog Lauritz Boessens gård, 16 sk. byg; Lyngby: Jens Knudsen 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 tdr. havre; Wggeløse: Hans Nielsen Holst 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Oluff Ibsen og Peder Madtzen, som antog Oluff Nielsens gård, 1 pd. 5 sk. rug, 1 pd. 6 sk. byg, 2½ td. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Hans Pedersen, som antog Oluff Stephansøns gård, 15 sk. rug, 1 pd. byg, 2 tdr. havre, ½ lam, ½ gås, 1 høns; Morderup Hans Jensen 20 og halvniende [sk.] 1 fj. rug, 1 pd. 10½ sk. byg, 2½ td. 2 sk. havre; Jørgen Simondsen 28½ sk. 1 fj. rug, 1 pd. 10½ sk. byg, 2½ td. 2 sk. havre; Badstrup: Anders Jacobsen og Niels Mortensen, som antog Anders Flintes gård, ½ pd. rug, ½ pd. byg, 1 td. havre; Niels Oluffsen ½ pd. rug, ½ pd. byg, 1 td. havre; Niels Madtzen halv landgilde 5 sk. rug, 6 sk. byg, ½ td. havre; Hans Andersen halv gård 5 sk. rug, 6 sk. byg, ½ td. havre; Peder Nielsen halv landgilde 5 sk. rug, 6 sk. byg, ½ td. havre; Søffren Andersen halv landgilde 5 sk. rug, 6 sk. byg, ½ td. havre; Søffren Pedersen halv landgilde 5 sk. rug, 6 sk. byg ½ td. havre; Grønholt: Lauritz Jensen, blev nødt til Bendte Suendsens den halve gård, ½ fj. smør, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 20 æg; Wuelsø: Jørgen Pedersen 2 pd. rug, 2 pd. byg, 4 tdr. havre; Jørgen Jensen 1½ pd. rug; Jens Torstensen 1 pd. rug, 1 pd. byg, 2 tdr. havre, 11 skilling 1 alb., 1 lam, 1 gås, 2 høns; Lydstrup: Knud Andersen 17½ sk. rug, 21 sk. byg, 2 tdr. havre; Hans Hansen 18 sk. byg; Ølsted: Niels Jensen, som antog Peder Ibsens gård, 1 pd. 5 sk. rug, 1 pd. 6 sk. byg, 2 tdr. havre, 1 lam, 1 gås, 2 høns; Houff-

nelse lille: Jens Nielsen, som antog Jens Gudmansens gård, 1½ pd. rug, 1½ pd. byg, 3 tdr. 1 sk. havre; Avderød: Hans Oluffsen og Joen Giøstensen, som antog Niels Nilaussens gård, 20 sk. rug, 25 sk., 1 lam, 1 gås, 4 høns; Rasmus Staphensen og Jørgen Hansen, som antog Niels Jensen Brydes gård, 17 sk. rug, 22 sk. byg, 1 lam, 1 gås, 4 høns; Thorup: Lauritz Pedersen, som blev nødt til sin fader Peder Ibsens gård, ½ pd. rug, ½ pd. byg, 1 mrk., 1 lam, 1 gås, 4 høns; Thorup lille: Madtz Pedersen 16 sk. byg; Boe Mortensen 16 sk. byg; Wglerup: unge Niels Jensen Tyrck 3 sk. byg; Jens Andersen Knob 3 sk. byg; Christen Nielsen Knap 3 sk. byg; Lauritz Henningsen 3 sk. byg; Rasmus Mortensen 3 sk. byg; Hans Lauritzsen 3 sk. byg; Morten Andersen Knegt 3 sk. byg; Lauritz Lauritzen af gården og en øde jord 6 sk. byg; Oluff Hansen 3 sk. byg; Niels Pedersen af gården og en øde jord 6 sk. byg; Peder Nielsen 3 sk. byg; Jens Mortensen Knap 3 sk. byg; gammel Niels Jensen 3 sk. byg; Morten Pedersen 3 sk. byg; Thorup Magle: Jens Lauritzsen 6 sk. byg; Hagen Mortensen ½ pd. byg; Peder Jensen Knap ½ pd. byg; Lauritz Nielsen ½ pd. byg; Oluff Oluffsen 6 sk. byg; Houelse lille: Søffren Oluffsen 2 pd. byg; Anders Lauritzsen Stercke 1½ pd. byg; Jørgen Ibsen 1½ pd. byg; Niels Mickelsen 1 pd. byg, hvilket således skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 303 b. —305.

5. marts (Kbhvn.) Miss. til rigens marsk. Da kongen erfarer, at det står slet til i Holstien og til den ende hastig har affærdiget Keiy von Allefeld til Soxstroup, generalkrigskommisær og befalingsmand på Flensborg, skal han mest mulig være denne beforderlig, at han ufortøvet kan fortkomme til Ribe og derfra til vands til Glychstad. F. T. 5, 309.

— Miss. til Anders Bilde og Hr. Mogens Kaas. Der skal straks sørges for skuder og skibe til overførsel af de 11 kompagnier til hest, ungefer 1.000 heste, og to kompagnier dragoner, som ligger på Als. F. T. 5, 309 b. f.

— Miss. til kommissarierne i Fyen om at lade rytteriet passere og have god indseende, at de ingen mutvillighed begår. F. T. 5, 310.

— Miss. til kommissarierne i Jylland om at forhjælpe borgerne i Randers og bønderne i Dronningborg len så vidt muligt til rette efter deres hosføjede supplikation. J. T. 11, 132 b. K.

6. marts (—) Peder Rasmussen fik bestallingsbrev at skulle lade sig bruge som kapatajn til lands og vands og til besoldning have 300 cour. dlr. årligt. Samme bestalling skal angå fra 1. december 1644 og endes årsdagen derefter. Udt. i Sj. R. 21, 344 b.

6. marts (Kbhvn.) Samme dag fik Johan Kopphen kaptajnsbestalling, besoldning årlig 200 cour. dlr. 2 hofklædninger fra brevets dato. Udt. i Sj. R. 21, 344 b.

— I lige måde fik Hans Pedersen Norman løjtnantsbestalling til skibs, årlig besoldning 150 cour. dlr. 1 hofklædning, angår fra brevets dato. Udt. i Sj. R. 21, 344 b. f.

— Miss. til kommissarierne på grænsen. Hvad kongen har bevilget Generalstaterne på deres venlige anmodning for deres undersætter, kan de se af hosføjede kopi, de skal derfor ved mediatorerne forhandle hos de svenske kommissarier, at de hollandske undersætter så vel som andre fri og ubehindret, så længe traktaterne varer, må søge kongens riger og lande og underliggende havne, da der mellem begge kroner bør holdes eenlighed heri. Sj. T. 28, 305.

— Miss. til Hendrick Lindenow. Han må forløves her over til fru Wivicke Podebusks begravelse. Sj. T. 28, 305.

— Miss. til fiskemesteren i Kronborg len. Han skal for betaling lade generalkrigskommissær Knud Wildfeld få 30 karper, 12 gedder og 12 brasen til sin frues begravelse. Sj. T. 28, 305.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. De skal bringe mest mulig af det korn og proviant, som fjenden har oplagt på adskillige steder i Nørrejylland, til Fyen, på det at det ikke skal komme fjenden til gode, hvis han kommer igen. Dog skal der efterlades indbyggerne så meget, som de behøver til underhold. J. T. 11, 132 b. K.

7. marts (—) Miss. til dr. Jesper Brockmand. Eftersom Christen Skeel til Wallø begærer, at Jens Søffrensen Kalundborg måtte kaldes til Herfølge og Seder sogne uanset, at der kunne fattes ham nogle få uger i at være 25 år, billiger kongen, at han, dersom Jesper Brockmand finder ham dygtig, ordineres til fornævnte kald. Sj. T. 28, 305 b.

8. marts (—) Johan Sager, Giørder Smidtt og Jørgen Borthusen¹ fik bevilling at trafikere med kongens undersætter i Nørrejylland i uforbudne købmandsvarer, salt, humle og deslige og tilforhandle sig, hvad de kan bekomme hos undersætterne, kongens told og rettighed uforkrænkt. Udt. i J. R. 10, 357 b. K.

9. marts (—) Miss. til fru Rigitze Grubbe. Hun skal i kronens skove om ved Rongsted kro lade fælde og hugge det utjenlige ved og nedføre til fornævnte kro, men det skal haves i agt, at det sker

¹ K. har: borger og indvåner i Lübeck.

uden skovs skade, kongen vil gøre den anordning, at det bliver hidført derfra. Sj. T. 28, 305 b. f.

9. marts (Kbhvn.) Miss. til alle herremænd i Sjælland, Fyen og Smålandene om at forføje sig til København. Sj. T. 28, 306.

— Miss. til Hendrick Romel. Eftersom dr. Lauremberg professor i det kongelige adelige akademi i Sorø i nogle år har oppebåret en stor andel for at forfærdige gode og akkurate landtavler over Danmark og dets underliggende insuler, hvilket endnu ikke er sket, skal han forfare, hvorfor det ikke er efterkommet, og med forderligste erklære sig og siden alvorligen tilholde Lauremberg, at han endnu straks gør det, eller kongen forårsages at bruge andre midler. Sj. T. 28, 306.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom de begærer at vide, hvorledes der skal forholdes med den menige almue i eller udenfor birket, som er meget forsømmelig i at møde til mønstring og vagt og ellers, når baverne brænder, at afværge fjendtlig landgang, så vel som når noget arbejde til landsens defension ordineres, skal kommissarierne konferere med adelen og med forderligste levere kongen deres betænkende, anseende at allerstørste magt ligger derpå, at sådanne mutvillige straffes, og at alle, hvor de så bor, er interesserede i deres fædrelands velstand og konservation. Sj. T. 28, 306 b.

— Miss. til de højlerde i København. Eftersom kongen erfarer, at en kobberstikker ved navn Hans Andresen har et afrids af Skåne, som skal være hovsom akkurat, skal de med flid tilholde ham, at han med allerførste stikker dem i kobber og siden alle til bedste og efterretning forfærdiger dem i trykken, dog skal de lade de svenske navne, som skal findes, korrigere og i stedet hensætte danske. Sj. T. 28, 306 b. f.

10. marts (—) Miss. til Erick Grubbe. Hans forældre eller han selv har af kronen tilskiftet sig herligheden af to gårde i Vordingborg len, Tybjerg herred, Orup by,¹ af hvilke Christian III har givet landgilden, 5 pd. byg og 5 sk. grot, til præsten i Nesby og Thyffuelse sogne, efterdi kaldet var svar ringe og præstens anneksgård i Thyffuelse var lagt under kronen; landgilden skulle ydes præsten årligt, hvilket dog nu en tid lang ikke skal være sket, derfor skal enten hans moder eller han selv, som nyder gårdene, uden undskyldning holde dem ved så god esse, som de var, da herligheden bortskiftedes fra kronen, så at præsten årligt kan få fornævnte 5 pd. byg og 5 sk.

¹ Jfr. Kr. Sk. I, 419.

grot, eller også selv levere ham det, såfremt ikke kongen skal nødes til at bruge andre midler. Sj. T. 28, 307.

10. marts (Kbhvn.) Miss. til Flemming Willfeldt. Eftersom han andrager, at en kaptajn og løjtnant med underhavende folk på mønstring med gevalt har frataget det andet kompagnis fændrik fanen, revet den i stykker og uden befaling undviget fra mønsterpladsen, skal han for at sådan excès herefter kan forekommes, hente dom over dem, der har været årsag dertil, for at de for sådan deres store og grove forseelse enten kan lide på Holmen eller i anden måde. Sj. T. 28, 307 b.

— Miss. til Wentzell Rotkierck. Eftersom kongen erfarer, at her-tug **Ericks søn**, som bor her i landet bruger adelige friheder uanset, at han ikke er nobiliteret af kongen eller har fået forlov der til, skal Wentzell Rotkierck indkræve skatten af ham som af en anden bonde og ufri mand, fra den tid han har understået sig at gøre sådant indtil denne dag, såfremt han opponerer derimod, skal han tilbydes borgen for fornævnte skatters erlæggelse eller også skal han sendes til København. Sj. T. 28, 307 b. f.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland, Fyen, Lolland, Falster og Langeland. De skal med forderligste skrive til præsterne i Sjælland og forfarer, hvormeget hver af dem vil låne kronen i denne farlige tid af proviant, flæsk, korn, kød og andre tjenlige varer mod vis forsikring, at det skal blive betalt, når Gud giver fredelig tilstand. Sj. T. 28, 308.

— **Claus Skrøder** af Rostock fik lige sådan brev [se 8. marts] at måtte trafikere med Alborg. J. R. 10, 357 b.

11. marts (—) Bevilling til **Hans Huornemand** borger i Næstved, at han må udføre en skibsladning malt og byg til Sønderborg og sælge det der. Sj. R. 21, 345.

— Bevilling til **Hendrich From** borger i Stralsund, at han efter begæring må tilforhandle sig en skibsladning bygnings-tømmer på 50 læster ungefær på Gulland og udføre derfra, dog med sådan kondition at han fra Stralsund til Gulland fører en skibsladning, også på 50 læster, af rug, malt og øl og sælger det til indvånerne der for billig betaling, dog kongens og kronens toldrettighed uforkrænket, og at han ingen tilførsel gør kongens og rigens fjender. Sj. R. 21, 345 b.

—¹ Bestalling for denne brevviser **Peder Christofuersøn** som skovrider i Antvorskov len. Sj. R. 21, 409.—411. Enslydende med bestallingen for skovrideren på Abrahamstrup 2. august 1645 s. 396 f.

¹ Indført i R. blandt breve fra oktober.

11. marts (Kbhvn.) Miss. til Hendrick Romel. Han skal med forderligste oplyse, hvor meget kongen skylder akademiet i Sorø for de unge herrer, han skal også tilholde mester Jens Dolmer, at han tilkendegiver, hvormeget kongen skylder for Wldrick Christian sammesteds. Sj. T. 28, 308.

— til samme. Han skal lade nærværende meisniske herremand ved navn ... indkomme i akademiet i Sorø og siden forholde sig overfor ham som andre på akademiet. Sj. T. 28, 308 b.

— Miss. til Wendtzel Roedtkierck. Eftersom det andrages, at Peder Pedersen skovrider for høj alderdoms skyld ikke længere kan betjene sin bestilling, er kongen tilfreds, at han forordner nærværende Peder Christensen til skovrider i hans sted. Sj. T. 28, 308 b.

— Miss. til tolderne i Sundet. De engelske deputerede andrager, at der bl. a. er frataget dem det, der er specificeret i denne memorial, hvorom der ingen efterretning findes her. Efterdi de angiver, at fornævnte varer er fortoldet hos tolderne i Sundet, skal disse med forderligste underrette kongen, om varerne er ført gennem Sundet, fortoldet, og hvor højt de er angivet der. Sj. T. 28, 308 b. f.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom det forebringes kongen, at oberstløjtnant Reensberger ikke vil kunne mistes fra Lolland, må han forblive der, og de skal i hans sted bruge obersten og majoren hos regimentet. Sj. T. 28, 309.

— Ab. brev. Casper Meyer, borger i Lübeck andrager, at han nogle gange har gjort indvånerne i Blegind tilførsel af korn og anden fornøden vare og tilbyder at gøre det samme herefter. Derhos begærer han, efterdi han ikke endnu har kunnet bekomme betaling for fornævnte varer i rede penge, at måtte antage flæsk i betaling og udføre det til Lübeck. Det bevilges ham i betaling at måtte tage 100 skpd. flæsk og udføre det til Lübeck, om det ellers kan undværes uden indbyggernes skade, kongens og kronens rettighed derpå uforkrænket, og med sådan vilkår, at han ikke dermed skal gøre fjenden nogen tilførsel. Sk. R. 5, 427.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal gøre sit bedste for i Malmø at tilvejebringe så mange bådsmand, som er at bekomme og som kan undværes og siden sende dem til København. Findes der bådsfolk i kompagnierne til fods, skal også de oversendes, kongen vil forskaffe andre soldater i deres sted. Sk. T. 7, 63 b.

— Miss. til Gunde Lange og bispen i Ålborg. Da hr. Jacob Søffrensen for nogen tid siden skal være bortrejst fra Nørrejylland og sit kald sammesteds til Norge, formedelst fjendernes onde

medfart, men nu er kommet tilbage igen at betjene sit anbetrede kald, og de har begæret kongens mening derom og derhos givet ham det vidnesbyrd, at han tilforn har forholdt sig skikkelig og vel, billiger kongen, at han igen betjener sit forrige kald. J. T. 11, 133.

13. marts (Castrup) Ab. brev at hr. Hans Madtzensøn, kappellan til Bircherød i Frederiksborg len, der, eftersom hans tjeneste er hel ringe, begærer at befordres til et andet kald, må lade sig høre til andre ledige kald i Sjælland og Skåne og befordres dertil, dersom hans gaver befaller menigheden sammesteds, dog at alt tilgår efter ordinansen og andre kongelige forordninger om kald. Sj. R. 21, 346.

— Pas for kongen af Frankrigs råd og gesandt til Sverige baron de la Rorté. Det befales alle lensmænd, fogder, admiraler, skibskaptajner, udliggere i søen og alle andre, at de skal lade ham med hoshavende opvarter, heste, tjener og gods passere did ubehindret, enten han tager sin vej til lands gennem kongens fyrstendømme eller til vands fra Lübeck, Wismar, Rostock eller andetsteds, såfremt de ikke tilbørligt vil stande til rette. Sj. R. 21, 346.

— Pas for kongen af Frankrigs gesandt til Sverige baron de Rorté, der med første god lejlighed agter at skikke en del tjenere, mobilier, vin og andre varer til sin husholdning til skibs til Stockholm gennem Sundet. Alle admiraler, skibskaptajner og udliggere i søen samt toldere i Øresund, skal lade det passere ubehindret over alt i søen og toldfrit gennem Øresund. Sj. R. 21, 346 b.

— Skipper Jens Mickelsøn på „Den Lybske Fortun“ fik pas til Drammen i Norge, dér deler at indtage og hidføre. Udt. i Sj. R. 21, 347.

— (Kbhvn.) Miss. til kapitlet i Roskilde. Det har tilforn fået brev om et mageskifte, som Niels Trolle til Troldholm begærer, idet han mod Rye tiende vil give landgilden og stedsmålet af en ham tilhørende gård i Tuse herred og by, som Saxe Ibsen påbor, nemlig rug 3 pd., byg 3 pd., havre 6 tdr., og i Poffuel Andersens gård, havre 2 tdr., dog at det altid skal være lensmanden tilladt at sætte sådanne folk deri, som kan være god for landgilden, uden at kapitlet skal befatte sig dermed. Dette skal erklære sig, om det finder sig fyldestgjort for fornævnte tiender. Sj. T. 28, 309.

— (Castrup) Miss. til rentemestrene. De skal straks forordne en her ud, som kan mønstre folket aften og morgen. Sj. T. 28, 309 b.

— Miss. til Falch Giøe og Eyler Høeg. Der er uenighed mellem Hendrich Lange til Fugelsig på Margrette von Allfeldtz vegne på den ene og Jesper Hansen borger i

Odense så vel som Matis Dierchsens arvinger sammesteds på den anden om en gældsfordring, Margrette von Allefeld skal være Mathies Dirichsen skyldig for varer. Da de har begæret denne kongelige befaling, skal Falch Giøe og Eyler Høeg inden 6 uger stævne parterne for sig og enten forhandle de stridige poster i mindelighed eller ved endelig dom adskille dem. Hvad de enten forhandler eller dømmer, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. F. T. 5, 310.

14. marts (Castrup) Ab. brev at borgmestre og råd i Næstved andrager, at det vil falde dem alt for tungt efter den oprettede kontrakt på tre års tid at give de lovede 500 rdlr. af kronens told af fremmed og dansk øl, malt, mjød og øleddike. Da tilførselen af fremmed øl i disse besværlige tider er meget ringe, og da det, der brygges i byen, medgår til deres eget og de indkvarterede soldaters daglige brug, begærer de nogen forlindring. Efterdi kongen af lensmandens erklæring erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, bevilges der borgmestre og råd afslag, så at de må nyde den af dem forpagtede told af fremmed og dansk øl, malt, mjød, øleddike og dansk brændevin for 280 rdlr. årligt, eftersom den tilforn var forundt Willum Dawidsøn, borger sammesteds. Sj. R. 21, 347.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. De har tilforn fået bevilgning til at oprette provianthus og magasiner i Sjælland til soldaternes underhold, når de skulle blive på et eller andet sted til at afværge fjendtlig landgang. Derforuden har kongen befalet dem at handle med præsterne i Sjælland om at komme kronen til hjælp med korn, flæsk, kød og andre tjenlige varer. Kongen ønsker derfor, at det som loves og gives af præsterne i proviant oplægges i magasinerne, så vidt det gøres fornødent til fornævnte brug, dog skal enhver af kommissarierne give underretning om, hvormeget de modtager af præsterne og siden gøre rigtig rede for, hvortil det bliver brugt. Dersom noget bliver til overs af det, adelen har forstrakt, når Provianthuset og Bryggeret er forsynet, må det anvendes til lige brug. Sj. T. 28, 309 b. f.

— Miss. til Knud Wildfeld og Iffuer Wind. Afgangne Tyge Brahe har haft Walløe og Lellinge gods i forlening, og regnskaberne er for nogle år siden gennemset af rentemestrene, dog er de mangler, som er gjort deri endnu uklarede. Da Falck Giøe til Huidkield, som har forestået Tyge Brahes datters værgemål siden hans død, nu vil levere det fra sig, hvilket dog ikke kan ske før regnskaberne kommer til ende, hvorfor han også har begæret denne befaling, skal de med forderligste gennemse samme mangler og antegnelser, og

forklare hvad Thyge Brahe med billighed kan eragtes at blive skyldig. Sj. T. 28, 310. K.

14. marts (Kbhvn.) Hans Lindenous arvinger fik kvitantiarum ud af Hals birk. Udt. i J. R. 10, 358. Som K. ligger en i rentekammeret registreret original Kvitantiarum.

15. marts (Castrup) Hendrich Ellers fik kaptajnsbestalling at lade sig bruge, og skulle han have til besoldning årligen ... courante dlr. og sædvanlig hofklædning på sig selv anden, at angå fra dette brevs dato, og således år fra år forfølges. Udt. i Sj. R. 21, 347 b.

— Bevilling for Jockum Lodvig, vagtmester på Kronborg, at han må indlade sig i ægteskab med Bente Lauritzdatter, uanset han har forset sig med hende i lejermål i sin hustrus levende live, som meget var ved alder, dog at han for samme forseelse skal udstå kirkens disciplin i Kronborg slotskirke. Sj. R. 21, 347 b.

— Miss. til Iffuer Wind. Eftersom hr. Jost Høeg, rigens kansler agter at forfølge en sag med rigens ret, og han i egen sag ikke kan eller må bruge rigens indsegl, skal Iffuer Wind i hans sted udstede og forsegle fornævnte sag. Sj. T. 28, 310 b.

— Miss. til rigsrådet, som var til stede. De skal med forderligste for sig fordre professorerne og de højlærde i Københavns universitet og handle med dem på kongens vegne og erfare, hvad de har forstrakt til kronen, og hvad de ydermere vil forstrække i korn, penge og andre tjenlige varer, mod vis forsikring, at enhver, når Gud giver fredelig tilstand, skal blive betalt. Sj. T. 28, 310 b.

— Miss. til Niels Wind. Eftersom tvende kompagnier til hest af det folk, som kommer fra Als, skal indkvarteres i København, skal han alvorligen tilholde bønderne på sit len, at de gør borgerskabet fornøden tilførsel af hø og strøelse, og det for en billig pris, så både borger og bonde kan blive ved magt. Sj. T. 28, 311.

— Miss. til rådet i København. Eftersom de på borgerskabets vegne i København har anholdt om, at kongen ville løsgive deres skibe, som han har ladet mærke og agter at bruge, skal de svare dem på kongens vegne, at dersom nogen kan sige eller godtgøre, at hans skib er ham frataget af had og avind og ikke til anvendt til rigens nytte, hvortil enhver tro undersøgt dog godvilligen bør lade sig finde, men bruges til kongens partikulære gavn, da skal skibene gives ham igen. Sj. T. 28, 311.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. De har tilforn fået ordre til at lade indkvartere i København generalmajor Claus von Alefeldts squadron, og de skal derfor gøre den anordning, at Bertram Rantzow til Potlos, kammerjunker og

major under samme squadron med sit kompagni marcherer til Lolland og bliver der til forsvar. I fornævnte kompagnis sted ønsker kongen, at der i København skal indkvarteres 200 dragoner dog uden heste, anseende at kongen dertil vil lade gøre anden fornøden anordning. Sj. T. 28, 311 b.

15. marts (Kastrup) Miss. til Malte Juel. Hvad Johanne Christoffer Pedersøns andrager, han han se af hendes hosføjede supplikation. Han skal med forderligste erklære sig om sagens beskaffenhed. Sk. T. 7, 63 b.

16. marts (Kbhvn.) Miss. til Sigwart Wrne. Eftersom Oluff Brockenhus befalingsmand over Suendstrup len lader andrage, at der skal begive sig irring og trætte på kronens tjeneres vegne i Suenstrup len, som nu til landsting skal indstævnes, hvori han dog ikke kan dømme, da han er interesseret, skal Sigwart Wrne kende og dømme i samme sager og tvistigheder. Sj. T. 28, 311b.

17. marts (—) Miss. til Jens Gage og Gabriel Ackeleye. Da Jacob Grubbe Lauritzsøn til Kabel, Jacob Grubbe Knudsøn til Røgle og Iffuer Krabbe Mogensøn til Wegholm har begæret dem til at opbryde, registrere og stykkevis specificere det af deres sal. faster jomfru Karen Grubbe efterladte løsøre, som findes under forsegling i København, skal de møde, når det begæres af dem, og omgås med samme registrering, som de agter at forsvare det. Får en af dem forfald, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted. Sk. T. 7, 63 b. f.

— Miss. Gabriel Kruse. Eftersom Jens Gage og Gabriel Ackeleye har fået befaling til at opbryde og registrere jomfru Karen Grubbes løsøre, der findes under forsegling i København, og overlevere registreringen til Jacob Grubbe Lauritzsøn, Jacob Grubbe Knudsøn og Iffuer Krabbe, og da kongen erfarer, at nogle af medarbejderne ikke er til stede, skal Gabriel Kruse når registreringen foretages, være til stede på de udeblivendes vegne og have indseende med, at alt går ligeligen og vel til, og at kongens befaling til fornævnte, som registrerer, bliver eksekveret. Sk. T. 7, 64.

18. marts (Castrup) Ab. brev at kongen efter begæring bevilger Else, afgangne Nickell Kockes, at hun, så længe hun ingen borgerlig næring bruger, må være fri for skat og tyng. Dog skal hun udstå indkvartering, så vidt som hende med rette og efter hendes formue kan tilkomme. Sj. R. 21, 347 b. f.

— Miss. til Falck Lycke. Han skal have indseende med, at Else afgangne Nickel Kocks ikke besværes mere med indkvartering end hun med rette kan tilkomme efter hendes formue. Sj. T. 28, 312.

18. marts (Kastrup) Miss. til Falck Lycke. Eftersom nærværende kaptajn agter at gøre et anslag på Helsingborg slot, skal han vel overlægge det med ham og siden være beforderlig med folk og andet, at det lykkeligen måtte fortgå, det skal dog have i agt, at intet uden årsag voves, og at alting sker hemmeligst muligt. Sj. T. 28, 312.

— Miss. til Henning Valchendorff, Hr. Mons Kaas og Arendt von der Kullo. Eftersom der til Ulldrichsholms bygning behøves en del langhalm, skal hver i sit len tilholde de bønder, som har midler dertil, at lade fogeden sammesteds bekomme langhalm til købs for billig pris beregnet 1 trav på hver gård. F. T. 5, 311.

— (Kbhvn.) Miss. til Frandt Paauesch. Da fru Iytte Bille med det forderligste agter at holde skifte og deling med sine børn, skal han være værge for hendes søn, Erich Banner, som nu er i fremmede lande, og have indseende med, at han vederfares den del, billigt og ret er. F. T. 5, 311.

19. marts (—) Jochum Grundes borger i Stralsund fik kgl. majestæts pas på tvende skibsladninger rug og malt, som han havde tilforhandlet i Stralsund, at indføre i Danmark og Norge. Udt. i Sj. R. 21, 348.

— Bevilling for Hendrich Møller, tolder i København, til efter anmodning at lade udskibe to skibsladninger korn eller malt ungefær 150 læster her af Danmark på de steder, han det bedst og bekvemmeligst kan bekomme, dog med sådan kondition, at han skal lade indforskaffe her i Danmark lige så meget rug og mel, som han udskiber korn, og det inden tilstundende sommers udgang. Sj. R. 21, 348.

— Ab. brev at hr. Claus Justsøn præst til Kiby sogn i Villands herred for sit kalds ringheds skyld må kaldes derfra og komme til et andet kald, hvor han lovligt kan blive kaldet, dog at al ting dermed sker efter ordinansen og andre forordninger om kald. Sk. R. 5, 427 b.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Kongen er blevet anmodet om, at det korn og proviant m. m., som adelen og de andre stænder i Lolland og Falster har forstrakt og udgivet måtte forblive der. Derfor skal de med forderligste undersøge, hvormeget folk til hest og fods der findes, og hvor meget forstrækningen og kontributionen kan beløbe sig til, hvorefter kongen vil bestemme, hvormeget der skal forblive til fornævnte folks underholdning. Da adelen skal gøre difficultet i at tilstede indkvartering hos deres tjenere, eragter kongen, da adelen i Fyen allerede har bevilget det, at ingen kan eller

bør i denne tid vægre sig, anseende at det vil være kongen og kronen alt for tungt at udstå sådan tyng. Sm. T. 6, 545 f.

19. marts (Kbhvn.) Miss. til Hr. Mogens Kaas, Arent von der Kullo og Henning Valchendrop. De skal tilholde bønderne i deres len, at af det tømmer som efter befaling ankommer til Kieørtemindtz til Uldrichsholmb's bygning, skal hver helgård opage tre læs og hver halvgård halvandet læs, der skal være en derhos, som skal have indseende med, at bønderne intet forkommer af tømmeret. Da der også behøves en del langhalm til fornævnte bygning, skal de i lige måde af hver bonde som har forråd for billig betaling tage en trave og sende til Uldrichsholmb; hvad de betaler bønderne, vil kongen siden godtgøre dem. F. T. 5, 311 b. f.

— Miss. til Hr. Mogens Kaas. Peder Nielsens efterladte hustru må være fri for indkvartering men efter sin formue give så mange penge, som indkvarteringen kan eragtes at koste. F. T. 5, 312.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Da kongen erfarer, at en del af borgerskabet i Randers og andetsteds i Jylland har tilforhandlet sig korn af fjenden, bør enhver uforment beholde det korn, han kan bevise at have ejet før fjenden indkom, men dersom nogen befindes at have købt korn og anden fetalje af fjenden, skal sådant korn enten oplægges i visse magasiner eller på anden måde anvendes til landets og undersåtternes bedste, da sådan handel og vandel med kongens og rigens fjender ikke er tilladt. J. T. 11, 133 b. f. K.

20. marts (—) Bode Albretsøn fik løjtnants bestalling til vands og skulle have til årlig besoldning 150 cour. dlr. og en sædvanlig hofklædning, hvilket skulle begynde fra brevetts dato og endes årsdagen dernæst efter. Udt. i Sj. R. 21, 348 b.

— I lige måde fik Jørgen Plou løjtnants bestalling på 150 cour. dlr. Udt. i Sj. R. 21, 348 b.

— Miss. til rådet, som var tilstede. Kongen erfarer, at en del af borgerne og af hans egne tjenere i København ingen udredning har gjort forgangen sommer til at bestærke kronens flåde, uanset at de hvis navne findes herhos, vel skal have middel dertil. De skal derfor med forderligste fordre dem for sig og handle med dem på kongens vegne, at de vil gøre det nu kronen til bedste. Kongen stoler på, at ingen i denne vidt udseende tid søger at undslå sig fra deres fædrelands tjeneste. Sj. T. 28, 312. (Tr.: KD. V, 275). Incl. 13. marts (jfr. Chr. IV egenh. Br. VI, 29 f.).

— Miss. til borgmester og råd i Køge. Kongen har befalet Niels

Wind befalingsmand på Københavns slot at lade annamme det korn, proviant og andet, som adelen i Sjælland vil forstrække og levere i Køge, og beholde det i forvaring, indtil det af kongen blev affordret. Da han ingen middel eller loftrum har i byen til det, skal de skaffe ham den fornødne plads hos borgerskabet, hvor det kan ske belejligt. Sj. T. 28, 312 b.

20. marts (Kastrup) Miss. til Wentzel Rotkierck. Eftersom hr. Just Høeg rigens kansler har overladt kongen tre af sine heste til rustvognheste, skal han lade ham bekomme tvende foler af kongens stod på Antvorskov. Sj. T. 28, 312 b. f.

— (Kbhvn.) Miss. til Hr. Tagge Tott. Hvad Hans Waltersøn, byfoged i Malmø lader andrage, kan han se af hans hosføjede supplikation, og han skal med forderligste erklære sig udførligt derom, på det den deri angivne mutvillighed, om den ellers bevislig gøres, tilbørlig kan blive straffet. Sk. T. 7, 64 b.

— Miss. til Hr. Mogens Kaas. Hvad Peder Andersen lader andrage hos kongen mod Mogens Kaas' skriver Jens Madtzen, kan han se af hosføjede supplik, og han skal med forderligste erklære sig udførlig derom. F. T. 5, 312.

21. marts (—) Miss. til Hans Boyesen. Han skal indtil videre lade de af kongens trompetere, som endnu er i tjeneste, give rigsdaler i stedet for courantdaler. Sj. T. 28, 313.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Christoffer Stensen oberst til fods har givet tilkende, at han på et års tid ingen penge har bekommet til sine underhavende officerer og begærer 1.000 eller 1.200 rdlr. af landkisten. Dersom der findes midler, skal han have fornævnte penge af Lolland og Falsters landkiste. Sm. T. 6, 546 f. Indl. 14. marts.

— Miss. til Anders Bille, Hr. Mogens Kaas og Henning Valchen-drop. Da de begærer, at korn, smør og flæsk må udføres af Fyen, biliger kongen dette med det vilkår, at alle, som begærer at udføre noget, efterlader så meget som den tredie part deraf til landsens bedste, og på det sted hvor de ønsker at udskibe, skal de hos lensmanden bevisliggøre, at de har efterladt den tredie part af det de udskiber. Det skal derhos have vel i agt, at landet bliver så forset med proviant og al fornødenhed, at udførselen ingen skade forårsager i fremtiden. F. T. 5, 312 b. f.

— Miss. til rigens marsk. Eftersom kongen endnu behøver tre skibsarkelimestre, skal han med forderligste skikke hid af dem han har hos sig, Bertell Laurisen Ulsted, Knud

Voretzen, Messell Laduig, Niels Kiøbenhaffn. F. T. 5, 313.

21. marts (Kbhvn.) Ab. brev til bønderne i Voer, Tyrsting, Gjern, Sabro, Framlev herreder og Nim birk i Skanderborg len at være ridefogden sammesteds Paasche Jensen hørige og lydige i hvad han kan befale dem på kongens vegne efter kommissariernes og lensmandens anordning til landsens defension. Udt. i J. R. 10, 358.

— Miss. til kommissarierne. Det foredrages kongen af Niels Møretzen og andre, at borgerskabet i Randers i synderlighed Jens Mogensen, Rasmus Pedersen Essenbeck, Jens Thomasen, Søffren Jensen Lang, Rasmus Jostsen, Grejers Pedersen, Madtz Hansen, Bertell Hourum, Michell Thygesen, Peder Hersteen og andre har hugget en stor del tømmer på kronens og andres skove der omkring, tjenlig til skibsbygning. De skal derfor lade forfare overalt i byen og med allerførste give udførlig underretning derom. J. T. 11, 134. K.

22. marts (—) Miss. til Niels Trolle. Eftersom Maria von Pledtzen enke efter Wilhelm Sigmundtz von Seltzer forrige kaptajnløjtnant under oberstløjtnant Fridtz, anholder, om hendes afgangne husbonds lig må blive stående over jorden i S. Marie kirke i Roskilde, indtil fornævnte oberstløjtnant Fridtz kommer tilbage fra Lübeck, hvorhen han er forløvet af kongen, og da hun ikke har midler til at lade liget begrave før, må det blive stående. Sj. T. 28, 313.

— Miss. til residenten i Spanien. Han skal så vidt muligt være borgmester i Ribe Peter Søffrensens eller hans fuldmægtig behjælpelig, at hans sag og prætention, som nu en rum tid har været rethendig i Biscayen, må komme tilhende, efter det løfte, kongen har fået af kongen i Spanien. Sj. T. 28, 313 b.

— Miss. til Falck Lycke. Eftersom Steen Bilde til Middegaard andrager, at Falck Lycke skylder ham penge for noget gods, som skulle være betalt allerede for 3 år siden, og da processen ikke kan drives til Falck Lyckes værneting i denne tid, begærer Steen Bilde arrest på de penge, der kan tilkomme Falck Lycke hos fru Ide Skeel afgangne Frederick Rantzows, og Falck Lycke skal derfor tænke på med forderligste at fornøje Steen Bilde for fornævnte tilkrav, så fremt han ikke vil at fornævnte arrest skal blive bevilget. Sj. T. 28, 313 b.

— Miss. til Falck Lycke og Hendrick Rommel. Eftersom Gunde Rosenkrandtz til Boserup er tilnævnt af Oluff Brockenhus, som nu sidder i landsdommers sted i Sjælland, til efter forord-

ningen at likvidere gæld og gods med Jørgen Kruse til Hiermesleffgård mellem afgangne Hans Wldricks gældnere, og Gunde Rosenkrantz som forlover til Frederiksborg skole og Frederiksborg lens kirker har fordring i boet, skal de have fuldmagt til, dersom tvist indfalder mellem ham og kreditorerne, enten at forhandle i mindelighed eller skille ved dom, hvilket de skal give fra sig beskrevet. I den enes forfald, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand i hans sted. Sj. T. 28, 314.

22. marts (Kbhvn.) Miss. til Otte Marsvind. Da han endnu rester med at gøre rigtighed og regnskab for sine len, skal han uden ophold eller undskyldning gøre til ende dermed. J. T. 11, 134 b. K.

— I lige måde fik Lavritz Ebbesen brev at gøre til ende med resterende regnskaber for Skanderborg. J. T. 11, 134 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld og bispnen i Viborg. De har tilforn fået befaling til at dømme i den tvistige sag om Sortebrødre kald i Viborg. De skal derfor fordre alle dokumenter forelagt, som kan tjene til oplysning, og derpå kende og dømme efter ordinansen. J. T. 11, 134 b. f. K. Indl. 12. og 27. marts, samt 4. maj.

23. marts (Kastrup) Åb. brev at Lauridtz Madtzen toldskriver i Helsingør der har påtaget sig til Halmstads fornødenhed at levere malt, rug og andet, begærer at måtte tilforhandle sig rug og malt i Stralsund og andre pommerske stæder, hvilket han vil levere til Halmstad eller sende til Norge, forhandle der og indtage sild og fisk til fornævnte fæstnings fornødenhed. Det bevilges ham, at han i Stralsund eller andetsteds under de pommerske kyster må tilforhandle sig en skibsladning eller to med rug og malt og føre det til Halmstad eller Norge, dog med sådan kondition, at rugen og maltet skal losses i Norge eller Halmstad, og at der skal skaffes toldseddel og rigtig bevis, hvor han afhandler det. De sild og fisk han køber i Norge og bringer tilbage, skal han for billig betaling lade levere til Halmstad eller også forhandle andetsteds i Danmark, om det ikke gøres fornødent der, kronens toldrettighed uforkrænket. Sj. R. 21, 348 b. f. Indl. u. d.

— (Kbhvn.) Miss. til Peder Grubbe og Niels Fris. Da Heinrich von Podebusch til Kiørup agter at overlevere jomfru Magdalene Fris hendes jordegods og gøre hende regnskab for, hvad han har haft under værgemål for hende, skal de være til stede, når han leverer værgemålet fra sig til hende og gør regnskab, og dersom de befinder al ting rigtig, skal de kvittere ham på hendes vegne. F. T. 5, 313.

24. marts (Kbhvn.) Bevilling for jomfru Magdalene Friis, på begæring af Hendrick Podebosk til Kiørup, at hun må annamme til sig sit gods og oppebære indkomsten deraf; hendes lavværge skal efter loven have indseende med, at intet deraf afhændes uden hans vilje. F. R. 4, 345.

25. marts (—) Oprejsningsbrev. Eftersom Jens Søffrensen i Hoffve Mølle giver til kende, hvorledes borgmester og råd i Roskilde har afsagt tvende domme på skifte efter hans afgangne formand Hans Peiterson mellem ham selv på hustruens vegne og Samuel Samuelsøn, byfoged sammesteds, hvilken dom Jens Søffrensen for sygdom og andre tilfælde ikke i tide har indstævnet, og han begærer oprejsning for den i så måde skete forsømmelse, da bevilger kongen ham denne og tillader ham at udføre samme sag med ny proces. Sj. R. 21, 349.

— Miss. til Christen Skeel og Gunde Rosenkrantz. Eftersom fru Leene Rud afgangne Jørgen Grubbes til Widby førstkommende 10. april agter at foretage skifte med sine børn, skal de være kommissarier på samme skifte, og dersom nogen tvistighed indfalder, skal de enten ved mindelighed forhandle eller ved dom og sentens adskille, hvilket de skal give fra sig beskrevet. Kan den ene af dem ikke møde, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i stedet. Sj. T. 28, 314 b.

— Miss. til Sigwartt Wrne. Eftersom fru Leene Rud afgangne Jørgen Grubbes til Widby til førstkommende 10. april agter at holde skifte i København, skal han være hendes sønners værger. Sj. T. 28, 314 b. f.

— Lige sådan brev fik Frederick Pasberg at være fru Leene Rudts egen værge på samme skifte og Jørgen Kruse at være hendes døtres værge. Sj. T. 28, 315.

— Miss. til borgmestre og råd i København. De skal med aller forderligste lade byens volde reparere, som fast over alt findes brøstfældige i synderlighed mod kongens have og for Nørre port, hvor der ingen værker er, hvilket gøres fornøden, da voldene fast overalt er åbne, og fra den runde kirke kan gøres stor skade. Når voldene er repareret, vil kongen lade dem bekomme fornødne skansekurve. Eftersom kongen også har befalet Hans Lindenow, Iffuer Wind, hr. Jørgen Brahe og hr. Frederick Reedtz til den 27. marts at holde generalmønstring her i byen skal de rette deres lejlighed efter at mønstringen ufejlbar foretages til fornævnte tid. Sj. T. 28, 315. (Tr.: KD. V, 275).

— Miss. til Hans Lindenow, Iffuer Wind, hr. Jørgen Brahe og hr.

Frederick Reedtz. Kongen har anset for godt at lade mønstre borger­skabet i København, de skal derfor mønstre samme og alle andre som i byen kan agtes dygtig til at bære våben, idet de deler byen således mellem sig, at hver mønstrer den fjerde part. Sj. T. 28, 315 b. (Tr.: KD. V, 276).

25. marts (Kbhvn.) Bevilling for jomfruerne Anne og Beate Lycke. De frygter at deres efterladte gods efter deres død skal anvendes til at betale en fremmed gæld, før den ringe gæld de selv efterlader bliver betalt. Da faderen Hans Lycke skal være i stor vidtløftighed tillader kongen, at deres egen gæld, når de er døde, og den nødvendige bekostning er anvendt på deres begravelse, betales af deres efterladte gods og formue før arvingerne annammer det, eller nogen gør indvisning deri; når forbemeldte gæld og begravelse er betalt, skal dog det, der kan blive tilovers af formuen, være arvingerne uforment følgagtig. J. R. 10, 358.

26. marts (—) Oprejsningsbrev. Mickell Andersøn i Bøstringe i Hillerød sogn har nu tilfredsstillet kongen, fordi han havde huset og hælet Olluff Hansøn Hiulmand, som for begangen forseelse er henrettet; det bevilges, at sagen herefter skal blive upåtalet. Sj. R. 21, 349 b.

— Miss. til Wendtzel Rottkierck. Hvad kronens bønder i Følesløff, Bregninge, Store Fulede, Wdby, Bierreby og Suolerup sogne andrager, og hvad lensmanden Hans Lindenow derpå har erklæret, kan han erfare af hosføjede supplikation; han skal med forderligste indsende sin erklæring derom til kancelliet. Sj. T. 28, 315 b. f.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Eftersom adelen i Sjælland beklager sig, at såvel deres egne vornede som andre på deres stavn udskrevne soldater borttrømmer og ikke stiller sig under kompagnierne, som de er henforordnede, skal lensmanden i sit len alvorlig lade påbyde, at fornævnte soldater endelig, når til landsting er lyst, forføj sig ind på stavnen, som de er udskrevne, under livsstraf, og retter sig efter den ordre, som den der udskrev dem, giver. Anseende denne farlige tids tilstand og på det sådanne undvigte desto bedre kunne betrædes, ønsker kongen, at han med flid skal tilholde præsterne i sit len at have rigtig fortegnelse på mandtallet i deres sogne såvel gifte som ungarle og drenge og optegne hver med sit navn og tilnavn. Der­som nogen kommer i deres sogne, som ikke har rigtig bevis fra præsten eller pas, hvorfra han er kommet, skal de optegne deres navne og sende fortegnelsen til landstinget, at man kan erfare, hvor de undvigte er, og hvem der huse og hæler dem, at de måtte straffes som

kongens mandats overtrædere, og dersom nogen giver sig falsk navn eller har falsk pas eller bevis, skal han straks anholdes og stande til rette derfor. Ydermere andrages for kongen, at der er en hel hob sunde og karske folk, som hverken vil stille sig under rytteriet eller fodfolket ej heller tjene for vis løn efter derom udgangen forordning, men at en hob af dem går om og trygler på landsbyerne og andetsteds, hvorfor det er kongens vilje, at lensmanden på kronens vegne, adelen på egne vegne og al anden øvrighed flitteligen forfarer om sådanne, og pågriber og anholder dem og sender dem til København i jern, at sådanne motvillige løsgængere kan ryddes af landet og sættes til det arbejde, de bedst kunne være tjenelige. Sj. T. 28, 316 f.

26. marts (Kbhvn.) Miss. til Niels Trolle, Sigward Wrne, Wentzell Rottkierck og Flemming Wldfeldt. De har tilforn fået befaling til at lade indkvartere i København 200 dragoner, men kongen finder nu, at disse kan gøre bedre tjeneste på landet ved søsiden, de skal derfor sørge for, at dragonerne bliver indkvarteret på landet, og at tvende kompagnier til fods bliver indlagt i byen i stedet. Sj. T. 28, 317. (Tr.: KD. V, 276).

27. marts (—) Pas for renteskriver og indvåner i København Peder Nielsøn. Det bevilges ham, så længe denne besværlige tid varer, at lade dogge og fiske, lige som de engelske plejer, under Island og Ferrøe, dog med sådan kondition, at han ingen handel driver på landene mod islandske kompagnis privilegier eller foretager andet, som kunne være mod fornævnte privilegier, dersom han af storm og uvejr nødes til at søge landet for der at salvere og forfriske sig, såfremt han ikke, dersom det påklages og han overbevises, vil stande til rette og alvorligt straffes derfor. Kongens admiraler, skibskaptajner og andre, som har befaling på hans vegne, skal lade hans skib passere og repassere frit. Sj. R. 21, 349 b. f.

— Miss. til kommissarierne på grænserne. Eftersom residenten i Holland skriver, at hollænderne skal være til sinds på grænsemødet at ville handle om de tvistigheder, der kan være mellem kongen og dem om tolden, sender kongen dem herhos, på det traktaterne ikke derved skulle forhales, fuldmagt og instruks, hvorefter de kan forholde sig, dersom de anmodes om sådant af de hollandske gesandter. Sj. T. 28, 317.

— Miss. til Henrich Lindenow. Eftersom Knud Wlfeld til Suenstrup begærer hans nærværelse straks, og indtil skifte har været holdt efter hans afgangne hustru mellem deres fælles børn og hendes børn med hendes forrige husbond, hvis rette væрге han er, skal

han straks komme og forblive, til skiftet er overstået, dog skal det haves i agt, at dette med det først mulige kommer til ende. Sk. T. 7, 64 b. Indl. 12. marts.

28. marts (Kbhvn.) Miss. til Hans Lindenow, hr. Jørgen Brahe, Manderup Due og Hans Bille. Eftersom Knud Wldfeld til Suenstrup med forderligste agter at holde skifte og deling efter sin afgangne frue mellem sine egne og hendes børn med hendes forrige husbond, og han så velsom Hendrick Lindenow til Øffuidtz kloster som hendes børns rette værge begærer denne befaling til dem, skal de, når de advares om skiftet, være til stede, og dersom nogen tvist indfalder, skal de enten i mindelighed forhandle eller også ved dom adskille parterne, hvilket de skal give fra sig beskrevet. Dersom en af dem ikke kan møde, skal de tilstedeværende have fuldmagt til i stedet at tage andre gode mænd til sig. Sj. T. 28, 317 b. f.

— Miss. til Hendrick Rommel. Kongen erfarer, at der til herrernes fornødenhed på Sorø er fremkommet en stor del vin, han skal derfor med forderligste give underretning om, hvorledes det er blevet brugt. Da han skal vægre sig ved at tillade, at der på Sorø akademis gods i Lolland og Falster må hugges pallisader til fornævnte landes forsvar og foregiver, at det er mod hans ed, befaler kongen ham, efterdi denne onde tids tilstand det højliggen udkræver, herefter ingen hindring at gøre heri. Sj. T. 28, 318.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom kongen har for godt anset, at ritmester Ecksteen med sit kompagni straks forføjer sig til Lolland, hvor han skal afvente videre ordre, skal de underrette ham derom med allerførste, at han kan efterkomme kongens vilje. De skal derimod gøre den anordning, at Bertram Rantzow forbliver med sit kompagni her i landet hos sin squadron. Sj. T. 28, 318 b.

— Miss. til Falck Lycke. Kongen har på hans begæring befale, at der med forderligste sendes ham to skærbåde, hvormed han skal søge at gøre fjenden al mulig afbræk. Den af ham hidsendte dom har kongen læst, og skønt soldatens forseelse, hvorfor han er dømt til at arquebuseris, er hel stor, har kongen dog denne gang for forbøn benådet ham på livet, dog med kondition at han skal love herefter at gøre god tjeneste og andre til eksempel løbe gennem spitzrøder for 400 mand ... gang og miste 3 måneders besolding. Dersom nogen herefter i lige tilfald forser, skal han lade hente dom over ham og derefter uden al nåde og videre adspørgen lade ham straffe på livet, hvilket han kan forstændige sine underhavende soldater. Sj. T. 28, 318 b. f.

28. marts (Kbhvn.) Miss. til hr. Jørgen Brahe og hr. Frederick Reedtz. Eftersom kongen fra adskillige steder erfarer, at fjenden skal have i sinde at foretage noget mod Lolland og Falster, og adelen dér vægrer sig i denne besværlige tid at tilstede indkvartering hos deres bønder, og ellers anden tvistighed forefalder, skal de med forderligste forføje sig til Nykøbing, eller hvor den udvalgte prins er at antræffe, og forsamle adelen i dennes nærværelse, og handle med dem, at de til at forekomme den overhængende fare ikke herefter vægrer sig ved at gøre, hvad adelen i Fyen har gjort og bevilget. Sj. T. 28, 319. K. i Danske Kanc. B 175, Renskrævne kongebreve, som ikke er blevet ekspederede.

— Miss. til Anders Bille, Hr. Mogens Kaas og Henning Valden-drop. Det er for afscheedet med de svenske, at deres breve, som de her efter medgiver danske postbude, skal passere frit og uhindret til Hamborg og tilbage igen, de skal derfor indtil anderledes forordnes lade fornævnte breve passere fri, ubehindret og uopbrudt frem og tilbage. F. T. 5, 313 b. f.

— Miss. til Gunde Lange. Hvad Axell Juell til Biørnsholm andrager kan han se af hosføjede supplikation, hvorom han skal erklære sig udførligt og lade bero med kirkens indvielse, indtil han erfarer kongens vilje. J. T. 11, 135. Indl. 20. sept.

29. marts (—) Miss. til Manderup Due og Oluff Brockenhus. Eftersom Johan Brockenhus til Seberkloster på egne og medarvingers vegne anholder om et missive til dem anlangende at åbne og registrere hans afgangne broder Otte Brockenhus' gods, som står under forsegling i hans lossamente, skal de på anmodning gøre dette og give det beskrevet til arvingerne. Sj. T. 28, 319 b.

— Miss. til Ebbe Willfeld. Han skal ufortøvet med nærværende og hos følgende båd hidskikke Niels Nelausen, som opholder sig hos oberstløjtnant Hundermarck i Malmø, indtil der under hans squadron bliver nogen plads ledig. Sj. T. 28, 320.

— Miss. til Falck Lycke. Det er blevet aftalt mellem kongen og kronen Sverige, at deres breve frit skal passere til Hamborg med kongens egne postbude, han skal derfor uopholdt, uopbrudt og umolesteret sende de breve, den svenske kommandant på Helsingborg tilstiller ham, og også lade oversende, hvad der sendes til kommandanten herfra. Sj. T. 28, 320.

— Miss. til Wendtzel Rottkierck. Eftersom hr. Mogens Kaas befalingsmand på Nyborg slot klager over ikke at kunne få de skuder tilbage, som har overført folk til Korsør, samt at der skal ligge en hob

aftaklet for byen, skal han, da det er magtpåliggende, at folket med første kommer der over, straks lade de skuder og smakker som har overført folk komme tilbage, og tilholde borgmester og råd at udtakle de skuder og smakker, som ligger for byen, så de i lige måde kan hjælpe til med forderligste at bringe rytteriet her over. Sj. T. 28, 320. Indl. 27. marts.

29. marts (Kbhvn.) Miss. til Hans Lindenow. Han skal med forderligste lade sende til Nyborg de skuder og smakker, der findes for Kalundborg, til at overføre det holstenske rytteri fra Nyborg til Korsør. Sj. T. 28, 320 b.

— Miss. til Holgers Rosenkrantz. Eftersom han har fået befaling til på kongens vegne at indkøbe 2.000 tdr. havre på Bornholm, skal han handle således med dem, hos hvem han køber, at de med forderligste levere det i København, hvor de siden skal blive betalt, dog at tingningen bliver det nøjest mulige. Sk. T. 7, 65.

— Miss. til Just Friedrich von Papenhemb. De femerske skuder, som ligger for „Rundbye“ skal straks skikkes til Nakskov, hvor de skal anvendes til at gøre en bro. Sm. T. 6, 547.

30. marts (—) Miss. til fru Rigitze Grubbe. Kongen har erfaret, at en del af bønderne i Frederiksborg og Kronborg len endnu resterer med det, de på tre måneders tid skulle have givet til soldaternes underhold sammesteds, uanset at andre har erlagt deres andel. Hun skal derfor alvorligen lade tilholde dem, som endnu resterer, at udlægge lige så meget som de andre, så at der kan være lighed, og den ene ikke skal have mere årsag til at besvære sig end den anden; det er kongens vilje, at den rige skal hjælpe den fattige. Sj. T. 28, 320 b. f.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden har tilforn fået befaling om penge, som bønderne skal give til underhold af soldaterne, som holder vagt ved stranden, han skal herved have i billig agt, at den rige hjælper den fattige. Sj. T. 28, 321.

— Miss. til Niels Trolle. Eftersom han begærer gammelt forfuorred ved til at brænde i corps des garderne, er kongen dermed tilfreds, dog at alene utjenligt ved bruges, og at det, hvor fornødent gøres, udvises af skovfogden i ridefogdens nærværelse. Da han også andrager, at en ganske hob gårde skal være øde i de ham til vagt tilforordnede len, så de til soldaternes underhold tilforordnede penge ikke deraf kan tilvejebringes, er det kongens vilje, at den rige hjælper den fattige. Der- som nogen befindes at restere hermed, skal de tilholdes at erlægge det med forderligste, således som kongen også har tilskrevet fru Rigitze Grubbe. Sj. T. 28, 321 b. Indl. 28. marts.

30. marts (Kbhvn.) Miss. til Malte Juel. Hans erklæring om Christoffer Petersøn er forelæst kongen, som har erfaret sagens lejlighed; Malte Juel skal fortfare med den mod Christoffer Petersøn begyndte proces. Sk. T. 7, 65.

— Miss. til Anders Bille, Hr. Mogens Kaas og Hening Valchen-drop. Erich Quidzou til Thannerup bestalter kornet under det fyenske landkompagni har andraget, at han hidtil ikke har nydt frit kvarter for sin tjeneste men altid selv måttet betale; de skal derfor gøre den anordning, at han herefter, når han er hos kompagniet, bliver holdt som andre gevorbne officerer af lige kvalitet. F. T. 5, 314.

31. marts (—) Miss. til Flemming Willfeldtt. Eftersom han andrager, at en del korn., som er forstrakt til kronen af adelen i Sjælland, findes i Holbæk, skal han med forderligste lade fragte skuder og levere det på Provianthuset, hvor han skal blive tilbørligt kvitteret. Sj. T. 28, 322.

1. april (Kbhvn.) Bevilling for denne brevviser P a u l u s E r m a n, at han alene må anrette et a p o t e k i L u n d og sammesteds handle med speceri og ellers nyde benådninger som formanden. Han skal være forpligtet til altid at have i forråd gode friske og ustraffelige medikamenter og andre varer, som bør findes hos et godt og færdigt apotek, og sælge det til hvem der behøver det for billig og lidelig værd. Han skal lade sig finde flittig med det, han skal komponere til patienter. Han skal være forpligtet til altid at holde fornemme og dygtige apotekersvende, og selv i alle måder forholde og anstille sig som en god og forfaren apoteker bør, så at ingen med billighed kan beklage sig over ham eller hans apotek, såfremt han ikke vil have denne bevilling forbrudt. Indtil han kan opholde sig sikker i Lund, må han begynde apoteket i Malmø, og ellers når nøden fordrer det have sin tilflugt der. Sk. R. 5, 427 b. f. Indl. u. d.

2. april (—) Miss. til Offue Giedde. Han skal tilholde de kaptajner, som herefter bliver kommanderet til at ligge på prammen, at de tilsteder de nederlandske ostfarder at sætte på de steder, de selv vil, når de alene giver besked fra sig, hvorhen de vil. Sj. T. 28, 322.

— Miss. til Wendtzell Roedtkierck. Han andrager, at en stor part af bønderne i Antvorskov og Korsør len har haft stor m i s v æ k s t på deres korn, så at det befrygtes, at en del af dem bliver slet øde, med mindre de kan bekomme nogen hjælp til sædekorn, kongen er derfor tilfreds, at han forstrækker dem, som har lidt skade, med 18

lst. byg til sædekorn, dog skal det haves i agt, at det bliver betalt igen i rette tid. Sj. T. 28, 322.

2. april (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Sjælland. De har tilforn fået befaling til at lade indkvartere tvende kompagnier til hest af dem, som kom fra Als, på Lolland og Falster. Da ritmester Ecksteen med underhavende kompagni er kommanderet hid, skal de af de folk, som kommer fra Als kun kommandere eet kompagni til Lolland og Falster, i Ecksteens kompagnis sted ønsker kongen, at de lader indkvartere en anden, enten hvor han lå, dersom de ellers eragter fornævnte by for sin kvota kan tilkomme tvende kompagnier, eller andetsteds her i landet som de agter det bedst. Sj. T. 28, 322 b.

— Miss. til Hr. Tage Tott. Hvad dr. Peder Winstrup, superintendent i Skåne andrager, kan han se af hans hofølgende indlæg. For at sagen uden ophold kan komme til ende, skal han tilholde borgmestre og råd i Malmø, at de, så vidt af verdslig øvrighed bør at kendes, dømmer og sententzerer, som de det agter at forsvare. Hvad kongen i lige måde af Hans Wilt, vagtmester i Malmø har fået angivet, kan også ses af hans hoføjedede supplikation, Tage Tott skal være ham behjælpelig, så at han kan få nogen besolding for den anbetroede bestilling. Sk. T. 7, 65. Indl. 29. marts.

3. april (—) Miss. til Hr. Tage Tott. Borgmester og råd i Malmø har andraget, at den tid nu er forbi, i hvilken de har tilbudt sammesteds at underholde en del folk til hest og fods. Da de derfor begærer, at kongen skaffer andre midler dertil, og dette vil falde vanskeligt i en iil, skal han på kongens vegne handle med borgmestre, råd og menige borgerskab der i byen om at underholde samme folk endnu fire ugers tid som tilforn. Imidlertid vil kongen lade gøre anordning til at skaffe andre midler til fæstningen, så at de ikke skal besværes med samme folk mere, og ellers med al kongelig nåde vide at erkende, hvad de allerede har gjort, kongen og deres fædreland til tjeneste. Sk. T. 7, 65 b.

4. april (—) Fru Maren Below afgangne Christian Holckis til Hastrup fik bevilling, at hendes afgangne søns lig måtte stå over jorde 8 dags tid over de sædvanlige tre uger, der ellers er tilladt adelen her i landet at lade deres afgangne venners lig stå over jorden. Udt. i Sj. R. 21, 350. Indl. 3. april.

— Peder Grubbe fik bevilling at lade sig vie på en sal med sin brud; lyder ord fra ord som det Christian Holck bekom, findes

supra pag.¹ . . . allene dette blev tilsat i enden; Disligeste eftersom han har andraget om i bemeldte bryllup at måtte bruge nogen gamle gyldestykkets sperlagen og tapeter, som hans morfars fader afgangne Steen Rosensparre skal have foræret sin datter, for at han hertil ikke skulle forårsages at anvende nogen omkostning, bevilger kongens hans begæring. Sj. R. 21, 350.

4. april (Kbhvn.) Miss. til Niels Wind. Han skal alvorligt tilholde bønderne i sit len., at hver fire gårde lægges i læg og leverer et læs hø i København, som skal være 4 sjællandske alen lang 3 alen bred og 2 alen over haffnerne, hvorfor de skal have 1½ rdlr. I lige måde skal hver fire gårde levere 1 td. havre til rytteriet, som indkvarteres her, hvorfor de skal have 1 rdlr., hvilket de har at efterkomme, såfremt de ikke vil, at rytterne skal tilsendes dem. Sj. T. 28, 322 b. f.

— Ab. brev at eftersom Henning Paawisk til Hollegård for sædvanlig fæste nu har fæstet Flemløse korntiende, der er ledig efter afgangne Otte Brochenhuus, til Predbiørn Brahe til Knudstrup konfirmerer kongen fæstebrevet i alle dets ord og punkter. F. R. 4, 345.

— Miss. til Lavritz Ebbesen. Da han tilbyder endnu at forstrække 200 tdr. korn eller noget mere og 1½ skpd. flæsk, og da der er gjort Johan Ebbesen indvisning i denne forstrækning, skal han være denne følgagtig, når han begærer det og med skibe agter at affordre. Siden vil der af Kancelliet blive givet forsikring derpå. J. T. 11, 135 b.

5. april (—) Konfirmation af den af rigshofmester Corfitz Wlfeldt Kbhvn. 6. marts 1643 med Samuel Samuelsøn, byfoged og sisemester i Roskilde sluttede akkord, hvorved der på kongens vegne er tilsagt Samuel Samuelsøn kongens told, som kan falde i og for Roskilde af fremmed øl, dansk øl, malttold, mjøl, dansk eddike og dansk brændevin, som tolderne tilforn har oppebåret der, efter toldordinanse at oppebære på tre års tid fra Philippi Jacobi 1643 for 230 rdlr. in specie årligt, hvilke han til hver Phillippi Jacobi skal erlægge i rentekammeret. Dog skal det fremmede øl, adelen og andre privilegerede bekommer, sise frit afkortet deri. Sj. R. 21, 350 b. f.

— Miss. til lensmændene i Fyen og Sjælland. De skal vide, at en flåde skal udrustes på foråret, hvortil behøves badskærere. København² skal derfor udgøre badskærere med udstafferede kister, som skal være tilstede, når de tilsiges, og borgmestre og råd skal tilholdes

¹ Jfr. 19. aug. 1644. ² Åbenbart fejlskrift for: købstæderne.

etc. De skal også tilholde København [købstæderne] at have trommer ved hånden, og kan der ikke skaffes så mange, skal de i stedet skaffe lige så mange pibere og skalmejblæsere.

Trompetere og pibere: København 4, Køge 1, Helsingør 2.

Badskærer: København 4, Helsingør 2, Køge 2, Roskilde, Ringsted, Vordingborg 1, Slagelse, Korsør, Skelskør 1, Kalundborg og Holbæk 1, Næstved, Præstø 1, Odense og Bogense 1, Nyborg og Kerteminde 1, Assens, Svendborg, Middelfart 1. Sj. T. 28, 323.

5. april (Kbhvn.) Miss. til Oluff Brockenhus. Han skal være tilstede førstkommande 10. april i København og på skiftet efter Jørgen Grubbe være fru Rigidtz Grubbes væрге. Sj. T. 28, 323 b.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Den udvalgte prins Christian har til soldaterne i Lolland og Falster fået bevilget på tre måneder skatterne af Nykøbing, Alholm og Halsted kloster len samt adelens forstrækning sammesteds 1 sldr. af hver td. hrtk. såvelsom præsternes skatter, som sig beløber udi en summa 13.174½ rdlr. 1 ort 6 sk. Kongen har nu af rigens råd, som er til stede hos ham, erfaret, at der deraf efter ordre er optaget 6.777 rdlr. til adskillig fornødenhed, som dog var ubevidst, da første overslag blev gjort, og da de begærer at vide, hvor det skal annammes, som tilforn er optaget, så skal de 6.377 rdlr., som er tilovers af fornævnte skatter og kontribution på deres anmodning, anvendes til folkernes underhold i Lolland og Falster, såvidt det kan tilstrække, og imidlertid skal der blive tænkt på andre midler til soldateskens underhold der. Sm. T. 6, 548 f. Indl. 20. marts.

6. april (—) Miss. til kommissarierne på grænserne. Eftersom de svenske har fået frihed til at sende deres breve til Tyskland gennem kongens lande, og det højlig er kongen angelegent daglig at vide tilstanden i Norge, skal de gøre deres bedste ved mediatorerne at tilvejebringe lige frihed for pas og breve, der hver uge kan komme fra Bahu ned til Danmark eller den modsatte vej. Sj. T. 28, 323 b. f.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Han skal flittigt communicere med Hannibal Sehested, statholder og general i Norge. Dersom lejlighed byder sig til at gøre kongen og riget nogen tjeneste, og der kan ske fjenden afbræk, skal han, når Hannibal Sehested adviserer ham, lade sig dette være angelegent, dog skal han have i agt, at fæstningen i hans fraværelse ikke forsømmes, hvorfor det også er befalet Hannibal Sehested at sende ham kvalificerede og tro officerer, som skal have i agt, at alt går vel til på fæstningen. Sk. T. 7, 72. Her ved er skrevet: NB. Dette brev skulle have veret indført pagina 66.

7. april (—) Miss. til Wendtzell Rottkierck. Hertug Frederik har

sendt nogle af sine heste til Fyen, hvilke kongen har undt staldrum og foder på Antvorskov, han skal derfor, når hestene ankommer, sørge for dem lige som for kongens heste sammesteds. Sj. T. 28, 324.

7. april (Kbhvn.) Miss. til Hr. Mogens Kaas, Henning Valchen-drop og Arent von der Culov. Eftersom Uldrichsholmbs tjenerne ikke alene føre sten, kalk og kampesten, der gøres fornøden til bygningen, skal de tilholde bønderne i deres len, at enhver af dem fører så meget kalk og sten dertil fra Kerteminde, som de kan på en dags tid; de skal også tilholde nogle af de nærmestboende at hjælpe Uldrichsholmbs tjenere at age kampesten til grundvolden på husene, som nu forfærdiges og med at rejse husene, som med første skal op-sættes. F. T. 5, 314 b. f.

— Miss. til Anders Bille. Af hans folk skal 120 mand til hest være indkvarteret i Haderslev, de skal tilføje byen og lenet så stor skade, at det frygtes, at man for deres skyld ikke får sæden i jorden, han skal derfor sørge for, at der hos fornævnte folk bliver holdt god justits, og at der skaffes dem fornøden underhold fra Nørrejylland, da de der bor i Haderslev len har befaling til at kontribuere til kongens fæstning Glychstaad. F. T. 5, 315.

8. april (—) Miss. til Falck Lycke. Han skal gøre den anordning, at kaptajnerne Peder Bilde og Niels Holgersen med deres kompagnier er beredt til at følge den ordre som kongen med forderligste skal lade komme. Sj. T. 28, 324.

— Miss. til Anders Bilde. Han skal med allerforderligste, ved nat og dag, hidskikke underarkelimester Iffuer Børgesen, da kongen behøver hans tjeneste her. Sj. T. 28, 324 b.

— Miss. til Otte Tott. Da Willom Thomesøn, landsdommer i Blekinge har fået tilladelse til at blive i København i en seks ugers tid, skal han forordne Knud Pedersøn, borgmester og tolder i Ronneby til i Willom Thomesøns fraværelse at sidde i retten og kende og dømme i de sager, der indkommer for ham. Sk. T. 7, 66.

— Miss. til Hendrich Podebusk og Jochum Buckhvold. Niels Gyldenstiern til Villemøse har på sin datter jomfru Helvig Gyldenstierns vegne og jomfru Anne Munk på egne vegne andraget, hvorledes et kgl. missive til gode mænd om at dømme og kende på noget jordegods som endnu er uskiftet mellem Niels Gyldenstierns Gieldskoffvis kreditorer, ikke skal være efterkommet formedelst afgangne Tønne Fris og Claus Brokenhus, landsdommer i Fyen, så vel som Hans Andersen i Assendroup ikke skal have indstillet sig med regnskabet på

de interesseredes gods' oppebørsel. På det at samme jordegods og oppebørsel kan blive adskilt mellem de interesserede, forordner kongen adressaterne på ansøgernes begæring til kommissærer i sagen. De skal med det første indstævne de interesserede til at møde i Odense og da til endelig ende adskille og kende både om jordegods og oppebørsel, så at enhver kan få at vide sin andel. Dersom nogen af de berettigede parter ikke møder, skal de adskille deres anpart, så vidt agtes at kunne tilkomme dem, og de skal tilholde fornævnte Hans Andersen, når han bliver stævnet, uden ophold at indstille sig med sit regnskab over hvad han har oppebåret på de interesseredes vegne. Dersom han eller nogen på hans vegne ikke møder med samme regnskab, skal de kende og judicere efter loven, hvor han som en ufri person bør at stå til rette, fordi han var kongens forrige befaling overhørig, og skønt lovlig stævnet af kommissarierne ikke var mødt med de interesseredes regnskab. Hvad der bliver handlet i mindelighed eller kendt ved dom skal de beskrive, og skulle en af dem få forfald, skal den til stede kommende have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i den udeblevnes sted og uden videre ophold efterkomme denne befaling. F. T. 5, 321 f.

9. april (Kbhvn.) Miss. til Rigitze Grubbe. Eftersom kongen erfarer, at løsgængere opholder sig i Hillerød, skal hun med forderligste lade gøre den anordning, at sådanne bliver afskaffet, og siden have i god agt, at ingen kommer igen. På det at al mutvillighed og disordre desto bedre må forekomme, skal hun tilordne tvende vægtere, som skal underholdes af indvånere i Hillerød, og som kan have god agt på alting om natten og ellers sådanne mutvillige antaste og levere i forvaring. Vægterne skal være forskånet for al tynde, på det at de desto flittigere kan efterkomme deres bestilling. Sj. T. 28, 324 b.

— Miss. til rentemestrene. Eftersom fru Rigitze Grubbe afgangne Hans Wldricks begærer at måtte godtgøres af Kronborg og Frederiksborg len, lige som formanden Frederik Wrne, årligt $5\frac{1}{2}$ lst. 3 pd. byg og mel, $8\frac{1}{2}$ lst. 3 pd. byg og malt og 500 tdr. havre, efter den pris det plejer at anslås i Rentekammerets takst, skal de godtgøre hende sådant og kvittere i hendes husbonds genantspenge, hvilket de således skal føre kongen til regnskab. Sj. T. 28, 324 b. f. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Knud Wldfeldt. Eftersom generalproviandtmeister Jørgen Skrøder har begæret kongelig befaling om, når middel dertil er, efterhånden og efter hans bestallingsbrev at contentere hans årlige besolding, skal Knud Wldfeldt gøre dette. Sj. T. 28, 325.

— Miss. til Hr. Tage Tott. Eftersom han har meddelt, at der ikke er nogen hos ham i Malmø, der kan besøgte og taksere Oluf Steenvinckels bygning sammesteds, hvilket dog skal ske før end hans regnskab kan underskrives, så tilskikkes herhos en murmester og en tømmermand, Isach Rasmussøn og Tobias Herberstreit, der har fået befaling til med forderligste at besøgte og taksere dets beskaffenhed under deres hænder beskrevet, på det regnskabet kan komme til ende. De materialer, Oluf Steenvinckel kan have i behold, skal han mod bevis lade levere Tage Totts skriver. Sk. T. 7, 66. Incl. 18. marts.

9. april (Kbhvn.) Miss. til Holgers Rosenkrantz. Eftersom han har givet til kende, at han på fæstningen alene har firs mand, som landet og borgerskabet i Visby underholder, skal til samme fæstnings forsikring antages 100 mand, hvortil han skal søge midlerne hos indbyggerne på fornævnte Gulland og i Visby, så vel som til samme folks underholdning når de er antaget. Gøres det fornødent, kan han udtage de bedste af de unge folk der på landet og bruge dem på fæstningen, anseende at det er til deres egen og til deres fædrelands forsvar, hvortil enhver uden modsigelse godvilligen bør at lade sig finde. Ellers skal han have god agt på alting og gøre sådan anordning, som han det i sin tid agter at forsvare. Sk. T. 7, 66 b.

— Konfirmation på et fæstebrev udstedt af Henning Paavisk, der er forlenet med den gejstlig jurisdiktion over Assens provstis kirker. Eftersom Jens Nielsen godvillig har afstået Indtzløff kirkes korn-tiende, som hans hustru Caren Bernsdatter hidtil har haft i fæste, til Oluff Clausen Boegelund, må denne nu oppebære tienden i kærven i sin livstid og skal i fæste give kirken halvattende¹ rdlr. og den sædvanlige årlige afgift: rug halvottende ørtte, byg ni ørtte og 1 ørtte havre. Dette skal han levere på de steder, Henning Paavisk eller hans efterkommere befaler på kirkens vegne, i godt, ustraffeligt korn inden fastelavn, eller have dette brev forbrudt. Alle sognemændene skal årligt give fornævnte Oluff Clausen tienden i kærven, som det er billigt og ret efter recessen og ordinansen. Brevet, der er undertrykt med Henning Paavisks signet, underskrevet med hans egen hånd og dateret Assens 9. januar 1645, stadfæstes på begæring af fornævnte Oluff Clausen i alle ord og punkter. F. R. 4, 345 b. f.

— Bevilling at jomfru Sophie Rosenkrandt, Otte

¹ Fejl for halvottende?

Christoffersdatter, på sin begæring og eftersom hendes lavværge Hendrik Podebusk til Kiørup i lige måde begærer det, må være sin egen værge, tilforhandle sig gods, og hvad hun låner af gode venner, må efter hendes brev og segl, efter hendes dødelig afgang, først betales af hendes efterladte gods, anseende det alle vel vitterligt er, at der slet intet er tilfaldet hende efter hendes forældre. F. R. 4, 347.

9. april (Kbhvn.) Miss. til Hr. Mogens Kaas og bispem i Fyen. Deres erklæring om den sag mellem præsten i Olrup og Stenstrup er forelæst kongen, og de skal træffe anordning i henhold til forn. erklæring. F. T. 5, 316 b.

10. april (—) Forpagtningsbrev til Peder Suenske på Ladegården for København. Kongen forpagter ham på 3 år al avlen af kornsæd, høbjergning, staldøksnes foring til fødnings og al anden nytte og fordel, som kan bekommes af den store Ladegård. Ladegårdens avl med pløjning, sæd, høst, arbejde, gærder at lukke og vedligeholde, samt andet arbejde som vedkommer avlen og kan falde til Ladegården, bønderne skal drive og forrette, som de hidtil har gjort. Sammeledes må Peder Suenske nyde fiskeriet i de to små damme, og vederlægge og betale rugsæden, som nu er sået, med frøgæld. Han må annamme til inventarium alt boskab på Ladegården og levere det fra sig lige så godt som det nu er, enten bøtter, såer, kærner, spande, hylde eller andet, kørne og deres opfødning skal takseres af uvildige mænd og indføres i samme inventar, kør og opfødning skal han i lige måde forskaffe og levere af lige god art, som han nu annammer. Her imod skal Peder Suenske eller hans arvinger een for alle og alle for een være forpligtet årligt til Philippi Jacobi dag at erlægge i Rentekammeret 2.200 enkende rdlr. in spec. og der foruden betale 100 læs ved, som kongen har bevilget ham til ildebrand, hvilket lensmanden på København slot skal lade ham udvise af kronens skove, han skal også betale masken, som kongen har bevilget ham af det store Bryggers til kørne for særdeles og ordinær betaling. Peder Suenske skal også være forpligtet til, såfremt kongen behøver det, på Provianthuset at levere det korn og anden afgrøde, som kan falde der på Ladegården, efter kapitelskøb så vel som mælk og smør efter ordinær takst som tilforn efter kongens egen ordre. Ej heller skal Peder Suenske afhænde eller lade udføre noget af Ladegårdens løsøre eller rugfoder, lade alt udføre og fortære på stedet, for at gårdens mark ikke for gødnings skyld skal forsømmes eller fordærvs. Da kongen selv vil lade al bygningen vedligeholde både med plankeværk, broer og porte på kongens egen vej skal Peder Suenske aldeles ingen flikkeri eller udgift tilskrive

kongen, og i lige måde skal alle de huse, som nu er på kongens egne veje blive ved magt.

Forpagtningen skal begynde Philippi Jacobi dag 1645 og ende Philippi Jacobi dag 1648. Sj. R. 21, 351—52 (Tr.: KD. III, 255 f.).

11. april (Kbhvn.) Miss. til Offue Giedde. Eftersom Lauridtz Hammer, borger i København til kongens fornødenhed har leveret en del skorn jern, skal Offue Giedde lade ham levere lige så meget andet jern, som han beviser at have leveret skoren jern, i Bradtzberg len, skippundet beregnet til 10 rdlr., som siden skal godtgøres i lenets afgift. Sj. T. 28, 325.

— Miss. til Hendrick Romel. Kongen erfarer, at mag. Johan Rawt, tilforordnet professor eloquentiæ i Sorø, for nogen tid siden har begæret forlov af ham en kort tid, og nu er udeblevet år og dag og berettes at rejse omkring i Polen og andetsteds, hvorover den adelige ungdom, som in puritate lingvæ Latinæ burde institueres og forfremmes, meget forsømmes. Han skal derfor med forderligste erklære sig, om fornævnte mag. Rawt er bortblevet så længe med hans vilje og samtykke, for at kongen derefter kan gøre anden fornøden anordning. Sj. T. 28, 325 b.

— Miss. til Wendtzell Rottkierck. Han skal med forderligste mønstre det gevorbne rytteri, som ligger i Slagelse, Næstved, Skelskør og Korsør, dog ikke det holstenske, som sidst ankom, og eftersom han befinder dem bereden eller ubereden og dygtige til at gøre tjeneste, skal han lade give en måneds sold af de penge, som vil blive tilstillet ham af generalkrigskommissarius Knud Wldfeld. De kompagnier, der befindes så svage, at de ikke kan gøre fuldkommen tjeneste, skal stikkes under de andre, når kongen derom tilforn bliver beredt, med mindre ritmesteren selv med det forderligste vil hjælpe deres kompagnier på fode mod rigtig betaling, som skal gives dem i sin tid. Det skal også straks i første mønstring antegnes, så vidt enhver af dem er bekostet derpå, at det kan blive betalt. Sj. T. 28, 326.

— Miss. til Knud Wldfeldt. Han skal denne gang alene betale enhver af de oberstløjtnanter, som er i tjeneste, så meget som en ritmesters månedssold kan beløbe. Hvad der videre for deres person kan tilkomme, skal de have i rest, indtil videre penge indkommer. Eftersom de ligger i kvarter, skal der denne gang intet gives dem på deres vognheste. Hermand Kragh til Trudtsholm, bestalter kornet, skal efter forrige missive betales som andre gevorbne kornetter. De kompagnier, der er så svage, at de ikke kan gøre fuldkommen tjeneste, skal stikkes under de andre, med mindre ritmestrene selv med

det forderligste vil hjælpe dem på fode mod rigtig betaling i sin tid. Straks til første mønstring skal antegnes så vidt af enhver er bekostet derpå, at de i sin tid kan blive betalt. Sj. T. 28, 326.

11. april (Kbhvn.) Miss. til rådet som var til stede. Eftersom de engelske såvelsom stædernes herværende deputerede og gesandter beklager sig højt, at de til ingen ende kommer med deres hverv, skal tvende af dem sammen med Detloff Rewentklow, tysk kansler, med allerforderligste gøre til ende med fornævnte gesandter, efterdi forhandlinger dog allerede er begyndt, så de ikke kan besvære sig over videre ophold. Dog skal det have i agt, at de kan blive betalt i terminer på deres fordring, efterdi det ikke så snart kan ske med barskab, og at det ostindiske skibs restitution søges med flid, da rigens admiral Offue Giedde og statholder Hannibal Sehested er occupeerede med flåden og de norske sager, ønsker kongen, at de skal befatte sig alene dermed. Sj. T. 28, 327.

— Miss. til Hr. Tage Tott. Han skal med aller første holde mønstring over alt det gevorbnne folk til hest og fods, som ligger i Malmø. Eftersom rytteriet findes komplet og dygtig til at gøre tjeneste med hest og færdig gevær, skal enhver af dem ved kommissarieskriverne gives en måneds sold. I lige måde skal han lade mønstre de tvende kompagnier af adelens, som nu ligger i Malmø og forfare, om de findes komplet og munsterhaftige. Eftersom kongen formoder, at borgerskabet i Malmø efter forrige missive har erklæret sig [for] endnu en månedstid at underholde fodfolket som hidtil, skal han med allerfordeligste erklære sig skriftlig om dette og om fæstningens øvrige beskaffenhed og derhos have i agt, at kongen underrettes om hvor stærk garnisonen er, og hvad videre kan agtes fornødent at erindre, samt om noget af garnisonen uden fare eller skade for fæstningen kan undværes til denne provins' bedre forsikring, at de da med forderligste kan blive overskikkede med skibe. Erklæringen skal indsendes til Kancelliet. Sk. T. 7, 67.

— Miss. til Henning Valchendrop, Falch Giøe og Lauris Ulfeld. De skal snarest holde generalmønstring i Fyen over det gevorbnne folk efter rullerne på heste, folk og gevær, for at de gevorbnne folk til hest, som findes dygtige til at gøre tjeneste, kan få en måneds sold af de penge, som Falch Giøe til Huidkield efter befaling skal have tilstillet af Knud Ulfeld, hvilke siden efter Anders Billes ordre skal uddeles til folket. De skal også tilholde dem, der findes uberedne, inden månedsdag at udmontere sig, så fremt de ikke ganske vil være kasseret. De kompagnier, der befindes så svage, at de ingen

fuldkommen tjeneste kan gøre, skal stikkes under de andre, med mindre ritmestrene selv med det forderligste vil hjælpe deres kompagnier på fode mod rigtig betaling til sin tid, hvilket straks i første mønstring skal antegnes. F. T. 5, 315 b.

12. april (Kbhvn.) Miss. til rigens marsk. Eftersom Frederick Randtzows regiment til fods endnu ingen oberst har fået efter hans dødelige afgang, har kongen for godt anset, at regimentet skal gives oberst til fods Axel Wrup til Belteberg. Anders Bille skal derfor, når Axel Wrup igen bliver løs fra fjenden, forestille ham som oberst for regimentet, fra hvilken tid der også skal gives ham obersts traktement. Sj. T. 28, 327 b.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Kongen sender derhos åbne patenter og befalinger til officererne over rytteriet især dem, som nylig er kommet fra Holsten. De skal lade dem læse på tilbørlige steder og siden i egen person drage til de steder, hvor rytteriet ligger, og der forfare, hvorledes de forholder sig, finder de nogen uskikkeligbed, skal de lade dem, der har forset sig straffe alvorligt. Sj. T. 28, 327 b. f.

13. april (—) Mickell Oellson boende på Amager fik bevilling til at indlade sig i ægteskab med Sidtzell Søffrensdatter, som var beslægtet med ham i tredie led. Udt. i Sj. R. 21, 352.

— Miss. til Niels Wind. Eftersom Ladegården for København er forpagtet til Peder Suenske, skal han alvorligt tilholde bønderne at drive avlingen som tilforn. Såfremt der tilføjes Peder Suenske skade for bøndernes forsømmelse eller mutvillighed, skal de stande til rette. Sj. T. 28, 328. (Tr.: KD. V, 276 f.).

— Miss. til rigens hofmester. Borgerskabet i Stege beklager sig, at det falder dem alt for tungt at underholde det kompagni ryttere, som er indkvarteret der, eftersom de har ringe eller fast ingen middel til hør, havre og strøelse. Han skal derfor gøre den anordning, at bønderne der kommer til hjælp, så at borgerskabet kan blive ved magt og kongen blive forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 328 b.

— Miss. til Jacob Grubbe. Eftersom Iffuer Krabbe til Wedholm, hans forrige løjtnant nu er forløvet fra hans kompagni, kan han i stedet antage Jørgen Suab til Ebderup. Sj. T. 28, 328 b.

14. april (—) Forpagtningsbrev for Peder Pedersøn, skriver på Københavns slot, hvorved han på 3 års tid forpagter al avlen af kornsæd høbjergning, staldøksnes foring og hvad anden nytte og fordel, som kan bekommes af kronens ladegård Ibstrup på Københavns len og dens tilliggende brug, ladegårdens avl med pløjning, sæd, høst arbejde, gærder at lukke at vedligeholde, så vel

som ladegårdens avl til København at udføre og hvad andet arbejde, som vedkommer avlen og kan falde til ladegården, bønderne skal drive og forrette som hidtil. Sammeledes må Peder Pedersen nyde fiskeriet neden for ladegården. Han skal betale rugsæden, som nu er sået i gårdsens mark. Han må bekomme så meget af den byg og havre, som er i forråd, som han kan behøve til vårsæd i ladegårdens mark, hvilket han straks skal betale med andet og lige så godt korn på Provianthuset og det store bryggers. Han må annamme til inventarium alt boskab og husgeråd på ladegården, og levere det fra sig så godt, som han nu annammer det. Dog skal alt kvæget, som er af kongens egen opfødning, sendes til Frederiksborg. Han skal have fri olden til ladegårdens egne opfødte svin. Her imod skal Peder Pedersen og hans arvinger en for alle og alle for en årligt til Philippi Jacobi dag være forpligtet ufejlbarligt uden al afkortning at erlægge i rentekammeret her i København 600 enkende rdlr. in specie og derforuden betale 80 læs ved, som kongen bevilger ham til ildebrand, hvilke lensmanden på Københavns slot skal lade ham udvise af kronens skove og også nødtørftige staver og ris til gærderne at lukke og vedligeholde. Desligeste skal han være forpligtet, såfremt kongen behøver det, at levere på Provianthuset det korn og anden afgrøde, som kan falde der på ladegården, efter kapitelskøb. Peder Pedersen må ikke afhænde eller på andre steder lade henvære noget af ladegårdens hø eller rugfoder men det altsammen lade udføre og fortære på stedet, på det at gårdsens mark ikke for gødningens skyld skal forsømmes. Efterdi kongen selv vil lade al bygningen vedligeholde, skal Peder Pedersen aldeles ingen flikkeri eller udgift tilskrive kongen, dog skal han have god og flittigt tilsyn, når vinduerne der på ladegården er repareret, at de ikke skades af storm og uvejr for hans forsømmelses skyld. Dersom kongen lader indlægge ved til at tørre på ladegården, skal han ikke befatte sig dermed. Denne forpagtning skal angå fra Philippi Jacobi dag 1645 og endes Philippi Jacobi dag 1648. Sj. R. 21, 352 b. f.

14. april (Kbhvn.) Miss. til Falck Lycke. Eftersom Hermand Holst forrige tolder i Øresund beklager sig, at borgmester og råd i Helsingør pålægger ham indkvartering ubilligt og over hans formue, skal Falck Lycke sætte og taksere hvor stor indkvartering, der med rette bør tilkomme ham. Sj. T. 28, 328 b. f.

— Miss. til Knud Wldfeld. Eftersom Iffuer Krabbe til Wedholm, kaptajnløjtnant under oberstløjtnant Firx en tid lang har siddet fangen hos fjenden og der betalt sin fortæring, er kongen tilfreds, at han giver ham 300 rdlr. af de penge, som bliver til overs,

efterdi kompagnierne til hest ikke skal findes så stærke, som de sig angiver. Med officerernes underholdning under adelens rytteri skal forholdes efter forrige ordre. Hvad angår Sigwart Wrne til Raarup og Niels Wind til Grundet, skal der gives dem noget efter kapitulationen, rådet tilforn har gjort med dem. Sj. T. 28, 329.

14. april (Kbhvn.) Ab. brev at Søffren Andersøn tyske kancellitjener fik brev på et kannikedømme i Lund domkirke efter afgangne dr. Peter Pey. Udt. i Sk. R. 5, 428.

—¹ Jacob Ørn, vicekapelmester, fik brev på et vicarie i Arhus domkirke kaldet Johannis Evangelistæ, som dr. Peter Pay fradøde. Udt. i J. R. 10, 359. K. med påtegning: Efter Otthe Kraghs ordre.

15. april (—) Miss. til Niels Wind om Ibstrup ladegård af samme indhold som miss. 13. april til samme om Københavns Ladegård. Sj. T. 28, 328.

— Miss. til fru Rigitze Grubbe. Eftersom kronens bønder i Veiby sogn i Kronborg len andrager, hvorledes stor armod skal være dem tilslagen, så at de ikke skal kunne blive ved magt, med mindre kongen bevilger dem noget afslag i landgilden i år, og kongen af deres indskikkede erklæring erfarer, og det med nøjagtig tingsvidne bevises at være sandfærdigt, har kongen bevilget efterskrevne afslag i år: Weiby sogn og by, Lauridtz Oluffsen afslag på rug 2 tdr., Wnderup, Anders Hansen rug $\frac{1}{2}$ pd., Suend Oluffsen rug 15 sk. Mønge, Oluff Rasmussen 15 sk. . . ., Jens Lauridtzen rug 1 td.; Orby, Oluff Mickelsen rug 1 pd., Peder Pedersen afslag på sin hele korn landgilde, Peder Bendtzen afslag på al sin ruglandgilde og byg 16 sk., Lauridtz Lauridtsen afslag på al sin landgilde, Anders Pedersen rug 2 tdr., Jens Pedersen rug $\frac{1}{2}$ pd.; Hollønse, Thue Nielsen afslag på al hans landgilde, Hemming Nielsen rug $\frac{1}{2}$ pd. byg $\frac{1}{2}$ pd., Rasmus Pedersen rug 1 pd. byg $\frac{1}{2}$ pd., Oluff Jensen byg $\frac{1}{2}$ pd., Knud Hansen rug 1 td., Peder Nielsen byg 1 td., Madtz Oluffsen rug 1 td.; Weiby, Jacob Mortensen 1 td. Hvilket således skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 329 f.

— Miss. til Sigwart Wrne. Eftersom han giver tilkende, at der i hans len findes 10 eller 12 heste, som skulle have været brugt til stykkerne, men som blev fundet for små, er kongen tilfreds, at han bruger dem til sit kompagni, dog med kondition, at han når heste gøres fornøden til artilleriet, skaffer andre. Da han også andrager, at en stor

¹ K. har fået denne dato rettet til 15. april.

del af korn og madskatten i hans len ligger i beredskab, skal han fragte fornødent skiberum dertil og med forderligste sende det til Proviant-huset, hvor han tilbørligt skal blive kvitteret. Sj. T. 28, 330.

15. april (Kbhvn.) Miss. til rentemestrene. Der er trætte mellem afgangne Crapei og Jacob Mickelsens arvinger [om] 3.000 rdlr., 10.000 pd. peber, samtlige begærer regnskaberne over det Ostindiske Kompagni til efterretning, hvilke berettes at være under lås i fornævnte Crapeis gård, til hvilken de skal have nøglerne. De skal derfor forordne nogle renteskrivere, som i de interesseredes overværelse kan optage, efterse og oplede regnskaberne og fra sig give beskrevet hvad efterretning, de finder deri til sagens oplysning. Sj. T. 28, 330. (Tr. KD, V, 277).

— Miss. til Falck Lycke. Eftersom 300 mand af oberst til fods Christopher Steensens regiment er befalet at forføje sig til Helsingør, hvor de med allerførste skal få videre ordre, skal han tilholde borgmester og råd sammesteds at skaffe fornøden kvarter og underhold. Sj. T. 28, 330 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden har tilforn fået missive anlangende en del sække, som han med forderligste skulle sende til Provianthuset. Efterdi det endnu ikke er efterkommet, skal han med forderligste efterkomme befalingen. Sj. T. 28, 331.

— Miss. til Niels Wind. Eftersom Ladegården for København er bortforpagtet, og en hob marker dog er forbeholden nemlig Iislemarck, Jonstrup Wang, Kongs Eng ved Køge, Krog, en eng, som Roskilde borgere slår, Thostholmen, og en enghave liggende i Birket ved Waldby, skal han have flittig indseende med, at det hø, der avles, alene bruges til det, hvortil det er forordnet af kongen. Sj. T. 28, 331. (Tr. KD. V, 277).

— Miss. til Niels Wind. Peder Suenske begærer det korn, som findes på Ladegården og er aflagt til sæden, ungefær 6 lst. byg. Dette må han beholde med den kondition, at han betaler med lige godt sjællandsk byg eller malt inden 3 uger, såfremt han ikke vil stå til rette. Sj. T. 28, 331 (Tr. KD. V, 277 f.).

17. april (—) Miss. til Niels Trolle. Han skal med allerførste forføje sig til København. Sj. T. 28, 331 b.

— Miss. til Hans Lindenow, hr. Frederick Reedtz og rentemestrene. Eftersom der er irring og trætte mellem borgmestre og råd i København og kongens tjenere der om indkvartering, skal de med allerfor-derligste sætte og taksere, hvor stor indkvartering kongens tjenere kan tilkomme. Sj. T. 28, 331 b. (Tr. KD. V, 278).

17. april (Kbhvn.) Miss. til hr. Frederick Reedtz. Hvad forstanderen over Herlufsholm skole andrager, kan han se af hosføjede supplikation. Han skal derfor så vidt muligt hjælpe ham til rette og tilholde Næstved borgere ham ikke videre til upligt at besvære. Gøres det endelig fornødent, at skolens bønder skal have indkvartering, skal de ikke besværes mere dermed end andre. Sj. T. 28, 332.

— Miss. til borgmestre og råd i København. De skal alvorligt tilholde borgerskabet, at enhver provianterer sig på 6 måneder, og de skal forfare, om befalingen efterkommes, og hvor meget proviant enhver nu har i forråd. Da den største nød kræver det, og deres egen velfærd består i, at byens volde og butenværker bliver forfærdiget, stoler kongen på, at borgerskabet uden nogen undskyldning med allerførste lader dem forfærdige. Sj. T. 28, 332 (Tr. KD. V, 278).

— Miss. til Hr. Tage Tott. Da han har fået befaling til at erklære sig, om hvilke folk der kan undværes fra Malmø, skal han straks efterkomme samme befaling og med forderligste oversende så meget fodfolk som muligt, helst af oberst Rauchheupts regiment, da det gøres fornødent her. Sk. T. 7, 67 b.

— Miss. til Hr. Mogens Kaas. Da han begærer at vide, om bønderne på Tosing skal give skat, er det kongens vilje og mening, at de her efter lige som tilforn skal give skat. F. T. 5, 317.

— Miss. til borgmesteren i Assens. Eftersom han har fået befaling til at forskikke en del af kongens gods, som fra Haderslevhus er ført til ham, til Nyborg, skal han med forderligste gøre dette og lade det levere til hr. Mogens Kaas. Resten skal han beholde hos sig i god forvaring indtil videre anordning. F. T. 5, 317.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Borgmesteren i Assens har fået befaling til at sende noget af kongens gods, som er kommet fra Haderslevhus og en tid lang har været i forvaring hos ham, til Nyborg. Når det ankommer skal han sætte det i god forvaring på slottet. F. T. 5, 317 b.

— Miss. til rigens marsk. Han skal med forderligste overskikke til Sjælland så meget af fodfolket i Fyen, som han kan entbere. F. T. 5, 318.

— Miss. til Vintzens Stensen. Da han tidligere har fået befaling efter begæring af en borger på Lauind på menige indvåneres vegne til at være disse følgagtig 700 tdr. korn til soldaternes underhold sammesteds af de 1.700 tdr. korn, som foregaves at være i forråd, og kongen nu har erfaret, at der ikke er så stort forråd, og at al kontributionen endnu ikke er indkommen, skal han efter samme proportion af

det allerede indkomne være dem så meget følgagtig til soldaternes underhold som fornævnte 700 tdr. sig kan beløbe, dersom 1.700 tdr. var indkommen. F. T. 5, 318.

18. april (Kbhvn.) Løjtnantsbestalling til Johan Ertman på 150 cour. dlr. og sædvanlig hofklædning, samme bestalling skal angå 13. juli 1644 og endes årsdagen der næst efter. Sj. R. 21, 348 b.¹

— Pas for Christopher Stensen til Grimsted, oberst i Sjælland, Fyen og Smålandene, der ofte for sin bestillings skyld må rejse frem og tilbage, på heste, to vogne og fri færger over færgestederne. Orig. i Danske Kanc. B 166, diverse originale kgl. bestallinger, bevillinger og benådninger samt pas.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. De har tilforn² fået missive om badskærer og trompetere og skal med allerforderligste efterkomme samme befaling. Sj. T. 28, 332 b.

— Miss. til fiskemestrene på Frederiksborg len. Han skal hver dag sende så meget fersk fisk, som kan gøres fornøden til hofholdningen. Han skal lade det levere til Johan tilsynsmand i haven her for København, hvor det skal udspises. Han skal begynde tilkommende uge. Sj. T. 28, 332 b.

— Lige sådan brev fik fiskemesteren på Kronborg, dog dermed at begynde på mandag 8 dage. Sj. T. 28, 332 b.

— Miss. til Jørgen Seefeld, Wendtzel Rotkierck og fru Ingeborg Wldstand. De skal til 28. førstkommende af deres len levere til køkkenskriveren til hofholdningens fornødenhed 250 par høns, 30 wol æg og 20 kalkunske høns. Sj. T. 28, 332 b. f.

— Ligesådan brev fik fru Ingeborg at lade levere af Dragsholm len til 20. maj 300 par høns, 40 wol æg; og Wendtzel Rotkirck at lade levere til 30. juli af Antvorskov len 250 par høns, 30 wol æg, 40 kapuner. Sj. T. 28, 333.

— Miss. til kommissarierne på grænserne. Eftersom de påny har tilskrevet om kongens resolution på adskillige poster, og efterdi Danmarks riges råd, som nu er tilstede her hos kongen, med sidste post udførligt har underrettet dem om kongens resolution på samme poster, ved kongen nu intet videre at svare dertil. Sj. T. 28, 333.

— Miss. til Wilhelm Meckelburg, agent i Dynkiercken. Eftersom kongen ved rigens admiral Offue Giedde og statholder Hannibal Sehested har ladet handle med Selio Marselio, indvåner i Amsterdam om et vist antal skibe, som han skal skaffe og udrede, og

¹ Indført i R. sammen med bestallingerne af 20. marts. ² 5. april.

han i sin forpligt bl. a. forbinder sig til at forskaffe tre gode matroser og en soldat mod hvert stykke med officerer og alt deri at beregne, hvilke skal mønstres i Dynkiercken af Wilhelm Meckelburg, eller hvem kongen vil forordne, og da halvparten af samme skibe i nærværende måneds udgang, og resten på det aller længste mod 10. førstkommende maj skal være leveret, skal han, når bemeldte Marcellius begærer det, mønstre fornævnte matroser og soldater på kongens vegne og med forderligste gøre såvel kongen som statholderen udførlig relation, om samme tilsagn bliver fyldestgjort. Sj. T. 28, 333.

18. april (Kbhvn.) Miss. til Knud Wlfeld med befaling til at sende hr. Christoffer Wlfeld 4.000 rdlr. af de penge, der var ham leveret til garnisonens fornødenhed i Christianstad og Christianopel. Sk. T. 7, 67 b. Indl. 8. marts.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Da han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig i to sager, hvis domme han har indsendt, så er det kongens vilje og mening, at i sagen som angår O l u f J ø r g e n s ø n, skal forholdes efter dommen. I den anden sag, som betræffer Anders Nielsøn Grotsprecker, skal denne, efterdi det drab, han har begået, befindes at være sket af våde, denne gang forskånes på livet, dog at han til den afdødes kvinde skal give noget og derforuden straffes til pælen efter krigsmaneer, fordi han ikke har haft sit gevær i bedre agt.

Eftersom Christoffer Wlfeld også behøver penge til garnisonens fornødenhed i Christianstad og Christianopel, har Knud Wlfeld fået befaling til at sende ham 4.000 rdlr. dertil. Sk. T. 7, 67 b. f.

19. april (—) Følgrebrev for Christian Randtzou til bønderne i Tranekier len. Kongen hilser alle kronens bønder som tjener til Tranekier, og hr. Christoffer Wrne til Aausmark, som hidtil har haft det i forsvaret. Kongen befaler strengeligen alle og enhver nu til Philippi Jacobi førstkommende at svare Christian Randtzou til Breidenborg, holstensk råd og befalingsmand på Regensborg, og give og gøre ham og ingen anden deres årlige landgilde, gæsteri, sagfald, ægt og arbejde og al anden rente og rettighed, som de plejer og er pligtige at gøre og give, indtil kongen anderledes tilsiger. Han skal igen holde dem alle ved lov, skel og ret. F. R. 4, 347.

— Ab. brev til Wincentz Stensen og Erik Kaas. Kongen har på nogen tid indrømmet og pantsat Tranekier slot og len til Christian Randtzov for en sum penge, han i denne besværlige tid godvilligt har forstrakt, så vidt den kan bedrage, og for resten at gøre rigtig rede og regnskab på rentekammeret for visse og uvisse. De

skal væi til stede, når Christoffer Vrne leverer slottet fra sig og overantvorter Christian Randtzov det inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som findes ved slottet og bør overantvortes. Disligeste skal de besigtige bygningen på slot og ladegård samt skovene og give det fra sig under deres hænder og signet og overantvorte det til Christian Randtzov. F. R. 4, 347 b. f.

19. april (Kbhvn.) Miss. til Sten Bille. Da kongen for nogen tid siden bevilgede kronens tjenere i Skouffby herred, Vede, i Rugaards len afslag på deres halve landgilde i dette år, og de nu på ny andrager, hvorledes de formedelst stor skade af uvejir på kornet såvel som anden tyngde og besværing ingenlunde skal kunne tilvejebringe dette halve års resterende landgilde, med mindre de derover skulle forårsages kongens gårde i største armod at qvittere, og da de har bevisliggjort deres angivende, skal de forskånes for den resterende landgilde i nærværende år, hvilket skal føres til regnskab. F. T. 5, 318 b. f. Orig. i Rugaard lens regnskabsbilag 1644—45.

— Miss. til Peder Gersdorf. Eftersom der skal skiftes efter afgangne fru Anne Lyche til Ryhaffve, skal han være til stede og påtage sig værgemålet for jomfru Anne Sestedt, og når skiftet er til ende igen overlevere det til hende selv. J. T. 11, 136.

— Miss. til Niels Krag og Mogens Høg. Da Hanniball Sestedt, statholder og general i Norge, og Erich Juell, landsdommer i Nørrejylland, har andraget, hvorledes skifte skal foretages efter deres afgangne moder fru Anne Lyche til Ryhaffve og derfor på samtlige arvingers vegne begærer dem som befalede kommissærer, skal de med forderligste indstævne parterne for sig, bilægge eller dømme tvist og irring, på det at den efterladte gæld kan blive betalt af det fælles bo, skal de, hvis nogen af arvingerne ikke straks på skiftet kan forsikre de andre for deres anpart af gælden, gøre de arvinger, som skal betale den, udlæg i den tilfaldne arv. Hvad de således forhandler eller dømmer, skal de give fra sig beskrevet. J. T. 11, 136 f.

20. april (—) Bevilling til Wendzell Rodkierck at udføre 15 læster byg med sådan kondition, at han låner kronen så meget som den tredie part, for hvilken han, når riget igen kommer i fredelig tilstand har at fordre nøjagtig erstatning og betaling af kronen. Sj. R. 21, 353 b. f.

— Miss. til Claus von Allefeldt. Han skal med forderligste drage rundt her i landet med Niels Trolle, Sigwart Vrne, Wendzel Rotkierck og Flemming Wildfeldt, general landkommissærer, at erfare landens lejlighed, at han kan vide at rette sig derefter med rytteriet, om

så skete, det Gud nådelig afvende, at noget fjendtligt indfald påkom. Sj. T. 28, 333 b. f.

20. april (Kbhvn.) Miss. til Niels Trolle af samme indhold. Sj. T. 28, 334.

— Miss. til hr. Tage Tott. Efter hans begæring tilsendes ham herhos de materialer, han ønsker til Malmøs fornødenhed, samt 200 rdlr., som dertil skal forbruges.

Ebbe Wlfeld fik brev om det samme. Sk. T. 7, 68.

21. april (—) Miss. til rentemestrene. Eftersom det falder lensmændene i Norge¹ besværligt i denne tid altid rigtigt at erlægge og nedskikke deres afgift, skal de ikke tilskrive lensmændene rente af de penge, de skal give, så længe denne tilstand varer, fra den tid de beviser med kvittering fra statholder Hannibal Sehested at have leveret ham deres afgift. Sj. T. 28, 334.

— Miss. til Otte Tott. Hvad Johan Litwitz andrager, kan han se af hans hosføjede supplikation, Otte Tott skal hjælpe ham til rette, så kongen kan være forskånet for hans videre overløb. Sk. T. 7, 68 b.

22. april (—) Pas for nærværende Leonhardt Tressell på rejse herfra til Norburgh, lensmænd, fogeder og andre, som har befaling på kongens vegne, skal skaffe ham en vogn og lade ham med hustru og børn passere frit til lands og vands. Påbegyndt orig. udfærdigelse ligger som K. i Danske Kanc. B 92, Uindførte koncepter til åbne breve og missiver.

— Miss. til borgmestre og råd i København. De skal lade opsætte træheste ved byens porte og tilholde borgerskabets officerer uden persons anseelse at straffe dem, der kommer drukne på vagt, drikker på vagten eller går fra deres post. Sj. T. 28, 334 b. (Tr. KD. V, 278 f. jfr. CCD. V, 444 f.).

— Miss. til bisperne i Sjælland, Fyen og Skåne. De skal gøre den anordning i alle kirkerne i deres stift, at herefter ingen salmer synges uden dem, almuen har lært, og at ungdommen tilholdes at lære det samme. I lige måde skal kvindfolkene tilholdes at sidde over ende i kirken, når der synges, og tillige med den anden menighed synges salmer. De store tynde i København og andre købstæder skal ikke mindre indstille sig til undervisning og overhøring i børnelærdom end på landet, navnene på dem der ikke gør det, skal af præsterne andrages hos øvrigheden, at de kan blive tilbørligt straffet derfor. Det er også befundet for godt, at de gemene unge folk ikke skal troløves af

¹ T. har ved en skrivefejl Danmark.

præsterne, før end de har bevist, at de har lært deres børnelærdom. På det at den store uskikkelighed, som begæes med soven i kirkerne, kan forekommes og afskaffes, er det kongens vilje, at der tilforordnes folk, som kan gå om med lange kæppe til at slå dem på hovedet med, som sover under prædikenen. Alt dette skal bisperne alvorligt have i agt, at det med flid efterkommes, og dersom nogen sætter sig op derimod, skal de, andre til afsky, straffes eksemplariter. Sj. T. 28, 334 b. (Tr.: CCD V, 445).

23. april (Kbhvn.) Miss. til rådet på grænserne. Eftersom kongen har befalet Arnt von der Kula, staldmester og befalingsmand i Dalum kloster at forføje sig hid, og han ikke kommer tilbage til den ham betroede marskalks bestilling, skal de forordne en af de andre herremænd dertil. Sj. T. 28, 335.

— Miss. til Arnt von der Kula om med forderligste at forføje sig hid. Sj. T. 28, 335 b.

— Miss. til borgmestre og råd i København. De skal straks gøre inkquisition inden og uden byen og erfare, hvad fremmede folk der findes og lade kongen det vide, de skal også herefter hver aften, når portene lukkes, skriftligt lade kongen vide, hvem der den dag er kommet ud eller ind, det være sig inden- eller udenlandske. Sj. T. 28, 335 b. (Tr.: KD. V, 279, jfr. CCD. V, 446).

— Miss. til Wentzel Rodtkierck. Han skal herefter årligt beholde og opstalde 20 foler og tillægge 20, resten skal han sælge. Af de 60 som nu er 3 år, skal han beholde 20 kongen til bedste, og sælge resten når de har været på græs, at de desto dyrere kan sælges. Sj. T. 28, 336.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz og dr. Jesper Brockmand. Eftersom der er trætte om Hammer og Lundby kald i Vordingborg len hvortil Jens Terkelsen skal være kaldet, og da også andre har angivet sig nemlig Wogn Suendsen, Hendrick Jespersen, Rasmus Madtsen og mag. Anders, blandt hvilke dog Rasmus Madtsen ikke er blevet tilstedt at lade sig høre, og det derforuden ikke så rigtig er tilgået med kaldet, som det burde, skal de tilholde Hans Terckelsen at levere sit kaldsbrev fra sig, og siden tilstede ham så vel som Wogn Suendsen, Hendrick Jespersen, Rasmus Madsen og mester Anders, at de påny lader sig høre, dog at syv andre kaldsmænd end dem, der har udgivet fornævnte kaldsbrev først tilnævnes, og en anden provst tilsættes, eftersom den provst, som nu er, og de syv forrige kaldsmænd er interesserede. Den af fornævnte fem, der lovligen og efter ordinansen kan blive kaldet, skal beholde kaldet. Sj. T. 28, 336.

23. april (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz. Eftersom bispen på Gulland skal være afgået ved døden, og Holger Rosenkrantz foreslår en anden af provsterne der på landet ved navn h. r. Hans Nielsøn til biskop, men intet er bevist om sammes levned og lærdom, er kongen tilfreds med, at han har opsigst med præsterne der, indtil kongen sender en anden, som er bekvem til at agere en biskop. Sk. T. 7, 68 b.

24. april (—) Bevilling til nærværende Johan Dobbelstein, borger og handelsmand i København. Han har andraget, at han for to år siden til kongens fornødenhed skal have leveret flæsk og andre varer; han skal have lovet endnu mere, og begærer, efterdi han ikke nu kan blive kontenteret, at måtte udskibe 30 skpd. flæsk til Holland, for hvilke han agter at tilforhandle sig kramvarer der, som kan være ham tjenlige til at fortsætte handelen. Kongen tillader ham at udskibe 30 skpd. flæsk til Holland, dog at han erlægger den tilbørlige told til kronen. Sj. R. 21, 354.

— Miss. til fru Rigidtze Grubbe. Adskillige af kronens tjenere i Kronborg len har andraget, hvorledes de så slet skal være forarmet, at de ikke kan tilvejebringe den fulde sæd og derfor af kongen begærer sædekorn især byg. Da kongen af derpå erhvervede tingsvidner noksom erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, må hun af lenets indkomst anvende 8 lst. 2 pd. og 1 td. byg dertil. Det skal dog haves i agt, at enhver til tilbørlig tid erlægger så meget, som han bliver forstrakt med, så at kongen ikke derover skal tage skade. Sj. T. 28, 336 b. f.

— Miss. til Niels Wind. Han skal for betaling lade slotsskriver Peder Pedersen, som nu har forpagtet Ibstrup, bekomme af kongens egen opfødning og unge studlinge, som har stået på Ibstrup, 10 af de ældste, 10 af de middelste og 10 af de yngste, eftersom de af uvillige dannemænd nu højst kan blive takseret. Resten skal han med forderligste forskikke til slotsfogden på Frederiksborg, pengene, som han får af Peder Pedersen, skal han med forderligste lade levere i kongens eget kammer. Sj. T. 28, 337.

— Miss. til Ingeborg Wldstand. En stor del af kronens tjenere i Dragsholm len foredrages at være meget forarmede, da de forleden år skal have lidt stor skade og misvækst på deres korn, så kongens gårde vil blive slet øde og jorden usået, med mindre kongen som i forrige år vil forstrække dem med sædekorn. På det, at gårdene må blive ved magt og kongen i fremtiden få tilbørlig og sædvanlig afgift og landgilde, må hun af lenets indkomst anvende 700 tdr. byg, at den

tilbørlige sæd kan komme i jorden, og forstrække enhver eftersom han kan befindes at have det fornødent, dog med sådan kondition, at enhver skal betale lige så meget igen til tilbørlig tid, så at kongen ikke tager skade derover. Sj. T. 28, 337.

25. april (Kbhvn.) Ordinans hvorefter kongens officerer til hest og fods så vel som det ganske kavalleri og infanteri, som er indkvarteret i Sjælland, og borgerskabet sammesteds skal have at rette sig imod hverandre.

Høje officerer, ritmestre inclusive. Da de af borgmestre og råd bliver indkvarteret hos de mest formuende, skal der gives den vært, som vil spise officererne, som han bedst kan bringe til veje, med fornødent godt dansk øl til måltidet, en rigsort for hvert måltid; hvad de drikker af vin over måltidet, øl og vin mellem måltiderne såvel som for indbudne gæster betales særdeles og straks, med mindre værten vil borge ham godvilligt. Officerernes folk, som ikke spises ved disses bord, regnes hver som en gemen rytter. Vil værten hellere give penge end spise, skal han give en oberstløjtnant månedlig, måneden beregnet til 32 dage, på hans egen person og tjenere, som han holder, til sig og sine hestes fornødenhed et halvt hundrede rdlr. En major 40 rdlr. månedlig, en ritmester 34 rdlr. Dernæst lægger borgmestre og råd løjtnanter og kornetter hos godtfolk i byen, dersom disse vil spise dem med nødtørftigt øl til måltidet, skal der gives for hvert måltid en rigsmark, som er 20 sk. dansk. Hvad der drikkes mellem måltiderne og for indbudne gæster betales særdeles og straks, med mindre værten godvilligt borger. Vil værten hellere give penge, giver han løjtnanten 26 rdl., en kornet 20 rdlr. månedlig, regimentskvartermester 15 rdlr. De andre underofficerer giver for hvert måltid, fornødent dansk øl iberegnet, 10 sk. dansk, men vil værten hellere give penge, gives en kvartermester og korporal månedlig 15 rdlr., en regimentssekretær 10 rdlr., feltpræsten 6 rdlr., stokkeknægte 2 rdlr., profos 5 rdlr.

Dersom værten vil spise rytteren, skal denne lade sig nøje med to eller tre retter, halvanden pot dansk øl til måltidet, der skal kortes ham derfor, og der skal gives borgeren 6 sk. dansk for hvert måltid, dog forbydes det rytteren at byde gæster. Dersom værten hellere vil give penge, skal han om ugen, hver uge beregnet til 8 dage, give ham 1 rdlr., hvorfor rytteren skal spise sig selv og værten aldeles ingen service være ham pligtig uden med seng, ild og lys. Dog skal rytteren lade sig nøje med den ild, som værten selv koger ved, og det lys værten selv ser ved. For det tredje skal værten forskafe hver rytter til hans hest en halv td. havre om ugen, ugen beregnet til 8 dage, eller

dersom den i fremtiden ikke blev at bekomme, da halvt så meget byg efter kongens krigsartikler, hvorfor der i sin tid skal afkortes ham en halv rdlr. og gives borgeren, dersom havren i fremtiden kom i anden pris, ordineres anderledes. Der skal også skaffes rytteren et godt læs hø og et læs strøelse om måneden, hvorfor der skal kortes ham 9 mrk. dansk, dersom strøelse ikke kan bekommes, skal der skaffes tørre bregner, tang eller sand.

Dersom borgerskabet vil give officerer til fods og soldater penge hellere end at spise dem, skal der gives en oberst et halvt hundrede rdlr. månedlig, en oberstløjtnant et halvt hundrede rdlr., en major 30 rdlr., en kaptajn 20 rdlr., en løjtnant 10 rdlr., en fændrik 8 rdlr., de andre underofficerer hver 4 rdlr., en gemen soldat en halv rdlr. om ugen, hvorfor de skal spise sig selv, og enhver soldat skal koge ved sin værts ild og se ved hans lys.

Med dragonerne holdes ligesom med fodfolket, alene at kaptajnen får frit kvarter på to heste, en løjtnant på en og fændriken på en hest, som behandles som rytterheste. Der foruden gives på hver dragonhest et læs hø om måneden, en skæppe havre om ugen, om de bruges meget, men om sommeren vises der dem plads til at slå deres heste ud på, i stedet for strøelse skal gives bregner, sand eller tang. Der gives også en dragon en halv rdlr. om måneden til beslag til hesten.

Borgerne advares hermed, ikke at borge nogen rytter eller soldat videre end forskrevne punkter formelder, såfremt de ikke selv vil stande deres egen eventyr og skade.

Ingen officer, rytter eller soldat skal understå sig selv at tage kvarter, men lade sig benøje med de kvarterer, borgmestre og råd anviser dem. Har nogen at klage på sit kvarter, skal det gives an med god maner hos borgmestre og råd. Ikke heller skal nogen officer befri nogle huse eller losementer videre end det ene, der assigneres ham af borgmestre og råd efter kongens tilforn udgangne ordinans, har han flere heste og folk, end hans vært er pålagt at holde, da gives dem af borgmestre og råd kvarter på andre bekvemmelige steder, så vidt der bør godtgøres dem efter rullen. Heste og drenge, som officerer og ryttere har, og som ikke findes i rullen, skal de være tilfortænkt at afskaffe efter kongens befaling eller også selv betinge sig kvarter dertil, så ingen klager derover. Sker derimod vil kongen vide at søge sådant hos officererne.

Ingen borger skal understå sig at holde rytter eller soldat til sit nat eller dag med drik eller anden letfærdighed, såfremt han ikke vil miste sin betaling og derforuden tilbørlig stande til rette. Ikke heller skal

nogen rytter eller soldat besvære sin vært med drikken og sværmen dag eller nat, men når det forløves ham af hans officerer, kan han gøre det i krohuse. Gør han derimod, da hans officerer derover at holde.

Officererne skal tilholde deres underhavende ryttere og soldater, ikke at understå sig at gøre borgere og bønder nogen skade på deres ager, eng, have eller hvad der ind- eller udføres i købstaden. I lige måde at tilholde dem, at ingen må understå sig at gå eller ride i marken med deres bøsser eller pistoler, med mindre officererne vil bruge dem på vagt eller i deres exercitier. De skal også tilholde dem ikke at rende på gaderne, meget mindre skyde eller løse deres gevær uden det bliver dem befalet, på det at børn, folk eller noget andet ikke skal lide skade. Officererne skal heller ikke forgætte at lade patrullen gå hver i sit kvarter, og ved officerer eller tilforordnede ryttere flittigt lade ransage i rytternes kvarter hver aften efter årstiden, at rytterne er i deres kvarter og går til hvile i rette tid, på det at værterne ikke skal molestes efter tiden, ikke heller byen og husene geråde i fare formedelst tobaksdrikken, ild eller lys.

Ingen borger skal understå sig at smele på nogen rytter eller soldat eller tiltale dem ilde, da de alle er kongens tjenere og ærlige folk og tjener deres fædrene rige til nytte, sker sådant, skal borgmestre og råd straffe strengt. Ikke heller skal nogen rytter eller soldat smele eller skælde på nogen borger, ikke heller foragte hans mad og omgås ilde dermed, sker sådant og officererne ikke straffer, vil kongen tiltale officererne. På landsbyerne skal der også forholdes således hermed.

Ingen rytter eller borger skal ved højeste straf hævne sig selv men enhver skal beklage sin nød for sin øvrighed. Dersom der kunne komme klage over spisningen, traktement, overlast, indkvartering eller nogen anden måde, og irring kunne komme mellem borgerskabet, rytteriet eller soldaterne, skal der forholdes dermed efter kongens forrige ordinans, således at nogle visse af officererne såvel som nogle af borgmestres og råds eller borgerskabets midte kommer sammen og forhører både borger og rytter. Befindes rytteren skyldig, skal hans officerer straffe ham tilbørligt, findes borgeren skyldig, skal borgmestre og råd straffe ham, findes de begge skyldige, vil begge være straffen undergiven, var det den ting, de ikke kunne enes om, da skal de give deres lensmænd og højere officerer det tilkende, som kan søge det videre på tilbørlige steder.

Borgmestre og råd skal også holde rigtig rulle på alt det folk, som er indkvarteret i hver købstad og ved dag og datum antegne, når nogen

af dem afgår ved døden eller i anden måde bortkommer, eller nogen forandring sker ved kompagniet, og månedligt eller når det begæres lade kommissarierne det vide.

Gøres det fornødent at gøre en vis takst på hver species for dem, som vil holde egen kost, skal sådant ske i hver købstad ved lensmændene og borgmestre og råd, efter billig køb som kan gælde på hvert sted. Sj. R. 21, 354 b—358 (Tr.: CCD. V, 446—451).

25. april (Kbhvn.) Søpas. Verner ter Borg, kongens skibshøvedsmand er afskediget herfra med kongens skib „Den flyendis Hiort“ til Lolland, til den udvalgte prins Christian, for at komme hans ordre, hvor han enten i Øster- eller Vestersøen skal henkommanderes, og siden efter lejligheden tilbage igen. Kongen beder venner, naboer og forvante og befaler sine admiraler, kaptajner og udliggere i søen samt fogder, embedsmænd og alle andre, at de lader ham passere ubehindret med fornævnte skib, og dersom han af storm og uvejr indtrænges i deres havne, da for billig betaling undsætte ham med folk, fetalje, anker, tov og hvad andet han behøver og anmoder om. Sj. R. 21, 358.

— Lige sådan pas fik kaptajn Christopher Høyer på „S. Peders Galley“ og kaptajn Rasmus Hansøn på „Ørnen“. Sj. R. 21, 358 b.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz og dr. Jesper Brockmand. Eftersom skolemesteren i Ringsted af provsten i Hammer herred er blevet hindret imod ordinansen i at lade sig høre til Hammer kald og der over forårsaget at rejse hid og did at klage over og bevisliggøre provstens forseelse, skal de tilholde provsten at give skolemesteren billig kost og tæring. Sj. T. 28, 337 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Fyen og Lolland. Lensmanden skal med forderligste lade levere på tilbørlige steder den til påske sidst forleden påbudte skat, så vidt den er indkommet. Dersom noget rester, skal han straks lade det indfordre og i lige måde overlevere, såfremt han ikke selv vil svare dertil. Han skal også tilholde tolderne i sit len, at de indtil videre leverer kommissariatolden til kommissarieskriveren. Sj. T. 28, 337 b. f.

— Miss. til rigens marsk. Han skal tilholde Hendrich Sandberig til Bøgested, oberstløjtnant over det jyske regiment til fods, at han med aller første begiver sig til Sjælland med alle underhavende officerer og folk. Da der tidligere er givet ordre til generalkommissarierne i Nørrejylland om med forderligste at samle 300 eller 400 mand og sende over af det folk, som tilforn

har været under fornævnte Hendrich Sanberig, skal dog nogle af hans underofficerer blive hos kommissarierne og forholde sig efter deres ordre og siden overføre de folk, der bliver udtaget. F. T. 5, 319 b. f.

25. april (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Jylland. De skal udtage 3 eller 400 mand i Nørrejylland, som tilforn har været under det jyske regiment, og med det aller første skikke dem over til Sjælland, hvorfor Anders Bilde har fået befaling til, at Hendrich Sandbiørg til Bøgested, oberstløjtnant til fods skal efterlade underofficerer til at følge kommissærernes ordre ved folkenes udtagelse og overførsel til Sjælland. J. T. 11, 137. K.

26. april (—) Oprejsningsbrev. Nærværende Jens Graa af Jyderup i Sjælland har foredraget, hvorledes han for rum tid siden ubesindet skal have påsagt byfogden så vel som Peder Kremer i Slagelse, hvad han ikke har kunnet bevise, og derover efter kongens og rigens råds dom er dømt nederfældig; han begærer oprejsning, og efterdi kongen formærker, at han allerede har tilfredsstillet sagsøgeren, bevilges dette. Sj. R. 21, 358 b.

— Miss. til Falck Lycke. Han skal skåne på livet de to soldater af oberst Rudolph Rauchhaupts regiment Peder Oluffsen og Hendrick Wriet, som skal have forset sig med stjælen, og alene lade dem løbe gennem spidsrødder andre til eksempel, eftersom deres forseelse findes stor. Sj. T. 28, 338.

— Miss. til rektor og teologerne på universitetet. Kongen sender herhos nogle breve angående en præsts sag i Haderslevhus len, som de med forderligste skal tage for sig, med flid overveje og give kongen deres betænkning over. Sj. T. 28, 338.

— Miss. til Knud Wldfeld. Kongen er tilfreds med, at han betaler de danske officerer under rytteriet i Malmø en måneds sold, lige ved officererne under det georbne kavalleri i Malmø, og at han dertil må bruge de penge, der er destinerede til garnisonerne, indtil skatterne indkommer. Sj. T. 28, 338 b.

— Miss. til Niels Wind. Kongen erfarer, at 8 eller 10 gårde i hans len er så øde, at de omliggende bønder må pløje og dyrke der til. På det samme gårde så vel som bymændene ikke derover skal komme i forarmelse, må han anvende ungefær 2 lst. byg, så at den fornødne sæd kan komme i jorden. Det skal haves i agt, at så meget som såes til fornævnte gårde, gives igen til tilbørlig tid, så at kongen ikke skal tage skade. Sj. T. 28, 338 b.

— Miss. til alle doctores medicinæ i København. Eftersom kongen erfarer, at apotekerne sætter deres medikamenter for alt for høj pris,

skal de samles og gøre en billig takst, som bør findes i et velbestilt apotek, og de skal snarest muligt lade den trykke til alles efterretning i kongens riger og lande. Sj. T. 28, 338 b. f. (Tr.: KD. V, 279).

26. april (Kbhvn.) Miss. til Anders Bilde. Han skal gøre sit bedste for at bringe oberst til fods Axel Wrup løs og ranconnerit fra de svenske. Der må for ham løsgives så mange fanger som en obersts rancon kan opløbe. Sj. T. 28, 339.

— Miss. til Falck Lycke. Hvad Jørgen Frese og Maria Goldbacken boende i fyrstendømmet Slesvig andrager, kan han se af deres hosføjede supplikation, han skal derfor alvorligen foreholde borgmester og råd i Helsingør så vel som andre interesserede, at de hjælper dem til rette, så kongen kan blive forskånet for deres videre overløb. Sj. T. 28, 339.

— Bevilling for dr. Christoffer Jacobsen Skultt til at holde apotek i Odense. Eftersom borgmestre og råd i Odense foredrager, at apotekerne der ikke er således forsynet med medikamenter, som det sig burde, og at det som findes, sælges alt for højt, tillader kongen hermed dr. Christoffer Skultt alene at anrette og holde et apotek og nyde de benådnings, som apotekerne der før ham har nydt. Han skal være forpligtet til altid at holde i forråd gode, friske og ustraffelige medikamenter og andre varer, som bør findes i et velforordnet apotek, og sælge til hvem der behøver det for billig og lidelig værd. Han skal findes flittig og ufortrøden i det, han skal komponere til patienter, og han skal altid holde en dygtig apotekersvend, samt selv forholde sig i alle måder, som en god og forfaren doktor ligner og anstår, såfremt han ikke vil have denne bevilling forbrudt. F. R. 4, 348 b. f.

27. april (—) Bevilling til nærværende Hans Riber borger i Slagelse på at udføre 20 læster byg eller malt, dog med sådan kondition, at dersom han agter at nyde benådningen, og før han stiller den i værk, skal være forpligtet til at låne kronen så meget som den tredie part deraf, for hvilket han, når riget kommer i fredelig tilstand, har at vente nøjagtig betaling af kronen. Sj. R. 21, 359.

— Miss. til Offue Giedde. Eftersom en stor del folk er fornøden til flåden og en stor mængde bådsfolk findes i byen og landet, skal ingen skuder eller skibe tilstedes at passere her af havnen, før der af hver skude er udtaget en god søfarende mand og af hvert skib to. Han skal forordne det således, at ingen passerer, og der ikke ses gennem fingre med nogen, såfremt han, eller dem han befaler det, ikke selv vil stande til rette. Sj. T. 28, 339 b.

27. april (Kbhvn.) Miss. til fru Rigidtze Grubbe. Eftersom kongen erfarer, at en del af dem, som har gjort stor skade i kongens vildtbane og derfor har været borttrømt nu igen er kommet til stede, især en svensk skomager og tvende kammerater boende i Neling i Kronborg len, skal hun med første lade dem fangelig angribe og vel forvare indtil videre. Da Melckior boende i den store dyrehave ved Frederiksborg slot ikke er så tilpas, at han selv der kan have tilbørlig tilsyn, skal hun tilforordne Jørgen Suab Pantsuend til at være hos ham i hans svaghed og have god opsig. Sj. T. 28, 339 b. f.

— Miss. til Eyer Holck, Jacob Grubbe, Stalder Kaas og Jochum Gersdorf. Eftersom Gabriel Kruse til Engeltoft på sine børns vegne og fru Anne Tott afgangne Frantz Brochenhus' til Sørup på egne vegne har andraget, hvorledes der skal være tvistighed dem imellem anlangende forpagtning og afgift af Hiuleberg gård siden svenskens indfald, beregnet fra Philippi Jacobi dag 1644 og til årsdagen i nærværende år. For at samme tvistighed kan komme til ende forårsages de at anholde om kongens befaling til gode mænd, som kan dømme dem imellem. Da de begge har tiltaget adressaterne dertil, får de hermed fuldmagt til med forderligste at stævne parterne for sig og enten forhandle til mindelighed eller adskille ved endelig dom. Hvad de således forhandler eller dømmer, skal de give parterne beskrevet under deres hænder og signeter. Får nogen af dem forfald, skal de andre have fuldmagt til at tage andre gode mænd til sig. Sk. T. 7, 69 b. f.

28. april (—) Anders Wein hugger fik løjtnantsbestalling til lands og vands og skulle have til besolding 150 Cour. dlr. årligt og sædvanlig hofklædning, besoldingen at angå fra 24. maj 1644 og endes årsdagen næst efter. Udt. i Sj. R. 21, 359.

— Miss. til Lavritz Ebbesen. Hvad skovrider Christoffer Pedersen andrager om en karl, han skal have ihjelskudt i vildtbanen, fordi han gjorde skade på kongens vildt, kan videre erfares af hans egen mundtlige relation. Lavritz Ebbesen skal lade sagens sammenhæng forfare og erklære sig skriftligt. Da kongen erfarer, at der skal ske stor skade på vildtet i hans len, skal han alvorligt tilholde skovriderne, at de har alting i god agt, såfremt de ikke vil stande til rette, om vildtbanen for deres forsømmelses skyld befindes at være fordærvet. J. T. 11, 137 b. f. K.

— Miss. til Gunde Lange. Sammen med fuldmægtige for Sten Bilde, befalingsmand over Segellstrup len og fru Elisbett Rotsten afgangne Jørgen Ornings til Skaarupgaard, skal han af de udskrevne soldater i

sit og deres len udtage 100 mand og tilstille Sten Rodsten til Lerbech, at de kan være ham følgagtige til Læsø, hvor de også skal underholdes. J. T. 11, 138.

29. april (Kbhvn.) Miss. til Frandtzy Lycke og Oluff Daa. Eftersom kongen for nogen tid siden har befalet dem at åbne og registrere, hvad der under forsegling findes af løsøre og andet på Sparresholm, og Erick Kaas til Guddumlund begærer kongelig befaling til dem om at overlevere ham de breve, dokumenter og skøder på det gods, der er tilfaldet ham og hans hustru og endnu skal være under forsegling på Sparresholm, skal de, når registreringen skal foretages, advare Erick Kaas at han kan være til stede, så at de kan levere ham dokumenterne på hustruens vegne. Sj. T. 28, 340. Indl. 14. april.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Lolland, Fyen og Lavind. Eftersom det er befundet rædsomt, at forskrive menige stænder i Sjælland til at møde i Ringsted 15. maj førstkommende, skal lensmanden tilholde borgmestre og råd i købstæderne i sit len at fremsende deres fuldmægtige med fuldkommen fuldmagt, anseende at noget fædrelandets konservation og velstand angående skal blive proponeret og sluttet. Sj. T. 28, 340 b.

— Ligeså fik lensmændene i Fyen og Lavind befaling til at forskrive købstædernes fuldmægtige til Odense 15. maj. Sj. T. 28, 340 b.

— Ligesådan brev fik bispen i Sjælland at forskrive provster og præster i stiftet i Ringsted, og bispen i Fyen at forskrive sine underhavende i Odense til samme tid. Sj. T. 28, 340 b. Orig. i LA. Odense (Tr.: Dsk. KL. III, 319).

— Miss. til adelen i Sjælland ligelydende med det, lensmændene fik, om at møde i Ringsted, og de i Fyen og Lavind at møde i Odense, og der slutte og rådslå om noget som landsens velstand og konservation højt magt påligger, med nogle af rigens råd, som skal møde til samme tid og sted. Sj. T. 28, 341. Orig. i Danske Kanc. B 175, Renskreve kongebreve, som ikke er blevet ekspederet.

— Miss. til Falck Lycke. Eftersom oberstløjtnant til fods Patrick Dombart til Spanderup begærer at måtte få sine soldater igen, som er blevet tilbage hos ham, da han senest blev kommanderet til Halmstad, skal Falck Lycke lade ham få soldaterne, når han tilbagesender de soldater fra andre kompagnier under dennes regiment, som han tog med sig, dog at det sker før flåden bortsejler, thi ellers vil kongen, at de til flåden destinerede soldater skal følge den efter forrige anordning. Sj. T. 28, 341 b. f. Indl. 27. april.

29. april (Kbhvn.) Miss. til hr. Tage Tott. Han skal forskaffe de tvende kompagnier, det ene til hest og det andet dragoner, som er kommet fra Christianstad, fornøden underholdning og kvarter nogle dage, og gøre den anordning, at Jean de Val, oberstløjtnant til hest, er i beredskab med sine underhavende tvende gevorbne kompagnier til hest, som nu ligger i Malmø, til at marchere hvorhen kongen med allerførste kommanderer ham. Sk. T. 7, 68 b. f.

— Miss. til Niels Krabbe. Eftersom Patrigh Dombar til Spannerup, oberstløjtnant til fods begærer igen at måtte bekomme de soldater, som han har efterladt af sit eget kompagni, da han senest blev kommanderet til Halmstad, og tilbyder igen at afgive de soldater af andre kompagnier, som han fik med sig, skal Niels Krabbe tilstede dette. Sk. T. 7, 69.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Da han har givet til kende, at en skipper af Nyborg er hjemkommet med 24 lstr. saltet fisk, som er ham leveret på kongens gård Thrundhiem til kongens behov, skal han med første god vind forføje sig hid dermed, dog sikrest muligt. F. T. 5, 320.

30. april (—) Miss. til Rigidtze Grubbe. Nogle af kronens tjenere i Kronborg len, Grested og Blistrup sogne, skal være ganske forarmede, så at de ikke skal kunne afstedkomme deres fulde landgilde i nærværende år. Da kongen af indskikket erklæring og derpå lovligen forhvervet tingsvidne erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, tillades det, at efterskrevne skal have afslag på nærværende års landgilde, som følger: Blistrup sogn, Jens Pedersen i Heslebjerg rug 1 pd., byg 1 pd., havre 2 tdr., Lauridtz Oluffsen rug 1 pd. og 1 td., byg 1 pd. og 1 td., Jacob Jensen i Kolsbeck hele årets landgilde, Lauridtz Hemmingsen i Wsholt hele årets landgilde, Wilium Nielsen byg 1 pd. 1 td., Oluff Pedersen hele landgilden, Niels Rasmussen i Hoyelt rug 18½ sk., Hans Jensen i Wsholt rug 1 td., Peder Ambjørnsen rug 1 td., Helle Bendtsen i Kolsbeck rug 5 sk., Grested sogn Anders Lauridtzsen i Allumme byg 18 sk., Morten Ambjørnsen byg 18 sk., Lauritz Baridtzsen byg 18 sk., Peder Knudsen byg 18 sk., Peder Iffuersen byg 18 sk., unge Peder Jensen byg 10 sk. og Peder Lauridtzsen i Paarup byg 15 sk., hvilket således skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 341.

— Miss. til Frantzt Randtzow. Fru Ide Skeel afgangne Frederick Randtzows til Kraperup andrager, at hendes husbond skal have været værge for adressatens søster fru Anne Randtzow Johan Brockenhus' til Seberkloster, og at der skal findes ind-

gæld og udgæld, som ikke er skiftet, så at han endnu ikke har gjort hendes afgangne husbond forsikring for de gældsbreve, som denne har indløst på hans afgangne faders vegne. Da hun ikke vel kan levere værgemålet fra sig, førend han og hans svoger Johan Brockenhus kommer til stede for at annamme hver sin part af tilstående og bortskyldig gæld, skal han 11. maj førstkommende enten selv møde i København eller give en anden god mand fuldmagt til at annamme rede og regnskab for den indtægt og udgift, hendes afgangne husbond har haft på hans vegne, hvilket hun tilbyder at gøre til samme tid og sted. Sj. T. 28, 342.

30. april (Kbhvn.) Lige sådan et brev fik Johan Brockenhus. Sj. T. 28, 342.

— Miss. til Christen Skeel og Peder Giestrup at være kommissarier når Ide Skeel overleverer Frandtz Randtzows og hans søsters, Anne Randtzows værgemål til dem så vel som den indgæld og udgæld, som er uskiftet mellem Frandtz Randtzow og hans søster, som hendes afgangne husbond en tid lang har forestået. Sj. T. 28, 342 b.

— Miss. til rektor og professorer i København. Eftersom det for godt og rådsondt er befundet at forskrive menige stænder i Sjælland til at møde i Ringsted 15. maj, skal de af deres midte fremsende fuldmægtige til samme tid og sted, da noget til fædrelandets velstand og konservation bliver proponeret og sluttet. Sj. T. 28, 342 b.

— Lige sådan brev fik borgmestre og råd i København. Sj. T. 28, 342 b.

— Miss. til Claus Rytter, anlangende det Ostindiske skib. Hvad der er blevet sluttet med de engelske Parlamentiske fuldmægtige, kan han erfare af hosføjede ekstrakt, han skal rette sig derefter, men for alting have i agt at der ikke sker kongen skade, og at varerne sættes så højt som muligt. Sj. T. 28, 342 b. f.

— Miss. til tolderne i Sundet. Hvad den hollandske resident på sine principalers vegne har ladet andrage, kan de se af hosføjede indlæg, de skal derfor med forderligste erklære sig derom. Sj. T. 28, 343.

— Miss. til Jørgen Kruse. Han har tilforn fået befaling til at være Jørgen Grubbes døtres væрге på skiftet efter deres fader, da skiftet nu er overstået, skal han levere værgemålet til deres moder. Sj. T. 28, 343.

— Lige sådan brev fik Sigwart Wrne at levere sønnernes værgemål fra sig. Sj. T. 28, 343.

— Miss. til borgmestre og råd i Christianshavn. Carl von

Mandels hustrus fader Nicolaus Fern er død og da boet mest skal bestå i specerie og anden købmandsvare, som uden tilsyn let fordærves, [og han]¹ og hans moder er de største kreditorer, skal de være ham følgagtig med boet, dog skal han forbinde sig til at fornøje alle og enhver, som med rette kan kræve noget. Sj. T. 28, 343 (Tr.: KD. V, 279 f.).

30. april (Kbhvn.) Miss. til Iffuer Krabbe. Eftersom rigens admiral Offue Giedde begærer, at den til hans gård Hellerup i Halland liggende annekskirke, Alslefs tiende for sædvanligt stedsmål og afgift må forundes ham, da den som sidst havde samme tiende, skal være afgået ved døden, skal Iffuer Krabbe lade ham få den for sædvanlig stedsmål og afgift. Sk. T. 7, 69. Indl. 29. april.

— Miss. til Mogens Sested og bispnen i Viborg. Kongen har af deres erklæring erfaret, at det ikke er gået så rigtigt efter ordinansen med Peder Thoersens og Lavritz Knudsens kaldsbreve til H e m b og underliggende sogne, idet sognemændene har delt sig i to parter, der hver har kaldet sig en præst og der foruden med deres kaldsbreve ikke fulgt ordinansen, hvorfor de straks skal kende og dømme på samme kaldsbreve, og dersom disse også af dem bliver underkendt, skal lensmanden på kongens vegne indsætte en anden skikkelig og dygtig person i kaldet; de skal efterkomme dette snarest muligt, at menigheden igen kan blive forsynet med en dygtig sjælesørger. J. T. 11, 138 b. f. K.

1. maj (—) Miss. til bispnen i Sjælland. Han skal alvorlig tilholde præsterne i stiftet med allerførste under deres hænder at levere rigtig fortegnelse på alle decimantes i deres sogne og derefter på alle i sognene, hver efter sin alder. Dersom de ikke angiver dette rigtigt, skal præsten så vel som personen for hvert år de fortier, give 1 rdlr. til straf. Sj. T. 28, 343 b. f. (Se: CCD. V, 451 f.).

— Ligelydende miss. til dr. Hans Michelsen, superintendent over Fyens stift. Orig. i LA. Odense (Tr.: Dsk. KL. III, 319 f.).

— Åb. brev at mester Hans Andersøn sognepæst til Burløff sogn i Skåne på begæring, eftersom hans kald formedelst fjendernes indfald er meget forringet, har fået bevilget, at han i sin og hustruens livstid må nyde kvit og frit en ødegårds grund i Burløff, som Niels Andersøn sidst påboede og nu er fradød, dog med kondition at han skal bebygge den og holde den ved magt, og at der årligt i rette tid skal gives tiende deraf til præsten og kirken. Sk. R. 5, 428.

¹ Ordene mangler i T. og er her tilføjet i overensstemmelse med KD.

1. maj (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Lolland. Da der begæres tilladelse til udførsel af korn fra Lolland så vel som fra Fyen, er kongen tilfreds dermed dog med den kondition, at enhver som ønsker at udføre noget, skal efterlade den tredie part deraf til landsens bedste og proviantering på det sted, hvor de ønsker at udskibe, hvilket de skal bevisliggøre hos lensmanden. Kommissarierne skal dog have vel i agt, at landet bliver således forsynet, at ingen i fremtiden af forn. udførsel skal forarsagis¹. Sm. T. 6, 549 f.

— Miss. til bispem i Fyen. Da hr. Jørgen i Nere har andraget, at hans gård er afbrændt, skal bispem være ham behjælpelig, så at præsterne eller kirkerne i stiftet kommer ham til hjælp med noget, lige som det plejer at ske i lignende tilfælde. F. T. 5, 320.

— Hans Søffrensen tolder i Alborg fik brev både hos rentemestrene og kommissarierne i Skåne at måtte være fri og kravløs for de penge, som var indsanket i toldkisten fra 1. maj 1643 til 20. januar 1644, kongen og kronen så vel som kommissarierne i Skåne tilstående, hvilke blev ham frataget af den svenske oberst Helm Wrangell, som fik kvarter i Alborg, efterdi han gjorde sit bedste for at salvere dem. Udt. i J. R. 10, 359 b. K.

— Bevilling til Hans Søffrensen af Alborg. Kongen tillader, at tolder i Alborg Hans Søffrensens hustru Anne Bentsdatter, dersom hun overlever manden, for sædvanlig afgift og stedsmål må nyde kronens korntiende af Løgsted og Suenstrup sogne og kirkens korntiende af Huorum sogn, som han nu selv har i fæste; disligeste det brokorn, der gives af Helsted og Schiffsted broer, eftersom han har ladet disse opbygge af ny og af tienderne giver den årlige og sædvanlige afgift, uanset han formedelst fjendernes indfald og bøndernes armod har haft ringe indkomst deraf. Hun skal dog i rette tid og på tilbørlige steder levere afgiften og vedligeholde broerne², såfremt hun ikke vil have forbrudt denne benådning. J. R. 10, 359 b. f. K.

2. maj (—) Ab. brev at kongen bevilger de engelske, efter deres anmodning, at dersom de herefter ved storm og uvejrl forårsages at søge havn i kongens riger og lande, skal de ikke besværes med ny visitering eller taksering, såfremt de ikke begærer at bruge handel der med ind- og udladning. Sj. R. 21, 359.

— Miss. til materialskriver på Holmen Hans Nommesen. Proviantskriveren må tage proviant af borgerskabet i København, som ikke kan betale penge i skat. Sj. T. 28, 344. (Tr.: KD. V, 280).

¹ Fejlskrift for: forargis? ² Således K., R. har: bønderne.

2. maj (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Sundet. Kongen har på anmodning bevilget de engelske herefter at give Øresundstolden efter den reduktion, som skete derpå med dem 1637. De engelske skibe som ladet med gods præsenterer en court rulle med deres deputatis hånd underskrevet og kompagniets segl beseglet, må ubehindret fortsætte deres rejse, dog at de igen på hjemrejsen erlægger tolden. Eftersom de fra England ordinarie ingen penge medbringer, skal tolderne herefter ikke udtage varer af de engelske skibe til kongens behov, under hvad prætekst det end kunne ske, uden kongens egen eller hans høje officerers specielle ordre. Af det, som så udtages, skal ingen told gives. Kongen har også anset for godt, at de engelske herefter i stedet for en Rosenobel giver 4 rdlr. 1 ort, eftersom de nu gælder. Derhos skal Court rullen holdes for en rigtig angivelse på deres varer. Dersom noget skib fører mere end den udviser, skal skipperen angive det i sær, såfremt godset ikke skal være konfiskeret. Her foruden er det kongens alvorlige vilje, at de såvel som visitørerne i Øresund ikke herefter skal opholde de engelske med toldens erlæggelse og visitering, men gøre dem klar det først mulige lige som andre. Sj. T. 28, 344. Orig. i Øresunds toldkammers arkiv Kgl. missiver, instruktioner og kvittancer m. m. til toldere og toldskrivere ved Øresund toldkammer. (Tr.: CCD. V, 452 f.).

— Mette Torbiørns datter af Schanderborg¹ fik brev på en tiende² af Fruering sogn efter Peder Streck i Girsrieg³ for sædvanlig fæste, dog at hun yder afgiften i rette tid og på tilbørlige steder under benådningens fortabelse. Udt. i J. R. 10, 360. K.

— Miss. til Gregers Krabbe om at han må komme til København til sin afgangne hustrus moders begravelse. J. T. 11, 139.

3. maj (—) Miss. til Niels Trolle. Eftersom kongen erfarer, at en del bønder i hans len mangler sædekorn, må han låne dem, som er forarmede 1 lst. sædekorn, dog skal det haves vel i agt, at de betaler det igen til rette tid. Sj. T. 28, 344 b.

— Miss. til Christopher Lindenow. Eftersom han beretter, at en del af skibsfolkene og tjenerne, der hører til Bremerholm, bruges til adskilligt andet arbejde og vendes fra Holmen, hvor de alligevel har både kost og løn, skal han lade dem alle tilsige på Holmen, såfremt de enten vil have kost eller løn, og det uden al vild så fremt han ikke selv vil stande til rette. Sj. T. 28, 345.

¹ K.: afg. Sefren Jensens boende i Skanderup. ² K.: kirkens korntiende.
³ K.: Giesing.

3. maj (Kbhvn.) Miss. til Knud Wldfeld. Han kan lade betale officererne over de soldater, som skal ud med flåden, en måneds gage hver, dog ikke dem, der vedkommer statholderen i Norge og han selv har ladet hverve. Sj. T. 28, 345.

— Poffuel Fick og Caspar Smidtt fik pas på en skibsladning med humle og salt fra Lübeck til Århus, kongens og kronens told og rettheden uforkrænket. Udt. i J. R. 10, 360 b.

4. maj (—) Forordning om apotekertaksten. Kongen har af undersåtternes klager erfaret, at apotekerne understår sig at sælge deres medicamenter for ganske ubillig pris, hvorved de, som er ved ringe middel, forårsages at afholde sig fra medicin og således ikke bruger de midler, Gud har forordnet til at forekomme eller med hans bistand kurere sygdommen. For at afskaffe sådan ulempe, og for at apotekerne så vel som andre kan vide noget vist, hvorefter de kan rette sig, har kongen anset for godt ved sin livmedicus og universitetets medicinske fakultet at lade gøre en almindelig og billig takst på alle de medicamenter, der bør findes i et velbeskikket apotek, hvilken apotekerne uden modsigelse uryggeligt skal holde. Forgriber apotekere sig mod fornævnte takst i den mening, at den gemene mand ikke forstår sig på, om de holder den eller ikke, vil kongen hermed have dem advaret, at såfremt sådant befindes, hvor ringe det end kan være, eller at de afhænder medicamenter, som af medici agtes gamle, fordærvede eller udygtige, skal de ikke alene straks have deres bestilling forbrudt, men endog stande til rette. Det pålægges også medici strengt, såfremt de fornemmer, at nogen forgriber sig mod samme takst, da at give det til kende og ikke i nogen måde se gennem fingre med nogen. Sj. R. 21, 359 b. (Tr.: CCD. V, 453 f.).

— Konfirmation på rentemestrenes kontrakt med bryggerlavet om aksisen. Rentemestrene Steen Beck og Melckor Oldeland har på kongens vegne akkorderet med oldermændene og bisidderne i bryggerlavet i København om danskøl og maltens aksise sammesteds, at de beholder den de tre næste år, regnet fra Philippi Jacobi dag 1645, og deraf årligt give kronen 1.200 rdlr. halvparten til Martini, halvparten til Philippi Jacobi dag. Sj. R. 21, 360 (Tr.: KD. III, 256 f.).

— Miss. til professorerne ved Københavns universitet. De skal af deres kirker, hvis indkomst årlig kan beløbe sig til ti pd. korn, årligt lade levere til Dionysii dag og erlægge til provsten i hvert herred 1 sp. dlr., og af hver kirke, hvis indkomst ikke kan andrage så meget, ½ sp. dlr., hvormed skal begyndes førstkommande Dionysii dag og fortsættes indtil anderledes forordnes. Sj. T. 28, 345.

4. maj (Kbhvn.) Ligelydende brev fik Kapitlet i Roskilde. Sj. T. 28, 345 b.

— Miss. til Niels Trolle. Han begærer at vide, om han skal befatte sig med København by og len, eftersom det ligger i hans quartal. Han skal have god opsigst med alt i lenet, især strandvagten, men hvad København by og distrikt angår, vil kongen selv lade gøre anordning. Sj. T. 28, 345 b. (Tr.: KD. V, 280).

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom de begærer bevilning til at hugge palisader i kronens skove til skanserne, må de gøre dette, dog at lensmændene lader det udvise på de steder, hvor det kan ske uden skade. Sj. T. 28, 345 b.

— Miss. til Knud Willfeldt. Hans kompagni til hest med officerer skal straks forføje sig hid, da kongen vil bruge dem andetsteds. Sj. T. 28, 345 b. f.

— Miss. til Wendtzell Rottkierck. Han skal straks gøre den anordning, at Knud Willfeldts kompagni til hest straks marcherer hid. Sj. T. 28, 346.

— Miss. til bispem i Sjælland. De blinde, halte og krøblinge som ligger på alfarvej og betler, skal han indtage i Pesthuset for København og underholde sammesteds lige ved andre pesthuslemmer af penge, som skal blive forordnet af kongen. Sj. T. 28, 346. (Tr.: KL. III, 320, KD. V, 280 f.).

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden skal tilholde kirkeværgerne, at de af hver kirke, hvis indkomst årligt kan beløbe sig til 10 pd. korn, årligt leverer provsten i hvert herred 1 rdlr., og af hver kirke, hvis indkomst ikke er så stor, $\frac{1}{2}$ rdlr., hvilket skal begynde til Dionysii dag førstkommende og fortsætte indtil videre. Eftersom det også påklages, at de penge der er forordnet til underhold af soldaterne, der ligger på strandvagt, ikke erlægges så rigtigt, hvorover vagten ikke overalt kan blive velbestillet, skal lensmanden sørge for, at pengene ufejlbar bliver erlagt, så fremt han ikke selv vil stå til ansvar. Sj. T. 28, 346.

— Miss. til bispem i Sjælland. Eftersom kongen til de armes underhold i Pesthuset har forordnet, at der af hver kirke i Sjælland, hvis indkomst kan beløbe sig til 10 pd. korn, årligt skal leveres provsten i hvert herred 1 rdlr., og af hver kirke, hvis indkomst er mindre, $\frac{1}{2}$ rdlr., hvorom der er tilskrevet lensmændene i Sjælland, Universitetet og Roskilde Kapitel, skal bispem til hver Dionysii landemode ankomne pengene af provsten og overlevere dem til forstanderen for Pesthuset. Fremkommer pengene ikke til den bestemte tid, skal han

gøre beretning derom i Kancelliet, så fremt han ikke vil udlægge pengene selv. Sj. T. 28, 346 b.

4. maj (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz. Kongen har erfaret, at Klemensker sognekald skal være ledigt, og at kappellanen i Rønne hr. Haagen, der så vel som slotspræsten på Hammershus har bevilling til at måtte befordres til det første ledige præstekald der på landet, som de lovligt kan kaldes til, skal have ladet sig høre. Uanset at hans gaver først har befaldet menigheden vel, og seks af kaldsmændene var til sinds at give ham kald, skal de dog ikke ville have ham, af den årsag at han ikke ville ægte kvinden, som meget er ved alder, men begærer en præsts skolemester der på landet, som vil gøre det. Holger Rosenkrantz skal derfor have indseende med, at vedkommende ikke for den årsags skyld bliver forskudt, dog at alting går til efter ordinansen og kgl. forordninger. Sk. T. 7, 70.

5. maj (—) Instruktion medgivet rigens admiral Offue Gedde, hvorefter han sig med den ham anbettede rigens flåde skal rette og forholde. Eftersom kongen har anset for godt at sende rigens admiral med flåden til Nordsøen for der at søge fjenden og gøre kongen og riget den tjeneste, som kongen tiltror ham, skal han med det første begive sig ned i Sundet og der indtage det folk, som er forordnet til flåden.

Når sligt er forrettet, skal han begive sig i søen på de steder, hvor han kan gøre størst tjeneste enten med krydsen i søen eller i havnene, hvor det være kan.

Med de skibe, som ikke er monteret, skal han til kongens fornødenhed lade hente stangjern, stykker, kugler, tømmer, deler og andet sligt, og indtage det udskrevne norske folk, som endnu ikke er fremkommet. Får han nogen vished om Marsilij flåde, skal han accomodere sig derefter, som det kan være kongen til tjeneste. Men skulle samme flåde blive for længe ude, skal han ikke holde sig oppe efter den. Skal samme flåde bruges af statholderen i Norge til at holde søen ren for fjendens udliggere, hvortil de norske skibe, som nu i en hast ikke kan blive monteret, [ikke kan] bruges. Flåden skal, så vidt ske kan, besættes med norske folk og officerer. Når sligt så vidt muligt er forrettet, skal han begive sig tilbage gennem Bælt og give god agt på indløbet der, hvor man bedst kan sænke eller på anden måde forsikre det.

Den hollandske flåde skal han, om den møder ham i søen, traktere med al beskedenhed, om den ham lod søge, men ellers ikke bekymre sig om den.

Alle dem, han kan overkomme, som vil gøre fjenden tilførsel, skal

han bemægtige sig, al den stund ingen pas gælder på de steder, som er blokeret af kongen til lands eller vands. Sj. R. 21, 360 b. f.

5. maj (Kbhvn.) Bevilling at Jochum Kochell borger i Rostock frit og ubehindret må lade 15 par øksne, som han har tilforhandlet sig af hr. Friderich Retz til Tygestrup, føre til Rostock, når han har erlagt kronens told rettighed. Sj. R. 21, 361.

— Miss. til Hendrick Mund. Han skal med forderligste forføje sig hid. Sj. T. 28, 347.

— Miss. til Hendrick Rommel. Hvad der tilforn er tilskrevet ham om mag. Rauff, er ham noksom bevidst, og hvad denne nu andrager, kan han se af indlagte kopier; han skal i denne sag ramme akademiets og den studerende ungdoms gavn og bedste, som han agter at forsvare det. Sj. T. 28, 347.

— Miss. til hr. Tage Tott. Jochum Bech til Gladsax har for nogen tid siden begæret en af kronens gårde i Tage Totts len, Fulesang, til mageskifte. Tage Tott har erklæret sig, og der er gjort ligning over samme gods. Des uanset er der siden udlagt andet af kronens gods i Anderum i stedet, og da Jochum Bech nu anholder om Fulesang og tilbyder derimod at ville udlægge gods i Stedige, som det kan ses af hans hosføjede indlæg, og derhos, hvis husene befindes at være øde, at ville lade dem opbygge, og ligeledes at ville afstå to jagter med tilhørende stykker mod forsikring på betaling, når Gud giver fredelig tilstand, skal han med flid lade forfare samme gods' lejlighed og erklære sig, om der kan ske kronen fyldest med belejlighed og anden herlighed imod Fulesang i dette gods så vel som det forrige. Sk. T. 7, 70 b. f.

6. maj (—) Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom kongen har befalet oberstløjtnant til fods Hendrick SandbiERG til Bøgested at forføje sig til Sjælland med underhavende folk, og kommissarierne i Jylland har fået befaling til at tilvejebringe 3—400 mand der og i lige måde oversende, skal de skaffe fornøden kvarter og underholdning, når folkene ankommer. Sj. T. 28, 347.

— Miss. til Sigwart Wrne. Erick Christensen, borger i Køge andrager, at han en tid lang har betjent ridefogdens bestilling over Vallø og Lelinge gods, hvorfor dog ingen løn er givet ham, og han har ikke i regnskabet tilskrevet sig nogen rejsepenge. Dersom det forholder sig således, skal Sigwart Wrne for hvert år, Erick Christensen har betjent ridefogdens bestilling og ingen løn fået, betale ham 30 speciedaler, som skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 347 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Kongen erfarer, at en del af

borgerskabet i købstæderne flytter fra byerne formedelst den besværlige indkvartering, så at en stor del gårde og huse står øde, og en del vil gøre og forehave det. Lensmanden skal derfor have god indseende med, at sådant ikke sker og alvorligt forbyde bønderne at huse og hæle sådanne borgere under deres fæstes fortabelse, undtagen at borgerne vil flytte til en anden købstad, nedsætte sig der og straks tage borgerskab og udstår lige tyngde ved andre derboende. Sj. T. 28, 347 b. f. (Se: CCD. V, 454).

6. maj (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Sjælland. De skal have god indseende med, at officererne over det gevorbne folk såvel til hest som til fods, som er indkvarteret i Sjælland, bliver til stede hos deres folk, undtagen de har noget nødvendigt at forrette, og da ad-vare kommissarierne derom, på det enhver officer, om noget fjendtligt skulle tenteres, kunne være hos sit folk og med dem, næst Guds højstes bistand, hjælpe at hindre al fjendtlig indfald. Eftersom kongen også erfarer, at der af de dragoner, som er kommet fra Holsten, skal være 53, som er uberegnet, skal de hos bønderne her i landet bringe de uberedne så mange heste til veje, hvortil de alle kan hjælpe, så at den ene ikke skal besværes mere end den anden. Når Gud giver fredelig tilstand skal de blive betalt derfor af kronen. Sj. T. 28, 348.

— Miss. til Hans Lindenow og hr. Frederick Reedtz. Eftersom enhver retsindig lettelig kan eragte, hvad pericul disse af Guds nåde overblevne lande stikker i, såfremt ikke god defensionsmiddel anordnes, hvilket ikke er at erholde uden en anelig sum penge, thi foruden at erlange, hvad i mange måder manquerer, er at befrygte, dersom folket ikke bliver nogenledes contenteret, at de så ikke blot ville blive uvillige til forsvar men mulig skulle forholde sig som det er sket andetsteds, har kongen med Danmarks riges råd overvejet, hvorledes en anelig sum penge kunne være at erlange, og efter lang og grundig deliberation befundet, at intet er tjenligere end **mandtals** og **hovedpenges** udgift. Men efterdi sådant her i rigerne her til dags ikke alene har været usædvanligt og ubrugeligt, og det ikke alene angår den gemene stand og mandspersoner samt adelens ugedagstjenere, som altid efter gammel sædvane har været fri for skat og anden sådan besværing, men også adelens, gejstlighedens og borgerskabets børn og husfolk, ja adelens og gejstlighedens egne personer, har kongen anset for godt at lade adelen, gejstligheden og borgerskabet forskrive og ved Hans Lindenow og Frederick Reedtz forholde dem sin mening og derhen bevægeligen persuadere godvilligt at bevilge sådant, eftersom de selv fornuftig kan eragte, at den højeste nød udkræver det, som

kongen ellers gerne havde forbigået. Kongen tvivler ikke på, at de som gode patrioter lader sig finde velvillige til deres egen conservation, til hvilken ende også stænderne i Sjælland, Lolland og Falster er forskrevne at møde i Ringsted førstkommende 15. maj. Hans Lindelow og Frederick Reedtz skal forholde dem sådant efter forskrevne måde og på kongens vegne annamme deres skriftlige resolution derom, samt flittigt urgerer at pengene allerførst muligt, i det længste en måned fra propositionens dato, indleveres i Renteriet. Sj. T. 28, 348 b. f. (Tr.: Kr. Erslev, Aktst. og Opl. til Rigsraadets Hist. III, 125 f. med dato 7. maj).

6. maj (Kbhvn.) Lige sådan brev fik Anders Bilde og hr. Mogens Kaas at accordere med stænderne i Fyen og Lavind til den 15. maj i Odense. Sj. T. 28, 349 b.

— Maneer hvorledes hoved- eller mandtalspenge bedst kan pålægges og oppebæres. En adelsperson for sig, sin hustru, jomfru i hans hus og børn, som er over 15 år og er i landet .. 6 rdlr.
 En biskop og hver professor med hustru og børn over 15 år 6 rdlr.
 En sognepræst, hans hustru og børn over 15 år, hver 1 rdlr.
 En kapellan, degn, klokker, skolemester eller andre som af dem dependerer og er i kirke og skoletjeneste, ingen udelukket, for hver og deres børn over 15 år 1/2 rdlr.
 En student over 15 år, hvor han findes 1 mrk.
 Borgmester og råd og borgerskabet, ingen undtagen, selv og deres børn og alle folk, mand eller kvindespersion, de har i deres huse over 15. år, hver 1 rigsort
 En foged 2 rdlr.
 En skriver 2 rdlr.
 En karl hos adelen 1 rdlr.
 En kvindespersion hos adelen over 15 år 1/2 rdlr.
 En dreng over 15 år 1/2 rdlr.
 En tærsker, røgter, arbejdskarl og deslige 8 sk.
 En biskops, professors og sognepræsts karl hver 1/2 rdlr.
 En tjenestepige eller kvinde hos biskopper, professorer, sognepræster, kapellaner, degne, klokkere, skolemestre eller deslige, over 15 år, hver 8 sk.
 En bonde og bondekvinde, hans tjenestekarl, kvinde eller pige, bondesønner og døtre og alle, som er til huse, hvad køn de er, over 15 år, hver 8 sk.
 Tjenestefolket, karlfolket så vel som kvindefolket skal selv udlægge disse hoved eller mandtalspenge, og det må aldeles ikke anses, hvad

kontrakt der er gjort mellem husbonden og hans folk med mindre husbonden godvillig vil forstrække af enhvers løn. Dersom forældrene ikke rettelig angiver alderen på deres børn og folk, giver de for hver, de forsviger 1 rdlr. Sj. T. 28, 349 b. f. (Tr.: H. Matzen, Kjøbenhavns Universitets Retshistorie I, Till. 40 f.).

6. maj (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz. Da han har givet til kende, at der er stor brøstfældighed på slottet på Gulland, skal han så vidt fornødent gøres lade reparere, dog skal han have vel i agt, at alt sker med ringest mulig bekostning. Sk. T. 7, 71.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Kongen agter at sende en squadron gevorbne ryttere og et kompagni dragoner til Varberg, og muligvis skal flere folk til hest og fods samles der omkring, over hvilke Hannibal Sehested, statholder og general i Norge skal have general direktion efter den instruktion, der fremdeles er ham medgiven, og konjungere fornævnte folk og så meget der kan undværes af Varbergs garnison, eller herefter forsamles der, med det norske folk og siden gøre indfald i Sverige, dog at det vel haves i agt, at fæstningen først bliver forsynet med hvad der behøves af officerer, munition, knægte, materialia og anden fornødenhed, hvorom han og Iffuer Krabbe på flittigste skal lade inquirere og straks advisere om manglerne, så vidt de ikke kan afhjælpes, og det agtes fornødent. Kongen har derfor befalet, at nogle tusind tdr. mel, malt og brød samt munition sendes til fæstningens bedre forsyning, og det befales Iffuer Krabbe at lade sig være samme konjunktion og indfald angelegent, og nu straks i tide være betænkt på rytteriets indkvartering og underholdning, så vel som plads til proviant og munition, hvorfor han skal gøre rigtighed og følge Hannibal Sehesteds ordre. Sk. T. 7, 71.

— Miss. til Christen Lange, Jens Hvas og Sten Rodsten. Der skal med forderligste skiftes efter Jørgen Orning til Skorupgård mellem hans tvende kuld børn, hvorfor de skal være til stede og påtage sig Will Ornings værgemål og, når skiftet er til ende, igen levere det til rette lavværge. J. T. 11, 139. Incl. 7. april.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Da kongen har lidt skade på sit fodfolk i Holsten, skal de i Nørrejylland tilvejebringe 400 mand ud over hvad de allerede har fået ordre til at samle og skikke dem, der tilforn har tjent, hid over, som siden enten fra Ribe eller andet steds kan blive indskibet og henført til Glychstad. De skal have i agt, at alt mest muligt uformærkt tilgår, at fjenden ingen kundskab bekommer der af. J. T. 11, 139 b. K.

— Miss. til Jørgen Kruse til Kiergaard og Knud Rodsten. Hans

Basse til Giemsgaard har på sin broderdatters børns vegne og fru Elisbett Rodsten afgangne Jørgen Ornings på egne og børns vegne andraget, at de vil skifte efter Jørgen Orning mellem hans tvende kuld børn og begærer dem til kommissærer. De skal derfor stævne parterne for sig, skifte og dele mellem dem og bilægge eller dømme dersom irring eller tvist kommer imellem, hvilket de skal give beskrevet fra sig. J. T. 11, 139 b. f.

7. maj (Kbhvn.) Miss. til rentemestrene. De skal lade gennemse Oluff Steenwinkels regnskaber på det, han har bygget i Malmø befæstning, finder de dem rigtige, skal de gøre til ende med ham derom.¹ Sj. T. 28, 350 b.

— Miss. til Knud Wldfeld anlangende de tvende kompagnier det ene til hest, det andet dragoner, at lade give en måneds sold. Udt. i Sj. T. 28, 350 b.

— Miss. til Claus Seested. Mons Bilde, befalingsmand på Coldinghuus, har fået befaling til at lade nedtage de derværende kakkelovne og skikke dem til Hindsgavl, hvor de skal forvares indtil på videre anordning. F. T. 5, 320 b. f.

— Ab. brev til almuen på Læsø. Kongen har for rådsamt eragtet at lade indkvartere 100 soldater på Læsø og befaler strengeligen alle og enhver at skaffe disse og efter forrige forordning også de officerer, som er blevet sendt dem tilforn, nødtørftig underhold, såfremt de ikke vil agtes for rebeller og ulydige og tilbørligt straffes derfor. Hvad deres landgilde sig belanger, da har de som tilforn at erlægge den til deres husbond. J. R. 10, 360 b. K.²

— Miss. til Mogens Bilde. Da han giver til kende, at en del kakkelovne findes på Koldinghus, som måtte forflyttes og bortkomme, dersom fjenden skulle komme igen, skal han lade dem nedtage og overføre til Hindsgavl. J. T. 11, 140 b. K.

— Miss. til Sten Bille. Da der i Sæby skal ligge nedgravet et stykke, skal han straks lade det opgrave og være Sten Rodsten til Lerbeck følgagtig til Læsø. J. T. 11, 140 b. K.

8. maj (—) Pas for gesandterne fra Lübeck, Bremen og Hamburg på deres rejste herfra til grænsemødet ved Bremsebro. Det befales alle kongens undersætter, af hvad stand de være kan, i særdeleshed hvem som på kongens vegne har nogen befaling, i alle

¹ Jfr. miss. 27. april (Nykøbing F.) fra prins Christian (V.) til Otte Krag, øverste sekretær i Danske Kanc. B 174, Diverse originale kgl. missiver. ² K. påtegnet: Efter Otthe Kraghs ordre.

måder at være gesandterne beforderlige og lade dem med deres comitat passere frit, og dersom de behøver eller begærer nogen konvoy til deres rejses bedre fortsættelse, da straks at forskaffe den. Sj. R. 21, 361 b.

[8.]¹ maj (Kbhvn.) Fire åb. breve til Bremen og Hamburg. Borgmestre og råd i Bremen og Hamburg har ved deres gesandter anholdt hos kongen om, at det fri commercium, som siden januar har cesseret, igen må tilstedes deres borgere og indvånere på den maner som i forrige åringer såvel i Øst- som i Vestsøen. Kongen har derfor bevilget deres begæring så vidt, som de højmægtige Herrer Stater General nylig har forhvervet for deres undersætter i de Forenigte Nederlander, og så længe de beholder det, uagtet deres skibe er udløbet før denne kongens koncession eller senere. Begge stæders borgere og indvånere må herefter som tilforn frit og ubehindret sejle, handle og trafikere på alle steder i Øst- og Nordsøen, enten der er svensk garnison eller ej, ja også på Sverige, med deres eget gods. Og dersom fredstraktaterne skulle romperis, skal de skibe, som tilforn er udløbet, med deres indladte gods ikke mindre have deres sikre retur, dog med sådan kondition, at de ikke indtager svensk gods, men alene hvad dem selv tilhører, og heller ikke gør kron Sverige nogen tilførsel af krudt, lod, muniton, gevær, takkel, tov eller andet til krig og skibsudrustning. Sj. R. 21, 361 b. f.

— Miss. til kommissarierne på grænsen. Hvad der er trakteret mellem kongen og Lübeck, Bremen og Hamburgs gesandter, kan de se af hosføjede kopi, men efterdi de er blevet stående fast på deres mening, at de endelig hos traktaterne ville indstille sig, har kongen omsider bevilget dem dette. Dersom de angiver sig hos kommissarierne, skal disse bevise dem al courtoisie og faveur, dog skal de alene rette sig efter denne sidste resolution, og ikke der foruden høre om nogen gravamine eller indlade sig i nogen traktat. Sj. T. 28, 350 b.

—² Åb. brev. Eftersom borgmestre og råd i Malmø klager over, at de ikke kan betale med rede penge, hvad der tilføres dem af humle, salt, sild, fisk, brænde, erter og anden fornødenhed, har kongen på deres begæring bevilget, at de må give varer for varer og betale med, hvad de har, det være sig rug, korn, malt eller gryn. Sk. R. 5, 428. (Tr.: CCD. V, 454 f.).

¹ Dateringen er ikke fuldstændig, men fremgår af missivet til kommissarierne på grænsen 8. maj. ² Sted mangler.

8. maj (Kbhvn.) Miss. til Knud Wlfeld. Eftersom borgmestre og råd i Malmø andrager, at det falder dem alt for tungt længere at underholde soldatesken der, og efterdi de har fået tilsagn om, at der, når april måned var forløbet, skulle skaffes andre midler til fornævnte folks underholdning, skal han af de penge, han har fået til garnisonens fornødenhed, betale soldatesken så længe de kan tilstrække og indtil de penge, som af byerne skal udgives for deres gårde og taksts værd, og andet som bliver påbudt, kan være at bekomme. Sk. T. 7, 72.

— Miss. til rigens marsk. Kongen billiger, at han gør sit bedste til at oprette cartel med fjenden, eftersom han eragter det tjenligst, dog at det ikke sker i kongens navn. F. T. 5, 322 b.

— Miss. til Sten Rodsten. Der skal udtages en del bådsfolk på Læsø, og i stedet for dem tilstilles nogle soldater til forsvaret der, han skal derfor tage de våben, som bådsfolkene befindes at have, og give dem til soldaterne. J. T. 11, 141. K.

— Miss. til Niels Munck og Offve Blich. Fru Ide Gris afgangne Poull Frebergs, Niels Freberg, Jørgen Pors og jomfru Anne Brun har andraget, at de agter at holde skifte efter Poffvell Freberg og begærer dem til kommissarier. De skal derfor stævne parterne, dele og skifte retfærdigt, bilægge eller dømme såfremt irring eller tvist opkommer og give det fra sig beskrevet etc. J. T. 11, 141 b. f. Indl. 28. april og 5. juli.

— Miss. til Verner Parsbjerg. Der skal skiftes mellem arvingerne efter Poffvel Freberg til Freberggaard med forderligste, hvorfor han skal være til stede og påtage sig værgemålet for jomfru Anne Brun. Når skiftet er til ende, skal han overlevere værgemålet med en rigtig fortegnelse over, hvad der kan tilkomme hende, til hendes rette lavvæge Niels Freberg til Trenderup. J. T. 11, 141.

9. maj (—) Miss. til Offue Giedde og Hannibal Sehested. Eftersom kongen har anset for godt at lade oprette et magasin af proviant i Varberg, skal de gøre deres bedste til hos borgerskabet i København at bringe dem tilveje, som vil gøre leverancer dertil. Sj. T. 28, 351.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. De skal gøre den anordning, at oberstløjtnant Firx' squadron til hest med allerførste forfølger sig til København. I stedet skal indkvarteres generalmajor til hest og oberst til fods Claus von Alefeldts squadron, som hidtil har ligget i København, således at generalmajorens eget kompagni bliver indkvarteret i Køge, Slangerup og Hillerød, oberst, vagtmester

Bertram Randtzows kompagni i Slagelse, Wldrick Christian Gyldenløffuis kompagni i Roskilde, de to Allefelders kompagni i Holbæk med andre købstæder, som de forrige to kompagnier havde til hjælpelkvarter. Generalmajoren har allerede fået kongens skriftlige befaling derom. Sj. T. 28, 351.

9. maj (Kbhvn.) Miss. til Arndt v. der Kula. Hvad Maren Jensdatter Jep Pedersens i Borsholm, boende på Kronborg len, andrager anlangende den uret, der er sket hende, kan han erfare af hendes supplikation. Dersom hun bevisliggør sine angivelser, skal han hjælpe hende til rette, så kongen kan være forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 351 b.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Hr. Thagge Tott embedsmand på Malmøhus har fået befaling til med forderligste at tilbagevende det fodfolk af oberst Rauchheupts regiment, som for nogen tid siden blev sendt til Malmø. Når disse folk ankommer, skal de skaffe dem fornødent kvarter, på de steder hvor de bedst gøres fornøden. Sj. T. 28, 351 b. f.

— Miss. til rentemestrene. Eftersom landsdommer Gunde Rosenkrantz erbyder sig at ville udgive sin forpligt til kongen på det, afgangne Hans Wldrick befindes skyldig til Frederiksborg skole og lens kirker og som underpant at ville sætte Windingegård og Skabegård med tilliggende bønder og tjenere, som sig tilsammen beløber 683 tdr. korn, skal de på kongens vegne opsætte en obligation og annamme den af ham. Sj. T. 28, 352. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Wendtzel Rottkierck. Eftersom han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig i den sag, Maren Søffrensdatter af Slagelse angående, må den, dersom hun begærer det, efter sædvanlig brug indstævnes for kongen og rigens råd, dog at hun stiller nøjagtig borgen af vederheftige folk, at hun bliver til stede til sagens udgang. Dersom hun ikke begærer at stævne, agter kongen det billigt, at hun straffes til kaget. Sj. T. 28, 352.

— Miss. til hr. Tagge Tott. Han skal gøre den anordning, at det gevorbne folk, som af oberst Rauchheupts regiment for nogen tid siden blev oversendt til Malmø, indskibes dér med allerførste og sendes tilbage igen, eftersom fjenden med underhavende armé nu er opmarcheret, og dette land er helt slet forsynet med fodfolk, og man altid, om det gøres fornøden, kan sekundere ham med fodfolk herfra. Sk. T. 7, 72 b.

— Miss. til Borch Rud, Jost Fredrich von Papenhemb og Erich

Rosenkrantz. De skal med det forderligste undersøge, hvormeget den sidst påbudte skat af Lolland og Falsters købstæder efter deres gårdes takst, såvelsom adelens forstrækning og bøndernes samme tid pålagte skat kan andrage; hvor meget deraf der er leveret og på hvilke steder; hvor der endnu er i forråd, og hvor det øvrige er kommet hen, på det at kongen siden kan gøre anordning, hvorledes det skal anvendes, da det er billigt, at det ene folk, der nu er i tjenesten, lige så vel bliver betalt som det andet. Hvilken udførlig erklæring skal indskikkes i kancelliet. Sm. T. 6, 550 f.

9. maj (Kbhvn.) Åb. brev til Henning Walkendorff og Henning Paavisk. Eftersom kongen har forlenet Iwer Vind til Nørholm med Dallum kloster len skal de være til stede, når Arentt von der Kugla leverer det fra sig og overantvorte Iwer Vind det inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som bør overantvortes. Disligeste skal de besigtige bygningen på klosteret og ladegården samt skovene og give det fra sig under deres signeter og hænder og overantvorte det til Iwer Vind. F. R. 4, 349.

— Iwer Vinds følgebrev på Dallum. Kongen hilser alle bønder og tjenere over al Dallum kloster len og befaler dem strengeligen nu at svare Iwer Vind og ingen anden på kongens vegne deres årlige landgilde, gæsteri, søgefald, ægt og arbejde og al anden ret og rettighed, de plejer og er pligtige at give, indtil kongen anderledes tilsiger. Han skal igen holde dem alle ved lov, skel og ret. F. R. 4, 349 b.

— Miss. til Anders Bilde, hr. Mogens Kaas og Henning Valchen-drop. Da de har andraget, at de 8.000 rdlr., der er sendt dem til betaling af de i Fyen indkvarterede folk, kun ringe vil forslå, er det kongens mening, at det gevorbne folk til hest denne gang alene skal afbetales og have en måneds sold, da også på Sjælland („her i landet“) alene de gevorbne ryttere er blevet afbetalt, eftersom flere penge ikke var til at bringe til veje. Når andre midler indkommer, skal også de andre blive kontenteret. I mellemtiden billiger kongen, at de på kredit udtager så meget klæde hos købmændene, som man kan klæde de nøgne soldater med. Hvad angår generalkrigskommissær Knud Ulfeld, forretter han mønstringen i Sjælland, Lolland og Skåne og kan ikke mistes herfra. Derfor skal de lade mønstringen i Fyen forrette efter forrige befaling og afbetale folket. Hvad det jyske folk betræffer skal det, da ingen af de øvrige provinser er ringere og slettere forsynet med fodfolk end denne, som dog ikke ringeste magt påligger, med forderligste forføje sig til Sjælland („her

over“). De skal med fodfolk fra Fyen igen lade besætte og forsikre Biersodde skanse i Nørrejylland. F. T. 5, 323.

9. maj (Kbhvn.) Forsikringsbrev for Jørgen Biørnsen tidligere borger i Flensborg, nu kongens skibskaptajn, der til kronen har afstået sit skib „Den forgyldte Biørn“. Med ankre, tov, sejl, løbende og stående redskab er skibet af kongens skibsbyggere og andre tilbetrede vurderet for 10.270¹ rdlr. og dets munition: 9 jernstykker, 9 skibslader, 8 lispd. tavl i tallier og tavlforsætter, 5 kobberlådskovle med visker og forsætter samt to falckentenser², er vurderet tilsammen på Tøjhuset af kongens tilforordnede tøjmaster for 776 rdlr. 2 ort 16 sk. Kongen lover at erstatte Jørgen Biørnsen eller hans arvinger disse 11.026 rdlr., når riget kommer i fredelig tilstand. J. R. 10, 361. K.

10. maj (—) Ordinans hvorefter kongens skibskaptajner har at rette sig. Kongen finder, at hans søkaptajner og løjtnanter har liden eller ingen opsigt med flåden eller underofficererne i skibene, i den formening at enhver bør svare til sit, hvorfor alt er i uorden, skønt kongen fornemmelig har kaptajner og løjtnanter i sin tjeneste for at de kan have indseende med alle og enhver under deres kommando, at de gør, hvad deres bestillinger udkræver, og de har givet dem an for, såvel som at de også selv beflicte sig på at forstå alt, som deres underofficerer bør vide, og som bør foretages inden skibborde, for at kongens tjeneste kan blive forrettet des bekvemmeligere, og kongen kan have årsag til at betænke enhver efter flittighed og forstand. Kongen vil derfor have det således forordnet herefter.

Admiralen på Bremerholm skal befale alle kaptajner og løjtnanter, som har årlig bestalling, at de møder så tidligt om foråret i København, som han agter fornødent, og siden dagligt er til mønstring på Bremerholm, så at han kan forordne nogle af dem til at forblive ved hvert slags arbejde på skibe eller andetsteds for at tilse, at det går for sig, så folkene med flid forretter, hvad der er befalet.

Dernæst skal det være alle kaptajner og løjtnanter alvorligt befalet at have sådan indseende med deres underofficerer og båds mænd, at alt bliver holdt og forrettet, som sig bør; selv vil de svare til, om noget fattes, når kongens admiraler lader dem visitere, og i synderlighed skal enhver af dem have indseende:

1. Med skibene at de rettelig kølhales og flyes ned under, udtakles og ballastes, så navigationen ikke forhindres.
2. At kåsen rettelig dirigeres til de steder, der er forordnet, så skibene

¹ K. har 10.250 rdlr. ² Således også K., antagelig fejl for falkonetter.

på god rej og i gode havne ind- og udbringes, hvor og når fornøden gøres.

3. At tømmerratzien således anlægges, at skibene altid er drevne og digtede og således forsynet med bak og andet, at de kan være forvarede for entren og indfald.

4. At stykkerne er vel ordinerede og står så højt i portene, at de kan rettes så højt og lavt agter og for, så de i en hast, med smeker redskab vel forsynet, kan ind og udbringes, lades indenbords, og vel anlægges som det sig bør.

5. At alting bliver smurt og holdt glat, så at redskabet let kan hales op og ned, frem og tilbage, hvorfor de skal tilse, at køkkenfedtet samles og bevares til dette.

6. At viktualierne bliver rettelig annammet, tilbørligt udbyttet ved ret vægt, mål og måde som forordnet. Dagligt tilses, at hver mands navn, som udebliver, ved dag og dato antegnes, så kældersvenden ikke der- ved skal søge deres egen fordel og kongens skade, hvorfor de hver aften skal affordre skriverens undertegnede sedler på [hvor] mange mand, der ikke den dag er blevet spist i skibet, så det siden på forordnede steder kan overregnes og likvideres.

7. For at enhver, som mere ved frygt og aven end ved egen ære og forfremmelses befordring vil drives til det han bør gøre, og for at de som forholder sig troligen og mandeligen, kan have nogen recompense at forvente, har kongen forordnet en fiskal på Bremerholm, som også skal sejle med flåden, når han tilsiges, og som skal optegne alle forseelser og sager, kalde dem for retten og befordre til doms uden al vild og venskab.

Alle forseelser, som ikke udtrykkeligt benævnes, hvorledes de skal straffes, skal straffes med en, to, tre eller flere måneders solds forbrydelse, helt eller halvt års fortabelse, ja også vel med deres ganske rests forbrydelse, efter sagens lejlighed. Men alle vegne hvor liv eller ære forbrydes, der forbrydes også alle fortjente og resterende besoldninger, og til den ende skal han med kongens admiral på Bremerholm have at forordne profossen på Holmen og skibene, som skal være ham så vel som kongen forbundet ved ed til ikke at fordølge nogen sag, hvor ringe den end kan være, men rigtig optegne og angive den, så at fiskalen kan hente dom derefter.

Alle forskrevne konfiskationer vil kongen have anvendt således, at fiskalen skal have en vis anpart, efterdi der ingen anden løn tillægges ham, for at han skal være desto flittigere i sin betroede bestilling. Af det øvrige skal det halve være forbrudt til kongen, og resten skal læg-

ges i en kiste med genpart af dommens slutning, som siden efter kongens eller rigens admirals ordre skal fordeles til dem, som redeligt meriterer noget, til husarme eller andre trængende søfarendes kvinder og børns kristelige opfødnings og underhold.

Desuden skal alle og enhver forholde sig efter kongens skibsartikler og hvad andet rigens admiral ellers påbyder, under højeste straf. Og endelig for at enhver i synderlighed kan have årsag til at stræbe¹ efter ære og recompense, og forskel kan gøres på dem som forholder sig ilde eller vel, skal rigens admiral være bemyndiget til at forbedre og forringe enhvers årsløn, som han finder, de kan meritere, hvorefter deres besoldning også siden skal blive dem erlagt. Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnet IX. (Tr.: CCD. V, 455—458).

10. maj (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Sundet. Kongen har bevilget Eleonora Maria hertuginde til Mecklenburg, at 3 foder rhinskvin må passere gennem Sundet. Sj. T. 28, 352 b.

— Miss. til Arntt von der Kula og bispem i Sjælland. Eftersom der nu så vel som tilforn begiver sig dagligen irring og trætte mellem den danske og tyske præst i Helsingør, skal de tilholde dem begge at møde for kongen i København 20. maj førstkommande med de breve, privilegier og dokumenter de kan have på begge sider, hvor kongen da vil lade gøre en vis skik og ordinans imellem dem, hvorefter de skal have at rette sig uden videre overløb. Sj. T. 28, 352 b. f. Indl. 28. april, 8. maj.

— Miss. til Hendrick Ramel. Eftersom han begærer at vide hvorledes han skal forholde sig med Mette Pedersdatter, som efter recessen er dømt fra livet, fordi hun har ihjellagt tvende af hendes egne børn, er det kongens vilje, at han skal lade eksekution ske på hende. Sj. T. 28, 353. Indl. 8. maj.

— Bevilling for nærværende Siffuort Kuføed til frit at udskibe 10 par øksne, som han har salveret fra fjenden i Skåne til Bornholm, og når han har betalt kronens told føre dem til Lübeck. Orig. (?) i Danske Kanc. B 92, Uindførte koncepter til åbne breve og missiver.

— Miss. til hr. Tagge Tott. Eftersom han har givet tilkende, at præsterne og bønderne omkring Malmø skal have indført en del rug og byg der, da fjenden senest lå der omkring, hvilket de nu begærer igen at måtte udføre til deres ophold og sædekorn, er kongen tilfreds, at han er dem følgagtig med så meget, som de behøver, dog skal det have vel i agt, at fæstningen bliver vel forsynet. Sk. T. 7, 72 b. f.

¹ Orig har, åbenbart ved en fejl: straffe.

10. maj (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Lolland. De skal med forderligste forhøre oberst til fods Christoffer Stensens regnskaber fra den tid han har betjent landkommissariebestilling i Lolland og Falster og siden kvittere ham tilbørligt derfor. Sm. T. 6, 551.

— Miss. til Iffuer Wind. Han skal herefter have indseende med Uldrich Christian Gyldenløffues gård Uldrichsholm; Gregers Høg til Rørbech må efter begæring købe tømmer fra et dér nedbrudt hus for den pris uvildige mænd sætter. F. T. 5, 324.

— Miss. til Gunde Lange. Da han har givet tilkende, at de to Veeder som stod neder ved Hals, den søfarende mand til bedste, er ruineret af fjenden, skal han lade dem opsætte igen, hvad han anvender derpå vil siden blive ham godtgjort. J. T. 11, 142. K. Indl. 20. april.

11. maj (—) Miss. til Hans Lindenov, Iffuer Wind, hr. Jørgen Brahe og hr. Frederick Reedtz. Eftersom det er befalet oberstløjtnant Firx med sin squadron at marchere, og krigskommissær Knud Wilfeldt skal afregne med ham til den dag han skiber, skal de være til stede, når afregningen foretages, så at han intet videre end fra den dag, han skiber, kan have at fordre hos Hannibal Sehested til Nøraggergård etc. Hvad Knud Wilfeldt på sit kompagni og oberstløjtnant Firx kan tilkomme, skal de forsikre dem efter gjort afregning. Sj. T. 28, 353.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Det er befalet hr. Tage Thott til Sjælland at oversende det kompagni dragoner og det kompagni til hest, som er kommet fra Christianstad, de skal derfor når disse ankommer, skaffe fornødent underhold og kvarter. Sj. T. 28, 353 b.

— Miss. til Offue Giedde. Der tilsendes ham åbent mandat angående kaptajnernes forhold, som nu er i tjeneste, det skal tilstilles dem, og det skal haves i agt, at det bliver overholdt af dem. Sj. T. 28, 353 b. f.

— Miss til hr. Tagge Tott. Eftersom generalkrigskommissær Knud Wilfeldt giver til kende, at han har ladet indføre 30 pund byg i Malmø, da fjenden senest lå der omkring, hvilket han begærer at måtte udføre igen til sædekorn til hans egne gårde og til at forstrække hans bønder med, er kongen tilfreds, at Tagge Tott lader ham være samme 30 pund byg følgagtig. Sk. T. 7, 73.

— Lige sådan brev fik samme, at Hendrich Lindenow må udføre noget til hans og hans bønders sædekorn.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Hvad Mallene Hans Lolleckes andrager, kan han se af hendes hosføjede supplikation, dersom tvende,

som hun foregiver, er henrettet for det tyveri, som hun beskyldes at være medvider i, skal hun forskånes på livet. Sk. T. 7, 73.

11. maj (Kbhvn.) Miss. til hr. Tagge Tott. Han skal gøre den anordning, at Christian Rosenkrantz til Demmestrups kompagni dragoner og ritmester Siffuersøns kompagni til hest med forderligst kommer over til København, hvor de skal afvente kongens videre anordning. Sk. T. 7, 73 b.

12. maj (—) Miss. til Knud Wldfeldt. Kongen erfarer, at han har afstået sit georbne kompagni til statholder Hannibal Sehested med så skel, at denne vil give ham hvervepengene igen. Kongen er tilfreds, at de handler derom og har befalet rigets råd, som er til stede, at overvære at kompagniet, den dag det skibes, afregner med ham, hvilken afregning, hvervepengene undtagen, de skal forsikre ham. Sj. T. 28, 354.

14. maj (Kronborg) Konfirmation af en 12. maj 1645 i København af Offve Gedde og Hannibal Sested på kongens vegne med Hendrich Møller sluttet akkord om straks at opsende til Varberg 1.700 tdr. malt, 500 tdr. mel og 10 skpd. jern, hvilket af hans fuldmægtige dhm.¹ i skibene skal annammes, maltet i strygmål med Københavns brændte tønne og melet fuldt pakket. Disligeste skal han straks forskrive og med allerforderligste levere halvtredie tusind tdr. mel og 2.300 tdr. malt og iblandt melet så megen rug [som] med kan stuves efter forberørte mål og pakning. Af samme varer skal han stå risqve til søs, men skulle det blive taget af fjenden, skal den skade gå på kronen. Der er på kongens vegne tilsagt ham for hver td. mel og rug 16 S. mrk., for hver td. malt 15 mrk., for hver skpd. jern 10 rdlr., som på kongens vegne er lovet at skulle betales som dennes egen gæld af de første penge, som indkommer, når han med Iffuer Krabbis kvittering bevisliggør, at varerne er leveret gode og dygtige. Sj. R. 21, 362 f.

— Henrich Würger af Lübeck fik bevilling til at modtage et halvthundrede øksne, i betaling af indvånerne på Bornholm for de varer, de har bekommet af ham, og til ubehindret at måtte udføre bemeldte øksne fra Bornholm til Lübeck, dog mod tilbørlig told. Udt. i J. R. 10, 361 b.

15. maj (—) Miss. til rentemestrene at levere til oberstløjtnant over artilleriet Berneckows tjenerne 40 rdlr. og tage hans bevis derpå. Sj. T. 28, 354.

— Miss. til Falck Lycke, Niels Trolle, Oluff Brockenhus og Arendt

¹ det hurtigst muligt?

von der Kula. Eftersom borgmester og råd i Helsingør beklager sig, at kongens tjenere der bor der i 270 huse og gårde skal fri holde for skat, vagt og indkvartering, nogle få heste undtagen, som toldereren og toldskriveren nu godvilligen har antaget, så og at en del af borgerskabet, som kunne holde indkvartering, begiver sig i kongens tjeneste og under rytteriet, og så selv siden søger indkvartering hos borgerskabet, hvorover lasten af indkvartering påligger resten af borgerskabet, som de videre kan se af deres hosføjede supplikation. De skal derfor med allerførste fordre de interesserede for sig, høre deres anliggende på begge sider og derefter ligne og lægge alt mellem dem således som de agter at forsvare det og eragter det billigst og rettest, så at ingen af dem kan have årsag til ydermere at besvære sig, og kongen kan være forskånet for videre overløb. Denne forretning har de under deres hænder at indskikke i kancelliet og give de interesserede beskrevet. Sj. T. 28, 354 b. f. Indl. 22. maj.

15. maj (Kronborg) Miss. til tolderne i Øresund. Eftersom de begærer at vide, hvorledes de skal forholde sig mod de Hamborgere, er det kongens vilje, at der herefter skal forholdes med dem lige som tilforn. Sj. T. 28, 355.

— Kgl. konfirmation på det fæstebrev, Iffuer Krabbe, befalingsmand på Varberg, på kongens vegne har givet rigsadmiral Offue Giedde på, så længe han lever, at annamme og oppebære kirkens korntiende af Alsøe sogn i Liungby giæld, i Faraas herred, dog således at han årligen til gode rede inden S. Martini dag i det allerseneste for samme tiende skal levere kirkeværgerne 40 daler courant, hver daler til 80 sk. Dersom afgiften ikke kommer til fornævnte dag, skal dette fæstebrev være forbrudt. Han skal ikke befatte sig med samme korntiende, førend han har betalt stedsmål, 20 dlr. courant. På kongens vegne befaler Iffuer Krabbe alle sognemændene at yde tienden i timelig tid, dersom de ikke vil tiltales og straffes efter recessen. Fæstebrevet er beseglet af Iffuer Krabbe Taggesøn på Warberg slot 29. marts 1645. Sk. R. 5, 428 b. f.

— Miss. til Just Fridrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. Kongen har erfaret, at præsterne i Lolland og Falster skal bruge stort underslæb med udskrivelse, idet nogle af dem befrier flere for udskrivning end de har i deres tjeneste foregivende, at de som deres tjenestefolk bør forskånes, så at en præst undertiden under sådan prætext skal friholde fem eller seks unge karle. De skal derfor have flittig indseende med at sådan underslæb ikke mere sker. Dersom nogen herefter findes skyldige heri, skal de tiltale og straffe dem. Sm. T. 6, 551 f.

15. maj (Kronborg) Menige adel og ridderskab samt fogder og lærde mænd i Arhus stift skal være dr. Jacob Matthiisen bestandig på hans majestæts vegne i de sager, der anrører hans embede, og beskærme ham for overvold og uret. Udt. i J. R. 10, 361 b. K.

— Ab. brev anlangende at dr. Jacob Matthiisen skal være bisp i Arhus stift, og at cleresiet i samme stift skal være ham hørig og lydige. Udt. i J. R. 10, 362. K.

16. maj (—) Major Stephan Tim fik bevilling, indtil kongen anderledes tilsiger, årligt at måtte have 2 lst. Rostockerøl og 1 oxehoved franskvin aksisefri. Udt. i Sj. R. 21, 363.

— Konfirmation af et af afgangne Hans Ullrick, forrige befalingsmand på Kronborg og Frederiksborg, 11. januar 1642 på Kronborg udstedt fæstebrev til Christen Jensøn i Gille Leyer-mølle i Kagerup på kirkens anpart af korntiende af Marumme sogn, hvilken han skal beholde på livstid, dog med sådan vilkår, at han årligt inden fastelavn skal levere kirkeværgerne den sædvanlige afgift nemlig rug 2 pd., byg 2 pd. eller betale dem det i rede penge efter det køb kirkens korn årligt takseres for. Såfremt noget sker her imod, skal fæstebrevet være forbrudt. Det befales på kongens vegne menige sognemænd i Marumme sogn herefter årligt at levere deres korntienden til fornævnte Christen Jensøn, og det retfærdelig tiender i negen efter recessen, forser de sig, skal de straffes, som vedbør. Sj. R. 21, 363.

— Miss. til Arndt von der Kula. Eftersom en del af de i Helsingør indkvarterede soldater har befaling til at følge med flåden, skal han sørge for underhold af deres kvinder og børn, indtil mændene kommer igen. Hvad nogle af borgerskabet fra Helsingborg, som i denne tid er flyttet hid over, andrager, kan han se af deres hosføjede supplikation, han skal mest muligt forhjælpe dem til rette, så kongen kan være forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 355.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom præsten til Wei-by og Thibirck sogne nylig har foregivet ingen kirkebog at have om dem, som fødes i hans sogne, uden nogle få år forleden da han dermed begyndte, og kongen eragter sådant fornødent og over alt brugeligt, skal han lade præsten tiltale for sådan forsømmelse.

Det berettes også for kongen, at det meste inventarium her på slottet af dyner og andre sengeklæder tilhører borgerne og bønderne, han skal derfor erfare, hvorledes det er kommet, til hvem og efter hvis befaling, hvorom han skal indsende erklæring til kancelliet. Sj. T. 28, 355 b.

16. maj (Kronborg) Miss. til borgmester og råd i København. Eftersom de har andraget, at rytterindkvarteringen falder for besværligt formedelst mangel på hø og strøelse og har tilbudt i stedet at erlægge 3.000 rdlr., er kongen tilfreds dermed. De skal dog holde 800 knægte til fods. Pengene skal betales til Knud Wlfeld. Sj. T. 28, 355 b. f. (Tr.: KD. V, 281).

— Miss. til Knud Wlfeld. Eftersom Rudolph Rauchheupt såvelsom hans oberstløjtnant Krampe beklager sig over, at der intet underhold er givet dem af deres kvarter, hvor de nu en tid lang har ligget, skal han give noget dersom han har middel dertil eller af det første, som indkommer. Eftersom oberst Rauchheupt også giver tilkende, at der i sidst publicerede ordinans intet traktement er tilordnet ham som oberst, skal han med allerførste gøre anordning om, hvad der bør gives ham af borgerskabet. Sj. T. 28, 356.

— Miss. til Knud Wlfeld. Eftersom borgmester og råd i København har lovet 3.000 rdlr. in specie for rytter kvartering, skal han annamme disse penge og anvende en del til at aflønne staben og officererne over de gevorbne squadroner efter den designation, han selv har ladet opsætte, det øvrige har han at udgive til garnisonen i Malmø. Sj. T. 28, 356.

[o. 18. maj] u. st. Forleningsbrev for Aarent von der Kula på Kronborg og Frederiksborg samt Abrahamstrup len indtil kongen anderledes tilsiger. Han skal holde Kronborg slot i en tryk og fast slotslov, kongen og Danmarks riges råd til troer hænde. For hans umage har kongen bevilget ham 1.591 curante daler 16 sk. til årlig genant, og i stedet for den tiendepenge af den uvisse indkomst 208½ curante daler 24 sk., hver daler til 80 sk. I lige måde på en fadeburskvinde 20 daler curant om året og til kostpenge om måneden 3 daler curant, og på to fadeburspiger hver 6 daler curant om året og om måneden 2½ daler curant, som skal have tilsyn med inventarium på slottet. Dog skal han stå for samme inventarium og svare dertil, om noget bortkommer eller forrykkes. Pengene må erlægges ham af kongens toldbod i Øresund til fire terminer: Philippi Jacobi, St. Hans dag, Michels dag og Nytårsdag, og lige mange til hver termin. Kongens andre folk og tjenere på Kronborg skal have den årlige pension, de hidtil har fået, og efterskrevne månedspenge, beregnet 12 måneder om året og 80 sk. på daleren; slotsfogeden 4 daler om måneden, slotsskriveren 4 daler, underskriveren 3 daler, postrideren 3 daler, to portnere hver 3 daler, fire plitzkarle hver 2½ daler, to postvognsvende hver 2½ daler. Der må ikke holdes flere folk på slottet på

kongens bekostning, uden kongen tilsiger det. Smedearbejde som er fornødent på slottet, skal forfærdiges på Hammermøllen.

Hvad Frederiksborg slots daglige folk belanger, skal der i stedet for spisning gives dem kostpenge: slotsfogeden om måneden 4 daler, slots-skriveren 4 daler, en underskriver 3 daler, en skriverdreng $2\frac{1}{2}$ daler, ridefogeden 4 daler, en kornmåler 3 daler, en fadeburskvinde 3 daler, to fadeburspiger hver $2\frac{1}{2}$ daler, en portner $2\frac{1}{2}$ daler; fornævnte slot-tets tjenere skal have samme årlige løn som hidtil. Kongen vil ellers ingen spisning have indført i slottenes regnskab på nogen eller flere visse personer ikke heller på bønderarbejde der til slottet. Kostpenge og årsløn som andre af kongens tjenere både på og uden for slottet hidtil har haft ud over det forskrevne skal fremdeles blive givet dem, indtil kongen lader forordne anderledes.

Aarent von der Kula skal årligt tilholde kongens betroede skrivere at gøre regnskab for begge slotte og Abrahamstrup med underliggende ladegårde, og også have flittigt indseende med ladegårdenes avl. Dog skal han aldeles intet befatte sig med avlingen og ladegården ved Frederiksborg og ej heller lade noget hente derfra, men alene have tilsyn med at alting går ligeligt og ret til, så at kongen kan have gavn og fordel deraf og ikke skade, at den ringest mulige bekostning og udgift bliver gjort, og at ingen unødigt folkeløn bliver indført i regnska-bet. Han må heller ikke tilstede, at der af ladegårdene kommer korn, smør, levende kvæg, hø eller andet uden at det bliver indført i regn-skabet, kongen til bedste, dog skal der med folkeløn, månedskostpenge og månedsfetalje forholdes som hidtil, dog kan han formindske og formere ladegårdens folk, som han synes nyttigt og gavnligt. Han skal ikke selv have, og meget mindre tilstede at fogeden, skriveren eller andre af slottets folk har nogen fordel i lenet, skrivernes skriverskæppe undtaget.

Skriveren skal gøre god rede og regnskab for al uvis rente og ind-komst i lenet; stedsmaal, sagefald, drift, husbondhold, forlov, røm-ningsgods eller andet, som plejer at regnes for uvis. Oldengæld, arve-løst gods, told, sise, vragpenge, korn eller andet for rodhuggen skov og vindfælder vil kongen have forbeholdt sig selv. Skriveren skal også have sagefald og gårdfæstning, som bliver aftinget der i lenet, i agt; de to parter skal annammes i penge, den tredje i øksne.

Når der bliver olden, skal navnet antegnes på hver mand, som ind-slår svin på kronens skove, og skriveren skal i regnskabet antegne, hvor mange svin der bliver ham bevilget til olden samt de svin, der på kongens vegne bliver annammet til oldengæld, hvilke der er gamle og

hvilke der er unge svin. Han skal være forpligtet til straks at give til kende når der bliver olden, og hvor mange svin der bliver at indbrænde på kronens skove, samt indsende en fortegnelse derpå i rentekammeret, og derhos antegne, hvor mange af svinene, der kan tilkomme kongen til oldengæld.

Aarent v. d. Kula skal ligeledes være forpligtet til at have godt tilsyn med kronens jord og ejendom i lenet, at ikke noget med urette hævdes derfra eller bortvendes. Kan han formærke, at jord eller ejendom, lidet eller meget, er kommet derfra med urette, skal han tale det ind igen med lov, dom og ret, så fremt han ikke selv vil stande til rette. Han skal også have indseende med, at veje og broer i lenet bliver vel vedligeholdt.

Aarent v. d. Kula skal også have den gejstlige jurisdiktion og have præsterne i lenet i befaling og forsvar. Hvad den gejstlige rente og stiftens indkomst såvel som stedsmål af tiender og sagnefald af præsterne og degnene kan tildrage sig, skal han årligt gøre regnskab for, vist og uvist intet undtaget, kongen alene til bedste.

Han skal også frede skovene i lenene og have godt opsyn med vildtbanen. Han må i Kronborg len til sit hus' behov lade fiske i Gurre sø, Sjøholm sø, Hornby sø, Munkegårds dam og Klare dam, og i Frederiksborg len indtil videre på de steder, der allerede er blevet ham udvist undtagen Arre sø. Han skal holde bønderne i lenene ved lov, skel og ret, ikke besvære dem med nye påfund eller pålægge dem over jordebogen. Han må aldeles ikke frigive eller uden kongens egen bevilling sælge eller afhænde nogen af kronens vornede bøndersønner.

Af lenenes indkomst har kongen bevilget Aarent v. d. Kula årligt $5\frac{1}{2}$ lst. 3 pd. rug og mel, $5\frac{1}{2}$ lst. 3 pd. byg og malt og 500 tdr. havre, hvorfor han skal lade sig korte i sit genant for hver td. rug, mel, byg og malt 5 rigsart og for hver td. havre $2\frac{1}{2}$ rigsart. Den øvrige indkomst af begge len, rug, gryn, brød og landgildekøer skal han årligt senest inden jul lade levere på Provianthuset, og byggen på det store nye bryggers her for Københavns slot. Småredsel, får, lam, gæs, høns og æg skal han lade levere til kongens køkkenskriver, til den tid han fordrer.

Han skal også årligt lade age af bønderne til stranden, som sædvanligt til at hensættes, 10 læs bulved, på hvert læs skal være 10 gode kløvede træer, er træerne ikke kløvet, skal hvert træ i det ringeste være 1 sjællandsk alen vid omkring, og 10 træer regnes på læsset.

Fornævnte bestilling, genant og regnskaber skal begynde Philippi Jacobi dag 1645.

Skriveren skal tage nøjagtige beviser på al udgift, såfremt udgiften skal passere og godtgøres. Ligeledes skal han være forpligtet til at lade fremkomme alt som befales købt eller på anden måde bestilles af lenenes indkomst, såfremt ikke kongen skal forårsages at befale dem, som sligt er tilforordnet, straks at købe det her for rede penge og Aarent v. d. Kula selv at betale, og ikke bønderne i lenet, efterdi han har at befale over dem på kongens vegne i hvad de er pligtige at gøre, yde og levere til kongens behov. K. (to i enkeltheder afvigende eksemplarer) i Danske Kanc. B 92, Uindførte koncepter til åbne breve og mis-siver.

18. maj (Kbhvn.) Følgrebrev til Arent von der Culaw. Kongen hilser alle kronens bønder og tjenere over al Kronborg, Frederiksborg og Abrahamstrup len, som afgangne Hans Vlrich til Vindinge sidst har haft i forsvar og byder dem strengeligen nu at svare Arent von der Kulaw kongens staldmester og forrige befalingsmand i Dalum kloster og give og gøre ham og ingen anden deres årlige landgilde, gæsteri, sagefald, ægt, arbejde og al anden rente og rettighed, som de plejer og af arilds tid har gjort kronen, indtil kongen anderledes tilsiger. Han skal igen holde dem alle ved lov, skel og ret og ikke tilstede, at nogen af dem forurettes i nogen måde. Sj. R. 21, 363 b. f.

— Ab. brev til Falck Lycke og Niels Vind. Kongen har forlenet Arent von der Culaw med Kronborg, Frederiksborg og Abrahamstrup, de skal derfor, når fru Rigitze Grubbe, afgangne Hans Vlldrich Gyldenløffvis leverer fornævnte slotte fra sig, være til stede, og til Arent von der Culaw overantvorte hvad inventarium, breve, registre, jordebøger og alt andet, som bør overantvortes, disligeste besigte bygningen på fornævnte slotte, granske skovene i lenene og give det klarligen beskrevet fra sig, som de vil ansvare og være bekendt, og siden overlevere det til Arent von der Culaw. Sj. R. 21, 364.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom kongen har anset for godt, at oberstløjtnant til hest Hændrick Randtzow med underhavende squadron skal forføje sig til Sjælland, skal der skaffes ham fornødent kvarter og underhold. Sj. T. 28, 356 b.

— Miss. til rigens marsk og kommissarierne i Jylland. Kongen erfarer, at der ikke længere kan skaffes underhold til oberstløjtnant Hændrick Rantzows squadron, de skal derfor gøre den anordning at han og hans squadron med forderligste forføjer sig til Sjælland. Sj. T. 28, 356 b. f. Indl. 16. maj.

18. maj (Kbhvn.) Miss. til Hans Lindenow. Eftersom H e n d r i c k R a n d t z o w med sin squadron skal forføje sig til Sjælland, skal han sende de smakker og færger, der kan tilvejebringes i Kalundborg, til Nyborg til at hjælpe med overførslen. Sj. T. 28, 357.

— Lige sådan brev fik Wendtzel Rotkierck at sende færger og smakker til Nyborg. Sj. T. 28, 357.

— Arndt v. der Kula fik brev at afskaffe skriveren og ridefogeden på Kronborg, som havde tjent Hans Wldrick. Udt. i Sj. T. 28, 357.

— Miss. til rigens marsk og kommissarierne i Fyen. Da kongen har erfaret, at Hendrich Randzou til Møgelkier, bestattet oberstløjtnant til hest, hans squadron ikke længere kunne underholdes i Nørrejylland og nu er kommet til Fyen, skal de med forderligste erklære sig, om der er midler til dens underhold der, i bekræftende fald må den forblive, i modsat fald skal de sætte sig i forbindelse med de jyske kommissarier, så at fornævnte squadron med forderligste kan komme til Sjælland. Kongen skal med allerførste forstendiges om samme squadron kommer over, for at fornøden kvarter og underhold kan forordnes. F. T. 5, 324.

— Miss. til Iffuer Wind. Da kongen erfarer, at bønderne, som ligger til kongens kloster D a l l u m, skal være forarmede, skal de, indtil anderledes tilsiges, ingen holdzægter gøre til St. Hans Kloster i Odense, som de på nogle års tid har gjort. F. T. 5, 325.

[18.] maj (—) Miss. til hr. Mogens Kaas. Han skal skaffe Hendrich Randzous squadron til hest fornødne færger og smakker, at han med forderligste kan komme hid over. F. T. 5, 325 mellem 18. og 20. maj.

18. maj (—) Miss. til kommissarierne i Jylland. Kongen har erfaret, at de ikke har midler til at underholde H e n d r i c h R a n t z o u, oberstløjtnant til hest hans squadron i Nørrejylland, hvorfor den skal være kommet til Fyen og indkvarteret der. Der er derfor givet Anders Bilde og kommissarierne i Fyen ordre til at erklære sig om de har midler til at underholde denne squadron der. Dersom de har midler dertil, må den forblive der, men har de ingen råd dertil, skal de sætte sig i forbindelse med hinanden, så at denne squadron kan komme til Sjælland. De skal give udførlig underretning i forvejen, på det at der kan skaffes fornøden kvarter og underhold. J. T. 11, 142. K.

19. maj (—) Miss. til Niels Wind. Hvad Jacob Koelbo andrager, kan han se af hans hosføjede supplikation, han skal derfor hjælpe ham til rette, så kongen kan være forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 357.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Eftersom han tilforn har fået mis-sive på 700 rdlr., som blev ham bevilget af hans afgift til at hverve

soldater for til Bornholms defension, og han giver til kende, at folket ikke kan tilvejebringes der, samt at han mangler officerer, og eftersom officerer ikke kan fåes her, og soldater ikke undværes her fra i denne tid, skal han gøre sit bedste for at tilvejebringe officerer i Lübeck eller Danzig, som siden dér kan hverve så meget folk, som kan bekommes for fornævnte penge og med hollandske eller lybske skibe uformærkt overføres til Bornholm; når de ankommer, skal han skaffe dem kvarter og underholdning der. Sk. T. 7, 73 b. f.

19. maj (Kbhvn.) Miss. til Axell Juell til Biørnholm og Viffert Sefeldt til Reffs. Fru Margrette v. der Lyhe afgangne Jørgen Brochenhusis til Seber kloster, som hidtil har siddet i uskiftet bo, agter at skifte med sine børn i København og begærer dem til at registrere løsøret på hendes gårde i Jylland og bygningerne sammesteds. De skal derfor begive sig til Seber kloster og Beltofft og straks registrere og taksere løsøret og bygningerne og give det fra sig beskrevet til fru Margrette von der Lyhe, at det tillige med det andet kan blive skiftet. J. T. 11, 142 b. f. K.

— Miss. til Melchior Oldeland. Da der skal skiftes mellem fru Margrette von der Lyhe, afgangne Jørgen Brochenhusis til Seber kloster og hendes børn her i København, skal han, når skiftet foretages være til stede og påtage sig værgemålet for fru Margrette von der Lyhe, og når skiftet er til ende, skal han overlevere værgemålet til hende selv igen. J. T. 11, 143 b.

— Lige sådan et brev fik Oluff Brochenhus at påtage sig jomfru Karen og jomfru Agatha Brochenhus deres værgemål og siden overlevere det til deres rette lavværg. J. T. 11, 143 b.

— Miss. til Mandrup Due og Peder Giersdrup. Etersom fru Margrette von der Lyhe afgangne Jørgen Brochenhusis til Seber kloster har andraget, hvorledes hun i denne besværlige tid tit har været forårsaget at frasige og forsværge arv og gæld efter sin afgangne søn Otte Brochenhus, og hun siden sin husbonds død har siddet i uskiftet bo med sine børn, begærer hun dem til kommissarier på skiftet mellem sig og børnene, på det at disse såvel som hendes afdøde søns kreditorer, hver kan vide sin anpart i gods og løsøre. Da kongen erfarer, at hun har jordebog, lodder og rigtighed her hos sig, skal de efter rigtig registrering foretage skiftet her i København, bilægge eller dømme opkommen tvist og give det beskrevet fra sig etc. J. T. 11, 144.

20. maj (—) Pas for nærværende Ludvig Skacht borger i Christianopol, hvem det efter anmodning tillades at føre en skibsladning med adskillige varer fra Stralsund, hvor han har tilfor-

handlet sig dem, til Christianopol, kronens told uforkrænket. Det befales kongens admiraler, skibskaptajner og udliggere og alle andre der har nogen befaling på kongens vegne, at lade ham passere frit fra København til Stralsund og derfra til Christianopol med fornævnte skibsladning. Sj. R. 21, 364 b.

20. maj (Kbhvn.) Zacharias boende i Køge fik bevilling til at udskibe 13 par øksne, som han havde tilforhandlet sig af Holger Rosenkrantz til Demestrups fuldmægtig på hans gård Vemeltøfte, og føre til Lübeck, når han havde erlagt kronens told deraf. Udt. i Sj. R. 21, 364 b.

— Miss. til Falck Lycke og Gabriel Ackeleye. Eftersom kongen erfarer, at der i Sundet skal ligge en del skotske vel udmunterede skibe, skal de straks handle med forbemeldte skotter om at tjene kongen for månedssold, og hvad de månedlig begærer, så længe de lyster at blive i kongens tjeneste, og underrette kongen ved dag og nat. Sj. T. 28, 357 b.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. En del af borgerskabet i Sjælland klager over at være alt for højt belagt med indkvartering, vidt over den takst, som er approberet af kongen, hvorimod andre ikke har nær så stor indkvartering, som tilkommer dem derefter. Kommissarierne skal derfor med flid forfare derom og lave alting sådan, at den ene ikke besværes mere end den anden. I lige måde skal de erkyndige sig hos byerne i Sjælland, hvormeget det har kostet enhver i denne tid at holde de ryttere og soldater, der har været indkvarteret, sær hvormeget enhver har forstrakt i sølv, proviant og andre tjenlige varer, så det kan ses, hvad last enhver har draget, hvorom de med forderligste har at indsende deres erklæring til kancelliet. Sj. T. 28, 357 b. f.

— Miss. til bispem i Sjælland. Han skal alvorligt tilholde præsterne at holde rigtig kirke og over føde, viede og døde. Såfremt nogen præst findes forsømmelig heri, skal han have forbrudt sit kald. Sj. T. 28, 358 (Tr.: CCD. V, 458).

— Miss. til Sigwart Wrne. Hvad ritmester Esaias Bredou Rantzou, som med sit kompagni er indkvarteret i Stege, og borgerskabet der andrager, kan han se af deres hosføjede supplikationer. Da Møen er i hans quartal, skal han gøre sådan anordning, at kongen kan forskånes for videre overløb. Sj. T. 28, 358 b.

— Miss. til bispem i Sjælland. Hvad der tilkommer clericiet at give i den nu bevilgede hovedskat, kan han se af hosføjede designation. Da pengene skal leveres i rentekammeret senest en måned

efter propositionens ankynding, skal han lade dem indsamle inden den bestemte tid og levere i rentekammeret med rigtig mandtal så vel på personer som pengene og en rigtig kopi til kancelliet til bedre efterretning. Sj. T. 28, 358 b. f. (Se: CCD. V, 460 f. med urigtig dato).

20. maj (Kbhvn.) Lige sådan brev fik rektor og professores i København. Sj. T. 28, 359. (Se: CCD. V, 461 med urigtig dato).

— Miss. til hr. Jørgen Brahe. Da han andrager, at tolderne [!] i Assens ikke tør hidsende de penge, som han af tolden der har indsamlet, for usikkerhed i Bæltet, og ligeledes ønsker at vide hvorledes han skal forholde sig med stiftets korn og tienderne samt oldenflæsket af sit len, skal han med forderligste sende fornævnte toldpenge, stiftskorn og tiender samt oldenflæsk til København sikrest muligt, så at pengene kan leveres på Renteriet, kornet og flæsket på Proviandhuset. F. T. 5, 325.

21. maj (—) Benådning for Jens Bentson, forrige portner på Frederiksborg, som nu hos kongen har aftinget den forseelse, han for nogen tid siden begik, idet han lod en fange, som skulle henrettes for drab, entvige af fængslet på Frederiksborg; kongen eftergiver ham herved i alle måder dette. Sj. R. 21, 364 b. f.

— Miss. til tolderne i Sundet. Kongen har forløvet nærværende skotske skipper Johan Weyedt af Eli, at han ubehindret må sejle til Stockholm eftersom Lauridtz Madtzen borger og toldskriver i Helsingør har sagt god for ham, at han igen med forderligste skal indstille sig med noget, som er bestilt til kongens behov. Sj. T. 28, 359.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Fra kongens jagt Dybendall er aftaget nogle stykker, som ligger i Nyborg, når fornævnte skib ankommer der, skal de bringes om bord igen. F. T. 5, 325 b. f.

22. maj (—) Miss. til borgmestre og råd i København. Af hoføjede designation kan de se, hvad der tilkommer enhver at give for sig og sine i den nu bevilgede og påbudte hovedskat. De skal i rede penge oppebære denne af borgerne, deres kvinder, børn, tjenestefolk og alle andre, som opholder sig i København, er over 15 år og bør give mandtalspenge efter designationen; inden en måned efter propositionens dato, 15. maj, skal pengene leveres på rentekammeret med rigtig mandtal og specifikation på alle personer, hvoraf der også skal sendes en kopi til kancelliet. Det skal haves i god agt, at ingen underslæb sker, og at enhver i rette tid erlægger, hvad der tilkommer ham, såfremt de, som ikke rettelig angiver deres egen eller andres alder, ikke vil stande til rette, og for hvert år de forsviger give kongen 1 rdlr.,

hvorom der også kan haves underretning hos præsterne. Sj. T. 28, 359 b. (Tr.: KD. V, 281 jfr. CCD. V, 460).

22. maj (Kbhvn.) Miss. til rentemestrene. Eftersom adelen i Sjælland, Lolland og Falster har lovet for sig og sine, som af arildstid har været fri, inden st. Hans dag at ville levere i rede penge på rentekammeret lige så meget som den bevilgede mandtalspenge kan beløbe, som de kan se af hosføjede specifikations- og erklæringskopier, skal de annamme pengene. Sj. T. 28, 359 b. f. Orig og bilag i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. (Se: CCD. V, 461).

— Miss. til Falck Lycke. Han skal forfare, hvor de heste er kommet hen, som dragonerne, der lå i Helsingør og blev udkommanderet med flåden, havde; befindes borgerne at have nogen af dem, skal han fordre dem igen, eller også tage lige så gode fra deres vogne og hidskikke så vel som de andre, der endnu findes. Sj. T. 28, 360.

— Brev om hospitalet i Helsingør til riddere og ridder mænds mænd, fruer og jomfruer og alle andre, gejstlige så vel som verdslige, som har nogen af de tiender, som er tillagt hospitalet i Helsingør til underhold, i fæste. Forstanderen for hospitalet andrager, at da dets meste indkomst består i tiender i Skåne, som ikke er indkommet i denne tid, lider hospitalet stor nød. Kongen begærer derfor af alle, som har hospitalstiender i fæste, at de af deres gode vilje kommer til hjælp med noget, på det de fattige kunne have nogen underhold, og hospitalet ikke ganske blive øde, og efterdi det i sig selv er kristeligt, tvivler kongen ikke på, at de lader sig finde godvilligen. Sj. T. 28, 360.¹

22. maj (Kbhvn.) Miss. til lensmændene i Sjælland og Lolland. Hvad der tilkommer enhver borger og bonde at udgive af den nu bevilgede h o v e d s k a t, kan ses af hosføjede designation, undtagen adelens

¹ Jfr. K. til åb. brev 15. maj (Kronborg) Hospitalsforstanderne i Helsingør beklager sig over, at de har så lidt at underholde de fattige med, da afgifterne af tienderne ikke er indkommet medens fjenderne har været i Skåne. Da det agtes billigt, at de der vil nyde hospitalets tiender i den gode tid også betænker de fattige i den onde tid, skal alle og enhver, som har hospitalets tiender i fæste, i det mindste indlevere halvdelen af afgiften til de fattiges underhold, såfremt hospitalsforstanderne ikke skal henleje tienderne til andre, som vil give den sædvanlige rettighed såvel i krigs- som i fredstid. Danske Kanc. B 92, Uindførte koncepter til åbne breve og missiver.

ugedagstjenere, for hvilke de har lovet selv at klarere inden St. Hans dag. Lensmanden skal derfor lade mandtalspengene oppebære i rede penge efter designationen og inden en måneds tid fra 15. maj levere på rentekammeret med rigtig mandtal og specifikation, hvoraf en kopi skal indsendes til kancelliet. Det skal haves i god agt, at intet under-sløb sker. De som ikke rettelig angiver deres egen eller andres alder, skal for hvert år de forsviger give 1 rdlr., hvorom kan haves under-retning hos præsterne. Hvad adelen har bevilget, kan erfares af hos-føjede kopi; da kongen ingenlunde tvivler, at de som har underskre-vet efterkommer deres løfte, skal lensmanden underrette de andre i lenet, som ikke var til stede og ikke har underskrevet, så at det samme kan ske af dem, anseende at ingen god patriot sig fra sit fædrelands tjeneste entdrager og fra de andre medbrødre bør eller kan entslage og absondre. Sj. T. 28, 360 b. f. Orig. i Holbæk Lensregnskaber c. Ekstra-skattemandtaller 1645—1649. (Tr.: Medd. fra Rentekammerarchivet 1872, 209 f. jfr. CCD. V, 458).

22. maj (Kbhvn.) Miss. til Gregers Krabbe. Da hr. Jost Høeg, ri-gens kansler, giver til kende at rigens segl skal bruges i en ham angående sag, hvilket han ikke selv kan forrette, skal Gregers Krabbe på hans vegne besegle med rigens segl. J. T. 11, 144 b. f. K.

23. maj (—) Ab. brev at kongen har anset for godt i denne farlige tid, at Guds retfærdige overhængende vrede afbedes på tre almindelige be-dedage, som skal holdes 23., 24. og 25. juli. Alle undersætter i Sjælland skal rette sig efter ædruelig og skikkelig at komme til kirke på samme tider og i de tre dage at holde sig fra alt arbejde, indtil præ-diken og gudstjeneste er holdt, hvo som gør her imod skal kongens befalingsmænd tilbørligt lade straffe. Sj. R. 21, 365. Orig. med dato 30. maj til indbyggerne i Skåne i Danske Kancelli B 165, Originale åbne breve sagligt ordnet IX.

— Hr. Christopher Vrne fik følgebrev til bønderne i Dragsholm len efter Jørgen Vind, mutatis mutandis som det Culaw fik [s. 321] Sj. R. 21, 365.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Lolland og Fyen. Eftersom kongen har agtet for nødigt i denne farlige tid at afbede Guds retfær-dige overhængende vrede og påbyde tre almindelige bededage, som skal holdes 18., 19. og 20. juni førstkommende, skal lensmanden have flittig indseende med, at samme bededage holdes tilbørligen. Sj. T. 28, 361.

— Miss. til Jørgen Sefeld og Erich Grubbe. Hr. Jost Høeg, rigens kansler og befalingsmand på Kalø begærer

efterskrevne krongods i Kalø len til magelæg. I Hassens birk, Drobye sogn og by halv ottende gårde som Peder Andersen Skriffver, Oluff Knudsen, Christen Jensen, Dinis Therkelsen, Rasmus Søffrensen Ousen, Søffren Matsen, Rasmus Jørgensen Baatzmand og Jens Therkelsen påbor, nok en gård i Drobye som Rasmus Andersen, Knud Ollsen, Jens Jensen og Jens Andersen besidder, desligeste 5 gadehuse sammesteds som Oluff Konge, Jens Jensen, Jens Svenske, Jørgen Skriffver og Søffren Rasmussen påbor. I lige måde jus patronatus til samme Drobye kirke. I Holmb 10 gårde som Søffren Rasmusen, Hans Jørgensen, Søffren Jørgensen, Søffren Nielsen, Lavritz Michelsen, Søffren Hansen, Rasmus Christensen, Christen Rasmusen Bunde, anden Christen Rasmusen Bunde, og Søffren Søffrensen Thoffte påbor endnu en gård sammesteds som Anders Jensen Stubbij og Michell Joensen besidder. Dernæst et stykke selvejerjord, som hr. Niels i Æbeltoft har i brug samt også nogle mænd i Holm og Drobye, som giver nogen smørlandgilde, ligeledes 10 øde gadehuse.

Hvorimod han erbyder til vederlag at udlægge til kronen efterskrevne hans gårde og ejendom i Nørrejylland, Kalø len, Øster Lisbjerg hrd. Hornslett sogn Offvergaard i Escherøed som Anders Søffrensen påbor, nok 2 gårde i Thorsager sogn i Rastvid, som Morten Michelsen og Søffren Jørgensen påbor. I Mols hrd., Agri sogn og by en gård Jens Pedersen besidder, I Vistofft sogn i Strandt 2 gårde Anders Søffrensen og Rasmus Rasmusen ibor, i Thoggerboe en gård Rasmus Søffrensen ibor, i Tued sogn i Thillerup en gård Simon Lavritsøn besidder, samt i Deiridt 2 gårde, som Lavritz Jensen og Søffren Lavritzsen påbor. I lige måde i Nør hrd. i Volbye sogn og by nogle jorder liggende til Skiersøe, som Peder Vdtzen i Vere har. Nok i Synderherridt i Fogelsløff sogn og by 3 gårde som Søffren Søffrensen, Søffren Jensen og Niels Olesen påbor. Item en bolig Jens Rasmusen ibidem besidder. Nok i Thyland i Reffsherridt i Liungs sogn og by en gård Christen Lavritzsen ibor, endnu en gård i Aas som Christen Lavritzsen påbor, dernæst i Hellelse hrd. i Kilstrup en gård Anders Christensen ibor, i Hillersløff en gård som Anders Steffensen besidder. Disligeste i Nøbye hrd. i Frostrup en gård Oluff Christensen ibor, i Thommisbye sogn i Kiørup en gård som Jens Jensen besidder.

De skal flittigt forfare samme gårdes, gods' og ejendommens lejlighed og erklære sig overfor kongen, om det gods der ønskes til magelæg for belejlighed eller anden herligheds skyld kan mistes fra lenet mod det derimod tilbudte, og med forderligste indskikke erklæringen til Kancelliet. J. T. 11, 145 f. K.

24. maj (Kbhvn.) Hr. Frederick Reedtz fik brev at forstrække bønderne på Vordingborg len 10 lst. byg til sædekorn af lenets indkomst, dog med den kondition, at enhver til tilbørlig tid betaler lige så meget og lige så godt igen, som han er blevet forstrakt. Udt. Sj. T. 28, 361 b.

— Miss. til hr. Christopher Wrne. Han skal straks lade være nærværende Bastian Kock følgagtig til kongens husholdnings fornødenhed 500 unge får og gimmerlam, til hvilke der skal skaffes ham folk til at drive til Frederiksborg, og som køkkenskriveren sammesteds skal annamme og kvittere for. Eftersom der tidligere er udgået missive om, at der af hans len til 20. maj skulle have været leveret en del høns, hvilket ikke skal være efterkommet, skal han sørge for at hønsene fremkommer og leveres på de forordnede steder. Sj. T. 28, 361 b.

— Miss. til Wendtzel Rottkierck. Eftersom han giver tilkende, at en stor del af den til påske sidst forleden påbudte skat er indkommet i proviant, skal han fragte det fornødne skiberum og med forderligste sende det til Provianthuset. Sj. T. 28, 362.

25. maj (—) Miss. til borgmester og råd i København. Eftersom den svenske flåde er i søen og især skal have anslag på denne provins, og de andre købstæder har stor indkvartering efter den approberede takst og tilbyder at udstå den, dersom denne by pro quota med dem må drage lasten, hvilket kongen i sig selv finder billigt, og det desuden er nødvendigt i denne tid at indlægge en squadron til hest til byens forsikring, uanset det med rette kan tilkomme dem at holde mere, skal de over det allerede udlovede lade gøre fornøden kvarter og underhold her til en squadron til hest, som med første skal komme. Sj. T. 28, 362. (Tr.: KD. V, 282).

— Miss. til Hendrick Ramell. Han skal indtage Christen Pedersen, stiftsøn af hr. Jacob Clausen sognepræst til Snaminge¹ i Lolland, i Sorø skole når plads bliver ledig. Sj. T. 28, 362 b.

— Miss. til hr. Tagge Tott. Han skal handle med borgerskabet i Malmø om, efter den trykte ordinans om indkvartering, i nogen tid at underholde det i byen liggende rytteri i betragtning af at dette ikke kan undværes derfra, og at denne besværlige tids tilstand kræver, at enhver lader sig være angelegen, sit fædreland at assistere og af yderste formue på fode at hjælpe. Han kan foreholde dem de privilegier og immuniteter, kongen allerede har benådet dem med og derhos på dennes vegne love, at bekvemmer de sig som gode patrioter

¹ Fejl for Slemminge.

godvilligt hertil, vil kongen ikke alene være dem en nådig herre og konge men endog i andre måder i al nåde vide at erkende deres gode villighed. Sk. T. 7, 74.

26. maj (Kbhvn.) Miss. til hr. Tagge Tott. Hvad hofapoteker Samuel Meyer andrager, kan han se af hosfølgende supplikation og bilag. Tagge Tott skal uden ophold forhjælpe ham til rette, at han kan blive fornøjet for sit tilkrav og kongen for videre overløb forskånet. Sk. T. 7, 74.

27. maj (—) Miss. til dr. Fabritius. Eftersom vandet af Helene kilde en tid lang har været brugt af mange med stor nytte, sender kongen herhos et glas deraf med befaling til ham om at give sin betænkning om dets beskaffenhed og kraft, til hvilke sygdomme det er mest tjenligt, og om noget metal eller mineral er derhos. Betænkningen skal han med allerforderligste indskikke i kancelliet. Sj. T. 28, 362 b. (Tr.: Vor Fortid II, 107 f.).

— Lige sådan brev fik dr. Thomas Fincke, dr. Oluff Wormb, dr. Simon Pauli, dr. Christian Fabricius, dr. Niels Foss og dr. Otte Sperling. Sj. T. 28, 362 b.

29. maj (—) Dr. Thomas Leinemand, sognepræst til den tyske kirke i København fik brev på det kannikedømme i Roskilde, som vacerede efter Hans Pedersen, med bønder, tjenere og al rente og rette tilliggelse at have, nyde, bruge og beholde, dog således at når han ikke længere er forhindret i hans majestæts tjeneste, da at residere ved domkirken i Roskilde og gøre sådan tyngte og tjeneste inden og uden kirken som andre residerende kanniker sammesteds. Udt. i Sj. R. 21, 365.

— Adelen i Sjælland fik forsikring at den bevilgede kontribution om mandtalspenge ikke skulle være dem til skade eller indpas på deres privilegier og friheder. Sj. R. 21, 365 b. f. Orig. i Sjællandske landkommissærers arkiv. (Tr.: CCD. V, 461 f.). Lige sådan revers fik adelen i Lolland og Falster.

— Niels Søffrensen ridefoged på Frederiksborg fik brev på et vikarie i Århus domkirke, liggende til Sancti Laurentij alter, efter at Hans Pedersen i Roskilde var død. Udt. i J. R. 10, 362. K.

30. maj (—) Kommissarierne i Sjælland fik brev straks at forføje sig til København. Udt. i Sj. T. 28, 363.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz. Eftersom mag. Christen Clemendtsen, som opholder sig i Næstved, beklager sig over, at han af borgmester og råd belægges med indkvartering og anden borgerlig tyngte, uanset at han som membrum universitatis hidtil har con-

tribueret med professorerne, og også tilbyder at gøre det endnu, og ingen borgerlig næring bruger, og da kongen erfarer, at det forhold sig således, skal han herefter forskånes for borgerlig tyng og indkvartering, og mainteneres og forsvares mod al insolens. Sj. T. 28, 363.

30. maj (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Sundet. De skal advisere alle de skibe, som kommer gennem Sundet, at de tager deres kås nær Amager efter den tønne, som ligger på Kastrup Knæ, da kongen er begyndt på den anden side at lade synke dybet. Sj. T. 28, 363.

— Claus v. Allefeldt fik brev straks at forføje sig til København med sin squadron til at tage sit kvarter der. Udt. i Sj. T. 28, 363 b.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Han har tilforn fået befaling til på kongens vegne at tiltale præsten til Weyby og Thibircke fordi han ingen kirkebog holdt, da kongen er kommet i forfaring, at fornævnte kirkebog ikke tilforn her i landet har været brugelig, skal han lade sagen falde. Sj. T. 28, 363 b.

— Miss. til kaptajn Erick Quidtzow. Eftersom kongen erfarer, at en løjtnantsplads er ledig under hans kompagni, må Peiter Heedtsberg forestilles til løjtnant. Sj. T. 28, 363 b.

— Miss. til rentemestrene. Kongen sender herhos fortegnelse på mandtalspenge, eftersom de er bevilget og skal oppebæres i Sjælland; de skal derefter lade dem annamme af kongens tjenere, der bor i København. Sj. T. 28, 363 b. f. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Hendrick Blomme. Han skal efter den medsendte fortegnelse oppebære mandtalspenge, som vedkommer hoffet, og levere dem til bestemte tid på tilbørlige steder. Sj. T. 28, 364.

— Lige sådan brev fik Otte Kragh at oppebære af dem, som cancelliet vedkommer. Udt. i Sj. T. 28, 364. Orig. i Danske Kanc. B 174, Diverse originale kgl. missiver, 3. Vedlagt fortegnelsen, der er enslydende med den 6. maj (s. 304) anførte, idet der dog anføres spec. daler og ikke rdlr., en biskop og professor sættes til 3 spec. daler og en student til 1 sletmrk.

—¹ Miss. til Anders Bilde. Han skal med forderligste tilskrive den svenske feltmarskal Gustaus Horn og den svenske general over artilleriet Vrangell, om de har plenipotens til med ham at oprette cartel. I bekræftende fald skal han gøre til ende

¹ Dateret 1647.

med dem. I modsat fald skal han anmode dem om at tilvejebringe en sådan fuldmagt. F. T. 5, 326.

30. maj (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille, hr. Mogens Kaas og Henning Valkendrop. Det rytteri og fodfolk i Fyen, som ved sidste betaling ingen penge fik, skal af de nye bevilgede og påbudte mandtalspenge der i landet have en måneds sold, da der ikke nu er anden middel til penge. Folkene i Bersode skanse og rytteriet, som skikkes did over, skal underholdes af Fyen, da ringe eller ingen middel kan haves af Nørrejylland. Dog kan de tage pallisader til fornævnte skanse af de nærmeste skove i Nørrejylland, kan dette ikke ske, da af kronens skove som ligger nærmest stranden på Fyen. Rustvogne og heste kan ikke overskikkes herfra, hvor ingen er at bekomme, de skal derfor tilvejebringe dem af de fyenske herreder for betaling når Gud giver fredelig tilstand. F. T. 5, 326 b. f.

— Miss. til Anders Bille, hr. Mogens Kaas og Henning Valkendrop. Da en del af rytteriet nyligen fik en måneds sold, fik det øvrige rytteri og fodfolket i Fyen ingen penge. Da kongen ønsker, at også disse skal have en måneds sold, skal de med aller første oplyse, hvor meget det kan andrage, så at kongen kan gøre anordning om pengene. Folkene i Bersode skanse og rytteriet, som skikkes derover, skal de underholde af Fyen etc. som foranstående miss. F. T. 5, 327 f.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Rigens marsk Anders Bilde, hr. Mogens Kaas og Henning Valkendrup skal af Fyen underholde det folk, som ligger i Bersøde, og det rytteri som oversendes, da ringe eller ingen middel kan haves af Nørrejylland. Kommissarierne skal dog, så vidt ske kan, hjælpe dem med de fornødne pallisader fra de nærmeste skove i Nørrejylland, men kan det ikke ske, skal de bringes til veje fra Fyen. J. T. 11, 146 b. f. K.

— Miss. til Niels Parsbjerg m. fl. Christian Sparre til Sparrisholm har andraget, hvorledes der endnu på Sparrisholm skal findes en del af hans løsøre under hans afgangne morbroder og værge Verner Parsbjergs forsegling, hvilket på 3 års tid har stået utilset, så at uld og linned meget fordærves, ham til allerstørste skade. På hans anmodning skal de som den afgangne morbroders børn og arvinger straks udmelde en eller to gode mænd på deres side, som sammen med dem, der på samme måde udnævnes af Christian Sparre, kan åbne boet på Sparrisholm, opbryde forseglingen, rigtigt registrere det forseglede og overlevere det til Fredrich Parsbjerg til Knabstrup. J. T. 11, 147.

30. maj (Kbhvn.) Miss. til Jochum Bech. Hr. Niels Thomsen, sognepræst til Skaarup og Tvilund sogne i hans len begærer at fæste samme sognes kirketiender for sædvanlig afgift. Da de sidste fæstere skal være døde, og præsten på en tidligere ansøgning har fået til svar, at han skulle søge, når disse mænd afgik ved døden, og i betragtning af at han har lidt stor skade ved ildebrand, må Jochum Bech lade ham bekomme samme tiender for sædvanlig fæste og årlig afgift. J. T. 11, 147 b. f. K.

— Miss. til bisperne i Jylland om i lensmændenes fraværelse at påbyde bededage 23., 24. og 25. juli førstkommande, og hver i sit stift holde sin menighed til bod og bedring. Udt. i J. T. 11, 148. K. Orig. til mag. Anders Andersen, superintendent over Vendelbo stift, hvormed har været sendt bededagsprædikener, LA. Viborg.

31. maj (—) Miss. til rentemestrene. De skal lade den udvalgte prins' kammerskriver Søffren Jensen være følgagtig til højtbemeldte kongens søns livregiment 500 par sko af dem, som er fortinget hos skomagere i København. Sj. T. 28, 364. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til hr. Tagge Tott. Han skal, dersom noget godt parti kan gøres i Skåne, og så ofte fjenden der kan ske noget afbræk, lade oberstløjtnant til hest Jean de Val med hans underhavende kompagnier og de andre til hest, som ligger i Malmø, gå ud. Så ofte nogen parti gøres, skal officererne, som går ud med folkene, selv svare til al desordre og skade, som sker på landet, og tilføjes undersætterne af rytterne. Sk. T. 7, 74 b.

1. juni (—) Åb. brev at nærværende Hendrich Stobe tolder i Vordingborg har andraget, hvorledes han har forpagtet aksisen af fremmed og dansk øl, som kan falde sammesteds, med sådan kondition, at om søfarten formedelst mærkelige årsagers skyld blev forhindret, skulle der blive gjort ham afkort, som ret kunne være. Han begærer nogen forlindring i afgiften i betragtning af, at der fra 1644 til 1645 så godt som intet tysk øl er indført, og han af dansk øl, som mest forbruges i husene, kun kan bekomme ringe aksise. Da kongen af lensmandens erklæring erfarer, at Hendrich Stobe ikke uden stor skade kan tilvejebringe afgiften, må han nøjes med at betale 50 rdlr. Sj. R. 21, 366.

— Falck Lycke fik brev anlangende hans kaptajnløjtnant Trhude Pedersen igen at måtte bekomme det kompagni under hans regiment, som kaptajnen fradøde i Christianstad. Udt. i Sj. T. 28, 364 b.

— Miss. til Claus v. Anfeldt. Hvad oberst til fods Falck

Lycke har at beklage sig over kaptajnløjtnant Moltecke anlangende nogen disordre i Helsingør, kan han videre erfare af ham selv. Han skal derfor med forderligste med krigskommissær Knud Wldfeldt forføje sig til Helsingør for at holde krigsret og lade dømme efter krigsartiklerne. Sj. T. 28, 364 b. Indl. 28., 30. og 31. maj.

1. juni (Kbhvn.) Miss. til Arndt von der Kula. Han skal med flid lade forfare hos tolderne i Øresund, om noget ham p kan bringes til veje, så vil kongen straks gøre den anordning, at det skal blive betalt, da der behøves en stor del her. Eftersom der indkommer adskillige klager fra borgerskabet i Helsingør over rytteriet og dragonerne, som der er indkvarteret, skal han have flittig indseende med, at borgerskabet der ingen gevalt tilføjes, men forsvarer mod al overlast, når de giver soldaterne, hvad de er skyldige. Dersom nogen af soldaterne anstiller sig modvillige mod borgerskabet, skal de straffes tilbørligt. Sj. T. 28, 364 b. f.

— Åb. brev til nærværende Madtz Hansen, tolder i Odense, der har andraget, hvorledes han på tre års tid har forpagtet aksisen sammesteds af Rostocker øl samt dansk øl og brændevin med den kondition, at om søfarten blev forhindret, skulle afgiften afkortet. I betragtning af at der på en to års tid intet Rostockerøl er ankommet til byen, og at aksisen af øl og malt af adskillige årsager har været ganske ringe, begærer han afkortning, også på de to sidste års afgift af dansk øl. Da kongen af lensmandens erklæring erfarer, at Madtz Hansen ikke uden skade kan give mere end 200 rdl. for hvert af de to sidste år, må afgiften nedsættes til dette beløb. F. R. 4, 350.

— Bevilling for fru Zittzelle Høeg afgangne Ebbe Munkes til Fielebroe, til at tilforhandle sig ..¹ i en selvejgård i Fyen i ..² sogn som ..³ påbor, dog at det sker med bøndernes vilje og samtykke, samt at dersom nogen rettighed eller skat deraf nu gives til kronen, skal det følge kronen som tilforn. F. R. 4, 350.

2. juni (—) Bevilling for Gregers Krabbe, embedsmand på Riberhus til at sælge og ved købmænd udføre til Lübeck eller andre fri stæder 50 par øksne, som han har overstaldet på egne gårde, kronens told dog uforkrænket. Sj. R. 21, 366 b.

¹ Et ord, rettighed, andel eller lignende synes glemt. ² ³ Plads er ladet åben til navn.

2. juni (Kbhvn.) Miss. til Jean de Val. Dersom der kan ske fjenden nogen afbræk fra Malmø med partier, skal han med sine kompagnier gøre dette med flid, så tit nogen god lejlighed gives, dog at alting sker med god ordre. Officererne som udgår med partierne skal, enten de er høje eller lave, svare til al den disordre, som sker af deres ryttere og tilføjes bønderne. Sj. T. 28, 365.

— Miss. til borgmester og råd i København. De skal med forderligste lade forfare, hvad forråd af alle slags viktualier der findes i byen, hvilket de skal holde hemmeligt. De skal også undersøge, hvorledes borgerskabet er forsynet med krudt og lod, og de skal alvorligt forbyde dem ved eksemplariske straffe at skyde på gaderne, som hidtil er sket alt for meget. Dersom sligt endelig gøres fornødent, skal det ske på volden i officerernes nærværelse. Sj. T. 28, 365 b. (Tr.: KD. V, 282).

— Miss. til hr. Tagge Tott. Han skal på bedste manér ske kan lade forfare, hvad forråd der er i Malmø af alle slags til at underholde garnisonen til hest og fods, om så var, at fjenden skulle angribe til lands og vands og betage ham kommunikationen mellem denne by og Malmø. Eftersom han også giver tilkende, at han ikke har fodfolk nok til at besætte værkerne, og da aldeles ingen kan undværes af dem, der nu er her, synes det rådeligt, at det nye værk, som er lagt uden for slottet, afskæres så at værket des bedre kan blive besat og med ringere folk defenderet. Belangende borgerskabets supplikation, at de ikke kan underholde officererne under rytteriet efter den trykte ordinans, formoder kongen, efterdi der endelig behøves rytteri, og der nu intet andet middel er til at tilfredsstille dem, at de som andre købstæder her i landet findes godvillige dertil og underholder officererne efter samme ordinans, det skal imod enhver med al kongelig gunst og nåde blive erkendt igen. Sk. T. 7, 74 b. f.

— Ab. brev anlangende Hans Søffrensen borgmester i Alborg med hvem Offue Gedde og Haniball Seested har kontraheret om at gøre tilførsel til Varberg fæstnings og den norske armés fornødenhed, hvilket må gå på kongens risiko og eventyr, såfremt det ellers går i lybske eller Rostocker skibe, hvilke Hans Søffrensen selv skal fragte, men søskaderne skal Hans Søffrensen selv stå for. Udt. i J. R. 10, 362. K.

3. juni (—) Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden skal tilholde borgmestre, råd og menige borgerskab i købstæderne, at de 10. juni sender nogle af deres midte med fuldmagt til at handle og slutte samme dag, hvad enhver af dem vil give hver uge til rytteriets

og fodfolkets underhold, om så var, at man kunne finde noget middel til at entledige dem fra den indkvartering, de nu har, ved camperin i marken. Sj. T. 28, 365 b. f.

3. juni (Kbhvn.) Miss. til Niels Trolle. Eftersom rigens admiral Offue Giedde andrager, at nogle grove sager på flåden skal forhøres, skal han med forderligste med admiralen på Holmen begive sig til flåden for at forhøre sagerne. I ligemåde skal de lade forfare og underrette kongen om hvorledes og hvorlænge flåden er forsynet med proviant og andet. Sj. T. 28, 366.

— Miss. til Hendrick Romel. Kongen har for nogle år siden bevilget afgangne oberst Rosenkrandtzt' sønner Ludwig og Maximilian at optugtes frit i Sorø. Han andrager nu, at de hidtil har nydt kongens bevilling, og om de i stedet må indtages på akademiet, og da kongen erfarer, at de er kommet til den alder, at de ej bekvemmelig kan annammes i skolen, er kongen tilfreds, at de indtages på akademiet, da kongen for deres faders tjenesters skyld gerne vil have dem avanceret. Sj. T. 28, 366.

— Miss. til Sigwart W r n e. Eftersom han har fået befaling til at være generallandkommissær i Sjælland, og det vil falde ham for tungt både at forestå denne bestilling og derhos føre sin squadron, og da hans landkommissariatsbestilling i denne tid er riget magtpåliggende, må han afstå sine to gevorbne kompagnier til hertug Ernst G y n t e r. Sj. T. 28, 366 b. f.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom han giver tilkende at have efterretning om, at den hollandske flåde i aften skal komme hoffsom stærk i Sundet med 50 orlogsskibe, skal han, dersom de søger at gå gennem Sundet, denne gang indtil videre anordning, lade dem passere frit, enten de stryger eller ikke. Sj. T. 28, 367.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Han skal straks gøre den anordning, at foderne og dunene tages af alle de brøstfældige sengeklæder, som findes i inventariet på Frederiksborg, som den gamle fadeburskvinde har haft i forvaring, og som ikke kan bruges. De andre, som er tjenlige, opfyldes dermed og vårene udbedres, så vidt det kan strække til. Han skal afskaffe de utjenlige lagen og duge og sende dem til Tøjhuset. Det kobber, messing og tin, som er forslidt og sønderbrudt, skal sendes til Bremerholm og omgøres, og så meget som kan blive deraf vil blive ham tilstillet igen til inventariet, hvilket, så vel som alt andet inventarium på Frederiksborg, han skal overlevere til den fadeburskvinde, som nu er forordnet, hvorefter der skal tilstilles hende et rigtigt inventarium. Sj. T. 28, 367.

3. juni (Kbhvn.) Miss. til Arndt v. der Kula. Han skal tilholde ridefogederne på Kronborg og Frederiksborg, at de det først mulige ved bønderne lader plukke og samle så mange Commelblummer, de kan, hvilke skal oplægges på slottene og tørres. Eftersom han også har fået befaling til at skaffe kvarter og underhold til de med flåden udkommanderede soldaters og officerers kvinder, og det nu påklages, at sådant ikke er sket, skal han sørge for, at det efterkommes, på det at kongen kan være forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 367 b. f.

— Bevilling for afgangne dr. Niels Fosses søn Christian på det kannikedømme i Lund domkirke, der er blevet ledigt ved faderens død med al dets rente og rette tilliggelse indtil kongen anderledes tilsiger, dog med den kondition at han skal studere medicin med største flid og vindskibelighed, og dermed tjene sit fædreland, som faderen har gjort før ham. Når han opvokser og har fuldendt sine studeringer udenlands, bør han residere ved Lund domkirke og gøre slig tyng og tjeneste inden og uden kirken som andre residerende kanniker og være den gejstlige ordinans og kapitlets statutter aldeles undergivet. Han skal også bygge og forbedre den residens, han bekommer, og holde den ved god hævd og magt. Han skal holde bønderne ved lov, skel og ret, og ikke forurette nogen af dem imod loven eller besvære dem med nye indfæstning eller anden usædvanlig pålæg, og han skal ikke forhugge eller forhugge lade de skove, der tilligger. Sk. R. 5, 429. Indl. 1. juni og u. d.

— Miss. til Vinsendz Stensen og Falch Giøe. Fru Dorette Abbillgaard, afgangne Sti Porses til Skougaard og samtlige hans arvinger har andraget, hvorledes de med forderligste er til sinds at lade åbne boet, der rigtig registreret har stået under forsegling på Skougaard siden Sti Porses død. På arvingernes begæring skal de med forderligste indstævne de interesserede på Skougaard, overvære boets åbning, og dersom nogen irring kunne falde dem imellem da enten forhandle det til mindelighed eller adskille ved dom, og hvad de således forhandler eller dømmer, skal de under deres hænder og signeter give beskrevet fra sig. Dersom den ene af dem får forfald, skal den til stede kommende have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted. F. T. 5, 328 f.

— Miss. til Niels Harbo. Han skal være til stede, når skiftet skal foretages efter Sti Pors som værge for fru Karen Pors, når skiftet er overstået skal han igen overlevere værgemålet fra sig til hende selv. F. T. 5, 329.

— Miss. til Erich Kaas. Kiersten Norbye afgangne Rubech Porses

til Vestergaard andrager, hvorledes hendes søn Sti Pors, som var hendes børns værge, er død. Han skal derfor på hendes begæring påtage sig værgemålet for datteren jomfru Anne Pors, og i alt forefaldende handle så vidt en værge efter landsloven kan vedkomme. F. T. 5, 329.

3. juni (Kbhvn.) Lige sådan brev ord fra ord mutatis mutandis fik Rubeck Pors til Øllingsøe anlangende jomfru Elsebet Pasis [!] værgemål. F. T. 5, 329 b.

4. juni (—) Ab. brev¹ at Hartvig Andersøn, som for nogen tid siden gerådede i kongens nåde, og har måttet begive sig her af riget, har andraget, hvorledes hans broder Friderich Anderson, for-dum professor ved universitetet i København skal være afgået ved døden, og derfor har begæret geleidebrev, at han på nogen tid må rejse her ind i landet og blive så længe, at han kan få rigtighed om den afgangne broders efterladte gods. Kongen giver af synderlig gunst og nåde Hartvig Andersøn fri pas på tre måneder i nærværende år til at forrette bemeldte bestilling. Sj. R. 21, 366 b. f.

— Forordning om strandvagten og andre forhold på landet. Der er gjort en ordinans om den gemene mands forhold på Sjælland i denne ufredstid lydende som følger.

1. Landkommissarierne skal lade holde generalmønstring og første gang udmønstre de gamle og udygtige. Siden skal enhver med alle sine vederhæftige mandkøn, som er uden højeste alderdom, sygdom eller anden uomgængelig lovlig forfald, som skal stå til enhver husbonds eller husbondsfuldmægtigs uvildige kendelse, under sin hånd bekræftet, selv i egen person gå på mønstring og vagt, under tre marks bøder hver gang.

2. Den som ikke møder med sit gevær, som han er skrevet for, på den forordnede mønsterplads til den bestemte time uden lovligt forfald, dog skriftligt givet til kende, som også skal meddeles den højeste officer, der er til stede, skal, endog han møder siden, første gang bøde tre mark, anden gang seks mark, og straffes tredie gang uden al nåde på Holmen i jern, år og dag, med mindre han benådes af den høje øvrighed. I lige måde må heller ikke nogen gå fra kompagniet, medens der mønstres eller ekserceres, før end de er forløvede af den øverste officer, som er til stede, under fornævnte straf.

3. På mønstring eller march må ingen skyde, uden det befales, under

¹ I margin er tilføjet: dette breff bleff cassetit.

1/2 sletdalers bøde, eller straf på kroppen med nogle timer at bære musketter og bøsser, eftersom forseelsen findes motvillig.

4. Ingen må lade sin bøsse eller musket med kugler på mønstring eller til og fra eksercitspladsen, den der gør det bøder ti sletdaler, gør han skade, skal han stande til rette eftersom skaden er til; men på vagten skal der endelig være skarp ladning.

5. Hvem, som på mønstringen eller allarmpladsen ikke kan fremvise sine patroner, i det ringeste ni, fulde af god brugelig musketkrudt, bøder for hver 4 sk., har han ikke ni tjenlige kugler, bøder han 1 sk. for hver, der mangler.

6. Hvem som ikke har sit gevær fuldt færdigt, når der mønstres, bøder første gang to mrk., anden gang mister han geværet, tredie gang straffes han uden al nåde i jern på Holmen i tre år, som den der ikke har sit fædrelands velfærd i agt, med mindre det lovligt kan bevises, at der ikke findes nogen i det len eller der i nærheden, som kunne eller ville forfærdige sligt.

7. Hvem der ikke er sine over og underofficerer hørig og lydlig i tilbørlig sag bøder første gang 3 mrk., anden gang 40 mrk. og straffes tredie gang i jern på Bremerholm i tre år. Sætter han sig til væрге imod dem i nogen måde, eller giver han i ord eller gerning årsag til stemplen, samling eller oprør har forbrudt liv og bodsloed andre til afsky.

8. Ingen må drikke på mønstring eller vagt under to mrk.s bøder, uden han med officerernes forlov kan hengå, når han er løst af skildvagt eller man hviler mellem eksercitierne, til det sted, hvor øl er at få og da drikke til nødtørft og ikke til fylderi, dog at han straks indstiller sig igen; i lige måde må ingen bære eller lade bære øl i kander eller andet på vagt eller mønstring, under fornævnte bøder.

9. Hvem som stiller drukken på mønstring eller vagt eller anfanger parlament eller slagsmål skal straks sluttes i jern, og vagtmesteren skal straks leje en ædru karl i hans sted, som han om morgenen uden ophold skal betale tillige med en rdlr. til straf, hvormed han skal løse sig af jernet eller blive så længe i jernet i vagtuset indtil der betales.

10. Ingen må skyde, efter at vagten er sat, uden at fare fornemmes. Gør nogen det, skal han bøde en daler og sluttes i jern indtil der betales.

11. Hvem som findes sovende på skildvagt, bøder første gang 10 dlr. straffes anden gang år og dag i jern på Holmen og tredie gang i 10 år, hvis ikke højeste øvrighed vil benåde ham.

12. Når bavianerne brænder eller tegn gives med klokker, trommer eller andet, at fjenden er forhånden, så landgang skal afværges eller fjenden

modstås, skal den, der da ikke med gevær, om de er eller kommer til stede, lader sig finde på allarmpladsen med alt sit folk og unge mandkøn, så mange som kan bære våben, og ikke er følgagtig, hvorhen de kommanderes, og gør deres bedste, agtes for æreløs og forræder og efter lovlig doms forhørelse straffes på liv og bodslod, om højeste øvrighed ikke vil benåde, da enhver er forpligtet ved liv og blods fortabelse af al sin magt at forsvare sit fædreland.

13. Bavnerne skal oprettes, hvor øvrigheden befaler det, af et, to eller tre sogne og holdes ved lige med godt tørt træ, tjærebaljer, halm og andet tjenligt, som snart kan sættes ild i, med godt stærkt gærde om, og lensmanden skal forordne en dannemand i nærheden til at tage vare derpå, hvorfor han skal være aldeles fri for al vagt; forser han sig heri, bødes hver gang 10 sletdaler; den som ikke skaffer dertil i tide efter bavnevagtmasterens billige anordning, bøder for hver gang en sletdaler, og den der borttager det ringeste træ af bavnene lige så meget. Til bavnevagten skal forordnes hos hver tre mænd eller karle, som i det ringeste tjener for halv løn, under to marks bøder for hver og det halve til bavnemesteren, som skal indfordres på den manér, som her efter står, lige som de andre officerer deres.

14. Når noget arbejde påbydes af generallandkommissarierne ved søsiden til landeværn, skal enhver, aldeles ingen undtaget, være forpligtet til at forfærdige sin part, hel gård for hel, halv gård for halv. Dog skal kongens og adelens ugedagstjenere være forskånet for den halve part imod de andre. De som ikke møder til den bestemte tid og gør deres arbejde, skal ikke alene betale til det sogn, hvad deres part kan koste efter fire uvildige mænds taksering, men også give dem to specie-daler for hver gang de ikke gør deres part på den forlangte tid, efterdi sognet, hvori de bor blivende, skal være forpligtet til at forfærdige deres part, fordi det ingen forhaling kan tåle.

15. Af alle bøder skal den fjerde part være forfalden til kaptajnen, af resten halvdelen til løjtnanten og fendriken og den anden halvdel til underofficererne, dog således at løjtnanten tager $\frac{2}{3}$ mere end fendriken og en sergeant lige så meget mere end en korporal. Enhver skal være forpligtet til at hjælpe til at gribe og fange den strafskyldige, når det begæres af officererne, hvem som gør derimod, om han kan bedre, skal udstå den straf, den skyldige burde lide, hvem som ikke straks efter første påmindelse betaler bøderne, når [de kræves] af officererne med tvende dannemænd, som skal ordineres dertil i hvert sogn, af lensmanden, om de fleste i sognet tilhører kongelig majestæt eller gejstligheden, af adelen, om hele sognet eller de fleste tilhører dem, skal

pantes for så meget, det kan være værd, og de [der foretager udpantningen, skal] intet have forbrudt dermed i nogen måde.

Da kongen med Danmarks riges råd, som her er til stede, agter det nødtigt og billigt, konfirmeres ordinansen i alle ord, clausuler og punkter. Sj. R. 21, 367—369. Orig. i Danske Kanc. B 165, Diverse originale breve sagligt ordnet IX. (Tr.: CCD. V, 462—468).

4. juni (Kbhvn.) Miss. til lensmændene i Sjælland. Der behøves en del heste til rytteriet og dragonerne, som er indkvarteret i Sjælland, og da adelen her lige så højt som andre er interesseret i landets konservervation, skal lensmanden handle med dem, der bor i hans len, at de vil bevilge, at deres bønder så vel som kronens og gejstlighedens må hjælpe til at give heste. Kongen påtvivler ingenlunde, at de bevilger det, og han skal derfor af hvert sogn lade tilvejebringe to heste hos bønderne, dog at de rige og formuende sogne hjælper de fattige. Når Gud giver fredelig tilstand, skal bønderne blive betalt af kronen, eftersom hestene bliver takseret af uvildige mænd. Sj. T. 28, 368.

— Rigens admiral fik brev at efterskikke tvende af kongens skibe efter to svenske skibe, som skulle krydse under Stevns. Udt. i Sj. T. 28, 368.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom kongen erfarer, at en del af oberstløjtnant til fods Hendrick Sandbiergs underhavende officerer har bragt få folk med sig til Nørrejylland, og landfolket i Sjælland derfor mangler officerer, har kongen befalet Hendrick Sandbierg, at han skal lade de svageste kompagnier, indtil de kan samle resten af deres kompagni, stikke under de andre, og lade officererne af de understukne folk kommandere over bemeldte landfolk i Sjælland. Landkommissærerne skal derfor gøre den anordning, at officererne, når kompagnierne bliver understukket, bliver brugt til at kommandere landfolket. Sj. T. 28, 368 b.

— Hendrick Sandbierg fik brev at lade de svageste kompagnier understikke, indtil resten af kompagnierne kan samles igen, og officererne af det understukne folk at lade sig bruge til at kommandere landfolket i Sjælland efter generalkommissariernes anvisning. Udt. i Sj. T. 28, 368 b.

— Wendtzell Rodtkierck fik brev at måtte annanne og forbruge de 350 tdr. skattehavre, som i Korsør len blev oppebåret til hestenes fornødenhed på Antvorskov. Udt. i Sj. T. 28, 368 b. f.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Eftersom der er blevet akkorderet med Henrich Møller, tolder i København, om at levere en del mel og malt til Varbergs fornødenhed, skal han gøre den an-

ordning, at skibene, som fører samme mel og malt, straks uden forsmømmelse bliver losset, på det at der ikke skal gå større omkostning derpå. Sk. T. 7, 75.

4. juni (Kbhvn.) Miss. til Just Fridrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. Kongen har undt hertug Ernst Gynter af Slesvig Holsten, lensmanden på Tryggevælde Siguort Uhrnis to kompagnier til hest, og derhos bevilget at han af sit eget kompagni må gøre to, dog at han hverver endnu et halvt hundrede mand, hvortil kongen skal skaffe heste. Da kongen ingen heste får af Lolland og Falster, men der senest blev givet heste af sognepræster og fogeder i Sjælland til rytteriet, skal de tilvejebringe lige så mange heste, som gøres fornøden til at montere et halvt hundrede mand på samme maner, som det tilforn er sket i Sjælland. Sm. T. 6, 552 f.

— Jomfru Margrete og jomfru Anne Vogens døtre fik bevilling på Karise gård med underliggende bol kvit og frit på livstid for landgilde, ægt og arbejde, skat og anden tyng, dersom bønderne godvilligen vil afstå dem det imod deres fæstes gengivelse, og de efter egen erbydelse leverer pengene, 100 specie dlr., i kongens eget kammer, forfærdiger den forfaldne bygning sammesteds og vedligeholder den, så at gården efter begges død igen kan leveres velbyggt til kronen. Udt. i J. R. 10, 362 b. K. i Danske Kanc. B 92, Uindførte koncepter til åbne breve og missiver, med påtegning: Skall registeris i den siellandsche Bogh.

5. juni (—) Bestalling for Johan Funck som fiskemester på Københavns og Frederiksborg len. Han har lovet at være kongen huld og tro og af yderste formue vide at ramme dennes gavn og bedste. Han skal først og fremmest have flittigt opsyn med at fiskeriet bruges retteligen, søerne og dammene afladt i rette tid og igen støvet og besat med fisk, og at fiskene, som bør forsættes bliver forsat i rette tid og til gavns. Den fisk kongen ikke behøver til hofholdningen, skal han som hidtil sælge og føre pengene til godt og klart regnskab. Han skal have indseende med fiskerne og sine andre underhavende folk, så at enhver med flittighed og troskab forstår sin bestilling. Såfremt det befindes, at nogen vil forholde sig anderledes, skal han advare, at de bekommer deres tilbørlige straf og løn derfor. Han skal idelig og altid, det meste ham immer muligt er, være til stede hos folkene og have indseende med at alting går rigtigt til med fiskeriet. Han skal også have flittig agt på, at fiskerredskaberne bliver holdt ved magt, at der repareres i tide, og ellers skikke og forholde sig

i sin tjeneste som det anstår en tro tjener. I årlig sold har kongen bevilget ham 100 rdlr. in specie og 20 dlr. courant hver måned til kostpenge, to sædvanlige hofklædninger og fri foder og mål på en hest, hvilket skal gives ham på Frederiksborg og begynde fra dette brevs dato. Rentemestrene skal fornøje ham, som forskrevet står og ikke i nogen måde gøre ham forhindring derpå. Sj. R. 21, 369 b. f. Indl. 1. juni.

5. juni (Kbhvn.) Bestalling for Esaias Andersøn som faged i hans majestæts have. Han skal have flittigt agt på huset i kongens have uden for København, på at urtegårdsmanden med hans selskab gør den del, de bør, og at intet kommer på de steder, det ikke bør. Når der efter kongens befaling skal bygges noget, skal han give agt på, at kalk, sten og tømmer anvendes som forordnet. Han skal aldeles ikke lade noget komme ud af dammene, slotsgravene og hosliggende søer uden kongens befaling. Han må heller ikke tilstede nogen adgang i haven, som ikke har noget at bestille der, og når nogen i kongens fravær skal indlades, skal han spørge sig for hos hr. Christian Thomesen, kansler.

Esaias Andersøn skal ikke tilstede urtegårdsmanden, apotekeren eller distelereren at holde laug eller samkvem i deres losement eller herberge nogen om natten, eller tilstede dem at indfordre nogen i haven. Han skal have losement og våning på de steder, hvor hans formand har haft det, og hvor han i lige måde ikke må herberge nogen eller holde gæsteri, ølsalg eller andet sligt.

Han skal årligt holde regnskab med urtegårdsmændene over, hvor mange unge træer de har sat og podet, hvor mange rosentræer og andet de har i forråd, der kan bruges i haven, hvad frugt og andet, som kan sælges af haven. Han skal årligt levere fortegnelse over hvad der kan være i forråd af sur og grønkål, agurker og andet sligt. Endelig skal han give agt på, at de folk, som bliver forordnet til havens røgt, ikke bliver brugt til andet arbejde, og ellers i alle måder vide, søge og ramme kongens gavn og bedste.

For samme tjeneste har kongen bevilget Esaias Andersøn 100 kurantdaler af rentekammeret til årsløn og 11 kurantdaler til kostpenge om måneden på sig selvanden og foder og mål på en hest, hvilket skal begynde fra dette brevs dato. Sj. R. 21, 370 f. (Tr.: KD. III, 257 f.).

— Miss. til lensmændene i Lolland. Da kongen har erfaret, at en del af kontributionen af Lolland og Falster er indkommet, skal de fragte de fornødne skuder og med forderligste skikke det til Proavianthuset på kongens eventyr, dog at de, som fører det, får befaling

til at se sig vel for og have vinden i god agt, om fjendens skibe skulle komme stærk i Østersøen. Sm. T. 6, 553 f.

5. juni (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Lolland. Da der til underhold og månedlig lønning af det hest- og fodfolk, som er indkvarteret i Lolland og Falster og som uomgængeligt behøves til forsvar, behøves en stor andel penge, og da adelen i fornævnte lande højligen er interesserede i dets conservation, skal de med det forderligste skrive og begære på kongens vegne, at de til fornævnte folks underhold i nogen tid bevilger af hver gård, de har der på landet, fire mrk. danske eller være betænkt på andre midler. Efterdi denne begæring geråder til deres eget bedste, formoder kongen, at de findes godvillige heri. Sm. T. 6, 554 f.

— Miss. til Iffuer Vind. Han skal handle med Jacob Lerche, borger i Nyborg, at han fra Lübeck eller Emden forskriver så mange tagsten, som gøres fornøden til det nye hus, der står i bygning på Ulrichsholmb, om muligt således, at de kunne blive oplagt inden vinteren. Da Jens Therchelsen, borger i Nyborg begærer, at der mod betaling må forventes ham så mange øksne på foder, som kan opstaldes på Østergaard tilkommende vinter, billiger kongen dette, dog at han erlægger til fodergæld 4 rdlr. parret, når de drives af stalden. Hvad Ulrichsholmb angår, skal han med forderligste forhøre, hos hvem øksne på foringen der vil opsætte¹. Desligeste skal han i Fyen købe så mange lægter, som behøves til at lægte den nye lade med som skal opsættes på Ulrichsholmb. Eftersom dets tjenere ikke alene er god for at føre did det bygningstømmer, som endnu gøres fornøden, skal han med første tilholde bønderne i sit len, som bor mellem Odense og Kerteminde, at enhver af dem fører 4 læs tømmer did. F. T. 5, 330.

— Miss. til Iffuer Vind at lade Uldrichsholms bønder bekomme tømmer, hver af dem til fire hjul. Udt. i F. T. 5, 330 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas og Henning Valchendorff at tilholde bønderne i deres len, som bor 2 mil nær Uldrichsholmb hver at føre did 4 læs tømmer fra Kerteminde. Udt. i F. T. 5, 331.

— Mester Salomon Badscher² fik brev på en tiende i Eltang sogn i Koldinghus len efter Ernst Skredder³ kvit og frit.

I lige måde Christen Nielsen⁴ kongens hofbager på

¹ Meningen er antagelig: hvem der vil opsætte øksne på foring dér. ² K.: Salmann Gutfeld, hofbalberer. ³ K.: Ernst Møller, forrige hofskrædder.

⁴ K.: Christen Michelsen.

en tiende i Horn sogn i Øster herred i Lundenæs len med lige kondition. Udt. i J. R. 10, 362 b. K.

6. juni (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Lolland. De skal som tidligere befalet oppebære og på Rentekammeret levere mandtalspengene af Lolland og Falster. Siden vil kongen, da han erfarer, at de midler som allerede er anvist den udvalgte prins Christian til det gevorbnede folks underhold ikke kan tilstrække, lade gøre den anordning, at så mange af mandtalspengene bliver skikket tilbage igen, som gøres fornøden til fornævnte folk. Sm. T. 6, 555¹.

— Miss. til rigens marsk. Nærværende oberstløjtnant Jørgen Uldrich skal have breve hos sig fra kongen i England til kongen i Frankrig og dronningen af England, hvormed han ukendt og uformærkt agter at rejse til dem. Marsken skal informere ham om hvorledes han sikrest kan komme fort dermed til Glychstad. F. T. 5, 331.

— Miss. til Jens Hvas. Hans Basse til Gierumsgaard ønsker ved sit levende liv at fratræde gods og formue til sine børn og begærer Jens Hvas til værge for datteren jomfru Soffie Basse. Han skal derfor påtage sig værgemålet på skiftet, og når dette er overstået levere det med tilhørende breve, dokumenter og andet skiftet vedkommende til hende selv igen. J. T. 11, 148.

— Lignende brev fik Axell Urne til Kielderup, at være værge for jomfru Kirsten Basse, og Folmer Urne til Linderupsgaard, at påtage sig Else Basses værgemål. J. T. 11, 148 b.

— Miss. til Hans Dyre og Knud Rodsten. Da Hans Basse formedelst alderdom og skrøbelighed er til sinds ved sit levende live at skifte med sine børn, skal de på hans begæring være til stede når skiftet foretages og skifte og dele mellem børnene, jordegods, formue og løssøre med tilstående og bortskyldig gæld, ligervis som Hans Basse allerede ved døden var afgang. De skal forlige eller ved dom adskille

¹ Som indlæg kan betragtes miss. 26. maj (Nykøbing) fra prins Christian (V.) til Knud Ulfeldt til Varring: Da kongen har ladet en god del af rytteriet få en måneds sold, og da prinsens livkompagni til hest består af gamle ryttere, og dertil er vel stærkt, ønsker prinsen, at det må holdes ved magt og forsynes med nogle penge til allehånde nødtørft. Prinsen har derfor ladet hertug Ernst Gunther, hvem han har betroet kompagniet, rejse til København for at anholde om pengene hos kongen. Prinsen beder Knud Ulfeldt yde al mulig hjælp og gode råd, for at kongen må give en god annemelig besked på det, han ansøger om, og om hans videre avancement. Orig. i Danske Kanc. B 167. Diverse originale lensbreve og originale kgl. missiver til lensmænd.

tvist og irring mellem parterne og give det fra sig beskrevet. J. T. 11, 148 b. f.

7. juni (Kbhvn.) Bevilling¹ for nærværende Peter Widow borger af kongens købstad Hamburg at han fra Fyen må udføre til Hamburg 60 par øksne, han har tilforhandlet sig af Arent von der Kullaw befalingsmand på Dallum, Kronborg og Frederiksborg, og der overstaldet og nu siden nogen tid ladet gå på græs, dog kronens told og rettighed deraf uforkrænket i alle måder. Sj. R, 21, 371.

— Miss. til Knud Wlfeld. Han skal have opsyn med vagten i København. Efterdi buttenværkerne på den østre og vestre side er så vidt færdige, at der kan holdes vagt med mindre folk og umage end i byen, skal det haves i agt, at det sker i tide. I betragtning af at alle, som søger København, kan komme ind og ud af den østre og vestre port og det værk uden for dammen ud ad vejen til Frederiksborg, er det sikrest, at Nørreport indtil videre lukkes, og broen på samme dæmning optages. Sj. T. 28, 369. (Tr.: KD. V, 282 f.).

— Jockum Gerstorp fik brev, at han skulle betjene general-landkommissær bestilling i Sjælland i Niels Trolles sted og have alting i god agt. Udt. i Sj. T. 28, 369 b.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom toldskriver Lauridtz Madtzen i Helsingør rester en stor del for det, han har leveret til Halmstad, og der endnu behøves en del til videre proviantering, skal han lade ham få 1.500 rdlr. dertil af de penge borgmester, råd og menige borgerskab i Helsingør var befalet at udgive for deres gårdes takst og værd, 2 rdlr. for hver hundrede, til påske sidst forleden. Det forundrer kongen ikke lidet, at ingen rigtighed er indkommet fra dem, da terminen allerede for længe siden er forløben. Sj. T. 28, 369 b.

— Miss. til Just Fredrich von Papenhiemb og Erich Rosenkrantz. Borcher Rud til Seebygaard har givet til kende, at han for udlovet og endnu resterende forstrækning af sit gods, beregnet 1 sldr. pr. td. hrtk., vil levere rug efter den derpå gjorte takst. De skal derfor modtage fornævnte rug og siden fremskikke den til Proviant-huset, når den anden kontribution af Lolland som befalet fremsendes, dog skal det haves vel i agt, at det sker sikrest muligt. Sm. T. 6, 556.

— Miss. til Jochum Bech. Peder Nielsen har andraget, hvor-

¹ I margin tilføjet: dette breff bleff siden casset oc omgiort findes in Octob. jfr. 15. okt. (s. 493).

ledes Christen Hansen guldsmed skal have fået Anes kro i fæste af Jochum Bech, uanset at Peder Nielsen ved sin broders død, i ridefogedens fraværelse har søgt delefogeden og fået hans stedmålsseddel og i fjendens tid givet kontribution af kroen, samt at sammes moder er præsteenke og bor der i byen og kunne have nogen hyllest af sønnen. Da Jochum Bech har været vidende herom, men efter beretning har stedt Christen Hansen Guldsmed kroen, skal Peder Nielsen efter sin supplikations formelding og påskrift nyde samme. J. T. 11, 149 b. f.

9. juni (Kbhvn.) Oberstløjtnant Hendrick von Allefeld fik brev, at major Egsteens kompagni herefter skal være under hertug Ernst Gynthers squadron og Biørn Wlfelds kompagni igen i hans sted under sin underhavende squadron. Udt. i Sj. T. 28, 369 b. f.

— Biørn Wlfeld fik brev at være med sit kompagni til hest under oberstløjtnant Hendrick von Allefeldt til Krumdigs squadron. Udt. i Sj. T. 28, 370.

— Niels Wind fik brev at lade udveksle her på lenet nogle dragonheste fra Helsingør, som skulle bruges til rytteriet og som var noget for svage dertil, mod andre som var tjenligere. Udt. i Sj. T. 28, 370.

10. juni (—) Christopher Lindenow fik bevilling for sig og sine folk månedlig 40 courant dlr. til underhold så længe han sejler, 1 fad øl, $\frac{1}{2}$ ame rhinskvin, $\frac{1}{4}$ petersemin, hvilke skal leveres ham på tilbørlige steder. Udt. i Sj. R. 21, 371 b.

— Rigens hofmester fik brev at tilholde bønderne på Møen at grave og arbejde, når officererne der begærede det, og at lade hugge så mange palisader i kronens skove, som gøres fornøden, på de steder det mest uden skovskade kan ske. Udt. i Sj. T. 28, 370.

— Miss. til lensmændene i Sjælland, Fyen og alle smålandene. Eftersom meget kristelig skik og forordning af kongens hr. fader så vel som kongen selv er udgået om betlere og stædere, hvilke dog ikke haves i billig agt, skal lensmanden i sit len lade holde alvorligen derover. Dersom nogen betlere betrædes, som er kommet fra andre len, skal han straks lade dem antaste og henskikke til det len, hvorfra de er kommet. Sj. T. 28, 370.

— Miss. til Jockum Gersdorff. Eftersom kongen erfarer, at den hollandske admiral, som ligger i Køge vig med den hollandske flåde, har skrevet til borgmestre og råd i Køge og begæret enten at måtte hente fersk vand af landet, eller at det måtte sendes ham derfra, skal der svares ham ved den, han har sendt i land, og ellers dersom han igen gør deslige anmodning, at derpå kan der ikke

svares af dem, men at han bør søge kongen. Ellers skal ingen folk af flåden, indtil kongen forordner anderledes, tilstedes at komme i land, men vagten vel forordnes over alt. Forefalder noget videre, skal han straks underrette kongen. Sj. T. 28, 370 b. Indl. 10. juni.

10. juni (Kbhvn.) Miss. til Niels Krabbe. Patrick Dombær andrager, at der endnu ingen service er givet ham i Halmstad. Niels Krabbe skal derfor gøre den anordning, at han herefter lige som andre officerer af lige kvalitet får fornøden underholdning og service, da han også begærer at måtte forløves her ned en kort tid, noget magtpåliggende hverv at forrette, kan dette ske. Sk. T. 7, 75.

— Miss. til Henning Valchendorp. Christoffer Jacobsen Volff forrige apoteker i Odense beklager sig højliggen over at have gjort stor bekostning på materialier og instrumenter og begærer derfor, at dr. Christoffer Skult, som nu bekommer samme apotek, må afhandle ham hvad han behøver deraf. Valchendorp skal derfor forhandle med fornævnte Skult, så at alt kan være som ligeligst dem imellem. og Christoffer Jacobsen ikke lider for stor skade. F. T. 5, 331 b.

— Caspar Branders af Lübeck fik bevilling til at udføre nogle øksne, han havde købt af hr. Frederich Reedtz, til Lübeck, således at han gav tilbørlig told deraf til kronen. Udt. i J. R. 10, 363.

— Miss. til Jens Olesen i Ringkøbing om at sende pengene i den derværende toldkiste hid over sikrest muligt. J. T. 11, 150. K.

— Miss. til Jochum Bech og Peder Gestrup. Da Jochum Gestrup til Tundbyholm begærer dem til at åbne et lidet ibenholtsskrin, som tilkommer ham og er forsejlet af dem ved registrering af hans afgangne moders bo, skal de åbne dette skrin, registrere dets indhold og tilstille ham det, dog at registreringen under deres hænder igen bliver indlagt i boet under forsejling. J. T. 11, 150.

11. juni (—) Miss. til Niels Wind og Flemming Wldfeld. Eftersom Dawid Melwing borger i Helsingør giver tilkende, at han efter kontrakt agter at udskibe en skibsladning malt og andet proviant for Køge i et skotsk skib og føre det til Norge, skal han tilholde tolderens sammesteds at give ham pas på Skotland, lige som det var skotsk gods, på det han desto bedre for rigens fjender kan fortkomme. Lige sådan brev fik Flemming Wldfeld om Holbæk. Sj. T. 28, 370 b. f.

12. juni (—) Miss. til hr. Tage Tott. Han tilforn har fået befaling til at handle med borgmestre og råd i Malmø om endnu nogen tid at underholde officererne til hest og rytterne, som er ind-

kvarteret der, hvortil de, som kongen nu fornemmer af officerernes klager, endnu ikke har villet forstå sig. Kongen erkender noksom, at de allerede har gjort en hel hob til fædrelandets tjeneste, hvorfor der også er forundt dem høje benådnings og privilegier, hvor ved de, når Gud giver fredelig tilstand, snart igen kan få deres skade erstattet, og uanset, at de andre købstæder har udstået ikke ringe last og tyngde med indkvartering og ingen privilegier bekommet, vil kongen alligevel, på det at de desto villigere vil underholde officererne og rytterne efter den trykte ordinans, udstrække privilegierne så vidt, at de skal fortsætte ti år efter freden med mindre commercien imidlertid ved traktater eller i andre måder bliver fri, eftersom den dog i denne fejdetid gavner dem lidet eller intet. Dette skal Tage Tott med forderligste handle med borgmestre og råd om, så at de endnu på nogen tid vil underholde officererne og rytterne efter den trykte ordinans, eftersom folket ikke kan undværes derfra, og intet andet middel nu kan betænkes, hvorved de kan blive underholdt. Sk. T. 7, 75 b. f.

13. juni (Kbhvn.) Bestalling for mester Olluff Vind. Kongen har antaget ham som hofprædikant, og han har lovet at skikke sig i samme kald efter ordinansen og efter den ed, han har gjort kongen, derhos skal han altid og personligt, når han tilsiges, følge med, når kongen rejser. Af synderlig gunst og nåde har kongen bevilget ham til pension så længe han er i kongens tjeneste, 300 rdlr. in specie, til kostpenge hver måned 16 dlr. courant, to sædvanlige hofklædninger, 30 dlr. til husleje og på to vognheste hver måned 20 dlr. courant, hvilket skal angå fra dette brevets dato og gives ham af rentekammeret. Sj. R. 21, 371 b. f.

[o. 13. juni] Mag. Oluff Vinds ed som hofprædikant. Han lover kongen sand troskab og at ville forfremme, hvad der kan være kongen til ære, lydelse og fred. Han vil være flittig i sit kald og embede og ligeledes have flittigt indseende med Frederiksborg skole efter derpå gjorte foundationes med idelig visitation og indseende med børnenes forfremmelse uden nogen anseende til talsmand, gunst, gave eller venskab, og årligt inquirere om de af kongen og andre til skolen givne penge og rente ene anvendes til den brug, de er stiftet til. Fornemmer han, at pengene står hos uvisse folk, og at renten ikke erlægges til rette tid, vil han først advare lensmanden, skaffes der da ikke råd, vil han give kongen det tilkendende. Dersom han enten uforseende eller af menneskelig skrøbelighed forsømmer noget, da forlade Gud ham det for Christi skyld, men herimod vil han af ret forsæt intet gøre. Om han i sandhed forfarer, at nogen geistlig her i riget

lærer nogen vrang og vildfarende lærdom imod kongens christelige religionsartikler, vil han ikke fordølge det, men give kongen det tilkende. Han vil føre et sagtmødt og stille levned, så at ingen tager forargelse af hans omgængelse, og ellers gøre hvad en from hofprædikant og retsindig Guds ords tjener bør. Sj. R. 21, 408 f. Indl. 28. april.

13. juni (Kbhvn.) Niels Trolle og Gregers Krabbe fik brev at forføje sig til København med forderligste, hvor de skal blive underrettet om kongens vilje. Udt. i Sj. T. 28, 371.

— Rentemestrene fik brev at give fem feltskærer, som ligger i Malmø, hver 20 rdlr. til at købe, hvad de mangler i deres feltkister. Udt. i Sj. T. 28, 371.

— Rentemestrene fik brev at give hver af de 23 bådsfolk, som er kommet fra Lübeck og hvervet der 4 rdlr., at de straks kan komme ombord. Udt. i Sj. T. 28, 371.

— Niels Wind fik brev, at Oluff Lauridtzsen i Wallandsbeck må forskånes for et års landgilde, eftersom hans gård og indehavende boscab af en ulykkelig ildebrand nylig ganske er blevet afbrændt. Udt. i Sj. T. 28, 371.

14. juni (—) Miss. til lensmændene i Sjælland. For at fodfolket, som er indkvarteret på Sjælland, desto snarere kan afværge fjendtlig landgang og sekundere rytteriet, skal lensmanden alvorligt tilholde bønderne i sit len at føre fodfolket frem, når det begæres, med heste og vogne, så vidt lenet rækker, at det desto hastigere kan komme fra et len til et andet og gøre fjenden al mulig resistens. Sj. T. 28, 371 b.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. De skal gøre den anordning, at de af oberst til fods Rudolph Rauchheupts soldater, som er indkvarteret i Store Heddinge, med det første kommer til København, hvorimod lige så mange af Hendrick Sandbergs regiment, af dem der er indlagt i Køge, skal indkvarteres i Store Heddinge. Sj. T. 28, 371 b. f.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Kongen har befalet rigsmarsk Anders Bilde at sende 500 mand til fods af dem, der er indkvarteret på Fyen, til Sjælland. Når disse kommer, skal de derfor skaffe kvarter og underhold, på de steder, hvor de bedst gøres fornøden. Dersom noget fjendtligt påkommer, så fodfolket gøres fornødent til at afværge fjendtlig landgang og sekundere rytteriet, skal de overalt gøre den anordning, at bønderne, hvem de end tilhører, er i beredskab med heste og vogne til at føre fodfolket frem, så at det desto snarere kan komme til de steder, hvor angreb sker. Sj. T. 28, 372.

14. juni (Kbhvn.) Miss. til rentemestrene. Kongen sender herhos en fortegnelse på penge til nogle skibsfolk med befaling til at contentere dem, når middel gives dertil. Sj. T. 28, 372. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. Vedlagt fortegnelse over 3221 rdlr. 32 sk. til 1/2 års løn til skibsfolkene på Markatten, Lammet, Flyvende Fisk og Snarensvend, herforuden Fladlusen, Fortuna Bojert, Stavanger Prisbojert, Stumpe Dorte, Højenhald, Rebekka, Samson Galaj og kaptajnen på Jomfrusvenden (1/2 års løn og 2 måneders kostpenge).

— Ab. brev at eftersom menige borgerskab i Malmø andrager, at tolderne der tiltaler dem for akcise af det malt, nogle af dem har brygget, fra Philippi Jacobi dag forleden år til den tid kongens frihedsbrev til samtlige borgere blev forkyndt der, uanset at fornævnte øl mest er blevet forbrugt af kongens krigsfolk under indkvartering og gennemmarch, har kongen bevilget, at borgerne i betragtning af den store indkvartering og tyngde, de hidtil har udstået, skal være fri for sådan akcise og toldernes tiltale. Sk. R. 5, 429 b.

— Miss. til Ebbe Wlfeld. Eftersom han sender en dom anlangende Oluf Matzen Tuistrup, Morten Rudolf og Knud Biørnsen, som ville overløbe til fjenden, skal han med forderligste lade fortfare med dem og eksekution ske efter dommens indhold andre til eksempel og afsky. Hvad Jens Henningsøn angår, skal Ebbe Wlfeld, dersom han af sig selv har angivet det og røbet de andre, lade ham avancere til nogen charge derfor. Lodwig Lawenburg, som har ihjelstukket en anden soldat ved navn Frederich Seigel, skal, da det befindes at være nødværge, straffes derfor på to måneders sold. Jens Hansøn, som var der hos og ikke hindrede det og ikke kaldte vagten til hjælp, skal andre til eksempel straffes fire dage på vand og brød og fire timer hver dag på pælen. Sk. T. 7, 76. Incl. 13. juni.

— Miss. til rigens marsk om at skikke her over 500 mand til landens defension. Udt. i F. T. 5, 332.

— Miss. til Christopher Bilde og Verner Pasbjerg. De skal med forderligste begive sig til Corfitz Ulfeld til Krogsdalls enke, fru Else Totts to sædegårde Skousgaard og Krogsdall og rigtig registrere, hvad sammesteds findes. Får den ene af dem forfald, må den anden tage en anden god mand til sig i hans sted. J. T. 11, 150 b.

15. juni (—) Miss. til kommissarierne i Sjælland. De skal hver i deres quartal mønstre generalmajor Baur's kompagnier, som er hidkommet fra Holsten, hvorpå de siden har at indsende en rigtig

rulle på hvert kompagni, så at hver kan få en måneds sold. Sj. T. 28, 372 b.

16. juni (Kbhvn.) Ab. brev at Lauritz Madtzen, toldskriver i Helsingør, der har leveret en del proviant og ammunition til Halmstad, tilbyder leverancer fremdeles, dersom der bevilges ham 20 rdlr. for 1 td. smør, 30 rdlr. for 100 pd. godt kornkrudt, dog at der indleveres en prøve, 1 sletdlr. for hver skuffe eller spade, som er gode og ekspres bestilt dertil, og 4 rdlr. for hver musket med bandoler og forketstok. Kongen billiger, at der gives Lauritz Madtzen ovennævnte priser for, hvad han allerede har leveret og endnu vil levere. Sj. R. 21, 372. Incl. 6. juni.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Lensmanden har tilforn fået befaling til at tilvejebringe en hest i hvert sogn i lenet mod betaling, når Gud giver fredelig tilstand. Når hestene er tilvejebragt, skal han lade dem levere til den general landkommissarie, under hvis quartal lenet ligger, som siden efter kongens befaling uddeler dem til rytteriet.

Postscriptum. Eftersom tidens korthed ikke tilsteder at skrive enhver a part, skal han forståelige adelen i sit len, at kongen 23. juni førstkommende vil proponere dem noget højvigtigt i København, hvorfor de har at møde til samme tid og sted. Derhos skal han tilholde borgmestre og råd i lenet, at de til fornævnte tid sender to af deres midte, også provsterne med en præst af hvert herred skal komme, da noget magtpåliggende skal blive dem communiceret her. Sj. T. 28, 373.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. De skal med allerforderligste oplyse, hvorledes og med hvor meget folk enhver af dem har besat posterne i sit quartal, og hvorledes de vil sekundere hverandre; hvilke poster der er de farligste, og hvor bedst nogen landgang kan ske. I deres betænkning skal de også give underretning om, hvorledes folket, som skal samles for at afværge fjendtligt anfald, bedst kan forsynes med proviant og anden fornødenhed. Erklæringen skal snarest muligt indsendes til kancelliet. Sj. T. 28, 373.

— Niels Wind fik brev, at tilholde bønderne i Københavns len at hugge så meget ved, som kan tilvejebringes, og føre det til Provianthuset, hvor mest uden skovskade kan ske, og så meget som muligt af utjenlige træer. Sj. T. 28, 373 b.

— Lige sådan brev fik Arnt von der Kula at lade hugge i Kronborg len og nedføre til stranden, hvorfra det kan blive indskibet. Sj. T. 28, 373 b.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Eftersom de Svenske foregiver hårde og meget ubillige postulato [!] på grænserne, som af hosføjede

kopi af kommissariernes skrivelse videre kan erfares, skal de med det allerførste forskrive adelen i Lolland og Falster, med provsten og en præst af hvert herred og een eller to af borgmester og råds middel af hver købstad og forstændige dem sådan ubillighed, og siden med det allerforderligste tilskikke kongen såvel alle deres som kommissariernes egen udførlige skriftlige betænkende, om der på sådanne ubillige petita med kongens og deres skade bør eller kan indgås nogen *f r e d*, eller også — anseende at en af delene endelig får ske — at alle og enhver alvorligen og med største flid må være betænkt på tjenlige midler hvorved fædrelandet kan erholdes, *k r i g e n* fortsættes og den alle så uforskyldt og uden nogen given årsag påførte skade og uret vindiceres og hævnnes, dertil den allerhøjeste Gud uden tvivl omsider giver lykke og fremgang. Kongen stoler på, at alle og enhver retsindig og god patriot har sit fædrelands velfærd i billig agt og overlægger alt således, som enhver agter det tjenligst til dets konservation, og siden erklærer sig således mod kongen som han for Gud og posteriteten agter at forsvare og være bekendt, det skal haves i agt, at alt sker det snarest mulige. Sm. T. 6, 556 ff.

16. juni (Kbhvn.) Miss. til Anders Bille og hr. Mogens Kaas. De har uden tvivl af skrivelserne fra rigsrådet, som er til stede hos kongen, udførligen erfaret de Svenskes hårde og meget ubillige postulata på grænserne. De skal derfor med aller første forskrive adelen, så vel de jyske som fynske, som nu findes i Fyen, så og bispnen, provsterne med en præst af hvert herred og en eller to af borgmestrene og rådene af hver købstad i Fyen og forstændige dem sådan ubillighed og siden sende så vel alle disses som deres egen udførlige skriftlige betænkende, dog skal efter rådets begæring deres egen først fremkomme, om det på sådanne ubillige petita med kongens og deres skade bør eller kan indgås nogen *f r e d*, eller også, anseende at een af delene endelig må ske, at alle og enhver alvorligen og med største flid må være betænkt på tjenlige midler hvorved fædrelandet kan erholdes, *k r i g e n* fortsættes og den så uforskyldt og uden nogen given årsag påførte skade og uret vindiceres og hævnnes, dertil kongen ingenlunde tvivler, at den allerhøjeste Gud jo omsider giver lykke og fremgang. Kongen stoler på, at alle retsindige og gode patrioter har fædrelandets velfærd i billig agt og overlægger alting således, som enhver agter tjenligst til dets konservation, og erklærer sig således som de for Gud og posteriteten agter at forsvare og være bekendt. Det skal haves i agt, at alt sker snarest muligt. F. T. 5, 332 f.

17. juni (—) Ab. brev, at kongen har bevilget Niels Jensøn

H o l s t, som tjener i kongens laboratorium, til årlig løn 12½ courant dlr., 24 sk., en sædvanlig hofklædning, om måneden til kostpenge 4 cour. dlr. og til årlig husleje 16 rdlr. samt en plidtzkarl, som skal opvarte sammesteds årligt 36 rdlr., hvilket skal angå fra den tid, han sidst blev betalt, for karlens vedkommende fra 5. juni sidst forleden. Sj. R. 21, 372. Orig. i Danske Kanc. B 223, Diverse akter og dokumenter vedk. afregning og kvittance i to eksemplarer, hvoraf det ene angiver N. J. Holsts årlige løn til 40 rdlr. Incl. 19. juni.

17. juni (Kbhvn.) Hr. Frederick Reedtz og bispemester i Ringsted til Hammer og Lundby sogne, ingen af de personer, som er blevet kaldet af bønderne, skal have kaldet, efterdi der begge gange er blevet henset til andet end Guds ære. Sj. T. 28, 373 b. f. Incl. 28. april.

— Miss. til Kommissarierne i Sjælland. Lensmændene i Sjælland har fået befaling til at tilstille dem en hest af hvert sogn. De skal derfor lade gøre overslag over, hvormange rytter og dragonheste der fattes, og hvormange heste der kan have af sognene, dersom disse ikke slår til, skal de gøre overslag over, hvormange heste de kan skaffe på hver squadron ryttere og kompagni dragoner, som der nu fattes meget eller lidt, så at alle kan få noget. Siden skal enhver i sit quartal dele ud til rytteriet efter fornævnte overslag. Sj. T. 28, 374.

— Rentemestrene fik brev at Christen Bolesen må godtgøres i sin afgift, hvad han med Hans Annemøllers hånd og efter hans tingning beviser at være anvendt til Abrahamstrups reparation. Udt. i Sj. T. 28, 374.

— Dr. Jesper Brockmand fik brev med forderligste at ordinere dr. Jacob Mathisen til biskop i Århus stift i afgangne dr. Morten Matzens sted. Udt. i Sj. T. 28, 374 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han har uden tvivl af rigens råds skrivelse noksom erfaret de svenskes hårde og meget ubillige postulata på grænserne. Han skal derfor med forderligste forstændige adelen, bispemesterne og præsterne, som nu findes i Malmø, samt borgmestrene og råd sammesteds sådan ubillighed, og siden uden ophold tilsende kongen alle disses såvelsom sin egen udførlige, skriftlige betænkning, dog skal efter rådets begæring hans egen først fremkomme, om kongen bør eller kan indgå nogen fred på sådanne ubillige petita, eller også at alle og enhver alvorligen og med største flid skal være betænkt på tjenlig middel, hvorved fædrelandet kan errettes og beholdes, k r i g e n fortsættes, og den alle så uforskyldt og uden nogen given årsag påførte skade og

uret vindiceres — anseende at een af begge endelig får ske — dertil kongen ingenlunde tvivler, at den allerhøjeste Gud jo omsider giver lykke og fremgang. Kongen stoler på, at alle og enhver som retsindige og gode patrioter har fædrelandets velfærd i billig agt og overlægger alting således, som enhver agter det tjenligt til dets konservation, og erklærer sig således, som de agter at forsvare det for Gud og posteriteten. Det skal have i agt, at alting sker hermed snarest muligt. Sk. T. 7, 76.

17. juni (Kbhvn.) Miss. til Stalder Kaas. Eftersom kongen er blevet spurgt, om han vil bevilge, at Stalder Kaas påtager sig værgemålet for afgangne Anders Billes datter Kiersten, og kongen erfarer, at han er tilfreds dermed, skal han rette sin lejlighed efter at være samme Kiersten Andersdatters værge og i alle måder ramme hendes bedste. Sk. T. 7, 76 b. f.

18. juni (—) Miss. til Offue Giedde. Eftersom tolder i København Hendrick Müller efter kontrakt med forderligste skal levere en del proviant på V a r b e r g fæstning, og han er til sinds at opskibe det nu, skal Offue Giedde konvojere det med to af de besejleste norske skibe, som skal være St. Anna og St. Catharina. Dersom de ingen fare eller fjendtlige skibe træffer i søen, skal fornævnte to skibe forføje sig til Læsø og der indtage 100 bådsmand, der er udskrevet til kongens tjeneste, og hidføre dem. Sj. T. 28, 374 b.

— Rentemestrene fik brev at levere af de 5.000 rdlr., som findes i forråd på rentekammeret, til krigskommissarie Knud Wldfeld 3.000 rdlr. til Malmø garnisons fornødenhed, og til Knud Christensen 2.000 rdlr., hvilke han siden skal udgive efter rigens viceadmiral Niels Trolles ordre til at betale skibsofficerer kostpenge, til brændevad, kobber og andet nødvendigt, og derudover at de skulle levere fornævnte Knud Christensen 500 rdlr. af de første midler, som indkommer, til flådens fornødenhed. Udt. i Sj. T. 28, 374 b. f. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Eiler Holck og Hans Bille. Ritmester Vincentz Bille til Waldbygård andrager, at der mellem ham og Ancker Hansen borger i Køge skal være irring og trætte om et regnskab hvorefter Ancker Hansen skal fordrø en stor sum penge, som Wincentz Bilde formener ikke så tilbørligen at være sluttet, og dermed så billigen omgået, at han efter slig opskrift og tilkrav burde betale. Han begærer derfor kongens befaling til gode mænd, som samme regnskab kunne overvære. Efterdi kongen erfarer, at samme befaling er tilbudt Ancker Hansen, som han dog ikke har villet be-

vilge, og Wincentz Bilde derfor forårsages at tage den alene og har betroet dem dertil, skal de indstævne parterne for sig med deres breve, regnskaber og dokumenter og enten til mindelighed forhandle eller ved endelig dom adskille. Sj. T. 28, 375.

18. juni (Kbhvn.) Knud Wlffeld krigskommissarius fik brev at give ritmester Jockum Ratleus uberedne ryttere ligesom de andre uberedne under de andre kompagnier. Udt. i Sj. T. 28, 375 b.

— Sigwart Wrne fik brev at skulle have indseende med at Møen bliver besat af det fodfolk, som findes på Lolland og Falster, og at fodfolket, som nu findes på Møen, med forderligste forføjer sig hid til deres regiment. Udt. i Sj. T. 28, 375 b.

— Ebbe Wlffeld fik brev med forderligste at lade hans majestæt forstændige og designation tilskikke, hvortil den andel, som til Malmø s fæstning er overkommen, er blevet anvendt. Udt. i Sj. T. 28, 375 b.

— Frederick Pasbjerg fik brev, at Peder Jensen må stilles på fri fod, efterdi der efter hans hustrus angivende tilbydes nøjagtig kaution, indtil der af kongen og Danmarks riges råd bliver endeligt dømt i sagen. Udt. i Sj. T. 28, 376.

— Christopher Lindenow fik brev at forføje sig med forderligste med skipper Rasmus hen imellem Malmø og Saltholmen at forfare dybet og dets beskaffenhed, og hvor skibe bedst kan sænkes, og i lige måde med forderligste at lade rive overløbet af Stumpedorrethe og Fladlusen, dog først af Stumpe Dorrethe, og siden henlægge den ved det ny værk ved Amager at den kan bruges til at føre sten til brokarrene, og når fornævnte skibe siden skal sænkes, skal Hans Anemøller først befales at bygge dem noget højere. Udt. i Sj. T. 28, 376.

— Borgmestre og råd¹ fik brev at lade sætte og taksere de våninger og gårde uden for byen lige som det er sket i byen, og efter den befundne værdi at lade oppebære to af hvert hundrede efter de forrige skattebreve. Udt. i Sj. T. 28, 376.

— Bispen i Sjælland fik brev at lade forfare, hvad beholdning alle kirkerne i hans stift har, og med forderligste indskikke en rigtig designation derpå. Udt. i Sj. T. 28, 376. Incl. 28. juli.

— Dr. Fabricius den gamle fik brev at lade forstå hans betænkende, om man sikker og uden fare kan drikke af det vand, som kommer af Hellene kilde, og indskikke sin skriftlige betænkning med allerforderligste i kancelliet. Udt. i Sj. T. 28, 376 b.

— Ab. brev at eftersom borgmestre og råd i Malmø for-

¹ Byen (København?) er ikke angivet.

uden hvad der allerede er sket af dem, har at underholde rytteriet og de tvende kompagnier til fods af det gamle Bauriske regiment, som her er indkvarteret, har kongen bevilget, at de, så længe de underholder fornævnte garnison, toldfrit må overføre alle de varer, de tilforhandler sig i København og Helsingør, og som kan undværes her. Sk. R. 5, 429 b. f.

18. juni (Kbhvn.) Miss. til hr. Tage Tott. Han skal tilholde bønderne i Malmøhus og andre der omkringliggende len, nu medens fjenden er borte og giver tid dertil, at slå græsset på de øde byers og gårdes grund, som ingen nu kan avle til, og siden føre høet ind i fæstningen, hvor det kan forvares i visse dertil bestemte huse. Derhos skal han lade bønderne hente forråd af ved til vinterens fornødne ildebrand, og i synderlighed skal det haves vel i agt, at bønderne, som gør tilførsel, ikke tvinges til mere at sælge deres varer til officererne end til borgerne. Sk. T. 7, 77.

— Miss. til Niels Krabbe. Da han giver tilkende, at han har nogle svenske fanger, er kongen tilfreds med, at han lader dem udveksle med egne folk, som endnu er eller bliver fangne. Sk. T. 7, 77.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Eftersom nogle af indvånerne på Bornholm giver tilkende, at de under Bornholm skal have bemægtiget sig en gammel bojert med 6 små kobber og jernstykker og to falconetter tilhørende generalmajor Wrangel, er kongen tilfreds, at de selv beholder bojerten og alt, hvad der var på den, og gør sig det så nyttigt som de bedst vil og kan, dog stykkerne og munitionen undtaget, som tilkommer kongen alene. Sk. T. 7, 77 b.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Da kongen behøver en del stykker her, skal han sende dem, han kan undvære fra fæstningen, eller som måtte være ubrugelige. Sk. T. 7, 77 b.

— Miss. til kommissarierne i Fyen at Dalum lens bønder ikke besværes videre med indkvartering end andre len sammesteds. F. T. 5, 333.

— Miss. til Sten Rodsten. Eftersom 100 bådsfolk er udskrevet på Læsø til kronens tjeneste, og 2 orlogsskibe er affærdiget til at overføre dem, skal han være admiralen på samme skibe behjælpelig, at han straks kan hidføre dem. J. T. 11, 151. K.

— Miss. til Axell Juell. Da der med forderligste skal holdes skifte efter Povell Freberg skal han være til stede og påtage sig enken fru Ide Grisis værgemål. Når skiftet er endt, skal han overlevere hende selv værgemålet. J. T. 11, 151. Indl. 8. juni.

19. juni (—) Lauritz Madtzen toldskriver i Hel-

s i n g ø r fik bevilling på at måtte udføre 8 lst. titling, 20 lst. sparrer, nakker og deslige omkrum af fisk til Stralsund og afhandle der, dog med sådan kondition at han fra Stralsund hidfører rug, mel og malt, så meget som det kan beløbe sig eller mere, og levere det enten til Halmstad eller handle det her i kongens riger og lande og bringe bevis på at det er sket. Udt. i Sj. R. 21, 372 b.

19. juni (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne på grænserne. Kongen har af deres skrivelse erfaret, hvorledes de er kommet vel overens med de stadiske gesandter om alle deres angivne besværinger så vel i Øresund som i Norge; men derhos, at de, dersom akkorden med Sverige ikke skulle følge, må tvivle om de stadiske gesandter da vil forblive ved forrige slutning. Da fornødenhed kræver, at alle differenser med de herrer Stater bilægges, det må gå med de svenske, hvor det vil, eragter kongen det nødtigt, dersom fornævnte akkords fuldslutning skulle diffikulteres, før det svenske værk bliver rigtig, og det for deres med de svenske gjorde alliance, at der fortares med største flid og forsigtighed. Så vidt muligt skal de stadiske separeres fra de svenske. Hertil formener kongen det tjenligt, at efterdi den ganske konföderation og Staternes interesse alene angår commercium, og de herrer Stater over den i fem år og end ikke expirerede contract ratione commercii har bekommet den begærede satisfaktion, således at den ganske hovedsag består deri, at Staterne for sig selv er contenterede, bør de alligevel for deres konfödererede, de svenskes skyld tilfredsstilles ratione commerciorum. Kunne nu vel herhos allegeres de herrer Staters til kongen og til Sverige udgangne skrivelse, hvori de, efterdi de svenske contra tabulas foederis iis insciis absque prævia communicatione har begyndt krig, udtrykkelig indfører, hvorfor de i denne passu ej er tilbundne. Hvad de har lovet kongen om den upartiske mediation og deres egen interessers indmængelse, vil kongen lade blive ved det, som quæstio må være om hos de interesserede selv, hvordan Sverige ratione commerciorum er læderet, og hvorledes der kan gives dem tilbørlig satisfaktion, om det gøres bevisligt. Når sådant skete, eftersom de herrer Stater det selv kunne agte for godt, håber kongen, at de ikke har mere at begære eller formener for deres alliances skyld videre at være forbunden. Da kongen tilforn, som kommissarierne kan fornemme af hosføjede kopi, har erklæret sig herpå mod de herrer Generalstater, er det nødvendigt, at kommissarierne ved den franske gesandt foreslår det samme igen i forberørte casu, det skal tilbydes dem med Frankrig at arbitere hvor det dem, som allerede har bekommet contentement for dem selv, også hvad den skade angår, som bevislig kan gøres, at

de svenske ratione sommercii har lidt af kongen og denne af dem og endog er repareret. Thi endog kongen ikke er gestendig, at nogen skade skal være sket dem imod pacta, og dersom noget var vederfaret dem, har de vidtløftigt igentaget det ved repressalia, eller i det ringeste ved imod al maner begyndt krig forloret sådant. Kongen tvivler ikke på, det må blive optaget hvor det vil, at sådan ubillighed i det ringeste desto mere bliver Frankrig og den ganske verden bekendt. Men dersom de herrer Stater ville følge retten og billighed, kunne de stadske gesandter, hvad kongen håber, derved få årsag at komme fra alliancen uden reproche, for at hindre de svenske i deres prætenderede og ved alle midler og veje søgte dominat i søen og commerciis, i synderlighed efterdi de tør begære halvparten af Sundet, hvilken deling mellem to konger billig bør være den tredie suspect. De kunne også ved nabo-skabs forandring og innovation i Nordsøen forhindre, hvad dem par raison d'etat er så skadeligt, som det svensken er sædvanligt ved krig det samme at afværge og ikke at tilstede. Men dersom der bliver begæret forsikring på den med de herrer Stater gjorte akkord, ønsker kongen en alliance oprettet med dem, thi da skulle commercium alle vegne desto mindre forandring antræffe og meget mere på alle sider være forsikret. Sj. T. 28, 376 b—378.

19. juni (Kbhvn.) Offue Giedde fik brev, at de syge på skibene af de sjællandske og skånske udskrevne soldater kommer i land og forskaffes kvarter og underholdning hos borgerskabet her i byen, indtil de igen kan komme til rette. Så og at tilholde kaptajnerne på prammene, at de aldeles ingen sender i land ved St. Anne Bro eller inden for prammene, førend de bliver eksamineret og fremviser deres besked, hvorfra og hvorhen de vil, hvorom hver aften skal sendes en rigtig fortegnelse, de som har [u]rigtig besked, skal de anholde og sende til bestilte pladser til forhør. Udt. i Sj. T. 28, 378.

— Arndt v. der Kula fik brev, at borgerne i Helsingør efterdi de ikke til rette tider har klareret den påbudne skat for deres huse, to rdlr. af hvert hundrede, skal tilholdes at give den i penge og ikke i varer, og at han straks skulle levere Lauritz Madtzen, toldskriver i Helsingør 1.500 rdlr. deraf for den leverance, han har gjort til Halmstad fæstning. Udt. i Sj. T. 28, 378 b.

— Miss. til lensmændene i Sjælland. Eftersom der overalt begås store disordre med soven i kirken, skal lensmanden i hvert sogn tilforordne nogle, som kan gå rundt i kirkerne og slå dem på hovedet, som sover og således holde folket årvågent til desto flittigere at høre prædikenen. Eftersom kongen også har anset for godt, at betlere, som

lader sig befinde på alfar vej, skal indskikkes i Pesthuset, og det nogen tid forleden er påbudt, at der i købstæderne, i en særlig tavle skal oppebæres penge til Børnehuset, skal lensmanden med flid forfare i sit len, om sådant er sket, hvor pengene er henkommet; og hvad der findes i beholdning, skal han med forderligste sende bispen og forstanderne for Pesthuset, han skal også sende sin udførlige erklæring herom til kancelliet. Kongen eragter det også fornødent, at samme tavle fremdeles omgår i købstæderne, hvor den tilforn har været i brug, og at der årligt hidsendes, hvad der bekommes i tavlen. Sj. T. 28, 378 b. f. (Tr. i uddr.: CCD. V, 468 og KL. III, 322). Indl. 14., 25. og 29. juli.

19. juni (Kbhvn.) Miss. til tolderne i Helsingør. Morten Sam-sing, borger i Bergen andrager, at han for kort tid siden er kommet fra Danzig med en skibsladning rug for at føre den til Bergen, hvorfor han også har givet den tilbørlige told i Øresund og fortsat sin rejse, men da han ikke kunne komme frem for fjendens skibe, er han kommet tilbage til København og har her oplagt sin last indtil videre. Da han ikke har fuldendt rejsen og dog udgivet tolden, skal tolderne en anden gang, når han sejler igennem, godtgøre ham så meget, som han denne gang har betalt. Sj. T. 28, 379.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom borgmestre og råd i Malmø andrager, at oberstløjtnanten og andre officerer dér fordrer alt for meget for deres service og traktement, skal han gøre den anordning, at oberstløjtnant Jean de Val først skal have en fri gård til logement, og eftersom han regnes at være selv ottende, skal der skaffes ham og hans folk fem senge med tilbørlige klæder, er nogle af hans folk indkvarteret andetsteds i byen, skal der afkortes derefter, han skal også have nødtørftig kobber og tin samt to gode læs ved om ugen og så længe sommeren varer to skålpund lys, og om måneden 50 rdlr. til at spise ham og hans folk med. Da det falder besværligt at tilvejebringe foder til hans heste i Malmø, kan disse vel i denne tid hjælpe sig med græs på nær fem eller seks, som han selv bruger, til hvilke der skal gives ham hart foder efter den ny publice-rede ordinans. Med de andre officerer til hest skal der forholdes ligeså efter enhvers charge. Det skal også stå borgerne frit for, om de vil spise officererne med deres fornødne tjenere til deres heste, eller give penge derfor. I lige måde skal enhver rytter være forpligtet til at lade sig spise og ikke fordrer penge derfor, om borgerskabet begærer det. Sk. T. 7, 77 b. f.

— Miss. til lensmændene i Fyen og Lolland. Der begås stor disordre

med soven i kirkerne, lensmændene skal i hvert sogn i deres len forordne nogle, som kan gå rundt i kirkerne med lange kæppe og slå dem på hovedet, som sover, og således holde folket årvågen til at høre des flittigere prædiken. F. T. 5, 333.

19. juni (Kbhvn.) Miss. til Casper von Gestorp og Verner Pasbjerg. Niels Pasbjerg til Eskier har andraget, hvorledes hans fader Verner Parsbjerg er død ved Pinsdags tide før de svenskes indfald, og at det som fandtes efter ham på Lynderupgaard ikke er blevet skiftet mellem Niels Parsbjerg og søsteren men borttrøvet. Han begærer derfor registrering af, hvad der findes sammesteds, hvorfor de med forderligste skal foretage denne og give den beskrevet fra sig. J. T. 11, 151 b. Indl. 18. juni.

20. juni (—) Miss. til gesandterne på grænserne. Den hollandske admiral med underhavende orlogsskibe har ikke alene konvojeret de hollandske koffardiskibe gennem Sundet, hvad der både er og har været ganske usædvanligt, og med orlogsskibene først sat i Køge bugt; siden er nogle få efterladt der, og med resten har han lagt sig på reden her for byen, ret uden for kongens flåde, hvor han nogle dage er blevet liggende stille og stadig ligger. Kongen erfarer nu, at tre eller fire skibe er lagt nærmere ind til hans flåde. Uanset at ingen fjendtlighed formodes af disse skibe, at kongen håber, at traktaterne med de stadske gesandter er i god stand, og at der ikke i ringeste måde fra kongens side er givet anledning til misforstand, kan dog ikke vides, i hvad intention det sker. De svenske kunne også lettelig med lige hollandske flag uformærkt lægge sig hos dem, og siden, før man tog sig i vare, tilføje kongens flåde skade. De skal derfor med forderligste føre de hollandske gesandter sådant til gemyt, og af dem forfare i hvad mening det sker, om admiralerne har expres ordre derpå, og hvad der kan formodes, om den svenske flåde skulle ankomme her omtrent, med begæring derhos, at fornævnte admiral med hoshavende flåde måtte befales at lægge sig på andre, mindre suspekte steder, hvor han kan ligge lige så sikkert som her. Sj. T. 28, 379 b. f.

— Miss. til Niels Krabbe. Ritmester Jacob Grubbe til Røgle har fået befaling til at være ham følgagtig med de seks heste, han har under Jacob Grubbes kompagni. Han skal så vidt muligt til fæstningens fornødenhed indkræve og oppebære smørlandgilden af bønderne, der ligger til Halmstad len. Da der er påbudt mandtalspenge på Sjælland og Fyen, som han kan se det af hosfølgende specifikation, og der nu er ringe middel til penge til garnisonens under-

hold, skal han i lige måde lade den påbyde og oppebære i Halmstad og Laholm len. Sk. T. 7, 78.

20. juni (Kbhvn.) Miss. til Jacob Grubbe om på anmodning at være Niels Krabbe følgagtig med dennes seks heste under hans kompagni. Udt. i Sk. T. 7, 78 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Da der skal være ringe forråd af rug og mel på Fyen, så at det kan frygtes, at der med det første vil blive mangel på brød til soldaterne, skal det toldmel, som kommer til Nyborg slot leveres til Frandtzt Pausisk befalingsmand over Mari kirkes provsti, der kan anvende det til soldaternes underhold. F. T. 5, 333 b.

21. juni (—) Miss. til Niels Trolle. Kongen erfarer, at der hos nogle kirker i hans len er forråd i penge, han skal derfor, når der er frataget, hvad den brøstfældighed, som nu findes på kirkerne, efter 8 mands syn kan koste at reparere, optage resten på rente på kongens vegne og fremsende pengene til rentekammeret, så skal der blive givet kirkerne fornøden forsikring. Sj. T. 28, 380.

— Rentemestrene fik brev om at betale en dem tilsendt restseddel. Udt. i Sj. T. 28, 380.

— Rentemestrene fik brev at annamme de penge, som Niels Trolle blev befaleet at optage hos kirkerne, og levere dem til Knud Christensen, hvilke han siden efter Niels Trolles ordre har at udgive til flådens fornødenhed. Udt. i Sj. T. 28, 380. Orig. u. d. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til hr. Mogens Kaas og bispen i Fyen. Fru Sidtzell Høg afgangne Ebbe Munchs til Fiellebroe andrager, at bønderne i Espe og Vantinge sogne har kaldet en person og i deres kaldsbrev ganske forbigået hende som bedste hovedmand, og som i hovedsognet har en herregård. Derfor skal de med forderligste stævne parterne for sig og dømme efter ordinansen og andre kongelige om kald udgangne forordninger, om kaldelsen bør stå ved magt eller ikke. F. T. 334.

— Jomfru Anne Brun fik bevilling til at være sin egen værge og gøre sig sit gods så nyttigt, som hun kan, eftersom hendes fogder skal have omgået uoprigtigt med hendes gods, dog at hun intet gods afhænder uden sin rette lavværges vilje og samtykke. Udt. i J. R. 10, 363. Indl. 14. juni.

22. juni (Rosenborg) Niels Trolles instruktion til Bornholm. Han skal med hele flåden og de fleste skibe, som kan tilvejebringes i en il, begive sig herfra til Bornholm. Den svenske

flåde, som ligger derom, skal han, om han er bastant, angribe og tilføje mest mulig afbræk og så gøre sit bedste til at undsætte slottet, om det endnu holder sig, og ellers have alting i god agt efter den ed, han har svoret kongen, dog at dette sættes i værk snarest muligt, eftersom slottet skal være forsynet med ringe folk. Først skal han dog flittigt lade krydse og recognoscere, om fjendens flåde endnu ligger under landet, hvor stærk den monne være, og om slottet er over eller ikke, og forholde sig derefter. Dersom hele den svenske flåde befinder sig der eller er i søen, og intet kan tenteres på slottet, skal han intet hazardere, men uden ophold forføje sig hid med flåden igen. Findes flåden ikke der under landet eller der omkring, og slottet dog er over[givet], skal han, om han erfarer, at han er bastant dertil, attackere og om muligt bemægtige sig det, besætte det med soldater af flåden og forsyne det med proviant, om det ellers kan ske så snart, at den ganske svenske flåde ikke derover skulle komme ham på halsen. Kan han bemægtige sig nogen af dem, som har handlet så forredeligen og været årsag til at landet er kommet i fjendernes hånd, skal han føre dem med sig hid, at de exemplariter, andre til afsky kan blive straffet.

Den hollandske flåde skal han straks advisere med god maner og forsikre, at denne hans underhavende flådes rejse ikke foretages til ringeste præjudice eller skade i Østersøen, men kongens og rigets fjender til afbræk og kongens undersætter til fornøden forsvar.

Ellers skal han alvorligt tilholde alle underhavende officerer og folk, før han går til sejls, at enhver nu forholder sig således, som de agter at forsvare det, og enten alvorligt straffes uden al nåde og respekt eller også forvente god recompense efter deres hjemkomst. Sj. R. 21, 372 b. f.

22. juni (Kbhvn.) Rigens råd, som var tilstede i København fik brev om, at de syge soldater og båds mænd på flåden straks skulle komme i land, og i deres sted så mange sunde soldater, af de nærmeste for hånden, kommanderes ud på flåden med behørig og dygtige officerer, så at tallet komplet kan være 600 sunde mand, og i de syge båds mænds sted at tage andre, som da i tjeneste var. Udt. i Sj. T. 28, 380 b.

23. juni (—) Miss. til rigens råd, som var til stede. Eftersom rigens viceadmiral Niels Trolle giver til kende, at der endelig skal skaffes ham 600 soldater til flåden over, hvad han allerede har, om han skal udrette noget dermed, skal de gøre den anordning, at han endnu bekommer 600 soldater af dem, som er nærmest ved hånden, over hvad han allerede har derpå. Iffuer Børgesen skal følge ham på denne rejse. Sj. T. 28, 380 b. Indl. 23. juni.

24. juni (Frederiksborg) Miss. til kommissarierne på grænserne. Kongen har modtaget deres skrivelse af 16. juni, hvoraf samt af det indeslutede erfares, hvorledes de er forligte med de stadiske gesandter angående traktaterne. Kongen har et og andet at erindre, men efterdi man må skikke sig i tiden, har han resolveret, dersom intet videre er at erholde, at approbere samme akkord uden nogen modsigelse eller instance. Kongen eragter dog herhos nødtigt, at de så meget som muligt menagerer fornævnte akkord til kronens bedste, på det at de svenske kunne lade deres stolte og hovmodige postulata falde. Dertil giver den af den frantzøske gesandt dem givne efterretning om det, de statiske gesandter har ladet sige de svenske ikke ringe fortrøstning, efterdi man deraf kan fornemme, at ligesom de in commercio er tilfredsstillede, eragter de, at de svenske med raison og billighed ikke kan begære videre satisfaktion end for deres commerciis, og derhos at de selv skatter de svenskes ulidelige begæringer om så mange statelige provinser ubillig, og sig med dem i krig at indlade gør sig betænkende. De skal derfor, i henhold til kongens skrivelse til dem fem dage tidligere, beflitte sig på ganske at separere de statiske fra de svenske, og på kongens vegne tilbyde på forrige maner at give de svenske satisfaktion, hvad deres commercia vedkommer. Men dersom sådan billig tilbydelse ikke skulle annammes af de svenske, men de skulle fremture i deres forrige, ubillige postulatis, skal kommissarierne forsøge, om de statiske gesandter kan bringes på kongens side, idet de kan remonstrere dem, hvor ganske urimelig assurance de svenske begærer, og dog, efterdi man det af deres forbund vil præterdere, hvorledes det dem de stater vil være nødvendigt billigheden og deres egen interesse at tage i agt, i betragtning at bemeldte alliance alene henser at conservere commercium i den gamle stand, men ikke under det skin sine naboer deres at fratage, hvorved ikke commercia men alene den svenske højfarlige dominat i Østersøen til commercii største skade skulle blive stabilerit. Thi skulle der blive tillagt dem, som allerede har fast alle havne i Østersøen i deres Gewalt, de novo så mange statlige øer og insuler af kongen, som hidtil alene har stået fornævnte dominat i vejen, blev den samme derved mærkelig forhjulpen, eftersom de svenske for samme årsags skyld sig så højt bemøder i Vestersøen sig at udbrede og i Nord-søen en fastere fod at sætte. Men om Frankrig og Staterne, som ellers plejer at have æquilibrium i agt, som det hvori alle naboers sikkerhed består, vil lade det forblive derved, og om de sig selv til bedste her udi conniverer, kan tiden vel give. Men efterdi det end ikke er bevist kongen, at han har gjort det svenske commercio nogen skade, burde

man ikke med *raison* til præcaution i fremtiden anmode kongen om sådan uhørlig *assecuracion* på land og folk, som en stor del af riget importerer. Det skulle også ilde overenskomme med de herrer Staters intention og fornævnte *alliance*, hvorved enhver bør beholde sit. Men efterdi kongen har tilbudt at committere det Staternes egen censur, om der er tilføjet det svenske *commercie* nogen skade, og hvorledes sådant er at reparere, da formoder kongen ikke, at de herrer Stater skulle tilstede, at kongen endog til deres egen skade og desadvantage af de svenske skulle blive pålagt sådan uhørlige ting under så slet, fornævnte forbunds, prætext. Men kongen håber, at de, efterdi han har tilbudt dem ikke alene al *contentement*, men endog de herrer Stater til ære deres *confoedererede* alt det, som billigt kan være, herefter skulle detestere vederpartens mangfoldige uret, og i alt gøre kongen og hans retfærdige sag bistand i alt. Alt dette vil kongen have henstillet til kommissariernes bekendte *dexteritet* og committeret til dette værk derhen at midle, at de svenske ved de stadiske gesandter afbringes fra deres ubillige *postulatis*. Sj. T. 28, 381—82.

24. juni (Frederiksborg) Hr. Christopher Wrne fik brev at lade plukke så mange malurter, som kan bekommes på Heselø, og når de er vel tørrede fremsende dem til København. Udt. i Sj. T. 28, 382 b.

— Arnt v. der Kula fik brev at lade den ny vej mellem Frederiksborg og Ellene kilde forfærdige med fornøden broer og huset i Tiswild reparere. Desligeste med ringeste bekostning at reparere arbejds og postvognstalden ved Kronborg. Udt. i Sj. T. 28, 382 b. Incl. 20. maj.

— Arnt v. der Kula fik brev at Oluff Andersen, Anders Oluffsen, Fester Pedersen og Jesper Nielsen ved Hirtzholm må forskånes for et års landgilde og hjælpes med noget bygningstømmer, på de steder hvor det bedst kan ske uden skovskade, efterdi de af uformodende ildebrand har lidt stor skade. Udt. i Sj. T. 28, 383.

— Arnt v. der Kula fik brev at lade hugge en snes gode enebærris på Kronborg len og med forderligste henføre til København, i lige måde at lade indsamle en god del malurter og henføre til Kronborg slot til fornødent brug, og at lade den sag mod præsten i Weiby og Thibircke sogne falde. Udt. i Sj. T. 28, 383.

— Arndt von der Kula fik brev at Jockum Gantz på Oxerød mølle må forskånes for et års landgilde og bekomme nogen hjælp til bygningstømmer, på de steder det bedst kan ske uden skovskade, efterdi han har lidt stor skade af ildebrand. Udt. i Sj. T. 28, 383.

25. juni (Kbhvn.) Johan Pølcken fik løjtnants bestilling til

lands og vands, han skulle i årlig besolding have 150 cour. dlr. og sædvanlig hofklædning på sig selvanden. Besoldingen angår fra 1. juni 1645. Udt. i Sj. R. 21, 373 b.

25. juni (Kbhvn.) Miss. til Malte Seested. Kongen erfarer, at en del af adelen i Sjælland understår sig, at lade rostjenesten af deres beholdne jordegods fremkomme under kompagnierne her af den årsag, at de tilforn har holdt den under andre kompagnier. Da de ryttere, som har været under de jyske kompagnier og i Jylland mistede deres heste og gevær, har fået anredts penge til at muntere sig med igen, nu holdes af kongen og undersåtterne, så at de nu agtes som andre gevorbne, eragter kongen det billigt, at alle og enhver af adelen, som har gods i de nu beholdne provinser, straks lader deres rostjeneste deraf fremkomme til kompagnierne i de lande, hvor godset ligger. Han skal derfor tilskrive adelen herom, og med forderligste underrette kongen om, hvilke af adelen, der nu holder heste under hans kompagni, og hvilke der fattes, som med rette burde holde heste under hans kompagni, uanset om deres heste tilforn har været under andre kompagnier i de provinser, hvor de har mere gods. Sj. T. 28, 383. Lige sådan brev fik Wincentz Bille. Indl. 24. juni.

— Jockum Gersdorph fik brev at mønstre Wincentz Bildes kompagni, som er indkvarteret i hans kvartal og indskikke en rigtig rulle derpå i kancelliet. Udt. i Sj. T. 28, 384. Ligeså fik Wentzel Rotkierck brev at mønstre Malte Seestedts kompagni. Indl. 24. juni.

— Arnt v. der Kula fik brev at lade fru Rigitze Grubbe indtil anderledes tilsiges få halvandet hundrede læs ved årligt af Kronborg skove, hvilket bønderne af fornævnte len har at levere ved Rongsteed kro. Udt. i Sj. T. 28, 384.

— Konfirmation på Stephan Lipps og Michell Leffu-erlings kontrakt. Stephan Lipps kok, borger i Nykøbing har på egne og hustrus Margrete Tomisdatters vegne sluttet kontrakt med hans svoger Michall Leverling, prinsens mundkok, samt dennes hustru Anne Stephensdatter, som er Stephan Lipps datter, og dennes og hustruens eneste livsarving. For det første skal der ikke holdes skifte eller deling, dersom Stephan Lipps eller hans hustru afgår ved døden, men når den anden dør, skal svogeren og datteren tage arv efter begge. For det andet skal hverken Stephan Lipps eller hans hustru, hvis datteren dør før den ene af dem eller dem begge, holde skifte med hendes husbond, der ikke alene skal nyde det, han nu har under hånd og selv har forhvervet, men også, om han lever ved Stephan Lipps og hustrus død,

beholde alt jordegods og formue, som disse efterlader, lige så fuldkomment som om datteren selv havde levet. For det tredje; hvis Mickell Leffverling dør medens datteren, Stephan Lipps eller hans hustru er i live, skal disse, efterdi han ingen nær slægt og arvinger har, fuldkommen beholde al gods og formue, som han efterlader sig. For det fjerde skal aldeles ingen arving uden for befatte sig med arv eller gods i svogerens og datterens bo al den stund en af de fire, mand eller kvinde er i live. Når disse alle er døde, spørges efter arving inden eller uden riget, kan ingen kendes lovlige arving, tager kirken det efterladte, men har svogeren og datteren livsarving, skal denne kontrakt ikke komme dem til skade. Kontrakten, der er stadfæstet med deres signeter og underskrifter og samme dag forkyndt på tinge, stadfæstes i alle ord og punkter. Sm. R. 5, 237 b. ff.

26. juni (Kbhvn.) Cort Haffvekost fik kaptajns bestalling til skibs, skulle have til besolding 200 courant dlr. årlig og sædvanlig hofklædning på sig selvanden, besoldingen angik fra brevets dato, cætera formula consveta. Udt. i Sj. R. 21, 373 b.

Lige sådan bestalling fik Jørgen Heitmann, Jochum Rotwald og Dirich Bendsøn.

— Ab. brev at eftersom kongen har tilforordnet nærværende skibskaptajn Cort Haffvekost til at føre et brandskib, er der lovet ham 300 rdlr. in specie og videre befordring, eftersom han kan have fortjent det, dersom han vel anlægger bemeldte brandskib, kongens fjender til afbræk. Sj. R. 21, 374.

— Lige sådan brev fik hver af efterskrevne kaptajner: Jørgen Heitmand, Jochum Rotwald og Dirich Bentson.

— Rigens hofmester fik brev at forhjælpe Simon Weyell så vidt muligt, at han [ikke] med indkvartering besværes mere end ret og billigt kan være. Udt. i Sj. T. 28, 384.

— Kommissarierne i Sjælland fik brev at måtte indkvartere her i København 200 mand af de 500, som er befalet at komme fra Fyen, efterdi de ingen anden middel ved til at indkvartere dem. Udt. i Sj. T. 28, 384.

— Ernst Normand og Frederick Pasbjerg fik brev at være overværende, når fru Ingeborg Wldstand leverer Draxholm slot fra sig til hr. Christopher Wrne eller hans fuldmægtig, og overleverer inventarium, breve, registre, jordebøger og hvad andet som findes ved slottet og bør overantvortes.¹ Udt. i Sj. T. 28, 384.

¹ Tilføjelse ved brevet slutning: stylo solito.

26. juni (Kbhvn.) Jockum Gersdorff fik brev med Niels Wind at forfare borgernes lejlighed i Køge og således med indkvartering sammesteds at ligne og anordne, at de kan blive ved magt. Udt. i Sj. T. 28, 384 b.

— Knud Wildfeld fik brev at tilholde borgmestre og råd i København at forskaffe de efterladte kvinder og børn til soldaterne, som er kommanderet på flåden, fornødent kvarter og underhold indtil soldaterne kommer tilbage. Udt. i Sj. T. 28, 384 b.

Lige så fik Niels Wind brev at anordne det således hos borgmestre og råd i Køge. Udt. i Sj. T. 28, 384 b.

— Sigwart Wtne fik brev at overlevere fru Leene Rud værgemålet og det andet skriftlige fra skiftet mellem hende og hendes børn. Udt. i Sj. T. 28, 384 b.

Ligeså fik Jørgen Kruse og Brahe¹.

— Niels Wind og Jockum Gersdorff fik brev at forføje sig til Køge, forfare byens lejlighed og siden erklære sig derom. Udt. i Sj. T. 28, 384 b.

— Ab. brev. Fru Rigidtze Grubbe afgangne Alexander von Papenheimbs til Snedinge giver tilkende, hvorledes hendes foged nogen tid forleden, da han var i hendes bestilling, skal være blevet overfaldet af en bonde, og således medhandlet, at han døde 8 dage derefter. Overfor præsten og andre godtfolk har han klaget over, at fornævnte bonde var årsag til hans død. Fru Rigidtze Grubbe begærer i denne sag kongens oprejsning, efterdi den er forhalet i over 6 uger, da eftermålsmanden, som var den dodes broder, boede i Nørrejylland og ikke kunne komme for fjendernes indfald. Kongen bevilger derfor, at sagen uanset den har været opholdt over 6 uger, igen må påtales. Sj. T. 28, 384 b. f. Indl. 23. juni.

— Miss. til Vindzens Stensen. Han har tilforn fået befaling anlangende nogle hundrede tdr. korn, som er bevilget indvånerne på Langeland til soldateskens underhold af de 1700 [tdr.] de har kontribueret. Nu har kongen erfaret, at de ikke har fået fornævnte korn, hvorfor han med flid skal lade forfare hvor det er kommet hen, og hvorfor det ikke efter befaling er blevet dem leveret. Siden skal han indskikke sin forklaring derom i Kancelliet. Sm. T. 6, 558.

— Miss. til rigens marsk om Rudkøbings indkvartering, at de fattige folk kunne få nogen forlindring. Udt. i F. T. 5, 334 b.

— Miss. til Sten Rodsten. Da Kapitlet i Viborg har ladet

¹ Fornavn ikke anført.

foredrage en kopi af et åbent brev, underskrevet af ham anlangende undersåtterne på Læsø, hvorved de mener sig graveret højliggen mod deres privilegier, skal han med forderligste indsende originalen til kongen. Da de også foregiver at skovene der på landet til upligt meget forhugges, og da de hidtil alene har hindret, at sådant tog overhånd, skal han have tilbørlig indseende dermed. J. T. 11, 152. K.

27. [juni] (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at levere hver af felt-skærerne under nogle kompagnier i Malmø 20 rdlr. til deres feltkisters fornødenhed. Udt. i Sj. T. 28, 385.

[27. juni (Kbhvn.)]¹ Wendtzel Rottkierck fik brev at gøre den anordning, at de, hvem det end er, som har nogen ejendom i Slagelse skal gøre pro qvota deraf for indkvartering lige som andre af borger-skabet. Udt. i Sj. T. 28, 385 b.

27. juni (Kbhvn.) Frederick Pasbjerg fik brev med forderligste at lade Peder Jensen Krøgerup på fri fod indtil sagens ud-
drag, når denne tilstiller ham den tilbundne kaution, da det i sig selv er billigt, og sagen angår hverken ære eller liv. Udt. i Sj. T. 28, 385 b.
Incl. 23. juni.

— Sigwart Wrne fik brev at forhjælpe Stege borgerskab tilrette efter deres supplikations indhold. Udt. i Sj. T. 28, 385 b.

— Gabriel Kruse og Jørgen Kruse fik brev at efterdi skifte mellem fru Margrette v. der Lye og hendes børn ikke bekvemmelig kan foretages, førend registrering er sket, da med forderligste at foretage registrering på alt, hvad der kunne findes her i København i hendes bo, og give fra sig beskrevet, hvad de således registrerer. Udt. i Sj. T. 28, 385 b. f.

— Miss. til Malte Juel. Da han begærer at vide, hvorledes der skal procederes med den bonde, som beskyldes for at have ihjelskudt en svensk trometer og dog af byfogeden i Christianstad er frikendt, er-agter kongen det bedst, at han beholder ham i forvaring indtil videre, på det at hans løsgivelse ikke skal forårsage større ulæmpe. Sk. T. 7, 78 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Da han sammen med bispem og har fået befaling til at dømme om et kaldsbrev, som sognemændene i Espe og Vantinge har udgivet med forbigåelse af fru Sidt-zell Høg, skal også provsten tildales efterdi sådan forseelse ikke kunne være foregået, dersom han havde haft sin bestilling i billig agt. F. T. 5, 334 b.

¹ Udateret men indført mellem breve dateret Kbhvn. 27. juni.

28. juni (Kbhvn.) Hr. Frederick Reedtz fik brev, at han skulle gøre den anordning, at Skielby sogn hjælper Wrangstrup sogn i hestes udgørelse, efterdi Wrangstrup kun har 13 gårde. Udt. i Sj. T. 28, 385 b.

— Christopher Giøe og Wogn Wogensen fik brev at være til stede ved skiftet mellem fru Margrethe v. der Lyhe og hendes børn her i København og have indseende med afgangne Otte Brockenhus' kvota, at hans kreditorer vederfares, hvad ret er, og når skiftet er til ende, at samme kvota under forsegling bliver nedsat til bemeldte kreditorers bedste. Udt. i Sj. T. 28, 386.

— Jørgen Høg fik brev at påtage sig Frandtzt Brockenhus' værgemål på skifte, og når skiftet er til ende overlevere det til hans rette lavværge. Udt. i Sj. T. 28, 386.

Ligeså fik Jacob Grubbe til Kabel brev at påtage sig Offue Brockenhus' værgemål.

— Rentemestrene fik brev at levere generalkrigskommissær Knud Wildfeld 544 rdlr. til officerernes lønninger¹ og bøsseskytternes underhold i Malmø, i lige måde at tilstille ham 40 rdlr. til at hverve bøsseskytter for. Udt. i Sj. T. 28, 386.

— Jockum Gersdorph fik brev at lade Claus von Alefeldt bekomme så mange heste af dem, som sognene i hans kvartal skal udgive, som kan tilkomme ham på hans squadron efter det forrige kongelige missive til ham derom. Udt. i Sj. T. 28, 386.

— Arnt v. der Kula fik brev at lade bage brød, som kan forvares til fæstningens fornødenhed, af det mel som findes på Kronborg. Han skal også sende de 40 tdr. gammelt saltet oksekød, som findes der, til Provianthuset, hvorimod fæstningen igen skal blive forsynet med andet, om fornødent gøres. Udt. i Sj. T. 28, 386 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom det findes nødvendigt at hverve flere bøsseskytter til Malmø, har general krigskommissær Knud Vlfeld fået tilstillet 40 rdlr. Tage Tott skal derfor, når samme bøsseskytter er hvervet, lade dem stikke under de andre kompagnier, som borgerskabet der underholder, i de afdødes sted, at de der kan tage deres lehnig lige ved andre soldater. Sk. T. 7, 78 b. f.

29. juni (—) Casten Tomesøn fik skibsløjtnants bestalling, formula consveta, hans besolding 150 cour. dlr. årlig og sædvanlig hofklædning på sig selvanden, begyndende 23. april sidst forleden. Udt. i Sj. R. 21, 374.

¹ T. har: leeninger.

30. juni (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at kontentere Jochim Pølcken hans udlagte 146 rdlr. $\frac{1}{2}$ ort 16 sk. efter det regnskab, som derhos skikkes dem. Udt. i Sj. T. 28, 386 b.

— Arndt v. der Kula fik brev at gøre den anordning, at der skaffes kaptajn Cørbidtz i Helsingør kvarter og underhold til de af ham nys hvervede musketerer, indtil hans oberst ankommer, og de med ham kan blive skikket til Norge. Udt. i Sj. T. 28, 386 b.

Lige sådan brev fik Jockum Gersdorff.

— Miss. til hr. Tage Tott. Hvad kaptajn Linvitz' enke andrager, kan han se af hendes hosføjede supplikation. Han skal gøre afregning med hende og, når der er middel dertil, betale hendes rest. Sk. T. 7, 79.

— Miss. til Knud Wlfeld. Rentemestrene Steen Beck og Melchior Oldeland har fået befaling til at levere ham 544 rdlr., som han siden skal udgive til lehnig af officererne ved de tre gamle kompagnier i Malmø og bøsseskytterne sammesteds, beregnet på dem til 2 måneders tid. I lige måde skal han modtage 40 rdlr. af samme rentemestre, som han skal tilstille hr. Tage Tott, at han derfor kan lade hverve bøsseskytter. De har også fået befaling til at give 6 feltskærer i Malmø til deres kisters reparation 20 rdlr. hver, hvilke han kan affordre dem. Sk. T. 7, 79.

— Ab. brev at Hendrick Gyldenstjerne til Skouffsboe formedelst denne sørgelige tids tilstand og adskillige af hans gode venners dødelige afgang må lade ritmester Niels Lyke vie til sin datter Magdalene Gyldenstjerne på salen. F. R. 4, 351 b.

3. juli (Kbhvn.) Ab. brev at borgmester og råd i Kalundborg foredrager og med lensmandens erklæring beviser, at de ikke kan blive ved magt, hvis de skal give så meget, som de har lovet i øl og malt aksise. Kongen bevilger derfor, at de, så længe de beholder forpagtningen, og denne krig varer, må nøjes med at give 70 rdlr. årligt. Sj. R. 21, 374.

— Miss. til rådet som var tilstede i København. Eftersom kongen af deres relation har erfaret, hvorledes adelen har undskyldt sig for at gøre videre hjælp til krigens fortsættelse men råder til fred, og da det er råderne bekendt, at kongen altid har ladet sig det vel gefalde, hvad der af ham er begært til dens fortsætning, måtte kongen vel vide, om de godtfolk af adelen sig monne indbilde, at når freden efter den Allerhøjestes velbehag er sluttet, det da dermed skulle blive klart, og folket til hest og fods med snak sig ville lade aftakke og contentere;

thi dersom de ikke bliver afbetalt, må man være sikker på en mutation, som med dobbelt så mange penge ej er at stille. De er mestre i landet, og kongen kan som den ældste af det håndværk ikke andet end adskille sig vel med dem. Rigsråderne skal derfor føre bemeldte af adelen sligt til gemyt, og derhos forstændige dem, at om de vil stå den eventyr, som deraf kan komme, da vil kongen for Gud i himmelen og alverden være undskyldt. Kongen har Gud være lovet, ingen årsag til det værk, men hvad deraf kan følge, kan kongen noksom besinde, eftersom affectionen mellem adelen og de andre i landet er meget ringe, så dersom sligt dertil skulle komme, formoder kongen, at det ikke vil gå vel til. Det kommer også kongen helt underligt for, at når de med penge deres herre til fædrelandets defension skal undsætte, er de ikke ved middel, men når de kan bekomme kronens gods til brugeligt pant eller under deres birk, da er der penge for hånden. Sj. T. 28, 387. (Tr.: Erslev, Aktstykker og Oplysninger til Rigsraadets og Stændermødernes Historie III, 144 f.).

3. juli (Kbhvn.) Hofmester fik brev at tilholde bønderne på Møen at komme borgerskabet i Stege til hjælp med hø og strøelse til rytternes underhold, efterdi de i den tid ingenlunde kunne mistes fra landet. Det eragtes også nødvendigt at henlægge en del af rytteriet på landet ved strandsiden, på det de desto bedre over alt kan battere, eftersom fra adskillige steder dag og nat forstændiges, at fjenden der på landet skal have anslag. Udt. i Sj. T. 28, 387 b. Inkl. 7. maj.

— Rentemestrene fik brev, at de skulle lade bådsfolkene på Harsleff skude få 41½ rdlr. af deres rest, og dem på Fortunæ bojert 52 rdlr. 22 sk. efter hosføjede indlægs formelding, som skulle løbe til Kerteminde med noget tømmer til Wldricksholms bygning. I lige måde at de skulle tilstille krigskommissær Knud Wldfeld 50 rdlr. til oberst Rauchheupts feldtprediger. Udt. i Sj. T. 28, 387 b. f. Orig. i Danske Kancelli B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. Inkl. 30. juni.

— Kommissarierne i Sjælland fik brev, at en del af det kompagni ryttere, som ligger i Stege [lægges ud] på landet nærmere ved stranden, hvor de bedst kan ligge og afværge fjendtlig landgang og bedre battere stranden, eftersom prinsen selv havde beset landsens lejlighed. Også at bønderne kommer borgerskabet til hjælp med hø og strøelse til de ryttere, der bliver tilbage i Stege, så både borgere og bønder kan blive ved magt, eftersom prinsen har eragtet, at rytteriet ikke kan mistes til landsens defension, anseende at der fra adskillige

steder adviseres, at fjenden skal være til sinds at attendere noget der på landet. Udt. i Sj. T. 28, 388. Indl. 1. juli.

3. juli (Kbhvn.) Knud Wldfeld fik brev at annamme af rentemestrene 50 rdlr., hvilke han skulle overlevere til oberst Rauchepts feldtprediger af hans resterende besoldning. Udt. i Sj. T. 28, 388.

— Arndt v. der Kula og bispem fik brev, at når mag. Thillemand sognepræst på Frederiksborg slot for svagheds skyld ikke kan prædike og selv forrette gudstjeneste i slotskirken, skal præsterne i Frederiksborg og Kronborg len skiftes til at gøre tjeneste i hans sted, efterdi det altid har været brugeligt således. Udt. i Sj. T. 28, 388.

— Miss. til tolderne i Sundet. Christian Horstmand, borger i Danzig har efter anmodning af kongen fået bevilget, at han herefter ikke skal give mere i told i Øresund end de Danziger borgere, og at han i alle ting skal holdes lige med dem. Sj. T. 28, 388 b.

— Bevilling til borgerskabet i Fyen at de til nogen lindring på deres store indkvartering og anden tyngelse, så længe krigen varer, må være forskånet for alt malt og danskøls aksise¹, eftersom de beretter, at de havde lige frihed under den kejserlige krig, og at øllet mest forbruges af kongens egne indkvarterede ryttere og soldater. F. R. 4, 350 b.

— Frantz Pedersen i Galting fik et beskærmelsesbrev for sin søn, som ihjelskød en anden med en bøsse, der uforvarende gik af, til at føre vidnesbyrd til sagens uddrag, og at bemeldte Niels Frantzen ubehindret må udføre sagen, dog skal han altid selv møde i retten under dette brevs forbrydelse, samt stille lensmanden loven. Udt. i J. R. 10, 363. Indl. 28. juni.

4. juli (—) Rentemestrene fik brev at give bådsfolket på Stavanger prise bojert, som skulle til Nykøbing, 40 rdlr. 10 sk. af deres rest efter hosføjede indlæg. Udt. i Sj. T. 28, 388 b.

— Hendrick Ramel fik brev at indtage hr. Hieronymus Knobs søn Thørles Knob i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 388 b.

— Wendtzel Rottkierck fik brev at gøre den anordning, at Rubeck Pors løjtnant, og Rønnow Bille kornet under det sjællandske kompagni får fri kvarter på deres heste, som de holder pro officio, lige ved andre gevorbne. De heste, de holder af deres gods,

¹ I overskriften nævnes også toldfrihed.

er de pligtig selv at underholde lige ved andre af adel. Udt. i Sj. T. 28, 389.

4. juli (Kbhvn.) Miss. til Knud Wldfeld og Claus von Allefeld. Borgmester Enwold Rasmussen i Køge beklager sig, at være for nær talt af ritmester Hendrick Seested til N., som de kan erfare af hans hosføjede supplikation og mundtlige beretning. De får derfor fuldmagt til og skal med allerforderligste stævne de tvistige parter for sig, overhøre begge og deres bevis og efter sagens beskaffenhed dømme dem imellem, som de agter at forsvare det og give parterne det beskrevet. Sj. T. 28, 389.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom Peder Willumbsen og Christian Rambler andrager, at der tilføjes dem stor skade og forfang af Gileley, Marum og Piibe skvatmøller, og kongen af hans erklæring erfarer, at det forholder sig således, skal han tilholde Gileley møller, at han straks afskaffer den store nye kværn, han har opbygget uden bevilling, og tiltale ham for at have gjort sådant mod forordningen. Han skal derhos have indseende med, at Gileley, Marum og Piibe skvatmøller herefter retter sig efter gammel arilds sædvane med at optage deres stigbord Valborg aften og ikke sætte dem ned igen før Mikkelsaften, og at de ikke opsætter flere eller større kværne end tilforn og ikke opholder vandet videre, end det kan ske med stigbordene for møllen i den rette mølledam den tid over, det dem af arilds tid har været tilladt. Sj. T. 28, 389 b. f.

— Jochum Gersdorph fik brev, at eftersom borgmester Enwold Rasmussen i Køge påberåber sig, at han har været til stede, da de ord faldt mellem ritmester Hendrick Seested og fornævnte borgmester, skal han til sagens oplysning og rettens bedre forfremmelse give beskrevet fra sig, hvad der er ham bevidst derom. Sj. T. 28, 390.

— Miss. til rigens marsk. Kongen har undt Claus von Allefeld til Nortzøe, generalmajor til hest og bestaltet oberst til fods det baurische regiment, hvilket skal forstendiges officererne under samme regiment, at de her efter holder ham for deres oberst i generalmajor Bauvrs sted. F. T. 5, 335.

5. juli (—) Forsikringsbrev til Hans Jensøn borger i Christianshavn, der til kronen har afstået sit skib St. Jacob med anker, tov, sejl, løbende og stående redskab, som det nu forefindes og tilsammen vurderet af kongens skibsbygmester og skipper for 1.800 rdlr., som kongen lover at erlægge, når riget igen kommer i fredelig tilstand. Sj. R. 21, 374 b.

5. juli (Kbhvn.) Knud Wildfeldt og Claus von Allefeldt fik brev, af eftersom der er en tvistighed mellem en kornet og en borger sammesteds, da på samme tid de påkender sagen mellem Hendrick Seested og borgmester Enwold Rasmussen, at stævne fornævnte kornet og borger for sig og dømme dem imellem, som de vil være bekendt og give det fra sig beskrevet. Udt. i Sj. T. 28, 390.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom menige borgerskab i Sjælland andrager, at det er dem umuligt længere at udstå den store indkvartering, de nu har, med mindre de hjælpes af bønderne med hø og strøelse til rytteriet, skal de med forderligste komme sammen, deliberere herover, og siden indsende deres erklæring til kancelliet, så at kongen deraf kan se hvorledes bønderne bedst kan komme hver by til hjælp, på hvad maner det bedst kan ske, og hvor meget der kan tilkomme hver bonde at kontribuere månedlig i hø og strøelse, hvad straf derhos bør være, om de ikke gør det, så at både borger og bønder kan blive ved magt, og kongen forskånes for dagligt overløb, eftersom det dog i sig selv er billigt, at den ene så vel som den anden i denne tid hjælper til at drage lasten. Sj. T. 28, 390.

— Miss. til Frandtzy Lycke og Oluff Daa. Eftersom Christian Sparre til Sparresholm andrager, hvorledes de ikke har efterkommet kongens befaling til dem for nogen tid siden, at de skulle opbryde og registrere forseglingen på Sparresholm, af årsag som kongen erfarer af deres indsendte erklæring, at befalingen ikke tilholder dem hvem de skal overantvorte det, som findes under forsegling, og derfor begærer en anden befaling til dem om boets opbrydelse og registrering og overlevering til ham selv, skal de med det allerførste forføje sig til Sparresholm, opbryde forseglingen, registrere de breve og andet, der findes under forseglingen og overlevere registreringen med hvad der findes under deres hænder og signeter så vel som løsoret og boskabet til Christen Sparre. Sj. T. 28, 390 b. f. Incl. 12. maj.

— Miss. til Iffuer Vind. Jens Therkelsen som har paktet Østergaard i Fyen, begærer at han og hustruen må holde hus indtil foderet er fortæret og tilbyder på egen bekostning at ville reparere husene, hvormed kongen er tilfreds. F. T. 5, 335.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Jens Therkelsen borger i Nyborg har pagtet foret på Østergaard og har bevilling til at holde hus der, indtil foret er op tæret, dog skal han selv reparere husene på gården; nu tilbyder han at ville forstrække kronen og give for indkvartering og andet, som ham med rette efter hans brug og næring og uvildige mænds sigelse kan tilkomme, hvorfor uvildige

mænd skal sætte og taksere, hvad han bør udgive medens han holder hus på Østergaard. F. T. 5, 335 b.

6. juli (Kbhvn.) Miss. til Knud Wldfeld. Eftersom proviantmester Jørgen Skrøder giver til kende, at der findes 10 skpd. grønsaltet flæsk i Malmø, skal denne lade det uddele til soldaterne sammesteds, hvilket kongen forstændiger Knud Wldfeld på det at pengene, som til soldaternes lønning sammesteds er destineret, måtte forskånes noget. Sj. T. 28, 390.

— Miss. til Niels Wind. Bønderne i lenet som har arbejdet på det butenværk, som er begyndt ved Vartov, tilbyder nu høsten tilstunder at give penge derfor, og han skal derfor oppebære 160 rdlr. af bønderne, 1 rdlr. på hver rode; kongen vil så lade soldaterne gøre arbejdet. De 160 rdlr. skal tilstilles krigskommissær Knud Wldfeld. Sj. T. 28, 391 b. (Tr.: KD. V, 284).

— Miss. til Jørgen Skrøder. Eftersom han giver tilkende, at der findes 10 skippund grønsaltet flæsk i Malmø, skal han med Knud Wldfeld overlægge, hvorledes det bedst kan uddeles til soldaterne sammesteds og siden uddele det blandt dem. Sk. T. 7, 79 b.

7. juli (—) Privilegium for mag. Jørgen Eylersøn, konrektor i Københavns skole, hvem rektor og professorer ved Københavns universitet har eragtet dygtig til i afgangne Peder Hansøns sted at forfatte og komponere almanakker. Ingen må her i riget trykke andre calendaria end de af Jørgen Eylersøn calculerede, og ingen må her eller andetssteds, trykke de af ham forfærdigede calendaria, uden han bevilger det, under alle exemplariorum cofiscatione og anden alvorlig straf. Sj. R. 21, 374 b. f. Indl. u. d.

— Rentemestrene fik brev at tilstille Knud Wldfeld 100 rdlr. til oberst Rauchheupts feltskærs kistes fornødenhed, og 50 rdlr. til Marckus Rodsteen, løjtnant over artilleriet i Malmø. Udt. i Sj. T. 28, 391 b. f.

— Kommissarierne i Sjælland fik brev at forsamle sig og deliberere om Helsingørs og Køges indkvartering og siden efter enhver bys størrelse, itzige tilstand, næring og brug drive sådan lighed med indkvartering, at den ene ikke besværes mere end den anden. Udt. i Sj. T. 392.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Kongen har befalet rigens marsk Anders Bilde at sende nogle hundrede mand til fods, af det folk, som var indkvarteret i Fyen, og erfarer nu, at der blandt dem, der er kommet over, er en god del fynske bondesoldater, da kongen selv har bønder nok og ikke landet til besvær behøver videre, skal de

straks tilbagesende disse fynske udskrevne bondesoldater med deres officerer. Sj. T. 28, 392.

7. juli (Kbhvn.) Knud Wldfeld fik brev at annamme af Niels Wind de 160 rdlr., bønderne i Københavns len selv erbyder hellere at ville udgive end i deres høst arbejde på det butenværk ved Vartov, og forordne soldaterne dertil for betaling, 1 rdlr. for hver rode, som kan fuldbringe samme butenværker, med allerførste. Udt. i Sj. T. 28, 392 b.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme af rentemestrene 100 rdlr. til oberst Rauchheupts feltskær og 50 rdlr. til Marcus Rodsteen løjtnant over artilleriet i Malmø. Udt. i Sj. T. 28, 392 b.

— Miss. til Sigwardt Wrne. Eftersom Kongen erfarer, at der fattes officerer til at eksercere folket på Møen, og han har fundet nærværende Fromholdt von Elerdten tjenlig dertil, skal Sigwardt Wrne forordne ham til at eksercere og anføre landfolket, om noget fjendtligt anfald påkom, og han skal skaffe ham fornødent kvarter og underhold. Sj. T. 28, 392 b.

— Miss. til rigens marsk. Da han har fået befaling til at sende nogle hundrede mand til fods af de i Fyen indkvarterede til Sjælland, som var ringe forsynet med fodfolk, og kongen nu erfarer, at der blandt de oversendte findes en god del udskrevne bondesoldater, hvoraf landet alene besværes og ingen tjeneste kan forvente, har landkommissærerne i Sjælland fået befaling til straks igen at sende fornævnte bondesoldater med deres officerer tilbage igen til marsken, da der til dette lands conservation behøves soldater og ikke bønder, hvoraf der Gud være lovet er nok hos os selv, som er lige så gode og dygtige som fynboer. F. T. 5, 336.

— Manderup Due fik konfirmation på nogle tiender, han har til sin gård i Nørrejylland, nemlig udaf Års tiender, kongens og kirkens part; af Wyom og Bleer tiender, kongens part; af Eyderup tiende, kongens og kirkens part; i Vindblæs sogn, kongens part; i Neidtsborg og Hyllebjerg sogne, kirkens part; nok i Saling af Junget sogn, kirkens part; i Rosløff og Thorum sogne, kongens part. Udt. i J. R. 10, 363 b. K.

— Ab. brev at kongen bevilger Frantz Lycke til Øffuergård ret fuldkommelig birk og birkerettighed til hans hovedgård Heuringholm med en liden herregård Claruplund¹, som der under for en ladegård er beliggende med tilhørende ager og eng,

¹ K. har Estruplund.

fiskevand og al underliggende ejendom og efterskrevne hoshørende skove: Heuringholms Lund og Kier ved Raskensund¹ Nielstrup gårds skov med de fælles skovparter, Ferlupgårds² skov og i Quistbrød [?] ³tilliggende skovparter Rygårds skov og Strandkier så vidt som Heuringholm er berettiget deri; Batrup Holt samt Nimtofft og Sønder Nimtoft skove, Karup og Attrup skove med en ung bøgeskov, Kier underskov, Boystropholm, Brunmose, Siwested, Forballe og Huel skove, alle så vidt skovparterne tilkommer Heuringholm, tvende skovskifter sønder fra Giesingholm Stennbergs Holt og Leergraffs skifte, Estrup Lunds skov med Ingesleff Bierge og Kierkegård skov, hvilke skove med alle tilhørende skovparter og hosliggende kær og moser så vel som alle efterfølgende byer med hele og halve gårder, bol og gadehuse, som alle for skattefri og ugedagstjenere findes, alene undtagen fire gårde i Ingersleff by, som hidtil har givet skat af den årsag, at de ikke søger hans sognekirke, uanset det er hans egne tjenere, hvilke fire gårde nu herefter skal under birkerettighed og være skattefri, nemlig Ingersleff by, Viffvell og Lystrup samt såvidt Frantz Lycke er berettiget deri, Nielstrup gård, Nielstrup mølle, Heuring by med Heuring mølle, Store Sørup by med Torsteby⁴, så han herefter må have magt til at indsætte en egen birkefoged, hos hvilken bemeldte herregårde med al tilliggende så vel som alle forbemeldte byer og hans tjenere skal have og søge deres rette værneting som andetsteds i Danmark, hvor birkerettighed er. J. R. 10, 363 b.—365. Som K. ligger korrigeret original udfærdigelse. (Se Kr. Sk.).

8. juli (Kbhvn.) Offue Giedde fik brev at gøre den anordning, at Høyenhald, som nu ligger i Sundet, så tidlig som nogen fare er på færde enten i Vester- eller Østersøen, og fjendens skibe fornemmes at komme nærmere, ufortøvet forføj sig hid til flåden, at den ikke skal blive opsnappet. Udt. i Sj. T. 28, 392 b.

— Gabriel og Jørgen Kruse fik brev at åbne og opbryde et skrin, som Margrette von der Lyhe har ladet hidføre med hendes ejendomsbreve under gode mænds forsegling, hvoriblandt er en del, som er hende fornøden på forehavende skifte. Sj. T. 28, 393.

— Rentemestrene fik breve at lade Lauridtz Madtsen toldskriver i Helsingør være følgagtig af de første penge, som indkommer fra Kronborg og Frederiksborg len af den sidst påbudte

¹ K. har Rachenbonnd. ² K. har Fielerupgård. ³ K. har Quastbrad.

⁴ K. har Torsleby.

hoveskats mandtalspenge, 2.000 rdlr. Sj. T. 28, 393. Indl. 18., 23. og 27. juni.

8. juli (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at betale med forderligste, når de søges derom, 150 favne ved til det danske og tyske kancelli; og at tilstille Christopher Lindenow, admiral på Bremerholm, 100 rdlr. at hverve bådsfolk for. Udt. i Sj. T. 28, 393. Orig. i Danske Kancelli B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Wendtzel Rottkierck. Eftersom han begærer at vide, hvorledes der skal forholdes med de 5 heste, som går af Lellinge og Walløe gods, skal han, efterdi der ikke af kongens stald på Frederiksborg er middel til at udgøre enten heste eller folk, udmuntere fornævnte heste og folk hos sig, da rostjenesten endelig får at holdes. Sj. T. 28, 393.

— Miss. til borgmestre og råd i København. De skal straks i rentekammeret klarere den til 15. juni sidst påbudte mandtalskat af byen, og gøre rigtighed for den til påske sidst forleden påbudte grundskat. De skal også med allerførste i renteriet indlevere rigtig mandtal og specifikation, hvorledes og hvorefter de har oppebåret de penge til Malmøs garnison, som blev udgivet af dem nogen tid forleden, så at kongen kan erfare al dets beskaffenhed. De har også for nogen tid siden fået befaling til at oplyse, hvorledes byen var forsynet med proviant og andet, og da det endnu ikke er sket, skal de med forderligste efterkomme befalingen. Sj. T. 28, 393 b. f. (Tr.: KD. V, 284 f.).

— Miss. til borgmestre og råd i København. Anne afgangne Lauridtz Hansens andrager, at hendes husbond har været afgangne hr. Anders Bilde til Rosendals børns værge, hvilket værgemål Staller Kaas til Rosendal, Niels Jørgensen borgmester i Landskrone og Steen Thommisen vånhaftig på Herloffstrup i Sjælland efter befaling har påtaget sig, og nu fordrer rede og regnskab af fornævnte Anne Lauridtz Hansens. Dette siger hun sig umuligt at være, efterdi hendes husbonds breve og dokumenter straks efter hans død blev forsegleet og endnu er under forsegling, hvilken ikke kan brydes, før arvingerne indstiller sig og der bliver skiftet. Efterdi hun giver til kende nogle gange at have tilskrevet to af husbondens arvinger Peder Hansen i Weibøl og Jens Raffn i Mostrup under Haderslevhus len, hvilke har undskyldt sig med denne besværlige tids tilstand, og for at hun ikke længere skal opholdes og derudover geråde i lejervold, skal borgmestre og råd såfremt Peder Hansen og Jens Raff ikke indstiller sig inden 6 uger fra dette missives datum, tilforordne nogle ve-

derhæftige, lovfaste mænd her i byen, som på fornævnte tvende arvingers vegne kan skifte med de andre arvinger. Sj. T. 28, 394.

8. juli (Kbhvn.) Miss. til Just Fredrich von Papenhemb. Da der skal være bjærgtet en del kobber, jernværk og andet fra skibet Dellmenholst under Lolland, skal han med det forderligste bestille skuder, som kan bringe det bjærgede hid, dog at de løber inden lands ad Grøn-sund, hvor de sikrest kan fortkomme. Sm. T. 6, 559. Indl. 15. juni.

9. juli (—) Konfirmation på Knud Wldfelds skifte med hans stifbørn. Hans Lindenow, hr. Jørgen Brahe, Manderup Due og Hans Bilde har efter befaling været kommissarier på skiftet mellem Knud Wldfeld til Suenstrup og hans stifbørn og derfor på kongens ratifikation forhandlet parterne imellem. Kommissarierne kan ikke erfare andet, end at det, der tilbydes af Knud Wldfeld, er salig Otthe Lindens børn til gavn og er at antage med taknemmelighed, især fordi Hendrich Lindenow, børnenes værge som bedst er kendt med godset, anser det for godt således; det er således forhandlet og antaget af parterne, hvilket kommissarierne bekender med deres hænder og signeter, København 31. marts 1645. Da Knud Wldfeld nu begærer kongelig konfirmation herpå, stadfæster kongen hermed dette i alle ord, clausuler og punkter. Sj. R. 21, 375.

— Rigens admiral fik brev at skaffe oberstløjtnant Firx' frue en velbesejlet pinke, som kan konvojere hende til Varberg og siden straks forføje sig hid tilbage. Udt. i Sj. T. 28, 394 b. f.

— Arndt v. der Kula fik brev at forunde bønderne på Amager græsgang til deres fæ og heste, som blev dem befalet at tage fra Saltholm, i den store dyrehave eller andetsteds ved Frederiksborg, hvor det uden skade kan ske, indtil anderledes forordnes. Udt. i Sj. T. 28, 395.

— Miss. til bisperne i Fyen og Skåne. De skal lade medfølgende bededagsprædikener uddele blandt præsterne og siden med flid formane dem at forrette gudstjeneste med andagt i fornævnte bededage. F. T. 5, 336 b. Lige sådan breve fik bisperne i Norge og på Island 10. juli.

— Miss. til Gunde Lange. En del af kirkerne i Vend-syssel skal være ganske brøstfældige, en del også så fattige at de ikke har midler til at købe vin til det højværdige alters sacramentes administration, mest af den årsag, at de som har kirketienderne i fæste nu på tre års tid intet har givet deraf til kirkerne. Han skal derfor alvorligt tilholde dem der har samme kirketiender i fæste og nyder noget deraf, at de lader kirken bekomme sin rettighed, såfremt de ikke vil have forbrudt samme tiender. J. T. 11, 152. K.

10. juli (Kbhvn.) Isebrant Jansøn fik bevilling til at indlade sig i ægteskab med Nille Dirichsens, uanset at hun var beslægtet med hans afgangne hustru i tredje led. Udt. i Sj. R. 21, 375 b. f.

— Åb. brev at eftersom hr. Friderich Redtz andrager, at han for nogen tid siden med kongens tilladelse skal have tilforhandlet sig af Vartov hospitals forstandere 7 gårde i Oderup by, som tilforn lå til Næstved hospital, før end dette efter kongens anordning blev forflyttet med andre til Vartov, og da der tilkommer hospitalet nogen årlig husleje og jordskyld i Næstved, som Friderich Redtz hidtil har ladet oppebære og siden levere til hospitalsforstanderne, vil kongen have borgmester og råd i Næstved alvorligt befalet, herefter at være tiltænkt, årligt og i rette tid at lade oppebære den husleje og jordskyld, der af deres by bør og skal gives hospitalet efter jordebogen og levere det til hospitalsforstanderne, på det, at det herefter ikke skal vedkomme hr. Fridrich Redtz eller hans arvinger, eftersom det dog oppebæres i byen og anvendes til byens fattiges bedste. Sj. R. 21, 376.

— Bestalling for Hans Thiebolt von Denen som jægermester. Han skal have god opsigt på kronens vildtbane alle steder i riget, så at den fredes og holdes ved magt, og intet skydes eller ødelægges enten af lensmænd, jægere, skovridere, skytter, pantsvende eller nogen andre, med mindre kongen selv befaler det. Han skal alle vegne tilholde skovriderne flittigt at tage vare på skovene, og såfremt han enten selv eller ved skovriderne eller andre kan fornemme, at nogen, det være sig adel eller uadel, understår sig i at jage eller skyde på vildtbanerne og ingen lod og del har med kongen eller, om de har nogen del, jager videre end den kan tåle, skal han straks give det tilkende for kongen, for at denne i tide kan føre råd, og ingenlunde tie for vild, venskab eller anden årsag, såfremt han ikke selv vil stande til rette derfor. I lige måde skal han have indseende med det underhavende folk, han skal have fuldmagt til at afskedige og antage dem. Når jagten skal holdes noget sted, skal han med synderlig flid tilse, at alting anordnes således, at kongen kan have sin lyst og velgefalden deraf, eller, når kongen ikke selv er tilstede, at det dog går med god orden, og at bønderne som hidtil ikke medhandles utilbørligt og uden årsag af hans underhavende folk. Han skal også have tilsyn med det vildt, som bliver slagen på jagten og som skal saltes, at det til gavns bliver medfaret, og at intet deraf forkommes; det som ikke forbruges til hofholdningen, og som han får befaling til at sælge,

skal føres kongen alene til regnskab. Han skal forsyne kongens køkken og hofholdning med vildt efter kongens marskalks forordning, dog at det mest mulige fanges eller skydes på fællit og i andre len og steder, hvor kongen sjældent kommer. I vildtbanen skal der ikke jages uden kongens særdeles befaling. Han skal også have indseende med skytterne og vejrmændene, hvad navn de have kan, at de er flittige til at skaffe fugle og andet, som deres dont medbringer, til køkkenet, og at skytterne begiver sig der hen, hvor de ikke gør skade i vildtbanen. For denne hans umage bevilges ham til årlig pension 300 rdlr., hver måned på to jagtheste og to vognheste 40 rdlr. og fire sædvanlige hofklædnings. Disligeste må han for sin part nyde de huder og skind af det vildt og andet, der slås, skydes og bedes, som hans formand har haft før ham. Pensionen skal angå fra brevet dato. Sj. R. 21, 376 b.

10. juli (Kbhvn.) Sigwartt Wrne fik brev at lade med allerførste ved bønderne opkaste en skanse på Møen ved færgen, at man siden herfra landet, om noget fjendtligt påkom, desto bedre kunne sekundere og undsætte. Udt. i Sj. T. 28, 395.

— Miss. til rentemestrene. Eftersom der til underhold af garnisonen i Malmø uforbigængelig behøves nogle måneders besolding, og eftersom det ikke vides, om der altid kan være sikker lejlighed til at bringe penge derover, skal de ikke udgive nogen af de herefter indkomne penge, før end nogle måneders besolding til Malmø kan blive indsamlet. Sj. T. 28, 395. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Rentemestrene fik brev at lade Fromhelt von Elerdten, som skal eksercere landfolket på Møen, få 20 rdlr. på videre afregning. I lige måde at lade levere Jacob Dreyer på afregning for leverance, han har gjort, 20 rdlr. til at købe noget jern for. Sj. T. 28, 395 b. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Peder Nielsen i Vallø Sogn i Varberg len fik bevilling til at indlade sig i ægteskab med Birgete Biørnsdatter, som var beslægtet med hans forrige hustru i tredie led. Udt. i Sk. R., 430 b.

Lige sådan bevilling fik Isebrant Ionsøn, at have Nille Dirichsøns, som var beslægtet med hans forrige hustru i tredie led. Jfr. s. 381.

— Bevilling for jomfru Dorrette Friis. Hun må på begæring af Hendrik Podebusk til Kiørup selv annamme sit gods og oppebære indkomsten deraf, dog at hendes lavværge Niels Friis til Hesselager har indseende med at intet afhændes uden hans samtykke, og at han kvitterer fornævnte Hendrik Podebusk derfor. F. R. 4, 351.

10. juli (Kbhvn.) Fru Ide Pogwisch fik bevilling til at udføre heste og kvæg fra Lolland til Lübeck. Udt. i J. R. 10, 363.

11. juli (—) Åb. brev. Alle kære tro undersætter, adel og uædel, som har nogen tiende i Århus stift tilhørende hospitalerne der, tillagt de fattige til underhold, i fæste hilses evindeligt med Gud. Eftersom kongen erfarer, at de en tid lang ingen afgift har givet til hospitalerne af de tiender, de har i fæste, hvorover hospitalerne og deres lemmer lider stor nød, vil kongen have alle og enhver alvorligt formanet at komme hospitalet til hjælp og tvivler ikke, at de vil lade sig finde godvillige. Andre, som enten helt eller delvis har nydt deres afgift af fornævnte tiender skal derfor lade hospitalerne bekomme, hvad de er pligtige til, og kan afstedkomme, til de fattiges underhold, såfremt der ikke skal bruges andre midler. Sj. T. 28, 395 b. f. Indl. 10. juli.

— Miss. til Hendrick Randtzow. Eftersom han har tilskikket kongen en dom angående en rytter, som har forsyndet sig med dødsdrag, og begærer kongens betænkende derom, skal han lade ske eksekution efter dommen og artiklerne, da kongen ingenlunde agter at pardonneres sådant. Sj. T. 28, 396.

— Miss. til Otte Kragh. Eftersom der fra adskillige steder i Nørrejylland klages over, at de som har kirkens tiende i fæste intet vil give deraf til kirkerne i denne tid, uanset en del nyder kirkens indkomst, hvorover kirkerne geråder i stor brøstfældighed, skal han alvorligt tilholde dem, der i hans provsti har kirketienderne i fæste og nyder eller har nydt noget deraf, at de lader kirkerne bekomme deres rettighed, eftersom de selv har oppebåret, såfremt de ikke vil have forbrudt samme tiende. Sj. T. 28, 396.

— Miss. til hr. Tage Tott. Da han har indsendt en dom anlangende en rytter, som har begået mandrab, og begærer kongens betænkning, skal han lade ske eksekution efter dommen og artiklerne, da kongen ingenlunde agter at pardonneres. Hvad de fanger angår, som han oversendte for nogen tid siden, er kongen tilfreds, at de må udveksles og løsgives mod de af Christianstad. Sk. T. 7, 79 b. f. Indl. 30. maj og 8. juli.

— Udførselsbevilling for Hendrik Podebusk til Kiørup. Han har overstaldet halvandet hundrede øksne på to års tid og begærer, dersom han kan få nogen købmand til at afhandle sig dem, ubehindret at måtte afhænde og udføre dem af riget, hvilket kongen tillader. F. R. 4, 351.

— Miss. til borgmester og råd i Aars. Dr. Jacob Mathisen, superintendent over Aarhus stift har andraget, at der i hans residens

i Aarhus findes adskillige trævarer, bænke, sengesteder, skiver, en del dog sønderhuggen, afgangne dr. Morten tilhørende. De skal derfor lade det registrere og siden under forsegling hensætte i et kammer enten i residensen eller andetsteds, indtil den begyndte sag med dr. Mortens kvinde kommer til ende. J. T. 11, 152 b. f. K. Indl. 10. juli.

12. juli (Kbhvn.) Miss. til lensmændene i Sjælland. Købstæderne klager over, at de ikke kan blive ved magt, med mindre de får forlindring i den store indkvartering, hvorfor kommissarierne i Sjælland har fået befaling til at være betænkt på, hvorledes borgerskabet kan få hjælp med hø, strøelse og havre af bønderne. Kommissarierne har erklæret, at det bekvemmeligst kan ske, dersom bønderne blev lagt i lægd på hver 9, den rige hjælper den fattige, der skal skaffe 2 ryttere hø og strøelse, nemlig til hver rytter om måneden et godt læs hø 4 sjællandske alen langt, 2 alen over hafnerne og 3 alen bred, og strøelse efter den derom gjorte ordinans, og når havren bliver indhøstet 4 tdr. månedlig på hvert lægd. Kongen er tilfreds, at lensmanden med forderligste lader bønderne lægge i lægd efter fornævnte anordning og har indseende med, at hø, strøelse og havre i rette tid fremkommer til rytterne. Kommissarierne under hvis quartal lenet ligger, skal med forderligste adviseres, hvor mange lægd der er i lenet. Eftersom adelen er lige så højt interesseret i landsens defension som andre, skal lensmanden på kongens vegne handle med dem, der bor i hans len, at deres bønder, som ikke er ugedagstjenere, kan blive lagt i lægd med de andre og hjælpe til at gøre samme tilførsel.

Herhos tilskikkes også en apotekertakst, gjort efter kongelig befaling af det medicinske fakultet i København, hvilken han skal overholde. Sj. T. 28, 396 b. f. Indl. 10. juli.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Kongen har fået deres erklæring om, hvorledes borgerskabet bedst kan hjælpes af bønderne med hø, strøelse og havre og er tilfreds dermed; lensmændene i Sjælland har fået befaling til straks at sætte det i værk og siden underrette kommissarierne om, hvormange lægd, der findes i hvert len, at disse derefter kan ordinere hvilke bønder og hvor mange lægd, der bør gøre tilførsel til hver købstad. Sj. T. 28, 397 b.

— Ab. brev at det privilegium Jochum Beck har fået 7. oktober 1637 på alun og vitriolværk forlænges efter begæring på 10 år, efterdi der behøves stor omkostning til at bringe værket i rette brug og esse. Sk. R. 5, 430.

— Miss. til lensmændene i Fyen og Smålandene. En af det medicinske fakultet ved Københavns universitet efter kongelig befaling ud-

arbejdet apotekertakst fremsendes med befaling til at lade den overholde.

Lignende brev fik hr. Thage Tott, Niels Krabbe, Iffuer Krabbe, Malte Juell og Hendrich Belou i Skåne samt Holger Rosenkrantz på Gulland. F. T. 5, 337.

14. juli (Kbhvn.) Offue Giedde fik brev straks at gøre den anordning, at begge prammene straks blev udlagt ved det nye blokhus ved Kastrup, en på hver side af dette. Udt. i Sj. T. 28, 397 b.

— Hendrick Ramel fik brev at Wldrick Christian straks skal lære at ride, dog at han endnu ikke rider andre heste end dem, Wendtzel Rotkirck ham tilforordner. Udt. i Sj. T. 28, 397 b.

— Wendtzel Roedtkierck fik brev at tilskikke Wldrick Christian sådanne af kongens heste til at lære at ride på, som han eragter bedst tjenlig for ham i den alder. Udt. i Sj. T. 28, 397 b.

— Miss. til Arndt von der Kula. Eftersom kongen erfarer, at afgangne Hans Wldrick Gyldenløffue har bevilget odderfangeren i Helsingør det hus, som Hirsholms gravere en efter anden i langsommelig tid skal have iboet, uanset at odderfangeren ikke gøres så meget fornøden der som i Helsingør, skal han med forderligste erklære sig. Sj. T. 28, 397 b. f. Indl. 25. juli.

— Arndt von der Kula fik brev at forskafe fornødne heste og vogne, som med første kan hidføre det bly, som fra Frederiksborg skal til Tøjhuset. Herforuden at efterkomme hans majestæts seneste befaling på Frederiksborg om søerne og dammene der, og udførligt med forderligste erklære, hvor mange søer og damme hver fiskemester i Kronborg, Frederiksborg og Københavns len har, hvor mange der er fælles mellem dem og hvorledes de overalt er besat, hvorefter anordning kan gøres, hvorledes der skal forholdes med hofpsningen. Udt. i Sj. T. 28, 398.

15. juli (—) Miss. til Offue Giedde, rentemestrene og overskænken. Borgmestre og råd beklager sig over, at adskillige af kongens tjenere ikke har kontribueret til den nye fortifikation, som nu gøres uden for byen, uanset at de har egne gårde og våninger i byen; da ingen i det, som angår alles konservation, bør forskånes, skal de fordre alle kongens tjenere, som har egne gårde og våninger i byen, for sig og af dem forfare, hvad de godvilligt vil give dertil i penge. Dersom nogen vægrer sig, skal de sætte og takser ham efter formue og næring, hvad han bør give dertil. Sj. T. 28, 398 b.

— Wendtzel Rotkierck fik brev at lade Nickel Giertsen salpetersyder i hans len bekomme korn og anden proviant til

hans husholdning for halvparten af hvad der kan restere for det salpeter, han har leveret til Tøjhuset og siden omlutret der. Udt. i Sj. T. 28, 398 b.

15. juli (Kbhvn.) Miss. til Knud Wldfeld. Hvad Oluff Nielsen af hans len andrager og hans erklæring derpå, er forebragt kongen. Han skal såvidt lov og ret tilsteder, forhjælpe ham til rette, og på kongens vegne have indseende med, at der ikke sker kronen forkort. Kongens forrige breve og befalinger i sagen skal ikke forstås således, at supplikanten mod lov og ret, eller kongens og rigens råds udstedte dom, skulle forurettes, ej heller kongens eller kronens skatte eller retlighed dermed at forkleine. Sj. T. 28, 399.

— Borgmestre og råd fik brev at tilholde dem af borgerskabet i København, som ikke har erlagt grundskat, straks at erlægge penge, da ingen proviant skal annammes af dem, eftersom de ikke har betalt i rette tid. Udt. i Sj. T. 28, 399. (Tr.: KD. V, 285).

— Miss. til hr. Jørgen Brahe. Da bønderne i Fyen, som tilhører svenske, resterer med en stor del af deres landgilde, skal han med forderligste lade restancerne indsamle, kan han ikke få det straks, skal han oppebære kobber af dem, er det heller ikke at tilvejebringe, skal han lade annamme så meget, som det kan beløbe af deres fæmon, lade dette salte og ufortøvet skikke til provianthuset. F. T. 5, 337.

— Miss. til Gunde Lange. Hvad ritmester og befalingsmand på Ørum slot Christopher Hvas andrager, kan han se af hosføjede supplikation. Han skal alvorligen tilholde borgmester og råd i Alborg, at være ham beforderlig, så vidt lov og ret tilsteder, at han uden ophold kan gelange til sin gældsfordring. J. T. 11, 153. K.

16. juli (—) Offue Giedde fik brev, at en hollandsk skipper som er anholden på det blå tårn for at have ladet sig bruge mod riget under Louis de Guerre, må komme på fri fod, dog at han tilforn for ham hans strenge forpligt udgiver og ed aflægger, at han her til sagens uddrag vil blive til stede til at svare til, hvad ham med rette kan tillægges. Udt. i Sj. T. 28, 399 b. K. i Danske Kanc. B 175, Til udfærdigelse renskrevne . . . kongebreve . . .

— Hr. Christopher Wrne fik brev at lade Flemming Wldfeld på hans anmodning være følgagtig af vildtbanen i Dragsholm len fire store dyr. Udt. i Sj. T. 28, 399 b.

— Wendtzell Rotkierck fik brev at erklære sig om Hans Beriders indkvartering i Slagelse, og at gøre den anordning at han ikke

belægges med mere, end hans formue kan tåle, eftersom han beklager sig over at have større indkvartering, end ham med rette kan tilkomme. Udt. i Sj. T. 28, 399 b.

16. juli (Kbhvn.) Miss. til Kapitlet i Aarhus. Kongen har erfaret, at der findes stor brøstfældighed på bispens residens i Aars, kapitlet skal derfor lade den besigtige ved folk, som har forstand derpå, og siden afgive erklæring derom, så og hvor meget reparation kan koste, til Kancelliet. J. T. 11, 157. K.

17. juli (—) Oluff Daa fik brev at forføje sig hid ufortøvet til København. Udt. i Sj. T. 28, 399 b.

18. juli (—) Knud Wildfeld fik brev at skulle have oberste kommando her i byen og underliggende buttenværker, indtil anderledes forordnes, over soldatesken og have indseende med at vagt og andet således over alt tilgår, som han agter at forsvare det. Udt. i Sj. T. 28, 399 b. f.

— Jockum Giersdorff fik brev at sidde i retten tillige med Knud Wildfeld og Claus von Allefeldt, når den tvistige sag mellem ritmester Hendrick Seesteds kornet og en borger i Køge skal foretages, og således kende og dømme parterne imellem, som de agter at forsvare det, og give det fra sig beskrevet. Udt. i Sj. T. 28, 400.

— Tolderne i Sundet fik brev at lade Hendrick Magnus den yngre af Lübeck passere frit til at hente sin ladning tilbage igen fra Trondhjem, efterdi han har gjort riget den tjeneste at nedføre en del sild og torsk på Bremerholm efter den kontrakt, der er oprettet derom mellem Frederick Wørne og ham. Udt. i Sj. T. 28, 400.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Kongen har erfaret at der af den i Lolland og Falster bevilgede kontribution på Provianthuset er leveret rug for 660 rdlr. 32 sk. og øksne for 196 rdlr., de må derfor af den sidst påbudte madskat til soldateskens underhold sammesteds beholde så meget, som det kan beløbe, der i øksne og rug er blevet leveret på Provianthuset. Sm. T. 6, 559 f.

— Fru Vrsula Bibou fik bevilling at føre noget kvæg ud af Jylland til Rostock. Udt. i J. R. 10, 365.

— Miss. til Christopher Hvas. Da han begærer at vide, om han skal lade indfordre noget af smørlandgilden i Ty, skal han med forderligste lade indkræve så meget som muligt og fremsende det til Provianthuset i København. J. T. 11, 153. K.

19. juli (—) Miss. til hr. Mogens Kaas. Eftersom kongen ikke kan betænke tjenligere middel til i magtpåliggende sager at erfare adelens betænkende end ved fuldmægtige af hver provins, som det hidtil er

praktiseret, skal han såvel i sit [Nyborg] og Hagenskov len som på Lavind forskrive adelen til at møde i Odense førstkommende 30. juli, hvor han og de siden med al adelen af Fyn, som har befaling til at møde til samme tid og sted, skal udgøre visse fuldmægtige, som førstkommende 10. august kan møde i København med fuldmagt til at deliberer på deres vegne med de andre landes fuldmægtige af adel, som har befaling til at komme til samme tid og sted, hvorledes krigen bedst kan fortsættes eller, dersom Gud nådeligen velsigner med fred, at være betænkt på midler hvorledes soldatesken bedst kan kontenteres, og fædrelandet bringes på fode og i nogen god positur Sj. T. 28, 400.

Lige sådan brev fik Henning Walckendorph at forskrive adelen i Odensegård og Rugård len.

Claus Seested at forskrive adelen i Hindsgavl len.

Lige sådan brev fik lensmændene i Sjælland og Lolland at forskrive adelen i deres len til fornævnte tid, de i Sjælland i Ringsted, de i Lolland i Maribo.

Postscriptum. Lensmanden skal i lige måde tilholde gejstligheden i sit len at sende en provst og en præst af hvert herred, og borgmestre og råd i købstæderne i lenet at sende tvende af deres midte til førstkommende 10. august med lige fuldmagt. Sj. T. 28, 401.

19. juli (Kbhvn.) Arndt v. der Kula fik brev at fragte fornøden skiberum til det mel, som findes på Kronborg, og med det første sende det til Proviathanuset. Sj. T. 28, 401. Incl. 12. juli.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Med undtagelse af hovedskatten eller mandtalspengene må de beholde de i Lolland sidst påbudte skatter og anvende dem til soldateskens underhold. Sm. T. 6, 560.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Eftersom kongen ikke kan tænke sig bedre middel til i magtpåliggende sager at erfare adelens betænkende end gennem fuldmægtige fra hver provins, som det også hidtil er blevet praktiseret, skal de med forderligste forskrive adelen i Nørrejylland, som nu er i Fyen eller der omtrent, da kongen ikke kan vide, hvor de er at træffe, på et belejligt sted, og siden foreholde dem kongens vilje, at de sammen af deres midte skal vælge fuldmægtige, der den 10. august førstkommende kan møde i København med fuldmagt til at deliberere og slutte med de andre landes fuldmægtige af adel, om hvorledes krigen bedst kan fortsættes, eller dersom Gud nådigt velsigner med fred, da at være betænkt på de midler, hvorledes soldatesken bedst kan contenteris, fædrelandet igen bringes på fode. J. T. 11, 153 b. f. K.

20. juli (Kbhvn.) Miss. til Arndt v. der Kula. Adskillige sogne og byer i Kronborg len andrager, hvorledes de skal være gerådet i stor armod af årsag, at en del har måttet antage øde gårde, [disse kan] ej heller igen forbygges, med mindre kongen vil efterlade dem et års landgilde fra Philippi Jacobi dag 1643 til årsdagen 1644, hvormed de endnu resterer. Da kongen af afgangne Hans Wldrick Gyl-denløffues og Arndt v. der Kulas egen indsendte erklæring ser, og det med nøjagtige tingsvidner noksom bevises, at deres angivende er sandfærdigt, har kongen bevilget, at enhver af kronens efterskrevne tjenere i Kronborg len skal have afslag på forbemeldte års landgilde som følger: Tikiøb sogn, Borsholm Jep Lauridtzsen rug $\frac{1}{2}$ pd., byg $\frac{1}{2}$ pd., havre 2 tdr., smør 1 fjrd., lam 1, gæs 1, høns 2, hø 1 læs; Asminderød sogn, Langsterup Eiler Hendricksen rug 1 pd., byg 20 sk., havre 2 tdr., lam 1, gås 1, høns 4; Eiler Hendricksen af den anden gård rug $\frac{1}{2}$ pd., byg 6 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4; Enderup Niels Oluffsen rug 15 sk., byg 8 sk., havre $\frac{1}{2}$ td., lam 1, høns 2; Dauløcke Niels Jensen smør 1 fjrd., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Søborrig sogn, Ferhou Lauridtz Lauridtzsen smør $\frac{1}{2}$ td., landgildepeng 2 $\frac{1}{2}$ mrk., 4 sk, lam 1, gås 1, høns 4, æg 10, thiengaarn 1; Dragstrup Lauridtz Jensen rug 17 sk. byg 18 sk., havre 1 td. 2 sk., landgildepeng 9 sk. 2 alb., lam 1, gås 1, høns 4, æg 10, thigaarn 1; Ferle¹ Peder Willumbsen rug 1 $\frac{1}{2}$ pd., byg 1 $\frac{1}{2}$ pd., havre 3 tdr., landgildepeng 10 sk.; Anders Rasmussen rug 1 $\frac{1}{2}$ pd., byg 1 $\frac{1}{2}$ pd., havre 3 tdr.², landgildepeng 10 sk.; Karlebo sogn, Wllerød Lauridtz Nielsen rug 1 $\frac{1}{2}$ pd., byg 1 pd., havre 1 td.; Blidstrup sogn, Hesselbjerg Jens Pedersen rug $\frac{1}{2}$ pd., byg $\frac{1}{2}$ pd., havre 2 tdr., lam 1, gås 1, høns 2, Lauridtz Oluffsen rug 1 pd. 5 sk., byg 1 pd. 6 sk., Willum Nielsen rug 17 sk., byg 21 sk.; Kolsbeck Jacob Jensen rug 15 sk., byg 1 pd., havre 2 tdr., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Maarum³, Holgers Kiøb Niels Arrildtssen smør 1 $\frac{1}{2}$ fjrd. Weyby sogn, Ørby Olluff Mickelsen rug 1 pd., byg 1 pd., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Lauridtz Lauridtssen rug 1 $\frac{1}{2}$ pd., byg 1 $\frac{1}{2}$ pd., havre 2 tdr., lam 1, gås 1, høns 4; Helsing sogn, Lagøe Peder Thomisen rug 15 sk., byg 5 tdr., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 2, æg 10; Gredsted sogn, Allumme Lauridtz Berntsen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 10; Peder Iffuersen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 10; Paerup Peder Lauridtzsen rug 12 sk., byg 15 sk., havre 1 td.; Rambløse sogn og by Lauridtz Suendsen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1,

¹ T. har: Derle. ² Rettet fra pd. ³ T. har: Wahrum.

høns 4, æg 20; Oluff Lauridtsen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Jesper Hansen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Mogens Nielsen rug 15 sk., byg 18 sk., havre 1 td., lam 1, gås 1, høns 4, æg 20; Skierød Lauridtz Andersen byg $\frac{1}{2}$ pd.; Blausterød sogn, Lutzerød Hans Ibsen rug 1 pd. 5 sk., byg 5 td., havre $1\frac{1}{2}$ td., gås 1, æg 20. Sj. T. 28, 401—402.

22. juli (Kbhvn.) Miss. til rigens råd, som var til stede. Eftersom kongen erfarer, at sygdom fluks begynder blandt oberstløjtnant Hendrick Sandbiergs og kaptajn Forbidts folk på flåden, skal de gøre den anordning, at Hendrick Sandbierg hver ugedag afløser 100 mand af sine folk på flåden og i deres sted kommanderer lige så mange dertil, de 45 mand af kaptajn Forbidtz' folk skal afløses og indkvarteres på Christianshavn, og lige så mange af de ny gevorbne, som nu er indkvarteret der, skal kommanderes ud på flåden i deres sted. Sj. T. 28, 402 b. f.

— (**Frederiksborg**) Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom han begærer at vide, om han skal lade borgerskabet i Helsingør bekomme bændevad for betaling af kronens skove, og det berettes at have været brugeligt i forrige slotsherrers tid, da er kongen dem ingen sådan rettighed gestændig, eftersom de har moser til byen, hvor de kan lade grave tørv. Hvad præsterne og bønderne i Kronborg len og hospitalsforstanderen i Helsingør angår, skal han forunde dem lige så meget til ildebrand og hjultømmer af kronens skove, som de har fået i forrige lensmænds tider og altid har været brugeligt. Kongen har set fortegnelsen over, hvad det skal koste at reparere det sejerværk, som var på den gamle ladegård, og vil lade give sejermageren 40 rdlr. for at forfærdige det, dog at han selv skaffer lodder, tavler og anden fornødenhed og på egen bekostning leverer det færdigt på Fyn, hvor kongen forordner det. Sj. T. 28, 403. Indl. 12. og 17. juli.

— (**Thirsvilde**) Miss. til Arendt von der Kula. Kongen har anset for godt, at det hus, han har ladet opføre i Thisvilde by, skal flyttes til Hellene kilde, og et andet opsættes derhos, hvorom Pouell Møller ved al underretning, eftersom kongen har vist ham, hvor de skal stå. Arendt von der Kula skal med forderligste tinge med en graver, som kan opkaste jorden, og med en, som kan nedtage fornævnte hus og igen opsætte det; dog skal det haves i agt, at det sættes således, at det kan have nogen læ af bakken mod storm og uvejr. For at det bedre kan forvares og tilses, at vinduer, dører og andet ikke bortstjæles, skal Arendt von der Kula tilforordne en, som kan bo der, og til hvis under-

hold der skal tilforordnes noget af de omliggende bønders marker, som samtlige bønder i Thisvilde årligt skal lade pløje for ham. Orig. Danske Kanc. B 167, Diverse originale lensbreve og originale kgl. missiver til lensmænd.

23. juli (Frederiksborg) Rentemesteren fik brev at levere Offue Giedde 400 rdlr. kostpenge for kaptajnerne, som ligger på de 5 jagter under Lolland, ved Nyborg og i Middelfart Sund, nemlig Hiorten, S. Peder, Ørnen, Dybendall og Griben, når pengene til Malmø's garnison er tilvejebragt efter forrige kongelige befaling og overleveret generalkrigskommissær Knud Wlfdeld. Udt. i Sj. T. 28, 403 b. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. Indl. 22. juli.

24. juli (—) Miss. til Arndt v. der Kula. Der er tvist mellem fiskemestrene på Frederiksborg, København og Kronborg len anlangende hofspisningen, da den på Kronborg len formener sig ikke at kunne spise lige imod den anden, som har mange flere søer og damme, Arndt v. der Kula skal derfor forstændige dem begge, at det er kongens vilje, at de herefter skal forholde sig således med hofspisningen, at den på Frederiksborg og Københavns len skal spise dobbelt mod den på Kronborg, så at den første skaffer fisk 2 uger og den anden den tredie uge. Sj. T. 28, 403 b. f.

— Arndt v. der Kula fik brev at stå fadder tilkommende søndag for kongen til Falck Oluffsens barn i Slingerup. Udt. i Sj. T. 28, 404.

— (Kbhvn.) Niels Wind fik brev at Christen Hansen, som er kommet til en ødegård i Smørumneder, må forskånes for et års landgilde, ægt og arbejde, at han desto bedre og snarere kan komme på fode igen. Udt. i Sj. T. 28, 404.

25. juli (Frederiksborg) Miss. til de højlærde i København. Efter som Gud har velsignet dette land så vel som andre med adskillige slags urter, hvorved den gemene mand på landet, som ikke altid har råd til at søge doktorer mod adskillige sygdomme, næst Guds bistand ikke alene kan præserves men endog, når de vorder hjem søgt, lettelig kureres, skal de med forderligste være tiltænkt at forfærdige et herbarium på dansk den gemene mand til bedste og lade det udgå i trykken, hvori klarligen skal specificeres urternes navne på dansk og latin, stederne hvor de vokser, og hvorledes de bedst kan bruges i adskillige tilfælde og sygdomme. Heri efterkommer de kongens vilje og gør det som til Guds ære kan geråde det ganske land og dets indbyggere til bedste. Sj. T. 28, 404.

26. juli (Kbhvn.) Knud Wlfdeld fik brev at gøre den anordning, at

Henning Quidtzows kompagni straks forføjer sig på flåden og forbliver der 14 dages tid, hvorefter lige så mange af oberst Rauchheupts regiment skal afløse dem og forblive lige så længe på flåden, hvilket også siden skal forfølges og kontinueres således af fornævnte Rauchheupts regiment. I lige måde at han med forderligste skal mønstre det folk, som kaptajn Forbidtz har hvervet så vel som det, som nylig er ankommet fra Danzig, og give dem deres mønster måned og fornøden gevær. Udt. i Sj. T. 28, 404 b. f.

26. juli (Kbhvn.) Arndt von der Kula fik brev at gøre den anordning, at vejen, som er befalet at skulle gøres fra Frederiksborg til Hellenekilde, med forderligste over alt bliver vel forfærdiget, og at stenene som findes derpå bliver henført, og vejen bliver gjort jævnest muligt. Udt. i Sj. T. 28, 405.

27. juli ([Kbhvn.]) Miss. til Niels Trolle. Eftersom han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig med flåden, om så var, at Morten Thiisen skulle hidkomme af Vestersøen med den anden svenske flåde og her møde den, som er kommet af Østersøen, da er det kongens vilje, at han i sådant tilfælde skal gøre sit bedste til at bringe kongens skibe i sikkerhed indenfor blokhuset, så tidligt som han får vis kundskab om hans ankomst. Sj. T. 28, 405. Indl. 13., 15. juli og u. d.

— (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at levere kommissarius Knud Wldfeld så meget som det folks mønstermåned kan beløbe, som nylig er hvervet i Danzig og Lübeck og ankommet her. Udt. i Sj. T. 28, 405. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til hr. Henrich Huitfeldt og Henrich Ramel. Eftersom kongen ingen tjenligere eller bedre middel kan betænke til i magtpåliggende sager at erfare de kære og tro undersætter af adel over al riget deres betænkende, end ved fuldmægtiges udgørelse af hver provins, som det hidtil er praktiseret, skal de med forderligste forskrive adelen af Skåne og Halland, som er til stede i København eller Malmø til at møde i København, hvor de siden med dem skal udgøre visse fuldmægtige, som til 10. august førstkommende kan møde her i København med fuldkommen fuldmagt til at deliberere, overlægge og slutte på alles vegne med de andre landes fuldmægtige af adel, hvorledes krigen bedst kan fortsættes, eller, dersom Gud nådeligen velsigner med fred, at være betænkt på hvorledes soldatesken bedst kan contenteres, det kære forlist fædreland igen bringes på fode, og i nogen god postur, hvortil Gud give lykke og god fremgang. Sk. T. 7, 80.

28. juli (Kbhvn.) Bestalling for Ebbe Wilfeld som oberst over et regiment til fods, han skal af yderste formue være kongens riger og lande huld og tro, søge og forfremme deres gavn og bedste, hindre og afværge skade og afbræk og holde god orden og disciplin over sine underhavende officerer og folk, hvorfor der skal gives ham besolding ligesom andre officerer af samme kvalitet. Sj. R. 21, 377 b. f. Indl. 16. juli.

— Arndt von der Kula fik brev straks at lade nærværende orlogsskib få 6 grove stykker med tilbehør, lige så store som de forrige, han efter kongelig befaling har sendt. I lige måde at han skal forskaffe skipperen på Rebecca fornøden folk, at han med det allerførste kan indlade og hidføre det egetømmer og de fyrreplanke r, som mester Hans Anemøller har givet ham ordre om til Gøder Bram, så at han med samme tømmer iligen forføjer sig hid igen. Udt. i Sj. T. 28, 405 b.

29. juli (—) Offue Giedde fik brev straks at kommandere et orlogsskib til Kronborg til at indtage og hidføre 6 grove stykker med tilbehør. Udt. i Sj. T. 28, 405 b.

— Niels Trolle fik brev at gøre den anordning, at de soldater, som ligger på prammene, bliver spiset og underholdt der, indtil anderledes forordnes. Udt. i Sj. T. 28, 405 b.

— Knud Wilfeld fik brev at med forderligste lade give officererne og gemene ryttere under den Bauriske esquadron en måneds sold, lige som generalmajor Allefelds allerede har bekommet. Udt. i Sj. T. 28, 405 b.

— Claus v. Allefeldt fik brev at lade forestille Thyge Sandberg med forderligste i den løjtnants sted, som under oberstløjtnant Edings kompagni nylig er ihjelskudt. Kornetten, som ihjelskød ham må forundes 6 ugers respit til at føre vidnesbyrd i samme sag. Udt. i Sj. T. 28, 406.

— Rentemestrene fik brev at lade Knud Wilfeld bekomme så mange penge, som ham fattes til at give den Bauriske esquadron en måneds sold. Udt. i Sj. T. 28, 406. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Christopher Suencke fik brev at lade Henning Quidtzow se og lære, hvad han begærer på Tøjhuset, og vide hvorledes han skal omgås med stykker og fyrværk. Udt. i Sj. T. 28, 406.

30. juli (—) Niels Trolle fik brev at lade med forderligste tage så mange tjenlige stykker og tilhørende stykker og ammunition som batteriet kan besættes med langs strandsiden, og siden lade de

skibe, som folkene og stykkerne tages af til batteriet, ligge inden for blokhuset, og derhos at soldaterne, som er derpå, kommer i land, og skibsfolkene, som ikke gøres fornøden på fornævnte skibe, bruges til at besætte de andre skibe med, hvor behov gøres. Udt. i Sj. T. 28, 406. (Tr. KD. V, 285).

30. juli (Kbhvn.) Knud Wlfeld fik brev at Nørreport i København åbnes på torvedagene, at bønderne kan komme ind, dog skal der haves indseende med, at de drager ud igen i rette tid, og at det yderste stakitværk ikke oplades, men at lågen på samme port daglig åbnes om morgenen og lukkes hver aften, når folket kommer af arbejdet. Udt. i Sj. T. 28, 406. (Tr. KD. V, 285).

— Åb. brev. Eftersom fru Anne Skougaaards arvinger begærer, at hendes begravelse må opsættes nogen tid, og hendes lig stå i odel, indtil de for fjendens flåde, som ligger i nabolaget, kan få tid til at gøre begravelsen, har kongen bevilget, at begravelsen opsættes, indtil arvingerne og andre kan komme sikkert over til Malmø. Sk. R. 5, 430.

31. juli (—) Peder Jensen Smid, borger i Roskilde fik bevilling til at ægte Inger Jensdatter, med hvem han i sit ægteskab tilforn har avlet et barn, eftersom han dog har aftinget for samme forseelse. Udt. i Sj. R. 21, 378.

— Gelles Lennertson fik skibskaptajns bestalling, formula consveta, han skal have til årlig besolding 400 rdlr. og to sædvanlige hofklædninger, besoldingen begynder 7. juni indeværende år. Udt. i Sj. R. 21, 378.

— Arndt von der Kula fik brev at hidskikke så mange bøsseskytter til Tøjhuset, som kan undværes på Kronborg, der eragtes ikke så mange fornøden, som nu findes, eftersom en del grove stykker er hidført fra Kronborg. Udt. i Sj. T. 28, 406 b.

— Arndt von der Kula fik brev at tilskikke den polske gesandt, Denhoff, vildt og fersk fisk til forferskning, dersom han blev opholdt af vinden. Udt. i Sj. T. 28, 406 b.

— Jockum Giersdorph fik brev at gøre den anordning straks, at kaptajn Forbidtz' underhavende folk, af hvilke en del ligger i Christianshavn og en del i Helsingør, igen bliver samlet og skaffes kvarter og underhold i Christianshavn. Udt. i Sj. T. 28, 406 b. (Tr. KD. V, 286).

— Miss. til Vincentz Stensen og Falch Giøe Hendrichsen. For nogen tid siden er de blevet forordnet at være kommissarier på skiftet efter Sti Pors. Kongen er farer nu, at Sti Porses efterlever-

ske fru Dorette Abilgaard er forenet med arvingerne om at skifte løsrøret, hvorom adskillige poster skal indfalde, som uden dom ikke kan afstås. Da de vægrer sig ved at sentere videre end deres forrige kommission tilholder dem, får de hermed befaling og fuldmagt til at kende og dømme på alle indfaldende og for dem allerede proponerede tvistigheder og beskrive det under deres hænder og signeter. Dernæst skal de begive sig til Skouffgaard og syne og beskrive hvorledes bygningen nu forefindes, hvilket de i lige måde skal beskrive. Får den ene af dem forfald, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted. F. T. 5, 337 b. Indl. 19. juli og 4. august.

1. august (Kbhvn.) Bevilling at kongens pochelslager Henning Evyers på begæring af generalmajor Claus von Allefeld må undervise en af dennes drenge i at slå på pochlen. Sj. R. 21, 378.

— Miss. til Niels Trolle. Eftersom han har fået befaling til at kommandere en del af folket fra de skibe, der indlagdes og ikke gjordes fornøden, til batterierne langs stranden, og en del connestabler gøres fornøden hos prammene og det nye værk, eftersom første attack er at formode der, skal han kommandere en del af samme connestabler til prammene og det ny blokhus. Sj. T. 28, 407. K. (Tr. KD. V, 286). Indl. 30. juli m. bilag.

— Skrивer en og fogden i tugthuset fik brev at lade hr. Thage Thotts fuldmægtig være følgagtig til soldateskens fornødenhed i Malmø 1880 alen klæde, som nys er farvet der og ganske færdigt og tage hans bevis derpå. Udt. i Sj. T. 28, 407. K.

— Miss. til Niels Trolle. Kongen erfarer, at skadelige kommunikationer holdes med fremmede af nogle i København og Helsingør. Han skal derfor med flid lade forfare, hvad for breve, der udskikkes til vands derfra til fremmede steder, hvilke han indtil videre skal åbne, se indholdet og, om der forekommer noget magtpåliggende, underrette kongen med forderligste. Sj. T. 28, 420 b. K. (Tr.: KD. V, 286).

— Miss. til hr. Tage Tott. 1880 alen klæde er færdig her i Tugthuset, som kan bruges til soldaterne i Malmø, han skal derfor straks sende en, som kan annamme samme klæde og overføre det, så at det kan uddeles blandt soldaterne så vidt det strækker til. Sk. T. 7, 80 b. Indl. 24. juni.

— Miss. til Erich Kaas om at sidde i Fintzens Stensens sted som landsdommer på Langeland og dømme i de sager, som Findzens Stensen selv er interesseret i. F. T. 5, 339. Indl. 27. juli.

1. august (Kbhvn.) Miss. til rigens marsk. Da det forebringes, at undersåtterne i Jylland og Holsten tilføjes stor skade af fjenden, fordi salvaagvarder på adskillige steder bortføres, og da lidet kan udrettes dermed, skal han gøre den anordning, at salvaguarderne, hvor ingen tjeneste sker kongen dermed, lades i fred, og at de som nylig er taget igen stilles på deres forrige fod, at undersåtterne ikke derover skal vederfares større skade med mord og brand. J. T. 11, 154. K.

[o. 1. august] (—) Miss. til Anders Billde, hr. Mogens Kaas og Henning Valchendrop. Menige indbyggere på Lavinds andragende om den store indkvartering og anden tyngelse kan de erfare af hosføjede supplikation, de skal derfor være de fattige folk så vidt muligt behjælpelig, at de kan få nogen forlindring, og kongen for videre overløb kan vorde forskånet. F. T. 5, 339. Indl. 24. og 26. juli.

2. august (—) Ab. brev at kongen har tilforordnet Olluff Da a til Holmgård at være kommandant på Møen under den udvalgte prins Christians direktion. Det befales alvorligt alle kongens officerer og gemene soldater til hest og fods, så vel alle gevorbne som andre, som er indkvarteret på Møen eller skal indkvarteres og alle kongens undersåtter sammesteds at holde sig i god beredskab med deres heste og gevær og i alle måder være hans ordre hørige og lydige, såfremt de ikke vil straffes alvorligt og stande til rette. Sj. R. 21, 378 b. Indl. 9. aug.

— Bevilling til Chresten Andersøn at han alene med sine folk må fange fugle her i Københavns len og sætte duner i skovene dog med sådan kondition, at han, når tid er, skal skaffe fornødne fugle til hofholdningen for intet, og at han ellers for billig pris skal sælge til dem, der begærer det, og ellers fortsætte fuglefangeriet med de fornødne folk, såfremt han ikke vil have denne benådning forbrudt. Sj. R. 21, 378 b. f.

— Bestalling for denne brevviser Augustus Reibell som skovrider på Abrahamstrup. Han skal tage vare på kronens skove, så at aldeles ingen dyr lidet eller stort bliver skudt eller ødelagt. Kan han overkomme nogen, som understår sig at skyde dyr på kronens skove, eller befindes nogen med lange rør gående udenfor alfar vej i samme skove, skal han gøre sin yderste flid, at han kan blive dem mægtig og føre dem til Frederiksborg; kan han ikke blive deres overmand, skal han følge efter dem og med flid udspørge, hvem de er og give det tilkende for lensmanden uden at se igennem fingre med nogen. Er der krybskytter af almuen, som han ikke kan blive mægtig og som ikke vil følges med ham og give besked om, hvem de tilhører,

skal han have fuldmagt til at skyde et lod i dem og ikke lide skade derfor. Det er også under højeste straf forment ham uden befaling selv at skyde noget dyr. Befales det ham at skyde noget dyr, skal han gøre det med største flid og skikke det til de befalede steder. Han skal have flittig indseende med, at ingen geder holdes der, som kan løbe ind i kongens skove og gøre skade på underskoven. Finder han geder, efter at de er blevet forbudt, må han skyde dem ihjel eller lade dem drive til Frederiksborg. Træffer han hunde i kongens skove, skal han skyde dem ihjel, hvem de end tilhører. Han skal også have flittig indseende med, at aldeles intet hugges på Abrahamstrups skove uden lensmandens bevilling, og hvad der i så måder bevilges, skal han mærke, med kronen påslagen, og lade vurdere selvfjerde med skovfogden, hvor mange læs, hvert træ kan agtes for, og hver gang lade det antegne i skriverstuen hos skovfogderne. Han skal også have flittig indseende med gærderne. Han skal forholde sig efter sin ed til kongen og ingen forsømmelse tage og være lensmanden på Frederiksborg hørig og lydig. For hans umage bevilges der ham til årlig pension 16 gammel dlr., en sædvanlig hofklædning, foder og mål på en hest, og til kostpenge 4 dlr. hver måned, fra dette brevs dato, alt skal udredes af lensmanden på Frederiksborg, der skal føre det til regnskab. Sj. R. 21, 379 f.

2. august (Kbhvn.) Åb. brev at kongen har anset for godt at forordne flere landkommisariier i Sjælland, eftersom kvartererne er vidt begrebne. I den kvartal som Sigvort Vrne er tillagt, forordnes Manderup Due til Hallkier. Det befales alvorligt alle officerer og gemene soldater til hest og fods, såvel adelens som gevorbnene, som er indkvarteret i Sjælland, og også kongens og adelens udskrevne soldater og deres officerer samt alle herboende undersætter at holde sig i god beredskab med deres heste og gevær og være fornævnte Manderup Dues og Sigvort Vrnes ordre hørige og lydige i det de befaler dem på kongens vegne. Sj. R. 21, 380.

Lige sådan brev fik Peder Gersdorff at være landkommisarius i Jochum Gerstorffs kvartal.

I lige måde Erich Grubbe i Flemming Willfelds kvartal.

Sammeledes Jacob Grubbe til Kabell med Wentzell Rotkirck. Sj. R. 21, 380 b.

— Rigens admiral fik straks at kommandere til hver af prammene en god skibsløjtnant, som kan hjælpe kaptajnerne til at have god opsigt på alle ting. Udt. i Sj. T. 28, 407 K. Incl. 31. juli.

— Miss. til Manderup Due og Sigwart Vrne. Eftersom det daglig

forebringes kongen, at der er stor mangel under landfolket for officerer, sendes dem herhos Johan v. der Maus og Niels Byrgesen; hvad de har tjent for tilforn, kan de erfare af dem selv og derhos anordne, hvad de nu skal tjene for. Anlangende deres underhold, skal de indkvartere dem hos rige bondefogder nærmest muligt strandsiden, falder det bondefogderne alene for tungt at underholde dem, eller findes der ingen, hvor det gøres fornødent, kan der tilforordnes vis traktement af menige herredsbønder.

Postscriptum.

De skal straks underrette kongen, når de fornemmer noget skib eller færge i deres quartal, i synderlighed skal det have vel i agt, når vinden er således og blæser på landet, at landgang kan ske. Sj. T. 28, 407 b. K.

2. august (Kbhvn.) Lige sådan brev fik Wendtzel Rotkierck og Jacob Grubbe om Mickel Friis og Peder Serrø, Jockum Gersdorph og Peder Gersdorph om Laurentz Møller og Christian Holdtzbro, Flemming Wldfeld og Erick Grubbe om Jochum Ernst Vegner og Nicklaus Dykep. Sj. T. 28, 407 b. f.

— Rentemestrene fik brev straks at skaffe begge kaptajnerne på prammene en måneds kostpenge hver for dem selv og deres skibsløjtnant og for den kaptajn og kaptajnløjtnant, som nu ligger derpå med det kommanderede folk af Ranckheupts regiment. Sj. T. 28, 408 K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. Incl. 31. juli og 2. aug.

— Sigwartt Wrne fik brev at skifte og dele sit quartal mellem sig og Manderup Due, så hver af dem kan have tilbørlig opsigt med alting i halvparten, efterdi quartalet er så vidtløftigt, at det ikke kan betjenes vel af ham alene. Udt. i Sj. T. 28, 408 K.

— Ligeså fik Jockum Giersdorph brev at annamme Peder Giersdorph i sit quartal, Wendtzel Rotkirck at annamme Jacob Grubbe, Flemming Wldfeld at tage Erick Grubbe til sig. Udt. i Sj. T. 28, 408.

— Flemming Wldfeld og Erick Grubbe fik brev at måtte aftage og oplægge brofjælene af Huorusvedbro i Abrahamstrup len, om de fornemmer nogen fare for landgang, ellers ikke, samt at de for samme bro må lade opkaste et lidet værk til at hindre landgang, som de med forderligste kan lade forfærdige og besætte med soldater. Udt. i Sj. T. 28, 408 K.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Der er tvist om halvparten af

Kallebo tiende, som afgangne Hans Wldrick berettes at være bortfæstet til tvende personer. Dersom Jacob Isacksen Sommer, som først har fæstet samme halvpart, ikke overbevises at have gjort noget, hvormed han har forbrudt samme, er det kongens vilje, at han skal beholde den. Sj. T. 28, 408 b. K.

2. august (Kbhvn.) Claus v. Allefeldt fik brev at forhjælpe menige bønder på Amager til rette så vidt muligt og at straffe folkene enten til hest eller fods, som bevises at have tilføjet dem nogen utilbørlig gevalt. Udt. i Sj. T. 28, 408 b. K.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal gøre sit bedste for at erlange daglig kundskab om, hvor den svenske general Gustaf Horn og hans armé opholder sig, hvad han foretager sig, og om der er nogen apparentz til, at han skulle lade noget folk gå til skibs, samt om noget svensk skib befinder sig for Ystad eller Aus. Hvad kundskab han bekommer, skal han med flid forstendige kongen. Sk. T. 7, 80 b.

— Miss. til Henning Valkendrop. Da der fra tolderne i Ringkøbing skal være ankommet 1.000 rdlr. til Middelfart, skal han lade kancellibud Niels Poelsen bringe dem til København. F. T. 5, 339 b.

3. august (—) Miss. til Arndt v. der Kula. Eftersom en del af borgerskabet i Helsingør klager over, at de tribuleres af den danske præst dér med idelig stævning til at vinde deres sandhed om, hvad de har givet den tyske præst, og sligt er uhørligt og en gejstlig mand ikke sømmeligt, skal Arndt v. der Kula erfare af ham, med hvad myndighed han fordrister sig dertil og på kongens vegne tiltale ham derfor. Sj. T. 28, 408 b. f.

— Miss. til Henning Valchendrop, at han for betaling må bekomme 5 dådyr på Tåsinge. F. T. 5, 339 b.

— Miss. til Iffuer Vind om indtil bedre tilstand at aftakke arbejdsfolkene, som var bestilt til Uldrichholms bygning. F. T. 5, 340.

4. august (—) Miss. til Knud Willfeld. Kongen erfarer, at de som arbejder i det nye værk for Nørreport skal behøve fjæle til stillinger, og at der skal ligge en del af byens deler uden for Østerport i det nye værk, han skal lade fornævnte fjæle bruge dertil, indtil borgerskabets værker uden for Nørreport kommer så vidt, at de selv behøver dem. Da der også findes stor brøstfærdighed på byens volde, og de desuden ikke er sådan, at soldaterne eller borgerskabet kan bruge sit gevær, da brystværnet ikke er færdigt og der heller ikke er banquet inden til, skal han så vidt muligt tilholde borgmestre og råd, at de lader det forfærdige til deres egen defension. Der fattes også overalt på volden skansekurve, som dog ikke vel nu kan

bringes til veje, han skal i stedet hos borgerskabet skaffe så mange gamle vinfade, hele og halve tønder, som er at bekomme, hvilke han kan lade fylde med jord og sætte på voldene i stedet for skansekurve, hvor det gøres fornødent. Sj. T. 28, 409 K. (Tr.: KD. V, 286 f.).

4. august (Kbhvn.) Miss. til Iffuer Krabbe. Kongen erfarer, at Niels Krabbe befalingsmand på Halmstad har stor mangel på proviant til fæstningen og garnisonen der, hvilket dog ikke i en iil kan bringes derhen herfra. Da Iffuer Krabbe skal have god forråd, skal han straks sende 1000 tdr. korn af det, som tidligere er sendt ham herfra. Kongen vil gøre den anordning, at der med forderligste vil blive leveret lige så meget andet korn. Dersom han også af sit eget kan undsætte med fornævnte 1000 tdr. korn, skal der så snart som Niels Krabbe giver kongen underretning om dets levering gives nøjagtig forsikring og siden med forderligste god og rigtig betaling. Sk. T. 7, 80 b. f.

— Miss. til Niels Krabbe. Da kongen erfarer, at han mangler proviant, hvilket ikke så hastigt kan blive sendt herfra, er der tilskrevet Iffuer Krabbe på Varberg, som vides at have godt forråd, om straks at sende 1000 tdr. korn til fæstningens fornødenhed, som han videre kan se af hosføjede kopi af missivet. Kongen tvivler ikke på, at Iffuer Krabbe gør dette og lader Niels Krabbe dette vide, så at han kan gøre fornøden ansøgning hos Iffuer Krabbe. Sk. T. 7, 81.

5. august (—) Offue Giedde fik brev at lade det klæde som skal oversendes til Malmø garnison konvojere med et af de små orlogsskibe, og straks at kommandere nogle af kongens eller borgernes små orlogsskibe til at bemægtige sig en svensk galiot, som skal være indkommen for Landskrone, og en skude med stykker, som berettes i dag at have taget tvende skuder, efterdi det dog er skammeligt, at de med sådanne skibe skal gøre bravade. Udt. i Sj. T. 28, 409 K.

— Hendrick Ramel fik brev at lade annamme Lauridtz Søffrensen, søn af Mette Torbjørnsdatter, afgangne Lauridtz Søffrensens, i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 409 b.

— Rentemestrene fik brev at betale Engel Peiters, afgangne Peder Rasmussens, hendes husbonds resterende besoldning. Udt. i Sj. T. 28, 409 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene. Vedlagt ansøgning dat. Kbhvn. 31. juli 1645 fra Engelke Peiters, enke efter skibskaptajn i kongens tjeneste Peder Rasmussen, der for kort tid siden er død og har efterladt hende to små umyndige børn og en stor gæld.

5. august (Kbhvn.) Arndt v. der Kula fik brev at forskaffe kap-
tajn løjtnant Claus Lytticke en skude til Halmstad, som
herfra var affærdiget did. Udt. i Sj. T. 28, 409 b. K.

— Miss. til hr. Tage Tott. Da kongen erfarer, at fjenden daglig
kommer nærmere Malmø, skal han handle med borgerskabet dér
på kongens vegne, så at de af det forråd, de har, vil forstrække til sol-
daternes underholdning, dersom fjenden skulle tentere noget og pas-
sere her imellem (hvad kongen dog ikke formoder), så at intet videre
kunne komme derover. Hvad enhver forstrækker skal tillige med hvad
der allerede er forstrakt igen blive betalt og erlagt. Sk. T. 7, 81.

6. august (—) Arndt v. der Kula fik brev at have indseende med,
at alting lideligen og ret tilgår med den begyndte proces mellem den
danske og tyske præst i Helsingør, og at det med første udføres.
Sj. T. 28, 409 b.

7. august (—) Hans Lindenow fik brev at betale de skuder, som
er befragtet til at hidføre det befalede ved fra Kalundborg til Pro-
vianthuset, hvilket siden skal godtgøres ham. Eftersom en del af det
ved, som efter forrige befaling skulle sendes til Provianthuset, ikke
endnu er fremkommet, skal han skaffe det inden vinter og fragte de
fornødne skuder dertil. Lige sådan brev fik Wendtzel Rodtkierck. Udt.
i Sj. T. 28, 410 K.

— Miss. til rentemestrene. Eftersom Hans Søffrensen borg-
mester i Alborg nu har overladt kongen 278 tdr. 1 sk. havre,
tønden beregnet til 7 mrk. danske, som beløber sig til 324½ rdlr.,
er kongen tilfreds, at fornævnte 324½ rdlr. godtgøres ham i den
øksnetold, som han skulle give for de øksne han har udskibet for Ribe,
så vidt fornævnte sum kan beløbe sig af 324½ rdlr. Sj. T. 28, 410. K.
Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Arndt v. der Kula fik brev, at Niels Holgersen, kap-
tajn under Falck Lyckis regiment beklager sig over borgmester og
råd i Helsingør; han skal forfare derom, og om hustruen be-
findes at være sket nogen uret, så vidt muligt forhjælpe ham til rette.
Udt. i Sj. T. 28, 410 K.

— Arndt von der Kula fik brev at gøre den anordning, at Falck
Lycke får samme traktement hos borgerskabet i Helsingør som an-
dre oberster efter den trykte ordinans, og at han straks kontenteres for,
hvad han hidtil kan restere. Udt. i Sj. T. 28, 410 b. K. Incl. 5. og
17. aug.

— Miss. til Anders Billede, hr. Mogens Kaas og Henning Valchen-
drop. Da generalgevaldigeren klager over, at han og hans stabsfolk

ikke hidtil har fået anvist kvarter, skal de sørge for dette. F. T. 5, 340.

8. august (Kbhvn.) Konfirmation efter begæring af Gabriel Kruse til Engeltoft på Karen Lyche til Snellerøds gavebrev, hvorved hun har foræret sin gamle tro tjener Peder Christensøn og sin pige Margrete Johansdatter for deres lange, flittige og tro tjeneste en gård i Nørre Asboe herred, Torrørød, som Peder Michelsøn nu påbor, og som de efter denne dag skal nyde kvit og frit med al sin herlighed i ejendom, årlig landgilde, ægt og arbejde, stedsmål og sagesfald, vist og uvist, intet undtaget, så længe de begge lever den ene efter den andens død, at gøre sig så nyttigt som de bedst kan og vil og råde, om de selv lyster at besidde den eller at leje den til andre. I lige måde skal gården enten han eller hun er i Karen Lyches eller nogen af hendes tjeneste eller ikke, og om endskønt gården med sin herlighed kunne tilfalde nogen ved arv, mageskifte eller salg, skal den dog være dem følgagtig i begges livstid, men efter deres død komme til Karen Lyche og hendes arvinger, eller hvem der har retlighed dertil.

Gavebrevet, der er dateret Snellerød, påskedag 1642 er underskrevet og besejlet af Karen Lyche selv og hendes forældre Hans Lyche til Søegaard og Birgete Sested.

1. august 1645 har Gabriel Kruse i København underskrevet dette gavebrev, der i alle måder skal holdes af ham og hans arvinger. Sk. R. 5, 430 b. f.

— Hr. Mogens Kaas fik brev at overskikke en del folk til Korsør. Udt. i F. T. 5, 340.

— Miss. til Christian Rantzov. Da Jørgen Mardsvin til Affvindtzberg har mistet adskillige domme, tingsvidner og breve, forhvervet på Lauvind Nørre herreds ting, hvorpå der skal ligge stor magt, skal Christian Rantzov være ham eller hans fuldmægtig følgagtig med kopier af tingbøgerne, på hvad der på en 16 års tid kan være udstedt og forhørt på Nørre herreds ting anlangende ham, hans bønder og ejendom. J. T. 11, 154 b.

9. august (—) Rentemestrene fik brev at lade give hver af de bøsse-skytter, som er kommanderet til begge prammene 2 rdlr. på regnskab efter medsendte designation på dem, som er ialt 16. Deslige skal de forstrække de 6 arkelifolk, som er kommen fra svensken, på regnskab efter medfølgende fortegnelse 3 rdlr. hver. Udt. i Sj. T. 28, 410 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Reinholdt Hansen. Eftersom han har understøttet sig at protrahere justitien over den myrder, som er kommet bort, og

hverken mundtligt eller skriftligt fornummet de andre to borgmestres mening og ganske forbigået den yngste borgmester, hvis votum betyder lige så meget som hans eller de andres, men på en drengs snak givet myrderen respit, uden at høre rådmændenes betænkning, vil kongen ikke længere tilstede, at han betjener borgmesters plads. Sj. T. 28, 410 b. f. K. (Tr.: KD. V, 287).

9. august (Kbhvn.) Miss. til borgmester Hans Nickelsen og Hans Nansen. De skal erklære sig om, hvorledes det skal forstås, at de overfor en dreng har erklæret at ville samtykke i, hvad de andre gjorde i morderens ophold, skønt de ikke begærede den yngste borgmesters votum og heller ikke nogen af rådmændenes betænkende, og skønt kongen havde erklæret ikke at ville skænke ham livet. Sj. T. 28, 411. (Tr.: KD. V, 287 f.).

10. august (—) Miss. til Jochum Bech. Eftersom der er tvist om Ans kro, og 2 stedsmålsbreve er udgivet på den, hvoraf det, som Christen Hansen har forhvervet ved vrang beretning efter Jochum Bechs erklæring, er bragt til veje, skal Christen Hansen, dersom han beviser at have bygget noget og forbedret kroen, have hjælp til at få sin anvendte bekostning betalt af den, som beholder kroen, så at kongen kan være forskånet for videre overløb. J. T. 11, 154 b. f.

11. august (—) Miss. til Arndt von der Kula. Han skal tiltale den danske præst i Helsingør for bispen og provsten, om ikke han har forbrudt sit kald, fordi han har angivet den tyske præst sammesteds i kongens og rigets råds påhør for ærerørige sager, og da det samme tid blev befaleet ham at bevise det angivne, søgte han først vidnesbyrd på usædvanlig manér. Såfremt bispen mener, at den danske præst endnu kan føre sine vidnesbyrd mod den tyske præst til en vis tid, skal han lade sagen bero så længe, kan det ikke ske, skal han trænge på dommen. Sj. T. 28, 411 b. K.

12. august (—) Rigens marsk fik brev at indstille sig imod de svenske med al hostilitet til lands og vands, dog have alting i god agt indtil videre anordning. Udt. i Sj. T. 28, 411 b.

— Ligeså befaling fik kommissarierne i Sjælland, rigens admiral og viceadmiral, hr. Tage Tott og kommissarierne i Lolland.

13. august (—) Peder Giersdorph, Erick Grubbe, Flemming Wlfeld og Jockum Giersdorph fik brev straks at gøre den anordning, at Hendrick Randtzows squadron møder i Roskilde. Udt. i Sj. T. 28, 411 b. f. K.

— Hendrick Rammel fik brev at lade annamme sognepræsten i

Tingsted, hr. Oluff Thøgersen i Thigerups to sønner Anders og Jens Oluffsen i Sorø skole. Udt. i Sj. T. 28, 412.

13. august (Kbhvn.) Wendtzel Rodtkierck fik brev at lade Oluff Brochenhus bekomme en af de foler, som han tilforn har fået befaling til at afhænde for en hest, som kan være tjenlig til rustvognen, når han med vognmesterens seddel beviser, at rustvognhesten er ham tilstillet. Udt. i Sj. T. 28, 412.

14. august (—) Wendtzel Rodtkierck og Jockum Giersdorph fik brev at gøre den anordning, at adelens tvende kompagnier i Sjælland straks bliver hjemforlovet indtil videre, dog at de avoiserer officererne, at det er hans majestæts vilje, at alting dermed skal holdes i god beredskab, når igen påskes. Udt. i Sj. T. 28, 412 K.

— Miss. til Offue Giedde og Niels Trolle. Kongen erfarer, at stykkerne er taget af Trefoldighed, og at det er dem befalet med forderligste at lade dem komme på Tøjhuset, de skal derfor for visse årsagers skyld indtil anden anordning lade dem blive på prammene ved skibet, så at de om fornødent i en tiil igen kan blive lagt på skibene. Eftersom det islandske kompagni begærer konvoj til Island, skal de bruge to af fornævnte kompagnis skibe, som nu ligger i flåden og kommandere dem til at konvojere kompagniets skibe herfra til Lindesnies og derfra forføje sig tilbage igen. Sj. T. 28, 412. Indl. 14. aug.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig overfor de svenske, om de for betaling begærer noget ud af Malmø, eller nogen begærer i person at komme ind, er kongen tilfreds, at han for betaling er dem følgagtig med hvad de begærer, og hvis nogen af de højere officerer begærer det, må han lade dem komme ind i byen. Ellers skal han have alting i god agt, som tiden kræver det, så at ikke for mange på een gang kommer ind i byen. Hvis de begærer at bjerge stykker og redskab på de skibe, som er kommet på grund i sidste storm, kan han svare, at det ikke skal blive dem forment, når freden på begge sider bliver fuldkommen slutet. Sk. T. 7, 81 b.

— Miss. til Niels Krag, Erich Juell og Mogens Høeg. Da kongen erfarer, at indvånerne på Læssø beklager sig i adskillige måder, som det kan ses af hosføjede indlæg, skal de for sig stævne så vel Sten Rodsten til Lerbech som alle interesserede og forhøre, hvad de kan have at sige mod hverandre og siden gøre tjenlig

anordning, kende og dømme, så enhver kan vederfares, hvad ret er, og give det fra sig beskrevet. J. T. 11, 155. K.

14. august (Kbhvn.) Miss. til Mandrup Due og Peder Giestrup. På skiftet mellem fru Margrette v. d. Lyhe afgangne Jørgen Brochenhusis til Seber kloster og hendes børn skal der af kreditorerne moveres adskillig irring og trætte angående hendes afgangne søn Otte Brochenhus' arvedel, hvorom tilforn intet var bevist, ej heller blev der gjort nogen beretning af dem, der har forhvervet breve. De skal derfor, alle tidligere kongebreve uagtet, kende og dømme efter lov og ret i sagen. J. T. 11, 155 b.

15. august (—) Konfirmation på Roland Andersens udnævnelse til kaptajn i Meddelfahr. Ved åb. brev dateret Hindsgavl 29. juli 1645¹ gør Claus Seested vitterligt, at krigskommissarierne i Fyn, hr. Mogens Kaas, hr. Jørgen Brahe og Henning Walkendrop har mønstret Medelfahr borgerskab og begæret af Roeland Andersen, rådmænd sammesteds, at han ville påtage sig at være kaptajn over borgerskabet. Han besværede sig herover, efterdi der var en danne- mand i bestillingen, og han tilmed intet kunne have til løn for sin tjeneste. Dog tilbød han at tjene kongen og sit fædrene rige, hvor udi han kunne, og det blev endelig tilsagt ham, at han skulle være fri for skat, indkvartering og al borgerlig byens tyngde, vognægter undtaget. Claus Seested har derfor på kongelig majestæts vegne forordnet Roeland Andersen til stadskaptajn over Medelfar borgerskab. Enhver som bygger og bor i Medelfar skal være ham og hans underhavende officerer lydige på mønstring at møde og vagt og tog at forse, og borg- mestre og rådmænd skal have Roeland Andersen forskånet for forbe- meldte byens tyngde.

På begæring af Roland Andersen stadfæster kongen alle disse ord, clausuler og punkter. F. R. 4, 351 b. f. Indl.: anførte åbne br. af 29. juli 1644.

— Miss. til Iffver Vind. Han skal lade indfordre kronens visse og uvisse rente og indkomst i Lundenæs len i nærværende år og derfor gøre rigtig rede og regnskab, hvorimod kongen bevilger ham ladegårdens profit og den tiende penge af det uvisse for hans umag og til folkeløn. J. T. 11, 155 b. K.

16. august (—) Hendrick Ramel fik brev at indtage Jacob Christensen Espe og Niels Christensen Espe i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 412 b.

¹ Skal være 1644 jfr. Indl.

16. august (Kbhvn.) Knud Wldfeld fik brev at annamme 35 rdlr. af Niels Wind, hvilke han skulle indfordre af bønderne på Københavns len, som først havde fået befaling til at forfærdige det nye værk ved Vartov, og siden tilstille Erick Mickelsen pengene, dersom han bevisliggør, at værket har kostet ham 35 rdlr. mere, end han har bekommet. Udt. i Sj. T. 28, 412 b. (Tr.: KD. V, 288).

— Niels Wind fik brev med forderligste at lade indfordre af bønderne på lenet, som skulle forfærdige det nye værk ved Vartov, 35 rdlr. som er gået til, ud over, hvad bønderne gav, og levere dem til Knud Wldfeld. Udt. i Sj. T. 28, 413. K.

— Byfogeden Claus Raffn fik brev at tiltale Niels Hansen rådmænd for borgmestre og råd til at erfare med hvilken autoritet han har understøttet sig extrajudicialiter at eksaminere Maren Ernsts i de sager, som angår andres ære og gode navn, når de, hvem det angik, hverken var stævnet eller kaldet. Udt. i Sj. T. 28, 413. (Tr.: KD. V, 288).

— Miss. til Niels Krabbe. Borgerskabet i Halmstad andrager, at der til mandtalspenge af dem, deres hustruer og børn over 15 år fordres 1 rdlr. af hver person. Der sendes ham herhos en designation, hvorefter han skal lade samme mandtalspenge oppebære, da kongen ikke begærer mere af dem end af borgmestre, råd og menige borgerskab i de andre købstæder, nemlig 1 rigsort af hver af dem, deres hustruer, børn og andre i deres huse over 15 år. Dersom der findes mere i den anden ham tilsendte designation, skal han ikke rette sig derefter, anseende det er forskrevet. Sk. T. 7, 82.

— Henrich Jensøn landstingshører i Viborg fik brev på en tiende af Wore og Røding sogne efter sin formand, afgangne Peder Bertelsen. Udt. i J. R. 10, 365. Incl. 16. aug.

— Miss. til fru Ide Lange. Da kongen har erfaret, at befalingen for nogen tid siden til Peder Lange til Kiergaard om at påtage sig værgemålet for hendes døtre jomfru Susanne og jomfru Margrette Juell formedelst Svenskens uformodelige indfald i landet ikke er blevet efterkommet, skal hun med aller første, på det at kongens vilje kan efterkommes, overlevere det jordegods og løsøre, som er tilfaldet døtrene, og som hun hidtil har haft under sit værgemål, til samme Peder Lange i nærværelse af Niels Kragh til Trudsholm, befalingsmand på kongens gård Lund i Mors, og Erich Juell til Hundsbech, landsdommer i Nørrejylland, til hvilken tid og sted de forelægger hende, med de regnskaber, hun bør gøre, og hvad andet mere som hører til værgemålet. J. T. 11, 156.

16. august (Kbhvn.) Miss. til Niels Krag og Erich Juell. Peder Lange til Kiergaard¹ har andraget, hvorledes han for nogen tid siden har fået befaling til at påtage sig værgemålet for sin søster fru Ide Lange afgangne Jens Juls til Vosborg, hendes døtre jomfru Susanne og jomfru Margrette, men at samme værgemål formedelst Svenskens indfald ikke har kunnet efterkommes til den bestemte tid. På Peder Langes begæring skal de derfor, efter at være hjemkommet i landet, stævne parterne, være til stede ved værgemålets overlevering, og bilægge eller dømme, dersom tvistighed kunne indfalde og give det fra sig beskrevet. Dersom den ene ikke kan møde, skal den anden have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig. J. T. 11, 156 b. f.

18. august (—) Hr. Mogens Kaas, hr. Thagge Thott, hr. Christopher Wldfeld og Hannibal Sehested fik brev med forderligste at forføje sig til København. Udt. i Sj. T. 28, 413. K.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz. Eftersom det andrages, at Mickel Mortensen, forrige færgemand i Vordingborg, skal have påtaget sig værgemålet for nogle af sine umyndige søskende og til sig annammet deres arvelod, som er tilfaldet dem efter deres fader Morten Suerrig, og efterdi han nu er geråden i ulejligheder skal Frederick Reedtz til 26. august førstkommande fordrø børnenes næstbeslægtede så vel som Mickel Mortensens broder Frederick Mortensen, boende i Gaffns færgesgård, til København og tilholde Mickel Mortensen til den tid at gøre rigtig rede og regnskab for fornævnte børnegods og formynderskab; og dersom han da efter rigtig overslag befindes at blive børnene noget skyldig i kapital eller rente, straks at erlægge det til børnenes næste slægt, som kan eragtes dygtigst til at forestå det til deres bedste og fremtarv. Sj. T. 28, 413.

— Lensmændene over al Danmark fik brev at tilholde borger og bønder hver i sit len, at de med forderligste giver fra sig under deres hænder, rigtig og klart specificeret, hvor meget der af dem hidtil er blevet givet og forstrakt til soldaterne til hest og fods så vel som høje og nedrige officerer, som har været indkvarteret hos dem. Udt. i Sj. T. 28, 413 b. f. K.²

¹ I margin er skrevet ... Feb.: Ao. 1648 Hermand Kaasis schrift. ² K. har et i T. udeladt Postscriptum: at i fornævnte afregning skal specificeres hvert kompagni, og hvor meget officererne for sig og de gemene knægte for sig har bekommet. Lensmanden skal med forderligste indsende en kopi til kancelliet og selv beholde en anden til efterretning.

18. august (Kbhvn.) Arndt von der Kula fik brev at undersøge, hvad de høje og nedrige officerer i Helsingør andrager, og gøre sådan anordning, at hans majestæt kan være forskånet for videre klage. Udt. i Sj. T. 28, 414. K.

19. august (—) Hr. Frederick Reedtz fik brev at gøre den anordning, at alle som har ejendomme i Vordingborg, som de ikke nyder pro officio, holder indkvartering og udstår anden borgerlig tyngde for deres kvota, enten deres gårde og våninger står øde og tillukte eller ikke, såfremt de ikke vil have dem ganske forbrudt. Udt. i Sj. T. 28, 414 K.

— Brev til samme af samme indhold angående Næstved. Udt. i Sj. T. 28, 414 K.

— Miss. til alle lensmændene, at da der er stort forråd af alle slags korn, smør og fede varer, har kongen og rigsrådet, som er til stede, anset for godt at optage det almindelige forbud på udførsel, så at enhver indtil videre må sælge alle slags korn, smør og andre fede varer til fremmede eller selv udskibe og henføre det på fremmede steder. Efterdi undersåtterne i denne tid har lidt stor skade på øksne, heste, hopper og får, og endnu større var at formode, dersom det blev enhver tilladt at udføre dem, har kongen og rigsrådet fundet det rådsomt, at gøre et generalforbud, lensmanden skal i sit len have flittig indseende med, at ingen heste, hopper, græsøksne, ungt kvæg, magre svin og får udføres til fremmede steder.

Herhos følger også kongens åbne mandat anlangende snaphaner, som han på tilbørlige steder skal lade forkynde og siden overholde som vederbør. Sj. T. 28, 414 b. f. K. (se CCD. V, 667). Indl. 29. aug.

— Åb. brev til lensmændene. Eftersom fred igen er stiftet mellem disse nordiske riger, befaler kongen alle undersåtter, især dem som på skovene og andetsteds har ladet sig bruge som snaphaner, fribyttere, dragoner eller under andet navn mod de svenske, under højeste straf at entholde sig fra al fjendtlighed ikke alene mod de svenske, men også fra al videre forsamling på skovene og andetsteds og omripen i landet, undersåtterne til besvær. Sj. T. 28, 415 K. (Tr.: CCD. V, 469 med datering 20. august efter orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IX og samtidigt tryk).

— Rentemestrene fik brev at betale nærværende skippere Jon Jensen og Peder Pedersen af Calsund 155 rdlr. for 920 læs ved, de har nedført beregnet 12 sk. på hvert læs efter hosføjede

designation underskrevet af proviantskriveren. Udt. i Sj. T. 28, 415 b.

19. august (Kbhvn.) Miss. til byfogden. Kongen erfarer, at der løber mange kvindfolk omkring i København, så vel som uden for; under det skin at de har frugt at sælge, bedriver de letfærdighed med karlfolkene. Byfogeden skal have flittig indseende dermed, og lade dem, der herefter understår sig at gøre sådant, sætte i stadskælderen nogle dage på vand og brød, andre til afsky. Frugt skal herefter sælges på de steder og af dem, som tilforn altid har været brugeligt. Sj. T. 28, 415 b. (Tr.: KD. V, 288 f. og CCD. V, 468).

— Miss. til Gregers Krabbe og Mogens Billde. Da generalforbud på heste, hopper, græsøksne og andet kvæg er befundet rådsamt og påbudt, skal de overalt i deres len have god og flittig indseende med, at ingen sådanne udføres af riget. J. T. 11, 157.

20. august (—) Miss. til Niels Trolle og bispen. Eftersom der er adskillige trætte mellem den danske og tyske præst i Helsingør, hvorom de begge personlig har været i rette for kongen og rigsrådet og har fået befaling til med forderligste at udføre sagen mod hinanden, hvilket dog endnu ikke er sket, skal de, da kongen vil have sagen til ende, lovlig indstævne begge parter for sig her i byen og med flid overveje begges dokumenter, og siden kende og dømme som de agter at forsvare det; således også især om mag. Peder Langhe ikke har forbrudt sit kald dermed, at han på usædvanlig manér har villet føre vidnesbyrd i den sag og ikke fulgt den lovligen på de steder, hvor begges ret faldt. Sj. T. 28, 416. K.

— Miss. til Arndt von der Kula. Herhos sendes kopi af miss. til Niels Trolle og dr. Jesper Brockmand. Han skal til 25. august tiltale den danske præst i Helsingør for mag. Enewold sognepæst i Roskilde, tilforordnet i provstens sted, her i København, til at dømme i tvistighederne mellem den danske og tyske præst, således også om den tiltale, han efter kongens befaling kan have på dennes vegne, hvor de da begge har at undgælde efter ordinansen. Siden har han at indstævne samme sag for Niels Trolle og dr. Jesper Brockmand og hente endelig dom i København 28. august, at sagen en gang for alle kan komme til ende. Sj. T. 28, 416 b. f. K.

— Miss. til bispen. Han skal lade forbyde den danske præst i Helsingør prædikestolen, indtil han har udført sagen med den tyske præst, efterdi han ikke har efterkommet det, som blev ham befalet for retten, at han skulle udføre sagen på de steder, hvor begges ret falder, men søgte andre veje og tilmed prædikede i den

tyske kirke, uanset det hang i trætte, om han var berettiget dertil. Sj. T. 28, 417. K.

20. august (Kbhvn.) Ab. brev om indstilling af fjendtlighed mod Sverige. Se: 19. august.

21. august (—) Ludvig von Vithen fik skibskaptajns bestalling forma solita og skulle årligt til pension have 200 cour. dlr. og sædvanlig hofklædning på sig selvanden fra brevet dato. Udt. i Sj. R. 21, 380 b.

— Niels Trolle fik brev at hidskikke en bonde i god forvaring, som erfares at have sat sit barn, før det blev døbt, at ride på en hest, hvilket barn også siden er blevet brugt uden og indenbys til at sætte på kvæg, som var sygt, hvorom hr. Erick Andersen, præsten i Gadstrup kan gøre videre underretning, eftersom det er i hans sogn. Det skal med flid forfares, hvorledes det forholder sig dermed. Udt. i Sj. T. 28, 417. K.

— Kommissarierne i Sjælland fik brev at hjemforløve kronens så vel som adelens udskrevne soldater i Sjælland, som har ligget på strandvagt og ellers været indkvarteret andetsteds, med officerer indtil videre. De skal også med forderligste gøre rigtig afregning med de officerer, som er gevorben under adelens kompagnier til hest, for hvad de hidtil har fået til underhold, da de herefter ikke mere skal have frit kvarter hos borgerskabet, da adelens to kompagnier til hest i Sjælland er hjemforløvet. Udt. i Sj. T. 28, 417 b. K.

— Rentemestrene fik brev straks at give kaptajnen og løjtnanten på St. Peder, som nylig fra svensken er løskomne, henholdsvis 100 og 50 rdlr. af deres resterende besoldning. Udt. i Sj. T. 28, 417 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.¹

— Wendtzel Rodtkierck fik brev at lade udvise Dionysius von Pudeweldts til Gram en plads i slotskirken på Antvorskov, hvor han måtte nedsætte sine to døde børn, indtil det faldt ham belejligt at føre dem andetsteds hen. Udt. i Sj. T. 28, 417 b.

— Jægermester Hans Diebholt fik brev at lade mag. Hans

¹ Vedlagt en af Knud Kristensen i Klædekammeret 21. august 1645 underskrevet oversigt over deres tilgodehavender, hvoraf det fremgår, at skibskaptajn Johan Koppén, som har sejlet med St. Peder af Nyborg, og som i årlig løn har 200 kurantdlr., har 200 kurantdlr. til gode i Klædekammeret for 1 år fra Mikkelsdag 1644 at regne, og at hans løjtnant Ludwigh von Witten, som er antaget 3. maj 1645 med 150 kurantdlr. om året, har fået ½ års løn på regnskab, da han sejlede ud, hvilke er fortjent til Mikkelsdag 1645.

Suega¹ på begæring få to store dyr til hans bryllup, dog at det haves vel i agt, at dyrene tages, hvor det er vildtbanen mindst til skade. Udt. i Sj. T. 28, 417 b. f.

21. august (Kbhvn.) Miss. til hr. Tage Tott. Han skal på kongens vegne handle med borgerskabet i Malmø, om at de endnu en tre ugers tid vil underholde soldaterne, kongen vil imidlertid være betænkt på midler, hvorved borgerskabet kan blive erlediget fra sådan tyng. Sk. T. 7, 82.

22. august (—) Miss. til hr. Mogens Kaas. Da en del af kongens tøj står på Nyborg slot, skal han med forderligste forskafe det over til Korsør slot, hvorfra kongen vil lade det hente ved en af sine een-spændere. F. T. 5, 340 b.

— Miss. til Kansler Reffuenlow. Hvad hr. Neels Sars har andraget, kan ses af hans supplikation, og da kongen af hr. Jørgen Brahes påskrift erfarer, at hr. Neels' formand for betaling har bekommet de ønskede 20 læs ved af Haderslevhus' skove, må han, indtil anderledes forordnes, årligt bekomme 20 læs ved ligesom formanden, dog at det udvises af det fuornede ved, og mod betaling. J. T. 11, 157. K.

23. august (—) Niels Trolle fik brev straks at lade give hver af de bådsfolk og soldater, som var på St. Peder og nylig var kommet løs fra svensken 2 rdlr. Udt. i Sj. T. 28, 418 K.

— Miss. til hr. Tage Tott. Da han for adskillige årsagers skyld ikke kan komme fra Malmø, er kongen tilfreds at han bliver der en 8 dages tid, indtil han har sat alting der i god orden. Sk. T. 7, 82 b.

24. aug. (—) Åb. brev. Dionysius von Pudevells, kongens råd andrager, at tvende af hans børn er afgået ved døden medens han var forhindret af kongens hverv og bestilling i straks efter forordningen at lade gøre deres begravelse, som han ville. På hans begæring tillader kongen derfor, at han gør børnenes begravelse i København, når det ham lyster, uanset, at de en rum tid har stået oven jorde. Sj. R. 21, 380 b. f.

— Miss. til Wendtzel Rodtkierck. Han begærer penge til at købe øksne til Antvorskov ladegård; kongen vil imidlertid ikke lade nogen stalde der i år men bortforpagte foringen til dem, som vil give mest. Sj. T. 28, 418 K.

25. august (—) Forleningsbrev til fru Rigidtze Grubbe, afgangne Hans Vldrick Gyldenløffvis, på Hven med tilliggende bønder og tjenere, vist og uvist, intet uden skatten alene undtaget, kvit

¹ Zoëga.

og frit, så længe hun sidder i enkesæde, dog således at hun skal holde bønderne ved lov og ret og ikke uforrette nogen af dem mod loven eller jordebogen, ej heller i nogen måde foretage nogen fornying med bønderne. Sj. R. 21, 381.

25. august (Kbhvn.) Bevilling for Esaias Burserus at han alene må anrette og holde et apotek ved det kongelige adelige akademi i Sorø og sælge allehånde speceri og krydderi. Han skal dog være forpligtet til altid at have forråd af gode, friske og ustraffelige medikamenter og andre varer, som bør findes i et velforordnet apotek, og uforfalskede speceri, og sælge det til hvem, der behøver det for en billig og lidelig værd. For at alt skal have des bedre skik, skal han være forpligtet til altid at holde en dygtig apotekersvend. Herhos tillader kongen ham at holde rhinskvin, spansk vin, mjød og brændevin, hvoraf der bevilges ham 5 amer rhinskvin og 1 stk. spansk vin sise frit om året, samt at den hustru, han nu har, må beholde apoteket, dersom hun overlever ham, efter forskrevne privilegier eller oplade det til hvem hun lyster. Sj. R. 21, 381 b. Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede.

— Hendrick Ramel fik brev at indtage Thomas Pedersen, søn af afgangne hr. Peder Thommesen sognepræst til Krop og Mørup, i Sorø skole, når han søges og plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 418.

— Ab. brev. Knud Gabriel til Julerød, der i langsommelig tid har været landsdommer i Halland, kan nu ikke længere betjene sin bestilling, eftersom Halland i denne sidste fredsforhandling er overleveret pantvis til den svenske krone, og efterdi han i samme bestilling har forholdt sig troligen og flittigt efter sin ed, vil kongen nådigst have ham dimitteret. Sk. R. 5, 431 b.

26. august (—) Wendtzell Rodtkierck fik brev at lade Otte Kragh på hans anmodning være følgagtig to heste på eet hår til vognheste af dem, som skal udmunstres enten til rust- eller postvognheste, eftersom han har tilbudt i stedet at levere to dygtige heste dog ikke af lige hår til kongens vognmester her. Udt. i Sj. T. 28, 418.

— Knud Wildfeld fik brev at gøre afregning med oberst Anders Spang og hans underhavende folk og siden aftakke dem. Udt. i Sj. T. 28, 418 b. K.

— Jockum Gersdorph fik brev at måtte forløves fra sin kommissariatsbestilling, efterdi strandvagterne er afskaffet og intet videre fjendtligt er at forvente.

Lige sådan brev fik også Peder Gersdorff. Udt. i Sj. T. 28, 418 b. K.

26. august (Kbhvn.) Miss. til Christopher Steensen. Efter ansøgning bliver han hjemforlovet, da strandvagten er afskaffet. Sm. T. 6, 560.

— Miss. til Borcher Rud, Papenhemb og Erich Rosenkrantz. Prins Christian har begæret af rigens marsk Anders Bilde, at de to kompagnier af det gamle regiment, hvilke forleden år fra Fyn blev overskikket til Lollands defension, nu igen måtte revoceres. Da kongen erfarer, at Fyn ej kan tåle videre indkvartering, end det allerede har, skal samme to kompagnier og hvad andet folk som endnu ligger i Lolland indtil videre forblive der, hvilket de har at forstændige højbemeldte hans kærlighed. Sm. T. 6, 560 f.

27. august (—) Arndt v. der Kula fik brev at antage en kulbrænder, som kan brænde så mange kul, som gøres behov til distilleren og mester Caspars forretning. Han skal skaffe kulbrænderen så mange forvorne træer og el, som gøres fornøden, hvor det kan være skoven til mindst skade, og lade kullene indbringe. Sj. T. 28, 418 b. K.

28. august (—) Ab. brev. Jørgen Kruse til Hiermsløffgård, der er til sinds med forderligste at gøre sin datter, jomfru Else Kruses bryllup her i København, har anholdt om at måtte lade dette ske hjemme, fordi han ikke kan celebrere det med sådan ceremonier og på den manér, som ellers er brugeligt, hvilket kongen af synderlig gunst og nåde tillader. Sj. R. 21, 382.

— Offue Giedde og Niels Trolle fik brev at kommandere med forderligste to af kongens covardiskibe til Øsel, et til Varberg, et til Halmstad og et til Gulland til at indtage, hvad lensmændene efter fredsfordragets indhold er befalet og bevilget at hidføre derfra, når fornævnte lande og fæstninger bliver overleveret til dronningen af Sveriges fuldmægtige. Udt. i Sj. T. 28, 418 b. f. K.

— Niels Trolle fik brev at med forderligste hidskikke den kvinde i hans len, hvis barn blev brugt til at læge kvæg samt barnet, eftersom manden allerede skal være hidkommen, på det man al sagens beskaffenhed desbedre kan erfare. Udt. i Sj. T. 28, 419.

— Manderup Due fik brev at måtte forløves fra sin kommissariatsbestilling.

Lige sådan brev fik Oluff Daa at forløves fra sin kommandantbestilling på Møen. Udt. i Sj. T. 28, 419. K.

— Knud Wldfeld fik brev at gøre afregning med oberstløjdt

nant Hendrick Sandberg og hans underhavende officerer og siden aftakke dem så vel som hans ganske regiment, og at han straks skulle give hver officer en halv måneds sold på hånden og hver af knægtene en halv rdlr. Udt. i Sj. T. 28, 419. K.

28. august (Kbhvn.) Jochum Giersdorph fik brev at gøre den anordning, at det hø, strøelse og havre, som skal gives af bønderne til rytteriet i Køge, leveres borgmester og råd, at de kan uddele det til enhver, eftersom de har indkvartering. Udt. i Sj. T. 28, 419 b. K.

— Dr. Niels Fosses enke fik forlov at lade sin husbonds lig overføre fra København til Lund og begrave der i kirken. Udt. i Sk. R. 5, 431 b.

— Miss. til Iffuer Krabbe om at sende med et vist bud tvende kgl. missiver iligen ved nat og dag til Hannibal Sehested. Sk. T. 7, 82 b.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Eftersom Halland nu med forderligste skal overleveres til de svenskes fuldmægtige, skal han 16. september overlevere Varberg fæstning og len til hendes kærlighed dronningen af Sveriges fuldmægtige. Jordebøger og anden efterretning lenet tilhørende skal i lige måde overantvortes, medens det artilleri og krigsmunition, som findes på Varberg slot, det være sig stykker, musketter, sidegevær, lunter, krudt, kugler, proviant eller andet sligt, såvelsom klokkerne og det træboskab, som agtes tjenligt, skal skikkes til København, hvortil kongen vil fremsende skuder og skibe, såfremt der ikke er nok hos ham selv. Det korn og proviant, der er i behold, skal også føres hid med skib. Dog er kongen tilfreds, at der tilstilles borgerne igen deraf, så vidt som de har forstrakt til fæstningen. Dersom han kan sælge noget deraf til visse folk, er kongen tilfreds, dog skal han have vel i agt, at han får rigtig betaling. Restancen i lenet har han at indkræve inden. Hvad krigsfolket vedkommer, vil kongen, at det gevorbne tyske folk så vel som de danske officerer, som duer noget og ikke har hjemme deroppe, eller vil blive i tjenesten der, skal skikkes hid til skibs, hvortil kongen i lige måde vil fremsende skuder og skibe. De andre officerer skal betales med restsedler, og de gemene danske soldater afskaffes og forløves, at drage hvor dem lyster, eller dersom nogen af dem kunne behøves længere i tjenesten og vil lade sig understikke, skal det være dem frit at komme hened. Det ved, som er i forråd, må enhver bortføre med eget skib med den kondition, at de leverer halvparten deraf på Provianthuset, og selv beholder den anden halvpart. Sk. T. 7, 82 b. f. Incl. 19. aug.

— Miss. til Niels Krabbe. Eftersom Halland med forderligste

til de svenskes fuldmægtige skal overleveres, skal han 16. september overlevere Halmstad fæstning og len til hendes kærlighed dronningen af Sveriges fuldmægtige samt overantvorte hvad jordebøgger og anden efterretning, der tilhører lenet ... o. s. v. som missivet til Iffuer Krabbe. Sk. T. 7, 83.

28. august (Kbhvn.) Miss. til kommissarierne i Fyn. Borgmestre og råd i Nyborg har andraget, at borgerskabet der skal være besværet for meget med indkvartering, de skal derfor udtage et kompagni til hest af byen og indkvartere det andetsteds på Fyn. hvor det er til mindst besvær. F. T. 5, 340 b. f.

— Christen Matzøn fik bevilling at en af hans sønner må bekomme hans gård efter hans død for sædvanlig fæste og årlig afgift med sådan vilkår, at han vel skal opbygge gården, eftersom den er brøstfældig, og at den af sønnerne, som bekommer gården, skal være forpligtet til at holde den ved magt, yde den årlige landgilde og retlighed i rette tid og ellers gøre og forrette, hvad lensmanden på kongelig majestæts vegne befaler. Udt. i J. R. 10, 365.

29. august (—) Åbne breve, et til tolderne i Sundet og et til toldereren i Nyborg. I den accord, som nylig er afsluttet mellem kongen og de høje og mægtige Generalstater, har disses gesandter besværet sig over at noget skulle udgives af de udenlandske, som passer Sundet, for fyring. Da gesandterne ikke havde fuldmagt til at forstå sig samme fyringspenge, har kongen anset for godt ganske at afskaffe fyringen efter denne dag, hvilket skal notificeres alle og enhver. Sj. R. 21, 382. (Tr.: CCD. V, 470).

— Miss. til Jockum Giersdorph. Eftersom han anfører at have fået befaling anlangende hør, strøelse og havre, hvormed bønderne skulle komme borgerskabet til hjælp, og der nu klages af borgerskabet i København og Køge, at det ikke er efterkommet, skal han have indseende med, at det iværksættes, at kongen kan være forskånet for videre overløb. Sj. T. 28, 419 b. K.

— Miss. til Arndt v. der Kula. Der skal ikke længere holdes nogen fyring nogetsteds. Han skal derfor foreholde fyringsforvalteren Peder Jensen i Helsingør sådant, at han kan vide at rette sig derefter. Det åbne brev om fyringen, som sendes ham, har han at lade forkynde og publicere. Sj. T. 28, 419 b. f. K. (Se: CCD. V, 470).

— Miss. til tolderne i Sundet. Kongen vil ikke længere underholde nogen fyring, de skal derfor lade skibene passere gennem Sundet fri for fyringstold. Sj. T. 28, 420 K. (Se: CCD. V, 470).

— Miss. til Niels Krabbe. Efter det med de svenske på grænserne

oprettede fredsfordrag, hvis extradition på begge sider skal ske på grænserne 13. september, skal alle fanger på begge sider løsgives uden nogen rançon, kosts eller underholdnings erlæggelse, hvorefter han har at rette sig. Sk. T. 7, 84.

29. august (Kbhvn.) Lignende miss. til Iffuer Krabbe. Sk. T. 7, 84.

— Miss. til Ebbe Wilfeld. I det sidste fredsfordrag mellem kongen og hendes kærlighed dronningen af Sverige, som 13. august er gjort og oprettet, er det således forafskediget, at Øsel med fæstningen Arensborg og alle underliggende byer og stæder 31. oktober skal overleveres bemeldte hendes kærlighed til evindeligt ejendom. Han skal derfor ikke alene intet fjendtligt i nogen måde lade tentere, men til samme dag og tid oplade og overlevere til bemeldte hendes kærligheds fuldmægtige Øsel med Arensborg og alle underliggende byer og stæder samt al fornævnte lands, fæstnings og byers rette tilbehør. I lige måde skal han overantvorte de jordebøger, breve og dokumenter der samme steds findes og tilhører samme lands lejlighed, indkomst og justitie. Dog skal det vel haves i agt, at alle mobilier stykker, munitio og proviant, som tilhører kongen eller kronen, ham selv eller nogen der på landet, frit og ubehindret må udføres efter fornævnte freds afhandling, han skal derfor lade føre derfra, hvad der tilhører kongen og kronen. Da det også lettelig kunne ske, at hendes kærligheds fuldmægtige og folk formedelst storm eller andre årsager kunne ankomme did under landet inden 31. oktober, er det, efter den afsked der er gjort i fredsfordraget, kongens vilje og befaling, hvis de ankommer to eller tre uger før den angivne tid, at han lader dem komme i land og akkomodere med kvarter og anden nødtørft til overleveringen kan i værk stilles på den bestemte dag. Skulle det hændte, at dronningen i Sveriges fuldmægtige ikke så just til den bestemte tid ankommer men nogle dage derefter, skal sligt dog ikke hindre, at landets og fæstningens overlevering i værkstilles. Da kongen erfarer, at nogle nygevorbne folk er ankommet der, skal han straks aftakke dem, hvortil kongen har anset for godt, at det korn, der er i forråd, sælges så vidt muligt. Dersom det ikke strækker til, skal officererne contenteres med restsedler. Kongen har også ladet opskikke to skibe, der skal bruges til den fornødne udførsel. Sk. T. 7, 84 f.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Kongen har besluttet at afskaffe al fyring efter denne dag, han skal derfor tilholde toderen, at han, når skibe herefter passerer Bæltet, lader dem fri for fyringstolden. Samtidig fremsendes det åbne brev om fyringen, hvilket skal publiceres. F. T. 5, 341. (Se: CCD. V, 470).

30. august (Kbhvn.) Erick Grubbe fik brev at være entlediget fra sin landkommissariats bestilling. Udt. i Sj. T. 28, 419.

— Miss. til Sigwart Wrne. Eftersom han begærer at vide, hvorledes han skal forholde sig med de regimentstykker, munitio og konstabler, som er sendt ham fra København, skal han med forderligste tilbageskikke fornævnte bøsseskytter og tvende regimentstykker og øvrige ammunition til kongens tøjmaster her og tage hans bevis. De 6 jernstykker, som han beretter tilforn har været ved lenet, må forblive der. De 120 musketter, som tilforn skal have været forvaret i Store Hedinge kirke og som i denne tid er uddelt til bønderne, skal igen ophænges der. Sj. T. 28, 420. K.

— Hendrick Blomme fik brev at gøre den anordning at den tvistighed, som er Reinholt Hansen og Philip Dittenhamer herold imellem, med forderligste bliver dømt ved hofretten. Udt. i Sj. T. 28, 420 b.

— Miss. til Oluff Brockenhus og Arndt von der Kula. Eftersom oberst til fods Falck Lycke andrager, at der er trætte mellem ham og borgmester og råd i Helsingør, og derfor begærer kongelig befaling til dem om at adskille de tvistige punkter, skal de med forderligste indstævne parterne for sig, forhøre de dokumenter og beviser de på begge sider kan have, og kende og dømme som de agter at forsvare det. Hvad de således kender, skal de give fra sig beskrevet. Sj. T. 28, 446.¹ Indl. 29. aug.

— Miss. til Patrich Dumber. Han skal med det skånske folk, såvel kongens egne udskrevne som adelens, som nu ligger i Halmstad, marchere til Engelholm og der licentiere fornævnte soldater. Han skal dog gøre den anordning, at officererne tager vare på geværet, at intet deraf bortkommer, og ellers i nedmarchen lader have god indseende med, at ingen desordre sker. Sk. T. 7, 83 b.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. I det sidste fredsfordrag mellem dronningen af Sverige og disse riger er det blevet således forafskediget, at Gulland med Visby og alle underliggende byer og stæder skal overleveres hendes kærlighed til evindeligt ejendom 31. oktober. Han skal derfor ikke alene intet fjendtligt lade tentere [o. s. v. som i missivet til Ebbe Wlfeld indtil sætningen „Da kongen erfarer, at nogle nygevorbne folk.“ Hvor der i stedet fortsættes:] Dersom noget fremmed gevorbent folk findes der på landet, skal han straks af-

¹ Indført mellem breve af 30. september.

takke dem. Kongen har ladet opskikke to skibe, der kan bruges til den fornødne bortførsel. Sk. T. 7, 85.

30. august (Kbhvn.) Miss. til Niels Krabbe. Eftersom han har fået kongens befaling om at forløve de i Skåne udskrevne soldater, som findes i Halmstad, skal han lade dem, såvel kongens som adelens, først marchere til Engelholm og siden licentiere der. Dog skal der gøres den anordning, at officererne tager vare på geværet. I øvrigt skal han i alle måder rette sig efter kongens forrige befaling. Sk. T. 7, 85 b. f.

— Miss. til Jochom v. Bochuolt og Hening Pouisch. Laurits Skinkell til Gørskoff har efter anmodning fået bevilget, at jomfru Heluig Gyldenstiern, hvis værge han hidtil har været, må forestå sit værgemål selv. De skal derfor være til stede, når værgemålet overleveres, og til vitterlighed medbesegle den kvittering, hun giver ham derpå. F. T. 5, 341 b.

31. august (—) Bevilling for jomfru Helwig Gyldenstjerne til at være sin egen værge og oppebære indkomsten af sit eget gods, dog skal hendes rette lavværge have indseende med, at hun ikke henvender det til uvisse, og at hun ikke sælger noget deraf uden hans vilje og samtykke. F. R. 4, 352 b.

2. sept. (—) Otte Brahe Steensen fik brev at levere 1.000 rdlr. snarest muligt af den kontribution, han for sin person har lovet kongen og kronen, til Knud Wldfeld til det jyske regiments aftakning. Udt. i Sj. T. 28, 421 K.

— Rentemestrene fik brev straks at levere Knud Wldfeld 1.200 rdlr. af de allerede indkomne skatter, hvilke skal anvendes til at erholde garnisonen i Malmø. Udt. i Sj. T. 28, 421 K.

— Knud Wldfeld fik brev straks at overskikke til Malmø garnison de 1.200 rdlr. så snart han får dem af rentemestrene. Udt. i Sj. T. 28, 421 K.

— Miss. til Malte Juel. Så snart ratifikationen er overleveret på grænsen, skal han forløve og demittere de fire landkompagnier, der ligger i Christianstad, officererne skal han lade forblive der i fæstningen til videre afregning. Sk. T. 7, 86.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Eftersom han tilforn har fået kongens befaling, dateret København 20. januar 1643, anlangende femten tusind lægter hver 8 alen lang, som han skulle lade hugge på Gulland og siden underrette admiralen på Bremerholm om, ved hvilken havn de lå, at han kunne lade dem hente og bringe til kongens slot Nykøbing, til en dyrehave, som der skulle forfærdiges, og

da kongen ingenlunde tvivler på, at han forlængst har efterkommet denne befaling, og at lægterne er i beredskab, skal han gøre sit bedste for at bringe dem med sig her ned. Sk. T. 7, 86.

3. sept. (Kbhvn.) Åb. brev. Adelens nu forsamlede deputerede har i deres indlæg af 15. august begæret, at kongen bevilger, at der af adelen i hver provins måtte vælges et vist antal landkommissarier, som skal præstere kongen fidelitatis juramentum, og en gang om året eller oftere samles med rigens marsk og de andre i provinsen bosiddende af rigens råd og tage i agt, hvad der bedst kan ske til kongens og rigets tjeneste og landets defension og bedste, samt fornemme hvad nogen, af hvad stand det kan være, kan have at foregive, og siden troligt andrage det for kongen og til det bedste befordre. Ligeledes at kongen vil forøge rigsrådets tal til 22 af rigets indfødte adel, og tilstede, når en afgår ved døden, at to præsenteres af provinsens råd, landkommissærer og adel, blandt hvilke kongen vil udvælge en; samt mere som ridderskabets indlæg indeholder. Eftersom kongen fra sin første regeringstid ikke har ladet sig noget være mere magtpåliggende end undersåtternes velfærd og landenes og rigernes bedste, og aldrig har ladet noget mishage sig som kunne geråde fædrelandet til velstand og undersåtterne til bedste, har kongen erklæret sig som følger:

Kongen billiger, at der forordnes landkommissarier i hver provins, 4 i Jylland, 2 i Fyn, 2 i Sjælland, 3 i Skåne og Blekinge og 1 i Lolland. Adelen må i hver provins votere om, hvem der er dygtigst dertil, når de først for rigens råd, som boer i samme provins har gjort deres ed, at de ikke foreslår andre dertil, end hvem de finder tjenligst. De som da findes at have flest vota skal præsenteres kongen af rigens råd, for at de kan tages tilbørligt i ed og siden forordnes til bestillingen med kongens åbne brev. Bemeldte landkommissarier skal en gang hvert år eller oftere, om tidernes og landenes tilstand kræver det, samles med rigens råd i hver provins for at communicere fortroligt med hverandre om alt, hvad der er eller bliver anordnet til landets defension, og altid have opsyn med at alt sligt efterkommes, al mangel og fejl remedere, og tilkendegive kongen, hvad der ikke kan ske af dem. Dersom nogen, gejstlig eller verdslig, har noget at besvære sig over og begærer at andrage det for rigens råd og kommissarierne, skal det stå dem frit for. Siden skal bemeldte rigens råd og kommissarierne være forpligtet til at give kongen sådant til kende, oprigtigt og uden persons anseelse, så at kongen kan anordne, hvad kristeligt og ret kan være; dog skal det ikke hermed være nogen

forment selv at anbringe deres nødtørft hos kongen eller på andre tilbørlige steder.

Med hensyn til at forøge rigens råds antal til 22, var intet kongen kærere, end at kronens tilstand kunne tåle, at tallet blev forøget, regeringen til styrke, men eftersom disse besværlige tider har forårsaget ikke ringe afgang på kronens indkomst, kan kongen denne gang ikke anderledes erklære sig, end at ville antage så mange i rigens råd, som kronens tilstand kan tilstede.

Når en af rigens råd afgår ved døden, er kongen tilfreds, at rigens råd og kommissarierne i den afdødes provins navngiver kongen 6 eller 8 som de formener dygtigst, hvoraf kongen vil vælge en.

Angående ridderskabets deputeredes andet indlæg, dateret 25. august, hvori adelens tilbud om midler til soldateskens aftakelse formeldes, såvel som deres forslag om hvorledes militien til hest og fods i fremtiden kan forbedres og anordnes, og hvad hjælp de tilbyder til fæstningernes opbyggelse, kan kongen deraf noksom erkende adelens gode affektion mod fædrelandet, selv om det er at befrygte, at det som adelen eller de andre stænder har tilbudt at forstrække, hverken skal forslå til at aftakke den mængde rytteri og fodfolk, som disse besværlige tider og adskillige uformodentlige tilfælde har forårsaget, og heller ikke så snart opbringes, som det gøres fornødent, så at aftakningen måske ikke lidet forhindres. Kongen tvivler ikke om, at undersåtterne af adel så vel som andre så vidt muligt vil komme til hjælp, eftersom kongen og kronen er gerådet i stor besværlighed og gæld, så at kongen kan udføre sin kongelige stand, således at kronen kan have ære deraf, og kongen selv uden daglig fortræd og uro som hidtil have lyst til at lade rigens velfærd i denne hele Europas perturbation være sig angelegen.

Hvad adelens forslag om militien til hest og fods anlanger, vil kongen, da det er et værk af største konsekvens og ikke nu i en hast så fuldkomment kan eksamineres og konkluderes, som vigtigheden udkræver, og heller ikke så snart stilles i værk, forhandle derom med rigens råd og så snart som muligt erklære sig om, hvad han eragter tjenligst til landenes konservation. Sj. R. 21, 382 b—384 b. Originaler i Sjællandske og i Fynske landkommissærers arkiver. (Tr.: Kr. Erslev, Aktstykker og Oplysninger til Rigsraadets og Stændermødernes Historie III, 184 ff.).

3. sept. (Kbhvn.) Jørgen Hansøn møntskriver og Kirsten Knudsdatter fik bevilling, at de for deres begangne lejemål må stå åbenbarlig skrifte til froprædiken. Udt. i Sj. R. 21, 384 b.

3. sept. (Kbhvn.) Offue Giedde og Niels Trolle fik brev at lade tage stykkerne ud af et af kongens orlogsskibe og kommandere det til Gulland, at det med forderligste kan føre til Nykøbing slot 15.000 lægter, som det er befalet Holger Rosenkrantz [20. jan.] 1643 at lade hugge, 8 alen lange hver. Udt. i Sj. T. 28, 421. K.

— Miss. til Offue Giedde og Niels Trolle. Eftersom de har fået befaling om 5 koffardiskibe, hvoraf 2 skal sendes til Øsel, 1 til Gulland, 1 til Varberg og 1 til Halmstad, og kongen nu nådigst erfarer, at 2 skibe gøres fornøden til Gulland, skal de gøre den anordning, at 2 skibe endelig kommer derhen, og at de andre går til sejls, da det ingen forhaling tåler. Sj. T. 421. K.

— Miss. til Wendtzel Roedtkierck. Han skal gøre afregning med Malte Sehested og alle hans underhavende gevorbne officerer og skaffe to korporaler og en kvartermester af disse kvarter og underhold indtil afregningen er sket. Det skal haves vel i agt, hvad for penge Malte Sehested har annammet af hr. Corfidtz Wldfeld, så og en måneds sold i Skåne, og ellers hvad han der, hos borgerskabet og på landet i Sjælland har bekommet til underhold for sig og dem.

Eftersom kongen erfarer, at oberstløjtnant Eding, som er indkvarteret i Skelskiør, nu skal have bekommet en måneds sold til sig og sit kompagni, skal han straks gøre afregning med ham for den tid han har været i kongens lande, og siden oversende ham og kompagniet til Holsten, hvor han bekvemligst kan komme i land, at han kan begive sig til kongens søn hertug Frederick. Sj. T. 28, 421 b. f. K.

— Flemming Wldfeld fik brev at eftersom det kompagni dragoner, som er indkvarteret i Kalundborg, nylig skal have bekommet en måneds sold, skal han straks gøre afregning med dem for den tid, de har været her, og siden ufortøvet overskikke dem til Holsten, at de kan begive sig til hertug Frederick. Udt. i Sj. T. 28, 422. K.

— Ab. brev til alle indvånere i Nørrejylland. Kongen har med de tilstedeværende af rigens råds råd og samtykke befundet for godt til Nørrejylland at overskikke Erich Juell og Mogens Høg, landsdommere og general landkommisariier for at de kan have flittig indseende med, at den aegrentzende Wrangel-sche armé ikke imod fredsfordraget tilføjer undersætterne skade eller uret, indtil landet ganske er befriet for det svenske folk. Efterdi alle, der bor i landet uanset stand og kondition er lige højt interesseret i fædrelandets konservation, vil kongen have alle og enhver strengeligen befalet at efterkomme, hvad Erich Juell og Mogens Høg på kon-

gens vegne befaler, det være sig med kontribution og underhold til forbemeldte Wrangelsche folk eller i anden måde efter tidernes beskaffenhed. J. R. 10, 365 b. f. K.

3. sept. (Kbhvn.) Miss. til Erich Jull og Mogens Høg. Da V r a n g e l med underhavende folk skal have belagt kongens fyrstendømme Slesvig og være til sinds at gå videre ind i Nørrejylland, skal de, dersom de mærker dette, med forderligste forføje sig til Nørrejylland, og, da det er imod givet tilsagn, på kongens vegne alvorligen føre ham sådant til gemyt. Dersom han da, mod forhåbning, ikke kan afvendes fra sådan intention, skal de forhandle med ham om en lidelig kontribution og underhold for hans folk. Dog skal de have i agt, at han så vidt mulig forbindes til at blive med sine folk på grænsen mellem Slesvig og Holsten, hvorhen de siden ved tjenligste middel har at forskaffe hans underholdning. J. T. 11, 157 b. K.

4. sept. (—) Privilegium for Joachim Moltke, boghandler i København, der er til sinds på egen bekostning at lade udgå på prent trede bøger på dansk nemlig Philippi Kegeli, De tolff aandelige betenckninger, Alterbogen og De gamle Lærefædris Bønbog, alle i oktav. Kongen bevilger at bøgerne prentes i København, dog skal han anvende sin største flid på, at de prentes korrekt, og at de først revideres af professorerne. For at han kan komme til nogen opretning på det, han anvender til trykningen, tillader kongen herved, at ingen mod hans vilje må lade samme bøger eftertrykke eller, hvis de er trykt andetsteds, indføre her i riget til købs i tyve år. Alle eksemplarer, som inden de 20 år eftertrykkes eller indføres til købs, skal være forbrudt, halvparten til kongen, halvparten til Joachim Moltke. Sj. R. 21, 384 b. f.

— Miss. til hr. Christopher Wrne og hr. Frederick Reedtz. Kongen erfarer, at en del af adelen i Sjælland, som var forskrevet at møde 30. juli i Ringsted og efter gammel vis at gøre fuldmægtige, som siden skulle deliberere i København 10. august, om hvad der måtte geråde kongen og deres fædreland til velstand og om kongens proposition, hverken er mødt eller har villet underskrive anden fuldmagt uden så limiteret, at de deputerede ikke kunne slutte på propositionen videre end for deres egen person, og således været kongens befaling hinderlig, uagtet det drejede sig om så højvigtigt et værk som deres egen så vel som det ganske lands velstand. De skal nu straks forskrive så mange af adel her i Sjælland til at møde i egen person her i København førstkommande 11. september, som ikke har villet underskrive samme fuldmagt. Enkefruer, som ikke kan møde,

skal give gode mænd af deres egen stand fuldmagt. Når de er forsamlet her, har Christopher Wrne og Frederick Reedttz på kongens vegne at foreholde dem, at det forekommer kongen meget uformodentligt, at de i denne farlige tid, hverken selv er mødt, eller har givet sådan fuldmagt, som kunne være nøjagtig til nogen slutning lige ved andre. Derfor skal de begære af dem, at de ikke længere separerer sig fra andre, men erklære sig således som fædrelandets og deres egen velfærd udkræver, og som andre af deres stand godvilligt har gjort. Hvad de i så måde forretter, skal de indsende relation om til kancelliet. Sj. T. 28, 422 b. f. K.

4. sept. (Kbhvn.) Lensmændene i Sjælland, Fyen og Smålandene fik brev at oppebære de udlovede penge til folkenes demission af købstæderne inden 3 uger, uanset de selv har lovet det snarere, og lade dem indlevere i rentekammeret.

Sjælland:¹ København 3.000 rdlr., Køge 600 rdlr., Næstved 400 rdlr. Holbæk 340 rdlr., Roskilde 200 rdlr., Kalundborg 300 rdlr., Slagelse 300 rdlr., Nykøbing 50 rdlr., Vordingborg 80 rdlr., Præstø 60 rdlr., Korsør 80 rdlr., Ringsted 30 rdlr., Skelskør 200 rdlr., Hille-rød², Slangerup, Stege, Store Hedinge.

Fyn: Odense 1.144 rdlr., Nyborg 562 rdlr., Middelfart 228 rdlr., Bogense 208 rdlr., Kerteminde 208 rdlr., Assens 177 rdlr., Svendborg 150 rdlr., Fåborg 80 rdlr.

Lolland: Nakskov 600 rdlr., Maribo 150 rdlr., Saksøbing 60 rdlr., Nysted 80 rdlr.

Falster: Stubbekøbing 150 rdlr., Nykøbing 250 rdlr.

Langeland: Rudkøbing 80 rdlr. Udt. i Sj. T. 28, 423 K.

— Miss. til kommissarierne i Sjælland. Eftersom de tilforn har fået befaling anlangende havre, hvormed bønderne skulle komme borgerskabet til hjælp, når de fik indhøstet, og det i befalingen ikke anførtes, når dermed skulle begyndes, er det kongens vilje, at der begyndes fra 28. august sidstleden. Sj. T. 28, 423 b. K.

— Sigwart Wrne fik brev at gøre afregning med Wincendtz Bille og hans gevorbne officerer. 1 kvartermester, 2 korporaler, 1 trompeter og 1 møntskriver, skal han skaffe kvarter og underhold, indtil afregningen er sket. Det skal have vel i agt, hvad for penge, der er modtaget fra hr. Corfidtz Wldfeld, en måneds sold i Skåne, og ellers hvad der er bekommet hos borgerskabet og på landet i Sjælland til underhold. Udt. i Sj. T. 28, 423 b. f. K.

¹ K. har desuden: Helsingør 800 rdlr. ² Beløb angives hverken i K. eller T.

4. sept. (Kbhvn.) Jacob Seefeldt fik brev at måtte forløves fra sin løjtnantsbestilling her over landkompagniet til hest. Udt. i Sj. T. 28, 424. K.

— Miss. til bispem i Sjælland. Eftersom kleresiet i Sjælland har lovet penge til folkenes aftakning, hvormeget kan erfares af indlagte kopi, hvis original er underskrevet af kleresiets fuldmægtige, skal han med forderligste oppebære pengene og lade dem indlevere i rentekammeret. Sj. T. 28, 424. K.

— Miss. til Henning Valchendrop om at have flittig indseende med, at Hindzholm i Fyn ikke besværes mere med indkvartering end andre sammesteds. F. T. 5, 342.

— Miss. til bispem i Fyn. Da gejstligheden i Fyen til de derværende folks aftakning har lovet hver at ville give 20 rdlr., som det ses af indlagte kopi, skal han med forderligste lade gøre anfordring på fornævnte summa og indlevere den i rentekammeret, at den siden kan blive anvendt til det forordnede brug. F. T. 5, 342. Orig. i LA. Odense. (Tr.: Dsk. KL. III, 322 f.).

— Miss. til Henning Valchendrop. I det seneste fredsfordrag med de svenske, er det aftalt, at alle fanger skal løsgives uden betaling for hvad de har fortæret. Han skal derfor løslade alle fangne gemene knægte i Fyn, og efterhånden skal officererne, eftersom de danske kommer tilbage, i lige måde frigives uden al ranconing, dog at ingen hverken officer eller gemen løsgives, før ratifikationerne er udvekslet, hvilket skal ske den 13. hujus. F. T. 5, 342 b. f.

— Miss. til Henning Valchendroff. De 4 landkompagnier til fods af kongens egne og adelens udskrevne soldater, som har været indkvarteret i Fyn til dets defension, skal med forderligste hjemforløves. Dersom landkompagniet til hest ikke endnu er licentieret, skal det i lige måde indtil videre hjemsendes. F. T. 5, 343.

— Miss. til Henning Valchendroff. Han skal med forderligste på kongens vegne gøre afregning med Christoffer Huas til Hennegaard, Jørgen Seefeld til Visborg og Mogens Arenfel til Rugaard befalingsmænd på Ørum, Hald og Mariager, på deres 3 underhavende kompagnier til hest. I afregningen skal have vel i agt de 30 rdlr., de har bekommet på hver rytter til anredtzpenge så vel som en måneds sold, som blev givet enhver af dem i Skåne, foruden hvad de har nydt i kvarterene hos borgerskabet eller på landet, at det kan blive dem afkortet. Når afregningen er sket fuldkommen, skal fornævnte ritmester med officerer og folk

aftakkes på kongens vegne og have restsedler på, hvad dem endnu kan restere. F. T. 343 b. f.

4. sept. (Kbhvn.) Miss. til Grægers Krabbe, Erich Juell og Mogens Høg. Da Neels Krag til Thrudtzholm for alderdom og andre besværligheder, som general landkommissarie bestillingen påhænger, efter begæring er blevet forløvet derfra, skal de, når ske kan, forskrive adelen i Nørrejylland og på kongens vegne foreholde, at de vælger en anden i hans sted efter den anordning, der derom er gjort, og siden ved nogle dertil deputerede forhøre hans og hans medbrødres regnskaber for de penge i landekisten eller på anden måde, som de har oppebåret og anvendt, medens de har forestået bestillingen, og siden efter rigtig forklaring kvittere. J. T. 11, 157 b. f. K.

5. sept. (—) Miss. til det teologiske fakultet i København. Hr. Jens Pedersen Heggelund sognepræst til Randrup og Clarup sogne andrager, at han vil lade udgå Meditationes over alle søndags evangelier, hvoraf han har offereret kongen en specimen over første advent søndags evangelium på dansk og latin, hvilket tilskikkes fakultetet, som med forderligste skal underrette kongen, om samme værk eragtes fornøden og tjenlig til at lade udgå i trykken.

Lige sådan brev fik bispem i Ålborg hr. Erick Monrad, mag. Frandtz Rosenberg, dr. Jacob Mathisen, dr. Peder Wiinstrup og dr. Hans Mickelsen. Sj. T. 28, 424 K. Incl. 9. sept.

— Miss. til Niels Krabbe. Til hans underretning sendes der ham en kopi af den artikel i fredsfordraget, som handler om fæstningens overlevering. Sk. T. 7, 86 b.

— Miss. til hr. Henrich Huitfeld. Eftersom det i seneste fredsfordrag med de svenske er forafskedet, at Landskrones slot og by 16. dennes skal tilbageleveres, skal han til samme tid indstille sig for at antage slottet og byen såvel som det folk, hr. Tage Tott skal fremsende fra Malmø til garnison. Han skal derhos gøre den anordning, at de syge svenskere, som ikke straks kan marchere, og andre af deres tjenere, som en kort tid kunne blive tilbage for at bortføre deres munition eller andet gods, bekomme deres penge, som de nødtørfteligen kunne behøve til deres helbred og underholdning, indtil de kan komme afsted. Sk. T. 7, 86 b.

— Miss. til Iffuer Krabbe. Der tilsendes ham herhos til efterretning en kopi af det punkt i fredsfordraget, som handler om fæstningens overlevering, samt af missive til Hannibal Sehested, statholder og general i Norge, anlangende oberstløjtnant Firx' underhavende folks aftakning. Han begærer at måtte forskånes for selv at

levere de svenske fuldmægtige fæstningen 16. september, men i denne tid kan ingen anden dertil forordnes, hvorfor han selv skal gøre det. Han skal også tage skriftligt bevis af dem, som modtager fæstningen, på de jordebøger og andet, som han overleverer dem efter samme akkord. Anlangende om det svenske folk må komme ind i fæstningen inden indskibningen, skal det tilstedes dem til 16. september, enten indskibningen har fundet sted eller ikke. Dersom folk, munition eller noget andet ikke så snart kan bortføres, er det på begge sider bevilget, at det må blive hentet siden. Sk. T. 7, 87. Incl. 2. september.

5. sept. (Kbhvn.) Pas for Hendrick Sandberg til Bøgested, oberstløjtnant til fods, der ofte må rejse til Nørrejylland, hvor hans regiment ligger, på 2 bøndervogne og en borgervogn, så han kan komme velbefordret afsted alle vegne og uden ophold. Orig. i Danske Kanc. B 166, Diverse originale kgl. bestallinger, bevillinger og benådninger samt pas.

6. sept. (—) Bestalling for nærværende Nicolaus Reens som klædefarver for Børnehuset i København, han begærer samme privilegier, som formanden har haft, og kongen tillader hermed dette, så at Nicolaus Reens må være fri for borgerlig skat og tyng og toldfrit indføre så megen farve, han kan behøve til Børnehusets brug, dog vil kongen ikke bevilge husleje eller fri våning, men han skal bo i det forrige farverihus og bruge det redskab til farveriet, som findes der, uden at der tilskrives kongen nogen omkostning derfor. Sj. R. 21, 386.

— Gregers Krabbe og hr. Frederick Reedtz fik brev om tillige med generalkrigskommissarius Knud Wldfeld at gøre general afregning med de folk til hest og fods som nu er i tjeneste. Udt. i Sj. T. 28, 424 b.

— Miss. til Niels Trolle og Kield Kragh. I fredsfordraget med dronningen i Sverige er blandt andet aftalt, at ratifikationen af bemeldte fredsfordrag skal på begge sider overleveres 13. ds. ved en af rigens råd og en sekretær på hver side ved Marckerød. De skal derfor være tilstede i god tid og forene sig med de svenske, når sådan forveksling bekvemmeligst kan forrettes. De skal overlevere de svenske fuldmægtige kongens ratifikation på fredsfordraget så vel som cessionsbrevet på Jemtland, Gulland og Øsel med pantebrevet på Halland, og modtage ratifikationen på fredspunkterne så vel som reversen på Hallands restitution, begge forsejlet og underskrevet af dronningen og samtlige rigens råd. Kongen tilstiller dem herhos fredstraktaterne, underskrevne af de svenske på grænserne så vel som koncept af rever-

sen på Hallands restitution efter den form, som er besluttet og aftalt af begge rigers kommissarier, hvorefter de har med flid at konferere dronningen af Sveriges ratifikation og reversen og overse, om de i mening og ord kommer overens dermed. Siden har de med forderligste at forføje sig hid igen til kongen, og levere det, der antvortes dem af de svenske derover så vel som de af kommissarierne på grænserne forfattede instrumenta, der til efterretning er medgivet dem, i kancelliet. Sj. T. 28, 424 b. f. K.

6. sept. (Kbhvn.) Falck Lycke fik brev at oversende til Helsingborg 150 soldater med dygtige officerer af det bedste folk, som ligger i Helsingør, og som kan være i Helsingborg i god tid til den 16. september at annamme slottet sammesteds og siden forvare det indtil videre ordre. Udt. i Sj. T. 28, 425 K.

— Wentzel Roedtkierck fik brev med forderligste at mønstre det folk, som ligger i Slagelse og Korsør af oberstløjtnant Hendrick Sandbergs regiment. Hver af soldaterne skal have $\frac{1}{2}$ rdlr. og officererne hver $\frac{1}{2}$ måneds sold af Knud Wldfeld, syge og kvæstede må blive i deres kvarter, indtil de kan komme til rette igen. Udt. i Sj. T. 28, 425 b. K.

— Rentemestrene fik brev straks at levere kongens trompeter Hans Brus, som er forskikket til oberst Wrangel med den frantzsøske sekretær, 50 rdlr. til rejsepenge, hvorfor han efter hjemkomsten har at gøre regnskab. De skal også straks betale det tilskikkede regnskab for ved, som er blevet brugt til nogle skibes fornødenhed, tilsammen halvfemtende rdlr. seks sk. Udt. i Sj. T. 28, 425 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Hendrick Ramel fik brev at indtage Christen Jensen, søn af Jens Rasmussen kaptajn i Koldinghus len, i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 425 b.

— Knud Wldfeld fik brev at aftakke det rytteri, som ligger i Malmø, når aftakningen skal ske, og siden det som ligger i Helsingør, eftersom fornævnte købstæder findes mest besværet med indkvartering. Sj. T. 28, 426. K.

— Miss. til Knud Wldfeld. Kongen har befaleet rentemestrene Steen Beck og Melckior Oldeland at levere ham 275 rdlr., hvoraf han straks har at udgive de 200 rdlr. til 400 soldater, som oberstløjtnant til fods Johan Hundermarck skal marchere med fra Malmø til Landskrone og annamme fæstningen der 16. september. Resten har han at levere til halvandet hundrede soldater, som under

Falck Lycke skal annamme Helsingborg slot. Sj. T. 28, 426. K.

6. sept. (Kbhvn.) Flemming Wldfeld fik brev at mønstre det folk, som ligger i Kalundborg af oberstløjtnant Hendrick Sandbergs regiment, siden skal der gives hver af soldaterne $\frac{1}{2}$ rdlr. og officererne en halv måneds sold af Knud Wldfeld. Syge og kvæstede må blive i deres kvarter, indtil de kan komme til deres helbred igen. Udt. i Sj. T. 28, 426. K.

— Åb. brev. Niels Gudmandsøn, som for nogle år siden har forset sig i sit ægteskab, og derfor er tildømt at blive ugift, med mindre han efter en sand levnedes forbedring kan erlange øvrighedens tilladelse til at gifte sig igen, får tilladelse til at gifte sig med hvem han lyster, undtagen sin tidligere ægtefælle, eftersom han med sin sognepræsts skriftlige vidnesbyrd beviser, at han nu på tre års tid efter forseelsen har skikket sig kristeligen og tilbørligen. Sk. R. 5, 431 b. f.

— Miss. til Henrich Below. Så snart ratifikationen på grænserne er sket 13. september, skal han forløve alt det danske landfolk, han har hos sig, enhver hjem til sit, medens officererne skal have deres underholdning, indtil der er gjort afregning med dem, og han får videre ordre. Sk. T. 7, 87 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal befale oberstløjtnant Hundermarck at marchere ud af Malmø med 400 mand „commanderet“ folk af besætningen dér, så at han i god tid kan komme til Landskrone 16. september at annamme fæstning og slot og siden besætte det med sit folk indtil videre ordre. Sk. T. 7, 87 b.

— Miss. til Henning Valchendroff at lade Holger Rosenkrantz til Demmestrup bekomme for betaling 7 dådyr, som skal skydes på Tåsinge, til hans datters bryllup i Odense. F. T. 5, 344. Indl. 6. okt.

— Niels Kragh fik bevilling at måtte være forskånet herefter for landkommissarie bestilling formedelst sin alderdom; en anden skal tages i hans sted. Udt. i J. R. 10, 366 b. K.

— Bevilling til Jacob Pedersen at han på livstid må nyde det byg, 12 tdr., af hospitalet i Ålborg, som mester Christen Pedersen i Tisted, som nu skal være død, har nydt. J. R. 10, 366 b. K. Indl. u. d. med erklæring fra lensmanden og bispen 14. juli.

7. sept. (—) Wendtzel Rodtkierck fik brev at medgive Dionysius Podewels en af de postvogne med behørig heste, som er på Antvorskov, og som kan følge ham frem og tilbage på hans rejse til Holsten. Udt. i Sj. T. 28, 426 b. K.

7. sept. (Kbhvn.) Miss. til Holger Rosenkrantz. Skipper Sigvert Clausøn boendes til Skiellinge i Holland beklager sig over, at Holger Rosenkrantz har arresteret hans galiot, ladet med 13 lst. sild, monteret med to små jernstykker og 4 mousqveterer, under prætekst at han var kommet dermed fra Sverige, og begærer at løsgives. Holger Rosenkrantz skal løslade ham, dersom det befindes, at han ikke har øvet hostilitet mod kongen, hans riger og lande eller indbyggerne, da handelen og farten på Sverige, hvorfra han skal være kommet til Gulland, af kongen har været tilladt hollænderne. Dersom Holger Rosenkrantz formener, at han kan overbevises om at have ladet sig bruge mod kongen og hans undersætter, eller øvet nogen fjendtlighed eller i andre måder forset sig, vil kongen have denne sag og prætention imod ham henvist til lov og ret. Sk. T. 7, 87 b. f.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Han har tilforn fået befaling til at lade hugge pipholt på Gulland og nedsende dem. Da kongen ingenlunde tvivler på, at han efter fornævnte befaling har en god del i forråd, sendes der ham et af kongens skibe, Den huide Biørn, som straks kan indtage og nedbringe fornævnte pipholt. Sk. T. 7, 88.

— Miss. til Henning Valchendorff. Den for få dage siden givne befaling om løsgivelse af svenske fanger skal nu for visse årsagers skyld bero, indtil oberst Wrangell med sit underhavende folk ganske har kvitteret Nørrejylland så vel som Slesvig og Holsten. F. T. 5, 344.

8. sept. (—) Hans Lindenow fik brev at handle med borgerskabet i Kalundborg, at de forskaffer kaptajn Caspar Gunter med underhavende dragoner, som er befalet at forføje sig til Holsten, fornøden proviant på 8 eller 10 dage. Han skal også handle med bønderne i lenet om at skaffe dem fornøden hør og havre. Udt. i Sj. T. 28, 426 b.

— Rentemestrene fik brev at annamme, hvad adelen i Sjælland har lovet at give til soldateskens aftakning, og overlevere det til Knud Wldfeld. Udt. i Sj. T. 28, 426 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Rentemestrene fik brev straks at lade levere til Knud Wldfeld 400 rdlr. Udt. i Sj. T. 426 b. f. K.

— Wendtzel Rodtkierck fik brev, at eftersom han tilforn har fået befaling til at sende oberstløjtnant Eding med hans kompagni til hest til Holsten, da at skulle handle med borgerskabet i

de købstæder, hvor han og hans folk er beliggende at de forskaffer dem fornøden proviant på 8 eller 10 dage på rejsen, og med bønderne i lenet at de skaffer hør og havre. Udt. i Sj. T. 28, 427. K.

8. sept. (Kbhvn.) Knud Wldfeld fik brev at forskaffe major Steding fornøden kvarter og underhold, hvor det bedst kan ske enten i Helsingør eller andetsteds, når han ankommer med sit folk fra Halmstad. Udt. i Sj. T. 28, 427 K.

— Miss. til Christopher Lindenow. Han skal snarest muligt lade forfærdige rigtig mandtal og designation på alle månedstjenere, som nu er i tjeneste, således også på alle kongens tjenere, som synes udygtige, i lige måde på alle som begærer at forløves af tjenesten, samt på de skibsfolk som senest blev udskrevet i Norge og sendt herved. Denne designation har han at indlevere i kancelliet. Sj. T. 28, 427 K.

9. sept. (—) Rentemestrene fik brev straks at lade levere til Knud Wldfeld 175 rdlr. til de folk, hvormed Helsingborg slot skal besættes. Udt. i Sj. T. 28, 427 b. K.

— Christopher Lindenow fik brev med forderligste at lade forfærdige en rigtig designation på alle kongens orlogsskibe, og en særdeles på alle dygtige årstjenere, som nu er i tjenesten. Udt. i Sj. T. 28, 427 b. K.

10. sept. (—) Beskærmelsesbrev for nærværende Hans Hollender, borger i Næstved. Han har andraget, hvorledes en kornet Asmus Ratloff, indkvarteret sammesteds ikke alene i adskillige måder har trakteret ham ubilligt, men endog truet og undsagt ham, og derfor andraget om kongens beskærmelse for ikke mere at blive overfaldet. Kongen tager med dette brev Hans Hollender i sit forsvar til al rette, og hvo som har ham noget at tiltale, skal gøre det for sine tilbørlige dommere og ikke anderledes, og han skal i lige måde holde sig fredelig og lovlig mod alle. Det forbydes alle og enhver, således Asmus Ratloff, hans folk og andre at hindre, true, undsige, fejde eller fejde lade fornævnte Hans Hollender eller gøre nogen overvold, såfremt de ikke uden al nåde vil straffes. Sj. R. 21, 409.

— Miss. til Offue Giedde. Kongen har på begæring af oberst Spang anset for godt, at han henfører det folk, som han har her i København, til Gulland, hvortil han har sendt sin oberstløjtnant med resten af det folk, han har hvervet. Offue Giedde skal derfor skaffe plads til ham og folkene på de skibe, som skal til Gulland. Sj. T. 28, 427 b. K.

10. sept. (Kbhvn.) Miss. til Wendtzel Rodtkierck¹. Han har tilforn fået befaling til at skaffe oberstløjtnant Eding, når først afregning var sket, fornødne skuder, som kunne overføre ham til Holsten, at han kunne komme til hertug Frederick, i hvis tjeneste han er, men eftersom det ikke er meddelt i missivet, hvor han skulle lande, skal det befales skuderne at sætte ham i land på Als, hvorfra han kan vide at tage sin march. Sj. T. 28, 428 K.

— Lige sådan brev [fik Flemming Wlfeld]² at skaffe kaptajn Caspar Gunder med underhavende kompagni dragoner til Als. Sj. T. 28, 428.

— Jacob Grubbe fik brev at måtte forløves af sin landkommisariats bestilling. Udt. i Sj. T. 28, 428 K.

— Miss. til dr. Jesper Brockmand. Eftersom han begærer at vide, hvad præsterne i Sjælland skal give for hver td. korn, de har lovet til folkets aftakning, da er det kongens vilje, at der for hver td. rug skal gives 10 mrk., for 1 td. byg 9 mrk., 1 td. havre 1 sldr., 1 skp. boghvedegryn 1 sldr., hvilken kontribution han har at indfordre af dem i hele og halve rdlr. og inden Dionysii dag levere i rentekammeret. Sj. T. 28, 428 K.

11. sept. (—) Rigens hofmester fik brev at gøre den anordning, at her hver uge, lige som tilforn ordinarie plejer, bliver holdt byting. Udt. i Sj. T. 28, 428 b. K.

— Offue Giedde og Niels Trolle fik brev at aftakke de officerer, som ikke behøves til skibene, snarest muligt. Udt. i Sj. T. 28, 428 b. K. Indl. 5. sept.

— Miss. til Offue Giedde. Eftersom oberst Spang med sine folk, som han har haft indkvarteret her i byen, straks skal til Gulland, skal disse, dersom nogen af dem er på flåden, straks kommanderes i land, at de kan komme med ham. Sj. T. 28, 428 b. f. K.

— Ab. brev at landsdommer i Skåne Gunde Rosenkrantz, der har andraget, at hans gods i Skåne skal være ganske ruineret såvel af kongens som af fjendens armé, så at han med stor besværighed og langsomt skal få det på fode, og begærer at måtte sælge det tømmer, han lader hugge på egne skove, og udføre det frit af landet, af kongen har fået bevilget det ansøgte, dog kongens og kronens told uforkrænket. Sk. R. 5, 432.

— Miss. til Otte Tott og Peter Retz. Da dronningen af Sveriges feltmarskal hr. Gustav Horn i går skrift-

¹⁻² Således K.

lig har begæret, at midler måtte foreslås, hvorved al disordre på hans afmarche måtte forekommes, og derhos anholdt om at der måtte medgives ham tvende personer, som kunne følge ham og se til, at alt kunne gå rigtigt til, så at ingen af indvånerne skulle tilføjes skade af hans underhavende armé, skal de straks forføje sig til fornævnte Gustaff Horn og angive, at de er sendt på hans anmodning for at opfølge ham og siden på rejsen give ham til kende, om nogen klage påkommer, så at det kan blive remedieret, og undersåtterne så vidt muligt forsvaret for al videre overvold og skade. Sk. T. 7, 88.

11. sept. (Kbhvn.) Miss. til dr. Peder Winstrup. Kongen er kommet i forfaring, hvorledes mester Jørgen, sogneprest i Malmø, i denne tid skal have ladet falde adskillige ord og diskurs på prædikestolen, som på det sted havde været bedre at lade ude være, og i stedet for Guds ord referere nogen menneskelig optænkende. Han skal derfor med flid inqvirere og forfare, hvad han kan fornemme, mester Jørgen således har forløbet sig med i sine prædikener, og med forderligste indsende sin relation og erklæring til kancelliet, så vidt deraf mest kan erfares. Sk. T. 7, 88 b. f.

12. sept. (—) Rentemestrene fik brev at tilstille Knud Wldfeld 160 rdlr., som erfares at fattes til at betale nogle officerer under Hendrick Sandberg den anordnede halve måneds sold. Udt. i Sj. T. 28, 429 K.

— Wendtzel Roedtkierck fik brev at korte hver af rytterne, som har fået heste, 20 rdlr. for hver hest, når han gør afregning med nogen af dem.

Lige sådan brev fik krigskommissarius Knud Wldfeld. Udt. i Sj. T. 28, 429 K.

— Miss. til bispem i Sjælland. Kongen erfarer, at folk ikke med sådan iver og flittighed, som de billigt burde, har søgt kirken i de tilforordnede, daglige bedetimer, og nu, da Gud har velsignet med fred, større uflittighed er at befrygte, uanset alle havde billig årsag med taknemmelighed at erkende sådan Guds velgerning, eragter kongen for godt, at fornævnte daglige bedestund indstilles. Bispem skal dog have flittig indseende med, at præsterne alvorligt formaner deres tilhørere desto flittigere at søge kirke på søndage, hellig- og bededage. Sj. T. 28, 429 K.

Lige sådan brev fik bispem i Skåne og bispem i Fyen.

— Miss. til Jacob Grubbe og Knud Gabrielsøn. Jacob Sinclar andrager, at hans afgangne broder Christian Sinclar har efterladt sig en temmelig gæld, hvorfor han begærer denne befaling til dem, at de snarest muligt indstævner samtlige hans kreditorer og kontenterer

dem bedst muligt. De får derfor fuldmagt til snarest muligt at indstævne samtlige Christian Sinclars efterladte kreditorer og kontentere enhver bedst muligt. Dog efterdi *Sandbygård* med tilliggende gods af kongen er blevet skødet hans afgangne fader med sådan condition, at dersom det skulle afhændes, da først skulle tilbyde kongen, om denne ville tilforhandle sig og kronen det for en billig sum penge, skal de med flid forfare fornævnte gård og gods' beskaffenhed og forstændige kongen, hvor højt det nu skal afhændes, så at kongen siden kan erklære sig, om han vil have det eller ikke. Hvad de gør og forretter, skal de give beskrevet fra sig til de interesserede. Får en af dem forfald, skal den anden have fuldmagt til i hans sted at tage en anden god mand til sig. Sk. T. 7, 89. Incl. 11. sept.

12. sept. (Kbhvn.) Miss. til hr. Tage Tott. Hans Rasmussen urtegårdsmænd andrager for sin svoger, Jørgen Jensøn barnefødt i Skabersø sogn i Skåne, hvorledes denne svoger for 23 år siden skal have ihjelslået en ved navn Jens Holgersøn, for hvilket drab han nu tiltales. Efterdi samme svoger formener, at drabet er sket af våde, hvad han mener at kunne bevise med Barre herreds tingbog, ønsker de udskrift af denne af de vidner og andet, der sammesteds er blevet ført for 23 år siden. Tage Tott skal derfor på begæring lade ham bekomme udskrift af de vidner og andet som er ført i sagen. Sk. T. 7, 89 b.

— Miss. til kommissarierne i Fyn og Lolland. Adelsdeputerede i Fyn har lovet og vedtaget på menige adels vegne sammesteds at ville give 1 rdlr. af hver td. hrtk. og 2 rdlr. af hver 100 af rede penge som nogen af dem over sin bortskyldige gæld indtager, i varer og rede penge, 1 td. rug anslagen for 11 mrk. 1 td. byg for 9 mrk., den halve part til S. Michels dag, den anden halve til tyvende dag førstkommende. Han skal derfor indkræve den bewilgede hjælp til den bestemte tid, hvad der indkommer i rede penge, sølv, guld og ædelsten, skal sendes til Rentekammeret, proviant og andre varer skal sælges til købmænd dyrest muligt, og pengene snarest sendes til Rentekammeret. F. T. 5, 344 b. f.

— Ligesådan brev fik kommissarierne i Lolland at levere halvparten til S. Michels dag og den anden halve til Jule dag, ingen pris deri sat på rug og byg. F. T. 5, 345 b. I Danske Kanc. B 175, Til udfærdigelse renskrevne ... kongebreve ... findes to (kasserede) renskrifter af dette brev, det ene rettet til Borcher Rud, Joest Friderich v. Papenheimb og Erich Rosenkrantz på Lolland, det andet uden adressater har været bestemt til fynske lensmænd; hvor F. T. har 1 rdlr. pr. td. hrtk., har begge disse 1 sletdlr.

12. sept. (Kbhvn.) Bevilling for jomfru Ingeborg Parsberg til at være sin egen værge, selv oppebære landgilden af sine bønder, og at sælge noget strøgods, som ligger langt fra hånden, og i stedet købe noget mere belejligt, dog at det sker med hendes rette lavværges vilje og samtykke. Udt. i J. R. 10, 367.

13. sept. (—) Ekstrakt af fredsfordraget, tilstillet hertug Friederich af Holsten under kongelig majestæts segl. Da hertugen har begæret at måtte indesluttet i den mellem kongen og dronningen af Sverige foretagne fredstraktat, er det efterkommet af kommissarierne på begge sider. Den 39. artikel, som handler om hertugen, lyder som følger (se L. Laursen, Danmark-Norges Traktater 1523—1750 IV, 460 f.). Sj. R. R. 21, 385 b. f.

— Sigwart Wrne fik brev at lade vurdere tvende udygtige heste, som bønderne i hans quartal skulle give til rytteriet, højst muligt, afhænde dem efter vurderingen og føre pengene til regnskab. Udt. i Sj. T. 28, 429 b. K. Incl. 10. sept.

— Miss. til dr. Peder Winstrup. Kongen har forfaret, at mester Jørgen, sognepræst i Malmø i stedet for Guds ord, som dog er rigt nok, har fremført adskillig menneskelig optænkende på prædikestolen. Da sådant er af stor udseende og derforuden en præstemand ikke sømmeligt, forundrer det kongen ikke lidet, at han hidtil har ladet det hengå ustraffet, eftersom det tilkommer ham ex officio at have god og flittig indseende med gejstligheden, og han selv altid har været tilstede i Malmø og har haft god viden om sådant utilbørligt forhold. Sk. T. 7, 90.

— Bevilling til at være egen værge for jomfru Karen og jomfru Agatha Brockenhusen. Udt. i J. R. 10, 367 (se bevilling for Ingeborg Parsberg 12. september).

— Miss. til lensmændene i Jylland. Lensmanden skal straks i sit len lade erfare, om skibstømmer, som er hugget i fjendens tid, og derhos gøre den anordning, at intet deraf forrykkes. J. T. 11, 158 K., hvor flg. navne anføres som tillæg: Mogens Billde, Gregers Krabbe, Jørgen Seefeld, Christopher Huas, Laffrits Ebbesen, M. Seested, Otte Marsvind, Mogens Arnfeld, Steen Bille, hr. Jost Høgh, Erich Grubbe, Anders Billde, Jochum Beech, Gunde Lange.

— Miss. til Gregers Krabbe og Mogens Billde. Da kongen har erfaret, at borgerskabet i deres len har tilforhandlet sig en stor del tømmer af kronens skove og udskibet det på fremmede steder, skal de have flittigt indseende med at sådant ikke sker. Det tømmer, de finder hugget på kronens skove, skal de lade anholde,

så at det bliver, hvor det er indtil videre anordning. J. T. 11, 158. K.

14. sept. (Kbhvn.) Opfejningsbrev for Niels Veffver i Kesendrup, der for nogen tid siden er blevet dømt til at bøde sine tre mrk. for nogen skovhugst, og nu begærer opfejning. Da hans husbond har efterladt ham samme sag, bevilger kongen Niels Veffver dette opfejningsbrev. Sj. R. 21, 386 b.

— Miss. til Iffuer Wind. Han har tilforn fået befaling til sammen med hr. Jørgen Brahe at forhøre krigskommissarius Knud Wldfelds regnskaber. Han skal, da hr. Jørgen Brahe ikke kan forrette dette nu, med Jørgen Seefeld så snart som muligt forhøre fornævnte regnskaber. Sj. T. 28, 429 b. K.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Han har tilforn fået befaling til med hr. Jost Høeg at forhøre Knud Wldfelds regnskaber. Eftersom sådant ikke endnu er efterkommet, da han har været i andre kongens og rigens hverv, skal han med Iffuer Wind snarest muligt forhøre regnskaberne. Sj. T. 28, 430. K.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Knud Ullfeld generalkrigskommissær har af dem annammet ungefær 30.000 rdlr. fra den jyske landkiste, hvorpå han har givet sin obligation at betale dem tilbage til påske næstfølgende; de begærer nu af ham, at han enten betaler dem pengene eller klarerer, hvortil de var annammet. Da pengene skal være brugt til krigsfolkernes fornødenhed, og han nu har indlagt sine regnskaber for tvende af Rigenes råd til forhør, skal de lade det bero indtil samme regnskaber er forhørte, så at de kan få efterretning om, hvortil pengene er anvendt. J. T. 11, 158 b. K.

15. sept. (—) Miss. til rigens admiral, rentemestrene og oberste skænk. Efter kongens befaling har de erfaret af kongens tjenere, som bor her i byen, hvad de vil kontribuere til den nye fortifikation, som skal gøres uden for byen, og ladet forebringe deres relation derom. Deraf har kongen erfaret, at enhver af dem vil give 2 mrk. af hver hundrede, deres gårde og våninger er takseret for. Fornævnte 2 mrk. skal derfor med forderligste indfordres, dog at det står enhver frit for, som ikke kan tilvejebringe penge, selv at arbejde, indtil de har fortjent dem. Sj. T. 28, 430. K.

— Hendrick Ramel fik brev, at eftersom Memmius Borinus også herefter skal forblive hos Wldrick Christian, og det vel er troligt, at de ikke begge hos ham skal fordrage sig vel, skal Hendrick Ramel have flittig indseende med, at ingen disordre foregår mellem dem, formærker han sådant, skal han give underretning om det. Udt. i Sj. T. 28, 430 b. K.

15. sept. (Kbhvn.) Ab. brev at eftersom Eyler Holck til Giedzholm begærer at måtte udmindle bønderne af en af de kannikegårde, kongen har forlenet ham med i Lund kapitel, som bekvemligst kunne falde at holde hus og bo på, og at de andre kannikebønder, som han nu og herefter nyder og bruger, måtte gøre arbejde, hoffning med høst, kongelige og andre herligheder, har kongen for tro og flittig tjeneste bevilget Eyler Holck at måtte udmindle i mindelighed hvilke bønder det lyster ham, på hvad gårde de bor i kapitlet, dog at han fornøjer dem, så at de ikke kan beklage sig, og alle de andre bønder, som han nu eller herefter nyder og bruger i fornævnte kapitel og ligger i Giung herred eller det næst derhos liggende Giers herred, og de der bor tre mile derved, som Eyler Holck bliver til sinds at bo, skal gøre arbejde, hoffning med høst, kongens og anden herlighed. Sk. R. 5, 432 b.

— Miss. til Holger Rosenkrantz. Da kongen erfarer, at oberst Spangs oberstløjtnant med en del af de folk, som han har hvervet til Norges tjeneste, er ankommet til Gulland, skal han gøre afregning med oberstløjtnanten for, hvad denne og folkene har bekommet der på landet og derefter aftakke samme med underhavende officerer og folk og tage de våben, han har leveret dem, med sig hid. Dog skal det haves vel i agt, at der ikke ved folkenes aftakning gives årsag til ny misforstand enten hos det keiserske eller det svenske parti. Sk. T. 7, 90 b.

16. sept. (—) Gregers Krabbe, hr. Frederick Reedtz og Knud Wldfeld fik brev at gøre afregning med forderligste med officererne, som har været under Falck Lycke til fods så vel som Hendrick Lindenow og Jacob Grubbe til hest, og kontentere dem på hans majestæts vegne med restsedler på, hvad denne bliver dem skyldig. Udt. i Sj. T. 28, 431 K.

— Lige så fik de samme befaling at gøre afregning med oberstløjtnant Firx' underhavende folk og officerer og kontentere dem med restsedler. Udt. i Sj. T. 28, 431 K.

— Falck Lycke fik brev at hjemforløve med forderligste sine underhavende landfolk¹ cum adjuncta clausula¹, kongen vil lade gøre den anordning, at der straks skal blive gjort afregning med officererne. Udt. i Sj. T. 28, 431 K.

— Hendrick Ramel fik brev at lade have god og flittig indseende med, at alting hos de unge herrer haves vel i agt og intet forsømmes

¹⁻¹ ikke i K.

i Offue Juls fraværelse, som efter anmodning er forløvet på nogen tid at begive sig til Jylland. Udt. i Sj. T. 28, 431. K.

16. sept. (Kbhvn.) Arndt von der Kula fik brev at måtte lade udvise Peder Willomsen i Dronningens mølle en mølleaksel efter hans begæring, på de steder, hvor det er mindst til skade for skoven. Udt. i Sj. T. 28, 431.

— Holger Rosenkrantz til Frølinge fik forlov at udføre fra Gulland de øksne, køer og får, han havde der, og sælge dem til hvem han lyster. Udt. i Sk. R. 5, 433.

— Miss. til Malte Juel. Christian Rosenkrantz til Demmestrup, kaptajn til fods, og ritmester Siffuersøn har fået befaling til med deres underhavende kompagnier at forføje sig til Christianstad. Da fornævnte kompagnier er hvervet der, skal han så snart de er ankommet gøre afregning med dem, annamme geværet og siden forløve såvel officerer som gemene knægte. Hvad kongen bliver dem skyldig, skal de have restsedler på. Sk. T. 7, 90 b.

— Miss. til nogle lensmænd i Skåne. Eftersom kongen erfarer, at heste, hopper, øksne, køer og andet fæmon opkøbes i Skåne i store mængder og udføres, landet til største skade, skal de i deres len have flittig indseende med, at der indtil førstkommende fastelavn ikke sker sådan udførsel hverken til kongens egne lande eller andet steds hen. Sk. T. 7, 90 b. f. K.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Kongen erfarer, at oberstløjtnant Firx med hans underhavende sqvadron til hest kommer herved til lands fra Norge, og at der ingen middel er til at indkvartere samme. Han skal derfor skaffe dem kvarter og underholdning i Helsingborg, Christianstad og Landskrone len, dog at adelens ugedagstjenere efter gammel sædvane bliver forskånet, indtil videre anordning. Han skal også have flittig indseende med, at folkene ikke begår desordre, og foreholde officererne det alvorligt, såfremt de ikke selv vil svare dertil. Hvad angår Christian Rosenkrantz' og ritmester Siffersøns kompagnier tilskikkes herhos en åben ordre til dem, som han kan tilstille dem, når de kommer, at de kan vide at rette sig derefter. På det at alting kan gå desto bedre, tilskikkes ham herhos kongens proviantmester Skrøder, som efter hans befaling kan anordne alting. Sk. T. 7, 91.

— Miss. til Henrich Lindenow og Jacob Grubbe om med forderligste at licentiere og hjemforløve lenenes og adelens heste under deres kompagnier. Udt. i Sk. T. 7, 91 b.

— Hr. Suend Hansen og hr. Johan Hansen Løn-

borg, kapellaner til Århus domkirke, som for deres tjeneste er forlenet med St. Olai Præbende, fik bevilling at have locum in capitulo sammesteds, og at de så længe de betjener de samme kapellansbestillinger må nyde bonis communibus som andre kanniker, dog med sådan kondition, at denne benådning gælder dem alene og ikke deres efterkommere, eller at de i nogen måde skulle have noget derpå at prætere. Udt. i J. R. 10, 367. Indl. 30. aug.

16. sept. (Kbhvn.) Miss. til Mogens Billde. Da tvende tømmere er overskikket til at bese og brænde med kronens brynde det tømmer, som i hans len kan findes hugget på kronens skove eller ført til ladestederne, det være sig hvor det være kan, skal han så vidt muligt hjælpe dem til rette hermed. J. T. 11, 158 b. f. K.

16. [sept.] (—) Miss. til dr. Jacob Mathisen. Eftersom han begærer at vide, hvorledes der skal forholdes med de bønder, som i denne ufreds tid har slået svenske folk ihjel, agter kongen det ikke billigt, at de derfor skal udstå nogen straf, kirkedisciplin eller åbenbart skrifte, efterdi de svenske da var kongens og rigens fjender. J. T. 11, 159. K. (Se: CCD. V, 470 f.).

17. sept. (—) Bestalling for Madtz Reder at være skovrider i Dragsholm len. Brevet er enslydende med bestallingen for skovrideren på Abrahamstrup¹, besoldingen skal dog begynde fra fastelavn 1646. Sj. R. 21, 386 b. f.

— Bevilling for Anders Jacobsen, der andrager, at han i sit ægteskab har belagt et kvindfolk og avlet barn med hende, og nu efter sin hustrus død begærer at ægte hende, hvilket tillades ham, eftersom han bevisligger, at han har tilfredsstillet sin husbond for den begangne forseelse. Sj. R. 21, 387 b. f.

— Miss. til tolderne i Øresund med ekstrakt af fredstraktaten.

1. Dronningen i Sverige, hendes successores og deres undersætter og indbyggere i Sverige, Finland, Ingermandland, Estland og Lifland må herefter sejle med egne og lejede skibe, skuder og farkoster, store og små, monterede og umonterede orlogs- og koffardiskibe, og føre og lade føre deres varer og gods af hvad slags det være kan gennem Øresund og Bælt efter tidens og enhvers lejlighed, uden forbud, hindring eller ophold i nogen måde.

2. Dette er således at forstå, at det skal være dronningen, hendes successorer og undersætter frit efter vilje og lejlighed at føre gennem Øresund og Bælt allehånde varer og gods uden undtagelse, det være

¹ 2. aug., overfor s. 396 f.

sig lands varer, af andre riger og steder købt og tilført, vokset, faldet, arbejdet i eller uden riget. I synderlighed allehånde ammunition af orlog eller det, der tjener dertil, kobber, messing eller jernstykker, store og små, musketter, pistoler, våben, værge, lod, krudt, lunter, salpeter, eller hvad der hører til arbejde og artilleriet, hvad navn det have kan og er tjenlig til orlog, uden hinder og ophold eller taksation, hvad enten det føres ud af Sverige, Finland, Ingermandland, Estland, Lifland, Pommern, Meckelborg, Lübeck, de præjsiske og curiske stæder, ind i de lande, som ligger ved Vestersøen, eller af disse ind i Østersøen på Sverige og underliggende provinser eller Pommern, Meckelborg, Lübeck, de præjsiske og curlandske eller andre stæder.

3. Alle svenske undersætters og indbyggers skibe og gods samt deres søfolk, købmænd og andre passagerer, hvad enten skibene er aldeles egne, eller svenske undersætter har part deri, skal være fri i Øresund og Bælt for al told, aksise, imposter eller hvad andet navn det have kan, såvel den stund, skibet ligger i Øresund og Bæltet, som når det går igennem, frem eller tilbage. Men hører skibene aldeles fremmede til, eller fremmede har part deri og er hyret af de svenske undersætter, skal de erlægge kongen den rettighed, som de efter pacta og sædvane er skyldige af skibene, enten af det ganske skib, om det tilhører de svenske, eller proportionaliter af deres anpart, al frihed, ret og immunitet på svenske skibe, folk og gods i al måde uforkrænket.

4. Alle svenske skibe, gods, breve, skrifter, og de skibe som fører svensk gods samt medhavende personer, skal såvel i Øresund som i Bæltet være fri for alle inkquisitioner, visitationer, målen på skibet, arrester, anholdinger, rettergang, processer, konfiskationer eller andre mølester, ej heller skal der udøves nogen jus superioritatis eller nogen deraf kommende jurisdiktion på dem, så vidt farten, navigationen, kommercierne og hvad der under hører vedkommer, meget mindre tages nogen eller noget ud af skibene eller tvinges til tjeneste i nogen måde uden ejermandens egen gode og fri vilje.

5. Alle svenske skibe (som ikke er orlogsskibe) tilhørende dronningens undersætter, ladede med idel borgeres gods, som efter fredsfordraget er fri for al besværing, skal føre med sig et general søpas af dronningen selv eller officianter i deres egne angående sager, eller borgmestre og råd i stæderne over de skibe og varer, som tilhører borgerne og rigets andre indbyggere, som efterfølger.

Koncept på general søpas for svensk skib og gods, som er helt svensk og med svensk gods beladt, som kan, *mutatis mutandis* bekvæmmes til fremmede skibe, som fører idel svensk gods:

Borgmestre og råd gør vitterligt, at dette skib hvorpå er skipper N., er svensk og har hjemme i vor stad (eller anden svensk stad) og lastet med gods og varer alene svenske tilhørende agter sig ad Vestersøen, som dets redere N. med sine medredere (såfremt der er flere) har vundet for os og vor siddende ret, begærende dette vort pas og vidnesbyrd derpå til bevis, at skib og gods i Øresund og Bælt bør være fri for al told og molest efter ret og rigernes afsked. Til vidnesbyrd har vi bekræftet dette med stads indsegl og stadsskriverens underskrift.

Hvilket søpas, når det fremvises på toldboden i Helsingør og i Nyborg, skal leveres tolderne, som skal være forpligtet til straks at give bevis med dag og dato, at samme svenske skib er passeret igennem og har teet sit søpas, som følger.

Koncept på bevis som tolderne og Nyborg skal give skipperne, som indleverer deres søpas og certifikationer:

Anno 1645 –dag –måned har skipperen N. som har hjemme i N. med sit skib N. overantvortet mig sit søpas dateret N. –dag –år.

Og i så måde at skibet med gods og folk må gå sin kurs uden hinder.

6. I lige måde skal holdes med skibe fragtede af svenske borgere, som intet andet har inde end idel svensk gods, efter at de har leveret deres søpas, med generale ord forfattet, på toldboden i Helsingør eller Nyborg og har fået deres bevis af kongens toldere, hvilket skal ske uden ophold; og når retlighed er betalt for det fremmede skib eller anpart, det svenske skibs eller anparts, gods og personers frihed uforkrænket, må det i lige måde, uden videre besværlighed gå sin vej efter sin lejlighed.

7. Dersom noget svensk ballastet skib kommer gennem Øresund eller Bælt, skal det bevise sit vilkår på toldboden med et general søpas og siden gå sin vej efter sin lejlighed uden al videre besværing.

8. Kommer noget skib gennem Øresund eller Bælt, ladet med en del svensk og en del udenlandsk gods, som er undergivet tolden, skal det føre en særlig certifikation på det gods, det fører for svenske borgere, deri skal antegnes alt løst gods, som ligger åbent med vægt, tal og mål i skippund og læstetal, som er kobber, messing, jern, tjære, beg, alle slags korn, salt, fisk, smør, talg, hamp, hør eller deslige varer.

Men kramvarer og hvad der kan pakkes i kister, pakker, fade eller tønder skal være mærket med hver svensks mærke og i certifikation uden specifikation af sorterne være bevist, at samme hører svenske borgere til, for at undfly al disput formuleret som certifikationen, der følger herhos.

Koncept på en certifikation på et svensk skib,

som fører en del svensk, en del ufrit gods, hvilket mutatis mutandis kan anvendes til et fragtet fremmed skib:

Borgmestre og råd gør vitterligt, at N., borger her i staden, eller i en anden svensk stad, eller ellers svensk indbygger, giver tilkende, i skibet N., tilhørende N. hvorpå skipperen er N. at have ladet indskibe kobber, jern, hør, hamp –skippund; hvede, rug, korn, –læster eller tønder; brædder –tylter; master –stykker; vin –piber, oxehoveder, ammer; øl –læster; pakker, kister, fade og tønder med allehånde svensk kramgods og varer (addatur numerus) tegnede med NB mærke, som tilhører ham eller den borger og indvåner N., der begærer denne vor certifikation til bevis, at skibet helt eller mindre og fornævnte gods bør være fri for al told og molest i Øresund og Bælt efter rigernes afsked. Til vidnesbyrd har vi bekræftet dette med stadens indsegl og stadsskriverens underskrift.

Når sådan certifikation er overleveret på toldboden, skal de således certificerede¹ svenske varer blive ubesværede for al videre visitationer, inkquisition, arrest og detension, rettergangsproces eller konfiskation. Findes der nogen årsag til inkquisition på det andet gods, som er undergivet tolden, og bedraget er større, end at skibet og sejladsen kan salveres med borgen, skal det med told besværede gods, som man har mistanke til, straks udlosses og oplægges i Helsingør eller Nyborg, og det i det højeste inden 8 dage gøres til ende, så at skibet i det længste inden 8 dages forløb har frihed til at løbe sin vej, og de svenske længere opholdes. Meget mindre skal de svenske undersåtters skibe og varer være besværet med nogen aktion eller molest for sådan fejl eller forseelse.

9. Bliver noget svensk skib fragtet og hyret, ladet med fremmed, tolden undergivet gods, skal det ikke des mindre nyde al den frihed på skib og folk, som efter fredsfordraget tilkommer de svenske. Den fremmede købmand skal i Sundet og Bæltet gøre rede for sit gods, den svenske frihed uforkrænket.

10. For at svenske undersåtters skibe og gods ikke skal opholdes, skal tolderen i Helsingør og Nyborg hver dag før og efter middag på visse timer lade sig finde på toldboden, annamme søpassene og certifikationerne og straks tilstille skipperen beviset i forberedte form, så at de svenske skibe og godset kan passere i alle måder utiltalt.

11. Alle borgere og indbyggere i alle de pommerske stæ-

¹ R. har ved en fejl konfiskerede, jfr. L. Laursen, Danmark-Norges Traktater IV, 1917, 445.

der samt Wismar i Meckelborg skal i sejlads, handel og commercier fuldstændig nyde og beholde det Odenske fordrag oprettet 25. juli 1560:

Die Sieglation durch den Øresundt, vnd den zoll darselbest zu Helsingør betreffendt, Møgen die sex Wendiske Städte, Lübeck, Hamburg, Rostock, Straalsund, Wismar und Lüneburg mit ihren eigenen Skiffen und güthern auff gewöhnliche Seebriefe, und gebürliche certification durch den Øresund frey laufen, und nicht zollen, sondern geben allein Schreiben und tonnen geldt, Obgleich einer in der andern Schiff güther hette.

Wan sie aber Wein in den Schiffen haben, so sol derselbe verzollet werden, wie von Alters herkommen, und ist in obbemeldter freyen durchschiffung nicht begriffen.

Wie auch der Kupffer hie mit nicht sol gemeint sein, weil derselbige aus sonderliche könniglicher vergünstigung und auff gebüerenden zol geschiffet wirdt.

So auch in der gemelten sex gefreiten Städte unfrey Schiffspart vere, so sol ein Rosenobel darvon gegeben werden.

Hatt auch der sex Städte Skiff, andere dan ihre eigne guter geladen, so gibt das schiff einen Rosenobel, und die güther einen Rosenobel, und schreib und tonnen gelt.

Aber so güter darunter, die sonderlich zolbar sein, als Englische, Schottische oder andre auserhalb der Osterschen Ansee Sette, die sollen nach gebüer verzolt werden, und seindt dieselbigen güther mit dem Rosenobel nicht gefreyet.

Wan auch der sex Stette gutter in anderen Ansee Stete Skiffen geschiffet werden, so werde die güter mit einem Rosenobel gefreyet, und das Schiff gibt seinen zoll.

Und sollen die Schiffer so offte sie an der zollstette zu Helsingør kommen von den güthern die sie eingenommen und geladen haben mit ihrem eyde certificiren.

So soll auch ein jeder Skiffer alle Jahr einen Sehebrieff an den zoll zu Helsingør bringen und anzeigen, so das nicht geschicht, so sol er, so offte er zu Helsingør anlangt, einen Rosenobel von dem Schiff geben.

Wan aber die andern Osterschen Ansee Stedte in Öresund mit Ihren eignen Schiffen und güthern ankommen, so geben sie von ihrem eignen schiffe und güthern einen Rosenobel und schreib und tonnen gelt, Jedoch sollen sie nach gebüer certificiren.

Hatt aber das schiff andere güther, sie gehören in die Wendische

oder andere stete, so wirt vom dem schiffe ein Rosenobel und von den gütern auch ein Rosenobel und schreib und tonnengeldt gegeben, doch die gütter als sonderlich zolbar darvon obgemelt: Als wein und kupfer des gleichen auch andere gütter, so in die Osterschen an see stete nicht gehörig hirin nicht begriffen dan dieselbigen nach ihrer gebüer verzollet werden.

Und sollen die Rätthe in den wendischen und Ansee steten keinen andern kauffman, dan der Ihr Burger und einwoner und Stadtpflichtig ist oder derselbigen kinder sein, die mit ihren eltern oder freunden in den Anseestetten Marschop haben und mit ihrem eignen gelde und gütern handeln, Auch sich an andere örter nicht verehligt oder burgerlich besessen haben in die certification nennen, doch nach einer in der Stadt gebüerenden zoll, und die namen denen die Skife zugehören und anpart daran haben, auch wehme die güter zustehen in die certificationes setzen und keine certification ausgehen lassen, sie sey dan zuvor beschworen. Sj. R. 21, 388—392. Orig i Øresunds Toldkammers arkiv, Kgl. missiver, instruktioner og kvittancer m. m. til toldere og toldskrivere 1554—1660. (Tr.: CCD. V, 471—79). Lige sådan ekstrakt blev tilsendt hr. Mogens Kaas med missive, at han skulle tilholde tolderen i Nyborg at rette sig derefter.

17. sept. (Kbhvn.) Ekstrakt af traktaterne om nederlandske skibe og gods i Øresund med missive om at rette sig derefter og efter efterfølgende toldrulle i toldens oppebørsel af de nederlandske.

Der zoll im Øresunde sol von den Eingesessenen der vereinigten Niederlanden, nach ausweisung der zwischen uns vertragenen, auch mit unsern Handtzeichen und siegeln volnzogener liste oder zollrulle hinfüro gehoben undt genommen werden, undt sol solches die nächstfolgende vierzig Jahre von dato dieses an observiret, undt unter wehrenden solche vierzig Jahren, keine verhöhung im zoll unter was nahmen es geschehen köndte, eingeführet oder ordinirt werden.

Das visitiren der Schiffe und güter, die dem eingesessenen der Unirten Prowintzen zugehören, und den Sund passiren, sol in wehrenden vorgedachten jahren, im Sunde abgeschaffet und den Schifferen wen sie ihre aufrichtige confoy und pontzettel vorweisen, darauf gegleübet werden. Und sollen die selben, wen sie darnach verzollet haben, ohne aufhalten oder molestation passiren, auch ohne auf dem Dreügen vor Copenhagen zu setzen. Doch in dem ins künfftige befunden würde das ihre könnigl. Maytt. durch diese bewilligung in hebung seiner zölln mit unterschleif oder betrug verungleichet würde, so sollen ihre K. M. wen sie darümb ersuchet und berichtet werden, alle mügliche mittel

bedenchen, und so viel tuenlich ordre stellen, das ihre könnigl. Maytt. nichts anders, als was recht und billich ist, wiederfahren mag.

Es sollen keine kaufmanschaften oder wahren wie sie nahmen haben mögen durch den Sundt zu führen verboten werden.

Ihre Maytt. bewilligen, das sie keine Niederlendiske schiffe sollen aufhalten oder einige wahren aus den selben aufschlagen, oder einige schiffe zu ihrem behuef nehmen, es sey dan, das sie mit dem Eignern derselben in der güte vertragen und sie wegen der bezahlung zum vollen vergnüget haben, gleich auch nimmer mehr, sonder consens von die eygerer, einig volck, geschütz oder ammunition von Orlog aus den selben schiffen lichten, unter was prætext daselbe auch sein mögte. Und sol die passage und navigation durch den sund, als auch die trafficqven in Ihrer Maytt. landen allerseits frey und unverhindret bleiben, doch ohne præjudice der privilegen und gerechtigkeiten von jederen platz.

Niederländische güter die in andere als Niederlendische Schiffe müchten eingeschiffet sein mögen der sund gegen bezahlung des zollen der von Niederlendischen gütern gegeben wirt, frey und unbehindert passiren, doch das sie mit aufrichtige certificationen von den Niederlendischen oder anderen an der Ostsehe belegenen Städten beweisen, das die güter niemanden anders als Niederlendische einwonern zugehören.

Alle Niederlender, die sich in den Osterschen Städten, es sei für sich selbst oder in commission und factoreyen, aufhalten, wan sie ihre eigene oder ander Niederlendischen einwohner güter einschiffen, und durch den Sund passiren, sollen eben gleich anderen der geünirten Provintzen untersassen tractirt werden. Sj. R. 21, 392 b — 393 b. (Tr.: CCD. V, 479—81). Lige sådan ekstrakt fik hr. Mogens Kaas med skriftlig befaling at tilholde tolereren i Nyborg at rette sig derefter.

17. sept. (Kbhvn.) Toldrulle aftalt mellem kongens kommissarier og de hollandske gesandter 13. august, tilsendt tolererne i Sundet med befaling at holde sig derefter.

Zol Rulle im Öresunde für der Ünierten Niederländischen Provintzen Unterthanen.

Fisch und andre feiste zuesambt gesaltzenen
wahren.

Eine Last Butter	1 rdlr. 1 ort
Eine Last Honning oder 8 Ahmen	1 rdlr. 1 ort

Sechs Schippfundt Speck	3 rigsort
– – Käse	1/2 rdlr.
Ein Last Küchenfett } 1 Last Thran oder 8 Oxehofft }	3 rigsort
Ein Last Spanisch Saltz } – – Fransöesch – }	1/2 rdlr.
– – Fleisch	3 ort
– – Hering	1/2 rdlr.
– – Dörsch oder Kabelaw } – – gedörreten Bütte oder 2000 }	1 rigsort
– – Rothscher } – – Spurren } – – Ahl oder sechs gefässe }	2 1/2 ort
Ein tausent gedörreter fische, graasey oder dörsch }	
Ein Last Stör oder sechs gefässe } – – Lachs }	1 rdlr. 1 ort
– – Raff	3 ort
Acht last Stroh Büchlinge oder gereucherter Hering, 20 stroch auf die Last	1/2 rdlr.
Sechs schippfundt thallich } 1 Last oder 12 tonnen Lüneburgersaltz }	3 ort

K o r n.

Eine Last weidzen	1 rdlr.
– – Rocken } – – gersten } – – Mehl }	1/2 rdlr.
– – Maltz	1 1/2 ort
– – Habern } – – Erbsen } – – Habergürtz }	1 ort
– – Rockenbrot }	
– – weitzen zwebak	1 1/2 ort
– – Buchweitzen	1 ort
– – – grütz	1 1/2 ort
– – Hersen grütz	2 1/2 ort
– – Nüsse	1 ort
– – Apfel	1/2 ort
– – Sennef	2 1/2 ort
– – Walnüsse, 36 Bossow oder 18 tonnen	1 ort

Allerhandt Waren.

Ein Schippfundt wachs	3 ort
Sechs - Harpeis	2½ ort
1 - Federduhn }	3 ort
Sechs - gemein feder }	
Vier - feiner Wulle }	
Sechs - grober -	2½ ort
Ein fass oder dreitzig dutzen karthe	1½ ort
- - mit filthütte	1 ort
Acht schippfund flock oder geschoren wulle }	3 ort
Ein sack Bomwulle auf 200 pfundt }	
1 Last oder 12 Schippfundt pottasche	1 rdlr.
1 - Asche	1 ort
1 - grob Band-there oder peck	1½ ort
1 - klein there oder peck	9 lübsch sch.
Acht Körbe oder Kisten, Frandsch, Hessisch oder Dantziger glas }	2½ ort
Dreitzig Skoch flaschen }	
Thausent fussteine }	
Ein fas oder zwey pipen mit flaschen	1 ort
Sechs schippfundt Hopfen	3 ort

Flachs und Henff.

Eine Last oder sechs schippfundt flachs oder henff }	1 rdlr.
Vier schippfundt Knochen flachs oder Matte flachs }	
Ein schippfundt gehechelten flachses }	3 ort
Sechs schippfundt Kabbelgarn, Kabbeltov, Kabbeltros und takel }	
Ein schippfundt gespunnen Hedegarn }	
Vier schippfundt flesen garn }	
Zehen schippfundt flachs oder henff hede }	
Ein Last linsath }	
- - Rübensahmen }	1½ ort
- - Henffsahmen }	
1 Fas Canariensath	½ ort

Kupfer, Zin, Bley und Eisen.

Ein schippfundt Kupfer; Ein schipfundt oder ein korb mit zin; 1 korb mit Messingwerck; Sechs schippfundt oder ein futter Bley; Acht gefässer mit Blick; Sechs

schippfundt Stangeisen; Ein Last oder 12 Schippfundt Osmundeisen; Sechs schippfundt Kugeln; Sechs schippfundt Eiserne Offnen; Vier schippfundt Eiserne Platten; Acht schippfundt oder Oxehäubte altens Eisens; Sechs schippfundt göttlings schus; Sechs tonnen Hollendischer Speichen; Sechs Centener Stahl; Ein korb oder fass mit Stahltradt; Sechs schippfundt Eiserne bände zu Weinfässer; Sechs Centener Lübischer speichen	1/2 rdlr.
--	-----------

Krieges Munition.

Hundert Schwerdt Klingen	1/2 rdlr.
100 Gefäste	8 lübsch sch.
400 Spies stachen } 50 Schlag Schwerdt }	1/2 rdlr.
100 Harnische	1 rdlr.
50 Sturmhauben	1/2 ort
100 Hellebarten	1/2 rdlr.
100 Spies Eisen	1/2 ort
Ein Kiste mit hundert Musqvetten } 4 Dutzet kurtzer Röre } 15 Curisser }	1/2 rdlr.
6 Centener Salpeter oder Kraut	3 ort
1 Last oder 12 schippfundt Schweffwell	1 rdlr.

Holtzwahren.

Eine grosse Schiffs Mast auff 15 palm und drüber	1/2 rdlr.
Ein kleine Mast oder spire	8 lübsch sch.
25 Flagstängel oder kleine spiren	2 1/2 ort
Ein gros hundert Klap oder pipholt } - - - fasholtz }	1 rdlr.
Ein hundert Curischen Wagenschott	1 1/2 ort
Ein Sckok grosser Eichen plancken	1 rdlr.
- - Preussisch oder Stetinischer Dehlen	3 ort
Ein Tausent Lecten	8 lübsch sch.
Zehen grosser Eichen Balchen	2 1/2 ort
20 Feürbalcken	2 1/2 ort
Ein Last Kisten	1 1/2 ort
Ein Nestel oder 12 Cipres Kasten	3 ort
1 Korb gemahleter Schreine	1 1/2 ort

Ein Skock grosser ahren	1 ort	
– – Backholter oder doppelten Eichenplan- chen	1 rdlr.	
1000 der Norwegischen oder Schwedischen Dehlen	3 ort	
Ein Skok kleiner ahren	8 lübsch sch.	
40 Skock Schauflen	}	
Zwanzig schoch troggen		
Ein gros Hundert pipenstaffn		3 ort
40 tausent Schiffs Nageln		
30 Bunt Korck	}	
20 Skoch theller		8 lübsch sch.
2000 Bandstacken		
25 Krumholter oder Knechen	}	
30 Schwerdtposten		3 ort
1 Hundert Bodstawen	1/2 rdlr.	
40 Stüch Barken oder Eschenholtz	3 ort	
Ein Hundert Preüssisch wagenschott	1 rdlr.	

Wild Wahren.

Ein zimmer Martenfelle	2 1/2 ort
Ein Hundert Biberfelle	1 rdlr.
– – Fuchsfelle	3 ort
– – Otterfelle	1 1/2 rdlr.
Zwanzig zimmer Hermelin; Ein tausent Grauerwerch; 1000 Ilick oder Wildekatzen felle; 16 dutzet Rameni feller; 2000 Schwartzer Canninfelle; 4000 graue Can- ninfelle; Hundert Reichs thaller zabeln	3 ort

Heüte und Felle.

Vier deker Ellends Heüte; Vier deker Hirsch Heüte; zwanzig deker Bocksfelle; dreyzig deker Kalbfelle; 1000 grosser Schaffsfelle; 2000 Lämmerfelle; 4000 Böckleinsfelle; 1000 Zeigenfelle; 1000 Weisleder; ze- hen decker Semsleder; Sechs decker Cardewan; zwant- zig decker Bassanleder; 10 decker Rüssischer felle oder Rothlasch; 6 decker gahrleder; zehn decker druchen- heüter; 1000 pahr Rüsischer henschen; 400 Pfundt Sohlenleder; Acht hundert Pfundt affald; Vier decker Juchten	3 ort
--	-------

Sammet, Seidenzeüg und Tuch.

Zwey Stücke Brocade; Vier stück fein Sammet; 8 Stück Englisch oder Indlandsch Tuch; 8 stück doppelt Sayen; 8 stück Halbsammit; Acht stüch Atlasch; 8 stüch seiden Borath; 8 Stüche thaffet; 8 Stücke Caffa; 16 Stücke Englisch, Düsincke, Fierlod oder Indländisch grob Tuch; Zwölf Stück Bayet 3 ort
 Zehn stücke blaugemengt Rodseth; Ein pack oder 16 stück schottisch grob Tuch, Amsterdamisch, flemisch oder fransch Tuch; 12 stücke thürkisch doppelt Makey oder grobgrün, 24 stück Osnabrüggisch kirsey, grobgrün, Enckelt Sayen, Makey, trip, Bomseiden, sartuch und Tirumtey; Ein fas mit Kramguth; 12 Pfundt seiden frentzen, Posament und schnüren; Sechszehen pfundt flockfrentzen; 4 dutzet Englisch, Spanisch oder Nyrenberg Betgewan oder decken; Vier dutzet Pherdedecken; Dreitzig Dutzet Tucherne listen; Hundert pahr feine kirsey strümpfe; 30 dutzet grobe Tucherne Strümpfe; Sechzig dutzet wullen Strümpfe; 100 Skottische Futterhembde; Ein Pack oder fas 100 rdlr. wert; zwolff pahr seiden strümpfe; Füntzig pahr streichs strümpfe; Sechs pfundt güldent oder silberne posementen; 100 Pfundt Rohrseiden, ungeferbett oder ungearbeitet 21/2 ort

Leine Wand.

Ein fass Hollendisch Leinewand; zwölf stück Hollendisch oder Schlesisch leinewand; 100 dreyels Thucher; 8 stück Cammertuch; 8 stücke oder Rullen doppelbreit fransch oder Dantziger Buldafit oder Canifas; 20 stück Enkelt Melwings Buldafit oder Canifas; 40 stück Haartuch; 20 stück Leinewand; 20 stück Pommerisch Leinewand oder dergleichen; 12 stück Risilch Cammerlott oder damast; 20 stück theilch oder dreyel; 30 stück Stetinisch Leinewand; 40 stück Crocowisch leinewand oder zwilch; 80 stück schwartz Heden leinewand; Ein tausent Elen steiff Leinewand; Acht stück fein Bühnenwerck; 50 stück grob bethbühnenwerck; 8 Ballen papir; 50 pfundt zwirn; 16 stück Catunthuch 21/2 ort

Gewürtz und Specerey.

Ein Balge oder 300 pfundt Pfeffer; 300 pfundt Ingefehr; 150 pfundt eingemackten Ingefehr; 100 pfundt Negelken, Canel, Muschaten, Muschatenblümen, folio und Indigo; 8 pfundt Safran; Eine last Rosinen oder feigen, 36 korbe oder 1600 pfundt; Ein fas lange Rosinen auf 400 pfundt; 400 pfundt Mandeln; 800 pfundt Reis; 800 pfundt Lohrbehren; 400 pfundt Thoeback; 400 pfundt Spanischer seife; 4 Balgen weiser seife; 1 Last seife; 400 pfundt maniger	3 ort
1 fas oder Balge galapfel auf 400 pfundt	1½ ort
Vier Balger Corinten oder 800 pfundt; 400 pfundt dadeln; 2 Pipen pflaumen. Limonen, Capers oder Oliven; 1600 pfundt Schwedtzschen; 400 pfundt Suckerbrott	3 ort
400 pfundt sucker Candie oder Confect	1½ rdlr.
Ein fas sirup; 4 Balgen oder 400 pfundt Annis oder kannel; 1 fas oder kiste puder sucker auf 400 pfundt	3 ort
1 Duppelt Balge zinober uff 300 pfundt	1½ rdlr.
6 Balgen farbe von Almagroh oder Krap auf 800 pfundt; 1600 pfundt schmack; 4 schippfundt röthe aus Dantzig; 6 schippfundt oder 1800 pfundt Galmey; 100 pfundt Consenelie; 600 pfundt Calmus	3 ort
Ein last Röthe oder farbe aus Schweden	1 rdlr.
1 fas weid oder 3 schippfundt	1½ ort
6 schippfundt Victril oder Kupfer Rauch; 6 schippfundt Bleyweis oder glede; 3 schippfundt Allun; 6 schippfundt kupferwasser; 30 Pfundt Rothstein oder verarbeitet barnstein; 4 schippfundt gefeilten Barnstein; 3 schippfundt spiitzglas; 400 pfundt Pukholtz; 400 pfundt Lakritzen oder sussen holtzes; 800 pfundt gummi oder gallas; 4 schippfundt Scharr oder farbekraut	3 ort
300 pfundt Amdam oder ein fas uff 300 pd.	8 lübsch sch.
1000 pfundt Paradeiskörner; 1000 pfundt Brasilienholtz; 20 stück guldspeel	2½ ort
300 pfundt Leim	1½ ort
1 fas Lisbons Ollie; 1 Last oder 8 ahmen henff oder Rübennölie	} 3 ort
1 Last oder 8 ahmen Linöllie; 50 pfundt Qvicksilber;	
1 Oxehaubt zuckat	

800 pfundt ungerischen pflaumen; 1 Oxehaufft oder	
200 pfundt Rauchwerck	1½ ort
6 schippfundt Harpeis oder terpentin	3 ort

Wein, Wethe, Bier und ander mehr.

Von allerley wein was sorte sie auch sein und hier unter nicht specificiret sein den 30 pfenning.

Ein Oxehaufft Spanisch Brendewein; 1 Ahme Reinsch Brendewein; Ein Oxehaubt fransch Brandewein; Ein Pipe weinessig	½ rdlr.
Ein last Methe	1½ rdlr.
8 Oxehaubte Englisch Bier oder Bieressig; 6 fassen Mumme oder Preüsing	3 ort
6 fasser Lübisck Bier; 1 Last Rostocker, Wismarsch oder Stralhsündisch Bier	1½ ort
4 kisten Venedisch thrinkegläser; 1 korb mit kreüssen und kannen; 400 pfundt Ellepfandtszähnen; Ein pferdt; Viertig flaschen futter	3 ort

Und sollen alle Ladungen, die in vorstehender Liste nicht specificirt seyn, gerechnet werden nach Kauffmands gebrauch und als es von Alters währ allezeit ist observirt worden. Datum Christianopel den 13. Augusti, Anno 1645

Corfitz Willfeldt	Jacob de Witt
Christian Thomesøn	Gerard Schaep
Christopher Vrne	Albert Somk
Jørgen Seefeldt Christophersøn	Joachim Andréé.

Forskrevne toldrulle blev i lige måde 17. september tilskikket hr. Mogens Kaas med lige befaling, at tolderen i Nyborg skulle forholde sig derefter i toldens oppebørsel af hollænderne. Sj. R. 21, 394—400. (Gengivet i bearbejdet form i CCD. V, 396—419 jfr. 481).

17. sept. (Kbhvn.) Miss. til borgmestre og råd. Soldater som begår mutvillighed og tyveri skal om muligt anholdes og tilstilles deres officerer for at de kan blive straffet. Sj. T. 28, 430 b. K. (Tr.: KD. V, 289).

— Offue Giedde og Niels Trolle fik brev at kommandere nogle af koffardiskibene til Korsør, Kronborg, Abrahamstrup og Kalundborg len til at hente, hvad lensmændene efter befaling har ladet hugge til kongens fornødenhed. Er der ingen koffardiskibe, skal de

lade stykkerne og rustningen tage af så mange gamle orlogsskibe, som gøres fornøden, og sende dem. Udt. i Sj. T. 28, 431 b. K.

17. sept. (Kbhvn.) Gregers Krabbe og Iffuer Wind fik brev med forderligste at fordre for sig de vidnesbyrd, som føres i den tvistighed mellem Christen Bendtzen og Hieronymus Wognmester, forhøre dem med flid og siden gøre relation derom. Udt. i Sj. T. 28, 431 b. K.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz og Knud Wldfeld. De skal straks understikke kaptajn Hans Jacobsens kompagni og folk under kaptajn til fods Erick Quidtzows kompagni og af de bedste af begge gøre et kompagni ungefær 300 mand stærk. Siden skal de gøre afregning med Hans Jacobsen og hans officerer, aftakke dem og kontentere dem med restsedler. De skal også gøre den anordning, at de af oberst Rauchheupts folk, der er indkvarteret i Helsingør, straks forføjer sig til København; de 40 gevorbne dragoner, som kommer fra Norge, skal indkvarteres i Helsingør. Sj. T. 28, 431 b. f. K.

— Rentemestrene fik brev at lade forstrække 6 rdlr. til hver af følgende skibstømmere, til rejsen over til Jylland: Poffl Bendtzen, Thomas Maas, Claus Jespersen, Hans Pedersen Stefland, Erick Jensen, Bunde Mickel Jensen, Espen Pedersen Aars og Christen Jørgensen Kolding. Udt. i Sj. T. 28, 432 K.

— Wendtzel Rodtkierck fik brev at gøre den anordning, at de 7 rustvogne, som skal være kommet til Korsør, straks forføjer sig hid igen uden at opholde sig længere der, borgerskabet til besvær. Udt. i Sj. T. 28, 432 K.

— Borgmestre og råd i København fik brev at lade forfare hos borgerskabet, hvor meget enhver har givet til underhold og kvarter til det folk til hest og fods, som nu er indkvarteret, og med aller første levere det rigtig specificeret i kancelliet. Udt. i Sj. T. 28, 432 b. K.

— Tolderne i Sundet fik brev og ekstrakt af, hvad som er besluttet mellem dronningen i Sverige og kongen om hvorledes herefter skal forholdes med svenske skibe og gods, ligeledes en ekstrakt af den forening, som er sluttet mellem de danske kommissarier og de herrer Generalstaters gesandter, indeholdende hvorledes der skal forholdes med hollandske skibe og gods, samt en toldrulle hvorefter tolden af de hollandske skibe skal oppebæres. Udt. i Sj. T. 28, 432 b. K.

— Ab. brev at hr. Morten Jørgensøn sognepræst til Dalby og Hellested i Skåne andrager, at hans to gårde, den ene i Dalby, den anden i annekset Hellested ganske er afbrændt af de

svenske, og at der derforuden er sket ham stor skade, hvilket bevises at være sandfærdigt af lensmandens påskrift. Han begærer i stedet for præstegården i Dalby en af kronens gårde i Hellested, som Suend Pedersøn sidst påboede og nu skal være fradød, til hvilken gård der skal ligge en fæstegård næst op til kirken, hvor præsten bekvemmeligt kunne bo, mod til kronen at udlægge præstegården i Dalby med en fæstegård, hvoraf går landgildepengge og trye¹, så at landgilden af den gård, han nu får i Hellested kunne lægges på præstegården i Dalby. Kongen bevilger dette således, at hvis gården i Dalby ikke kan tåle at give så stor landgilde, skal han efter egen erbydelse årligt tillægge så meget, at kronens jordebog kan fyldestgøres. Sk. R. 5, 433.

17. sept. (Kbhvn.) Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Kongen har erfaret, hvorledes en del bønder i hans len for få dage siden skal have optaget Gustaf Horns egen rustvogn med hans telt. Da sådant er sket nu efter at freden er sluttet, skal han med flid inquirere derom og gøre sit bedste for at fly ham rustvognen med teltet igen, og ellers lade pågribe og anholde dem, der har gjort sådant, at de kan blive tilbørligt straffet derfor. Sk. T. 7, 91 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Der sendes ham herhos en rigtig ekstrakt af hvad der er besluttet mellem dronningen i Sverige og kongen om svenske skibe og gods, som passerer Bæltet. Desuden følger en ekstrakt af den forening, som er gjort mellem kongens kommissarier og de herrer General Staters gesandter, om hollandske skibe og gods, som passerer Bæltet, samt en toldrulle hvor efter tolden af hollandske skibe skal oppebæres. Han skal have flittig indseende med, at tolderen i Nyborg i alle måder retter sig efter denne så vel som fornævnte ekstrakter. F. T. 5, 345 b. f.

— Dorothe Peder Segmands i Skanderup fik bevilling på et stykke eng kaldet Skanderupgaade for sædvanlig fæste og stedsmål og årlig afgift. Udt. i J. R. 10, 367 b. K. Incl. 30. juli.

— Ab. brev at Jens Jensen skal være skovrider i Haderslevhus len og til årlig pension have 16 gamle dlr., den sædvanlige hofklædning, 4 dlr. til kostpenge hver måned og foder og mål på en hest. Udt. i J. R. 10, 367 b. K.

18. sept. (—) Ab. brev til købstæderne i Sjælland, Fyn, Lolland, Falster og Lavind. Eftersom borgerskabet i sidste krig formedelst den store indkvartering har udstået megen besværing, bekostning og skade, og sligt ikke er dem pålagt i den mening

¹ Pløjning.

at de skulle udstå det uden vederlag, har kongen eragtet for billigt at opsøge alle tjenlige midler, hvorved borgerskabet kunne betænkes med nogen skånsel og forlettelse. Først har kongen anset for godt, at købstæderne forskånes for al ordinær og ekstraordinær skat i de tre næstfølgende år. Der foruden skal, efterhånden som kronens tilstand kan tåle det, det som hver købstad med rigtig likvidation og afregning beviser at have forstrakt til soldatesken aflægges og betales, og dersom andet kan angives, hvormed borgerskabets hantering og næring til lands eller vands kan forbedres, vil kongen i alle mulige måder betænke dem dermed, til hvilken ende kongen også er tilfreds, at borgerskabet i Sjælland og Fyen forsamler sig en gang om året på et vist sted til at deliberere om deres hanterings og nærings forbedring, når de af kongen begærer at forskrives dertil, til hvilken tid kongen vil befale en af landkommisærerne at være tilstede. Hvad de med samlet råd finder kunne være landets bedste tjenligst og hvad der kunne forordnes til købmandsskabets fortsættelse, vil kongen, når det forebringes ham, optage i tilbørlig betænkende med rigens råd, og intet efterlade at statuere som kan eragtes at være kongens kære undersætter til gavn. Skulle nogen købstad være benådet med privilegier, som borgerskabet formener at kunne have fordel af, og som dog hidtil af en eller anden årsag ikke har været observeret, vil kongen, når sådant andrages, erklære sig således derom, som han kan eragte, at fædrelandets og menige mands gavn udkræver det. Sj. R. 21, 400 f. Orig. i Danske Kanc. B 164, Diverse breve, dokumenter og akter sagligt ordnede XIV.

18. sept. (Kbhvn.) Miss. til lensmændene Niels Wind, Arndt v. der Kula, Niels Trolle, Flemming Wldfeld, hr. Christopher Wrne, Hans Lindenow, Jørgen Seefeld, Hendrick Ramel, Wendtzel Rotkierck, hr. Frederick Reedtz, Sigwart Wrne og hr. Corfidtz Wldfeld i Sjælland; Jost Frederick v. Papenheim og Erick Rosenkrantz på Lolland; hr. Mogens Kaas, Henning Walckendorph, Steen Bille, hr. Jørgen Brahe og Claus Sehested på Fyen; Christian Randtzow på Laffuind; hr. Tage Tott, Hendrick Below og Malte Jull i Skåne. Eftersom lensmanden har fået befaling til at oplyse, hvad der i denne tid i hans len er blevet forstrakt til soldateskens fornødenhed, og officererne nu beklager sig over ikke at måtte være til stede, når afregningen sker, skal han tilstille disse, hvad der foregives at være forstrakt dem og deres folk i lenet, at de i lige måde kan underskrive det eller også deres nødtørft der imod forebringe. Lensmanden har med forderligste at sende sin relation herom til kancelliet, og sørge for at

afregningerne, før end de hidsendes, bliver underskrevet så vel af officererne som af kongens undersåtter. Sj. T. 28, 432 b. f. K.

18. sept. (Kbhvn.) Miss. til samme lensmænd om tvende almindelige, en dobbelt og en enfag, skatter og landehjælp, som han erfarer af medfølgende åbne brev. Dette skal han straks lade læse og forkynde for bønder og menig almue i lenet og i egen person, og ikke ved skriver, foged eller andre tjenere, lade lægge og skrive samme skatter og have flittig indseende med, at det går ligelig til, så at den rige hjælper den fattige. Såfremt nogen findes forarmet, skal de forskånes, og deres anpart ikke pålægges nogen anden, med mindre der i samme læg findes så formuende, at de uden trang kan lægge ud for andre, hvilket skal bero på nøjagtig tingsvidne, som lensmanden med egen hånd skal påskrive, og godtgøres hos hr. Christopher Wrne på Draxholm. Ingen skal forskånes hverken fogder, herredsfogder, defefogder, skrivere eller andre, dog har kongen bevilget adelen selv at måtte lægge deres egne tjenere. Men dersom de forsømmer dette, skal han have det i agt som tilforn og som billigt kan være. I synderlighed skal haves flittig indseende med, hvor der findes ågerkarle, og de som bruger større køb, forprang og handel med korn, øksen eller i andre måder, lægges i denne skat og giver efter deres formue. Han skal indfordre fornævnte skatter, de to parter som er dobbelt skat til St. Martini førstkommende og den enfag til jul, og levere dem til Christopher Wrne. Han skal gøre sig største flid, at samme skatter tilvejebringes i rdlr. in specie, dog er kongen tilfreds, at de som ikke har hele dalere i stedet må give 6 slette mrk. for hver daler. Han skal ikke tage nogen forsømmelse for at skatterne fremkommer inden forskrevne tid, og intet udebliver, såfremt han ikke vil stande til rette derfor. Sj. T. 28, 433 b. f. K. Orig. til Wendtzel Rotkierck i Danske Kanc. B 167, Diverse originale lensbreve og originale kgl. missiver til lensmænd.

— Ab. brev til Sjælland, Fyen, Langeland, Møen, Lolland og Falster. Kongen hilser alle undersåtter, bønder og menig almue i N. len. Eftersom riget formedelst denne nu en lang tid varende krig er gerådet i stor gæld og besværlighed, og kongen til dets ydermere defension og forsvar og folkenes underhold i denne besværlige og vidt udseende tid uforbigængeligen (næst Guds den allerhøjestes beskærmelse) behøver en anselig summa penge, har kongen med rigsrådets råd anset for godt at lade påbyde dem så vel som kongens andre kære tro undersåtter tvende almindelige skatter og landehjælp, en dobbelt og en enfak, hvilke skal udgives af dem

som følger, så at hver 10 jordegne bøndergårde, enten de besiddes af ejerne eller er fæstet til andre, skal lægges i læg og give 60 rdlr. in specie eller deres værd, daleren beregnet til 6 slette mrk., den rige hjælper den fattige. Sammeledes skal hver 10 bønder, som ikke har frit jordegods, men har fæstet deres gårde og bruger avl, også lægges i læg sammen og give 30 rdlr. Desligeste skal hver smed, skrædder, skomager, murmester og møller, som bor på landsbyerne og bruger avl, give $1\frac{1}{2}$ rdlr., og de som ikke bruger avl 3 rigsort, hver pebersvend skal give 3 enkende daler, og hver tjenestedreng, som tjener for fuld løn, hvad heller han har kornsæd eller ikke, $1\frac{1}{2}$ enkende daler. De som ikke tjener for fuld løn skal give 3 rigsort, og hvor flere bønder bor på een gård, hvad heller det er jordeget eller fæstegods, skal hovedmanden, såfremt de bruger avl, skrives for helt og de andre for inderster og halvt. Hver ugedagsmand, som bor for kongens slotte, klostre eller gårde, skal give $1\frac{1}{2}$ enkende daler og ingen skal være fri hverken fogder, skrivere eller andre uden alene adelens egne ugedagsbønder, som bor for deres sædegårde, de holder avl på, og ligger i sognet som samme sædegårde og de som har været fri af arilds tid. Lensmændene skal have grangivelig indseende med, at ingen regnes for ugedagsmænd uden de, som bør, så fremt de ikke vil stande til rette derfor. Kongen har bevilget, at adelen selv må lægge deres egne tjenere, men forsømmer de dette, skal lensmændene have det i agt som tilforn og som billigt og forsvarligt er. Samme skatter skal udgives, den dobbelte til Martini den enfak til jul, i rdlr. in specie eller anden god gængbar mønt, hver rdlr. til 6 slette mrk. danske. Kongen har befalet N.N. befalingsmand over N. i egen person at lade skrive samme skatter og lægge bønderne i læg, så den rige hjælper den fattige, og have indseende med, at det går ligeligen og ret til og siden oppebære og fremsende skatterne. Skrивeren skal ikke have penge for at skrive samme skatter. Kongen beder og byder strengeligen alle og enhver at møde, hvor de bliver tilsagt og lade sig skrive og lægge og fremføre skatterne betids, så at fornævnte N.N. eller hans fuldmægtig kan levere dem inden de bestemte tider, som forskrevet står, såfremt de ikke vil tiltales og straffes. Sj. T. 28, 434 b.—436. (Jfr. CCD. V, 481).

18. sept. (Kbhvn.) Miss. til hr. Christopher Wrne. Kongen har ladet udgå åbent brev til lensmændene på Sjælland, Møen, Lolland og Falster, at de skal levere ham de påbudte skatter. Han skal derfor annamme samme og med forderligste lade dem levere til rentemestrene.

I lige måde fik Henning Walckendorph brev at an-
 namme skatterne af lensmændene på Fyen og Langeland og levere dem
 som forskrevet. Sj. T. 28, 436 b. K.

18. sept. (Kbhvn.) Ab. brev til Roskilde kapitel. Kon-
 gen hilser alle prælater, kanniker og menige kapitel i Roskilde dom-
 kirke. Motivering som i brevet til Sjælland m. m. Kongen har eragtet
 for godt at lade dem besøge om en mulig hjælp og begærer, at de til
 St. Martini giver 1.000 rdlr. in specie og 500 til jul; de skal selv ligne
 og ordinere det således, at enhver giver af sit præbende, så hjælpen
 uden al undskyldning bliver fremsendt til forberemdt tid, alt i rdlr. in
 specie. Sj. T. 28, 436 b. f. (jfr.: CCD. V, 482).

19. sept. (—) Miss. til Arent van der Culaw om at rette sig efter
 medfølgende ekstrakt af fredstraktaten angående
 svenske orlogsskibes passage gennem Øresund.

Når noget svensk orlogsskib, stort eller lidet, et eller flere, ladede
 eller uladede, løber gennem Øresund, skal de, når de kommer for
 Kronborg og intet andet sted i canalen af Øresund, stryge topsejlet på
 den store mast så længe de kommer fæstningen forbi og skyde svensk
 løsen Kronborg slot til ære og æres med dansk løsen af slottet. Går
 orlogsskibene straks derpå deres kås, skal det stå dem frit for, og de
 skal ikke være forbundet til nogen anden besked. Men sætter noget
 svensk orlogsskib i Øresund for nogen årsags skyld, og guvernøren på
 Kronborg sender bud til kaptajnen for i venlighed at spørge, hvorfra
 de er kommet, og begærer at se deres søpas uden at tilføje videre mo-
 lest, da skal kaptajnen på det svenske orlogsskib ikke vægre sig ved at
 fremvise sit søpas og således møde hverandre med venskab og høflig-
 her i alle occasioner. Men ellers [skal svenskerne] ikke besværes i an-
 dre måder med flagers indtagelse eller deslige.

Når det hænder, at hendes majestæt eller hendes successorer, Sve-
 riges konger enten skal lade hverve noget krigsfolk i sine venners land
 ved Vestersøen og behøve det i Østersøen, eller også søger at føre no-
 get krigsfolk ud af Vester Gutland ind i Østersøen gennem Øresund
 eller Bæltet, eller tilbage igen, er det aftalt, at sligt skal stå hendes
 majestæt i Sverige og hendes successorer frit for, dog således, at ikke
 mere tillige føres igennem end i det højeste 1200 mand eller der under,
 og det skal, mindst tre uger før de ankommer, notificeres hans maje-
 stæt i Danmark og hans successorer. Men dersom ellers nogle officerer
 eller andre svenske med heste og andet rejsetøj kommer gennem Sun-
 det eller Bæltet, skal dette være dem tilladt uden nogen notifikation.

Igennem Øresund og Bæltet må et, to, tre, fire eller i det højeste

fem svenske orlogsskibe løbe i flåde uden foregående notifikation, og når de kommer i Øresund, skal de som sagt skyde svensk løsen og stryge det store topsejl for Kronborg, så længe de løber forbi. Finder de der hans majestæt i Danmarks skibe eller flåde, da være det alt regnet for eet, og ingen forbundet til mere og meget mindre anmodes om nogen anden justifikation eller flagenes indvikling og indtagelse. Men dersom hendes majestæt i Sverige eller successorer behøver at gå igennem Øresund og Bæltet med flere orlogsskibe på een gang, er det aftalt, at det tre uger før skal notificeres hans majestæt i Danmark og successorer, for at flådens ankomst ikke skal forårsage nogen mistanke, og når dens ankomst er givet tilkende, skal sådant stilles i værk uden al modsigelse på den danske og uden al tilføjet skade på den svenske side. Sj. R. 21, 401 f. (Tr.: CCD. V, 482—484 jfr. L. Laursen, Danmark-Norges Traktater IV, 1917, 446 f.).

19. sept. (Kbhvn.) Offue Giedde og Niels Trolle fik brev med forderligste at hjemforløve de norske orlogsskibe, som har ladet sig bruge her nede til kongens og rigets tjeneste, eftersom kongen har befalet Hannibal Sehested at aftakke dem og kontentere dem med restsedler for gjort tjeneste. I lige måde skulle de danske købmænds skibe, som har været udredet på orlog og ladet sig bruge i kongens flåde, og fornøje rederne for deres gjorte tjeneste med restsedler indtil rigets tilstand tilsteder at betale dem med penge. Sj. T. 28, 437. K.

— Miss. til Gunde Rosenkrantz og Melckior Oldeland. Falck Lycke, befalingsmand i St. Peders kloster i Lund og Steen Bille befalingsmand over Segelstrup len har andraget, hvorledes der skal være trætte mellem den anlangende gæld, som Falck Lycke skal være i til Steen Bille for køb af noget jordegods, og at de nu har tilbetroet dem til at kende og dømme om fornævnte tvistigheder. De skal derfor stævne parterne for sig og da enten i mindelighed forhandle tvistighederne om hovedstol, rente, omkostning og interesse samt alt andet, som på begge sider kan indfalde, eller adskille ved dom og sentens. Hvad de således forhandler eller dømmer, skal de give fra sig beskrevet, og dersom den ene ikke kan møde, skal den anden tage en anden god mand til sig. Sj. T. 28, 437 b. f. Indl. 5. maj.

— Arndt v. der Kula fik brev, at der blev sendt ham en ekstrakt af det med dronningen i Sverige oprettede fredsforsdrag, om hvorledes der herefter skal forholdes med svenske orlogsskibe, som passerer Øresund, hvorefter han kan vide at rette sig. Udt. i Sj. T. 28, 438 K.

19. sept. (Kbhvn.) Henrich Lindenow fik brev at lade Herman d Krag være følgagtig den standart, han under sit kompagni har ført mod fjenden. Udt. i Sk. T. 7, 92.

— Miss. til Erich Grubbe. Laffritz Ebbesen til Restrup andrager, at hans ridefoged Paasche Jensen ynkeligt er blevet dræbt af nogle Aarhusgaards bønder; da han ville hjælpe en af Skanderborgs bønder til rette, blev han overfaldet af samme bønder og dræbte i samme tumult en bonde af nødværge. Laffritz Ebbesen begærer, at det må tilholdes borgmester og råd i Aarhus at lade hans efterladte kuffert og skrin være arvingerne følgagtig, eftersom Laffritz Ebbesen både for hans egen person og for breve lenet angående, som Paasche Jensen havde i forvaring, er højlig interesseret. Erich Grubbe skal derfor tilholde borgmestre og råd, at de uden forhindring er arvingerne følgagtig med samme kuffert og skrin, som de har ladet forsegle. J. T. 11, 159 K.

— Miss. til Mogens Høgh. Dersom skifte skal foretages efter Corfitz Ullfeld, skal han være til stede og påtage sig værgemålet for hans efterladte hustru fru Else Thott til Skoffsgaard. Når skiftet er overstået, skal han igen overlevere værgemålet til hende selv. J. T. 11, 159.

20. sept. (—) Miss. til Stalder Kaas og Melckior Oldeland. Jacob Grubbe til Kabel andrager, at hans hustru Ingeborg Kruse er død her i København, og begærer derfor kongens befaling til dem om straks at åbne hendes efterladte løsøre, som findes under forsegling her, og lade det vurdere. De skal derfor i arvingernes eller fuldmægtiges overværelse åbne bemeldte løsøre og lade det vurdere, rigtig registrere breve, ejendomsbreve og tilstående eller bortskyldig gæld og lade klenodier takseres af guldsmede, og derpå overlevere det til Jacob Grubbe, indtil videre skifte foretages med Tyge Kruse, efterdi ingen på hans vegne, som er umyndig, har underskrevet Jacob Grubbes forleningsbrev. Hvad de således vurderer, takserer og registrerer skal de give fra sig beskrevet, og kan den ene af dem ikke møde, skal den anden tage en anden god mand til sig, så at kongens befaling kan efterkommes. Sj. T. 28, 437 b. f.

— Miss. til lensmændene Niels Wind, Niels Trolle, hr. Christopher Wrne, Arndt v. der Kula, Flemming Wldfeld, Hans Lindenow, Jørgen Seefeld, hr. Christopher Wlfeld, Henning Walckendorp, Wendtzel Rodtkierck, J. Fred. v. Papenheim, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederick Reedtz, hr. Mogens Kaas, Claus Seested, Sigwart Wrne, Christian Randtzow. Lensmanden skal på kongens vegne handle med borgerska-

bet i lenets købstæder om med forderligste at forstrække en måneds sold til rytteriet og fodfolket, der er indkvarteret hos dem, da kongen ingen andet middel ved til at aftakke folket, og deres sold daglig højere opløber. Kongen vil i al nåde erkende sådan godvillighed og snarest muligt erstatte dem det, og for at sådant bedre kan bringes til veje, må der afregnes dem heri, hvad der af købstædernes fuldmægtige blev lovet nu senest her i København til fornævnte folks aftakning. Sj. T. 28, 438 b.

20. sept. (Kbhvn.) Hendrick Ramel fik brev at lade annamme sognepræst i Krummerup hr. Jens Splitts sønner Knud Jensen og Hendrick Jensen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 439 b.

— Niels Wind fik brev at lade Maren afgangne Jens Møllers i Hersted Øster vejrmølle for betaling udvise en mølleaksel af eg, hvor det bedst kan ske uden skovskade. Udt. i Sj. T. 28, 439 b.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Han skal gøre den anordning, at halvparten af oberstløjtnant Firx' ryttere indtil videre bliver indkvarteret i Helsingborg og halvparten i Landskrone. Bønderne i hans, i Landskrone såvel som i Christianstad len og Froste herred skal skaffe dem fornødent underhold, så fremt de ikke vil, at rytterne skal udlægges til dem. Sk. T. 7, 92.

— Miss. til hr. Henrich Huitfeld, Malte Juel og Gunde Rosenkrantz om det samme. Sk. T. 7, 92.

— Miss. til hr. Tage Tott, hr. Henrich Huitfeld, hr. Christoffer Wlfeld, Malte Juel, Gunde Rosenkrantz, Otte Tott og Henrich Below. I det sidste fredsfordrag, der den 13. august er oprettet på grænserne med dronningen i Sverige, er det blevet forafskediget således, at det skal være alle danske og norske købmænd forbudt at løbe over grænserne med varer i Sverige og svenske at løbe over i Danmark og Norge, såvel på landet som i landstederne. Dersom danske købmænd vil drive handel i Sverige eller dets underliggende provinser, må de gøre det i de forordnede stabelstæder ved søen, hvor andre fremmede og venner må komme og efter Sveriges lov nyde samme frihed og ret som disse, og på samme måde må svenske købmænd have ret til at handle i Danmark og Norge. De skal derfor tilholde tolderne såvel som andre undersætter i deres len, at de har sådant i agt og retter sig derefter. Sk. T. 7, 92 b. f.

21. sept. (—) Offue Giedde og Niels Trolle fik brev straks at lade gøre afregning med en del af månedstjernerne, kontentere dem

med restsedler og siden aftakke dem, som begærer deres afsked og vil lade sig nøje med afregningen, indtil de kan få deres betaling. Udt. i Sj. T. 28, 439 b. K.

21. sept. (Kbhvn.) Miss. til Malte Jul. Kaptajn Christoffer Christensøn har fået befaling til med sit kompagni dragoner at forføje sig til Christianstad, når han ankommer skal Malte Jul gøre afregning med dragonerne og fornøje dem med restsedler og tilsagn på kongens vegne, at de skal blive betalt for deres tjeneste og siden aftakke dem, officererne kan han sende tilbage igen for at der kan ske fuldkommen afregning med dem her. Sk. T. 7, 93.

—¹ **(Frederiksborg)** Bevilling for borgmester i Middelfart Claus Madtzen til at udføre en skudes ladning rug og malt til Norge og forhandle det der, dersom kommissarierne i Fyen eragter, at det kan undværes uden skade for landet, og med sådan kondition at rugen og maltet endelig skal forlusses i Norge, hvorpå han skal skaffe rigtigt bevis. F. R. 4, 344 b. f.

— **(Kbhvn.)** Anne Hans Dysters i Århus fik brev at måtte være fri for skat, tyng og indkvartering imidlertid hun holder offentligt, dog ulasteligt herberge sammesteds. Udt. i J. R. 10, 367 b. Incl. 10. sept.

22. sept. (—) Åb. brev til borgmestre og råd i København. Borgmestre og råd har på egne og borgerskabets vegne lovet 10.000 rdlr. in specie til aftakning af folket til hest og fods her i byen, og begærer derhos at være forskånet for videre indkvartering, så længe Gud under freden, så vel som også at kongens egne tjenere som er taxeret for indkvartering, hver må give en måneds gage, for hvad de er takset for, til samme sums fyldestgørelse. De har også begæret, at Nørreport dagligt måtte stå åben som tilforn. Kongen har optaget deres begæring i billig betænkende og tilsiger hermed borgerskabet nu straks, når den lovede sum er erlagt, at lade det rytteri og fodfolk, som byen er belagt med, rykke ud, og herefter forskåne [byen] for al sådan indkvartering i fredstid. Dog skal det ikke hermed være ment, at de ikke, dersom det kunne blive pålagt kongens andre købstæder for betaling at indtage folk til hest eller fods, som skal underholdes til landets defension, da i lige måde skal akkomodere de folk de efter kongens anordning kunne blive befalet at indtage. Deslige skal kongens egne tjenere i byen kontribuere pro quota til fyl-

¹ Antagelig fejlskrift for februar, brevet er indført mellem breve fra januar og marts.

destgørelse af den lovede sum. Kongen billiger også at Nørreport dagligt står åben med indfart og udfart over Peblingebroen som tilforn, dog med sådan vilkår, at borgerskabet inden pinsedag næstfølgende år skal lade samme port for Nørreport butenværk opbygge fuldkomment, og lade det ny værk og voldarbejde uden for samme port gøre færdig efter bestikken på samme butenværk inden tilkommende sommers udgang. Sj. R. 21, 402 f. (Tr.: KD. III, 258 f.).

22. sept. (Kbhvn.) Miss. til Wendtzel Roedtkierck. Kongen har anset for godt, at Conradt Kraus med underhavende dragoner med oberstløjtnant Eding skal forfølge sig til kongens søn ærkebispens af Bremen, under hvis livkompagni de er. Han skal derfor skaffe de fornødne skuder, så at Conradt Kraus kan komme med Eding til Als. Dersom Eding allerede er bortkommet, skal han alligevel skaffe de fornødne skuder, så at de straks kan komme over til Als. Han skal derhos handle med borgerskabet i lenet på kongens vegne om at skaffe fornævnte folk underhold på 6 eller 8 dage, når de bortsejler. Sj. T. 28, 439 b. f. K.

— Rentemestrene fik brev at levere Knud Christensen på klædekammeret 1.000 rdlr., som han skal udgive til aftakning af månedstjernerne på Bremerholm efter den ordre, han videre bekommer derom af rigens admiral. Udt. i Sj. T. 28, 440. K.

— Iffuer Krabbe Thagesen fik brev straks at rejse med Gregers Krabbe, hr. Frederick Reedts og Knud Wldfeld til Helsingør og overvære oberstløjtnant Firx' afregning eftersom ham bedst vitterligt er, hvad han har oppebåret, medens han lå i Halland. Udt. i Sj. T. 28, 440. K.

— Thyge Below fik brev straks at forfølge sig til Helsingør og siden følge med Conrad Kraus og dennes dragoner til Skelskør. Han skal have i god agt, at der på vejen holdes orden og disciplin, og at der ikke tilføjes kongens undersætter skade eller uret. Udt. i Sj. T. 28, 440 b. K.

— Åb. brev. Kongen har bevilget, at dronningen i Sveriges undersætter herefter frit og ubehindret fra den havn i Bleginde, som kaldes Bockuld, må udføre alle slags trælast af eg eller bøg så vel som alle slags manufaktur, tømmer, kobber, messing, jern eller hvad navn det kan have, dog at de deraf erlægger den told og rettighed til kongen og kronen, som med rette bør gives. Sk. R. 5, 433.

— Miss. til landsdommerne i Jylland. Da kongen ikke agter det rådeligt at aftakke soldatesken, men til landets defension vil beholde det gamle folk til hest og fods, som før har været i tjeneste,

og disse ikke kan indkvarteres her i landet alene, skal de erklære sig om hvilke steder i Jylland, som mindst er blevet overdragen af fjenden, hvor nogle af samme folk kan indlægges, indtil skatterne indkommer, og de kan akkomoderes andre steder. Denne erklæring med specifikation på hvor mange der kan underholdes sammesteds, skal de med allerforderligste indsende til Kancelliet. J. T. 11, 159 b. K.

23. sept. (Kbhvn.) Rentemestrene fik breve at gennemse med flid alle Hans Boisens regnskaber så vel hoffet som omslaget og andet, og med flid forfare, om han indtil Philippi Jacobi dag sidst forleden endnu kan være blevet noget skyldig på regnskaberne, eller noget kan være at prætere derpå, for at han kan svare dertil, og dersom alting er rigtigt, at han da for sig og sine arvinger kan erlange quitantiarum derpå. Udt. i Sj. T. 28, 440 b. K.

— Flemming Wldfeld fik brev alvorligt at tilholde menige herredsmænd i Thudtze herred, ingen undtagen, at de med forderligste reparere den træbro, der ligger på alfar vej til Kalundborg, den vejfarende mand til bedste. Udt. i Sj. T. 28, 440 b. f. K. Indl. 26. maj og 7. juni.

— Rejsepas for mag. Iffuer Wandal. Iffuer Wandal har erbudet sig at korrigere den landtavle, som de svenske har ladet forfærdige over Skåne, og med allerforderligste og i det seneste inden et års tid har lovet at gøre en perfekt landtavle over Skåne og Bleginde. Han behøver vogne til at rejse hid og did i landet, og lensmænd, fogder og alle andre, som har nogen befaling på kongens vegne, skal derfor på et års tid fra dette brev dato skaffe ham tvende vogne med fornødne heste, når han rejser om i Skåne og Blegind. Sk. R. 5, 434.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Oberstløjtnant Firx' underhavende officerer beklager sig over, at intet indskaffes til byerne til deres underholdning, han skal derfor alvorlig tilholde bønderne, som har fået befaling til at underholde dem, hvorom han allerede har fået kongens missive, at de indforskaffer den fornødne underholdning. Vil de ikke gøre dette, er det kongens vilje, at han tilsteder rytterne selv at hente det hos bønderne. Da bondens totale ruin vil følge deraf, skal han have indseende med, at sådant forekommes, og at bønderne indbringer den fornødne underholdning, eftersom det gøres fornødent, og intet andet middel nu haves dertil. Sk. T. 7, 93 b.

— Ligesådan brev fik hr. Henrich Huitfeld.

— Miss. til Falch Giøe. Holger Rosenkrans til Demmestrup, befalingsmand på Bornholm har andraget, at Falch Giøe endnu har hos

sig adskillige breve Vemetofftgård og gods angående, som han behøver til forsvaret af fornævnte gård og ejendom, han har derfor begæret befaling, at han kan blive dem mægtig. Falch Giøe skal derfor levere brevene med rigtig designation til Erich Kaas til Lindskoff og Erich Bille til Nachebølle, der har fået befaling til at levere dem til Holger Rosenkrantz. F. T. 5, 346.

23. sept. (Kbhvn.) Miss. til Erich Kaas og Erich Bilde at annamme breve Vemetofftgård anrørende, som Falch Giøe har hos sig, og levere dem til Holger Rosenkrantz til Demestrop. Udt. i F. T. 5, 346 b. f.

— Miss. til Hans Skade, Christopher Skade og hr. Jost Høgh. Hr. Frederich [Reedtz] til Thyggestrup andrager, at han skriftligt såvel som mundtligt ved sine tjenere af dem har begæret den indførsel, som hr. Jost Høgh til Giorsleff og hans medarvinger såvel som afgangne Erich Bildes arvinger og Iffuer Lyche til Bigum har gjort i afgangne jomfru Abild Brysches gods, men som han dog hidtil ikke har kunnet få beskrevet fra dem. De skal derfor på hans begæring give samme indførsel fra sig beskrevet. J. T. 11, 159 b. f. K. Indl. 21. sept.

24. sept. (—) Miss. til Frandtz Lycke og Oluff Daa. Christian Sparre har for nogen tid siden erhvervet kongelig befaling til dem at åbne og registrere det ham tilhørende, forseglede bo og løsøre på Sparresholm, som hans afgangne morbroder Werner Parsbjerg til Lynderupgård som hans værge har forseglet. Efterdi Christian Sparre tilkendegiver ikke at turde befatte sig med boet, uden Werner Parsbjergs arvingers tilstedeværelse, hvilket kongens forrige befaling ikke tilholdt dem at advare om, skal de uden ophold efterkomme den forrige befaling og advare samtlige Werner Parsbjergs arvinger at møde på Sparresholm til den til åbningen og registreringen berammede tid, om de kunne have noget at sige. De skal også i forvejen give Frederick Parsbjerg til Vognserup, der også har fået kongens befaling for nogen tid siden, besked om at møde. Sj. T. 28, 441 K.

— Rentemestrene fik brev at lade levere 200 rdlr. til Knud Wldfeld til aftakning af de folk, der ligger på Helsingborg. Udt. i Sj. T. 28, 441 b. K.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme 200 rdlr. af rentemestrene og overantvorte dem til proviantmesteren Jørgen Skrøder at denne kan tage dem med sig til Helsingborg slot og der give hver gemen 1 rdlr. og siden aftakke dem. Officererne skal hid forvises, at der kan ske afregning med dem, og at de siden kan blive fornøjet med restsedler. Udt. i Sj. T. 28, 441 b. K.

24. sept. (Kbhvn.) Miss. til Peder Bille. Kongen erfarer, at en af soldaterne under hans kommando ved navn Peder skal have opirret de andre til rebellion, til at rive fanen fra stangen og søge en herre, hvor de bedst kunne. Da sligt er højlig strafværdigt, skal Peder Bille med allerførste lade holde krigsret og straffe efter artiklerne, som vedbør, andre til afsky og eksempel, såfremt han ikke selv vil svare dertil. Sj. T. 28, 441 b. f. K.

— Miss. til bispens i Aars. Da kongen erfarer, at der er indkommet nogle hundrede dlr. af den skat, som før Svensken kom til Jylland blev påbudt stiftets gejstlighed, og at pengene skal være i behold hos en præst der sammesteds, skal han annamme pengene af samme præst og sende dem til Rentekammeret. J. T. 11, 160. K.

25. sept. (—) Miss. til Gregers Krabbe, hr. Frederick Reedtz og Knud Wldfeld. Eftersom de nu på kongens befaling skal afregne med oberstløjtnant Firx' squadron, og det ikke til visse kan vides, hvad de har bekommet af undersåtterne på sidste march i Skåne og ellers på durchtog hid og did gennem landet, som dog billigen skal afkortes dem, skal der afregnes 2 måneders sold derfor. Sj. T. 28, 442 K.

— Rentemestrene fik brev at levere Knud Wldfeld nu straks 400 rdlr., hvilke han skal anvende til Malmø's garnison. Udt. i Sj. T. 28, 442 K.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme straks de 400 rdlr. af rentemestrene til Malmø's garnison. Sj. T. 28, 442 b. K.

— Ebbe Wldfeld J. fik brev straks at licentiere og hjemforløve kaptajn Biørn Maccabæus' og Hans Lauridtzsens underhavende folk og hid overskikke officererne, at der her kan ske afregning med dem. Udt. i Sj. T. 28, 442. K.

— Miss. til Kield Kragh og Gabriel Aceleye. Maria afgangne Stephan Rhodes andrager, hvorledes afgangne Eiler Wldfeld for kost til sig og sine folk og tjenere, for gods som han har udtaget hos hende og rede penge, hun efter hans rigtige håndskrift har forstrakt ham med, skal være hende en sum penge skyldig, og efterdi Eiler Wldfeldts arvinger formedelst den besværlige krigstilstand ikke har villet befatte sig med hans efterladte gods og gæld, begærer hun kongens befaling til tvende gode mænd, som efter forordningen og rigens rets tilholdelse skal gøre hende udlæg i Eiler Wldfeldts gods og løsøre. Da år og dag er forløbet, og hun i rette tid efter loven har angivet sit krav, skal de med forderligste gøre hende udlæg i hans gods, og hvad de udlægges, skal de give fra sig beskrevet. Sj. T. 28, 442 b. f. K.

25. sept. (Kbhvn.) Ab. brev til menige borgere og bønder i Malmøhus len og Jerrested herred. Kongen hilser alle kære tro undersætter, borgere, bønder og menig almue, hvem de end tjener eller tilhører som bygger og bor over al Malmøhus len og Jerrestad herred, ugedagstjenere undtagen, evindeligt med Gud. Eftersom Gud har velsignet med fred, er kongen til sinds at aftakke sine krigsfolk, dog kan det ikke så snart ske, at kongen kan blive det krigsfolk, der ligger i Malmø kvit. Derfor forårsages kongen at henlægge folkene til Malmø, Ysted, Lund og Trelborg, indtil han får middel til at aftakke dem, da det vil falde Malmø alt for tungt alene at underholde dem. Det er derfor kongens vilje, at alle og enhver, der bor i fornævnte købstæder, skal være tiltænkt at indtage fornævnte soldater, hvortil menige bønder og almue på landet skal kontribuere, eftersom hr. Tage Tott, embedsmand på Malmøhus sætter og takserer enhver, hvilket de straks har at udlægge i korn eller penge. Kongen tvivler ikke på at alle og enhver lader sig finde godvillig heri. Sk. R. 5, 434.

Lige sådan brev fik Otte Tott om Sølvisborg len, dog at udgive penge alene.

— Ab. brev at Niels Krabbe fik forlov at overføre en del ham tilhørende heste, hopper, tyre og køer, som han har bragt med sig fra Halmstad, fra Skåne til Fyen. Sk. R. 5, 434 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom det vil falde Malmø alt for tungt alene at underholde det folk, som ligger der, og kongen ikke i en hast ved noget middel til at blive det helt kvit, skal han henlægge en del til Lund, Ysted og Trelborg og tilholde bønderne i sit len og Jerrested herred, at de kontribuere til fornævnte folks underholdning i korn eller penge efter som han synes det lideligst og bedst, uden så er, at de dertil så meget ville forstrække, at de ganske kunne blive aftakket her. Dersom nogen af soldaterne til hest og fods begærer at forløves, må han forløve dem på kongens vegne. Sk. T. 7, 93 b. f.

— Miss. til Axel Wrup om med forderligste at begive sig til Malmø, Landskrone og Helsingborg, besigte dem med flid og siden i Kancelliet at indskikke sin udførlige relation om deres beskaffenhed. Udt. i Sk. T. 7, 94.

— Miss. til Otte Tott. Eftersom der behøves en stor del penge til underhold af det folk, der ligger i Malmø, og det vil falde denne by for tungt alene at underholde dem, og kongen intet middel ved til i en il at aftakke dem, skal han tilholde bønderne i sit len [Sølvisborg],

hvor fjenden ikke har været, at de med bønderne i Malmøhus len giver penge, som det bedst og lideligst kan ske, uden så er, at de vil forstrække så meget dertil, at de ganske kan blive aftakket. Sk. T. 7, 94.

25. sept. (Kbhvn.) Hr. Jørgen Brahes genbrev på nogle agre og jorder i Fyn med Otte Krag og Oluff Rosenkrantz, kgl. majestæts sekretærer som vitterlighedsvidner. Mageskiftet er dateret 16. december 1643. F. R. 4, 353—355. (Se Kr. Sk. og Kanc. Brevb. 1642—43, 642 f. med flg. afvigelser: s. 642 l. 29 Sten Bilde til Kiersgaard er oversprunget her; s. 643 l. 1 i stedet for 4 reb, 41 alen står her 6 reb, 4 alen; s. 643 l. 15 i stedet for længden 1 reb står her 11 reb; s. 643 l. 17 istedet for Anders Baag læses her Anders Bang; desuden skal s. 643 l. 25 Per Gregersen rettes til Hr. Gregers, hvilket læses begge steder, og s. 643 l. 27 vestre rettes til østre, hvilket ligeledes læses begge steder).

— Mester Anders Andersøn superintendent i Alborg stift fik brev at skulle være kravløs for sig og sine arvinger for den sidste gejstligheden i Alborghus len påbudne skat, førend det svenske indfald skete, som efter slotsherren sammesteds, Gunde Langes erklæring derom, blev ham aftvunget af oberst Hellm Wrangell. Udt. i J. R. 10, 367 b. K. Indl. 2. aug.

— Miss. til Otthe Marsvind. Johan Kirtner løjtnant under kaptajn David Hansens kompagni i Dronningborg len andrager, at den gård ved navn Jenum, som sammesteds er tillagt løjtnanten, og som hans formand har nydt, er blevet bortfæstet til andre bønder, så at han nu ingen videre middel har til at opholde sig med hustru og børn. Han skal derfor lade løjtnanten bekomme samme gård, dog skal bønderne, som havde fæstet den, have deres fæste igen af den, som har fæstet dem gården. J. T. 11, 160. K.

26. sept. (—) Miss. til Flemming Wildfeld. Eftersom det forebringes kongen, at Rosengalei er indkommet for Holbæk med en frantzøsk kaptajn og officerer, har kongen afsendt nærværende skibskaptajn og løjtnant til at forfare, om så er. Han skal være dem behjælpelig med at erfare, hvorfra skibet kommer, hvem det tilhører, og hvorledes de har bekommet det. Thi dersom det er taget af fribyttere, som ikke har været i svensk tjeneste, skal de bemægtige sig den og hidbringe den, men er den taget af de svenske i fejden og enten tilhører dem endnu eller er solgt af dem til andre, skal han lade den med indehavende folk passere frit og løbe hvorhen den lyster. Sj. T. 28, 443 K. Indl. 27. sept.

26. sept. (Kbhvn.) Arndt v. der Kula fik brev at tage Jens Block i arrest indtil videre og forvare på et kammers der på slottet, så at ingen kommer til ham, efterdi han ikke vil indstille sig for Oluff Brockenhus og ham. Sj. T. 28, 443.

27. sept. (—) Miss. til hr. Tage Tott. Han har fået befaling til at udlægge folk fra Malmø til Ydsted, Lund og Trelborg, og at bønderne skal kontribuere til deres underholdning. Da kongen ikke påtvivler, at også præsterne kan hjælpe, skal han tilholde præster, som har nogen formue, at kontribuere med penge og korn efter som enhvers lejlighed og tilstand nu kan tåle det. Sk. T. 7, 94 b.

— Ligesådant brev fik Otte Tott i Sølvisborg len, hvor fjenden ikke havde været. Sk. T. 7, 94 b.

— Bevilling på apotek i Nakskov. Eftersom der ikke i købstæderne på Lolland findes noget apotek, lides stor brøst for medikamenter til syges kurering og anden fornødenhed, som ikke er til købs undtagen hos nærværende Christian Suerus, som for nogen tid siden er kommet til Nakskov i den mening at ville holde sligt til købs. Da Christian Suerus endvidere erbyder at anrette og holde et fuldkomment apotek sammesteds, om han måtte bekomme kongens privilegium lige som andre apoteker, bevilger kongen ham at holde apotek i Nakskov med forpligtelse til at have forråd af gode friske og ustraffelige medikamenter, og til at sælge dem til hvem, der behøver, for en billig værd. Han skal lade sig finde flittig og ufortrøden i det han komponerer til patienter og være forpligtet til altid at holde en dygtig og from apoteker og i alle måder forholde sig, så at ingen med billighed kan beklage sig over ham eller hans apotek, såfremt han ikke vil have denne bevilling forbrudt. Herhos tillades det ham sammesteds at holde en vinkælder med fransk og hed vin og at sælge krydderurter og gevurts, dog skal andre vintappere og købmænd ikke dermed være forment at søge deres næring. Sm. R. 5, 239 b. f. Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede XIV.

— Bevilling for borgmester i Alborg Hans Søffrensen til efter egen erbydelse årligt at levere 30 eller 40 lstr. kød og så mange lstr. sild, som kan behøves til skibsflåden, når han tilskrives derom i tide; han må nyde de tvende dage, som sædvanligt, til at indkøbe sild i Nibe dog med den kondition, at han skal levere hver td. gode vårsild på stedet for 3 rdlr. og høstsild for 4 rdlr. tønden og hver td. kød for 7 sldlr. I betaling må han annamme korn af lenet for den pris, det årligt kan forlades, og det mål andre købmænd plejer at bekomme. J. R. 10, 368. Incl. 10. sept.

28. sept. (Kbhvn.) Bestalling for Hans Asers Holst, der påny antages som kaptajn til fods med årlig besolding som andre kaptajner til fods over landfolket, begyndende fra dette brevs dato. — Lige sådan brev fik Jacob Pedersøn, Hans Pedersøn og Peder Søffrensøn.

I lige måde Claus Lyticke den 2. oktober. Sj. R. 21, 403.

— Wendtzel Roedkierck fik brev at lade udlede tvende gode unge heste, som ikke er tilberedne, og som han eragter tjenlige til at forære den frantzøske gesandt; han skal brænde dem med hans majestæts mærke og straks skikke dem hid. Udt. i Sj. T. 28, 443 b.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme de 10.000 rdlr. som rentemestrene har befaling til at tilstille ham, og som borgmestre og råd i København har lovet for at kunne blive de folk, som er indkvarteret her, kvit, og siden give deraf til folkene, eftersom de kommer bort, efter den ordre han skal få. Udt. i Sj. T. 28, 443 b. f. K.

— Rentemestrene fik brev at af borgmestre og råd i København at annamme de 10.000 rdlr., som de har lovet at ville give for at blive de folk, som her er indkvarteret, kvit, eftersom de allerede skal være indsamlet, og siden tilstille Knud Wldfeld dem, for at han kan give dem til folkene. Udt. i Sj. T. 28, 444. K.

— Miss. til Flemming Wldfeld. Eftersom kongen erfarer, at det skib, som er indkommet til Holbæk og der arresteret af mistanke, skal være Rosengalei og tilkomme hollandske købmænd, skal han straks løslade det og lade det passere ubehindret med dets indehavende gods. Sj. T. 28, 444. Indl. 27. sept.

— Miss. til admiralitetskommissarier. Nogle personer er hidført fra Norge og berettes sammesteds at have røvet fra kongens undersåtter så vel som fremmede på kongens strømme; kongen har befalet, at de af dem, der kan sætte nøjagtig loven og vissen, at de vil blive tilstede til sagens udgang og betale deres kost, må forblive her og udføre deres sag for admiralitetskommissarierne; disse skal derfor med flid forhøre fornævnte sager, som indkommer og efter deres beskaffenhed kende og dømme, som de agter at forsvare det. Sj. T. 28, 444 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene med påtegning: Admiralitetet vedkommende.

— Miss. til Henning Valchendorff. Da kongen erfarer, at de svenske fanger i Fyen ikke endnu er løsgivne fordi værterne, hvor de har ligget, prætenderer betaling for deres kost, og da det er aftalt, at alle fanger uden betaling straks skal løsgives, skal han uden ophold have indseende med at det lovede efterkommes og fangerne

uden ranson straks løsgives, for at ikke ny misforstand eller ulæmpe skal forårsages. F. T. 5, 347.

28. sept. (Kbhvn.) Miss. til Mogens Bille. Da kongen erfarer, at et svensk skib er indkommet i Meddellfarsund for at hente det sejeværk, som står på Koldinghus, skal han forstendige kaptajnen, at kongen ikke formoder, at det er hendes kærlighed dronningen i Sveriges mening at lade kongens slotte og huse udplyndre eller borttage, hvad dér findes, efter at fredsforsdrag nu ikke alene er underskrevet og forkyndt, men endog på begge sider overantvortet. Dersom samme sejeværk tilhører svensken selv, eller er ført did af dem i denne tid, må han dog lade det være dem følgagtig. J. T. 11, 160 b. K. Incl. 2. okt.

29. sept. (—) Fuldmagt for Friderich Below til Spøtterup, sekretær, hvem det er befalet at tiltale og på kongens vegne hente dom over en student ved navn Friderich Osvaldt, som i nogle skrivelser har skrevet meget utilbørligt, oprørsk og vidt udseende discours, om ikke han for sådan ære, liv og velstand angældende ord bør lide som vedbør. Sj. R. 21, 403 b.

— Jørgen Seefeldt fik brev at måtte opsætte landsting denne gang og gøre til ende og forhøre Knud Wldfeldts regnskaber. Udt. i Sj. T. 28, 444 b: K.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz. Kronens bønder og tjenere i Ørsløff, Fæby, Lang og Thæridtz i Stendsby birk og Jens Henningsen i Rotztofft har foredraget, hvorledes de i nærværende år har lidt stor skade på deres korn af storm og uvejr og begæret afslag i landgilden. Da kongen af hans erklæring så vel som tingsvidner erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, og at de ikke kan blive ved magt, med mindre de må få forlindring på landgilden, bevilges enhver af Ørsløff, Fæby, Lang og Tæridtz mænd, at de i dette år forskånes for en trediedel af landgilden og Jens Henningsen i Rodztoffte, eftersom han kan eragtes at have fået skade på sit korn på Ørsløff mark, for 1 td. byg, hvilket skal føres til regnskab. Sj. T. 28, 444 b. f. K.

— Hr. Frederick Reedtz fik lige sådan et brev, at kronens tjenere i Roug, Suerborg, Remkilde, Skaffuerup, Næs, Kiønge by, Lundbytorp og Lundby i nærværende år skal have afslag på den tredie part af landgilden. Nok i Nøbele, Suerborg Torpe, Suertinge, Suindinge, Windinge, Casteløff, Sallerup, Kostred og Grumløse på den fjerde part og Kiøngsgård mænd Niels Jyde og Anders Jørgensen på den halve part. Sj. T. 28, 445 K.

29. sept. (Kbhvn.) Miss. til Peder Wiibe. Hvorledes hans tjener Niels Christophersens hustru i Syff har forset sig ved at sætte sit barn på hesten, kan han se af hosføjede kopi af hendes bekendelse, han skal derfor tale derpå med lov og ret, så hun og andre som med hende kan findes at være medvidere kan blive tilbørligt straffet derfor, andre til afsky og eksempel. Sj. T. 28, 445 b.

— Jægermestrene fik brev at tilskikke hertug Fredericks gesandt to rådyr, dog ikke på een gang. Udt. i Sj. T. 28, 445 b. K.

— De højlerde i det teologiske fakultet i København fik brev at forstændige hans majestæt udførligen og med forderligste deres betænkende om Anne Nielsdatter, som har forset sig, idet hun ulovligt og utilbørligt har brugt sit barn til at helbrede kvæg med, efterdi intet expresse er determineret, hvorledes sådant bør at straffes. Udt. i Sj. T. 28, 445 b.

— Miss. til Henrich Below. Da han giver til kende, at der er ringe forråd af proviant i Christianopol og der ingen anden middel vides, skal han handle med præsterne og bønderne i sit len, at de kommer til undsætning med det proviant de kan tilvejebringe. Sk. T. 7, 94 b. f.

30. sept. (—) Iffuer Wind fik brev at rette sin lejlighed efter, på hr. Just Høgs vegne, at besegle med rigens indsegl de breve, der tages og udstedes i den sag, hr. Just Høg har imod Ancker Hanssen, eftersom han ikke selv kan gøre dette i denne sag. Sj. T. 28, 445 b. f. K.

— Miss. til tolderne i Sundet. Eftersom kongen har fundet for godt, at tolden i Sundet herefter skal oppebæres af den frantzøske og den engelske nation lige ved hollænderne, skal de ved oppebørslen rette sig efter den toldrulle, de har fået sendt om hollænderne, dog at englænderne herefter som tilforn udgiver den 100 penge. Sj. T. 28, 446. K.

— Bevilling at Niels Giønge fendrik under oberstløjtnant Dombarts kompagni efter anmodning må nyde og beholde den halve gård, han har stedt og fæstet i Helsingborg len i Boersløff by, indtil kongen bliver anderledes til sinds, kvit og frit for ægt og arbejde, dog at han skal være tiltænkt i rette tid som tilforn at give den årlige landgilde, såfremt han agter at nyde denne benådning. Sk. R. 5, 434 b. f.

— Miss. til hr. Tage Tott. Da han har givet til kende, at der til ladegårdene i hans len er indhøstet så meget foder, som fyrretyve par øksne kan staldes på, er kongen tilfreds, at han bortforpagter foringen, så snart øksne igen kan tilvejebringes, til den højstbydende. Hvad

vinterrugen angår, skal han lade den så til ladegården. Sk. T. 7, 95.

30. sept. (Kbhvn.) Miss. til hr. Mogens Kaas. Da kongen har for godt befundet, at tolden af den fransøsche og engelsche nation herefter lige ved hollænderen skal oppebæres, skal han have flittig indseende med, at tolderen i Nyborg retter sig derefter, dog at de engelske nu som tilforn udgiver 100 penge. F. T. 5, 347 b.

1. okt. (—) Miss. til hr. Christopher Wrne, hr. Frederick Reedtz, Wincentz Bille og Oluff Brockenhus. Eftersom de er nomineret af adelen i Sjælland til at forhøre landsens regnskaber i Sjælland, som Christen Skeel til Vallø har under hænder, skal de når regnskaberne er forhørt, efter rigtig afregning tilbørligt kvittere ham derfor. Sj. T. 28, 446 b.

— Miss. til dr. Thomas Fincke, dr. Oluff Worm, dr. Simon Pauli, dr. Otte Sperling, dr. Christian Fabricius og dr. Hellwic Diderick. Eftersom kongen for nogle år siden har bevilget sin livmedicus dr. Jacob Fabricius' søn Henricus Fabricius det prælatur og kanonikat i Århus domkirke, som faderen har, efter dennes død, såfremt han således kunne forfremmes i sine studier, at han kunne være dygtig til at tjene kongen og riget i fremtiden, og da dr. Jacob Fabricius er til sinds straks at afstå prælaturet til sønnen, skal de med forderligste fordre denne for sig og med flid eksaminere ham, om han således er verseret in theoria og studio medico, at han kan eragtes dygtig til at praktisere, og indsende deres udførlige relation derom til kancelliet. Sj. T. 28, 446 b. f.

— Dr. Johan Melchior Hypfauff [!] medicus i Skåne fik brev på et kannikedømme i Lund domkirke efter afgangne mag. Oluf Fock. Udt. i Sk. R. 5, 435.

— I lige måde fik Jens Harboe brev på et vikarie i Lund kaldet Sacerdotum efter fornævnte, afgangne mag. Oluf Fock. Udt. i Sk. R. 5, 435.

2. okt. (—) Jochom Hart von Staden fik skibskaptajns bestalling formula consveta og skulle have til årlig besolding 300 courante dlr. og sædvanlig hofklædning på sig selvanden fra 1. januar sidst forleden. Udt. i Sj. R. 21, 403 b.

— Bestalling for Claus Lyticke se ovenfor 28. september.

— Miss. til Niels Trolle. Han skal i sit len lade indkøbe 18 øk sne og lade dem blive stående hos bønderne, indtil køkkenskriveren Fester Walter efterhånden lader dem fordre. Pengene dertil skal tages af lenets indkomst. Til udspisningen skal han også af lenet skaffe 240 lam og 272 par høns af bøndernes så mange som de kan restere, de

øvrige at indkøbe for penge lige som øksnene, hvilket skal føres til regnskab og godtgøres på rentekammeret. Sj. T. 28, 447.

2. okt. (Kbhvn.) I lige måde fik Jørgen Seefeldt brev at skaffe af Ringsted len lige så mange af hver slags. Item Arndt v. der Kula at skaffe af Frederiksborg og Kronborg len lige så mange. Sj. T. 28, 447 b.

— Miss. til Niels Trolle. Eftersom generalmajor til hest og oberst til fods Claus von Allefeldt med sin squadron til hest har befaling til straks at forføje sig til Holsten og dermed tage march med et kompagni efter det andet, på det at landet ikke for meget besværes, gennem Sjælland og Fyen, skal Niels Trolle skaffe ham og hans folk det fornødne underhold, efterhånden som de kommer til lenet. Det er befalet Claus von Allefeldt at holde god orden og disciplin. Sj. T. 28, 447 b. f. Lige sådan brev fik Jørgen Seefeldt, Wendtzel Roedtkierck, hr. Mogens Kaas, Henning Walkendorph, Claus Seested og Mogens Bilde. Sj. T. 28, 448.

— Hendrick Ramel fik brev at lade Kørbidtz, når han ankommer, frit indkomme i Sorø akademi og lære de exercitier, han begærer, lige ved andre academicis. Udt. i Sj. T. 28, 448.

— Wendtzel Rodtkierck fik brev straks at skaffe fornødne færger og skuder til Claus von Allefeldts squadron, som skal overskibes fra Korsør til Nyborg, og straks at have fornødne færger i beredskab til et af kompagnierne af samme squadron som skal marchere fra København i dag. Udt. i Sj. T. 28, 448.

— Rentemestrene fik brev at tilstille Knud Christensen 884 rdlr., som klageligen af månedsstyrmændene forebringes at restere dem på deres månedsløn, hvilke han efter rigens admirals og vice-admirals ordre med forderligste har at betale, og siden hjemforløve fornævnte styrmænd. Udt. i Sj. T. 28, 448.

— Claus von Allefeldt fik brev at marchere herfra 6. oktober med sin squadron, som har været indkvarteret i København. Marchen skal gå gennem Roskilde, Ringsted, Slagelse, Korsør, Nyborg, Odense, Middelfart og Kolding. På vejen skal holdes god orden, og det ene kompagni skal marchere efter det andet, for at det ikke skal være for tungt for landet, og for at der bedre kan skaffes fornøden underhold. Når han kommer til Kolding, skal han rette sig efter den ordre, som skal blive tilstillet ham af tyske kancelli. Udt. i Sj. T. 28, 448 b.

— Miss. til Christopher Lindenow. Han skal straks med skipper Rasmus lade gøre hussøgning i Bådsmandsboderne for at er-

fare, om der findes andre, som ikke vedkommer, hvilke han skal afskaffe og indsætte andre i deres sted. Han skal også lade optegne og nævne enhver ved navn og tilnavn, som bor der, så vel som losamentet med det som er malet derpå, da kongen ikke vil have andre der. Siden skal der hver St. Mikkels dag i kongens kammer indleveres en rigtig fortegnelse på alle dem, som besidder samme boder. Sj. T. 28, 488 b. (Tr.: KD. V, 289 f.).

2. okt. (Kbhvn.) Miss. til dr. Peder Winstrup. Eftersom han tilforn har fået befaling til at inkvirere om de politiske diskurser og menneskelige påfund, som mester Jørgen i Malmø adskillige gange har forebragt på prædikestolen i stedet for Guds rene og bare ord, og kongen af hans erklæring erfarer, at fornævnte mester Jørgen, efter at han alvorligt har påmindet ham, har rettet og forbedret sig i sine prædikener, er kongen tilfreds, at mester Jørgen herefter som tilforn igen betjener sit embede, og at hans forseelse er ham forladt; dog med den kondition, at han til Peder Winstrup skal udgive sin skriftlige forpligt, at han ikke mere herefter skal føre på banen sådan verdslig diskurs og påfund, som ikke hører til prædikestolen, såfremt han ikke vil straffes alvorligt derfor, og dette, som nu allerede er passeret, på ny skulle stå åben for ham. Sk. T. 7, 95 b.

— Miss. til Malte Juel. Da kongen erfarer, at der endnu skal være tre kompagnier danske gevorbne folk i Christianstad, skal han med forderligste aftakke officerer så vel som gemene knægte og fornøje dem såvel som officererne fra de allerede aftakkede kompagnier med restsedler. Sk. T. 7, 95 b. f.

— Miss. til hr. Mogens Kaas m. fl. i Fyn. Da adskillige af kongens undersåtter fra fyrstendømmerne i forleden fejde har bragt de heste, hopper og kvæg de kunne til Fyn og nu ønsker at føre det tilbage igen, efter at Gud nådeligen har velsignet med fred, skal de fritages for generalforbudet på udførsel af heste, hopper og kvæg og frit og uden told til fyrstendømmerne udføre, hvad de nøjagtigen bevisliggør at have overbragt til Fyn i denne tid. F. T. 5, 347 b. f.

— Lige sådan brev fik hr. Jørgen Brahe, Claus Sested og Hening Valchendorpf. F. T. 5, 348.

— Miss. til Henning Valchendorff og Frandz Pouisch. De skal med forderligste gøre afregning med officerer og gemene under afgangne Fredrich Rantzous regiment, så vel som bestalter ritmester Jørgen Kaas' kompagni til hest, og siden kontentere dem og afbetale en måneds sold med det adelen i Fyn nu senest har lovet at

ville udgive, så vidt det kan tilstrække, for resten som dem derover kan tilkomme, skal de på kongens vegne fornøje officererne med restsedler og siden aftakke folket. F. T. 5, 348.

3. okt. (Kbhvn.) Miss. til hr. Mogens Kaas. Han har fået befaling til at skaffe Claus von Allefeldts squadron fornøden underhold, når den kompagnivis marcherer gennem lenet, og dersom han ved middel til at tilvejebringe sådant af byerne efter hosfølgende designation, er kongen tilfreds, at folkene kamperer på markerne udenfor byerne, hvorhen deres underhold skal skaffes, på det at borgerskabet, som allerede noksom er belagt, ikke videre skal besværes. Kompagnierne skal, efter som de ankommer, straks marchere fort uden at bie efter hverandre. Sj. T. 28, 449.

— Lige sådan brev fik Niels Trolle, Jørgen Seefeld, Wendtzel Rottkierck, Henning Walckendorp, Claus Seested, Mogens Bilde, hr. Frederick Reedtz og Niels Wind.

— Ungefær udregning på hvad som vil behøves til generalmajor Allefeldts 5 kompagnier ryttere til daglig traktement på 575 heste.

General: livkompagni 119 heste. Hver person:

2 skålpd. brød	14 lispd. 14 mrk. pd.
4 pottesøl	4 tdr.
2 skålpd. kød	14 lispd. 14 skålpd.
2 lod smør	8 skålpd.
½ skieffel [skefuld] havre	10 tdr.
Hø til nødtøft	4 læs

Obervagtmesters kompagni 140 heste.

Brød	17½ lispd.
Øl	5 tdr.
Kød	17½ lispd.
Smør	9 skålpd.
Havre	11 tdr. 4 skpr.
Hø	5 læs

Ritmester Allefeldtz kompagni 15 [fejl for 115?] heste.

Brød	14 lispd. 6 skålpd.
Øl	4 tdr.
Kød	14 lispd. 6 skålpd.

Smør	7 skålpd.
Havre	9½ tdr.
Hø	4 læs

Ritmester Angels kompagni 107 heste.

Brød	13 lispd. 6 skålpd.
Øl	3½ tdr.
Kød	13 lispd. 6 skålpd.
Smør	6½ skålpd.
Havre	9 tdr. ½ skp.
Hø	4 læs

Kaptajnløjtnant Angels kompagni 94 heste.

Brød	11 lispd. 12 skålpd.
Øl	3 tdr.
Kød	11 lispd. 12 skålpd.
Smør	6 skålpd.
Havre	8 tdr.
Hø	3 læs

Summarum daglig traktement:

Brød	71 lispd. 14 skålpd.
Øl	19½ tdr.
Kød	71 lispd. 14 skålpd.
Smør	2 lispd. 3½ skålpd.
Havre	48 tdr. 1½ skp.
Hø	20 læs

Sj. T. 28, 449 b. f.

3. okt. (Kbhvn.) Hendrick Ramel fik brev at annamme afgangne dr. Jens Dynnesens tvende sønner Jens Jensen og Jacob Jensen i Sorø skole, når der bliver plads. Udt. i Sj. T. 28, 450.

— Hans Knudsen fik bevilling at måtte stedes på fri fod til sagens uddrag, eftersom han begærer at indstævne for kongen og rigens råd den dom, som er udstedt over ham på Holmen. Han har pantsat kongen sit hus og gård i Vestergade her i København, vil straks tage stævning i sagen og vil blive til stede til denne udførsel. Udt. i Sj. T. 28, 450 b.

— Miss. til Flemming Wldfeld. Han har fået kongens befaling af

23. september om reparation af broen i Suenninge by¹. Det forebringes nu kongen af de interesserede, at broen tilforn har været underholdt alene af nogle visse byer og mænd, hvad de foregiver at kunne bevise, andre herredsmænd har andre broer, som de alene underholder, hvorfor de efter Christian III.s reces kap. 58 formener, at broen skal underholdes af dem alene, som plejer at holde den. Han skal derfor, det forrige missive uagtet, tilholde dem, som med rette bør gøre det, fremdeles at vedligeholde broen. Men dersom de formener, at der herved sker dem uret, skal det være dem uforment at påtale det og udføre det med lov og ret. Sj. T. 28, 450 b. f.

3. okt. (Kbhvn.) Miss. til Malte Juel. Jochum Beck, befalingsmand på Silkeborg har andraget, hvorledes han til Christianstad skal have leveret 61 skippund, 11 lispund og 9 skålpund bly samt 34 skippund, 11 lispund og 2 pund stangjern, for hvert skippund bly og jern skal der efter befalingsmand på Øsel Ebbe Wlfelds bevis være lovet ham 12 rdlr. Da Jochum Beck nu begærer samme varer tilbage, skal Malte Juel lade ham få så meget bly, som han rigtigt beviser at have leveret. Dersom der ikke er jern nok, skal han have bly i stedet, da det er afhændet for lige køb, om det ellers kan undværes fra fæstningen, kan det ikke det, skal Malte Juel med forderligste erklære sig derom og sende erklæringen med en rigtig specifikation over hvor meget der er i behold til Kancelliet. Sk. T. 7, 96.

4. okt. (—) Peter Brun fik løjtnants bestalling til fods over landfolket, ord fra ord mutato nomine et officio som dem, kaptajnerne bekom og findes eadem pagina på den anden side. Udt. i Sj. R. 21, 403 b.

— Bevilling at kongens skibstrømmeter på deres begæring herefter alene må opvarte til kongens tjeneres bryllupper, enten de bor inden eller uden porten, som tilhører Holmens kirke og begærer deres tjeneste. Sj. R. 21, 403 b. f. (Tr.: KD. III, 259).

— Miss. til lensmændene i Danmark. Lensmanden har fået kongens befaling om med forderligste til kancelliet at indsende en designation på, hvad han kan avle og hvor mange øksne, han årligt kan opstalde på ladegården til lenet, som han nyder fri. Dersom han ikke har efterkommet befalingen, skal han gøre det med forderligste, og derhos rigtigt lade specificere hvad det årligt koster ham at lønne og underholde folkene på ladegården så vel som at holde bygningen derpå ved magt. Sj. T. 28, 451.

¹ Ovenf. s. 463.

4. okt. (Kbhvn.) Wendtzel Roedtkierck fik brev at sende tvende rideheste og en buntet ganger brændt med kongens mærke, hvilke hans majestæt vil forære den frantzøske gesandt. Udt. i Sj. T. 28, 451 b.

— Rentemestrene fik brev at betale Weble Joensen 13 rdlr. 32 sk., i lige måde Frandtzen af Aars 42 rdlr. for favneved de efter hofølgende designationer har leveret til kongens fornødenhed. Udt. i Sj. T. 28, 451 b.

— Christen Skeel fik brev at oppebære af adelen med forderligste den godvillige kontribution i guld, sølv, penge og klenodier, som blev bevilget til Michaelis, og lade den levere i rentekammeret. Udt. i Sj. T. 28, 451 b.

— Christen Skeel fik brev at lade levere 135 rdlr. med forderligste til Malte Sehested af den godvillige kontribution af Sjælland. Udt. i Sj. T. 28, 451 b.

Lige så fik Christen Skeel brev at levere Wincentz Bille, ritmester 135 rdlr. til en måneds besolding for hans underhavende officerer nemlig en kvartermester, 2 korporaler, 1 trompeter og 1 mønsterskriver. Udt. i Sj. T. 28, 451 b.

— Flemming Wldfeld fik brev at annamme det korn og andet proviant, som adelen i Sjælland har lovet at ville kontribuere så meget, som leveres i Holbæk, og tilbørligt kvittere derfor. Siden skal han underrette Christen Skeel om, hvormeget der er leveret og af hvem, på det at det kan vides, hvilke der heri efterkommer deres løfte og hvilke ikke. Udt. i Sj. T. 28, 451 b. f.

Lige sådan brev fik Wendtzel Roedtkierck at annamme i Korsør, Niels Wind i Køge og hr. Frederick Reedtz i Næstved. Sj. T. 28, 452.

— Claus von Allefeld fik brev at skulle veksle med sine kompagniers march, så at det første går igennem Roskilde, Ringsted, Slagelse og Korsør; det andet gennem Køge, Næstved, Skelskør og Korsør; det tredje som det første og det fjerde som det andet, på det at købstæderne ikke alt for meget skal blive besværet med samme durchtog. Udt. i Sj. T. 28, 452.

— Miss. til hr. Christoffer Wldfeld. Eftersom officererne til hest under oberstløjtnant Firx' squadron, som er indkvarteret i Helsingborg, andrager, at de ikke får den fornødne underhold til deres underhavende ryttere, i synderlighed hør og havre til hestene, hvorfor de begærer at være undskyldt, om noget foretages af rytterne, skal han gøre alvorlig og fornøden anordning, at sligt bliver tilbørligt forekommet, og kongen forskånes for deres overløb. Sk. T. 7, 96 b.

4. okt. (Kbhvn.) Lige sådan brev fik hr. Henrich Huitfeld om de ryttere, som ligger i Landskrone. Sk. T. 7, 96 b.

— Falck Lycke fik forlov på en fjorten dags tid at rejse til Skåne, dog således at intet blev forsømt i hans fraværelse. Udt. i Sk. T. 7, 96 b.

— Miss. til Gunde Lange. Fru Margrette v. d. Lyhe afgangne Jørgen Brochenhuuses til Seberkloster andrager, at der på samme gård findes adskillige varer, øksne, fæmon, saltet og tørret sild, som i denne tid ikke vel kan forhandles af hende, da hendes afgangne søns kreditorer er interesseret deri, og hun ikke ved, hvo eller hvor de alle er. Han skal derfor på kongens vegne alvorligt tilholde fogden sammesteds, at han har flittigt opsyn med gården, dens avling og andet tilbehør; øksne, korn, sild og andet, som kan afhændes, skal han gøre i penge dyrest muligt, de interesserede til bedste. J. T. 11, 160 b. K.

5. okt. (—) Åb. brev om at kongen for visse årsagers skyld har anset for godt, at de boder, som er bygget mellem Børsen og Amager bro, herefter skal tillukkes om aftenen, når der ringes af Børsen. Sker der herefter i disse huse nogen ulykke af drikken, skal husene og hvad der er i dem være forbrudt. Sj. R. 21, 404. (Tr.: KD. III, 259).

— Miss. til tolderne i Sundet. Eftersom kongen har anset for godt, at tolden i Øresund herefter af undersåtterne i Danmark og Norge skal oppebæres lige ved hollænderne, skal de rette sig efter den for nogen tid siden tilsendte toldrulle vedrørende hollænderne. Sj. T. 28, 452. (Se: CCD. V, 485).

— Gregers Krabbe, hr. Frederick Reedtz og Knud Wldfeld fik brev at gøre afregning med oberst Falck Lycke og oberstløjtnant¹ ... på kongens vegne og kontentere dem med restsedler for, hvad der kan tilkomme dem. Udt. i Sj. T. 28, 452 b.

— Miss. til rentemestrene. Detlow Rewentlow, tysk kansler og befalingsmand over Haderslevhus len, andrager, at de skal begære rente af hans afgiftspenge 1644 af Romsdals len i Norge, hvormed han er forlenet, fordi de først er erlagt 17. marts i år. Da pengene på grund af usikkerhed til søs ikke kunne komme ned før, skal der ikke denne gang tilskrives ham rente. Sj. T. 28, 452 b. f.

— Rentemestrene fik brev at betale med forderligste folkene på

¹ Navnet mangler.

de koffardiskibe, som ligger færdig i beredskab til at overføre oberstløjtnant Firx' squadron til fyrstendømmerne, et halvt års løn, 290 rdlr., som kan ses af hosfølgende designation¹. Udt. i Sj. T. 28, 453.

5. okt. (Kbhvn.) Niels Wind fik brev, at Hans Pedersen i Gamløse jægergård, som har lidt stor skade af ildebrand på gården, må forskaanes for et års landgilde, og at han må lade samme få noget hjælp til bygningstømmer, på de steder det kan ske uden skovskade. Udt. i Sj. T. 28, 453. Incl. 2. okt.

— Malte Juel fik brev om at gøre afregning med kaptajn Henrich Christian efter hosføjede rulle og siden kontentere ham med restseddel. Udt. i Sk. T. 7, 96 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Da kongen har anset for godt, at tolden i Bæltet herefter af undersætterne i Danmark og Norge skal oppebæres lige med Hollænderne, skal han tilholde tolderen i Nyborg at rette sig efter den for nogen tid siden tilskikkede toldrulle om Hollænderne. F. T. 5, 348 b. f.

— Miss. til hr. Mogens Kaas. Han skal med forderligste på kongens vegne gøre afregning med major til fods Lauridtz Pouisks kompagni og give dem en måneds sold af det adelen i Fyn senest har lovet at ville give så vidt det kan strække, resten skal han på kongens vegne give i restsedler og siden aftakke dem. F. T. 5, 349.

— Miss. til Borker Rud, Jost Fredrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. På kongens vegne skal de med det forderligste gøre afregning med soldatesken til hest og fods i Lolland og Falster, de skal give dem to måneders sold af den kontribution, der er i forråd i landene samt af det, adelen og andre stænder dør nu senest har lovet kongen og kronen, så vidt det kan tilstrække, for det som der ud over kan tilkomme dem, skal de på kongens vegne contentere dem med restsedler. Sm. T. 6, 561 f.

6. okt. (—) Hans Lindenow fik brev at forskikke med allerfororderligste og uden nogen forsømmelse så mange skuder og smakker, som findes for Kalundborg, til Korsør, som sammesteds skal hjælpe med at overføre Claus von Allefeldts folk til Nyborg, anseende der største magt påligger. Udt. i Sj. T. 28, 453.

— Miss. til Arendt v. der Kula. Eftersom Jens Block i Helsingør har fordristet sig til at entslå sig retten, uanset han tvende

¹ Denne er ikke indført.

gange af kongen har fået befaling til at møde for Oluff Brockenhus og ham som tilforordnede kommissarier, på det at de tvistigheder, som var mellem oberst Falck Lycke, befalingsmand i St. Peders kloster i Lund og borgmestre og råd i fornævnte købstad, en gang for alle kunne komme til ende, og kongen forskånes for daglig overløb, skal han tiltale Jens Block på kongens vegne til bytinget og hente dom over ham. Sj. T. 28, 453 b.

6. okt. (Kbhvn.) Christopher Lindenow fik brev at tilholde skipper Christen Skaabo, som skal til Christianstad med proviant, at tage en skibsladning knapholt med tilbage, og at forfare om det ved, som efter befaling skulle hugges i Antvorskov, Kronborg, København, Kalundborg og Abrahamstrup len, og sende skibe, som med forderligste kan hidføre det. Udt. i Sj. T. 28, 453 b. f.

— Malte Juel fik brev om med forderligste at aftakke alt det folk, som lå i Christianstad med undtagelse af det kompagni af oberst Rauchheupts folk såvel som det gamle kompagni, som tilforn havde været der, og kontentere dem med restsedler. Udt. i Sk. T. 7, 97.

— Miss. til Otte Tott. Han skal hjælpe nærværende kongens bødgersvend til rette, at han kan få en stor del båndstager, hvilke kongen siden vil lade hidbringe. En rigtig designation skal medsendes. Sk. T. 7, 97.

— Lige sådan brev fik Henrich Below. Sk. T. 7, 97.

— Miss. til hr. Tage Tott. Jørgen Jensøn, der er født på hans gods i Skåne beråber sig på adskillige vidnesbyrd, som han mener at ville tilvejebringe og dermed bevise at det drab, han for mere end 20 år siden begik på Jens Holgersøn på Skabersøe gods, er sket af nødværge. Da det ikke kan vides, hvorledes der er blevet procederet i sagen, tilskikkes ham herhos fornævnte Jørgen Jensøn, for at sagen mod ham kan udføres på tilbørlige steder. Befindes han skyldig i drabet, skal der ske eksekution efter dommen, frikendes han, skal han sættes på fri fod. Sk. T. 7, 97.

— Miss. til Borcker Rud, Fredrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. De skal med det forderligste på kongens vegne gøre afregning med hertug Ernst Gøntter på hans underhavende eskadron og ritmester Rottloff på hans kompagni, med det kompagni dragoner, som altid har været, desligeste prinsens livgarde, der nu er indkvarteret i Lolland og Falster. De skal give dem en måneds sold af den kontribution, der endnu er i forråd og af det, adelen og andre stænder senest har lovet kongen og kronen til fornævnte folks aftakning, hvortil kongen også tillader, at de anvender det som

borgerne 1. oktober sidst forleden lovede ud over hvad de allerede havde tilsagt, nemlig lige så meget som de tilforn i København havde bevilget, så vidt det kan tilstrække, for resten, som derover kan tilkomme dem, skal de på kongens vegne contenteres med restsedler og siden aftakkes. Hvad de buriske [bondske] folk angår, skal kaptajn Spis med sit kompagni besætte fæstningen Christianspris, hvorom han med det første skal få videre ordre, hvorfor de skal give ham og hans kompagni een måneds sold. Om de andre kompagnier skal med det første anordnes, at de kan komme til deres regiment, og fornævnte lande kan blive dem kvit. Sm. T. 6, 562 f.

6. okt. (Kbhvn.) Miss. til Jost Frijs og Jørgen Høgh. Afgangne fru Ingeborg Kruses arvinger andrager, hvorledes de med forderligste agter at skifte og dele efter hende. På disses begæring skal de derfor taksere Kabbell og Øred hovedgård, hvor Jacob Grubbe til Kabell med sin fornævnte, afgangne hustru har haft sin husholdning, hvor højt de kan og bør tages i søskendeskifte, samt hvad der på bemeldte gårde findes, rørendes og urørendes, som bør agtes for løsøre. Dersom den ene af dem får forfald, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i stedet. J. T. 11, 161. K.

— Miss. til Niels Frijs og Erich Grubbe. Afgangne fru Ingeborg Kruses arvinger har andraget, at de med det første agter at foretage skifte og deling; på disses begæring skal de derfor være til stede ved samme skifte som kommissarier og i mindelighed forhandle eller ved dom skille de irringer, som kunne indfalde mellem arvingerne, hvilket de skal give fra sig beskrevet. Dersom den ene får lovlig forfald, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted. J. T. 11, 161.

— Miss. til Jørgen Seefelld. Jørgen Kruse til Hiermsløffgaard har andraget, hvorledes der skal foretages skifte og deling efter hans afgangne søster fru Ingeborg Kruse, og at han, som er Thygge Kruses rette væрге ikke kan være til stede på hans vegne, da han som medarving selv er interesseret. Jørgen Seefelld skal derfor på hans begæring påtage sig Thygge Kruses værgemål, og når skiftet er overstået overlevere det til den rette lavvæрге. J. T. 11, 161 b. f.

7. okt. (—) Miss. til Niels Trolle og Niels Lycke. Gregers Krabbe, embedsmand på Riberhus andrager, hvorledes han med det første agter at skifte efter sin hustru, og begærer derfor befaling til dem om at være værges for hans børn jomfruerne Wibeke, Mette og Birgitte Krabbe. De skal derfor være tilstede ved skiftet og påtage sig bemeldte jomfruers værgemål. Kan den ene af dem ikke møde, skal

den anden have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i stedet. Sj. T. 28, 454.

7. okt. (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at lade levere Knud Christensen, skriver på klædekammeret 233½ rdlr. 14 sk. efter medfølgende mandtal, at levere skibsfolkene på den Sorte Biørn, som er befalet at sejle til Norge. Udt. i Sj. T. 28, 454 b.

— Hr. Mogens Kaas og Henning Walckendorph fik brev at mønstre kompagnierne af det gamle danske regiment, som er indkvarteret på Fyen, udmønstre de soldater, som findes udygtige, og på kongens vegne tilholde officererne i disses sted at antage dygtige og komplettere kompagnierne af det folk, som nu aftakkes. Udt. i Sj. T. 28, 454 b.

— Lige sådan brev fik kommissarierne i Lolland at mønstre de tre kompagnier af det gamle danske regiment, som er indkvarteret i Lolland og Falster, hr. Frederick Reedtz og Knud Wldfeld om at mønstre de kompagnier til fods under Rauchheupts regiment, som er indkvarteret i København, Arnt von der Kula at mønstre det kompagni af Rauchheupts regiment, som er indkvarteret i Helsingør og Malte Jul at mønstre det Rauchheuptske kompagni, som ligger i Christianstad. Sj. T. 28, 454 b. f.

— Wendtzel Roedtkierck fik brev at forstændige hans majestæt ufortøvet, når de skuder og smakker, som nu efter befaling er løbet til Als med oberstløjtnant Edings folk, kommer tilbage igen til Korsør, så at der derefter kan gøres den anordning, at generalmajor Claus von Allefeldts folk efterhånden kan blive did forskikket, og at fornævnte smakker og skuder kan indtage dem der og overføre dem. Udt. i Sj. T. 28, 455.

— Arndt von der Kula fik brev at gøre sit bedste straks at bringe så mange skuder til veje for Helsingør, som gøres fornøden til at indtage oberstløjtnant Hendrick von Allefeldts folk, som er indkvarteret sammesteds, og siden henføre dem på de steder, hvor det befales. Udt. i Sj. T. 28, 455.

— Jægermesteren fik brev at lade Gregers Krabbe bekomme tre store dyr og to rådyr i Jylland, på de steder, hvor det kan være vildtbanen til mindst skade, for betaling når han begærer det, til hans bryllup. Udt. i Sj. T. 28, 455.

— Niels Trolle fik brev at måtte forløves herfra på en 14 dages tid. Udt. i Sj. T. 28, 455 b.

— Ab. brev at fru Ingeborg Vlfstand afgangne Jørgen Winds til Gundestrup efter begæring må lade 130 stk. kvæg hende selv til-

hørende, som hun nylig har ladet overføre til Skåne, og nu ikke har foring nok til der, bringe tilbage igen. Sk. R. 5, 435.

7. okt. (Kbhvn.) Åb. brev om forbud mod at udføre havre fra Skåne og Blegind. Da havresæden i Skåne og Bleginde i dette år skal have været meget ringe, har kongen for at forekomme dyrtid derpå i tide ladet udgå forbud mod at udføre havre fra Skåne og Bleginde indtil havren i tilkommende år igen er tilsæt. Alle og enhver skal rette sig herefter, eller have forbrudt hvad de har med og tiltales som de, der handler mod kongens åbne breve og forbud. Det befales derhos kongens fogeder, embedsmænd, borgmestre og rådmand at holde herover, som de vil ansvare og være bekendt. Sk. T. 7, 97 b.

— Efterskrevne lensmænd fik brev at lade læse og forkynde forskrevne forbud: hr. Tage Tott, hr. Christoffer Wlfeld, hr. Henrich Huitfeld, Otte Tott, Henrich Below. Sk. T. 7, 97 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Han skal med forderligste mønstre de tre kompagnier af det gamle regiment, som ligger i Malmø, og udmønstre de mest uduelige, så at samme kompagnier des bedre kan kompletteres af folk, som bliver aftakket. Sk. T. 7, 98.

— Miss. til Gunde Lange og Mogens Arnfelld. Gregers Krabbe har andraget, hvorledes han agter at foretage skifte og deling efter sin afgangne hustru, og på hans begæring skal de derfor taksere Tostelund bygning, hvor højt den kan og bør tages i søskendeskite. J. T. 11, 162. Ligesådan brev fik Steen Bilde og Laffritz Ullfelld at taksere Enggaards bygning. Så og Jost Frederich von Pappenheim og Erich Rosenkrantz at taksere Fulesangs bygning.

— Miss. til lensmændene i Jylland og Skåne. Da kongen eragter, at krigen har medført ikke ringe skade i vedkommende len, og for at få desto bedre rigtighed på, hvorledes alt nu forefindes, skal lensmanden straks ved sin fuldmægtig i sit len opkræve uvildige dannemænd, som kan besigtige kronens skove og vildtbaner i skovfogeders, skovrideres og dyrvogteres nærværelse, hvilket senest til 31. oktober skal være til rede, til hvilken tid to gode mænd har fået befaling til at forføje sig der over at forfare alle lenenes lejlighed og gøre deres skriftlige resolution derom.

Jylland: Mogens Bilde, Gregers Krabbe, Iffuer Vind, Bøfling, Jochum Bech, Mogens Seested, Jørgen Seefeld, Steen Bilde, Aastrup, Gunde Lange, Otte Marsvind, Mogens Arnfelld, Erich Grubbe, Laffritz Ebbeson, Axell Arnfelld, hr. Jost Høy.

Skåne: Thagge Thott, Hendrich Huitfelld, Otte Thott, Christopher Ullfeld, Gunde Rosenkrantz, Malte Juell.

I Gunde Langes brev blev indført: i dit og Aastrup len. I Mogens Seesteds blev indført: i dit og Bøflingh len. J. T. 11, 162 b. f. K.

8. okt. (Kbhvn.) Miss. til bisperne i Danmark. Eftersom kongen erfarer, at stor ugudelighed mangesteds på landsbyerne går i svang med at lade udøbte børn sætte på sygt kvæg i den mening, at det skulle blive helbredt deraf, og på det at sådan superstition og djævelens gerning herefter kan blive forekommet, skal de på landemode foreholde provsterne og præsterne i deres stift sådant og derhos alvorligen befale, at de flittigt har i agt, at slig og anden påfund, som strider mod Guds ord, ingensteds begås i deres sogne, meget mindre at de i slig fald ser gennem fingre med nogen, såfremt de ikke selv vil svare dertil og tilbørlig straffes. Sj. T. 28, 455 b. f. Orig. i LA. Viborg og Odense. (Tr.: KL. III, 324 f. jfr. CCD. V, 485).

— Rentemestrene fik brev at lade give en af kongens bødkersvende, som skal til Blegind efter knapholt og bondgarnstager til kongens brøggers fornødenhed, 15 rdlr. til rejsepenge. Udt. i Sj. T. 28, 455.

— Arndt von der Kula fik brev at annamme 2.000 rdlr. af borgerskabet i Helsingør, som de har lovet til folkenes aftakning, og tilstille oberstløjtnant Hendrick von Allefeldt dem på hans kompagni, at han kan komme ud af landet med dette, hvortil Arndt von der Kula straks har at skaffe ham fornødne skuder og skiberum. Udt. i Sj. T. 28, 455 b.

— Hans Dibolt fik brev at lade Otte Kragh bekomme et stort dyr så vel som et dådyr, når han begærer det af ham. Udt. i Sj. T. 28, 455 b.

—¹ Miss. til Anders Bilde, hr. Jost Høeg og Gregers Krabbe. Eftersom kongen for nogen tid siden på anmodning af adelens deputerede har bevilget, at der af ridderskabet i hver provins må forordnes et vist antal af landkommisarierne, om hvilke adelen i hver provins må votere, når de først for rigens råd i samme provins har gjort deres ed, at de ikke skal foreslå uden den, de befinder tjenligst og skikkeligst dertil, og den som har de fleste vota af rigens råd præsenteres for kongen for at tages tilbørligt i ed og siden med åbent brev fuldmægtiges til samme bestilling, skal de, da kongen har bevilget fire landkommisærer i Nørrejylland, med forderligste på belejlig tid og sted foreskrive og foreholde ridderskabet der at gøre ed som forbeholdt, og lade votere om bemeldte fire kommissarier, og straks præsentere kongen dem, som befindes at have flest vota, på det de kan

¹ Indført mellem breve af 4. og 17. november.

præstere juramentum fidelitatis og så med kongens åbne brev forordnes til samme bestilling. Lige sådan brev fik hr. Mogens Kaas, Iffuer Wind og hr. Jørgen Brahe at forskrive ridderskabet i Fyen og at lade udvælge tvende landkommissærer. Sj. T. 28, 472 f. K.

8. okt. (Kbhvn.) Miss. til Ebbe Wlfeld. Kongen har erfaret, at en del huse på Øsel med tilliggende jorder og ejendom er pantsat til Jacob Kohl, borgmester sammesteds for den forstrækning han på nogle års tid har gjort landet til bedste. Da det er at formode, at de svenske vil disputere sligt og prætere selv at nyde samme gods, skal han mage det således, at ingen udgift derfor påkommer kongen og riget for det, der er forstrakt og anvendt til landets profit, fæstningens reparation, da sligt er anvendt til bedste for landet og defensionen og de svenske nu alene nyder gavn deraf. Sk. T. 7, 98.

— Miss. til Ebbe Wlfeld. Jacob Kohl, borgmester på Øsel, andrager, at han i forleden krigstid har gjort stor forstrækning med korn og proviant, til bygningens fornødenhed på fæstningen såvel som til soldatesken der på landet, hvorfor det er bevilget ham pantvis at nyde en del huse, nemlig godset Padel, samt Keegel, Pechel og Tyramitz med tilhørende ejendom indtil han kan erlange sin betaling. Han begærer, at kongen vil være ham behjælpelig, så at han endnu fremdeles må nyde og beholde dette gods, og da alt hvad Jacob Kohl i så måde har forstrakt er sket landet og dets indvånere til defension og bedste, skal Ebbe Wlfeld inden han overleverer landet til de svenske kommissarier fornufteligen demonstrere sådant blandt anden efterretning om landsens tilstand, for at Jacob Kohl må forblive u-perтурberet derved. Sk. T. 7, 98 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas og Henning Valchendorff om at Tåsinge ikke videre besværes med indkvartering end andre i Fyen, men at enhver efter formue udstår lasten. Udt. i F. T. 5, 349 b.

— Miss. til nogle lensmænd og sekretærer.¹ Det er befalet lensmændene i Nørrejyland straks ved deres fuldmægtige at opkræve uvildige dannemænd, som i deres len kan besigtige kronens skove og vildtbaner i skovfogeders, skovrideres og dyrvogteres nærværelse, hvilket til 31. oktober førstkommende skal være skriftlig til rede. Adressaten skal derfor til samme tid begive sig til Jylland, til Vendelbo stift og i alle lenene der, Aalborg, Aaestrup, Segellstrup, Børlum Closter, Westervig og Ørum, i lensmændenes eller disses fuldmægtiges nærværelse besigtige kongens slotte, klostre og gårde med

¹ Erich Grubbe og Olaff Rosenkrantz (K).

underliggende ladegårde, hvorledes de nu på bygning er ved magt, så og registrere hvad inventarium, som findes hvert sted. Dernæst skal han med flid forfare, i hvad stand købstæderne er efterladt af fjenden, og hvilken skade de har lidt. Han skal også udforske bøndernes lejlighed, om de her efter som tilforn kan udgive deres årlige landgilde til kronen eller ej. Endelig skal han efterforske, om den besigtigelse, som gøres på skovene, kan eragtes nøjagtig. Hans udførlige relation skal siden med forderligste indskikkes i Kancelliet.¹ NB. Ligesådan brev fik Jørgen Seefeld og Iffuer Krabbe at begive sig til Riberstift, til Koldinghuus, Riberhus, Lundenis, Bøfling, Lønborg bispegård og Gudom Closters len. — Mogens Billede og Petter Reedtz i Aarhus stift, Aarhusgaard, Kalløe, Dronningborg, Sillckeberg, Skanderborg, Sternhollm len. — Steen Billede og Laffritz Below i Viborg stift, Halld, Schiffuehus, Marriager, Panum og Asmund [!] Closter len, så og Lund og Dueholmb i Mors. — Olluff Brocenus og Laffue Bech at begive sig til Skåne og Blegind at besigtige alle kronens len, hvor fjenden befindes at have været etc. . . . J. T. 11, 163. K.

9. okt. (Kbhvn.) Bevilling for Jochum Molchen, bogfører i universitetet. Han har andraget, hvorledes han i sidste krig imod sit privilegium har erlagt told af bøger, han har indført fra fremmede steder, og derfor begæret frit og ubehindret at måtte indføre bøger og papir efter kongens forrige benådning. For at den studerende ungdom desto lettere kan tilforhandle sig bøger til deres studeringer, bevilger kongen hermed den begærede toldfrihed, dog skal Jochum Molche såfremt han agter at nyde bevillingen, sælge bøgerne og papiret for billig værd. Sj. R. 21, 407 b. f.

— Niels Trolle fik brev at skaffe fiskemesteren nødtørftige folk og vogne og være behjælpelig, når han ankommer at fiske til hoffets fornødenhed i efterskrevne søer: Søllingesø, Gadesø, Widesø, Geuengesø, Langesø, Ellersø, Ansø, Fulsø, Lerckesø, Konnerup sø, Pursø, Gunsemaglesø, Lillesø og Kattingesø. Udt. i Sj. T. 28, 456.

— Falck Lycke fik brev at aftakke sit kompagni, så snart mønstring er sket af Arndt von der Kula, med officererne er gjort den anordning, at der skal skaffes dem kvarter indtil afregning kan ske med dem. Udt. i Sj. T. 28, 456.

— Flemming Wldfeld fik brev at erklære sig med forderligste imod hans majestæt om Tersløse kirkelade, som Otte Brahe Steensen begærer, kan mistes fra kirken uden dennes skade for den årlige

¹ Efter hr. kanslers befaling (K.).

husleje, som plejer at gives af samme lade eller anden fordel, som kirken kan have. Udt. i Sj. T. 28, 456 b.

9. okt. (Kbhvn.) Miss. til Oluff Brockenhus og Arndt von der Kula. De har for nogen tid siden fået befaling til at kende og dømme på de tvistigheder, som er mellem Falck Lycke og borgmestre og råd i Helsingør. Da kongen nu erfarer, at befallingen endnu ikke er efterkommet, skal de med allerførste (den sag som kongen derforuden har med borgmester Jens Block uagtet) efterkomme kongens forrige befaling. Sj. T. 28, 456 b. f.

— Arndt von der Kula fik brev at mønstre Falck Lyckes kompagni og, når dette er aftakket, at skaffe officererne kvarter på en otte eller fjorten dages tid, indtil der kan ske afregning med dem. Udt. i Sj. T. 28, 457.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld og Iffuer Krabbe Tagesøn. Eftersom det i seneste fredsfordrag med dronningen i Sverige bl. a. er forfæskedet, at der med det første skal forordnes visse mænd på begge sider, to eller tre fuldmægtige, som kan besigte, adskille og justere alle grænser, skel og trætter mellem Skåne og Halland for at afværge al misforstand og irring, skal de have fuldmagt til, når de derom advares af de svenske, at enes med dem om tiden, når sådant bekvemmeligst kan ske, og siden mødes med dem, som deputeres af hendes kærlighed, og efter underretning fra dem, der bor der omkring, udvise et rigtigt grænseskel mellem fornævnte provinser. Sk. T. 7, 98 b. f.

10. okt. (—) Miss. til rentemestrene. Eftersom Lauridtz Madsen, toldskriver i Helsingør, erbyder sig for betaling at levere en del klæde og foerdug til soldaternes fornødenhed og betaling, skal de accordere med ham om prisen, lade det annamme af ham og levere det på klædekammeret; de skal give ham deres bevis på, hvad han leverer og på prisen. Siden vil kongen lade gøre ordre om, hvor han har at fordre sin betaling. Sj. T. 28, 457.

— Wendtzel Rodtkierck fik brev at eftersom borgerskabet i Slagelse beklager sig over, at det falder dem ganske besværligt at skaffe rugfoder til det rytteri, som så tit passerer der igennem, skal han tilholde de nærmeste bønder i lenet at komme borgerskabet til hjælp med noget rugfoder, når sådan durchzug sker. Udt. i Sj. T. 28, 457 b. Lige sådan brev fik Hendrick Ramel.

— Miss. til Arndt von der Kula. Eftersom han har fået befaling til ved retten at tiltale Jens Block i Helsingør, som har tilfordristet sig at undslå sig retten i sagen mellem Falck Lycke og ham, og Arndt von der Kula nu begærer at vide, om Jens Block må entle-

diges af slottet og selv møde i rette på bytinget, er kongen tilfreds, at han møder selv, når sagen foretages, dog at han siden straks igen indstiller sig i sin forrige plads på slottet indtil videre ordre. Sj. T. 28, 457 b.

10. okt. (Kbhvn.) Hr. Tage Tott, hr. Christoffer Wlfeld og hr. Henrich Huitfeld fik brev at gøre afregning med Falck Lycke, såvel hans underhavende skånske regiment, som hans eget gevorbne kompagni. Udt. i Sk. T. 7, 99.

— Miss. til Falck Lycke. Han skal med forderligste med sine underofficerer forføje sig over til hr. Tage Tott, hr. Christoffer Wlfeld og hr. Henrich Huitfeld, som har fået befaling til straks at gøre afregning med ham og hans underhavende skånske regiment såvelsom hans eget gevorbne kompagni til fods. Sk. T. 7, 99.

— Miss. til Waldemar Lycke. Jomfru Beatthe Lyche har andraget, hvorledes afgangne Verner Pasberg har haft hendes værgemål under hænder, og at hun formedelst hans dødelige afgang ingen rigtighed har bekommet. Han skal derfor på hendes begæring som hendes rette lavværge affordre Verner Pasbergs arvinger værgemålet og have indseende med, at der vederfares hende hvad ret er, og siden overlevere hende selv værgemålet, da hun må være sin egen værge. J. T. 11, 163 b. f.

11. okt. (—) Rigens hofmester, hr. Corfidtz Wldfeldt fik brev at lade hugge på Møen 100 læs haufftorn¹ til skibenes fornødenhed og at de hugges hvor det kan være belejligst, når en skude sendes til deres afførsel. Udt. i Sj. T. 28, 457 b.

— Miss. til Arndt von der Kula. Nærværende Erhard Starck kongens hof- og felttrompeter har andraget, hvorledes Mickel Nielsen i Nyrup i Kronborg len har besøvet en af hans døtre og dertil lagt hende ubillig sag, hvorfor bemeldte Mickel Nielsen efter vidtløftig proces både til hjemting og landsting er dømt til at lovværge sig, hvilket han ikke har kunnet gøre. Erhard Starck begærer Mickel Niensens bo og formue registreret til sagens uddrag, efterdi han er falden for loven. På det han ikke skal forkomme sit gods, og der der udover skulle ske kongens rettighed forkort, skal Arndt von der Kula ufortøvet ved sin ridefoged lade boet registrere. Sj. T. 28, 458. Incl. 6. okt.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom borgerne i Malmø besværer sig højlig over den store indkvartering og begærer nogen lindring deri, og kongen erfarer, at han har nogle penge i beredskab,

¹ Hagetorn, hvidtjørn.

skal han straks gøre afregning med alt det folk, til hest som til fods, som ligger i byen — de tre kompagnier af det gamle regiment undtagen — og lader dem få en måneds sold og så vidt pengene ikke kan strække til, skal han aftakke med restsedler, hvorpå de siden har at søge kongens konfirmation. Sk. T. 7, 99 b.

11. okt. (Kbhvn.) Miss. til Henning Valchendorff og Frandt Pouisch. De har tilforn fået befaling til at afregne med Fredrich Rantzuis regiment og Jørgen Kaas' kompagni til hest og afbetale dem en måneds sold. Borgerne i Odense tilbyder til aftakning af de hos dem indkvarterede at ville udgive, foruden hvad de senest her i København udlovede, så meget som tvende kompagnier til fods, overofficererne kaptajn, kaptajnløjtnant og fændrik undtagen, til en måneds sold kunne behøve; det halve i klæde, lærred og andet soldaterne kunne behøve, det halve i penge og sølv. De skal derfor annamme dette af dem og derpå straks gøre afregning med de hos dem indkvarterede og anvende såvel dette, som hvad adelen i Fyen senest har lovet at udgive, såvidt det kan strække, så de med det allerforderligste bliver befriet fra deres indkvartering; de skal tilholde officererne ikke at vægre sig ved at tage klæde og andre til soldaterne tjenlige varer i betaling. F. T. 5, 349 b. f.

— Miss. til Falch Giøe og Eyer Høgh om straks at høre proviantmester Hans Villomsens regnskaber førend der sker afregning med soldaterne. F. T. 5, 350 b.

— Hendrich Lange fik brev at være Erich Banners værge eftersom han er hans næste frænde. Udt. i F. T. 5, 351.

12. okt. (—) Pas for kongens kommissarier Sigvort Urne og Flemming Ulfeldt og for sekretær Kiel Krag, hvem det er befalet med forderligste at begive sig til Bornholm. Fogder, embedsmænd, borgmestre, rådmænd og alle, som de på hen- og hjemrejsen forekommer, skal skaffe dem nødvendige borger- og bøndervogne og fri færger og skuder. Sj. R. 21, 411.

— Miss. til Claus von Allefeldt. Borgerskabet i Køge anholder, eftersom de efter kongens anordning har gjort afregning med en del af hans ryttere, officerer og stab, som har været indkvarteret der i byen, at kongen da vil befale ham at underskrive samme afregning. Da deres begæring er billig, skal han enten underskrive afregningen eller angive, hvori mangelen består, hvorfor han vægrer sig. Sj. T. 28, 458 b.

13. okt. (—) Jørgen Seefeld fik brev, at eftersom det endnu er fornødent at blive her med andre rigens råd, nogle kongen og riget magt-

påliggende hverv at forrette, på en 14 dages tid lade opsætte lands-tinget og selv forblive tilstede. Udt. i Sj. T. 28, 458 b.

13. okt. (Kbhvn.) Miss. til Sigwart Wrne. Eftersom kongen vil bruge ham og Flemming Wldfeld, befalingsmand på Holbæk, som kommissarier til igen at annamme Bornholm af de svenske 31. oktober, skal Sigwart Wrne indstille sig så betids i København, at han kan være tilstede der på landet fornævnte 31. oktober. Han vil få videre ordre, når han ankommer hid. Sj. T. 28, 458 b. f. Lige sådan brev fik Flemming Wldfeld med Sigwart Wrne.

— Arndt v. der Kula fik brev at tilholde borgmestre og råd i Helsingør med forderligste at levere de 2.000 rdlr., som de på samtlige borgerskabets vegne har lovet at give, til oberstløjtnant Hendrick von Allefeldt, som han siden har at anvende til sin squadrons fornødenhed, og tage hans bevis derpå, som skal leveres i kongens renteri. Udt. i Sj. T. 28, 459.

— Arndt von der Kula fik brev at aftakke oberstløjtnant Hendrick von Allefeldts kompagni eftersom denne nu har fået besolding for sig og kompagniet, og have flittig indseende med, at cornetten bliver revet fra stangen, før det går til skibs, og at det straks bliver indskibet. Udt. i Sj. T. 28, 459.

— Hr. Henrich Huitfeld, Christian Erichsøn, Palle Wrne og Otte Tott fik befaling anlangende trætte mellem Knud Haagensøn i Ørnenes i Christianstad len og hans naboer. Samme befaling udgik tilforn 18. oktober 1640¹, alene er Palle Wrne og Otte Tott nu taget i stedet for hr. Tage Tott Andersøn og Christian Sinclar, som er afgået ved døden, ligesom Knud Haagensøn forhvervede denne befaling i sin fader Haagen Knudsøns sted. Udt. i Sk. T. 7, 99 b. f.

— Jørgen Hertuigsen fik brev at være Morten Skinkels værge efter hans afgangne fader, eftersom han er næste forvante, og når skiftet er overstået, da at overlevere værgemålet til hans rette lavværge. F. T. 5, 351.

— Bevilling til fru Elsebet Juell at hun, når det kan falde hende belejligt, dog snarest muligt, må lade begrave liget af sin husbond Offue Juell til Brusgård, der blev skudt ved Husum mølle, og som siden blev fundet og indsat i en kirke ved Kolding. J. R. 10, 368 b. f.

14. okt. (—) Lauritz Christensøn fik løjtnantsbestalling

¹ Kancelliets Brevbøger 1640–41 s. 281–83.

til fods over landfolket, ord fra ord mutatis mutandis som det pagina proxime præcedenti [jfr. s. 469] findes for nogle kaptajner. Udt. i Sj. R. 21, 404.

14. okt. (Kbhvn.) Miss. til hr. Christopher Wrne. Kongens og kronens bønder og tjenere på Serøe i Dragsholm len andrager, hvorledes de formedelst skade på kornet af storm og andet så ganske er kommet til agters, at de ikke kan give landgilde og lånekorn, og de begærer derfor afslag. Da kongen af hans erklæring og otte mands syn og granskning erfarer, at deres angivende er sandfærdigt, og at de behøver det, om de i fremtiden skal forblive i gårdene, bevilges det, at Serøe mænd undtagen Anders Jensen og Rasmus Jensen i Mastrup, som alene på deres halve landgilde, korn efter jordebogen skal være forskånet, i nærværende år må have afslag på al deres landgilde og lånekorn, men det småredsel de efter jordebogen plejer at give, skal de yde, hvilket han har at lade føre til regnskab, og som siden skal godtgøres. Sj. T. 28, 459 b. f.

— Miss. til Hendrick Ramel. Eftersom kongen har bevilget oberstløjtnant til hest Hendrick von Allefeldt, at hans sønner Bendix og Detleff må logere uden for Sorø, og at de for betaling kan lære de exercitia, som kan være dem tjenlig, indtil de kommer til den alder, at de kan indtages lige ved andre academicis der på akademiet, skal han lade dem nyde de exercitia, de kan bruge efter deres alder; når de kommer til den alder, at de kan agtes dygtige dertil, har han at lade dem komme på akademiet. Sj. T. 28, 460.

— Miss. til Wendtzel Roedkierck. Eftersom han begærer, at kongen skal bevilge færgemændene, som overfører krigsfolket til Als og andre steder fra Korsør, nogen hjælp, er kongen tilfreds, at han, såfremt proviant er i forråd af det, som præster og andre har leveret til Antvorskov skole, uddeler deraf til færgemændene, eller også erklærer sig, hvorledes de bedst kan hjælpes, eller hvad de kunne prætere til billig fragt. Sj. T. 28, 460 b.

— Rentemestrene fik brev at levere Knud Wldfeld 27 rdlr., hvilke han efter befaling har at give kaptajn af Halmstad Hans Pedersens officerer. Udt. i Sj. T. 28, 460 b.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme 27 rdlr. af rentemestrene og give dem til Hans Pedersen af Halmstads officerer efter hosføjede fortegnelse: 1. Lauritz Christensen, løjtnant 4 rdlr., 2. Alexander Barcklen, fændrik 3, 3. Effuert Senclar sergeant 2, 4. Hans Hansen, korporal 2, 5. Peder Mørck, sergeant 2, 6. Niels Søffrensen, capitein d'armes 2, 7. Jens Pedersen, korporal 2, 8. Niels

Nielsen 2, 9. Madtz Jensen, korporal 2, 10. Bendt Staffnsen, gefrieder 2, 11. Marten Lassen, gefrieter 2, 12. Knud Steensen, gefrieter 2. Sj. T. 28, 460 b. f.

14. okt. (Kbhvn.) Miss. til dr. Thomas Fincke, dr. Oluff Worm, Hans Nickelsen og Hans Nansen. Eftersom kongen er til sinds at lade forordne en stads physicus her i København, som kunne have inspektion med apotekerne og ellers forrette, hvad en physicus vedkommer, og da dr. Simon Pauli, professor her ved universitetet, skal foreslås dertil af en del af borgerskabet, skal de for sig indfordre dr. Simon Pauli og samtlige apotekere i byen og forfare, hvorledes der bedst mellem dem kan blive akkorderet om dr. Simon Paulis årlige besolding, hvorom de har at gøre relation. Sj. T. 28, 461.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Hospitalsforstanderne i Helsingør andrager at de havde tinget noget slagtekvæg i Skåne til hospitalets fornødenhed før forbudet mod udførsel af kvæg blev gjort, og begærer at samme kvæg må være dem følgagtigt. Kongen har derfor bevilget dem at måtte hente 20 stykker til hospitalets fornødenhed, og han skal gøre slig anordning, at fornævnte kvæg passerer uhindret. Sk. T. 7, 100.

— Miss. til Ebbe Wlfeld. Eftersom han begærer at vide, hvem han skal levere nøglerne til Malmø porte, er det kongens vilje, at han skal levere dem til den samme, som altid tilforn har haft dem. Da han også begærer at vide, hvor han skal lade levere fanerne fra sit regiment og fra oberstløjtnant Hundermarks sqvadron og major Stephans kompagni, som bliver aftakket, skal han levere dem i Tøjhuset i København. Sk. T. 7, 100.

— Miss. til Falch Giøe. Da han andrager, hvorledes han har udsat sin hånd og segl til oberstløjtnant Buschvolts eskadron og til rigsmarskens livkompagni for 920 rdlr., da de 8.000 rdlr., han efter befaling skulle betale rytteriet med, ikke kunne contentere en fuld måneds sold, må han efter begæring optage så mange penge af den slette dalers indtægt, som adelen i Fyen godvilligen har lovet at kontribuere. F. T. 5, 351.

15. okt. (—) Bevilling for nærværende Peder Widdow, borger af kongens købstad Hamborg, til fra Fyen at udføre til Hamborg 60 par øksne, som han har tilforhandlet sig af Iffver Vind og Arent von der Culau, og som disse har overstaldet og siden nogen tid ladet gå på græs. Selv om der siden er udgået forbud mod indtil videre at udføre kvæg, tillader kongen dog, at samme 60 par øksne, som Peder Widdow formedelst fjenden ikke kunne bringe igennem efter forrige

bevilling, udføres nu, kronens told og rettighed dog uforkrænket. Sj. R. 21, 404.

15. okt. (Kbhvn.) Bevilling for Mickel Cracowitz. Han er for nogen tid siden antaget som hoforganist for at lade sig bruge i kongens cantori, så længe han behøves, og begærer at forblive i bestillingen for livstid, hvilket kongen hermed tillader. Sj. R. 21, 404 b. f.

— Bestalling for Alexander Leffverentz som tenorist i kongens cantori. Han skal ufortrøden lade sig bruge i samme bestilling og ellers forrette, hvad kapelmesteren befaler ham, han skal også være forpligtet at opvarte med violonen så vel som viol de gamba i kapellet og ellers, når kapelmesteren befaler det. For samme tjeneste har kongen tilsagt ham 250 rdlr. til årlig pension fra dette brevs dato. Sj. R. 21, 405.

— Ritmester Ratløff fik brev at forføje sig hid straks, at afregningen med ham på hans underhavende kompagni kunne værkstilles uden forhaling. Udt. i Sj. T. 28, 461 b. Indl. 9. okt.

— Hans Dibolt fik brev at lade fru Ingeborg Arnfeld, når hun gør anfordring, for betaling bekomme et stort vildt og 4 dådyr til hendes husbonds begravelse, og lade det skyde på steder, hvor det kan være vildtbanen til mindst skade. Udt. i Sj. T. 28, 461 b.

— Miss. til Anders Bille og hr. Mogens Kaas. Da det agtes for besværligt herefter at besolde soldatesken som i fredstid tilforn, har kongen anset for godt, at der accorderes med officererne under oberstløjtnant Fredrich von Buchvolt om en vis summa årligen. De skal derfor af officererne erfare hvorledes de kan contenteres. Dog skal de bekomme deres sædvanlige månedssold, når de skal gøre tjeneste uden for riget eller i krigstid. Dersom officererne ikke vil lade sig forstå, skal de foreholde dem, at andre officerer vel findes som gerne vil indgå og kan gøre samme tjeneste. Kan der også findes nogen tjenlig accord om rytternes traktement så længe de ligger i garnison, landet til forlettelse, skal det med flid forsøges, og kongen skal med forderligste underrettes om hvad der forrettes, så at han kan vide, hvorledes der skal forholdes med soldateskens underhold. F. T. 5, 351 b. f.

— Miss. til Falch Giøe og Lauridz Ulfveld. Da de tilforn har fået befaling til at gøre det korn og andet, som af adelen blev leveret i den godvillige kontribution, i penge, og kongen nu erfarer, at disse varer ikke så snart kan gøres i penge, skal de deraf levere til Christianspris: 500 tdr. rug, 600 tdr. byg eller malt og 4 lstr. smør. Fragten skal betales af samme hjælp. Af samme kontribution skal de

tilstille Henning Valchendrop, befalingsmand i St. Hans Kloster i Odense og Frantz Povisch, befalingsmand over Marie kirkes provsti, så meget som kan gøres fornøden til at contentere rigsmarsken Anders Bildes regiment til fods og livkompagni til hest med en måneds sold. Da det andrages, at der ingen takst er sat for hjælpen i smør og flæsk, må de annamme 1 td. smør for 15 rdlr. og 1 skpd. flæsk for 16 rdlr. F. T. 5, 352 b. f.

15. okt. (Kbhvn.) Miss. til Iffuer Vind. Toldskriver i Helsingør Laffritz Madsen har til kongens fornødenhed leveret en del groft klæde og foerdug, hvorpå han har at fremvise rentemesters bevis. Iffuer Vind skal derfor af Lundenes og Lønborg bispegårds visse og uvisse indkomst betale ham eller hans fuldmægtig efter rentemesterens accord eller bevis. J. T. 11, 164. K.

16. okt. (—) Miss. til lensmændene over al Danmark og Norge. Eftersom Gud igen har givet fred, og på det at kongen i nogen måde for sådan stor velgerning kan findes taknemmelig, har han anset for godt Guds guddommelige navn til ære at påbyde en almindelig taksigelsesdag i alle kirker over begge riger 31. december førstkommende. Lensmanden skal derfor i sit len forordne, at der ikke sker nogen banquering, øl- eller vintappen eller anden ubekvemmelighed, så at samme taksigelsesdag må blive holdt med tilbørlig reverents, kristelig andagt og alvorlighed. Sj. T. 28, 461 b. f.

— Arnt v. der Kula fik brev at lade hugge af sine lens skove 6.000 læs brændevad, hvoraf det mest mulige med allerførste og resten efterhånden skal sendes til provianthuset. Udt. i T. 28, 462.

— Wendtzel Rotkierck fik i lige måde brev at lade hugge 3.000 læs brændevad, skuder dertil skal fragtes for lenets indkomst, som skal godtgøres i regnskabet. Udt. i Sj. T. 28, 462.

— I lige måde fik Hans Lindenow brev anlangende 2.000 læs ved, Skanderborg 2.000 læs, Kalø 1.000 læs, Malmøhus 2.000 læs, Helsingborg 1.000 læs, Sølfuisborg 2.000 læs, Christianopol 2.000 læs, Bahus 2.000 faugner. Udt. i Sj. T. 28, 462.

— Rentemestrene fik brev at tilstille nærværende skipper Hans Hadlen af Lübeck og Hendrick Høy af Rostock hver 20 rdlr. for deres skuders fragt, resten har de at fordre efter deres hjemkomst. Udt. i Sj. T. 28, 462.

— Christen Skeel fik brev at gøre sit bedste for at levere 3.000 rdlr. af den af adelen i Sjælland bevilgede kontribution på rentekammeret, hvorfor han har at betale sig af de penge, korn og andet, som siden indkommer af bemeldte kontribution, han skal også anvende

mest mulig flid med at gøre korn og andre varer, som adelen leverer i penge for den pris, det i denne tid snarest kan ske. Udt. i Sj. T. 28, 462 b.

16. okt. (Kbhvn.) Miss. til bisperne. I anledning af freden har kongen agtet for godt at påbyde en almindelig taksigelsesdag i alle kirker over begge riger førstkommende 31. december, de skal derfor forståelige præsterne i deres stift, at de tilforn formaner almuen af prædikestolene at begå forbemeldte taksigelsesdag med tilbørlig devotion og andagt og sig fra sværmen og al ubekvemmelighed disimidlertid at entholde. Sj. T. 28, 462 b. f. Orig. i LA. Viborg (til Anders Andersen) og LA. Odense. (Jfr. KL. III, 325).

— Bevilling til *A g a t h a* afgangne *H a n s O t t e s ø n s*, kannik i Lund, der den tid fjenden var Skåne mægtig, er bortkaldet i Malmø, at hun må lade hans lig føre fra Malmø til Lund og lade det begrave der. Sk. R. 5, 435 b.

— Ab. brev. Borgmestre og råd i *A s s e n s* har tilbudt straks at ville give en måneds sold til aftakning af folket, som er indkvarteret hos dem, og har begæret frihed for indkvartering så længe Gud under fred. Kongen har i al nåde optaget deres tilbud og tilsiger herved borgerskabet i *A s s e n s*, straks når de lovede penge er erlagt, at borttage det folk, hvormed deres by er belagt, og siden forsåne dem for al sådan indkvartering i fredstid. Dog skal hermed ikke være ment, at de ikke, dersom det pålægges de andre købstæder at underholde folk til hest og fods for betaling, i lige måde kan befales for betaling hos sig at accomodere folk efter kongens anordning. F. R. 4, 355.

— Miss. til *N e e l s K r a g h*, *E r i c h J u l l* og *M o g e n s H ø g*. De skal straks gøre afregning med oberstløjtnant til hest *H e n d r i c h R a n t z o v s* eskadron, så at de siden hos kongen kan fordre, hvad der kan tilkomme dem. Dersom een af dem ikke kan møde, kan de andre dog forrette det. J. T. 11, 164. K.

17. okt. (—) *D a n i e l B l o m* fik skibsløjtnantsbestilling, formula consveta, og skulle til årlig besolding have 150 cour. dlr. og sædvanlig hofklædning på sig selvanden. Pensionen skal begynde fra 2. august sidst forleden. Udt. i Sj. R. 21, 405.

— Forordning om den danske og den tyske præst i *H e l s i n g ø r*. Der er påny opstået irringer mellem den danske og den tyske præst i *H e l s i n g ø r*, blandt andet derved at den tyske præst vil formene den danske at prædike i den tyske kirke over lig af borgere, som har tilforhandlet sig begravelsessted i kirken, og at den tyske præst har

villet regne de her i rigerne af tyske forældre fødte for tyske borgere. Da sådan trætte blandt de gejstlige, som med deres eksempel skulle lære andre at beflitte sig på samdrægtighed, har forårsaget ikke ringe forargelse, har kongen, efter at sagen er grundigt forhørt, med rigsrådets betænkende anset for godt at forordne følgende.

1. Forordningen af 1642¹ om samme menigheds kirketjeneste skal herefter alvorligt holdes i alle punkter, og til dens bedre forklaring vil kongen 2. at den danske præst ikke skal formenes at prædike herefter som tilforn over borgere, som enten nu har deres lejersted i tyske kirker eller tilforhandler sig det herefter 3. Eftersom den danske præst altid har været borgerskabets rette sognepræst, og kongen har tilladt de tyske borgere at bruge den tyske præsts tjeneste, når de havde fornøjet den danske hans rettighed, som det videre er specificeret i forordningen af 1642, vil kongen dog ikke blandt tyske borgere have regnet dem, der er født og bosiddende her i riget, selv om de er født af tyske forældre. 4 Med borgerskabets tjenestefolk skal forholdes i lige måde som med borgerskabet. 5. Eftersom det hidtil har været forundt skolen at musicere i den tyske kirke, når sådant begæres til brudevielse eller anden højtid, vil kongen, da sligt ikke med billighed kan formenes dem, at ingen anden skal bruges end Helsingør skole.

For at dette kan efterkommes, vil kongen have præsterne advaret, at den som drister sig til at gøre og begynde noget herimod, skal have forbrudt sit kald, og i lige måde skal tilhørerne, som sætter sig op her imod, straffes. Sj. R. 21, 405 b. f. (Tr.: CCD. V, 485—87).

17. okt. (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev straks at levere Knud Wldfeld 4.334 rdlr. af den af provsterne og præsterne bevilgede kontribution, som han efter befaling skal anvende til aftakning af ritmester *Ratlews* og kaptajnløjtnant *Moltickes* kompagnier. Udt. i Sj. T. 28, 463.

— Rentemestrene fik brev straks at levere nærværende skippere Christopher af Stettin og Claus Sex af Danzig hver 40 rdlr. på hånden for deres skuders *fragt*, resten har de at fordre efter deres hjemkomst; og i lige måde at tilstille Hans Hadler af Lübeck og Hendrick Høy af Rostock endnu hver 20 rdlr. foruden det forrige. Udt. i Sj. T. 28, 463.

— Knud Wldfeld fik brev at annamme 4.334 rdlr. af rentemestrene og anvende dem til ritmester *Ratleffs* og kaptajnløjtnant *Moltkes* kompagniers aftakning. Udt. i Sj. T. 28, 463 b.

— Arndt von der Kula fik brev at lade læse og forkynde med for-

¹ Kanc. Brevb. 24. maj 1642 (s. 157).

derligste af prædikestolen i begge kirker, hvorledes der herefter skal forholdes med den danske og tyske præst i Helsingør, og siden have flittig indseende med, at dette overholdes, som forsvarligt kan være. Udt. i Sj. T. 28, 463 b.

18. okt. (Kbhvn.) Miss. til lensmændene om den påbudte takkefest 31. december, lensmanden skal i sit len sørge for, at der ikke denne dag sker nogen banqvetering, øl- eller vintappen eller anden ubekvemmelighed. Afskr. i Gl. kongl. Saml. 3192 4to. (Tr. i uddrag heretter: KL. III, 325 f.).

20. okt. (—) Rentemestrene fik brev at tilstille Knud Wlfeld de 3.000 rdlr., som Christen Skeel er befalet med allerførste at levere på renteriet af den af adelen i Sjælland bevilgede kontribution, så snart de leveres, hvilke han har at anvende til det Bawriske regiments aftakning. Udt. i Sj. T. 28, 463 b.

— Wendtzel Roedkierck fik brev, at eftersom der er gjort afregning med Biørn Wldfeld for resterende besoldning til hans kompagni, skal han til dets aftakning oppebære så meget som muligt både hos borgerskabet i Slagelse og hos bønderne på landet, som hidtil har kontribueret rugfoder og andet til samme kompagni. Wendtzel Roedkierck skal med allerforderligste erklære sig over for kongen, hvor meget Biørn Wldfeld kan bringe til veje. Udt. i Sj. T. 28, 463 b. f. Indl. 18. aug.

— Knud Wldfeld fik brev, at så snart de 3.000 rdlr. leveres ham, som rentemestrene har befaling til at annamme af Christen Skeel og tilstille ham, da at anvende dem til det Bawriske Regiments aftakning. Udt. i Sj. T. 28, 464.

— Miss. til Arndt von der Kula. Kongen erfarer, at borgerskabet i Helsingør ikke kan forenes med de kongelige tjenere sammesteds om at give den måneds sold til oberstløjtnant Hendrick von Allefeldts rytteris aftakning, skal han handle derom mellem dem, så at samme sold straks kan tilstilles ham, og folket fortkomme. Han skal også handle med borgerskabet, at de forstrækker 10 eller 12 dages proviant til de to kompagnier til hest, som er indkvarteret der, indtil de kan komme afsted. Sj. T. 28, 464.

— Arndt von der Kula fik brev at aftakke kaptajn løjtnant Moltkens kompagni, efter som han nu har bekommet sin besoldning på sig og sit underhavende kompagni til hest, og at have indseende med at cornetten bliver revet fra stangen, før det går til skibs, og at det straks indskibes. Han skal også have flittig indseende med, at de sku-

der som bortfører soldatesken indtager så mange som muligt, kongen til des mindre omkostning. Udt. i Sj. T. 28, 464 b.

20. okt. (Kbhvn.) Niels Wind fik brev at handle med borgerskabet i Køge, at de på 10 eller 12 dage kan afstedkomme proviant til ritmester Hendrick von Allefeldts kompagni, som er indkvarteret i Køge, og med forderligste skal udskibes derfra, indtil de kan komme afsted. Desligeste at gøre den anordning, at de næst om-liggende bønder i lenet kommer borgerskabet til hjælp med noget rug-foder til kompagniets underhold. Udt. i Sj. T. 28, 464 b.

—1 Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom der her er leveret ritmester Henrich Lindenow 700 rdlr., skal hr. Tage Tott straks tilstille ham endnu 1237½ rdlr. af det, der er indkommet af landet, og dermed aftakke hans underhavende kompagni samt siden befale, at fanen rives fra stangen. Sk. T. 7, 100 b.

— Miss. til Borker Rud, Just Fridrich von Papenhiemb og Erich Rosenkrans. De skal forskaffe kaptajn Spes nødtørftige skibe og proviant til hans kompagni, at han dermed kan forføje sig til Christianspris, så at han kan være der 30. oktober i det seneste. Sm. T. 6, 563 f.

— Forordning om at alle trætter, som formedelst fjendens indfald i Nørrejylland, Skåne og Blekinge kunne forløbe, inden år og dag skal gøres anhängige og forfølges til landsting eller hos bispen eller derpå ikke tales. J. T. 11, 164 b. K. Orig. i Danske Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede. (Tr.: CCD. V, 487).

21. okt. (—) Fuldmagt for Axel Wrup til på kongens vegne at annamme Christianspriis som aftalt med dronningen i Sverige. Sj. R. 21, 406.

Lige sådan fuldmagt fik Sivort Wrne og Flemming Vldfeld til at annamme Bornholm af de svenske.

[21.2] okt. (—) Instruktion medgivet Siffuert Vrne til Raarup og Flemming Vldfeld til Gundersleffholm, befalingsmænd på Tryggevelde og Holbæk slot, tilforordnede kommissarier, så vel som Kield Krag til Trudsholm, sekretær, hvorefter de har at rette sig med den kommission, de har til Bornholm.

Først skal de i det seneste 30. oktober befinde sig på Bornholm og straks angive sig hos den svenske kommandant. Begæres det, skal de fremvise deres medgivne fuldmagt, at de er kommet efter den afsked på grænserne, som er gjort mellem begge rigers kommissarier og siden

¹ Datoen er rettet fra 26., brevet er indført foran brev af 21. oktober. ² Brevet er udateret men formentlig samtidigt med foranstående fuldmagter.

ratificeret af kongen og af dronningen i Sverige, med befaling igen at annamme landet til kongen og kronen, og med begæring at det efter afsked måtte efterkommes den sidste oktober. Når det er sket, skal kommissarierne med mest mulig flid forekomme, at undersåtterne der udplyndres eller forures, eftersom afførslen af folkene er tilsagt at skulle forrettes med ringeste skade ske kan for undersåtterne. I synderlighed skal de have i agt, at de jordebøger, breve og deslige, som alene vedkommer landet og justitien forbliver tilstede og i god forvaring.

Eftersom det er kongen magtpåliggende at have fuldkommen og vis efterretning om hvorledes det er gået til med landets og husets erobring, anseende de mange ulige diskurser som føres og fornemmes derom, skal kommissarierne, når dette er forrettet, anvende deres yderste flid på at erlange udførlig og sandfærdig kundskab derom. For des bedre at tilvejebringe sådant, skal de først lade sig egentlig berette, hvorledes landet var ordineret til værn og defension, hvormange beverte og armerte kompagnier, der fandtes, og om de var således øvet med ekserceren, at de kunne omgås med geværet og gøre værn og tjeneste. 2. Om enhver vidste, hvor de skulle tage vare, når nogen fjende lod sig formærke. 3. Hvorledes det gik til da fjenden sidste gang gjorde landgang, og om nogen var befalet at give sig ind i slottet, når noget fjendtligt påkom. 4. Om folket havde sind og vilje til at værge sig, eller om de straks af rædsel resolverede sig til at akkordere og tage imod rigens fjender. 5. Hvor langt der var fra slottet, dersom landgangen skete. 6. Hvor stærk fjenden kom på landet, da de anfaldt. 7. Om de ikke en gang retirerede sig derfra, og hvad ordre der da blev gjort af lensmanden. 8. Om der var nogen dragoner eller rytteri, og om landet er således beskaffent, at det kan bruges der. 9. Hvor længe der var mellem at landet blev indtaget og slottet blev belejret. 10. Hvor stærkt slottet var besat, og hvad folk det var. 11. Om lensmanden havde kommanderet mere folk på slottet, som ikke ville indstille sig. 12. Om nogen af dem er tilstede, hvad de svarer dertil, og hvorfor de ikke lyder lensmandens befaling. 13. Skal også huset beses, om det således var forvaret, og således fandtes beskikket, at det havde standet til at holde, om der havde været mere folk inde.

Om alt dette, og hvad kommissarierne ellers selv finder tjenligt til kundskab om sagen, skal de med al flid bespørge sig hos alle, og særdeles skal de for sig fordre de personer der på landet og forhøre a part en efter anden, såvel som landsdommeren, borgmestre i købstæderne og herredsfogderne, og på landsbyerne flittig eksaminere, og lade alting rigtig protokollere og antegne. For det sidste skal kommissarierne

erfare landets tilstand og hvorledes den gemene mand, både i købstæderne og på landsbyerne, er ved magt, og hvorvidt de kan tåle at give af det de er kongen og kronen pligtig. Renteriskriver Hans Thomesøn skal indtil videre have indseende med alting og på kongens vegne oppebære, hvad der med rette kan tilkomme kongen og indbyggerne kan afstedkomme, sådan som han agter at gøre rede og regnskab derfor. Det kommissarierne har fået befaling til at inquire og erfare, skal Kield Krag rigtig protokollere og kommissarierne siden give fra sig beskrevet og indskikke fuldkommen relation om alting i kancelliet. Sk. R. 5, 435 b.—437.

21. okt. (Kbhvn.) Hr. Corfitz Wldfeld fik brev at tilholde borgerskabet i Stege med forderligste at levere de 200 rdlr. af deres udlovede til ritmester Randtzow, der er indkvarteret hos dem, han har derhos at forsikre dem, at så snart de 200 rdlr. er udgivet, skal de blive ritmester Randtzows kompagni kvit.

I lige måde fik Niels Wind brev om at borgerskabet i Køge skal levere 1.200 rdlr. til Hendrick Seested.

I lige måde hr. Frederick Reedtz at tilholde borgerskabet i sit lens købstæder med forderligste at levere de lovede penge: Næstved 800 rdlr., Vordingborg 300 og Præstø 200 til Hieronymus Seested major til hest og ritmester Stoltzenberg.

Sigwart Wrne om Store Hedinge 200 til Hieronymus Seested. Hans Lindenow om Kalundborg 800 at levere til ritmester Brun.¹ Udt. i Sj. T. 28, 464 b. f.

— Hr. Christoffer Wldfeld fik brev at lade Jacob Grubbe bekomme en ny port og en vindebro, som de svenske havde bortført fra hans gård til Engelholm. Sk. T. 7, 100 b.

— Miss. til Borker Rud, Just Fredrich von Papenhemb og Erich Rosenkrans. For nogen tid siden har de fået befaling til at gøre afregning med hertug Ernst Gønter på hans underhavende eskadron, der skal have en måneds sold og siden aftakkes; de skal så snart afregningen er sket sørge for de fornødne skuder, som kan føre fornævnte eskadron til Holsten. Sm. T. 6, 564.

— Christian Rantzoe fik brev at forskikke et kompagni fodfolk af de som lå i Rendsborg til Christianspris dersom Axel Urup begærer det. Udt. i F. T. 5, 353 b.

— Miss. til Jochum Bech. Da nogle af kronens bønder i Sillcheborg len, nemlig Peder Søffrensen i Horn, Søffren Peder-

¹ Dateret Kbhvn. 21. februar 1645.

sen, Søffren Christensen, Christen Frandsen, Jens Rasmussøn, Søffren Poffuellsen, Søffren Nielsen og Søffren Møller i Grollsted giver tilkende, hvorledes de af fjenderne er berøvet og deres gårde afbrændte og begærer afslag på deres landgilde samt nogen hjælp til bygningstømmer, og da kongen af deres indskikkede erklæring og tingsvidner erfarer, at deres angivende er sandfærdigt har han bevilget, at disse 8 mænd må være forskånet for det halve landgildekorn efter jordebogen i nærværende år, men det småredsel de ellers plejer at give efter jordebogen, har de at yde og clarere. Jochum Bech må også lade dem få noget af skoven til bygningstømmer, hvilket skal føres til regnskab. J. T. 11, 164 b. f. K.

22. okt. (Kbhvn.) Hr. Christopher Wrne fik brev at nogle af kongens og kronens bønder i Ods herred, som forleden høst har lidt megen stor skade på deres kornafgrøde af storm og uvejr og ellers i denne besværlige tid og tilstand så ganske er kommet til agters, at de i nærværende år ingenlunde kan give fuld landgilde, så fremt de gårde de besidder ellers skulle blive ved magt, må forlindres på deres landgilde i nærværende år og ikke give videre deraf, end som efterfølger: Ødby sogn, Øffreby Hans Lauridtsen 1 pd. byg, Søffren Ibsen byg 1/2 pd., Lauritz Andersen Degn byg 1 1/2 pd., Anders Jensen byg 2 tdr., Rasmus Madtzen byg 3 tdr., Madtz Andersen byg 3 tdr., Hans Knudsen byg 1 td., Niels Søffrensen byg 2 tdr., Jens Lauridtsen byg 1 pd., Knud Søffrensen byg 1 1/2 pd., Peder Brøde byg 6 tdr., Anders Mickelsen byg 2 tdr., Niels Mickelsen byg 2 tdr., Jens Bonde byg 1 td., Olluff Andersen byg 7 tdr.; Ydreby Rasmus Pedersen byg 1/2 pd., Anders Nielsen byg 2 tdr., Anders Jensen byg 3 tdr., Madtz Lauridtsen byg 3 tdr., Niels Søffnebold byg 1 td., Lauritz Jensen byg 2 tdr., Anders Lauridtsen op i gaden byg 1 pd., Mickel Lauridtsen byg 5 tdr., Lauritz Andersen byg 1 pd., Madtz Rasmussen byg 1 pd., Hendrick Oluffsen byg 1 td., Anders Lauridtsen af den lille gård byg 1 td., Jens Lauridtsen byg 1 td., Mickel Oluffsen byg 5 tdr., Anders Oluffsen byg 1 1/2 td., Anders Søffrensen byg 2 tdr., Lauritz Oluffsen byg 2 tdr., Mickel Andersøn byg 10 tdr. af begge gårdene; Heyby sogn Ebbelycke by Nelaus Oluffsen byg 1 pd., Lømsaas by Rasmus Hansen og Peder Suendsen byg 1 td., Mogens Pedersen byg 1 pd., Madtz Andersen byg 1 pd., Madtz Nielsen byg 1/2 pd., Jens Ibsen byg 2 tdr., Niels Madtzsen byg 1 td., Jens Jyde byg 1 1/2 td., Niels Jensen byg 1 td., Madtz Jensen byg 1 td., Niels Jensen Kock byg 1 1/2 td., Oluff Jørgensen byg 1 td.; Gudmenderup by Mickel Mickelsen byg 3 1/2 td., Søffren Aagesen byg 2 tdr., Peder Madtsen byg 1 1/2 td., Jens

Christoffersen byg 1 td., Jon Mickelsen byg 2½ td., Jens Møller, Lauridtz Pedersen og Søffren Madtzen byg ½ pd., Lauridtz Andersen byg 3 tdr., Niels Andersen Smed byg ½ pd., Lauridtz Thyesen byg 2 tdr., Jørgen Oluffsen byg ½ pd., Jens Mickelsen byg 3 tdr., Madtz Lauridtzsen byg 4 tdr.; Asmendrup sogn og by Hans Pedersen byg 1½ pd. I lige måde har kongen bevilget, at efterskrevne Anders Pedersen i Offrey, Niels Ibsen i Ebbelycke by, Mickel Jensen i Lømsaasby, Peder Lauridtsen i Gudmenderup by, Anders Nielsen sammesteds og Jens Ibsen i Sueringe i nærværende år må være forskånet for al deres byglandgilde, hvilket han skal føre til regnskab, og som siden skal godtgøres ham. Sj. T. 28, 465 f.

22. okt. (Kbhvn.) Rentemestrene fik brev at levere Knud Wldfeld 3.943 rdlr. 1 ort af den kontribution, de højlerde har tilstillet dem, hvilke han har at anvende til soldateskens aftakning. Udt. i Sj. T. 28, 466.

— Knud Wldfeld fik brev at tilstille ritmester Hans Siwarsen og underhavende officerer 537½ rd. Udt. i Sj. T. 28, 466 b.

— Miss. til lensmændene. Eftersom kongen før seneste krig har befalet, at skabe skulle forfærdiges i kirkerne, hvor bønderknægtene plejer at mønstres, til at hænge soldaternes gevær i, skal lensmanden lade skabene forfærdige, hvor de før har været og om der findes brøst derom, hvilket skal godtgøres i hans regnskab. Siden skal han lade tage geværet fra kronens bøndersoldater i lenet og tilstille enhvers kaptajn, der har at henlægge det under sin forvaring på forrige forordnede steder og have flittig indseende med, at det vedligeholdes og udtages, når mønstring skal ske. De skal stande kongen til rette om for deres forsømmelses skyld enten geværet fordærves eller ganske forrykkes, hvorom han har at forstændige dem, der er i hans len, og selv have agt derpå, så at alting går rigtigt til. Sj. T. 28, 466 b. f.

— Miss. til lensmændene i Jylland, Skåne og Blekinge hvormed fremsendes forordningen om trætter at lade læse og forkynde på tilbørlig sted.

Jylland: Mogens Billde, Gregers Krabbe, Iffuer Vind, Mogens Arnfeld, Anders Billde, Mogens Seested, Jørgen Seefeld, Laffritz Ebbesen, Erich Grubbe, Jochum Bech, Otte Marsvind, Christopher Huas, Gunde Lange, Steen Billde, hr. Jost Høeg, Axell Arnfeld, Hans Jull.

Skåne: hr. Thagge Thott, Gunde Rosenkrantz, Otte Thott, hr. Hendrich Huittfeld, Malte Jull, hr. Christ. Ulfeld, Hendrich Belov. J. T. 11, 165. K.

23. okt. (—) Bestalling for denne brevviser Helle Madtzen,

kongens forrige lakaj, at skulle tage vare på den nye dyrehave mellem København og Frederiksborg. Han skal give agt på gærderne og lykkelserne omkring dyrehaven, og når skade sker underrette befalingsmanden på Frederiksborg. Han skal også have iagt, at intet fremmed fæ kommer ind i dyrehaven, og han må heller ikke selv have noget gående der. Om vinteren skal han give agt på, at intet af det der bliver indført til dyrene¹ spildes. Om sommeren, når kongens eget kvæg og foler bliver slået derud, skal han tage et rigtigt register på hvor meget af hver slags, der kommer ind, og når noget deraf bliver sygt eller mangelhaftig, skal han straks give det til kende på slottet, dog skal han slet ikke tage noget fæ deri, uden kongen selv eller i hans fraværelse befalingsmanden på slottet befaler det. I lige måde skal det være ham befalet, at ingen løber omkring i dyrehaven, uden de som går deres gang ad den nye vej, og alle som han finder til afsiden enten på vej efter gammel sædvane, eller som understår sig i at plukke nødder, bær eller andet sådant, skal han føre til slottet, hvor de af fogden sammesteds skal straffes med tårn eller anden slig straf. De svin, får og andet sådant småkvæg, som kommer ind i dyrehaven, skal han lade drive til Faurholms ladegård, hvor de straks skal annammes af fogden. For hans tjeneste har kongen bevilget ham 10 rdlr. til årlig besolding og en sædvanlig hofklædning, hver måned 4 rdlr. til kostpenge og foder og mål på en hest fra dette brevs dato samt fri ildebrand af det furnede træ, som falder i dyrehaven, som skal udvises ham af skovrideren og slotsfogden. Sj. R. 21, 406 b. f. (med rettelse i dateringen). Orig. Danske Kanc. B 223, Diverse akter og dokumenter vedk. afregning og kvittance III.

23. okt. (Kbhvn.) Jørgen Seefeldt fik brev om straks og uden forhal at lade brouffuene [broerne?] så vel som kongens vej forfærdige af bønderne i lenet, så vidt som det med rette tilkommer dem. Udt. i Sj. T. 28, 466 b.

Lige sådan brev fik Niels Trolle og Wendtzel Rotkierck.

— Wendtzel Rottkierck fik brev at hidskikke nu straks de tvende heste samt en buntet ganger, som er brændt, til den fransøske gesandt. Udt. i Sj. T. 28, 467.

— Knud Wldfeld fik brev at lade levere oberst Spangs oberstløjtnant, underofficerer og soldater 612 rdlr. af de 3.943 rdlr. 1 ort, som rentemestrene skal tilstille ham. Udt. i Sj. T. 28, 467.

— Knud Wldfeld fik brev at han af 3.943 rdlr. 1 ort, som er leve-

¹ Hånden skifter her, i margin er skrevet: Corfitz Rosenkr. schrift.

ret ham af de højlærdes bevilgede kontribution, skal tilstille oberstløjtnant Johan Hundermarck en måneds sold, 580½ rdlr. og i lige måde efterskrevne kaptajner under dennes regiment en måneds sold: Stephan Hoffmand 297 rdlr., Ertwin Japhenberg 272 rdlr. og Rhode 350 rdlr. Udt. i Sj. T. 28, 467.

23. okt. (Kbhvn.) Knud Wildfeld fik brev at annamme de 3.943 rdlr. 1 ort af rentemestrene, som disse har befaling til at levere ham af de højlærdes kontribution, og anvende dem til soldateskens aftakning efter de ordrer han bekommer. Udt. i Sj. T. 28, 467.

— Niels Wind fik brev at tilholde borgerskabet i Køge at indtage så mange af ritmester Hendrick Seestedts ryttere i kvarter, som der af Christian Friises er befalet at udmarchere, på det at Hendrick Sehesteds folk straks kan komme til skibs derfra. Udt. i Sj. T. 28, 467 b.

— Miss. til Otte Tott. Hermed følger nærværende supplikants begæring angående laksefanget ved Mørum samt en renteskriveres antegnelse om, hvad kongen har bekommet deraf i nogle år. Han skal med forderligste erklære sig om, hvorledes samme laksefang er beskaffent, og om den kan bevilges supplikanten, Mathis Kock efter hans tilbud uden skade eller til nogen fordel. Sk. T. 7, 100 b.

— Bevilling at Claus Seested, befalingsmand på Hindsgaul ved sin fuldmægtig må føre 10 køer og 4 heste fra Fyen til Holsten, kronens told og rettighed i alle måder uforkrænket. F. R. 4, 355 b. f.

— Ab. brev at nærværende Knud Matzøn Aalborg har andraget, hvorledes han er gerådet i en vidtløftig trætte med Lauritz Christensen Nibe, som forårsager ham stort besvær og omkostning uden at være mægtig at betale ham samme omkostning; heller ikke ved han at søge ham til nogen vis bopæl, hvorfor han begærer arrest på fornævnte Lauritz Christensen indtil sagens uddrag, hvilket kongen hermed bevilger. J. R. 10, 369.

— Samme fik bevilling at måtte få en oprejsning i en sag med bemeldte Lauritz Christensen anlangende vidnesbyrd, som blev underkendt, fordi de ikke var lovligt citeret. Udt. i J. R. 10, 369 b.

24. okt. (—) Bevilling for hr. Jørgen Brahe til at lade bortføre de sten på Hven, som i afgangne Tyge Brahes tid kunne være tegnede med nogen opskrift, andre udhugne figurer eller karakterer og endnu findes sammesteds. Sj. R. 21, 411 b.

— Skibspas for Jacob Madzsøn, borgmester på Christianshavn. Han har afkøbt kongen en bojert „Svanen“, drægtig ungefær 35 lstr., hvorpå Powel Nielsøn indvåner i Christianshavn er

skipper, og som nu er affærdiget fra Christianshavn til Norge og andre steder, hvor han bedst kan søge sin næring og tilbage igen til Christianshavn. Sj. R. 21, 411 b. f.

24. okt. (Kbhvn.) Hendrick Ramel fik brev at annamme Daniel Wasmon på Sorø, som er antaget for dansemester der på akademiet, og handle med ham om sådan årlig pension og traktement, hvormed han nødtørftigt kan underholde sig, og akkordere på kongens vegne samt forskaffe ham en fri våning der ved stedet. Udt. i Sj. T. 28, 467 b.

— Christen Skeel fik brev at give kaptajn Steenhorn og underhavende officerer af det korn som adelen i Sjælland har lovet til folkets aftakning, så meget som en måneds sold kan beløbe efter den kapitulation, der er gjort med dem. Udt. i Sj. T. 28, 467 b.

— Arndt von der Kula fik brev straks at mønstre major Georg Stedings kompagni og indsende en rigtig rulle derpå til kancelliet. Sj. T. 28, 467 b.

— Miss. til Erich Jull og Mogens Høeg. Da Sjælland og Fyen hidtil har været pålagt så stor indkvartering, skat og anden udgift, at de ej længer kan udstå sådan tyngde, med mindre de får nogen lindring, har Anders Billde fået befaling til straks at sende to kompagnier til hest af de Buchvaldische folk til Jylland. De skal derfor selv fordele og indkvartere samme kompagnier i købstæderne, som det bedst kan tåle. J. T. 11, 165 b. K.

— Miss. til Anders Billde. Da kommissarierne i Jylland har fået befaling til at indkvartere to kompagnier af den Buchwaltische eskadron i købstæderne, skal han afsende samme kompagnier, siden, når han erfarer, at alt rytteriet er udført fra Sjælland, skal han af samme eskadron sende et kompagni til Kbhvn. og et til Fyen, at indkvartere efter kommissariernes betænkning i de købstæder, som bedst kan tåle det. J. T. 11, 166. K.

25. okt. (—) Åb. brev om at eftersom kongen for nogen tid siden har bevilget adelen i Danmark, at der måtte forordnes nogle landkommissarier i hver provins, om hvilke adelen i hver provins skulle votere, når de først for rigens råd havde gjort deres ed, at de ingen foreslår uden den, de finder skikkeligst dertil, og kongen nu erfarer, at Christen Skeel til Vallø er eligeret på forskrevne manér og har præsteret juramentum fidelitatis, har kongen tilforordnet Christen Skeel til landkommissariats bestilling i Sjælland. En gang hvert år eller oftere, om tidernes og landenes tilstand udkræver det, skal Christen Skeel og de af rigsrådet, der bor i samme provins samles og fortroligt communicere med hverandre om alt som er eller bliver

anordnet til landsens defension og altid have opsyn med, om det anordnede efterkommes, al mangel og fejl remedere og tilkendegive kongen, hvad der ikke kan ske af dem. Dersom nogen, gejstlig eller verdslig, har noget at besvære sig over og begærer at andrage det for rigens råd og kommissarierne, skal det stå dem frit, og siden skal rigens råd og kommissarierne være forpligtet, underdanigst og oprigtigen, at give kongen sådant til kende uden persons anseelse, for at kongen kan anordne det, som kristeligt og ret er. Dog skal hermed ingen være forment selv at andrage deres nødtørft hos kongen eller på andre tilbørlige steder. Sj. R. 21, 412 f.

25. okt. (Kbhvn.) Wendtzel Rotkierck fik brev at lade hertug Frederiks staldmester Niclaus Marle være følgagtig en rødskimlet hest til en vogn, en grå ganger til hans kærligheds gemal, om den der endnu er, og en fole. Udt. i Sj. T. 28, 467 b. f.

— Christen Skeel fik brev at betale Windtzens Bilde en måneds besolding på hans person af den af adelen i Sjælland bevilgede kontribution, og dersom rede penge ikke er ved hånden, da at kontentere ham med korn og andre tjenlige varer. Udt. i Sj. T. 28, 468.

— Christen Skeel fik brev at give oberstløjtnant Hundermark og underhavende officerer så meget som 1.000 rdlr. kan beløbe af det korn og andet, som adelen i Sjælland har lovet til folkets aftakkelse. Udt. i Sj. T. 28, 468.

— Christen Skeel fik brev at betale kaptajn Hans Lauridtzsen og underhavende officerer af den af adelen i Sjælland bevilgede kontribution en måneds sold, 237½ rdlr., dersom han ikke kan tilvejebringe så meget i rede penge, skal han i stedet lade dem bekomme så meget i korn og anden tjenlig vare, som kan gøres fornøden. Udt. i Sj. T. 28, 468.

— Arndt von der Kula fik brev, at eftersom han tilforn havde fået befaling til at mønstre major Stedings kompagni, da at tilholde borgerskabet i Helsingør straks at gøre afregning med major Steding for, hvad han og kompagniet bliver dem skyldig, og siden, efterdi kompagniet så snart mønstringen er sket skal skibes til Holsten, forstrække så meget proviant, som behøves til dets underhold på 10 eller 12 dages tid til skibs. Udt. i Sj. T. 28, 468 b.

— Tolderne i Sundet fik brev at lade hertug til Slesvig Johan Christians vinskænk Hendrick Schlebusk passere toldfrit gennem Sundet med så meget rhinsk og fransk vin, han har indkøbt til hans kærligheds egen hofholdning, og som plejer at passere igennem. Udt. i Sj. T. 28, 468 b.

25. okt. (Kbhvn.) Tolderne i Sundet fik brev, at når **Hendrick Schlebusk**, fuldmægtig for hertug Hans, udvalgt biskop af Lübeck, arving til Norge, hertug til Slesvig, Holsten etc., eller dennes tjenere hænder at ankomme i Sundet, da at lade dem passere toldfrit een gang med 12 foder rhinskvin, som han har indkøbt til hans kærligheds egen hofholdning. Udt. i Sj. T. 28, 468 b. f.

— Miss. til kommissarierne i Lolland. De skal gøre deres bedste med at tilvejebringe så meget af den der i landet bevilgede kontribution at **Ruprecht Slampf**, kaptajn over artilleriet, deraf kan bekomme en måneds sold. Sm. T. 6, 564 f.

— Bevilling at hr. **Jens Jensen**, skolemester i Assens, som for forseelse i nogen tid har været prædikestolen forbudt, herefter må lade sig høre og voceres til hvilket kald, som her i Danmark bliver ledigt. F. R. 4, 356.

— Miss. til hr. **Mogens Kaas** og **Henning Valchendorff**. De skal med forderligste aftakke kaptajn **Peder von Stenberg** og hans kompagni fyrrer [fyrrør, geværer], og gøre deres bedste for at tilvejebringe så meget af den af adelen og anden i Fyn bevilgede kontribution, som behøves til at afbetale ham og hans underhavende officerer en måneds sold. F. T. 5, 353 b. f.

— Miss. til **Mogens Seested**. Da **Hans Bille** til **Jongergaard** for nogen tid siden har begæret til magelæg **Jungett præstegård**, skal han lade opkræve fire uvildige mænd, som kan gøre præsten fuldkommen vederlag af **Hans Billes** gods og sætte i penge, hvor meget præstegårdens bygning er bedre end den gård, **Hans Bille** udlægger og som denne derfor skal betale. Han skal tilholde præsten, at samme penge skal anvendes på den gård, som gives i vederlag. J. T. 11, 165 b. f. K.

— Miss. til **Gregers Krabbe**. **Peder Jacobsen**, borger og handelsmand i Ribe andrager, at han i forleden krig formedelst ulidelig tyngte og besværing af fjenden er kommet til agters, og at nogle af hans kreditorer allerede er begyndt at forfølge ham med lov og ret. Da det kan frygtes, at flere skal følge disses eksempel, skal **Gregers Krabbe** gøre sit bedste for at kreditorerne skal give nogen respit, så at **Peder Jacobsen** ikke bliver ganske ruineret. J. T. 11, 166. K. Indl. 25. okt.

— Miss. til **Axell Urup**. Han skal herefter give hr. **Daniell Andersen**, sognepræst i fæstningen **Christianspris** den pension, han tilforn har nydt. Dersom det nu ikke straks kan ske årlig, skal han be-

komme det siden, når landet der omkring kommer i sin forrige esse. J. T. 11, 166. K.

26. okt. (Kbhvn.) Jørgen Seefeldt fik brev at med forderligste med Niels Trolle at foretage og forhøre Knud Wldfeldts regnskaber, som endnu er uforhørte. Udt. i Sj. T. 28, 469.

— Miss. til hr. Frederick Reedtz. Eftersom kongen erfarer, at den indkvartering, som borgerskabet i Næstved, Vordingborg og Præstø nu har, falder dem meget besværlig, så at de ikke længe skal kunne udstå sådan tyng, med mindre de bliver hjulpet med proviant, må han, dersom der endnu findes noget proviant af den forrige kontribution i Vordingborg, anvende det til at proviantere de skibe, som skal udføre folkene i fornævnte by, og også hjælpe dem dermed, om de nogen tid kunne blive liggende børløs. Sj. T. 28, 469.

— Niels Trolle fik brev om med Jørgen Seefeldt at forhøre Knud Wldfeldts regnskaber, som endnu er uforhørte. Udt. i Sj. T. 28, 469.

— Rentemestrene fik brev straks at lade levere Niels Nielsen renteskriver 100 rdlr. på regnskabet, for det de bremiske gesandter har fortæret hos ham. Udt. i Sj. T. 28, 469 b.

— Sigwart Wrne fik brev at gøre den anordning, at de 30 soldater af oberst Rauchheupts regiment, som hidtil har været indkvarteret i Store Hedinge, straks kommer hid, hvor de skal gå til skibs med det andet folk, dog skal der gøres afregning med dem før de ankommer. Udt. i Sj. T. 28, 469 b.

— Wendtzel Rodtkierck fik brev med forderligste at skikke hid til provianthuset hvad proviant og anden vare, som endnu rester af skatterne og af præsternes lovede forstrækning, og som er i behold i hans len, og indkræve og i lige måde hidskikke med forderligste, hvad endnu refter deraf. Udt. i Sj. T. 28, 469 b.

— Miss. til hr. Christoffer Wlfeld. Eftersom kongen forårsages at indlægge noget folk til fods i Helsingborg, skal han handle med borgerskabet der om på nogen tid, at underholde halvparten af kaptajn Jacob Andersøns kompagni, som på kongens befaling skal kommanderes derhen, anseende at andre midler ikke nu er for hånden, og at det ikke heller skal vare længe. Sk. T. 7, 101.

— Miss. til hr. Henrich Huitfeldt. Eftersom kongen har anset for godt, at der indtages noget fodfolk i Landskronen til byens forsikring, skal han handle med borgerskabet der i byen om at underholde halvdelen af kaptajn Jacob Andersøns kompagni, som skal kommanderes derhen. Sk. T. 7, 101.

26. okt. (Kbhvn.) Henrich Below fik forlov på nogen tid at rejse til Jylland, dog således at intet i hans fravær blev forsømt, og at han ikke rejste før Peder Bille, som havde fået befaling til at forblive indtil han kom igen, var kommet. Udt. i Sk. T. 7, 101.

— Peder Bille fik brev straks at forføje sig til Christian opel, så at han om muligt kunne være der inden Martini, forblive indtil Henrich Below kom igen og have god indseende så længe både med fæstningen og lenet. Udt. i Sk. T. 7, 101 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom kongen har fundet det rådeomt, at der bliver to kompagnier til fods liggende til Malmø's defension, og da der endnu nogen tid ikke er andet middel for hånden til deres underhold, skal han handle med borgerskabet om, nu da alt det andet folk, hvormed de hidtil har været belagt, er entlediget, at underholde kaptajnerne Walters og Krantz' underhavende kompagnier. Hvad kaptajn Jacob Andersøn angår, har kongen gjort den anordning, at han og hans kompagni skal indkvarteres i Landskrona og Helsingborg, han skal derfor med forderligste sende bemeldte kompagni til disse købstæder, så hver kan indtage halvparten. Sk. T. 7, 101 b.

— Miss. til hr. Tage Tott. Eftersom oberstløjtnant Johan Hundermarck har fået besoldning for sig og sin squadron, skal han med forderligste aftakke denne og siden befale, at fanerne bliver revet fra stængerne. Sk. T. 7, 101 b. f.

Miss. til Otte Tott. Eftersom han begærer at vide, hvorledes der skal forholdes med den vej, som var bevilget hr. Carel Carlsøn Gyldenhielm, friherre til Barguard fra hans bjergværk til stranden ved Baakuld, og som da krigen begyndtes, blev kastet til igen med sten og brudstykker, brøder, skal han ikke gøre dem, der bruger samme bjergværk, nogen forhindring, når de ønsker at rydde vejen, og lade brøderne afhugge. Sk. T. 7, 102.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Borgmester og råd i Ribe har på egne og menige borgerskabs vegne andraget, hvorledes de i den forgangne krig frem for alle andre købstæder i Jylland er blevet besværede og forarmede både ved stor udgift i mange måder og ved indkvartering både af fjendernes og kongens armé ved slottets sidste belejring. De begærer derfor at blive forskånet for indkvartering, indtil de igen kan komme noget på fode. Kommissarierne skal gøre den anordning, at byen ikke får større indkvartering af de folk, som skal accomoderes i Jylland, end den uden skade og ruin kan tåle. J. T. 11, 166 b. K.

27. okt. (Kbhvn.) Christen Skeel fik brev at gøre sit bedste for at tilvejebringe af den af adelen i Sjælland bevilgede kontribution, halvt i korn, halvt i penge, så meget som gøres fornødent til at betale officererne over det skånske kompagni en måneds sold, 377 rdlr., og lade det levere til Hendrick Lindenow. Udt. i Sj. T. 28, 469 b.

I lige måde fik Christen Skeel brev om en måneds sold til det hallandske kompagni og 8 gevorbne ryttere, 520 rdlr., som skal leveres til Jacob Grubbe. Udt. i Sj. T. 28, 470.

— Miss. til Malte Juel. Eftersom han har ladet andrage hvorledes Hammer ladegård skal være meget forfalden og næsten ganske, i synderlighed på den ene side, nedbrudt, er kongen tilfreds, at han tilsiger bønderne, så at de i vinter hugger så meget tømmer og stolper, som gøres fornødent, og fører det did. Han skal også lade udvise noget tømmer til de bønder, hvis gårde er nedbrudt og afbrændt af fjenden. Da der også skal være mange gårde øde, som ingen endnu ibor, i synderlighed på sletten i Villands herred, hvor fjenden har ligget så længe, og da der ingen arbejde kan gøres af bemeldte gårde til Hammer ladegård, må han hjælpe¹ de andre nærmeste byer dertil på et års tid eller to indtil de som nu er øde igen kan komme på fode. Det værk de svenske har ladet opkaste ved Aarhus, skal ikke kunne være bestandigt, han skal derfor lade borttage de palisader, der er tjenlige, og siden lade det sløjfe. Sk. T. 7, 102.

28. okt. (—) Sigwart Wrne fik brev at tilholde de bønder, som hidtil har gjort tilførsel af hø og havre til rytteriet i Køge, at de skaffer endnu så meget, som kan behøves til Ritmester Hendrick Hestedts kompagnis fornødenhed 10 eller 12 dages tid til skibs. Udt. i Sj. T. 28, 470.

— Christen Skeel fik brev at lade oberst Ebbe Wildfeldt komme så meget af den kontribution, adelen i Sjælland har bevilget, i korn eller andet, som 140 rdlr. Udt. i Sj. T. 28, 470.

— Knud Wildfeld fik brev at give oberst Ebbe Wildfeldt en måneds sold, 499 rdlr., til aftakning, efterdi afregning er gjort med ham. Udt. i Sj. T. 28, 470.

— Knud Wildfeld fik brev at lade levere nærværende Hans Seder forrige vagtmester på Lawholm 40 rdlr. på videre regnskab. Udt. i Sj. T. 28, 470.

— Miss. til Arndt von der Kula. Eftersom han begærer at vide, om han skal udvise de 6.000 læs ved, hvorom kongens missive melder, før

¹ Meningen er formentlig: må han hjælpe sig med de andre byer.

end de 1.665 læs, som endnu er i forråd, bliver affordret, skal han, da kongen erfarer, at han allerede efter første befaling har udvist 3.000 læs, indtil videre ikke lade hugge mere end 3.000 derforuden. Sj. T. 28, 470 b.

28. okt. (Kbhvn.) Jægermester Hans Dibolt fik brev at lade fru I de Lange afgangne Jens Juls til Kielgård bekomme tre store dyr og fire små for betaling til hendes datters bryllup, når hun begærer det, i Silkeborg eller Hald len, hvor det kan være vildtbanen til mindst skade. Udt. i Sj. T. 28, 470 b.

— Miss. til borgmestre og råd i København. Kansler Christian Thommisen og Hans Mandixen må flytte plankerne om deres haver uden for Vesterport, når det sker uden skade for vejen til Ladegården. Sj. T. 28, 470 b. f. (Tr.: KD, V, 290).

— Miss. til kommissarierne i Lolland. Kongen har nu ladet gøre afregning med ritmester Rottlof, der på sig og sit kompagni har bekommet så meget til aftakning, som han denne gang skal have, og da han ikke andet steds belejligt kan udskibes, skal de ved Rødby holde så mange skuder i beredskab, som kan overføre hans kompagni til Helligenhaffn, og før end han går til skibs lade rive standeren fra stangen. Sm. T. 6, 505.

— Miss. til Erich Grubbe. Han skal straks til Kalundborg oversende så mange af de skuder, som findes ved Århus, og som behøves til at overføre 80 ryttere med deres heste, og foreholde borgmester og råd sammesteds, at de lader skuderne komme over i tide, så fremt de ikke vil, at rytterne skal overføres til dem selv. J. T. 11, 166 b. f. K.

— Rentemestrene fik brev at levere Knud Wildfeld 640 rdlr., hvilke han siden har at udgive efter videre ordre. Udt. i Sj. T. 28, 471.

29. okt. (—) Wentzel Rottkierck fik brev at tilholde de bønder, som hidtil har kontribueret med rugfoder og andet til Biørn Wildfelds kompagni, at kontribuere så meget i penge til dettes aftakning, som han kan eragte, at de uden stor skade kan afstedkomme. Når Biørn Wildfeld har bekommet en måneds sold af borgernes og bøndernes kontribution, skal han straks aftakke kompagniet og have indseende med, at fanen bliver revet fra stangen. Udt. i Sj. T. 28, 471.

— Wentzel Rodtkierck fik brev at aftakke kaptajn Dumkarts¹ kompagni efter som af quartieren erfares, hvor stærk han er, fanen fra

¹ Fejlskrift for Dumbart.

stangen lade rive, hver gemen soldat en måneds sold at give af de 400 rdlr. som fremskikkes, og bemeldte kaptajn med sine officerer at skikke til København, hvor de har at fordre afregningen på sig selv og underhavende officerer, og dersom nogen penge til overs bliver igen at hidskikke. Udt. i Sj. T. 28, 471.

29. okt. (Kbhvn.) Wendtzel Rodtkierck fik brev at hidskikke ved nærværende Hendrick Langhe en af de gangere som er faldne på kongens egen stod. Udt. i Sj. T. 28, 471 b.

— Christen Skeel fik brev at gøre sit bedste for at tilvejebringe så meget som 300 rdlr. af den af adelen bevilgede kontribution i korn, klenodier og proviant og snarest muligt tilstille major Stephan det, eftersom han efter afregning befindes at have udlagt så meget til soldaternes underhold. Udt. i Sj. T. 28, 471 b.

— Miss. til Gregers Krabbe. Kongen har erfaret, at den benådning, som hans fader har forundt de arme i hospitalet i Ribe, at de een dag om året skulle bekomme en lod af hvert skib, som fisker, nu på nogen tid har været meget ilde observeret, idet fiskerne der i fiskerlejet sig tilfordrister underfundelig at fratage de fattige deres rettighed, og på det sidste lader gøre 32 lodder i hvert skib, skønt det dog af gammel tid kun har været beregnet for 8. Han skal derfor tilholde hospitalsforstanderne at erklære sig om, hvorfor de, som dog billigen bør have inspektion med at intet fragår de fattige, ikke i tide har forekommet sådant. Derhos skal han alvorligen befale fiskerne, at de herefter som i forrige tider uden nogen modsigelse eller bedrageri tilstiller de fattige den niende lod af hvert skib en dag om året, såfremt de ikke, hvis de befindes at gøre anderledes, vil straffes uden al nåde.

Eftersom det berettes, at bønderne, som ligger til samme hospital, ganske intet vil udgive af deres skyld, landgilde, restance og andet, som de efter jordebogen er pligtige at give, hvorved de fattige bekommer stor skade, skal han tilholde samme hospitalsbønder, at de i rette tid skal yde så meget af deres landgilde og anden rettighed, som de for armod kan afstedkomme. J. T. 11, 167. K.

30. okt. (—) Lige sådan brev [se miss. til Christen Skeel 29. okt.] fik Christen Skeel om 200 rdlr. for efterstående leeninger [lønninger], som kaptajn Melckior har underholdt sig selv med i Malmø. Udt. i Sj. T. 28, 471 b. Lige sådan brev fik Christen Skeel om at tilstille kaptajn Frederick Friis lige så meget.

— Miss. til Malte Juel. Han skal straks lade geværet tage fra de tre Blegenske kompagnier, lade det vel forvare og siden

gøre afregning med kaptajnerne og officererne. Sk. T. 7, 95. Blandt breve fra september¹.

30. okt. (Kbhvn.) Hr. Tage Tott fik brev straks at aftakke kaptajn Hendrich Frises kompagni og give ham en måneds sold af de penge, som var i forråd, og som beløb sig til 318 rdlr., og siden lade fanen afrive fra stangen. Udt. i Sk. T. 7, 102 b.

— Samme fik også brev at aftakke kaptajn Melchior og give ham en måneds sold, som beløb sig til 318 rdlr. Udt. i Sk. T. 7, 102 b.

31. okt. (—) Miss. til Otthe Marsvind. Dr. Søffren Hoffmand har klaget over, hvorledes borgmester og råd i Randers skal forstå sig, at pålægge ham adskillig tyngde, som ikke burde, efterdi han ikke er undergivet deres jurisdiktion, i synderlighed skal de have graveret ham i sidste fejde med usædvanlige pålæg. Otthe Marsvind skal derfor alvorligt tilholde borgmester og råd, at de ikke herefter besværer dr. Søffren Hoffmand i så måder, men lader ham være forskånet for sådan tyngde, som vedkommer borgere, da han ikke er undergivet deres jurisdiktion. J. T. 11, 167 b. K.

2. nov. (—) Bestalling for Enewold Frederich Ackeleye til Julerød som kaptajn med en årlig løn af 250 kurantdlr. og sædvanlige hofklædninger på sig selvanden fra 7. oktober sidstforleden at betale af rentemestrene. K. i Danske Kanc. B92, Uindførte koncepter til åbne breve og missiver, 3. Sjællandske åbne breve. I dateringen er Kbhvn. blevet rettet til Frederiksborg og dette atter til Kbhvn. Indl. af 1. nov. fra Ove Gedde, at E. F. A. er antaget som skibskaptajn.

— (**Frederiksborg**) Eftersom freden nu efter de svenskes uformodelig, fjendtlige indfald i Nørrejylland og deres indkvartering og durchtog så vel som deres udmarch igen er sluttet, kan adskillige tvistigheder tildrage sig mellem indbyggerne. For mange årsagers skyld kan en del af sådanne irringer ikke udføres og påkendes ved den yderste rets strengthed, dog findes en del deraf at være af den vigtighed, at de ikke kan lades ustraffede, som det skete efter den Kejslerlige krig, efterdi det nu er blevet misbrugt af mange. For at der over alt kan være noget vist at gå efter, og indbyggerne des snarere kan hjælpes, har kongen med rigets råd overvejet og anset for godt, at det gøres på følgende måde.

1. Hvad der bevises at være givet de svenske i kontribution af adel eller andre og siden købt af de svenske og som nu findes hos nogen, bør ikke fordres igen af første ejermand, men høre den til som

¹ I margin er skrevet: Dette brev hør til den efterfølgende maaned.

ved indkvartering eller udtog har tilforhandlet sig det. Hermed er ikke ment røvet gods og det som med magt er blevet nogen frataget; dermed forholdes efter loven, såfremt det er gjort af indbyggerne eller landfolket, og hvis sådan er købt med fjenden, kommer det rette ejermand til for det, der kan bevises at være givet fjenden derfor, såfremt det ikke bevises, at han selv har givet fjenden anslag og anledning til at fratage nogen det, som således påtvistes.

2. Dersom nogen i deres nød og trang har solgt fæ eller andet til at opbringe den pålagte kontribution, tilhører det den, som i så måde lovligt har bekommet det, såfremt denne ikke var årsag til slig kontributions pålæg for derved at tilvende sig sin næstes gods.

3. Såfremt lexmanden¹ eller soldat har taget fæ eller andet løsøre fra, formedelst han har måttet udrede den påbudte kontribution, er agtes billigt, at den der har mistet det nyder det igen mod den sin resterende kontributions udlæg, så fremt det findes hos dem, som første gang bekom det og ikke ellers, dog at der også betales billig fodergæld om det er fæ, heste eller kvæg, som siden har været indsat på foder, om han ikke har haft nytte eller brug deraf.

4. De lexmænd som lovligt kan bevise at have kontribueret og betalt noget for deres lexbrodre, som var blevet ved hus og hjem og endnu står ubetalt, og lexbroderne nu vil undslå sig for at betale — deri skal grangivelig agtes alle omstændigheder, som derhos findes, og dømmes efter sagens rette beskaffenhed, eftersom det står noget på lexmændenes forhold og andre beskaffenheder.

5. De hestebytter, som bønder og andre beviser sig at være tvunget til at gøre med soldater eller ryttere, og nu findes af rette ejermand og påtales, fordeles eftersom sagens beskaffenhed befindes. Dersom det befindes, at fjenderne har frataget nogen heste, hopper eller andet kvæg og siden byttet med en anden, og den som har mistet det første, bedste kender sig ved sit og fordrer det igen efter det første punkt, da er retmæssigt, at de står last og brast med hinanden, så fremt ellers sådant bevises. Dersom nogen befindes ulovligt at være blevet frataget heste, hopper eller andet bæst, og en anden har købt det, da nyder rette ejermand det igen. Men findes det at være bortsolgt eller forkommet og dog af tilforn af rette ejermand begæret, da bør den, som har købt samme bæst af fjenden, betale rette ejermand så meget som det kan bevises, at han har bekommet for bæstet, dog deri at kortes, hvad den som først købte lovligt kan bevise at have givet.

¹ Lægdsmanden.

6. Hvad ryttere og soldater bevises at have frataget eller røvet over den pålagte kontribution ved varende indkvartering eller udtog, som af rette ejermand findes tilstede, enten solgt eller efterladt, skal restitueres rette ejermand for det der kan bevises at være givet fjenden derfor, med mindre den, hos hvilken det som påtvistes findes, kan overbevises om at have givet fjenden anslag og anledning til at tage sådant.

7. Hvad nogen lovligt kan bevise sig at være frataget, siden freden blev sluttet, bør også restitueres rette ejermand, hvor det findes, og den der har taget det at straffes tilbørligt.

8. Dersom irringer begiver sig om huse og bygningstømmer, som fjenden har nedbrudt og flyttet til andet sted eller forbygt, da bør det, der nu findes i bygning, takseres af gode mænd eller danne-mænd efter den klagendes stand, og betales den, der har mistet det og efter deres sigelse tilhører, men det som nu findes løst foruden bygning bør blive rette ejermand følgagtig.

9. Belangende restance af landgilde og tiende fra den tid svensken kom ind i landet og indtil nu, da står det, hvad husbondens egen landgilde og tiende er, enhver frit for, at han [forhandler, afkorter el. lign. ord glemt] med sine egne bønder og tjenere efter loven og eftersom han vil have sit gods besat og ved magt til; så vidt kronens restance af landgilde fra 1643 til 1644 angår, vil kongen ikke begære landgilde, men om nærværende års, 1645, landgilde og tiende er forordnet gode mænd og kommissarier at forfare bøndernes tilstand. Hvo som har tiende i fæste og har nydt den 1643 og 1644 bør yde afgiften af den, som han har oppebåret til enten lidt eller meget, og den som ingen har oppebåret bør være fri.

10. Om dem som godvilligt har givet sig i fjendens tjeneste, hvoraf en del har været kongens undersætter skadelige med ord og gerninger, og en del er kommet tilbage fra fjenden, er allerede publiceret kongens åbne brev og mandat¹, hvilket kongen vil have observeret. Da der dog findes stor forskel på deres forhold, skal dommerne have vel i agt, at ingen forurettes, så der gøres vel forskel på dem der frivilligt og dem, der tvunget er kommet i deres tjeneste.

11. Dersom nogen af gejstlig eller verdslig stand har brugt købmandsskab med fjenden, især da de rejste bort ud af landet, på korn og andet forråd, som var indsamlet af landet og som ellers burde blive kongen og andre, som har mistet det, til bedste, da skal

¹ 24. marts 1644, ovenf. s. 58 f.

landsdommerne selv dømme deri efter sagernes beskaffenhed, hvad billigt og ret kan være.

12. De som godvilligt har skrevet fjenderne til, forført eller forrådt deres nabo eller deres gods og ligeledes givet fjenden anledning til at sætte kontribution, bør lide derfor som forseelsen er til, når det nøjagtigt overbevises dem, men der skal have god betænkende med, at de som mod deres vilje var pålagt at lægge kontribution og indkræve den intet ubilligt vederfares.

13. De som i købstæderne har været overhørige personer og mod den ed, de har svoret kongen og byen, har forført deres medborgere og bragt dem af med deres formue, skal i lige måde straffes som forseelsen er til, når det dem nøjagtigt overbevises. Dog vil her som i forskrevne punkter have i agt, at ingen af had eller anden sådan anslag sker uret.

14. Dersom nogen findes at have tilforhandlet sig korn, øksen og alt andet boskab og løssøre på kongens, adels eller uadels gårde i købstæderne og på landet (som de vel vidste ikke tilhørte fjenden, og vel kunne have ladet sådant køb forblive) og sig til fordel igen har solgt det, da eragter kongen billigt, at den fordel skal erstattes ejermanden, om det ellers lovligt kan bevises.

15. De som forsætligt har gjort skade enten på kongens eller adelens skove til deres egen nytte bør efter lovlige vidnesbyrd billigt lide derfor og stande til rette.

16. De kvindfolk som lovligt og nøjagtigt kan bevises at have begivet sig til fjenden, været indbyggerne skadelige med udspisning, end haft fire, fem, seks eller flere efter hverandre bør billigt straffes efter loven, forordninger, ægteskabsartikler og ellers sagens beskaffenhed for sådan ugudelig bedrift, andre til eftersyn.

17. I lige måde skal forholdes med gifte mænd, som bevises at have taget tjeneste hos fjenden, holdt horer på strøe, forført fattige folks børn, nogle efter hinanden, men de som findes at have solgt nogen til ryttere, soldater eller andre, skal efter sagens beskaffenhed dømmes på Holmen i arbejde.

18. Dersom nogen kan bevises at have pålagt indbyggerne kontribution under fjendens navn, da de først forlod landet, skal de straffes derfor på Holmen i arbejde og derforuden restituere, hvad de i så måder har oppebåret.

19. For det sidste, de som fra fremmede steder har indført pistoler, degner, musketter, lod, krudt og anden krigsarmatur og dermed styrket fjenden skal i lige måde efter lovlig bevis straffes efter deres formue; dog vil vel have i agt, om ikke nogen [har været]

tvunget dertil af fjenden. J. T. 11, 167 b.—171. (Tr.: CCD. V, 487—93).

Lige sådan brev fik Gunde Rosenkrantz landsdommer i Skåne, om hvorledes der skal forholdes der i landet efter det fjendtlige indfald, ord fra ord som det andet, mutato tantum nomine Regionis, sub eodem dato.

2. nov. (Frederiksborg) Miss. til Gregers Krabbe. Hr. Erich Monratt superintendent over Ribe stift har beklaget sig over, at han i denne besværlige tid kun har bekommet ganske lidet af sin indkomst, endog der de befindes, som kunne afstedkomme det, de ham pligtig er. De som er skyldige at give hr. Erich Monratt noget skal derfor tilholdes at erlægge ham hans rettighed, så vidt de kan tåle det. J. T. 11, 171. K.

3. nov. (Kbhvn.) Bevilling for Carl Roe, der med forderligste vil gøre sit bryllup med jomfru Kiersten Mund, og begærer (efterdi han for adskillige forhindringer ikke kan gøre brylluppet på sædvanlig manér) at måtte vies på en sal i et hus, hvilket hermed tillades. Sj. R. 21, 414.

4. nov. (Roskilde) Bevilling at Karen Andersdatter indtil videre af kongens eget kammer årligt skal oppebære 600 rdlr. årligt i 4 kvartaler fra 1. januar 1646, kongens kammerskriver skal i rette tid erlægge pengene til hende. Sj. R. 21, 414.

— Miss. til hofmester hr. Corfitz Wldfeld. Eftersom Christen Ericksen til Fligende skal have 4.000 rdlr. stående hos ham, skal han handle med samme om at låne kongen de 3.000 rdlr. mod kongens egen kaution til grev Woldemar Christian. Sj. T. 28, 472. K.

— Christian Ericksen fik brev at forføje sig straks til København, hvor hr. Corfidtz Wldfeld har befaling til på kongens vegne at handle med ham om noget. Udt. i Sj. T. 28, 472. K.

17. nov. (Haderslev) I lige måde fik hr. Tagge Thott og hr. Christopher Wldfeld brev at forskrive adelen i Skåne. Udt. i Sj. T. 28, 473. K. [Jfr. 8. oktober].

— Miss. til lensmændene at lade læse et tilskikket patent, forkynde det på tilbørlige steder og siden derover holde, som vederbør. Sj. T. 28, 473. K.

— Patent. Eftersom kongen i denne farlige og vidtudseende tid vel behøver sit eget folk til sine landes og rigers forsvar, har han anset for godt og rådsomt at forbyde al fremmed hvervning indtil anderledes forordnes, under hvad skin og prætext det end foretages. Så fremt nogen tilfordrister sig at gøre her i mod, skal han alvorlig straffes derfor og stande til rette som vedbør. Sj. T. 28, 473. K. Orig. i Danske Kanc. B165, Originale åbne breve sagligt ordnet IX. (Se: CCD. V, 493 f.).

17. nov. (**Haderslev**) Hendrick Ramel fik brev at indtage Sigwart Friis' fire sønner Poffl, Lauridtz, Jost og Peder Friis i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 473 b. Indl. 10. nov.

— Lensmændene i Jylland og hr. Thagge Thott og hr. Christopher Wldfeld fik brev anlangende at lade forkynde på tilbørlige steder den herhos tilskikkede ny reces og siden holde derover, som vedbør. Udt. i Sj. T. 28, 473 b.

— Landsdommerne i Jylland Erick og Mogens Høg og Gunde Rosenkrantz i Skåne fik brev at lade forkynde den dem tilskikkede ny reces på landstinget og andre tilbørlige steder og siden rette og forholde sig derefter i deres domme, som de agter at forsvare det. Udt. i Sj. T. 28, 473 b. K. (Se: CCD. V, 493).

— Miss. til hr. Jørgen Brahe. Han skal så snart ske kan af lenets indkomst til kongens fornødenhed lade levere til køkkenskriveren eller amtskriveren her 6 gode øksne, 50 vædder- og gimmerlam, 100 par høns, 10 ol æg, 3 tdr. smør, 4 tdr. æbler, 6 kalkunske høns, 1 td. boghvedegryn, 30 tdr. rug. F. T. 5, 354.

— Miss. til rigens marsk. Af medfølgende kopi kan han se, hvad der er tilskrevet Hendrich Mund, og dersom denne ikke straks indstiller sig på tilbørlige steder, skal han på kongens vegne lade ham anholde og sende til København. J. T. 11, 171. K.

— Miss. til Hendrich Mund. Han skal med forderligste indstille sig for Danmarks riges admiral, viceadmiral og de andre skibs-officerer i København og for dem svare for beskyldningerne angående hans comportement og forhold til skibs. J. T. 11, 171 b. K.

— Miss. til Christopher Huas. Da han har givet til kende, at nogle hollandske skibe er strandet i hans len nu i august måned, og at bønderne har borttaget al vraget og ligeledes borttaget hans folk og skibsfolkene, skal han med lov og ret tiltale de bønder, som befindes skyldige, at de kan blive straffet tilbørligt. Desuden har kongen erfaret, at der i hans len nu begås mange lejer mål, og at der hos dem, som forser sig heri, kun kan fås liden eller ingen bøde, da de er ganske forarmede, hvorfor også en del efter forordningen skal være straffet på kroppen med vand og brød i tårnet, hvilket dog lidet eller slet intet agtes. På det sådant herefter må forekommes, skal han sende nogle af dem, der forser sig heri, og som ikke kan betale bøde, på nogen tid til Bremerhold. J. T. 11, 171 b. K.

— Miss. til Erich Grubbe og bispem i Års. Da bispesiden i Århus efter det derpå tagne syn er meget brøstfældig, skal de, som de synes bedst, tilholde de fornemste kirker i stiftet, som endnu

kan have noget i forråd, at give noget til dens reparation. Erich Grubbe skal siden lade den således forbedre, at der kan være nødtørftige værelser med sengekamre, studerekammer og tilbehør, dog skal der ikke anvendes videre bekostning end nødvendigt og således, at bispen som anordnet selv kan holde den vedlige. J. T. 11, 172. K.

18. nov. (Haderslev) Miss. til Offue Giedde og Niels Trolle. Adskillige af officererne og en gemen soldat på Bornholm er nylig af de tilforordnede kommissarier sammesteds blevet anholdt og sat i arrest på Hammershus, og andre sammesteds boende tilkendt at stille borgen eller at borge for sig selv til sagens uddrag, fordi de ikke havde deres ord og pligt i agt, som de billig burde, i sidste landgang som skete der af svensken. Offue Giedde og Niels Trolle skal derfor med forderligste lade udrede et af kongens mindste skibe og skikke did således forsynet med folk, at de kan henføre og fremføre de anholdte så vel som andre, som er suspekter, så som toldskriveren og Hermand Clausen i Rønnow og Peder Kofod, om han er at finde der, velforvaret til København fra Hammershus. Det skal alvorligt befales kaptajnen på skibet at forvare dem således, som han agter at forsvare det, såfremt han ikke vil lide i deres sted for de begangne forseelser. Når de kommer til København, skal de overantvortes slotsfogden på det blå tårn i god forvaring. Sj. T. 28, 473 b. f. K.

— Miss. til Henning Valchendorp om at erklære sig imod hans majestæt, hvorfor Johan Niemand er bleven holden og medhandlet hårdere end andre svenske fanger. F. T. 5, 354 b. Incl. 24. nov. og u. d.

— Jørgen færgemand ved Aaresund og Bertell færgekarl sammesteds fik tilladelse til at føre 4 heste ud af Danmark til deres egen fornødenhed, dog kronens told deraf uforkrænket. Udt. i J. R. 10, 370.

19. nov. (—) Miss. til Offue Giedde. Han har for nogen tid siden fået befaling til sammen med statholder Hannibal Sehested og tysk kansler Detleff Rewentloff at gennemse de akter og dokumenter, der fandtes i den tvistige sag mellem grev Christian Pendtz og generalmajor Frederick Bawr, hvorfor fornævnte dokumenter er blevet ham tilstillet; da de nu gøres fornøden her, skal han så snart som muligt sende kongen dem. Sj. T. 28, 474.

— Niels Trolle fik brev at måtte bekomme halvparten af Hylinge kirketiende, i Roskilde len, som nu er ledig efter Jens Nielsen, for fæste og sædvanlig afgift og på kongens vegne bortfæste til sig selv. Udt. i Sj. T. 28, 474 b. K.

19. nov. (Haderslev) Miss. til Wincendtz Bilde. Eftersom Jens Bilde skal være død i Skåne, og han en tid har forestået sin søster jomfru Karen Bildes værgemål, dog uden at have gjort hende rede eller regnskab derfor, skal Wincendtz Bilde være hendes værge, når skiftet holdes efter broderen, og have indseende med, at der sker hende rigtig rede og regnskab og betaling og ellers vederfares hende den del ret er, hendes lod og andet, som tilfalder hende, skal han siden overlevere til hende selv. Sj. T. 28, 474 b. f.

— Bevilling til jomfru Karen Bille at hun må være sin egen værge, selv råde for sit gods og gøre sig det så nyttigt hun kan, dog at hun ikke uden sin rette værges vilje og samtykke sælger eller afhænder deraf. Sk. R. 5, 437 b.

— Bevilling at jomfru Magdalene Powisk må være sin egen værge og selv oppebære indkomsten af sit gods, dog således at hun ikke afhænder noget af dette uden sin rette værges samtykke. F. R. 356.

— Miss. til Henning Valchendrop og Staller Kaas. Da Hendrich Rommell, hofmester for det adelige akademi i Sorø lader andrage, at han efter kongens befaling i nogle år har forestået værgemålet for afgangne Hans Bernechous børn, hvilket han nu vil levere fra sig, skal de være til stede ved overleveringen, gennemse regnskaberne og til vitterlighed forsegle og underskrive den kvittering, som Christian Bernekou skal give Hendrich Rommell derpå. Ligeledes skal de kvittere nøjagtig på Christian Bernechous søster jomfru Margrette Bernechous vegne og give det fra sig beskrevet. Kan den ene af dem ikke møde, har den anden fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted. F. T. 5, 354 b. f.

— (Kbhvn.)¹ Miss. til Henning Valchendrop om at være jomfru Margrette Bernechous værge på skiftet efter faderen Hans Bernekou, og når skiftet er overstået at overlevere hendes lod og anden rigtighed til hendes rette værge. F. T. 5, 355 b.

— (Haderslev) Miss. til Henning Valchendrup og Frandtz Pouisch. Adskillige afregninger med officerer til hest og fods som de har foretaget dels i fællesskab dels enkeltvis, er kommet for kongen, og viser sig at være uendelige idet de forbeholder sig at forandre afregningerne, hvis der er oppebåret mere på kompagnierne end anført i afregningerne så at fordringen og tiden kunne disputeres. Da officerne ingen restsedler kan få hos kongen uden at fremlægge endelige

¹ Formentlig fejl for Haderslev.

og rigtige afregninger, hvor klart og rigtigt findes specificeret, uden nogen condition, hvad enhver på adskillige tider og siden i kvartererne har bekommet i proviant, penge, gevær og andet, og hvor meget der efter den gjorte ordinans bør og skal kortes, skal de gøre de befalede afregninger med officererne endelige, så at det klart kan vides, hvor meget der bør afkortes, på det at officererne og soldatesken ikke skal opholdes med deres restsedler. F. T. 5, 355 b. f.

19. nov. (Haderslev) Thomas Juell fik oprejsning i en sag med sin faged Knud Pedersen, som havde dræbt en ved navn Hans Hansen, hvilken sag i forleden fejde ikke kunne blive udført. Udt. i J. R. 10, 370.

— Miss. til Mogens Billde. Jens Madtzen og Hans Madtzen begærer at fæste en af kronens gårde i P i r s t e d, som deres fader og faders fader skal have besiddet, og som han skal have bortfæstet til en skovrider, da de for deres ungdom ikke syntes dygtig til at besidde samme og heller ikke frembød nogen borgen. Da de nu tilbyder at ville sætte 8 vederheftige dannemænd til forvisning for skyld, skat, ægter og anden tyngge, som kan pålægges samme gård, og at ville holde gården ved magt, som det sig bør, må de få gården i fæste, når de med 8 vederheftige dannemænd forsikrer at ville udgive og fyldestgøre deres landgilde, skat, ægter og anden tyngge, som kan pålægges dem, samt holde gården ved god hævd og magt. Kongen agter det desuden ikke tjenligt, at skovrideren fæster gården, for at han ikke ved tilsyn med avlen skal hindres i den opsig, han bør have med kongens vildtbane. J. T. 11, 172. K.

20. nov. (—) Falck Lycke fik brev at møde i Flensborg 15. januar førstkommende med andre officerer, som dertil er forskrevne, og sidde i k r i g s r e t t e n over et og andet, som er passeret i forleden fejde.

Ligeså fik generaladjutant Hieronymus Kradtz og oberst Ebbe Wldfeld. Udt. i Sj. T. 28, 475. K.

— Christopher Lindenow fik brev at forskaffe fornøden skiberum til at fremføre det p r o v i a n t, som rentemestrene har befaling til at lade bestille på provianthuset og med forderligste at fremskikke til kongens fornødenhed til Flensborg, så at det vel forvaret kan blive leveret der. Udt. i Sj. T. 28, 475. K.

— Miss. til Gregers Krabbe og Detlow Reuentlow. Eftersom der skal være irringer og tvistigheder mellem Riber- og Haderslevhus, som det kan erfares af hosføjede specifikation, skal de mødes på en vis tid og sted, fordre de interesserede for sig og gøre deres bedste til at bilægge tvistighederne. Kan det ikke ske med det

gode, skal de henvise det til den proces, som i slige tilfælde plejer at holdes efter unionens klare bogstaver, at der derefter kan decideres, hvad ret kan være.

Irringer og tvistigheder mellem Riber og Haderslev provster.

1. At provsten i Ribe magister Anders Pedersen ikke vil have skriveren hos sig over Brøns og Vester Vedsted kirkers regnskaber, uanset at de skrivere, lensmændene på Haderslevhus siden 1544 efter kong Frederiks befaling har forordnet dertil, altid har været med de forrige provster: mag. Erasmo Heillman¹, mag. Ægidio Laffritzen, mag. Hans Ollufsen og dr. Christen Bordum, og indtil 1641.

2. At samme provst også har annammet til sig studenterpengene af kirkerne i Tørninglen for 1642 og 1643 og ikke har villet lade skriveren tage dem for at levere dem til provsten i Haderslev, som Kolding afsked formelder, og som ellers har været brugeligt til denne dag.

3. At samme provst forordner til kirkeværge, hvem han vil, lensmanden uadspurgt. Kirkeforordningens art. 2. befaler, at lensmanden med provstens råd skal bestille kirkeværgerne, som det også er sket i lensmand Jørgen v. Alefells tid.

4. Efterdi det erfares af kirkernes regnskabsbøger, at forrige provster i Ribe har taget mange penge fra kirkerne i Haderslevhus len og udsat dem i Ribe og andetsteds, og kirkerne i mange år ingen rente har fået deraf, og det vel er muligt, at de også mister hovedstolen, så kunne det være til kirkernes gavn, at hans majestæt forordnede nogle kommissarier, som kunne erfare, hvorledes kirkernes penge er udsat på rente, og hvorledes de kunne hjælpes og komme til deres penge igen. J. T. 172 b. f. K.

21. nov. (—) Wendtzel Rodtkierck fik brev at forskaffe 6 af her-tug Fredericks heste staldrum, hør, strøelse og havre når de ankommer til Antvorskov. Udt. i Sj. T. 28, 475. K.

— Miss. til Niels Wind. Eftersom menige bønder i hans len begærer at måtte forskånes for lange rejser herefter og i stedet give ecke og rejsepenge og de højlig beklager sig, at de ikke kan blive ved magt, med mindre det må ske, skal han først gøre sit bedste for om ikke noget mere er at tilvejebringe for fornævnte rejser, end de tilforn har givet derfor, og dersom det ikke kan ske, er kongen tilfreds, at de forskånes for lange rejser og i stedet giver eckepenge som tilforn. Sj. T. 28, 475 b. K.

¹ K. har Heidtman.

21. nov. (Haderslev) Poffuel Jørgensøn, som i sit ægteskab havde forset sig med sin tjenestepige med lejermål og af kapitlet i Lund var tilkendt at leve ugift, fik kongelig majestæts bevilling til at gifte sig igen med hvem han lyster, den person alene undtagen, som han har forset sig med. Udt. i Sk. R. 5, 437. Indl. 8. okt.

— Bevilling for nærværende Matz Kock, på hans anmodning, at han indtil anderledes tilsiges må nyde og bruge kongens og kronens laksefiskeri i Mørum i Søllisborg len, dog med sådan kondition, at han, så længe han nyder det, årligt og i rette tid skal erlægge 200 rdlr. til lensmanden, og ingen omkostning opskrive kongen derfor enten på redskab eller i andre måder. Sk. R. 5, 437 b. Indl. 29. okt. og 4. nov.

— Miss. til Erich Kaas om at sidde i landsdommers sted på Lavind og dømme i nogen sager mellem Vinsendtz Steensen og fru Margrete Mormand. Udt. i F. T. 5, 356.

— Ritmester Jochim von Debern fik tilladelse til at udføre 12 køer toldfrit fra Danmark til Holsten. Udt. i J. R. 10, 370.

— Miss. til Mogens Billde. Det berettes, at Olluff Simensen og Karen Olluffs i Slags herred, [Grind]sted¹ sogn for nogen tid siden skal være døde og have efterladt tvende umyndige børn og en formue på ungefær 600 dlr. Denne børnenes arvepart skal deres farbroder Neells Simensen, boende i fiskerhus i samme herred, have bemægtiget sig skønt han er ganske uvederheftig og allerede afhændet og forkommet en del deraf uden at gøre rede derfor, mest af den årsag at han i denne ufredstid ikke kunne søges ved herreds- og landsting. Da børnene ikke skulle lide skade på pantet og ganske komme om deres fædrene og mødrene arv, skal han forordne dem vederheftige formyndere, da de ingen dygtig født værge skal have, og alvorlig tilholde deres farbroder at levere deres arvepart fra sig til den værge, som bliver forordnet, samt at han gør rede og regnskab for den tid han har forestået værgemålet, såfremt han ikke vil tiltales derfor. J. T. 11, 173 b.

— Miss. til fru Anne Rantzow. Kongen har erfaret, at en del af hendes tjenere i forleden fejde ulovligt har hugget på kronens skove og gjort stor skade, samt at en del tømmer endnu skal være at finde hos nogle af dem. Hun skal derfor alvorligt tilholde dem, der findes skyldige, at holde samme tømmer i forvaring og intet deraf lader forrykkes eller også vise deres hjemmel dertil, da kongen ikke kan lade det således hengå ustraffet. J. T. 11, 173 b. f. K.

¹ Navnet forskrevet.

21. nov. (Haderslev) Miss. til Gregers Krabbe. Hr. Neells Neellsen Varde, præst på Mandø andrager, at han på to års tid i forleden fejde ikke har bekommet den årlige genant, som han for kaldets ringhed nyder i korn af Riberhus, hvilket Gregers Krabbe bekræfter med sin erklæring. Denne skal derfor lade Neells Neellsen bekomme de to års resterende genant. J. T. 11, 174. K.

— Miss. til Jørgen Seefeld. Johannes Bassenius, apoteker i Viborg klager over, at der imod hans privilegium sker ham stor indpas af en del af borgerskabet sammesteds; han skal derfor have god indseende med at den forundte benådning manteneres, og at der ikke af medborgerne sker indpas. J. T. 11, 174. K.

22. nov.¹ (—) Miss. til Malte Juel. Eftersom han begærer at vide om officererne over Gjønge og Giers herreds kompagnier, som altid har været i tjeneste, under oberst til fods og befalingsmand i St. Peders kloster i Lund Falck Lyckes regiment skal aftakkes, er det kongens vilje, at de skal blive i tjenesten nu som tilforn indtil videre anordning, dog skal han afregne med dem. De palisader, som af de svenske er sat om Aarhus, må han lade aftage, henføre til Christianstad og bruge til at lukke opgangen på volden, som skal stå ganske åben rundt omkring. Sk. T. 7, 103. Indl. 22. okt.

— Miss. til hr. Jørgen Brahe. Nogle bønder, som tjener til Haderslevhus, Per Andersen, Poll Hansen, Hans Nielsen, Peder Gregersen og Anders boende i Hostrup og Raad, har andraget, at de har tilhandlet sig en del heste af borgerne i Assens, hvilke nu ikke kan udstedes dem formedelst udførselsforbudet. De begærer de penge igen, de har givet for hestene, og Jørgen Brahe skal derfor tilholde de pågældende borgere at tilstille bønderne pengene i betragtning af at borgerskabet ikke var uvidende om forbudet, som var forkyndt, da de afhændede hestene. F. T. 5, 356 b. f.

— Miss. til Gregers Høeg. Fru Ingeborig Skeel, afgangne Palle Roedsteens til Lundsgaard vil med forderligste skifte mellem sine børn, ligesom hun ved døden var afgangen. Dog forbeholder hun sig at nyde, bruge og beholde sit eget gods i sin livstid. Han skal være til stede ved skiftet og påtage sig døtrene jomfru Sidtzell og Heluig Roedzteens værgemål og efter skiftet overlevere dette til deres moder. F. T. 5, 357.

Lige sådan brev fik Steen Roedsteen om på samme skifte at være jomfru Lisebet og jomfru Christense Roedsteens værge; så og Hen-

¹ Fejl for oktober? jfr. indl.

ning Paausk jomfru Agete og jomfru Ingeborig Roedsteens værge. F. T. 357 b.

22. nov. (Haderslev) Miss. til Hendrich Gyldenstiern og Henrich Podebusk om at være kommissarier på skiftet efter Palle Roedsten. Udt. i F. T. 5, 357 b.

— Miss. til Anders Billde. Eftersom kongen har tilskrevet og alvorligt befalet generalmajor til fods Frederick Baur udførligt at erklære sig om, hvorfor det af kongen befaledede tog mod Helm. Wrangell, da denne for nogen tid siden med en del svenske folk rykkede ind i Nørrejylland, ikke blev sat i værk, og da Baur i sit svar foregiver et og andet Anders Billde vedkommende, som kan erfares af hosføjede kopi, skal Anders Billde med forderligste indsende sin erklæring derom til Kancelliet. J. T. 11, 174 b.

— Lige sådant brev fik kommissarierne i Jylland Gregers Krabbe, Neells Kragh, Erich Jull og Mogens Høegh.

24. nov. (—) Miss. til Laffritz Ebbesen. Rasmus Andersen og Christen Christensen boende i Emborg kloster har andraget, at den gård de dér påboer er brændt 1643, og at de derved har lidt stor skade på deres formue og huse sammesteds. De begærer nogen hjælp af bygningstømmer og forskånsel for skyld og landgilde. Da Laffritz Ebbesen med sin erklæring bekræfter dette så vel som at de ikke ellers kan komme på fode igen, skal han forunde dem noget bygningstømmer, på de steder, hvor det bedst kan ske uden skade for skoven, lige som de må være forskånet for et års skyld og landgilde. J. T. 11, 174 b. f. K.

25. nov. (—) Samtlige Tyge Brahes arvinger fik brev om med forderligste, dersom det ikke allerede er sket, at klarere de regnskaber deres afgangne fader kan restere med for Walløe og Lellinge gård og gods, som han efter kongens befaling har haft i forsvar i nogle år. Udt. i Sj. T. 28, 475 b. K.

— Miss. til hr. Mogens Kaas, Vendtzell Rotkirch. Postene ankommer nu ordinarie ikke så tidlig, som de plejer, og forretter ikke deres rejser med sådan flid, som de billig burde; når de bespørges, giver de til undskyldning, at de ikke kan komme over ved færgestederne, idet færger og smækker ikke vil ud med dem, uden de har fuld fragt. Da der ligger største magt på, at brevene kommer frem i rette tid, skal de med flid tilholde færges- og smakkemændene, at de uden ophold eller undskyldning overfører posten, når han begærer det, såfremt de ikke ved at opholde brevene vil stande til rette og straffes som ved bør. F. T. 5, 357 b. f.

25. nov. (Haderslev) Ab. brev. Carl Nielsen, der bor på en kronen tilhørende gård i Vester Vamdrup sogn og by i Koldinghus len, andrager at han for rum tid siden har fæstet en kronen tilhørende gård og anvendt stor bekostning på bygningen, som var meget brøstfældig. Han begærer, at hans hustru, om hun overlever ham, og et af deres børn efter dem må nyde gården på livstid for fæste og sædvanlig årlig landgilde. Efterdi lensmanden erklærer, at hans angivende er sandfærdigt, bevilger kongen hermed, at Carl Nielsen, hans hustru og et af deres børn, som kan befindes dygtig dertil, på livstid må nyde den gård de nu påbor, for fæste, årlig skyld og landgilde, hvilket de i rette tid med al anden kongelig tyng og rettighed, som deraf bør gaae, skal udrede, såfremt de agter at nyde dette benådningsbrev. J. R. 10, 370 f. K.

27. nov. (—) Wendtzel Roedtkierck fik brev at forskaffe hertug Fredericks 7 heste med tvende af hans folk derhos fornøden underhold på Antvorskov, når de ankommer. Udt. i Sj. T. 28, 475 b. K.

29. nov. (—) Hans Hansen, herredsfoged i Nørre Rangstrup herred fik bevilling til at udføre 12 hopper af Sjælland, dog således at de tilhører ham og ingen anden, og at han giver den tilbørlige told deraf. Udt. i J. R. 10, 371.

— **(Flensborg)** Miss. til landkommissarierne i Jylland. Albrecht Balthasar Berns, kongens faktor i Hamborg, andrager at de skal være ham en del penge skyldig for „gevehr“, som de har fået hos ham til Nørrejyllands defension. De skal derfor være betænkt på middel og veje, hvorledes han med forderligste kan blive contentert og afbetalt. J. T. 11, 175 K.

30. nov. (—) Jørgen Knudsen, borgmester i Kolding fik tilladelse til at erlægge alene eet års afgift af den til ham forpagtede told nemlig 300 rdlr., eftersom han efter lensmandens erklæring i de to år i forleden fejde kun har oppebåret liden eller ingen told og aksise. Udt. i J. R. 10, 371. K.

— **(Flensborghus)** Miss. til Gregers Krabbe. Han skal være Detloff Reuentloff, tysk kansler og befalingsmand over Haderslevhus len følgagtig 30 soldater til fods af de i Ribe indkvarterede til at gøre fornøden eksekution i Haderslev len, om han kunne have dem fornøden. J. T. 11, 175. K.

3. dec. (—) Ab. brev til stiftslensmændene og landsdommerne at lade forkynde herredagene. Kongen hilser alle kære og tro undersætter, riddermænds mænd, fruier og jomfruier, prælater, kanniker, provster, præster, købstædmænd, bønder og menige almue, som bygge og bo

over al Danmark, kærligen og evindeligen med Gud. Kongen og rigens råd har anset for godt og forordnet, at der skal holdes herredag i dette tilkommende 1646 år. På det at alle undersætter, som har sager at udrette, må komme dermed til rettens udfordring og ende, har kongen besluttet, Gud til ære og undersätterne til trøst, gavn og gode, næst Guds hjælp, at ville holde almindelig herredag i egen nærværelse i København 6. april, og da med Danmarks riges råd samtligent at sidde retterting og forhjælpe hver til lov og ret i de sager, som enten allerede er stævnet, eller også her forinden bliver lovligt indstævnet og bør at ordeles for kongen. Alle som har nogen sager at sætte i rette til den tid for kongen og rigens råd, og ikke allerede har taget stævning skal med det første komme i kongens kancelli, der skal stævninger meddeles dem. Dog skal ingen sager indstævnes til samme herredage, uden de tilforn har været til herredsting og landsting, og der er gået dom i sagen, eller også er de sager, som for kongen og rigens råd endelig bør at ordeles, hvorefter enhver kan vide at forholde sig. Sj. T. 28, 476. K.

3. dec. (Flensborghus) Miss. til rådet, hr. Corfitz Wldfeld, hr. Christian Tommison, Anders Bille, Offue Giedde, hr. Mogens Kaas, hr. Thagge Tott, hr. Christopher Wldfeld, hr. Just Høg, hr. Oluff Pasbjerg, Jørgen Seefeld, Gregers Krabbe, Hans Lindenow, hr. Christopher Wrne, Knud Wldfeld, Iffuer Wind, hr. Jørgen Brahe, hr. Frederick Reedtz, Niels Trolle. Kongen agter at holde almindelig herredag 6. april i København, de skal derfor være tilstede og da rådslå med kongen om rigens bestillinger og anliggender. Sj. T. 28, 476 b. f. K.

— Miss. til landsdommerne. Kongen sender det åbne brev om herredage, hvilket landsdommeren straks skal lade læse og forkynde og siden det derhos landstinget holder tilstede.

Landsdommerne som fik brev: Erick Jul, Mogens Høgh, Gunde Rosenkrantz, Jørgen Seefeld, Claus Brockenhus, Lauge Bilde, Wincenz Steensen, Willum Thomisen, Peder Terckelsen. Sj. T. 28, 477. K.

— Miss. til stiftlensmændene. Der skal holdes herredag i København 6. april, som kan erfares af hosliggende åbne brev, som stiftlensmanden skal lade læse og forkynde til herredstingene og købstæderne, at undersätterne kan vide at rette sig derefter.

Stiftlensmændene: hr. Tagge Thott i Skåne stift, Niels Trolle i Sjællands stift, Henning Walckendorph i Fyens stift, Gregers Krabbe i Ribe stift, Gunde Langhe i Ålborg stift, Jørgen Seefeldt i Viborg stift, Erick Grubbe i Århus stift. Sj. T. 28, 477. K.

3. dec. (Flensborg) Ab. brev. Eftersom kongen for nogen tid siden¹ har bevilget fru Sophia Sandberg afgangne Enewold Kruses til Bagerswang at hun måtte søge Frer kirke i stedet for hendes rette sognekirke, da den lå nærmere ved hendes gård Tullstrup, og hendes søster jomfru Margrete Sandberg, som har afhandlet hende samme gård, nu anholder om samme bevilling, tillader kongen hermed denne at nyde samme benådning som søsteren og beholde hendes stolestader for sig og sine folk. J. R. 10, 371 b. f. K. Indl. 19. nov.

— Miss. til Gregers Krabbe. Eftersom kongens undersætter i Haderslev len har klaget over, at de af borgerskabet i Ribe overiles med proces, når de kommer did, og således drages fra deres rette værneting, skal han med flid lade sagens beskaffenhed forfare og siden udførligt erklære sig, så at kongen kan blive informeret og erfare, om Ribe borgere er berettiget ved noget særligt privilegium. J. T. 11, 175 b.

4. dec. (u. s.) Bestalling for Jørgen Schrøder. Efter i forleden fejde at have været proviantmester tilbyder han nu sin skyldige tjeneste, og kongen antager ham som mønsterkommisarius under generalkrigskommisarius Knud Ulfel, og ellers i hvad kongen bliver til sinds at befale ham militien angående. Derimod har han lovet at lade sig finde med huldskab og troskab, og der tilsiges ham og hans tjener samme betaling af rentekammeret, som hidtil har været ham tilsagt som proviantmester, indtil kongen kommer til Danmark, kongen vil da sammen med rigens råd lade gøre andre, fuldkomligere instruktioner, så han kan forblive i kongens og fædrelandets tjeneste. Sj. R. 21, 415 f.

5. dec. (Flensborg) Arndt von der Kula fik brev at lade fælde med forderligste på Frederiksborg, Kronborg og Abrahamstrup lens skove 100 bøger, de retteste og tætteste i træet, som skal bruges til hjul-tømmer til rustvogne og andre vogne. Træerne skal blive på stedet, indtil hjulmageren didskikkes, som kan tilhugge det der. Udt. i Sj. T. 28, 477 b. f. K.

6. dec. (—) Miss. til Arendt von der Kula. Eftersom kongen erfarer, at mag. Thilemand slotspræst på Frederiksborg skal være afgået ved døden, skal hæderlig og højlærd mag. Johannes Mathias Huswig, hvis gaver er kongen noksom bekendt, betjene slotspræstens bestilling, hvorfor Arndt von der Kula

¹ Se Kanc. Brevb. 1630–32, 778 (1632, 8. juni).

med forderligste har at forskrive ham til bispem, at han tilbørligt efter ordinansen bliver ordineret dertil. Sj. T. 28, 478 K.

6. dec. (Flensborg¹) Dr. Jesper Brockmand fik brev at overhøre m a g. H a n s H u s w i g efter ordinansen og ordinere ham til præst. Udt. i Sj. T. 28, 478 K.

7. dec. (—) Miss. til hr. Corfidtz Wldfeld, hr. Christian Tommisen, Jørgen Seefeld og Niels Trolle. Kongen besværes idelig med klager over indkvarterings ulighed. For at der een gang for alle kan træffes lighed og vished heri, skal de med første forskrive k o m m i s s a r i e r n e i Sjælland, Lolland og Falster til København, idet kongen ikke påtvivler, at de er eligeret af adelen, og forhandle med dem om, hvor mange folk til hest og fods, der bør indkvarteres og underholdes i landene efter deres størrelse og formue, når 10.000 mand til fods og 4.000 til hest, gevorbne folk er i tjeneste i Danmark. For at alting siden må besluttes med samlet råd, iværksættes og have desto bedre bestand, skal fornævnte kommissarier møde 18. januar i K o l d i n g med de a n d r e p r o v i n s e r s k o m m i s s a r i e r, som har fået lignende befaling, og indbyrdes forenes om, hvor stort antal folk, hver provins kan tilkomme, hvorefter kommissarierne i hver provins kan gøre fornøden anordning, at alle derved måtte betages årsag til at klage. Kan kommissarierne ikke komme overens, vil kongen give decision. Der skal gives kongen relation om, hvad der forrettes. Sj. T. 28, 478 f. K. Incl. 30. juli.

Lige sådan brev fik hr. Tagge Tott og hr. Christopher Wldfeld at forskrive de s k å n s k e k o m m i s s a r i e r til Malmø, hr. Mogens Kaas og hr. Jørgen Brahe at forskrive de f y n s k e til Odense, Anders Bille, hr. Jost Høeg og Gregers Krabbe at forskrive de j y s k e til Viborg. Sj. T. 28, 479.

— Willom Mecklenburg fik brev at forhjælpe L a m b e r t E w e r t s e n til rette så vidt muligt, så at han uden ophold igen må bekomme de penge, som er ham frataget. Udt. i Sj. T. 28, 479.

— Miss. til Hening Valchendorp. Da borgmestre og råd i O d e n s e klager over i nogle år at være besværet med idelige v o g n æ g t e r, så byen er gerådet i stor gæld derover, skal han hos dem forfare, hvor mange ægter de har gjort i de sidste 3 år og efter hvis pas det er sket, og siden sende kongen sin erklæring derom. F. T. 5, 358 b.

8. dec. (—) Miss. til hr. Frederick Reedtz. Det forebringes kongen, at r i t m e s t e r R a t l e w ikke skal have forholdt sig vel i sin af-

¹ Således K., T. har ved en fejl Kbhvn.

takning og derhos, at hans ryttere højliggen skal have besværet sig over, at han ikke har givet dem anredspenge eller munstermåned, og at han skal have haft adskillige kvarterer mere end han burde og taget penge deraf, borgerskabet til ikke ringe skade. Da han mest har været indkvarteret i hr. Frederick Reedtz' len, skal denne med flid lade forfære derom hos borgerskabet, befindes hans ulæmpe heri, skal der føres vidnesbyrd og kongen, der ikke vil lade sådant hengå ustraffet, underrettes. Sj. T. 28, 479. K.

8. dec. (Flensborg) Rentemestrene fik brev at betale Anne, afgangne Anders Boesens i Slesvig hendes mands resterende besoldning, når de har midler dertil. Udt. i Sj. T. 28, 479 b. K. Indl. u. d.

— Mag. Oluff Wind fik brev at lade . . . søn af Anne, afgangne Anders Boesens i Høye, boende i Slesvig, indkomme i Frederiksborg skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 479 b.

— Miss. til hr. Mogens Kaas og Henning Valchendrop. Da borgerskabet i Odense klager over den store indkvartering de nu har især af rytteri, og de ikke kan blive entlediget derfra, før end der af kommissarierne bliver gjort vished om hver provins' indkvartering, skal de imidlertid gøre den anordning, at bønderne kommer dem til hjælp med hø, strøelse og havre. F. T. 5, 358 b. f.

— Langhorn sognemænd fik bevilling til at købe to heste i Danmark og udføre dem, dog at de giver tilbørlig told, og at hestene er til deres eget behov og ikke til fremmede. Udt. i J. R. 10, 372.

— Miss. til kommissarierne i Jylland. Da rigsmarsk Anders Billde har fået ordre til her efter at lade Biers Odde skanse besætte med jyske folk, eftersom de på Fyen klager over, at det falder dem tungt at underholde deres folk, der ligger i samme skanse, skal kommissarierne være betænkt på midler og veje til underhold af skansens besætning. J. T. 11, 175 b. K.

— Miss. til Anders Billde. Da de i Fyen beklager sig over vanskelighederne ved at underholde folkene i Biers Odde skanse, skal han lade denne besætte med jyske folk. Der er skrevet til kommissarierne i Nørrejylland om at forskafe det fornødne underhold. J. T. 11, 176. K.

10. dec. (—) Bevilling for Jørgen Lambrecht, bogtrykker. Han andrager, at han med forderligste vil lade trykke og udgå en fra tysk til dansk oversat bog Praxin pietatis, og han begærer privilegium på, at ingen må eftertrykke den i kongens riger og lande eller, ham til skade, indføre den. Dette privilegium bevilger kongen ham,

og dersom nogen handler derimod, skal ikke alene alle eksemplarer være forbrudt, halvparten til kongen, halvparten til Jørgen Lambrecht, men desuden skal vedkommende straffes som dette kongens mandats overtræder. Sj. R. 21, 414 b. f.

10. dec. (Flensborg) Hendrick Ramel fik brev at lade hertug Philips staldmesters søn Frederick Augustus von Worgewitz indkomme frit efter et års forløb i Sorø skole, når han begærer det. Udt. i Sj. T. 28, 479 b. f.

— Hendrick Ramel fik brev at indtage afgangne Anders Bertelsens sønner Bertel Andersen og Willum Andersen i Sorø skole, når plads bliver ledig. Udt. i Sj. T. 28, 480.

— Miss. til Mogens Seested. Maren Christensdatter boende i Bøglun¹ len har andraget, at hendes søn, Christen Christensen i Lunborg² kirke 1644, 22. december af præsten hr. Esche Gregersen, dennes tvende sønner og tvende døtre og flere medconsorter ynkeligen skal være dræbt i kirken mellem karle- og kvindestolene, som videre kan erfares af hendes hosføjede supplikation. Da der nu ingen lensmand³ er, skal Seested på kongens vegne tilholde ridefogden at forfølge samme drabssag med lov og ret og til ende drive, samt siden have indseende med at han gør det med flid, så at denne uørlige i kirken begåede gerning kan blive tilbørlig straffet. J. T. 11, 176.

— Miss. til tolderne i Øresund. De skal herefter ikke oppebære større told af greven af Oldenburg og Delmenhorsts undersåtter end af hollænderne. Dog skal det bevises med fornævnte grevers Anton Gynters, Christians eller også med borgmester og råds af Oldenburg og amtsgerechtes Jewer og Kniphausens attestation, at de er fornævnte grevers undersåtter. Kopi i Øresunds toldregnskaber, diverse dokumenter indtil 1660, jfr. CCD. V, 494.

11. dec. (—) Arnt von der Kula fik brev, at Jens Block efter anmodning må løsgives, når han stiller en anden skriftlig kaution, hvori hans forrige ugrundede undskyldninger udelukkes, og de af hans medborgere, der har underskrevet den med ham, i lige måde underskriver den anden, og at han så vel som de forsikrer kongen, at han vil blive tilstede til sagens uddrag og svare til det, han beskyldes for, og undgælde hvad lov og ret kan medføre. Udt. i Sj. T. 28, 480.

— Miss. til hr. Mogens Kaas og hr. Jørgen Brahe. Eftersom kongen daglig besøges af undersåtterne i Hertugdømmerne om tilladelse til at udføre heste af Danmark, skal de med forderligste

¹ Bøvling. ² Lomborg. ³ Mogens Sehested blev først lensmand her 1646.

erklære sig om det forbud, der for nogen tid siden er gjort om hestes udførsel, ikke nu igen uden undersåtternes skade i Fyen kan optages, og undersåtterne i fyrstendømmet tilstedes at tilforhandle sig og udføre fornødne heste der. Sj. T. 28, 480. Incl. u. d.

11. dec. (Flensborg) Lige sådan et brev [se bevilling 8. december til Langhorn sognemænd] fik Jørgen Hansen, husfoged på Haderslevhus, på at udføre 4 heste af Danmark. Udt. i J. R. 10, 372.

— Bevilling til Wulff Rauffn, ridefoged på Skanderborg slot. Lauritz Ebbesen, befalingsmand på Skanderborg lader forebringe, at ridefogden Wlff Iffuersen Rauffn ingen plads eller gård har at bo i, og at der heller ikke er nogen ledig på lenet nu, hvorfor bemeldte ridefoged begærer en øde plads dertil tværs over for slotsfogdens hus, ned ud til søen, hvorpå tilforn skal have stået en stald til lensmandens heste, når kongens hoflager har været der, som dog i denne tid skal være nedbrudt af svensken og nu står ganske øde, så at der ikke findes andet end et gammelt porthus, en bar skorsten og et gammelt ubrugeligt duehus ved jærggården, som efter lensmandens erklæring ganske skal stå på fald og ikke uden stor bekostning kan forfærdiges. Efter sådan lejlighed bevilger kongen, at Wulff Raffn og hans arvinger må nyde forbemeldte øde plads til evindelig ejendom lige som de andre, der bor og bygger under slottet nyder deres ejendom. Forbemeldte duehus, det gamle porthus og hvad der findes på den øde plads må han også beholde, dog for betaling, som det kan blive takseret af uvildige dannemænd, med sådan kondition at han med forderligste efter egen erbydelse skal opbygge stalden på den øde plads, den skal være bekvem og god til lensmandens heste, når hofhaltung sker, lige som den forrige. J. R. 372 b. f. K.

— Miss. til Anders Billde, hr. Just Høegh og Gregers Krabbe. Da kongen daglig besøges af undersåtterne her i fyrstendømmet om tilladelse til at udføre heste af Danmark, eftersom de derpå har største mangel, skal de med forderligste erklære sig om Jylland er således forsynet med heste, at det for nogen tid siden udstedte udførselsforbud uden undersåtternes skade atter kan hæves, og undersåtterne her i fyrstendømmet tilstedes at tilforhandle sig og udføre de fornødne heste. J. T. 11, 176. K.

— Miss. til Mogens Billde. Da kongen har erfaret, at der til reparation af renderne på Koldinghus behøves mere bly end det, som er kommet fra Haderslev, skal han låne hos kirker i sit len, hvad de har i forråd af bly, og anvende det til samme render. Det skal dog forsikres kirkerne, at det siden skal blive dem betalt. Da der også der-

til behøves noget tin, voks, scheffuer og bly søm, skal han lade dette indkøbe for nøjest mulige køb, hvilket siden skal blive ham godtgjort. J. T. 11, 176 b. K.

12. dec. (Flensborg) Lige sådan brev [som miss. til Mogens Kaas og Jørgen Brahe 11. december] fik hr. Corfildtz Wldfeld, hr. Christian Tomasen, hr. Christopher Wrne, Hans Lindenow, Jørgen Seefeld og Niels Trolle at erklære sig om Sjælland. Sj. T. 28, 480.

— Arndt von der Kula fik brev at lade publicere på tinge i Kronborg og Frederiksborg len, at de bønder, som vil røbe nogen, som har skudt i vildtbanen, og bevisliggør det, skal have et helt eller halvt års frihed for landgilde at formode. Udt. i Sj. T. 28, 480 b. K.

— Miss. til Niels Wind. Kongen erfarer, at menige bønder i hans len for nærværende år, hvoraf allerede fast tre fjerding år er forbi, erbyder sig at give eckepenge¹ for et halvt år nu til jul og siden årligt at ville give, hvad de har givet tilforn. Hermed er kongen tilfreds. Sj. T. 28, 480 b. f. K. Orig. i bilag til Københavns lens regnskab 1645—46.

— Christopher Lindenow fik brev at bygmesteren, som byggede De tre Løver, straks forføjer sig her ud med målet på højden, længden og bredden af skibet Sophies bygning, og at han med forderligste skal lade forfare hos smeden på Holmen målet og størrelsen på boltene i fornævnte Sophie og De tre Løver, stedet hvor de nærmest og bekvemmeligst kan bestilles i Norge, og siden underrette kongen derom. Udt. i Sj. T. 28, 481. K.

— Johannes Meyer fik pas på fri vogne over alt Jylland, eftersom han agter at lade udgå en landtavle over Nørrejylland og dets tilbehør. Udt. i J. R. 10, 373 b. K.

— Miss. til M. Frantz Rosenberg. Superintendenten over Århus stift dr. Jacob Mathiesen har andraget, at han har en sag for med en mand ved navn Dynes Søffrensen for angivelser, som denne har anbragt om ham i en supplikation til hove, og da superintendenten som interesseret ikke vel selv kan kende og dømme i samme sag, har han begæret, at en anden måtte forordnes i hans sted. Frantz Rosenberg skal derfor, når det begæres af ham, kende og dømme i sagen. J. T. 11, 176 b. f. Indl. 14. nov.

— Miss. til Erich Krabbe. Margrette Thott har andraget, at hun for begangen forseelse er blevet anholdt i sin afgangne broder Thage Thott Andersens hus, og at han efter kong Frederik II.s reces

¹ Ekkepenge, afløsning af ægt.

har taget hendes gods til sig. Broderens arvinger er imidlertid gået fra arv og gæld, og hun beklager sig over ingen middel at have til sit underhold. Erich Krabbe skal derfor være tilstede, når Thage Thotts gods udlægges til kreditorerne og have indseende med, at Margrette Thott bekommer noget pro quota til underhold, dog skal det haves vel i agt, at der forholdes med det, hun således bekommer, efter nævnte reces og andre kongelige forordninger. J. T. 11, 177.

13. dec. (Flensborg) Rentemestrene fik brev at fordrø for sig med forderligste Margrætte, afgangne Hendrick Rosenmeyers, som efter sit angivende skal tilkomme hen imod 25.000 rdlr. for krudt, hun har leveret, og flere som har krav hos kongen for deres leverance. Enhver skal opsætte sit krav, og rentemestrene skal erklære sig om, hvor meget der af de penge, som er nedkommet fra Norge, kan anvendes udover, hvad hoffolket skal have og de andre udgifter, hvorom de allerede har fået ordre, til at give dem, der har gjort leverancer, noget på regnskab, samt hvormeget enhver kan få af deres tilkravs proportion. Udt. i Sj. T. 28, 481. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Rentemestrene fik brev at lade forfare med forderligste, hvad det skib De tre Løver kostede med al udfly, undtagen stykkerne, og lade hans majestæt det vide. Dersom og endskønt Christopher Giøe befindes at have skaffet tømmeret dertil, skal de dog lade det samme opsætte og regne efter sit værd, og i lige måde forstående det. Hvad takkel, tov og andet deslige angår, kom det fra Holmen, hvor også fornævnte skib blev malet og stafferet, så at de sammesteds kan få efterretning derom. Udt. i Sj. T. 28, 481 b. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Hans Boyesen, hofmønsterskriver og Jochim Jørgens kammertjener fik bevilling til at participere in bonis communibus i Arhus kapitel lige ved andre residerende kanniker sammesteds, så længe de er i kongelig majestæts daglige tjeneste. Udt. i J. R. 10, 373 b. f. K.

15. dec. (—) Arhim von Bredaw fik brev at måtte begive sig ned til Danmark og forblive her nogen tid. Udt. i Sj. T. 28, 481 b. K.

16. dec. (—) Poffuell Støffken af Hamborg fik brev på østerfang i Lister fjord¹ og andetsteds i Riberhus len, hvor de kan bekommes, ad annum 1655 med slig kondition, at han holder fiskeriet vedlige og årligt til lensmanden erlægger 100 rdlr. under denne bevillings for-

¹ K. har desuden: och Ammerum, Lister fjord 5: Lister, Før.

tabelse. Udt. i J. R. 10, 374. K. Orig. i Da. Kanc. B 165, Originale åbne breve sagligt ordnede IV, 3. Incl. 27. sept.

17. dec. (Flensborg) Miss. til hr. Corfidtz Wldfeld, hr. Christian Tommesen, Niels Trolle og Jørgen Seefeld. De har tilforn fået befaling til med forderligste at forskrive kommissarierne i Sjælland til at kommunikere med om hvor mange folk til hest og fods, der burde indkvarteres i Sjælland, Lolland og Falster, når 10.000 mand til fods og 4.000 til hest var i tjeneste i Danmark, og at kommissarierne fra alle lande skulle forsamles 18. januar i Kolding og med samlet råd gøre en vis slutning derom. Da kongen nu erfarer, at landkommissarierne ikke endnu er eligeret af adelen, og at de som eligeres ikke så snart kan beediges efter den derom gjorte afsked, så at fornævnte møde ikke kan ske, må det bero dermed til den sidste februar 1646. De skal på kongens vegne tilskrive adelen i Sjælland, Lolland og Falster og alvorligt formane dem at fortfare og til ende gøre efter den gjorte anordning med fornævnte landkommissariers election, så at disse med forderligste kan aflægge deres ed til kongen, og fornævnte befaling kan blive efterkommet. Sj. T. 28, 481 b. f. K.

Lige sådan brev fik hr. Tagge Thott og hr. Christopher Wldfeld til Skåne og Blegind, hr. Jost Høg, Anders Bille og Gregers Krabbe til Jylland og hr. Mogens Kaas og hr. Jørgen Brahe til Fyen. Sj. T. 28, 482 b.

— Jacob Christensen på Lavind fik konfirmation på en tiende. Ved det af befalingsmand på Tranekier Peder Basse 24. august 1635 udstedte fæstebrev fæster Jacob Christensen boende i Meyelby Magleby kirkes korn tiende¹, så længe han lever, med sliig vilkår, at han skal give kirken den årlige afgift, som plejer at gives, som er 18 pd. rug og halvandet pd. havre i godt, rent, ustraffeligt korn inden fastelavn på de steder, lensmanden lader tilsiige; findes han for sømmelig heri, skal fæstebrevet være forbrudt. På kongens vegne befaler Peder Basse menige sognemænd i Magleby at yde Jacob Christensen deres tiende i kærven efter recessen, såfremt de ikke vil tiltales.

På Jacob Christensens begæring stadfæster kongen dette fæstebrev i alle ord, klausuler og punkter. F. R. 4, 356 b. f.

— Miss. til Niels Haarboe. Anne afgangne Peder Thomesens og Jacob Christensen² klager over, at han med Erich Kaas til Hjortholm,

¹ Her skifter hånden, i margin er skrevet: Iffuer K[rabbe] Jaco[bsens] skrift.

² Tilføjet i margin.

landsdommer på Lavind skal være lovlig tilfordnet at gøre dem udlæg for gæld hos Jørgen Marsuin til Aunsbjerg og fru Margrette Normand, afgangne Stien Billes men ikke har villet efterkomme det uanset, at Erich Kaas var villig, og derved tilføjet dem ikke liden skade. Han skal derfor med forderligste erklære, hvorfor han ikke har efterkommet landsdommerens dom. Beviser han ikke at have haft velgrundet årsag, vil kongen ikke lade sådant hengå ustraffet. F. T. 5, 359.

17. dec. (Flensborg) Miss. til Jørgen Høgh og Jost Friis. De har tilforn fået befaling til at taksere Kabbells og Ørs hovedgårdes bygning og hvad derpå findes. Jacob Grubbe til Kabbell, som havde forhvervet denne befaling, har imidlertid andraget, at der skal være forglemt en købstadgård i Viborg, og har anmodet om en ny befaling. De skal derfor med forderligste forføje sig til Viborg for at taksere samme gård og registrere og vurdere det løsøre som findes der, så at det kan vides, hvor højt samme gård kan tages i søskendskifte. Kan den ene af dem ikke møde, skal den anden have fuldmagt til at tage en anden god mand til sig i hans sted; hvad de foretager sig, skal de give fra sig beskrevet. J. T. 11, 177 b. K.

18. dec. (—) Ab. brev til alle undersåtter på Bornholm. Kongen har forordnet Hans Pedersøn forrige borgmester i Laugholm til at være landsdommer på Bornholm. Denne har lovet, at han af yderste forstand og formue skal vide at ramme landets gavn og bedste og forhjælpe menige indbyggere samt alle andre, som kommer for ham i dom og ret, den fattige så vel som den rige, udenlandsk som indenlandsk, uden al vild og venskab hvad lov og ret er, efter den ed, han har gjort kongen. Det befales strengeligen alle og enhver, at rette sig efter Hans Pedersøn, at agte og holde ham for deres landsdommer, som det sig bør, og hos ham at søge deres ret. Sk. R. 5, 438.

20. dec. (—) Miss. til Gregers Krabbe. Han har tidligere fået befaling til at sende kongens tyske kansler Dettloff Reuentloff 30 soldater til fods af de i Ribe indkvarterede til at gøre fornøden ekssekution i Haderslev len. Da denne eragter at have endnu 40 fornøden, skal han have også disse af de i Ribe indkvarterede. J. T. 11, 177 b. f. K.

21. dec. (—) Bevilling for Harmannus Milius, råd og sekretær hos grev Anton Günter til Oldenborg. Han må i Norge tilforhandle sig en skibsladning på 60 laster bygningstømmer og told- og accise-

frit udføre den til Oldenburg. Orig.¹ i Da. Kanc. B 166, Diverse originale kgl. bestallinger, bevillinger og benådninger samt pas.

23. dec. (Flensborg) Miss. til dr. Hans Michelsen. Da kongen har erfaret, at sognepræsten til Haarsleff sogn skal være død, og at en del af de fornemste sognemænd har kaldet og udvalgt hæderlig og vellærd Hans Lauridtzten Lunde efter deres ham derpå udgivne kaldsbrevs lydelse, skal han overhøre og ordinere ham til kaldet efter ordinansen. F. T. 5, 359 b. f.

— Stenn Bilde fik brev at forordne Hans Lauridtzten Lunde efter afgangne Søffren Hansen til Haarsleff kald og med forderligste forskrive ham til bispen, at han kan blive ordineret. Udt. i F. T. 5, 360.

— Rasmus Rasmussen i Flensborghus len fik bevilling til at udføre to heste fra Danmark til Fadtzbur i Flensborghus len, dog at erlægge tolden deraf. Udt. i J. R. 10, 375.

24. dec. (—) Hr. Christian Tommisen, Jørgen Seefeld, Hans Lindenow og Niels Trolle fik brev at gøre afregning med Ebbe Wildfeld om, hvad der kan tilkomme ham for generalmajor- og oberstcharge såvidt han fremviser hans majestæts bestalling derom, såvelsom for traktement i forleden fejdetid. Eftersom han forebringer, at han har gjort stort forlag og udgift af penge til hvervning og andet, har de af ham selv at erkyndige sig om, hvor højt det kan bedrage sig, og erklære sig overfor kongen om al dets beskaffenhed. Udt. i Sj. T. 28, 482 b. K.

— Sigwart Wrne fik brev at gøre den anordning, at Ebbe Wildfeld med sit ganske hus og bohave kan bosidde Lellingegård i nærværende vinter. Udt. i Sj. T. 28, 482 b. K.

— Christopher Lindenow fik brev at forordne en af kongens tømmermænd, som straks kan forføje sig til Christianstad og af det tømmer, som skal være der ved fæstningen, udvælge så meget, han eragter tjenligt til stykladninger² og brænde det med kongens mærke, hvorom videre er tilskrevet Malte Jul. Udt. i Sj. T. 28, 482 b. f. K.

— Miss. til Malte Juel. Eftersom det forebringes kongen, at der skal ligge en stor del tømmer ved Christianstad, fremsendes herhos kongens skibstømmermand, som deraf skal udvælge så meget som han kan eragte tjenligt til stykke-ladninger og straks mærke det med kongens brændemærke. Når dette er gjort, skal det i denne vinter, når god vej

¹ Vedlagt en tysk seddel om bevilling til grev Anton Günter for et skib med omtrent 100 laster egetømmer fra Norge. ² Betyder formentlig, tømmer som er egnet til at skæres til efter bestemt mål.

falder, henbringes til stranden og haves i beredskab der under godt tilsyn indtil foråret, til hvilken tid kongen vil lade det nedføre til København. Sk. T. 7, 103.

24. dec. (Flensborg) Miss. til hr. Tage Tott og hr. Christoffer Wlfeld. Ebbe Wlfeld til Møllerup har klageligen forbragt, at hans underhavende officerer til fods ingen besoldning eller penge har fået for deres gode tjeneste og helt slet er blevet aftakket. De skal derfor med forderligste erkyndige sig om, hvad der kan tilkomme disse, og siden erklære sig derom til kongen. Sk. T. 7, 103 b.

— Miss. til Henning Valchendorup og bispem i Fyn. Fru Anne Brahe har klaget over at en person ved navn Hans Lauridzen formedelst medhold hos Steen Bilde, befalingsmand på Rugård, har erlanget kaldsbrev på Haarsleff sogn. De skal derfor have flittigt indseende med, at intet foretages med kaldet, som strider mod ordinansen og andre kongelige om kald udgangne forordninger. F. T. 5, 360.

26. dec. (—) Miss. til Erich Grubbe. Jomfru Anne Grubbe har andraget, at han som hendes værge skal have begæret og annammet en reversal på hendes gældsbreve, hvilke penge han tilstår, er for hendes jordegods, som hun har solgt med kongens tilladelse. Han skal som hendes værge have god indseende med, at hun ingen skade lider på denne tilstående gæld og dens påløbne rente, såfremt han ikke selv agter at svare dertil. J. T. 11, 178.

27. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev at betale hofmesteren på Sorø, hvad de unge herrer har fortæret sammesteds, når penge indkommer. De skal også, når middel er dertil, give greven af Oldenborgs sekretær til hans rejse, hvorom de kan få underretning hos kansleren hr. Christian Tommesen. Udt. i Sj. T. 28, 483. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene¹.

— Rentemestrene fik brev at erfare og hans majestæt forstændige, når den kontrakt, som er gjort med Johan Bram om det kobber i Norge, er ude; de skal tilskikke en fortegnelse på kronens indkomst af Island, Ferøe og Wessenøe, og de skal erkyndige sig, hos hvem manglen er, at det svovl, som årligt bør ydes

¹ Vedlagt en af Madtz Jensen underskrevet opgørelse af kongens udlæg for de unge hertuger af Holsten, hvorefter der indtil 1. maj 1645 refterer 1.261½ rd. 1 ort 10 sk.; for et helt år 1. maj 1645 til 1. maj 1646 1.571 rd. 1½ ort 5 sk. og der foruden rentepenge af 3.000 rd. som årlig forrentes til 3. marts og forfalder til nu næst forleden 3. marts 1646 180 rd. Beløber tilsammen 3.013 rd. 1 ort 3 sk.

og leveres på Tøjhuset af Islandsfarerne, ikke fremkommer. I lige måde skal de lade hans majestæt vide, hos hvem de frugttræer som skal i haven ved København på foråret, er bestilt. Udt. i Sj. T. 28, 483. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

27. dec. (Flensborghus) Rentemestrene fik brev at lade betale n a t m a n d e n Erhart Kock, hvad ham tilstår, når de har råd til rede penge. Udt. i Sj. T. 28, 483. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Krigskommissær Knud Wildfeld fik brev at tilskikke kongen så snart som muligt under sin hånd en rigtig designation ved dag og dato på de penge, han af kongens eget kammer har bekommet i den sidste svenske krig. Udt. i Sj. T. 28, 483. K.

— Wendtzel Rottkierck fik brev at lade forfare med flid, om færgeller smakmændene befindes skyldige, at posten blev opholdt i Korsør en hel dag, og at han da lader dem straffe derfor, som vederbør. Udt. i Sj. T. 28, 483 b. K.

— Wendtzel Rotkierck fik brev at erkyndige sig med flid om det, Axel Wrup lader andrage mod hans skriver på Korsør, hvorledes det er gået til dermed, og hvad årsag skriveren har haft til sådan procedure, og siden erklære sig derom til hans majestæt. Udt. i Sj. T. 28, 483 b. K.

— Fogden og badskæreren i Børnehuset fik befaling til med forderligste at forstændige hans majestæt, hvad for medikamenter til at erholde børnenes sundhed, dr. Diderick har efterladt sig der. Udt. i Sj. T. 28, 483 b. K.

27. dec. (Flensborg) Ab. brev at borgmester i Ålborg Christen von Ginckell andrager, at Hans Søffrensen, tolde sammesteds og forvalter over Vendelbo provsti, 20. august i nærværende år har stedt og bortfæstet til ham kirketienden af Horsens kirke i Kier herred, hvilket Philip Julius Bornemand, tyske kancelli forvante, som af kongen er forlenet med Vendelbo provsti, har konfirmeret. Christen v. Ginckell begærer nu kongens konfirmation, og efterdi stedsmålet allerede er givet, konfirmerer kongen fæste og stedsmålsbrevet i alle ord, klausuler og punkter, dog med sådan kondition at han giver den sædvanlige afgift deraf nemlig 9 pd. rug, 9 pd. byg og 1 pd. havre årligt at yde i rette tid til kirkeværgerne i godt, rent og ustraffeligt korn efter recessen, såfremt han vil nyde dette stadfæstelsesbrev. J. R. 10, 374 f. K.

— Miss. til Mogens Billde. Eftersom han begærer at vide, om han

skal lade de ryttere, der aftakkes i Danmark passere frit med deres heste og gevær, da der er forbud mod at udføre heste af Danmark, må han tillade dette, dersom rytterne ikke begærer at udføre andre heste end dem, de selv har brugt. Dog er ikke hermed ment, at det skal være dem tilstedt, at tilhandle sig andre heste og under prætekst af at det er deres egne føre dem med sig. J. T. 11, 178. K.

27. dec. (Flensborg) Miss. til Laffritz Ebbesen. M. Jesper Hansen, slotsprædikant til Skanderborg, og Simon Jensen sammesteds har andraget, at de siden forleden fejde begyndte, ikke har bekommet den løn og underholdning, som de plejer, og som deres formænd har haft. Da de foregiver, at de i fejdetiden har forrettet deres kald, skal han lade dem bekomme deres resterende genant. J. T. 11, 178 b. K.

29. dec. (—) Rentemestrene fik brev at så snart som muligt gøre afregning med Margrette afgangne Hendrick Rosenmeyers for det krudt, hun har leveret til kongens fornødenhed, så vel som på det salpeter, hun har bekommet derimod, og med første post tilskikke kongen afregningen, på det at anordning straks kan gøres, hvorved hun skal bekomme sin betaling. Udt. i Sj. T. 28, 483 b. f. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

— Miss. til Gunde Rosenkrantz. Da kongen har erfaret, at der er stor brøstfældighed på bisperesidensen i Lund, og at der ved Helnekirke er gamle forfaldne mure, som ikke bruges, må bispem få de fornødne mursten af disse til reparation af sin residens. Sk. T. 7, 103 b.

30. dec. (—) Tyge Sandbiert fik brev på at måtte udføre 6 ham selv tilhørende vogn- og ride heste fra Danmark. Udt. i J. R. 10, 375.

— Privilegium for Søffren Terkelsen, forrige tolder i Glyckstad. Han er til sinds at fordanske og siden i trykken lade udgå Astrea og begærer 20 års privilegium derpå, eftersom der dog vil pågå ham bekostning. Kongen bevilger ham derfor 20 års privilegium på bogen, så at ingen i den tid må eftertrykke eller indføre den i kongens riger og lande, såfremt han ikke vil have alle eksemplarerne forbrudt, halvparten til kongen, halvparten til Søffren Terkelsen. J. R. 10, 375 b. K.

— Miss. til Mogens Bilde. Wentzell Rotkirch til Krogsgård, befalingsmand på Antvorskov, begærer 6 ege til bygningstømmer til sin gård af kronens skov i Koldinghus len, mod betaling. Der må derfor på hans begæring udvises ham 6 egetræer til den betaling de kan vurderes til af uvildige dannemænd. J. T. 11, 178 b.

30. dec. (Flensborg) Miss. til Mogens Sehested og Mogens Høeg. Kronens tjenere i Lundebierg og Rachebye på Mors har andraget, at der ikke alene af Svensken i forleden fejde er tilføjet dem stor skade, men at de endog er sat så højt i landgilde, at de ikke kan blive ved magt, med mindre de får forlindring. En stor del af dem skal ikke kunne avle så meget, som de skal udgive til landgilde og tiende. Desuden fik de ingen afslag i deres landgilde efter den kejserlige fejde, da andre af kronens tjenere blev benådede med afslag, hvilket også befindes at være sandfærdigt efter den erklæring, som er afgivet af Neels Kragh, befalingsmand på Lund gård på Mors, Steen Billde til Heegård og Laffritz Belou, befalingsmand til Segellstrup og sekretær, tilforordnede kommissarier til at forfare, hvorledes en del af bønderne i Nørrejylland i sidste fejde er blevet ved magt. Mogens Sehested og Mogens Høeg skal derfor med forderligste forføje sig til Mors og der med flid forfare kronens tjeneres i samme Lunde birk og Rachebye bønders lejlighed og gårdenes tilliggende ejendom, og siden sætte og taksere dem efter beskaffenhed for den skyld og landgilde, de befinder, at samme ejendom kan tåle, så at de kan blive ved magt. Siden har de at tilskikke kongen deres erklæring herom. J. T. 11, 179. K.

31. dec. (—) Miss. til rentemestrene. De skal med forderligste lade forfare al beskaffenhed om den kontrakt, som er oprettet med J o h a n B r a m om kobberet, han bekommer i Norge, og gøre kongen udførlig relation derom. I lige måde skal de gøre fuldkommen afregning med ham om hvad kongen skylder ham, og sende det med første post under deres hænder, så at kongen deraf kan have al underretning. Sj. T. 28, 484. K. Orig. i Da. Kanc. B 179, Indkomne missiver til rentemestrene.

Rettelser og tilføjelser.

1635–36.

S. 259 under **18. september 1635 (Kbhvn.)** tilføjes

Ab. brev. Kongen har for nogen tid siden bevilget afdøde Johan von der Ende at måtte anrette en teglovn og et teglbrænderi i Skåne, og da det vil komme til at koste en stor sum penge at sætte i værk, ydermere tilladt at ingen født her uden[for] landet i femten år efter dette brevts dato ved sig eller andre, principal eller paticiperende, på kongens grunde her i Danmark må brænde sådan sten og på hollandsk maner, som det var tilladt Johan von der Ende, det være sig klinchert, moffert, astrach eller tagsten, dog at han skal være forpligtet at skaffe kongen så vel som undersåtterne, som behøver sådan sten, nok deraf, og give bedre køb derpå, end der ordinarie kan gives dem, der føres af hollænderne, såfremt han vil nyde denne benådning. Kongen har derhos bevilget samme teglbrænderi den kronens gård i Helsingborg len, i Rye, som Suend Gundersenn påbor, skylder årlig 1 mrk. her[re]gæsteri, 1 skp. rug, 7 skpr. byg, 8 skpr. havre, 2 skpr. her[re] havre, 1 lam, 1 gås, 1 galt, 4 høns, 6 heste, hvilken gård med al tilliggende afdøde Johan von der Ende og hans arvinger skulle nyde til teglbrænderiet så længe de bruger det og forholder sig tilbørligt dermed, ligeledes hans efterkommere, teglbrændere sammesteds, hvem han eller hans arvinger vil oplade samme teglovn. Han eller de må gøre sig det nyttigst muligt, men dog være forpligtet til årligt, til Martini at gøre klart for landgilden, som forbemeldte gård skylder, på Helsingborg slot og der foruden hvert år til samme tid give 4 enkende rdlr. in specie for ægt og arbejde af samme gård, og holde den ved magt og ikke forvende nogen tilliggelse og ejendom. Desligeste også når der sammesteds ikke bruges nogen teglbrænden mere, da skal samme gård hjemfalde og komme til kronen, og bortfæstes til bønder som tilforn. Da nærværende Peter von Lhoe har andraget at have tilforhandlet sig samme teglovn, og begærer bevilling på fremdeles at måtte beholde den, bevilger kongen dette på femten år fra 6. maj 1637 til 6. maj 1652 efter privilegier og konditioner som forskrevet står. Orig. på pergament; Rigsarkivet, Godsarkiver, Rye (Ryebæk) teglgård.

1640–41.

S. 468 l. 7 fr. n. tilføjes: Orig. som indlæg til Sj. R. 1661, 22. marts, nr. 59.

1642–43.

S. 573 l. 8: Ihukommelse, læs: efterkommelse.

S. 575 l. 9: unge karle, læs: ågerkarle.

S. 642 f.: se 1644–45 s. 467.

S. 662 l. 12: impii, læs: Imperii.

1644–45.

- S. 39 l. 15: arvepant, læs: arvepart.
S. 105 l. 13: få, læs: får.
S. 111 l. 11: dronningens hofmester, læs: prinsesse Magdalena Sibylles hofmester. Brevet synes udstedt af prins Christian (V.).
S. 136 l. 4: nedlægge, læs: udlægge.
S. 142 l. 10 fr. n.: Frederik, læs: Henrik.
S. 169 l. 7 fr. n.: Henrik, læs: Henning.
S. 173 l. 20: Gregres, læs: Gregers.
S. 217 l. 5: tilføjes: K. har Wiim, jfr. 1635–36 s. 535.
S. 225 l. 13 fr. n.: ubelijlige, læs: ubelejlige. L. 8 fr. n.: Branner, læs: Banner.
S. 227 l. 17–18: Sønderholm 6, læs: Sønderholm 4, Ringholm 6.
S. 228 l. 8: streden, tilføjes: læsningen synes sikker, betydningen uvis.
S. 267 l. 21: Johan Ebbesen, læs: Johan Ettersen.
S. 390 l. 18: bændevæd, læs: brændevæd.
S. 423 l. 5 fr. n.: møntskriver, læs: mønsterskriver.
S. 440 l. 13: bevis som tolderne i Nyborg, læs: bevis som tolderne i Helsingør og Nyborg.
S. 470 l. 6 fr. n.: Roug, fejl i T. for Ring, K. har Reng.
S. 514 l. 14 fr. n. tilføjes efter dateringen: Miss. til landsdommerne i Jylland og Skåne.
S. 519 l. 4 fr. n.: Bremerhold, læs: Bremerholm.
S. 531 l. 3 fr. n.: tilføjes: Bogen er [Ludv. Bayle], Praxis pietatis ... paa Danske udsat [af Mette Gjøe] Kbh. 1646.